

162104

T.C.
Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Resim-İş Öğretmenliği Programı
Doktora Tezi

**YENİDEN YAPILANDIRILMIŞ EĞİTİM FAKÜLTELERİNDE
SANAT EĞİTİMİNE (RESİM-İŞ EĞİTİMİ A.B.D.'DA)
HÜMANİST BİR YAKLAŞIM**

Yasemin SÖZER ŞARAC

**Danışman
Doç. Dr. Bedri KARAYAĞMURLAR**

**İzmir
2006**

Doktora Tezi olarak sunduğum “Yeniden Yapılandırılmış Eğitim Fakültelerinde Sanat Eğitimine (Resim-İş Eğitimi A.B.D.’da) Hũmanist Bir yaklaşım” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dũşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gũsterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

28.12/2006

Yasemin SÖZER şARAC

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼ę¼'ne

İşbu alışma, j¼rimiz tarafından.....

.....G¼nel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

.....Resim - İş Öğretmenliği.....Bilim Dalında

DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan :.....Doç. Bedri KARAYAKMURLAR..... 27/07

¼ye :.....Prof. Dr. Tahsin HANCIÖZÜ.....

¼ye :.....Prof. Dr. Levent TAHTA.....

¼ye :.....Yrd. Doç. Dr. Hediye K¼S¼KKARAOđLU Hediye

¼ye :.....Yrd. Doç. Dr. Emine HANCIÖZÜ.....

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım.

28..102/ 2006

Prof. Dr.....

Enstit¼ M¼d¼r¼

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, Türkiye’de “Yeniden Yapılandırılmış Eğitim Fakülteleri Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarında sanat eğitimcisi olarak görev yapan öğretim üyelerinin ve öğrenim gören öğrencilerin “Sanat Eğitiminde ‘hümanist’ bir anlayışın varlığı”na ilişkin görüşlerini almak ve bu görüşleri değerlendirerek, hümanist bir yaklaşımının eğitimdeki dolayısıyla sanat eğitimi içerisindeki yeri ve gerekliliğini vurgulamak, böylece eğitim ve öğretmen kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmaların yapıldığı bu sürecin daha etkin, daha insani ve çağdaş bir biçimde sürdürülebilmesinin sağlanmasına katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

Araştırmam süresince bilgi ve görüşlerinden yararlandığım, değerli hocam ve tez danışmanım, Doç.Dr. Bedri KARAYAGMURLAR’a saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın her aşamasında bana zaman ayıran, özellikle görüşme sorularının hazırlanması sırasında değerli görüş ve fikirlerini benimle paylaşan sevgili hocam Prof. Dr. Leman TARHAN’a saygılarımı sunar, teşekkür ederim.

Tez konusunun ortaya çıkmasında fikir veren ve daha sonraki aşamalarda görüş ve önerileriyle bana yardımcı olan değerli hocam Sayın Prof. Dr. Reşide KABADAYI’ya saygılarımı sunar, teşekkür ederim.

Araştırmamın çeşitli aşamalarında yardımlarını gördüğüm değerli akademisyenler Yrd. Doç.Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ’e ve Yrd. Doç. Dr. Emine HALIÇINARLI’ya çok teşekkür ederim.

Araştırma boyunca özellikle bilgisayar çalışmalarım sırasında bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan çalışma arkadaşım Araş. Gör. Mustafa HACALAKI’ye sabır ve emeğinden dolayı çok teşekkür ederim. Araştırmalarım sırasında kapıları benim için sürekli açık olan, içerik analizlerinin çözümlenmesinde görüş ve bilgilerinden yararlandığım Araş.Gör. Hale KASAP SUCUOĞLU ve Araş.Gör. MELTEM GÖKDAĞ’a, desteklerini ve dostluklarını her zaman yanımda hissettiğim sevgili arkadaşlarım Araş.Gör. Merih TEKİN BENDER’e ve Araş. Gör. Vesile ALKAN’a çok teşekkür ederim.

Burada teşekkür etmeden geçemeyeceğim ailem; bilime olan saygıyı, kitaba olan sevgiyi kendilerinden öğrendiğim sevgili babam İsa SÖZER ve annem Gülten SÖZER’e, benimle paylaştığı sıkıntılı günlerdeki, desteği, anlayışı ve büyük sabrı için sevgili kızım Gamze ÖZÜNLÜ’ye, örnek eğitimci kişiliğiyle bana güç veren sevgili kardeşim Serpil GÜRSES’e teşekkürlerimi ve minnettarlığımı sunuyorum, çalışmalarım sırasında sabırla yanımda olan sevgi, anlayış ve desteği ile bana huzurlu bir çalışma ortamı sağlayan hayat arkadaşım, eşim, Petar ŞARAC’a çok teşekkür ediyorum.

Ocak 2006

Yasemin SÖZER ŞARAC

İÇİNDEKİLER

	Sayfa:
ÖNSÖZ	i
TABLolar LİSTESİ	vi
ÖZET	xiv
ABSTRACT	xvii
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Problem Cümlesi.....	5
1.3. Alt problemler.....	5
1.4. Araştırmanın Amacı.....	10
1.5. Araştırmanın Önemi.....	11
1.6. Sayılılar.....	14
1.7. Sınırlılıklar.....	14
1.8. Tanımlar.....	14
1.9. Kısaltmalar.....	15
BÖLÜM II: İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR (Kuramsal Altyapı) ...16	
2.1. HÜMANİZM	16
2.1.1. Hümanist Düşüncünün Temeli İnsanı Buluş.....	16
2.1.2. Mitostan Felsefeye İnsanı Buluş Çabaları: Mitos, Din, Felsefe.....	17
2.1.3. Zincire Vurulmuş Prometheus ve İnsanın Dünyadaki Yerinin İlk Kez Sorgulanması.....	18
2.1.4. Prometheus Miti.....	19
2.2. İNSANI BULUŞTAN AYDINLANMA VE HÜMANİZME	22
2.2.1. Aydınlanma Kavramı.....	22
2.2.1.1. Aydınlanma Nedir?.....	22
2.2.1.2. Gören Işık.....	24
2.2.1.3. Aydınlanma Kavramı ve Modernleşmenin Başlangıcı Olarak Rönesans.....	25
2.3. HÜMANİZM KAVRAMI	28

2.3.1.	Hümanizm Nedir?.....	28
2.3.2.	Humanizmin Anlamı ve Hükümleri.....	31
2.3.3.	Terimbilimsel Açıklamalar.....	32
2.3.4.	“Humanismus” Teriminin Tarihçesi.....	33
2.3.5.	Hümanizmin Etiği.....	34
2.3.6.	Yeniden Doğuş ve Hümanizm.....	37
2.3.7.	Hümanist Profil.....	39
2.3.8.	Hümanizme Eleştirel Bir Bakış.....	40
2.3.9.	İnsanın Dünyadaki Yerinin Yeniden Sorgulanması.....	46
2.3.10.	Türkiye’de Hümanizmin Doğuşu ve Dayanakları.....	49
2.3.10.1.	Tümüyle Batılılaşma, Atatürk ve Türk Aydınlanması..	50
2.3.10.2.	Türkiye’de Hümanist Uyanışın Belirtileri.....	55
2.3.10.3.	Türk Hümanizminin Özü.....	59
2.4.	HÜMANİST PSİKOLOJİ (PSİKOLOJİDE İNSANCI YAKLAŞIM)..	60
2.4.1.	İnsancıl Psikolojide İlke ve Yöntemler.....	63
2.4.2.	İnsancıl Yaklaşımda Öğrenme ve Öğretim.....	67
2.4.3.	Benlik Kavramı.....	67
2.4.4.	Maslow’un Temel Gereksinimler Hiyerarşisi.....	69
2.4.5.	İnsancı Eğitimin İlkeleri ve Hümanist Öğretmen.....	72
2.5.	SANAT EĞİTİMİ VE HÜMANİZM.....	74
2.5.1.	Sanat ve Eğitim.....	74
2.5.2.	Sanat Eğitiminin Genel Eğitimdeki Yeri ve Gerekliği.....	79
2.5.3.	Hümanizmin Sanat Eğitimindeki Yeri ve Önemi.....	82
2.5.3.1.	Hümanist Sanat Eğitiminin Niteliği ve Amacı.....	87
2.6.	TÜRKİYE’DE EĞİTİM FAKÜLTELERİNİN YÖK/ DÜNYA	
	BANKASI VE MİLLİ EĞİTİMİ GEİŞTİRME PROJESİYLE	
	YENİDEN YAPILANMASI (ÖĞRETMEN EĞİTİMİNE YENİ BİR	

YAKLAŞIM)	93
2.6.1. Yeniden Yapılanmanın Gerekçeleri.....	93
2.6.2. Öğretmen yetiştirme Milli Komitesi (ÖYMK).....	97
2.6.2.1 Öğretmen yetiştirme Milli Komitesi (ÖYMK) nin Amaçları ve Görevleri.....	97
2.6.2.2. Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon ve Standartlar.....	99
2.6.3. Yeniden Yapılanmada Yeni Düzenlemenin Getirdikleri.....	102
2.6.4. Yeniden Yapılanmanın Olumlu ve Olumsuz Yanları.....	106
2.6.4.1. Yeniden Yapılanmanın Olumlu Yanları.....	107
2.6.4.2 Yeniden Yapılanmanın Olumsuz Yanları.....	108
2.7. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	111
2.7.1. Hümanizm ve Aydınlanma ile ilgili Araştırmalar.....	112
2.7.2. Sanat Eğitimi ile ilgili Araştırmalar.....	121
2.7.3. Öğretmen Eğitiminde Yeniden Yapılanma ile İlgili Araştırmalar...133	
BÖLÜM III : YÖNTEM	138
3.1. Araştırmanın Modeli.....	138
3.2. Evren ve Örneklem.....	139
3.3. Veri Toplama Araçları.....	139
3.4. Veri Çözümleme Teknikleri.....	140
BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUM	142
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	142
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	150
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	169
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	184
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	194
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	207
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	217
4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	220
4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	236
4.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	249

4.1.1. On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	261
4.12. On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	272
4.13. On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	284
4.14. On Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	296
4.15. On Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	307
4.16. On Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	324
4.17. On Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	337
4.18. On Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	354
4.19. On Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	371
4.20. Yirminci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	386
4.21. Yirmi Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	401
4.22. Yirmi İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	414
4.23. Yirmi Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	430
4.24. Yirmi Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	446
4.25. Yirmi Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	464
4.26. Yirmi Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	478
4.27. Yirmi Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	492
4.28. Yirmi Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	512
4.29. Yirmi Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	527
4.30. Otuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	554
4.31. Otuz Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	562
4.32. Otuz İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	569
4.33. Otuz Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	586
4.34. Otuz Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	594
BÖLÜM V: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	603
5.1. Sonuçlar.....	603
5.2. Öneriler.....	606
KAYNAKÇA.....	609
EKLER.....	629

TABLOLAR LİSTESİ

TABLO	Sayfa:
Tablo 1. (Öğretim Üyeleri) Hümanist eğitim anlayışının tanımına ilişkin görüşleri.....	143
Tablo 2. (Öğrenciler) Hümanist eğitim anlayışının tanımına ilişkin görüşleri.....	149
Tablo 3. (Öğretim Üyeleri) Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programlarının belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ulaşma düzeyine ilişkin görüşleri.....	151
Tablo 4. (Öğrenciler) Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programlarının belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ulaşma düzeyine ilişkin görüşleri.....	163
Tablo 5. (Öğretim Üyeleri) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışlarının; çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun olup olmadığına ilişkin görüşleri.....	170
Tablo 6. (Öğrenciler) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışlarının; çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun olup olmadığına ilişkin görüşleri.....	180
Tablo 7. (Öğretim Üyeleri) Programın genel amaçlarının çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun olup olmadığına ilişkin görüşleri.....	185
Tablo 8. (Öğrenciler) Programın genel amaçlarının çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun olup olmadığına ilişkin görüşleri.....	192
Tablo 9. (Öğretim Üyeleri) Programın özel amaçları ve hedef davranışlarının çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun olup olmadığına ilişkin görüşleri.....	195
Tablo 10. (Öğrenciler) Programın özel amaçları ve hedef davranışlarının çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun olup olmadığına ilişkin görüşleri.....	203
Tablo 11. (Öğretim Üyeleri) Eğitim fakültelerinin yeniden	

	yapılandırılmasının oluşum sürecine ilişkin görüşleri.....	208
Tablo 12.	(Öğrenciler) Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasının oluşum sürecine ilişkin görüşleri.....	215
Tablo 13.	(Öğretim Üyeleri) Oluşum aşamasında kendilerine soruldu ise görüşlerinin bu süreci etkilemesine ilişkin düşünceleri.....	218
Tablo 14.	(Öğretim üyeleri) Oluşum aşamasında kendilerine soruldu ise nasıl bir yol izlenmesi gerektiğine ilişkin görüşleri.....	221
Tablo 15.	(Öğrenciler) Yeniden yapılanmanın “sanat eğitimindeki” oluşum sürecine ilişkin görüşleri.....	229
Tablo 16.	(Öğrenciler) Yeniden yapılanmanın “sanat eğitimindeki” oluşum sürecine ilişkin görüşleri.....	237
Tablo 17.	(Öğretim üyeleri) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu buldukları değişiklikler.....	250
Tablo 18.	(Öğrenciler) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek olumlu ve olumsuz buldukları değişiklikler.....	257
Tablo 19.	(Öğretim üyeleri) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımında olumsuz buldukları değişiklikler.....	269
Tablo 20.	(Öğretim üyeleri) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamaları sırasında kendilerinin öğrencilerine karşı hümanist bir yaklaşım içinde olup olmadıklarına ilişkin görüşleri.....	273
Tablo 21.	(Öğrenciler) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamaları sırasında öğretim elemanları kendilerine karşı hümanist bir yaklaşım içinde olup olmadıklarına ilişkin görüşleri.....	279
Tablo 22.	(Öğretim üyeleri) Hümanist eğitim anlayışının gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamının tanımlanmasına ilişkin görüşleri.....	285
Tablo 23.	(Öğrenciler) Hümanist eğitim anlayışının gerçekleştiği	

	bir sınıf ya da atölye ortamının tanımlanmasına ilişkin görüşleri.....	291
Tablo 24.	(Öğretim üyeleri) Kendilerinin öğrencileri için böyle bir eğitim atmosferini hazırlama ve uygulama yaklaşımı içinde olup olmadıklarına ilişkin görüşleri.....	297
Tablo 25.	(Öğrenciler) Öğrencilerine olarak böyle bir eğitim atmosferini hazırlama ve uygulama yaklaşımı içindeki öğretim elemanlarına sahip olup olmadıklarına ilişkin görüşleri.....	302
Tablo 26.	(Öğretim üyeleri) Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferi sunmasına ilişkin görüşleri.....	308
Tablo 27.	(Öğrenciler) Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferi sunmasına ilişkin görüşleri.....	315
Tablo 28.	(Öğretim üyeleri) Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunmasına ilişkin görüşleri.....	325
Tablo 29.	(Öğrenciler) Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunmasına ilişkin görüşleri.....	334
Tablo 30.	(Öğretim üyeleri) Sınıf içi niteliklerin (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) yeterliliğine ilişkin görüşleri.....	338
Tablo 31.	(Öğrenciler) Sınıf içi niteliklerin (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) yeterliliğine ilişkin görüşleri.....	345
Tablo 32.	(Öğretim üyeleri) Sınıf dışı niteliklerin (Bölüme ilişkin görevler, toplantılar, öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler, kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterliliğine ilişkin görüşleri.....	355
Tablo 33.	(Öğretim üyeleri) Sınıf dışı niteliklerin (Bölüme	

- ilişkin görevler, toplantılar, öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler, kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterliliğine ilişkin görüşleri.....364
- Tablo 34. (Öğretim üyeleri) Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğitimcisi olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak sağlama / bulma konusuna ilişkin görüşleri.....372
- Tablo 35. (Öğrenciler) Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğitimi öğrencisi olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak sağlama / bulma konusuna ilişkin görüşleri.....381
- Tablo 36. (Öğretim Üyeleri) Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışlarının hizmet edip etmemesine ilişkin görüşleri.....387
- Tablo 37. (Öğrenciler) Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışlarının hizmet edip etmemesine ilişkin görüşleri.....396
- Tablo 38. (Öğretim üyeleri) Sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitimin, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile ne kadar örtüştüğüne ilişkin görüşleri.....402
- Tablo 39. (Öğrenciler) Sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitimin, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile ne kadar örtüştüğüne ilişkin görüşleri.....410
- Tablo 40. (Öğretim üyeleri) Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen-birey

- (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu Resim-İş Eğt. alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan hümanist eğitim anlayışının; yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenip önemsenmediğine ilişkin görüşleri.....415
- Tablo 41. (Öğrenciler) Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen – birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu Resim-İş Eğt. alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan hümanist eğitim anlayışının; yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenip önemsenmediğine ilişkin görüşleri.....422
- Tablo 42. (Öğretim üyeleri) Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusuna ilişkin görüşleri.....431
- Tablo 43. (Öğrenciler) Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusuna ilişkin görüşleri.....438
- Tablo 44. (Öğretim üyeleri) İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen –öğrenci ilişkilerini katı kamusal çerçeveden kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” görüşünü, yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışlarının, ne derece desteklediğine ilişkin görüşleri.....447
- Tablo 45. (Öğrencileri) İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen –öğrenci ilişkilerini katı kamusal çerçeveden

- kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” görüşünü, yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışlarının, ne derece desteklediğine ilişkin görüşleri.....455
- Tablo 46. (Öğretim üyeleri) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yargıların gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, ne kadar katkı sağlayabilmektedir? Bu konuya ilişkin görüşleri.....465
- Tablo 47. (Öğrenciler) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yargıların gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, ne kadar katkı sağlayabilmektedir? Bu konuya ilişkin görüşleri.....474
- Tablo 48. (Öğretim üyeleri) Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkaran ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Bu konuya ilişkin gözlem ve görüşleri.....479
- Tablo 49. (Öğrenciler) Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkaran ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Bu konuya ilişkin gözlem ve görüşleri.....488
- Tablo 50. (Öğretim üyeleri) Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan; demokrasi, laiklik, kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi) sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşım, gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimi nasıl etkileyeceğine ilişkin görüşleri.....493
- Tablo 51. (Öğrenciler) Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan; demokrasi, laiklik, Kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi) sevgi, saygı,

	Hoşgörü, Paylaşım, gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimi nasıl etkileyeceğine ilişkin görüşleri	504
Tablo 52.	(Öğretim üyeleri) İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan , bireyin ilgi beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusuna ilişkin görüşleri.....	513
Tablo 53.	(Öğrenciler) İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan , bireyin ilgi beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği ve mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır konusuna ilişkin görüşleri.....	520
Tablo 54.	(Öğretim üyeleri) Yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği ve mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır konusuna ilişkin görüşleri.....	528
Tablo 55.	(Öğretim üyeleri) Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının; sanat eğitimcisi olarak kendi gelişmelerine katkıları konusunda görüşleri.....	555
Tablo 56.	(Öğretim üyeleri) Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının; sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine, katkıları konusuna ilişkin görüşleri.....	563
Tablo 57.	(Öğretim üyeleri) Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının;	

eğitim fakülteleri resim-iş eğitim bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda görüşleri.....	571
Tablo 58. (Öğrenciler) Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının; Sanat eğitimi öğrencisi olarak gelişmelerine, Sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine, Eğitim Fakülteleri Resim-İş Eğitimi Bölümlerinin gelişmesine katkıları konusuna ilişkin görüşleri.....	578
Tablo 59. (Öğretim üyeleri) Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarına ilişkin görüşleri..	587
Tablo 60. (Öğretim üyeleri) Konuya ilişkin diğer görüş ve önerileri.....	594
Tablo 61. Yabancı danışmanlarla ilgili bazı bilgiler.....	599
Tablo 62. Eğitimi geliştirme projesinden eğitim fakültelerine sağlanan araç- gereçler.....	601

ÖZET

Bu araştırma Türkiye'deki eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi anabilim dallarında görev yapan öğretim elemanlarının ve eğitim alan öğrencilerin yeniden yapılandırılma çerçevesinde sanat eğitiminde "hümanist bir yaklaşım"a ilişkin görüşlerinin belirlenmesi ve bu görüşlerden hareketle "Sanat eğitiminde hümanist bir anlayışın var olup olmadığı" ortaya çıkarmak üzere yapılmıştır.

Araştırma 2004-2005 eğitim-öğretim yılında Türkiye'de 6 üniversitenin eğitim fakültesi resim-iş eğitimi anabilim dallarında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın örneklemini, 6 üniversitenin eğitim fakültesi resim-iş eğitimi anabilim dallarında görev yapan 13 öğretim üyesi ve eğitim gören yaklaşık 60 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak "yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinde (resim-iş eğitimi anabilim dalında) sanat eğitiminde 'hümanist bir yaklaşım' ın varlığı" na ilişkin soruları içeren yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu araştırmada kullanılan veriler, konu ile ilgili literatürün incelenmesi sonucunda ve araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yüz yüze yapılan görüşmelerle elde edilmiştir.

Araştırmada 34 alt problem yanıtlanmaya çalışılmış ve verilerin analizinde nitel veri analiz yöntemlerinden "içerik analizi" kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular aşağıda özetlenerek verilmiştir:

1. Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecinde örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin büyük çoğunluğunun (%84,61) görüşlerinin alınmaması yeniden yapılanmanın oluşumu ve uygulanmasının hümanistçe ve demokratik bir yaklaşımla değil, aksine bir dayatma ve yaptırım biçiminde gerçekleştiğini göstermektedir.
2. Yeniden yapılanmanın, özellikle Anadolu üniversitelerinde altyapıların hazırlanıp gerekli koşulların sağlanmadan uygulanmasının hem insani etik açısından, hem de sanat eğitiminde beklenen başarı açısından doğru bir yaklaşım olmadığı anlaşılmaktadır.

3. Yeniden yapılanmada alanında uzman sanat eğitimcisi ile bilim adamlarının ve öğrencilerin görüşlerine başvurulmadan hazırlanan sanat eğitimi programlarının içinde yetersizlikler barındırdığı anlaşılmaktadır. Bunlardan en önemlisi sanat alan ve öğretmenlik uygulama dersleri arasındaki dengesiz dağılımdır.
4. Öğretim elemanları resim-iş eğitimi anabilim dalı ve müzik eğitimi anabilim dalının tek bir bölüm adı altında toplanmasını olumsuz bir gelişme olarak değerlendirmekte ve bu oluşumu hümanist olmayan baskıcı bir yaklaşım olarak nitelendirmektedirler.
5. Sanat eğitimindeki sanat tarihi, estetik, uygulama ve eleştiri gibi disiplinlerin adının konmasının yanında, “Sanat öğretimi uygulamaları” ve “Özel öğretim yöntemleri” dersleri ile “Müze eğitimi ve uygulamaları” dersinin programda yer alması, hümanist eğitim yaklaşımı açısından, olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.
6. İç yönetim, oto kontrol, dönütlerin değerlendirilmesi ve akreditasyon çalışmalarının, ivedilikle başlatılıp sürdürülmesinin hümanist ve etkin bir sanat eğitimi yaklaşımı açısından kaçınılmaz bir gereklilik olduğu anlaşılmaktadır.
7. Yeniden yapılanma öncesinde resim-iş eğitimi anabilim dallarında var olan yetersiz koşulların yeniden yapılanma sonrasında da sürdüğü belirlenmiştir. Bu durumun ivedilikle iyileştirilmesi sanat eğitiminde hedeflenen başarı açısından bir gereklilik olarak görünmektedir.
8. Sanat eğitimi programlarının hümanist bir biçimde uygulanabilirliğinin öğretim elemanlarının niceliği ve niteliğine bağlı olduğu anlaşılmaktadır.
9. Özellikle kuramsal / öğretmenlik formasyon derslerinde ve atölye derslerinde bazı öğretim elemanlarının öğrencilerine karşı izledikleri tavır ve yaklaşımın hümanist bir eğitim anlayışıyla bağdaşmadığı belirlenmiştir.
10. Öğrencilerin tamamı, mezun olduktan sonra mesleğe atanmalarında yaşanan sınavla seçilme zorunluluğu ve isdihtam yetersizliğinin neden olduğu kaygıların üzerlerinde sürekli maddi ve manevi bir baskı oluşturduğu görüşünde olup bu durumu hümanist bir eğitim anlayışından çok uzak bir yaklaşım olarak değerlendirmektedirler.

11.Araştırma görevlilerinin statülerinin belirsizliğinden kaynaklanan problemlerin ve beraberinde yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik çalışmaların yapılması ve geleceğin öğretim üyelerinin uygun akademik koşullarda yetişmesinin sağlanması bir zorunluluk olarak görünmektedir.

Bu araştırmadan elde edilen bilimsel verilerin ışığında, sanat eğitimi programlarının tekrar değerlendirilmesi, yenilenmesi ve güncelleştirilmesinin sağlanabilirliği; kanımızca estetik duyarlılığı insanı değerlerle örtüştürebilen, çağdaş, üretken, özgür aynı zamanda karşısındakinin özgürlüklerine saygılı, kısacası hümanist tavırlı sanat eğitimcilerinin yetişmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler:

1. Hümanizm
2. Sanat Eğitimi
3. Yeniden Yapılanma
4. Eğitim Fakültesi

ABSTRACT

The aim of this research is to investigate the views of instructors and students who are at Arts Department of Education Faculty on Humanizm and whether Humanizm is seen in Art Education within reconstructing.

This research was conducted on 13 instructors and 60 students who were at Arts Department of Education Faculty at 6 Universities in Turkey in 2004-2005 academic year.

The semi-structured interview forms which contained questions related with Humanizm in arts education at recontructed Education Faculties was used in this research.

In this research 34 sub-problems were replied and content analyze is used for analyzing the data.

The findings can be summarized as follows:

1. It is shown that the views of instructors (%84,61) were not asked for reconstructing education faculties which was not in human nature and democratically and seemed as a sanction.
2. It is clearly understood that reconstructing, especially at anatolian universities, executed without preparing the requirements of substructure of it, and this is not a good approach for the success of arts education and for human ethics.
3. The programme of Arts Education which was prepared without asking views of experts, instructors and students instructors is not sufficient.
4. Collecting both Arts Education Division and Music Education Division in one Department is founded as a negative improvement and an anti-humanist approach.
5. History of Arts, Aesthetics, Practice and Criticism at Arts Education took place in the programme in company with "Practice of Arts Training", "Methods of Special Training" and "Museum Education and Practice".

6. Starting and maintaining the study of self-control, evaluating of feedbacks, accreditation are essential for the humanist arts education.
7. After the reconstructing, the problems of Arts Education Departments do not change. It is necessary to solve these problems for the success at Arts Education.
8. Executing Arts Education Programmes in human nature depends on quality and quantity of instructors.
9. Some attitudes of instructors to students at theoretic/training education and atelier courses were not in human nature.
10. Students found the examination that given after graduation from their departments as a stress and thought that this is not humanistic.
11. The problems caused by uncertainty about the status of research assistants must be solved to provide them to be trained in suitable academic conditions.

According to the findings of this research, re-evaluating, renewing and updating art education programmes would support training art teachers who can combine aesthetics with human values and who are modern, productive, independent and respectful to others' independence, in short who are humanist.

Key Words:

1. Humanism
2. Art Education
3. Recontruction
4. Education Faculty

BÖLÜM I

GİRİŞ

Batı felsefesi tarihi içerisinde, büyük bir etkiye ve geçmişe sahip bir düşünce akımı olan hümanizm, köklü geçmişi ve sonuçlarıyla batı kültüründe önemli bir yer tutarken “Aydınlanma Dönemi” nden, günümüz insan hakları felsefesine kadar uzanan bir geleneğin de sembolü olmuştur. Bugün başta Birleşmiş Milletler ve Avrupa İnsan Hakları Konseyi olmak üzere birçok uluslararası örgüt, insanın en temel hakkı olan insanca yaşamadan, soykırım iddialarından aklanmak adına insanlıktan özür dileyen uluslara, savaş suçlarına yapılan insanlık dışı davranışlardan, eğitim ve sanat özgürlüğü gibi bireysel haklara geniş bir alanda, aydınlanmadan bu yana hümanizm ve insan haklarını sorgulamaktadır.

Günümüz değerleri içinde, bu denli önemli bir konuyla yakından ilgilenilmesi doğaldır ki, konunun eğitim dahil pek çok alanda yer almasını da gerekli kılmıştır. Öyle ki, her insanın, insan olması nedeniyle sahip olması gereken, evrensel hakları içeren hümanist yaklaşım dolayısıyla bu hakların korunmasını ve saygı duyulmasını sağlamak için, bilgilenmeyi ve duyarlılığı sağlayacak bir eğitimin verilmesi de kanımızca bir gerekliliktir.

20. yüzyıla damgasını vurmuş fenomenoloji, psikanaliz, varoluşçuluk, insancıl psikoloji gibi birçok yaklaşımın kesişme noktasında duran Fromm'a (Fromm; Aydın, 2001: s. 222-223'deki alıntı) göre, ki bu duruş hem bu yaklaşımları özgün bir anlayışla eleştiren, hem de bu sırada ayırtırdığı parçaları yeni bir bütünlük olarak örgütleyen, bilgece bir duruştur :

Her birey bütün insanlığın bir parçasıdır ve onu temsil eder. Zeka, sağlık ve yaratıcı yeteneklerimiz yönünden farklı olduğumuz halde, hepimiz aslında biriz ve benzeriz. Hepimiz hem aziz, hem günahkar, hem ergin hem toyuz. Birbirimize bilgiçlik ya da yargıçlık taslayacak bir üstünlüğümüz yok. Buddha tarafından uyandırıldık, İsa Peygamber'le birlikte çarmıha gerildik, Cengiz Han, Stalin ve Hitler tarafından soyulduk ve ezildik . İnsanoğlunun son dört bin yıllık tarihi, kişiye hem korku, hem hayranlık veriyor. İnsan doğasının sırlarını çözecek bir

aşamaya gelmiş ve doğal kuvvetlerin kör egemenliğinden kendini kurtarmıştır. Fakat en büyük zaferlerin öncesinde ve yeni bir dünyanın eşliğindeki bu insan, kendi eseri olan eşyanın ve kendi kurduğu örgütlerin kölesi durumuna düşmüştür. Bununla birlikte insan bu zorlukları aşabilecek güçtedir. İnanıyorum ki kurulmakta olduğuna tanık olduğumuz tek dünya, ancak ve ancak evrensel insanın ortaya çıkmasıyla gerçekleşecektir. Evrensel insan, geleneksel kan ve toprak bağlarından kendisini kurtarmış, gerçek insandır. Gerçek insan, varlığını ve yaşamını bütün insanlarla birleştirir ve insanlığın ortak yararı için çalışır. Dünya yurttışı olan bu tür insanlar, kendilerini köleleştiren ve kötürümleştiren inanç ve sistemlerle mücadele ederek özgür, bağımsız, insancıl bir varoluş biçimi oluşturacaklardır.

Bu varoluş biçiminin mayası insan sevgisi, erdem ve bilgidir. Tek bir sözle söylemek gerekirse 'sevgi' dir.

Fromm'un insancı anlayışından hareketle: "Çağdaş ve geniş anlamında, insandaki tüm olanakların sınırsız şekilde geliştirilmesini yüce amaç bilen ve insan kişiliğinin değimine gerçekten saygı gösteren, dolayısıyla da hem bir ahlaki erek taşıyan, hem de siyasal ve ekonomik belli bir program güden her öğretiyi belirtir (Çağdaş Kültür Ansiklopedisi, 1979: 1026)." Biçiminde tanımlanan hümanizmin eğitim içinde, felsefesinden etkilenen insancıl psikolojinin öngördüğü temel ilke ve yöntemleri dikkate alınarak daha çağdaş, daha demokratik ve laik, daha bilimsel eğitim ve "insani eğitim" gibi konusu yine insan ve eğitim sistemi olan, içerikleri kapsamlı yeni projelerle zenginleştirilmiş modellere temel oluşturması, kuşkusuz bir insana hakkı olan değer verilmesini ve aynı zamanda insanın yaratıcı potansiyelinin gerçekleştirilebileceği koşulları sağlayacak bir toplum düzeni ideali de bu düşüncenin bir sonucu olacaktır. Bu insan, kendi manevi gelişiminden haberi olacağı için, içinde yaşadığı toplumsal çevreye uyma yeteneğini göstermekle kalmayacak, onu etkilemesini bilecek, ilerlemesini sağlayacaktır (Sinanoğlu, 1988:192).

Amaçlanan ve olması gereken böyle bir toplumsal yapılanma anlayışında, sanat ve estetik eğitiminin, genel anlamdaki eğitim sürecinde, bütünlüğü sağlayan önemli bir eğitim aşaması olduğunun önemle vurgulanması gerektiğinden hareketle: "Bir kişiye eğitilmiş insan diyebilmek için o kişinin çok yönlü yetileri bakımından gelişmiş, estetik ve pratik değer yargılarına sahip, bilgisini ve becerisini geliştirmeye hazır insan olarak yetişmiş olması gerekir. Eğitim görmüş insanla, yalnız zihinsel olarak eğitilmiş insan arasındaki ayırım, insanın bütün öteki yetileri yanında görsel ve sanatsal yetilerinin de gelişmiş olmasında gözlemlenir" (Kırıçoğlu,2002:73).

Dolayısıyla, sanat eğitimi içinde de yer alması yararlı ve gerekli olan hümanizm kavramının, felsefesinin, eğitim fakültelerindeki yeniden yapılanma süreci içinde resim-iş eğitimi bölümleri anabilim dallarında uygulanan sanat eğitimi dersleri ve programlar içinde varlığının tespiti, sorgulanması, uygulamadaki olumlu ve olumsuz yönlerinin ortaya konması kaçınılmaz görülmüştür. Kanımızca, eğitim ve öğretmen kalitesinin arttırılmasına yönelik çalışmaların yapıldığı bu sürecin sürdürülebilmesi, sanat eğitimindeki kalitenin arttırılması, aksaklık yada eksikliklerin giderilmesi ile varolan olumlu yönlerin geliştirilmesi ve kalıcı kılınması ile doğru orantılıdır.

1.1. Problem Durumu

Bugün, estetik eğitimin insan duyarlılığı ile ilgili olduğunu, duyarlılığın geliştirilmesi için sanata ve sanat eğitimine gereksinim olduğu ifade edilmektedir. Modern anlayışa göre, insan sürekli bir oluşum halindedir, o her an çevresinden etkilenir, duyularıyla çevresini algılar, duygularını yorumlar ve anlar, aynı zamanda çevresini kendi eylem, tavır ve görüşleriyle etkiler.

Günümüz toplumunun yoğun tempolu bir toplum olduğu düşünülürse burada artık bireyin eğitiminin yerine toplumun eğitimi söz konusu olabilir. Estetik beğeni, toplumsal eğitimin organik bir parçasını oluşturur. Toplum eğitimi, kendine özgü bir modeli de beraberinde getirir ve bu da toplumsal demokratikleşme şeklinde canlanır. Bu sosyal yapının ve eğitim kurumlarının demokratikleşmesi olarak gerçekleşmesi günümüz değerlerine yakındır (İnce, 2000:146-147). Bu değerler içinde kuşkusuz, demokratik bir eğitim sistemi içinde yer alması beklenen hümanist-insancıl eğitim insanın, birbiriyle etkileşip bütünleşen, hem aklına (zihnine), hem de duygularına (değerlerine, tutum ve alışkanlıklarına) hitap edecektir. Hümanist felsefede "Aydınlanma" Kant (1984: 213) tarafından: "İnsanın kendi aklını bir başkasının kılavuzluğuna başvurmadan kullanabilmesi yani 'ergin olamama' durumundan kurtulması" olarak tanımlanmaktadır. Böylece kendisinin dünyadaki yeri ve anlamının ne olduğunun sorularını -cevapları dogmalar tarafından zaten verildiğinden- daha önce sormayan aydınlanma insanı, başta kendisi olmak üzere doğa ve evren hakkında sorular sormaya ve kendi aklını kullanmaya başlamakta,

hem bilimin, hem de felsefenin dinden bağımsızlaşmasına yol açan bu süreçle tutarlı olarak soruları soran, özne olan insana, onun bağımsızlığına ve özgürlüğüne de en yüksek değer verilmiş olmaktadır.

Dolayısıyla, insanın aklına hitap ederken öncelikle onu düşünen insan haline getirmek ve düşünmeden inanmanın baskısından kurtarmak gerekecektir. Yani ezberci olmayan, bilimsel bilgileri de sanki birer doğmaymış gibi ezberlemeyen soran / sorgulayan bireyler yetiştiren bir eğitim sistemi gerekmektedir. Bu da ders içeriklerinden, öğrenme-öğretme yöntemlerine, sınıftaki öğretmen davranışlarına ve sınıf yönetimine kadar giden kapsamlı bir eğitim reformu gereksinimini ortaya koymaktadır.

İnsanın bir yandan ahlaki değerleri ve inançlarına bir yandan da tutum ve alışkanlıklarına dayanan duyuşsal yanına gelince, buraya hitap edecek eğitimin temeline ve özüne insancıl felsefe ve değerlerini koymak gerekecektir. İnsanın kalbine yine insan ve sevgisini ekmek ya da gönlünde zaten varolan sevgiyi yeşertmek gerekecektir. Bunların hepsinden daha önemlisi, insanın duyuşsal yanına dolaysız olarak hitap edebilecek eğitimin ya da “insancıl eğitimin kalbinin” kültür ve sanat eğitimine dayanmak durumunda olduğunu belirtmek gerekir (Kabadayı, 2002:57). Sinanoğlu'nun görüşünden hareketle: Türk insanı insancılığı, biliminde, felsefesinde, sanatında ele alabilseydi, onu eğitiminin temeli ve özü yapabilseydi kendi yurdunda en insancıl yaşama biçimini geliştirebilecek ve belki de Batı'dan daha ileri düzeyde olabilecektir (Sinanoğlu; Kabadayı , 2002:s. 57'deki alıntı).

Bu doğrultuda, ülkemizde sanat eğitimcisi yetiştiren eğitim fakültelerinin resim-iş eğitimi anabilim dalında görev yapan öğretim üyelerinin ve bu anabilim dallarında sanat eğitimi alan öğrencilerin, eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması çalışmalarıyla öngörülen sanat eğitimi içinde yer alması gerekli ve kaçınılmaz olan hümanist yapıya ilişkin görüşleri değişik açılardan incelenmeye çalışılarak, öğretim elemanlarının uygulamada kendilerinin bu yapıya öncülük edip etmedikleri, programların bu çerçevede, hümanist tavır taşıyıp taşımadığı konusunda olumlu ve olumsuz yönlerde görüşlerinin ortaya çıkarılması ve bu bağlamda tutarlılık ve sürekliliğinin sağlanması hedeflenirken bundan sonraki süreçte bu yönde sistemin

aksayan yönlerine çözüm üretebilmeye dönük olması ve böylece sanat eğitimine katkıda bulunulması amaçlanmış olan bu araştırma, soruyu ve görüntüyü ortaya koyması açısından önemlidir.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırma ile “ Eğitim Fakültelerinin; Yeniden Yapılandırılması Sürecinde, Sanat Eğitiminde (Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarında), Hümanist Bir Yaklaşım Var mıdır ? ” sorusuna yanıt aranmaktadır.

1.3. Alt Problemler

Eğitim fakültelerinde “Sanat Eğitimi” derslerini yürüten öğretim üyelerinin ve sanat eğitimi alan öğrencilerin ;

- 1) Hümanist eğitim anlayışının tanımına ilişkin görüşleri nelerdir?
- 2) Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programlarının belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ulaşma düzeyine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 3) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışlarının; çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun olup olmadığına ilişkin görüşleri nelerdir?
  - a) Programın genel amaçlarının çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun olup olmadığına ilişkin görüşleri nelerdir?
  - b) Programın özel amaçları ve hedef davranışlarının çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun olup olmadığına ilişkin görüşleri nelerdir?
- 4) Eğitim fakültelerinin Yeniden Yapılandırılmasının oluşum sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?

a) Oluşum aşamasında kendilerine soruldu ise görüşlerinin bu süreci etkilemesine ilişkin düşünceleri nelerdir?

b) Oluşum aşamasında kendilerine soruldu ise nasıl bir yol izlenmesi gerektiğine ilişkin görüşleri nelerdir?

c) Yeniden yapılanmanın “sanat eğitimindeki” oluşum sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?

d) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu buldukları değişiklikler nelerdir?

e) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımında, olumsuz buldukları değişiklikler nelerdir?

f) (Öğrenciler için) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamaları sırasında öğretim elemanları kendilerine karşı hümanist bir yaklaşım içinde midir?

(Öğretim üyeleri için) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamaları sırasında kendileri öğrencilerine karşı hümanist bir yaklaşım içinde midir?

5) Hümanist eğitim anlayışının gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamının tanımlanmasına ilişkin görüşleri nelerdir?

6) (Öğretim üyeleri için) Kendileri öğrencileri için böyle bir eğitim atmosferini hazırlama ve uygulama yaklaşımı içinde midir?

(Öğrenciler için) Öğrencilerine olarak böyle bir eğitim atmosferini hazırlama ve uygulama yaklaşımı içindeki öğretim elemanlarına sahip midir?

7) Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının,

a) Öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferi sunmasına ilişkin görüşleri nelerdir?

b) Öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunmasına ilişkin görüşleri nelerdir?

c) Sınıf içi niteliklerin (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) yeterliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

b) Sınıf dışı niteliklerin (bölüme ilişkin görevler, toplantılar, öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler, kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

8) Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğitimcisi / sanat eğitimi öğrencisi olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak sağlama / bulma konusuna ilişkin görüşleri nelerdir?

9) Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışlarının hizmet edip etmemesine ilişkin görüşleri nelerdir?

10) Sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitimin, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile ne kadar örtüştüğüne ilişkin görüşleri nelerdir?

11) Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen–birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu resim-iş eğitimi alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan hümanist eğitim anlayışının; yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenip önemsenmediğine ilişkin görüşleri nelerdir?

12) Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusuna ilişkin görüşleri nelerdir? Öğrencilere karşı böyle bir tutum izlenmekte midir?

13) İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “Öğretmen–öğrenci ilişkilerini katı kamusal çerçeveden kurtarmak / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemelidir.” Görüşünü, yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışlarının ne derece desteklediğine ilişkin görüşleri nelerdir?

14) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yargıların gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, ne kadar katkı sağlayabilmektedir? Bu konuya ilişkin görüşleri nelerdir?

15) “ Modern anlamda ister davranışsal ister bilişsel olsun, eğitimin ve buna bağlı olarak sanat eğitiminin yaklaşık yüz yıllık serüveni içinde, kuramcıların da insanı göz ardı ederek hümanist olmayan kuramlar geliştirdiklerini düşünmemiz olası değildir. Bu doğrultuda sanat eğitimi, doğal olarak eğitimde yeni ortaya atılan fikirlerden etkilenmekte ve model değişiklikleri gündeme gelmektedir.” Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkararak ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Bu konuya ilişkin gözlem ve görüşleri nelerdir?

16) Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan;

- Demokrasi
- Laiklik
- Kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi)
- Sevgi, saygı
- Hořęr
- Paylaşım

gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olmasının sanat eğitimini nasıl etkileyeceğine ilişkin görüşleri nelerdir?

17) İnsanın özelliklerini dikkate alan, bireyin ilgi beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusuna ilişkin görüşleri nelerdir?

18) Bir sanat eğitimcisi / sanat eğitimi ğrencisi olarak değerlendirildiğinde, verilen mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır? Bu konuya ilişkin görüşleri nelerdir?

Örneğin;

- Sağlıklı fiziksel koşullar?
- Eksiksiz eğitim donanımları?
- Atölyelere kafasını gömmeyen, paylaşımcı, özgüveni gelişmiş, bilgi olarak donanımlı ğretim elemanları?
- Başarının onurlandırıldığı, insan kalitesinin değer bulduğu bir ortam?
- Demokrasiyi kuralsızlık gibi algılamayan şeffaf ve katılımcı bir yönetim?
- Öğrenci başarisından kaygılanmayan, onu kendine rakip olarak görmeyen eğitimciler?
- Model olması bakımından sanatçı kimliğini önemseyen ancak; sanat eğitimi alanında yeterliliği sağlamış eğitimciler?
- Bilgi ve sevginin paylaşıldııka çoğalacağına gönülden inanan eğitimciler?

- Yaptığı işte samimi olan eğitimciler?
- Geleceğe dönük yaşamsal kaygılar duymayan hem öğrenci, hem de öğretim elemanları?
- Hürmanist yaklaşımı içselleştirmiş öğretim elemanları?
- Bölüm ve fakültelerin işleyişine yeterince katkı sağlayabilecek nitelikteki eğitimciler?

19) Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının;

- a) Sanat eğitimcisi / sanat eğitimi öğrencisi olarak kendi gelişmelerine,
- b) Sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine,
- c) Eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi bölümlerinin gelişmelerine sağladığı katkılara ilişkin görüşleri nelerdir?
- d) Bu uygulamanın yeterliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı: “Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecinde, resim-iş eğitimi anabilim dallarındaki öğretim üyelerinin ve öğrencilerinin öğretmen yetiştirilmeye ilişkin oluşturulmuş programlar ve içerdiği davranış hedefleri konusundaki görüşlerini hürmanist bir bakış açısıyla belirlemek ve bu çerçevede, yeni modelin hürmanist bir eğitim anlayışını ne denli içerdiği ve desteklediğini değerlendirmektir.” Bu doğrultuda araştırma, sanat eğitiminde öğretim amaçlarının hürmanist felsefeye uygunluğu ve bu konuya eğitim yoluyla ulaşılabilirliği, mevcut olanaklar içinde gerçekleştirilebilme düzeylerinin olumlu ve olumsuz yönde ortaya çıkarılması için yapılmıştır.

Dolayısıyla bundan sonraki süreçte sistemin bu yönde aksayan yönlerine çözüm üretebilmeye dönük öneriler sunarak, katkılar sağlanması amaçlanmaktadır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Dinamik bir yapı arz eden eğitim sistemlerinin amacı, toplumun beklentilerini karşılayabilen bireylerin yetiştirilmesidir. Önemli değişimlerin yaşandığı içinde yaşadığımız yüzyıl, bilgiyi kullanabilen, üretebilen yönetebilen ve hızlı kararlar alabilen bireylerin olacaktır. Bu özelliklerdeki bireylerin yetiştirilmesinde, yeterli alan bilgisine sahip, bilgilerini öğrencilerinin düzeylerine göre farklı teknoloji ve etkin öğretim yöntemleri ile aktarabilen, yeni bilgilere ulaşabilen, çağdaş dinamik ve sosyal nitelikli öğretmenlerin rolü büyük olacaktır (Tarhan, 2002:1).

Bu bağlamda, en üst seviyede eğitim ve araştırma kurumu olan üniversitelerin her türlü sorunları incelediği ve elde edilen bulguları yine en üst seviyede öğretim ve yayınlarla evrensel ölçekte insanlığa hizmet olarak sunduğu bir platformda, en öz biçimiyle : “Eğitim her bireyi ahlakça ve zihince özerk bir insan kılmalıdır” (Sinanoğlu, 1988:192). Tanımından hareketle, ülkemizde öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin resim-iş eğitimi anabilim dallarında görev yapan öğretim elemanlarının, eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması çalışmalarıyla öngörülen hedefler ve oluşturulan sanat eğitimi programlarını uygulamadaki tutarlılık ve sürekliliklerinin ancak bireyin kendini gerçekleştirme ve özgürce ifade etmesinde gerekli olan hümanist bir yaklaşımla sağlayabileceklerinin önemi kuşkusuz yadsınmaz.

Bir başka deyişle, toplumun en örgütlü ve vizyonu olması gereken kurumu olan üniversitelerin, eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi bölümleri de bu yönüyle diğer alanlarda olduğu gibi sanat eğitimi alanında da zaman zaman ortaya çıkan reformcu ve ilerici eğilimleri, çağdaş zorunluluklar ve insanın değerini anlama çabalarını, modern insanın yeni yaşam anlayışını ve duygusunu dile getiren bir düşünce akımı olan “hümanizm” kavramıyla özgürce ortaya koyabilecektir. Ancak bu fikir düzeyine yükselme Türk toplumunda yeni bir bilincin oluşmasını doğal olarak gerektirmektedir. Gelenekçi ve dogmatik zihin yapısını ortadan kaldırmayı ve

Atatürk devriminin paha biçilmez değerini görüp onu yorumlamayı başaracak güçlerden biri olan hümanist düşünce ise belli bir insancıl deneyimin ürünüdür.

Bu deneyimi benimsemenin yolu, iyi planlanmış bir düşünsel, ahlaksal ve estetik eğitimden geçerek onu yeniden yaşamaktır. Dolayısıyla kendini yenileme ve eğitim sistemimizde yer alması gereken Türk hümanizmini güçlendirmek için hiç ara vermeden bilinçli bir sistem yaratma gereği vardır ve eğitim alanında esaslı bir yenilik zorunluluktur. Sanat eğitimi alanı ise kuşkusuz bu bağlamda son derece elverişlidir. Çünkü duyan, düşünen, yaratan, kendisi ile barışık, doğayı ve insanları seven bir varlık olarak tanımlanan özgür insanı yetiştirmenin yolu, insanı yalnızca akıl ve irade varlığı olarak değil, aynı zamanda duygu varlığı olarak da geliştirmektir. 19. yüzyıldan bu yana sanat eğitiminin en büyük sorunu, insan-teknoloji karşıtlığını dengeleyebilmek olmuştur. Bu durumda, özgür insan yetiştirmede en etkili araç olan sanat eğitimine çağımızda her zamankinden daha fazla gereksinim vardır. Duyguları güzelliğe ilişkin değerlerle beslenen insan, doğayı ve sanat yapıtlarını sevmekle kalmayacak, bu yolla kazandığı sevgi, öğrenmenin de kaynağı olacaktır (Gençaydın, : 34).

Daha geniş bir perspektiften konunun önemini ortaya koyacak olursak; küreselleşme, tüm eski değerleri ve yapıları dışlayarak yepyeni bir dünyaya yönelirken “Türk Aydınlanması”nın yarattığı Türkiye Cumhuriyeti’nde sürekli olarak gündeme getirilmekte olan skolastik düşünceyi besleyecek politik düzenlemelerin eğitim sistemimizde öncelikle yer alması Atatürk Türkiye’si’nin tüm eğitimcilerini ciddi biçimde düşündürmelidir.

Bu doğrultuda araştırmamızın başlangıcında Prof. Dr. Reşide Kabadayı’nın (2002:57-58) “Hizbullah / Humanizm ve Eğitim” konulu makalesi, günümüzde sanat ve eğitim ilişkilerinin gözden geçirilerek, üçüncü bin yıla girerken güne uyarlanmasında sorunun zamanında ele alınıp incelenmesi gerekliliği konusunda uyarıcı olmuştur. Böyle bir ortamda Türk eğitim sisteminin yeniden yapılanması ve çağdaşlaşması, aynı zamanda öncelikli olarak Türkiye Cumhuriyeti’nin yaşamış olduğu aydınlanma devriminin korunabilmesi için hümanist felsefenin gerekliliği ve getireceği yenilikler kamımızca son derece önemli ve kaçınılmazdır.

Araştırmanın önemine ilişkin bir diğer konu Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının 1986 yılında Türk öğretmen yetiştirme sisteminde bazı değişiklik ve yeniliklerin gerekli olduğuna karar vererek, eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme işlevi ile ilgili olarak dile getirilen sorunların çözümü ve ihtiyaçların giderilmesi amacıyla “Eğitim fakültelerinin yeniden yapılanması adı altında yeni bir çalışma başlatmış olmasıdır. Bu çalışmalar, Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği halinde devam etmiş ve sonuçta 1998-1999 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmak üzere yeni bir düzenleme getirilmiştir (YÖK, 1998:1).” Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı öğretmen yetiştirme sisteminde yenileşmeye gidişin gerekçelerinin başında: “1982 sonrası üniversiteler bünyesinde ihmal edilmiş olan eğitim fakültelerinin, Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK’le ilişkileri zayıf kalmış; bunun sonucu, ülke genelinde özellikle büyük eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirme işlevi geri plana atılmıştır.” Maddesi yer almaktadır. Dolayısıyla araştırma konumuzun, çağdaş düşünceyle ve en yeni yöntemlerle donanmış öğretmenler ve de sanat eğitimcileri yetiştirmeyi hedefleyen yeniden yapılanma programının uygulandığı süreç içinde değerlendirilmesi bu açıdan büyük önem taşımaktadır.

Bu bağlamda araştırmadan elde edilen bilimsel verilerin ışığında, sanat eğitimi programlarının tekrar değerlendirilmesi, yenilenmesi ve güncelleştirilmesinin sağlanabilirliği; kanımızca estetik duyarlılığını insani değerlerle örtüştürebilen, çağdaş, üretken, özgür, aynı zamanda karşısındakinin özgürlüklerine saygılı, kısacası hümanist tavırlı sanat eğitimcilerinin yetişmesine katkı sağlayacaktır. Ve herşeyden önce kendi öz değer ve benliğine sahip çıkarak kendini ifade edebilen, bu bağlamda evrensel ölçütleri de göz ardı etmeyen, Atatürk’ün aydınlanma ülküsünün hedeflediği Türkiye Cumhuriyeti’nde hak ve görevlerinin bilincinde olan dinamik ve sorumluluklarını bu sınırlar çerçevesinde içselleştirmiş, yeni nesillerin oluşturulmasında da etkin olabilecektir. Bu nedenle araştırmadan elde edilen bilimsel verilerin ortaya koyduğu görüntünün ardından çözüm önerilerinin getirilmesinin önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir.

1.6. Sayıtlar

- a) Örneklem olarak seçilen 6 fakülte'deki, resim-iş eğitimi anabilim dallarının, Türkiye'deki tüm resim-iş eğitimi anabilim dallarını temsil edeceği varsayılmıştır.
- b) Araştırmanın görüşme soruları eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasında hümanist bir eğitim anlayışıyla ilgili yaklaşımları içerir niteliktedir.
- c) Araştırmanın örneklemini oluşturan öğretim üyeleri ve öğrenciler, eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecinde, sanat eğitiminde (resim-iş eğitimi bölümleri anabilim dallarında) hümanist bir yaklaşıma ilişkin algılarını belirlemek amacıyla hazırlanan görüşme formunda yer alan soruları içtenlikle yanıtlamışlardır.
- d) Kaynaklardan ve kurumlardan elde edilecek bilgilerin gerçeği yansıtacağı kabul edilmiştir.

1.7. Sınırlılıklar

Bu araştırma, eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi anabilim dallarında; (İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi A.B.D.; Denizli Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi A.B.D.; İstanbul Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi A.B.D.; Ankara Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi A.B.D.; Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi A.B.D.; Diyarbakır Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi A.B.D.)'da görev yapan öğretim üyeleri ve eğitim alan öğrenciler ile sınırlıdır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğretim üyeleri sanat eğitimi derslerini bizzat yürüten öğretim üyelerinden seçilmiştir.

Yeni düzenlemedeki hümanist yaklaşımla ilgili öğretim üyelerinin görüşleri şu anda yaşananları yansıtmaktadır.

1.8. Tanımlar

Hümanizm: Çağdaş ve geniş anlamında, insandaki tüm olanakların sınırsız şekilde geliştirilmesini yüce amaç bilen ve insan kişiliğinin değerine gerçekten saygı

gösteren, dolayısıyla da hem bir ahlaki erek taşıyan hem de siyasal ve ekonomik belli bir program güden her öğretiyi belirtir (Çağdaş Kültür Ansiklopedisi, 1979:1026).

Sanat Eğitimi: 20. yüzyılın başından bu yana sanat eğitimi kavramı, kapsamsal ve genel anlamda, sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır. Dar anlamında ise okullarda sınıflardaki ve ilgili bölümlerdeki bu alana ilişkin olarak verilen dersleri tanımlar. Yukarıdaki yaygın ve tümel anlamı özellikle belirtilmedikçe, sanat eğitimi, daha çok “plastik sanatlar alanında verilen eğitim” biçiminde anlaşılmaktadır (San, 2000:17).

Yeniden Yapılanma: Bir sistemde yapılan köklü değişiklikler. Türkiye’deki eğitim fakültelerinde Yüksek Öğretim Kurulu ile Dünya Bankası’nın “Milli Eğitimi Geliştirme Projesi” kapsamında yaptığı çalışma ve düzenlemelerdir. Eğitim fakültelerindeki niteliği artırmak üzere girişilen değişiklik çabalarının tümünü içerir.

Akreditasyon: Bir kurum veya programın önceden belirlenmiş kriter ve standartlara uyup uymadığını belirleme sürecidir.

Eğitim Fakültesi: Türkiye’de üniversitelere bağlı öğretmen yetiştiren kurumlardır.

Öğretmen Eğitimi: Öğretmenlik mesleğini seçmiş olan öğretmen adaylarına mesleklerine yönelik eğitimi vermek üzere düzenlenmiş programdır.

Öğretim Üyeleri: Yüksek öğretim kurumlarında görevli profesör, doçent ve yardımcı doçentlerdir (2547 S.K.).

1.9. Kısaltmalar

DPT : Devlet Planlama Teşkilatı

KPSS: Kamu Personeli Seçme Sınavı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu

BÖLÜM II

2. 1. HÜMANİZM

2.1.1. Hümanist Düşünüşün Temeli İnsanı Buluş

“İnsan ruhu. İnsanın içindeki kahraman. Arzu ve tatminin her ikisi de. Kendi arayışında yüceltilmiş olan –ve kendi özü tarafından yüceltilen, Tanrıyı arayan- ve kendini bulan. Kendi biçiminden daha yüksekte bir hedef olmadığını gösteren.” (Sandefur, 1999: 3).

Mitler, “eski / köhne” henüz “aydınlanma çağı”nı yaşamamış, “rasyonelleşememiş” insanoğlunun, naif-çocuksu tarzda dünyayı anlama ve kavrama biçimi değildir. “Bilimselliğin, akılcılığın güneşi üzerlerine vurunca kaybolacak yanılsamalar ve saçmalıklardan öte gerçeklikleri ve geçerlilikleri vardır.” C. Jung’a göre mitler, öyküleştirilmiş “temel varoluş örnekleri” yani evrensel geçerliliğe sahip yaşam kalıplarıdır ve her insan için anlamlı mesajlar taşırlar. “Mitsiz” ya da “mit dışı” yaşadığını zannedenler, köklerinden kopmuş kişilerdir: “Bu kişiler, ne geçmişle, ne kendi içinde yaşadığı (analar)-atalar kültürü ile; ne de içinde bulunduğu zamanın insanlığıyla gerçek bir ilişki içindedir”.

Mitlerde, “bireysel olan” “evrensel olan” ile çakışır. Evrenin ve insanın yaratılış öyküsünde, mitolojik kahramanların maceralarında, “en” bireysel gelişim öyküleri de dile getirilmiş olur. “Mitojen / mitolojik” atalarının mitlerinde, birey kendi kökenini bulur. İnsanlığın soyoluş serüveni, insanın bireyoluş öyküsünde bireysel düzeyde tekrarlanmaktadır (Jung,1981; Neumann, 1974; Saydam, 1995: s.47-48’deki alıntı).

2.1.2. Mitostan Felsefeye İnsanı Buluş Çabaları: Mitos, Din, Felsefe

“İlkin söz vardı” der kitap. Bunu Platon duysa, « Söz mü? Hangi söz? » Diye sorar. Çünkü eski Yunan dilinde söz kavramını vermek için bir değil, üç sözcük vardır: Biri “mytos”, öbürü “epos”, üçüncüsü “logos”. Mytos söylenen veya duyulan sözdür, masal, öykü, efsane anlamına gelir. Ama mythos’a pek güven olmaz, çünkü insanlar gördüklerini, duyduklarını anlatırken birçok yalanlarla süslerler. Bu yüzden ki Herodot gibi bir tarihçi mythos’a tarih değeri olmayan güvenilir sözlerdir, Platon gibi bir filozof da mythos’u gerçeklerle ilişkisiz, uydurma, boş ve gülünç bir masal diye tanımlar. Epos daha değişik bir anlam taşır: Belli bir düzen ve ölçüye göre söylenen, okunan sözdür, epos insana Tanrı armağanıdır, güzelim süslü sözleri bir araya getirerek büyüler dinleyicilerini bir ozan.

Ama bir de logos vardır, O’nun sözcüğünü başta Herakleitos olmak üzere İonya düşünürleri eski deyişimiyle “ Physiologi”, yani doğa bilgileri yapmıştır. Onlara göre logos gerçeğin insan sözüyle dile gelmesidir. Logos bir yasal düzeni yansıtır, insanın bedeninde ve ruhunda bir logos bulunduğu gibi, evrenin ve doğanın da logos’u vardır. Logos insanda düşünce, doğada kanundur, her yerde ve her şeyde vardır, ortaklaşa ve Tanrısalıdır. Logos’u bulmak sırlarını göz önüne sermek, insan sözüyle dile getirmek düşünürün asıl görevidir. Logos kavramıyla açılan bu çığır dosdoğru bilime varmış, öyle ki logos-logia bugün herhangi bir araştırma dalında bilgini ve bilimi dile getirmek için kullanılan bir ek olmuştur.

Tragedya ile mythos yeniden doğar, tragedya yazarlarının elinde bir daha yitirmeyeceği bir öz ve anlamla yüklenir: İnsanlık dramının aynası, simgesi olur. Dram insan dramıdır ama ipleri gene de Tanrıların elindedir, onları destanda olduğu gibi bir dağın tepesinden savaşı yönetir ya da bir insanın ölüm kalımını tartıya vurur görmeyiz, amaç ve eylemleri saklı kalır, anlaşılmadığı oranda da korkunçtur; tragedya Tanrıları, bilerek ya da bilmeyerek işlediği bir suç için insanı yıkıma ötüren amansız yazgıyı, lanete uğramış bütün bir soyun zincirleme suç ve cezasını simgeler (Erhat, 1993: 5-7).

Peki Logos’a yani insan sözüne karşı, bir anlamda her yerde ve her şeyde varolan hatta Tanrısal sayılan yasal düzene, bilime karşı, nedir ta ilkçağdan bugüne, dilden dile efsanelerde dolaşan, bilerek ya da bilmeyerek işlediği suçların cezasını eşi görülmedik korkunç biçimde ödeyen insanoğlunun dramı? Kimdir bunca öfkenin şimşeklerini, Tanrıların gazaplarını çeken ?

Prometheus'dur. "Zincire Vurulmuş prometheus" : Hümanist* sıfatının, kısacası insanın gerçek değeri ile insan olma ereğinin, ilk temsilcisi.

2.1.3. Zincire Vurulmuş Prometheus ve İnsanın Dünyadaki Yerinin İlk Kez Sorgulanması

" 'İnsan köleliğinin farkına vardığı ölçüde özgürdür.' Spinoza " (Maublanc, 1968: 16).

Her insan bir mit kahramanıdır. Birey kendi özgün yaşam yolunda yürürken, kendi bireysel mitini de oluşturur. Ancak özgün bireysel mitini şekillendirirken, mitlerin "zamansız geçmişi"nin kahramanlarının çabalarını, çatışmalarını, yengi ve yenilgilerini de kendi zaman ve uzamında tekrarlamış olur. Mitoloji kahramanlarının taşıdığı (ve temsil ettiği) bilinç, önce kaosun (mutlak bilinçdışının) içinden çıkarak yaratılır; ardından -henüz- çelimsiz bir çocuk olarak emekleye emekleye anne kucağından ("Ana" Tanrıça veya temsilcilerinden) uzaklaşır; gençliğin gücü, direnci ve "deli" kanlılığıyla ayakları üzerine dikilir. Zorlu süreçlerden -hatta sembolik düzeyde ele alınması gereken ölümlerden- sonra olgun / dingin kahraman niteliğiyle, yengilerinin kazanımına dayanarak, kendi hükümranlığını kurar; tinsel özdeşimle ölümsüzlüğe kavuşur (Campbell, 1978; Jung, 1971; Jung ve ark. 1981; Neumann, 1974; Saydam, 1997: s. 48'deki alıntı). Tıpkı Prometheus gibi...

Prometheus'un kimliğinde ve onun mitinde, insanlık tarihi ilk kez dünyadaki yerini sorgulamaktadır. Prometheus efsanelik kişidir. Aiskhylos'un Yunanca adı « Prometheus Desmotes », yani « Bağlanmış Prometheus »'tur. Zincire vurulmuş Prometheus başlığıyla Türkçeye çevrilen tragedyanın ne yıl oynandığı da bilinmez. Tragedyanın biçimini ve dilini inceleyen bilginler onun Persler' den sonra ve Orestia üçlüğünden önce yani İ.Ö. 472 ile 458 yılları arasında yazıldığını ileri sürerler. Bu oyunda yalnız Tanrıların ve Tanrısal kişilerin rol aldığına dikkat çekenler vardır. Oysa Prometheus'un asıl konusu insan, oynanan dramda insanlığın dramıdır. İnsan dostu, Tanrı düşmanı Prometheus, Aiskhylos'tan bu yana, en çok da bizim çağımızda insanı özü özelliğiyle temsil eden bir kahraman olarak benimsemektedir. İnsan nedir?

* Hümanizmi benimsemiş, dolayısıyla insanı, insani ilgi ve çıkarları temele alan kişi, disiplin ya da yaklaşım için kullanılan tanım (Cevizci, 2002 :514).

İnsan olmaya ne zaman başladı diye soruldu mu, günümüzün düşünürleri hep bir ağızdan ve sözleşmiş gibi: « İnsan baş kaldıran yaratıktır. » Derler. « İnsan doğanın ya da geleneğin kurulu düzenine karşı ayaklandığı an insan olmuştur ; insanlığını da hep yeni baştan baş kaldırdıkça sürdürebilir. » Azra Erhat'ın (1968: 5-6) bu konudaki görüşleri şöyledir:

Bu görüşü biz öylesine benimsedik ki, bin yılların alacalı bulacalı pılı pırtılar gibi sırtımıza giydirdiği gelenek ve görenek süslerini atıyoruz üstümüzden, kulak vermez oluk dinlerin, inançların ister tanrıdan, ister insandan gelme avutucu ninnilerine. Umuda karşı da ayaklandık: Bu gün ve bu dünyada yaşamak istiyoruz. Ötelerin ve yarınların aldatıcı çekiciliğine kapılmakla nerelere sürüklenebileceğimizi denedik; biliyoruz artık. Ne pahasına olursa olsun insanlığımızı gerçekleştirelim diyoruz. Tek ülkümüz insan olmak. Bu ülkü uğruna almayacağımız çaba, katlanamayacağımız cefa yoktur, bu ülkünün ilk temsilcisi Prometheus'tur.

2.1.4. Prometheus Miti

'İnsan başkaldırıdır ; savaştır.' Schiller öldüğü zaman, Goethe onun için: 'Bir insandı; yani bir savaşçı' diye yazdı der Vercors (1965: 22). İnsan ayaklanan yaratıksa, hep baş kaldıracaksa, hep de ezilmesi gerekecek demektir (Vercors, 1965:22-27).

Prometheus, Titanlar soyundandır: Hesiodos'a göre İapetos'la Okeanos kızı Klymene'nin oğludur. Bu Titan çiftinin dört oğlu olur. Dördünün de kaderi tüyler ürperticidir. Zeus'un İapetosogullarına özel bir hıncı vardır; bu hıncın asıl nedenini de onlara verilen sıfatlardan anlıyoruz: Bu Titanların dördü de kafa gücünden pay almışlardır; akıldan yana üstündürler ve bu üstünlükleriyle övünür Zeus'a karşı gelmeye yeltenirler. Akıl gücüyle Zeus'un tekeline; O, bu güçle ele geçirmiştir dünya egemenliğini. Bu gücü başkasında görmek dinmez bir öfke doğurur içinde. Prometheus da bu öfkeyi körükler durur. Bizim için asıl önemli konu Prometheus, başlangıçtan beri insanlardan yana geçmiştir; onlara dayanarak Titanların öcünü almak ve Olymposlu'ların egemenliği yerine insanların egemenliğini getirmek emelindedir. Yeni bir devrimin hazırlayıcısıdır. Zeus' u aldatmakla onu inanlara karşı kıskırtır. Kurduğu düzen Tanrılar için küçük düşürücüdür. Zeus bile bile aldanır; ama oldu bittiyi önleyemez. Bu onur yarasından öç almak içindir ki ateşi vermez olur insanlara. Prometheus' da Tanrıyı bir daha aldatır ve ateşi çalıp götürür;

insanlara verir. İki kez küçük düşürülen tanrılar tanrısı artık kaba kuvvete başvurmak zorundadır. Eşi görülmedik, korkunç cezalar salacaktır Prometheus'un başına.

Zeus aldatılmış, insanların gözünde küçük düşürülmüş, gülünç olmuş bir Tanrıdır. Egemenliği gerçek bir güce dayanmaz; çünkü akıl gücü Tanrılarda insanlara geçmiştir. İnsan kendi gücünün bilincine varmış; Tanrıya karşı ayaklanmıştır. O'na isterse tapar ya da hiçe sayar. Tanrı insanın elinde bir oyuncaktır, asıl Tanrı, yani asıl yaratıcı insanın kendisidir (Erhat, 1993: 254-255).

Bilindiği gibi, tanrılar Prometheus'u bağışlamazlar. İnsana Tanrılıklar armağan eden bu varlığın bağışlanır yanı yoktur. Prometheus'u bir dağın başında zincire vururlar. Bir kartal onun karaciğerini yemektedir ; ancak karaciğer tükenmek bilmemektedir. Kartal ya da kartallar Prometheus'un acısını çoğalan ciğerlerle sonsuza kadar uzatırlar. Bu noktada, Prometheus'u yaratıcı insan olgusunun sembolü olan sanatçıyla özdeşleştiren Afşar Timuçin'in (2002: 14-15) değerlendirmesi şöyledir:

Bize sorarsanız, Prometheus aynı acılı konumunu bugün de sürdürüyor. Kartallar durmadan karaciğerini yiyor onun, karaciğerde tam bir dirençle azaldıkça azalıyor. Kitaplar, o insanı insan yapan Titanı bu sonsuz acıdan Herakles'in kurtarmış olduğunu yazarlar. Ancak buna inanmak güçtür. Gerçek insanın trajik durumu Prometheus'un acılı öyküsünde billurlaşır. Sanatçı, bir gerçek insan bütün toplumlarda, çağdaş toplumda da, acılı Prometheus rolünü oynamıştır. Üstelik sanatçının kurtuluşunu sağlayacak bir Herakles de yoktur. Prometheus yenik değil yalnızca karardır. Düşmüş bir ruhun belirtilerini taşımaz ruhu. Bildiği yolda ilerler, bildiği yolda ilerlerken başına geleceklere hazırdır.

Ve şu sözlerle dile getirir duygularını Prometheus:

Ama ben biliyordum başıma gelecek olanı:

Bile bile, isteye isteye suç işledim.

Bana gelince, ben bu çileme katlanacağım. (Erhat, 1993, 256).

Prometheus özgür ve yalnızdır; görevini bütün direngenliğiyle sürdürür; acılı görevi ona her zaman mutlulukların dışında bir şeyi getirmektedir. Karaciğer durmadan çoğalır; kartallar durmadan saldırırlar.

Doğruyu gerçekleştirmek; ama nasıl olursa olsun, onun ilkesi budur. Yapılması gerekeni yapmak onun temel yönelimidir. Amacını gerçekleştirdikten sonra başına gelenler belki de pek yıpratmamıştır onu. Tanrıların doğrusu doğrunun ta kendisi olmayabilir. Seçme şansını insana da vermek gerekir. Bilinç ya da ateş insanın da hakkı olmalıdır. Prometheus kendi için mutluluk diye bir şeyin olmadığını elbette bilmektedir; bu yüzden acılı günlerine mutluluğun elden gittiği günler gözüyle bakmamıştır. Bazıları mutluluğu düşleyemez bile, bunu Prometheus

herkesten iyi bilir. Bıktığı olmuştur; belki yıldığı da olmuştur; kendi kendine ne gereği vardı ateşi çalmanın dediği olmuştur; ama bu onu Prometheus olmaktan çıkaracak değildir. Bir kere Prometheus olan, bir başka şey olma hakkını ya da şansını elden kaçırmıştır.

Timuçin'e (2002: 12-15-16)göre:

Prometheus ateşi ruhumuzun ateşidir. Prometheus ateşi bilgeliktir, dirençtir, yetkinleşmedir. Prometheus insanın daha insan olma yolunda kendine güvenini simgeler. Prometheus olmasaydı insan kendini aşma duygusunu yaşayamayacaktı. Prometheus'un kurtardığı insan kendini kurtaran insan oldu. Prometheus'la insan kendi tanrısal gücünü kazandı ve insan olmanın gücüne inanır oldu. Ancak o hep özgür kaldı, özgürlüğü bütün boyutlarıyla, güzellikleriyle yaşadı. Başkaları özgürlüğünü dıştan beklerken o özgürlüğünü kendi gücüyle, ruhunun gücüyle kendi çabasıyla yarattı. Kuşlar ciğerini parçalarken de özgür müydü? Elbette özgürdü. Özgürlük her şeyden önce bir kendine inanma durumudur. Onun yaşamı sırf özgürlük adına, o yüce özgürlük adına yaşanmaya değerdi. Spinoza'nın özgürlüğü gibi Prometheus'un özgürlüğü de bir başı bozluk özgürlüğü değil bir gereklilik özgürlüğüdür, bir gerekeni yapma özgürlüğüdür.

Prometheus'un öyküsü farklı şekillerde yorumlanabilir. Birçok davranış bilimci bu mitolojik öyküyü yorumlarken, insanın en büyük erdeminin Tanrılar'a bile ait olsa, bencil ve zalim kararlara karşı koyma hakkı olduğu konusunda birleşirler. Bu arada her şeyin üstünde gibi duran bir güce meydan okumanın yanı sıra, insanları sevmek ve onların iyiliği için ölümü göze almanın da saygıdeğer bir davranış olduğu açıktır. Bu nedenle Prometheus akıl ve bilimin yardımıyla yeni bir dünya kuran, insan sever olarak görülür; çünkü o umut eden, inanan ve bu uğurda acı çekmeyi göze alan, kendi felaketine karşın doğru bildiği yoldan dönmeyen bir halk kahramanıdır.

Bu konuda Aydın'ın (2001: 89-211) değerlendirmesi şöyledir :

Prometheus gibi toplama kamplarının adsız kurbanları olan çağdaş Spartaküsler de doğmaya çalışan insanlığın simgeleridir. Bu insanların kendi sesleri, zorbalığın darbeleriyle susturulmuş olsa da, her zaman kendi gerçek bireyselliğin mayası olan bu direnme ruhu yaşatılmalıdır. Yaşam sevgisi anlamına gelen felsefenin (philosophia) görevi de, bu büyük insanların yaptıklarını, işitilebilecek sözlere dönüştürmektedir. Böylece toplumsal iktidar, iktidar makinesinin ezici ağırlığı ile atomlaşmış kitleler içinde yeniden yaşam tohumları yeşerecektir. Çünkü insan, hala içinde yaşadığı toplumdan daha iyidir. Her yere sinmiş iki yüzlülükten, sahte reçetelerle beslenen siyasetten, rezil korkuların egemenliğinden bizi kurtaracak olan tek güç, yine de insanın içindeki sevgi ve akıl güçleridir.

Sonuç olarak, Prometheus mitinden yaratıcı insana geçen süreçte Jung'un

(1999:123) değerlendirmesiyle:

Nitelikli sanat şimdiye dek verimliliğini daima mitlere ve aklın bilinçdışı sembolleştirme yeteneğine borçlu olmuştur. Bu süreç, insan ruhunun ezeli

tezahürü olarak yüzyıllardır sürmektedir ve gelecekte de tüm yaratıcılığın özünü oluşturmaya devam edecektir.

2.2. İNSANI “BULUŞ”TAN “AYDINLANMA VE HÜMANİZM”E

2.2.1. AYDINLANMA KAVRAMI

Yaklaşık 1680 ile 1770, hatta 1780 arasında, yoğun, bir çerçeve içine oturtulması zor; ama reddedilmez bir gerçek kendini dayatmıştır: “Aydınlanma Avrupa’sı.” XII. yüzyıldan XIII. yüzyıla geçildiği andan itibaren, kuzeye doğru, yani Latin Hıristiyanlığı’na doğru kayan yaşlı Akdeniz Havzası’nda bir dönüşüm meydana gelmektedir. Bu bölgeye kısa bir süre sonra “Avrupa” adı verilecektir (Chaunu, 2000:7).

2.2.1.1. Aydınlanma Nedir?

“ ‘İnsan , aklına uygun olarak davrandığı ölçüde özgürdür.’ Leibniz ” (Maublanc, 1968: 16).

“Aydınlanma” 18. yüzyılın başarılı Alman sanatçısı Daniel Chodowiecki’nin bakır üzerine yapılmış bir gravürünün adıdır. Resmin ön planında, ağaçların arkasında biri büyük, diğeri ise daha küçük iki kulesi görünen şato benzeri bir yerleşime ait karanlık ormanın gölgesindeki şose yolda bir yaya ve tek başına bir atlının peşi sıra bir yük arabası ilerlemektedir. Yerleşim yeri, uzak sıradağların arkasında ortaya çıkan güneşten, ışınlarını henüz ağarmakta olan gökyüzüne gönderen ve yerleşim yerinin ardındaki sis perdesini dağıtmak üzere olan sabah güneşinden gelen aydınlığa bürünmüştür (Bkz. Ek: 4).

Chodowiecki (Chodowiecki; Hof, 1995: s.11’deki alıntı) kendi aydınlanma betimlemesini şu sözleriyle yorumlamaktadır:

“ Mantiğın bu yüce yapıtının... şimdiye değin (belki de konunun kendisi hala yeni olduğu için) ufukta yükselen güneşten başka hiçbir genel, anlaşılır ve alegorik simgesi olmamıştır. Bu simge, her zaman bataklıklardan, buhurdanlardan ve kurbanlık hayvanların putperest sunaklarında yakılan kurbanlardan yükselecek ve böylece bunları kolayca gizleyebilecek olan sisten ötürü herhalde daha uzunca bir süre en uygun simge olarak kalacaktır. Bununla birlikte sadece güneş ufukta yükseldiği zaman, sisin hiçbir zararı yoktur.”

Hof (1995:11) bu gravürün değerlendirmesini şöyle yapmaktadır:

Konusu aydınlanmanın güneşi olan bu bakır üzerine yapılmış gravüre ilişkin bir başka yorum olarak zamanın, çağın reformuna işaret eden başka bir anlatım da seçebiliriz: “ Her zaman öncelikle –çoğunlukla- tan kızıllığıyla birlikte serinlik getirir gibi görünen ve sonunda iyiliksever sıcaklığı getirecek olan sıcaklığı getirdiği kanısındayız.”

Gerçekten de sıcaklık sonradan geliyorsa, aklın güneşe benzetildiği İngilizce bir karşılaştırma burada anılabilir: “Of which the light is constant, uniform and lasting” (ışığı değişmez, bir örnek ve kalıcı olan). Işık kavramı, 18. yüzyılda yeni bir önem kazanmıştır. Işık şimdi, akıldan, özgürlükten ya da mutluluktan her söz edilişinde tekrar tekrar kullanılmaktadır. Işık yüzyılı tanımlayan kavramlara yansımıştır.

Gerçi İngilizce terim “enlightenment” buna benzer biçimde ancak 19. yüzyılda akıl çağı ifadesiyle rekabet ederek ortaya çıkmıştır. Örneğin filozof Berkeley o zamanlar “that ocean of light, which has broke in and made his way in spite of slavery and superstition” dan (kölelik ve batıl inanca karşın ortaya çıkıp kendi yolunu çizen o ışık okyanusu) söz etmektedir. Bir başka İngiliz ise bu yüzyıl için “is enlightenment beyond the hopes and imaginations of former times” (geçmiş zamanların ümitlerinin ve imgelemlerinin ötesinde aydınlanmış) demektir. Sonuç olarak şair Alexander Pope (Pope; Hof, 1995: s. 11-12’deki alıntı) bütünlüğün büyük felsefi ve doğa bilimsel bireşimine gururla işaret ederek şöyle demektedir:

“Nature and nature’s laws hid in night.
God said let Newton be! And all was light.”

(Doğa ve yasaları gecede saklıydı.

Tanrı, “Newton olsun!” Dedi ve her şey ışık oldu.)

Aydınlanmanın birçok temel düşüncesini benimseyen ve bazı önemli konularda onların ötesine geçen Kant (1984: 213) “An Answer to the Question: What is Enlightenment?” (“Aydınlanma nedir?: Sorusuna bir yanıt”) adlı denemesine şu sözlerle başlamaktadır:

Aydınlanma, insanın bizzat kendisinin neden olduğu erginsizlikten kurtuluşudur. İşaret edilen bu erginsizlik başkasının kılavuzluğu olmadan kendi zekasını kullanma yeteneksizliğidir. Eğer bunun nedeni, insan kavrayışının yetersizliği değil de, başkasının kılavuzluğu yerine kendi zekasına dayanmak için gereken sebat ve cesaret eksikliğiyse, bu insanın kendi suçudur. Bu yüzden Aydınlanmanın şiarı “Sapere aude! Kendi zekayı kullanmaya cesaret et!” olmalıdır. Tembellik ve korkaklık, insanoğlunun büyük bir kısmının doğanın onları uzun zamandan bu yana başkalarının vesayetinden kurtarmış olmasına rağmen, neden yaşamları boyunca ve gönüllü olarak erinsiz kaldıklarını ve niçin diğerlerinin de kendilerini onların vasisi olarak belirlemesinin bu kadar kolay olduğunu açıklayan nedenlerdir.

Erginsiz olmak en kolay yoldur. Eğer benim için düşünen bir kitap, benim vicdanım olarak hareket eden bir rahip ya da benim diyetimi düzenleyen bir hekim ve buna benzer daha birçok rehberim varsa, kendim için hiçbir sıkıntıya girmem gerekmez. Bütün bunları karşılayabildiğim sürece, düşünmek zorunda da kalmam. Nasıl olsa başkaları, beni bu yorucu işten kurtaracaktır. Aydınlanmanın temel başarısının ki bu insanın ' kendisinin' neden olduğu erginsizlikten kurtuluşudur her şeyden önce dinsel konularda olduğunu öne sürdüm. Bunun nedeni, yöneticilerimizin kendine tabii olanlara bilim ve sanat alanında kılavuzluk yapmaya hiç ilgi göstermemesidir. Zaten bu dinsel bağlılık, tümü arasında hem en zararlı hem de en aşağılayıcı olanıdır.

Kant çıkış noktası olarak aldığımız bu denemenin devamında aydınlanma için sadece insanın düşüncesini tüm otoritelerden bağımsız hale getirmesinin yeterli olmadığını, aynı zamanda insanların düşüncelerini kamuya özgürce sunması ve herkesin düşüncelerini özgürce yazma ve söyleme hakkına sahip olması gerektiğini bildirir (Goldmann, 1999: 15-17).

2.2.1.2. Gören Işık

Batı düşünce tarihinde varoluş ve ışığın doğası iç içe gelişir. Bu geleneğin temeli, ışığın anlaşılabilir bir dünyayı açığa çıkaran bir görünmeyen ortam imgesidir. Yunan düşüncesinde, görünebilirlik görsellikle onaylanması gereken bir gerçekliğin kesin doğruluğudur. Işığı görmek, görünebilen içindeki görünemeyeni görmenin ya da beraber varolan şeyleri kavranılabilir; fakat kendi halinde duyumsanan niteliklerden yoksun olan biçimin içinde görmenin metaforudur. Platon, bu metafor biçimini kullanarak, varoluş ve doğru arasındaki doğal ilişkiyi ya da görünüşe yönelerek açığa çıkartılabilecek bir oluşun özgün olarak kendini sunuşuna dayanan bir gerçeklik kavramını belirtir.

Blumenberg ışığın öneminde, modern aydınlanma düşüncesi ile oluşan bir değişiklik saptar. Bu değişiklikte içerilen, ışığın örneksenen doğasının daha fazla güvenceleştirilemeyeceği fakat kendisinin karanlığa doğru geçişini veya yeniden oluşmak için duyumsanabilir oluşunun donuk cisimselliğini yadsıması gerektiği, ışığın tarihi düşüncesinin oluşumudur. Bu tarihte ışık ya tamamlanan ya da öznenin kullanımında bir nesne olur. Doğru kendisini daha fazla metaforik olarak ışığa yönelip göstermez. İnsan artık ışığın içinde kendisi için bir bütünlük ya da nesnel olarak algılanan dünyanın değişmeyen yapısını bulamaz; insanın kendisi artık yayılan bir güç olmuştur. Modern aydınlanma düşüncesinde ışık, insanın dünyayı

dönüştürmesinde oluşun içine kattığı kendi doğasının gerçekleşmesidir (Vasseleu, 1999:15-18).

2.2.1.3. Aydınlanma Kavramı ve Modernleşmenin Başlangıcı Olarak Rönesans

“Barışın özgürlüğü, özgürlüğün uzlaşmayı kapsadığını unutmayın.” (Wind, 2000:1).

Aydınlanma hemen hemen bütün dünya dillerinde aynı sözcükle ifade edilen bir kavramdır. Ateş’e (1996:15) göre; “Aydınlık götürme” anlamına gelen kavram tarihin belli bir noktasında, belli bir felsefenin ürünü olarak, belli bir dönem yaşanmaktadır ve aydınlanmanın iki ayağı vardır: Bunlardan biri, türlü inanç ve hurafe ile kararan insan beynine, bilimin ışığıyla aydınlığın götürülmesi. Yani pozitivist bir düşünce içinde, insanların kendi kaderlerine egemen olmanın yollarını aramaya başlamaları.

Diğeri ise: İnsanları kendi kaderlerine egemen olurken, eşitsiz bir toplum düzeninden , eşitlikçi bir toplum düzenine geçmeleridir (Ateş, 1996: 15).

Bu görüşler aynı zamanda Rönesans felsefesinin de temelini oluşturmaktadır. Modernleşmenin başlangıcı olarak kabul edilen Rönesans felsefesi; insanı evrenin pasif bir unsuru olduğu yolundaki inanıştan kurtararak onu, kişiliğini arayan bağımsız bir birey olarak yeniden yaratmış, aynı zamanda insan topluluklarına bağımsız kimliklerini kazandıracak ortamı sağlayarak ulus bilinci ve ulus kavramının ortaya çıkmasına hizmet etmiştir. Rönesans, salt dünyevi ilişkilerin değil dinin de akıl yoluyla açıklandığı, dini öğretilerin Tanrının buyrukları şeklinde değil evrensel aklın ürünü olarak değerlendirildiği bir dönemdir. Bu dönemde bilim, sanat, din ve devlet gibi toplumsal yaşamı oluşturan unsurlar kendi yollarında özerk olarak ilerleme olanağını bulmuştur. Bilindiği gibi Rönesans felsefesinin yükselişi ile Ortaçağ Hıristiyan devletini oluşturan toplulukların çözülerek kendi siyasal yapılarını, dillerini, kültür ve sanatlarını oluşturması ve bağımsız ulus devletler şeklinde örgütlenmeleri birbirine eklemlenen süreçlerdir. Ancak ulus devletlerin ortaya çıkışında girişimci bir ruhla ekonomik yaşama yeni bir dinamizm kazandıran orta sınıfın yükselerek feodalizmin dayanaklarından biri olan kilisenin ekonomik gücünü zayıflatmasının da etkili olduğunu belirtmek gerekir (Gökberk, 1985; 182 - 183).

Rönesans'ı siyasal açıdan önemli kılan, Ortaçağ boyunca kilisenin devletten daha üstün bir güç olduğu inancını değiştirerek, laik siyasal yapıların kurulmasını açıkça savunan Aydınlanma Felsefesi'nin yolunu açmasıdır. Gerçekten de iktidarı rasyonelleştirerek siyasal modernleşmeyi ve laikleşmeyi başlatan egemenlik kavramı ilk kez Rönesans düşünürlerince mutlak, sınırsız ve bölünmez bir yetki olarak savunulmuş; sonraları ise kavram halk egemenliği şeklinde ifade edilerek daha demokratik bir içerik kazanmıştır.

Aydınlanma Felsefesi ise onun önderliğindeki Fransız Devrimi'nin ürünü olarak bilinen, din ve devletin faaliyet alanlarının kesin bir biçimde birbirinden ayrılması kökleri Rönesans'a kadar uzanan bir felsefi geçmişe sahiptir (Palmer, Colton, 1992:164-306; Yazıcı, 1996: s:13'deki alıntı). Dinin ne devlet yetkileriyle, ne de bilimle tanımlanabilecek bir kavram olmadığı, bireyin manevi alanına ilişkin bir olgu olduğu, bu bağlamda devletin üstlenmesi gereken asıl görevin vicdan özgürlüğünü korumaktan ibaret bulunduğu düşünceleri de Rönesans'ta savunularak; devletin sadece dış aleme etki eden eylemlere karışabileceği, bireyin manevi dünyasının ise müdahale yetkisi dışında kalması gerektiği ifade edilmiştir (Gökberk, 1985; 304).

Öte yandan insanın daha doğuştan vazgeçilmez ve devredilmez bazı hakları olduğu düşüncesini savunan 18. yüzyıl Tabii Hukuk Öğretisi de Rönesans'ın son yıllarında oluşmaya başlamış, ilk hukukî ifadesini de Amerikan ve Fransız devrimleri ardından yayınlanan bildirilerde bulmuştur (Öktem, 1983, s: 153).

Palmer ve Colton'un değerlendirmesine göre de;

18. yüzyıl veya bu yüzyılın 1789 Fransız Devrimi öncesine rastlayan yıllarının genellikle Aydınlanma Çağı olarak bilindiğine değinen yazarlar, "aydınlanma"deyiminin 17. ve 18. yüzyılı ifade etmek üzere kullanılan yapay bir soyutlama olmadığını, bu dönemde yaşayan insanların yaşamlarının "aydınlandığı" yolundaki güçlü hislerinden kaynaklandığını belirtmektedir (Palmer ve Colton, 1992; Yazıcı, 1996: s:13'deki alıntı).

İngilizce: Enlightenment, Almanca: Aufklärung ve Fransızca: Eclaircissement veya Le Siècle De Lumière kelimelerinin karşılığı olan Aydınlanma 18. yüzyılda, gerçekleşmesi ve sonuçları nedeniyle hem Amerika, hem de hemen hemen Avrupa'nın her tarafında etkili olan, geleneksel olarak İngiliz Devrimi'yle başlatılıp, Fransız Devrimi'yle bitirilen felsefi bir hareket ve daha önemlisi, bu hareketin

sonuçlarıyla belirginlik kazanan toplumsal ve siyasal bir sürece verilen isimdir (Çiğdem, 1997: 13-14).

18. yy. Aydınlanması, 16. ve 17. yy. larda Descartes ve ardıllarınca başlatılan modernitenin sonuçlarını, hümanistlerin ve reformcuların temel düşünceleriyle birleştirmiştir. Özlem'e (2002: 185) göre bu şu anlama gelmektedir:

Tanrı'nın artık insanlar üzerindeki ağırlığı iyice azalmıştır, hatta kalkmıştır; her şeyin taşıyıcısı bizzat insan olmuştur. Bunun sonucu olarak sevgi, sadece insani ve toplumsal bir fenomen olarak görülmüş, geçmiş yüzyılların teolojik / dinsel ve mistik nitelikli "gerçek sevgi" sinden geriye pek bir şey kalmamıştır.

Chaunu (2000:11) Aydınlanma için; "Aydınlanma Avrupa'sı bizi en acımasız maceralardan birinin içine sokmuş ve sürekli gelişmeye mahkum etmiştir. Mağara alternatifi, hatta ana kucağına geri dönme yanılışmasını bile elimizden almıştır." Demektedir.

Kısaca bir **idea** ve bir **süreç** olarak Aydınlanma hareketinin amacı, insanları, esasta "kötü", bu nitelikle "köleleştirici" olduğuna inanılan mit, ön yargı ve hurafenin (dolayısıyla da bunları üreten ve kurumsallaştırdığı var sayılan kurulu dinin) temsil ettiğine inanılan "eski düzen" den kurtararak, yine aslında "iyi" ve özgürleştirici" olduğu çekincesiz kabul edilen "akıl düzeni" ne sokmaktır. Aydınlanmanın entellektüel yapısında akıl düzeni, bütün insanlar için iyi addedilen bütün öğeleri kapsamaktadır. Dolayısıyla her türlü felsefi ve toplumsal proje akla ve akılla ya da akılda somutlaşan ilkelere yaslanmak zorundadır. Bu nedenle Aydınlanma aynı zamanda "Akıl Çağı" olarak da adlandırılmaktadır. Aydınlanma "aydınlanma" olarak ortaya çıkan entellektüel hareketlerin ilerleme (progress) düşüncesiyle birlikte hemen hemen tek ortak noktasını teşkil etmektedir. Bununla birlikte sözcüğü "akıl", "bilim", "bilgi", "din", "Tanrı", "tabii hukuk", "tabiat", "despotizm" vb. kavramlarla ve bu kavramlara yüklenen anlamlarda ortaya çıktığı üzere, Aydınlanma düşünürleri, felsefi, toplumsal ve politik birçok konuda birbirlerinden oldukça radikal bir şekilde ayrılmaktaydılar. Ancak tekrarlamak gerekirse, bu farklılık ve başka farklılıklar **Philosophe**'ların entellektüel bir aile oluşturmasına engel değildir (Çiğdem, 1997: 13-14).

"Kant'ın Saf Akıl Eleştirisi'nde; "Aydınlanmanın kendine özgü problemi, onun "salt negatif" karakterinde yatar. "Kişinin kendi başına düşünme" isteği genelde "önyargılardan kurtulmak", özelde ise hurafelerden bağımsızlaşmak olarak anlaşıldı." (Kant; Schmidt, 2000: s. 23'deki alıntı), sözleriyle açıkladığı Aydınlanma,

Avrupa’da 17. yüzyılın ikinci yarısıyla, 19. yüzyılın ilk çeyreğini kapsayan ve önde gelen birtakım filozofların akli insan yaşamındaki mutlak yönetici ve yol gösterici yapma ve insan zihniyle bireyin bilincini, bilginin ışığıyla aydınlatma yönündeki çabalarıyla seçkinleşen kültürel dönem, bilimsel keşif ve felsefi eleştiri çağıdır. Felsefi ve toplumsal hareket biçiminde tanımlanan aydınlanma hareketi içinde yer alan düşünürler, düşünce ve ifade özgürlüğü, dini eleştiri, akıl ve bilimin değerine duyulan inanç, sosyal ilerlemeyle bireyciliğe önem verme başta olmak üzere, bir dizi ilerici fikrin gelişimine katkıda bulunmuşlardır, öyle ki söz konusu temel ve laik fikirlerin modern toplumların ortaya çıkışında büyük bir rolü olmuştur .

Genel olarak değerlendirildiğinde, aydınlanmayı belirleyen birtakım tavır ya da eğilimden söz edilebilir. Bunlar sırasıyla hümanizm, deizm veya ateizm, akılcılık, ilerlemecilik, iyimserlik ve evrenselciliktir.

Bunlardan hümanizm; insan varlıklarına varolanların meydana getirdiği genel varlık şeması içinde özel bir konum atfeden öğretidir ve aydınlanmada, her şeyden önce dünyanın, sınırları doğa tarafından değil de, ulusal sınırlar tarafından çizilen, insani bir dünya olduğu anlamına gelir. Dünya tanrı tarafından yaratılmıştır, fakat o artık insanların elindedir. Buna göre, dünya, insanın değerleri, tutkuları, umut ve korkularıyla belirlene insani bir evrede bulunmaktadır. Bu evrede, insanın evrensel olan doğasına büyük bir inanç beslenmiştir (Cevizci, 2002: 111).

2.3. HÜMANİZM KAVRAMI

2.3.1. Hümanizm Nedir?

Amerikan Hümanist Derneği Yöneticisi Frederick Edwors’a (2003:1) göre: “Bu soruya nasıl bir cevap alacağınız, soruyu nasıl bir hümaniste sorduğunuza bağlıdır!” Çünkü "Hümanizm" kelimesinin çok fazla anlamı vardır. Yazarların ve konuşmacıların kastetmek istedikleri anlam yeterince açık olmadığı için, hümanizmi açıklamaya çalışanlar olası bir karışıklığa yol açabilirler. Kelimenin her anlamı hümanizmin değişik bir türünü oluşturur-uygun sıfatların kullanımıyla değişik türler kolayca ayrılır ve tanımlanır.”

Bu yüzden, bu yolla hümanizmin çeşitli türlerini özetleyerek vermeye çalışacağız.

Edebi Hümanizm, kendisini hümaniter bilimler ve edebi kültüre adamıştır.

Rönesans Hümanizmi, klasiklerin yeniden keşfedilmesiyle orta çağın sonunda ortaya çıkan ve insanoğlunun, kendisi için doğru ve yanlış ayırt edebilme yeteneğinde yenilenmiş bir güvenle gelişen öğrenme ruhudur.

Kültürel Hümanizm, genel olarak eski Yunan ve Roma'da ortaya çıkan, Avrupa tarihi boyunca gelişen, şu anda bilime, politik teoriye, etiğe ve hukuka batılı yaklaşımın esas kısmını oluşturan rasyonel ve deneysel bir gelenektir.

Felsefi Hümanizm, insan ihtiyacı ve merakı üzerine kurulu olan yaşam görüşü ve biçimidir. Bu türün alt grupları Hristiyan Hümanizmi ve Modern Hümanizmi kapsar.

Hristiyan Hümanizmi, Webster'ın Üçüncü Uluslararası Sözlüğü tarafından şöyle tanımlanır: "Hristiyan ilkeleri çerçevesi içerisinde insanın kendini tatmin etmesini savunan bir felsefedir."

Aynı zamanda **Gerçekçi Hümanizm**, **Bilimsel Hümanizm**, **Ahlaki Hümanizm** ve **Demokratik Hümanizm** olarak da bilinen **Modern Hümanizm**, önde gelen savunucularından Corliss Lamont tarafından "ana olarak mantık ve bilime, demokrasiye ve insan merhametine dayanan ve batıl inancı reddeden gerçekçi bir felsefe" olarak tanımlanır. Modern Hümanizmin hem laik, hem de dini olan, iki tane çıkış noktası vardır ve bunlar bu hümanizmin alt gruplarını oluşturur.

Laik Hümanizm, 18. yüzyıl aydınlanma rasyonalizminin ve 19. yüzyıl özgür düşüncesinin bir türüdür. Demokratik ve Laik Hümanizm Konseyi ve Amerikan Rasyonalist Federasyonu gibi bir çok laik grup ve diğer bir çok bağımsız akademik filozoflar ve bilim adamları bu felsefeyi savunur. Dini Hümanizm Etik Kültür, Üniteryanizm ve Evrenselcilikten çıkmıştır. Bugün, Üniteryan- Evrenselci gruplar ve bütün Etik kültür cemiyetleri kendilerini, modern anlamda hümanist olarak tanımlar. Modern Hümanizmle ilgilenirken en önemli ironi, savunucularının bu dünya görüşünün, dini olup olmadığı hakkında bir görüşe varmadaki yeteneksizliklerinden kaynaklanır. Modern Hümanizmi bir din olarak görenler Dini Hümanist olarak tanımlanırken, bu hümanizmi bir felsefe biçimi olarak görenler Laik Hümanist olarak

tanımlanır. Bu tartışma, laik ve dini gelenekler birleşip, hep birlikte Modern Hümanizmi dünyaya getirdiği bu yüzyılın başlarından beri devam ettirmektedir.

Laik Hümanistler de Dini Hümanistler de aynı ana prensipleri ve aynı dünya görüşünü paylaşırlar. Bu hem Laik, hem Dini Hümanistlerin 1933'te ve 1973'teki Hümanist Manifesto'nun altında imzasının bulunması gerçeği tarafından açığa kavuşturulmuştur. Yalnız felsefenin bakış açısından bakıldığında, bu ikisi arasında bir fark yoktur.

Son olarak. Dini Hümanizm "Eylemdeki İnanç" tır. "Bir Hümanistin İnancı" adlı makalesinde Kenneth Phifer (Edwards, 2003: s.1'deki alıntı) şöyle demektedir:

Hümanizm bize Tanrının bizim için harekete geçmesini beklememizin ahlaka aykırı olduğunu öğretir. Savaşları, suçları ve bu ve bundan sonraki devirlerin zalimliğini durdurmak için harekete geçmeliyiz. Olağanüstü derecede güçlerimiz var. Ne yapacağımızı seçmede yüksek derecede özgürlüğe sahibiz. Hümanizm bize, bu evrendeki felsefemiz ne olursa olsun, içinde yaşadığımız dünyanın sorumluluğu eninde sonunda bizim elimizde olduğunu söyler.

Laik Hümanistler, Dini Hümanistlerin yaptıklarının çoğuyla aynı fikirde olsalar da, bu aktivitenin "dini" olarak adlandırılmasını reddeder. Bu sadece anlamla ilgili bir tartışma değildir. Laik Hümanistler, "dinin içinde o kadar çok eleştirilecek şey var ki, Hümanizmin ismini bu ilişkiyle lekelenmemesi gerekir" diye düşünmektedir.

Muhtemelen, Laik Hümanistlerin dünya görüşünün son zamanlardaki en popüler örneği tartışmalı yazar Salman Rushdie'dir. Rushdie'nin ABC kanalında 13 Şubat 1989'da yayınlanan "Nightline" adlı programda, romanı The Satanic Verses hakkında söyledikleri şöyledir:

Kitapta dünyadaki laik ve dünyadaki dini görüş arasında, özellikle de tanrıdan ilham alan yazılar ve hayal gücünden ilham alan yazılar arasında çok çok eski bir anlaşmazlık olduğunu söylemek isterim. Bütün gerçeği bildiklerini iddia eden ve bu tek gerçekle dünyayı yönetmeye çalışan insanlara güvenmiyorum. Bunun çok tehlikeli bir pozisyon olduğunu düşünüyorum. Meydan okunması gereken bir şey. Her yönden daima meydan okunması gerekir, ve bu benim yapmaya çalıştığım şey.

New York Dergi'sinin 2 Mart 1989'daki sayısındaki sayısında ise, The Satanic Verses'te (Edwards, 2003: s.1'deki alıntı) şu görüşlerini açıklar:

Büyük dünya dininin doğuşunun laik, hümanist görüşünü vermeye çalıştım. Bunun için, görünüşe bakılırsa yargılanmamalıyım... "Bugün savaş sınırları çiziliyor" diyor karakterlerimden biri. "Laik ya da dini, aydınlık ya da karanlık. Hangi tarafta olacağımızı seçseniz iyi olur.

Laik Hümanist geleneği bir meydan okuma geleneğidir. Tarihi eski Yunan'a uzanan bir gelenektir. Yunan Mitolojisi'nde bile, Hümanist konulardan, başka kültürlerin mitolojilerinde nadir olarak bahsedilmiştir. Ve modern dinler kesinlikle bunları tekrarlamamıştır. Bunun en iyi örneği (daha önce sözünü ettiğimiz)

Prometheus karakteridir. Ve otoriteye karşı Hürmanist bir meydan okumanın kökenini oluşturur (Edwards, 2003:1).

2.3.2. Humanizmin Anlamı ve Hükümleri

Hürmanizm, insanın anlamı, amaçları ve değerlerinin birleştirilmiş bir sistemi ve insan ergi, bireyselliği ve topluluğunun uyumlu programı olarak açıklanabilir. Bu insanın amaçlarını, değerlerini ve ideallerini açıklamak ve çoğaltmak için ve kendisine, etrafındaki yaşam, toplum ve evren ile derin ve içten akrabalık ve uyum kazandıran yoğun insanıyeti kazandırmak için çabalar. Şu açıktır ki hürmanizm, bir özet bilgi (tasarım) değil ama insan yaşamının somut ergini ve kendi içinde yüksek değer ile kuşatılan olasılığı içeren değer gerçekliliğine (value-realizm) dayanmaktadır. İnsanlığın hem şahıs, hem de toplum düzeyindeki evrensel deneyimine göre; insan erginin gerçek değeri -bütün hürmanistlerin amacı-üstünlüktür. Birçok hürmanizm, bunları Ultimate Reality (esas gerçeklik) veya ontolojik ve üstünlük boyutunda olmasıyla belirlemiştir. İnsan yaşamının tamamlanmış ergi mümkün değildir, her zaman geri çekilir (uzaklaşır); çünkü üstün, değerli ve kozmoz olmasıdır bunun sebebi. Bunu farklı bir ifade ile anlatırsak, insan ergi, kendi kaynağını ve temelini ontolojik ve üstünlük boyutunda, metafizik ve üstün olmada veya Allah'ta bulmuştur.

İnsan , toplumun ve kainatın uyumunu, düzenini ve ergini anlar. Onun dalgın aklının fonksiyonu ve deneyimi çifttir ve birbiriyle bağlıdır. Şöyle ki;

- Toplumun kainatın aklında ve kendisinde içsellik. Toplum kendisiyle ilgilendiğinde insan değerlerinin ve vicdanının artışını ve olgunlaşmasını görürüz. Kainatın içselliği, biyolojik ve psikolojik boyuttaki kendi üstün duruşunun üstün ve kozmik boyutunda şekillenir . Ve;
- Onun toplumda ve kainatta, birleşmesinin ve üstünleşmesinin genişlemesi. İnsanın kişisel üstünlüğü -hafızasının sonucu, hayal gücü, tasarım ve sembolleştirme- onun, ölümlülüğünün ve varlığının gerçekliği ve ölüm ihtimalinin üstesinden gelmesindeki tek önemli his ve kapasitesidir. Bunun azalması veya baskısı, kendi doğru kavramasını inkar etmek veya azaltmaktır. Toplumun ve kainatın içselliği; bunların aklına ve kendisine etkisi, tamamlayıcıdır.

Medeniyetin uzun, zorluklarla dolu yönündeki hümanizmanın yaratıcılığı, kendi inanış ve imanının kenarındaki kuvvet veya zayıflığa dayanmaktadır .

İnsan, doğasında yaşayan, birleşen ve genişleyen bir halkadır. O, doğal bilim merkezli psikoloji ve sosyoloji tarafından sık sık yazıldığı gibi aslında bencil ve hırçın bir hayvan değildir. Birleşme ve kişisel üstünlüğün düzeni ve anlamı, kendi içsel doğasında, yetiştirilişinde ve ergindedir. Onun akli, sezgisi, hafızası ve hayal gücü, onu varlığının daha açık, geniş ve uyumlu formlarının fırsatlarını ve potansiyellerini ummasına (beklemesi) zorlar.

Doğru insan varlığı üstünlüktür. Doğru hümanizm üstün veya kozmiktir (Mukerjee, 1968: 1-3). Çünkü hümanizm genel olarak “insanı insan etme” çabalarını, bununla da insanı özgür kılarak her bakımdan yükseltmeyi ifade etmektedir (Akçıl, 2002: 86).

İnsan, diğer kişiler ile kendisini tanımaya, kendi olgun, üstün kişiliğinde geniş düzenini ve toplumu birleştirmeye çabalar. İnsan akli ve kişiliği sınırsız ve üstündür. Açık, sınırsız ve üstün kişiliğin büyük fikri, derin ve gerçektir. Bu, doğrunun, erdemin ve aşkın yoludur.

Jaspers’a (Mukerjee, 1968:s. 1-3’deki alıntı) göre: Bütün sınırsızlığın varlığına rağmen, insanın ölümsüzlüğü, sadece onun uygulamalı varlığının bilinçsiz verilerinden geriye kalmamıştır. Ama üstünlüğün ışığı, onun oluşan doğasının bilinçliliğinde temel özellik oluşturmuştur. Yani her ne kadar insan kendi ölümsüzlüğünü çözemese de yönünü değiştirebilir (kendisi son verebilir).

Sadece onu değiştirerek ve üstün gelerek kendi insanlığını ortaya çıkarabilir. Bilgi, aşk ve merhamet ile kendi bencilliğini ve tepkisinin üstesinden gelebilir; kendi üstün kişiliğini geliştirebilir. Onun yüksek değerleri ve olasılıkları, sınırsızlığın ve ölümsüzlüğün diyalektikleri (Jaspers), uyum ve bireysellik (Allport), homonomy ve bağımsızlık (Angyal), üstünlük ve gerçeklik (Frankyl) etrafında yerleşmiştir. Bunlar onun önemli zihinsel diyalektiğinin yöntem ve yönleridir. Bunlar, insan düşünce kanunlarına dönüşmüştür (Mukerjee, 1968: 1-3).

2.3.3. Terimbilimsel Açıklamalar

“Humanizm”, “Humanizma”, “humanism” veya “insancılık sözcükleri, Latince “humanismus” teriminin hafifçe değişik ya da Fransızcalaşmış bir şekli veya Türkçe karşılığı olarak, günümüz Türkçesi’nin sözlük kapsamına girmiş bulunmaktadır.

Latince’ de humanismus; insan anlamına gelen homo sözcüğünün, sıfatlaşmış humanus şeklinden gelir. Türkçe “insani” veya “insancıl” sıfatlarının karşılığı olan humanus sıfatı, insana ait, insanla ilgili, hatta kimi zaman insana ilişkin bir veriyi, bir özelliği, bir olguyu gösterir. Humanismus ismi, humanus sıfatından, bunun human gövdesine değişebilir “us” ekinin yerine “ismus” ekini takmakla elde edilmiştir. Yeni-Latin dilleriyle ingilizcenin “isme”, “ismo”, “ism” , gibi eklerinin kökü olan, Almanca’ da ise aynen “ismus” olarak kalan Latince-ismus eki, genellikle bir görüşü, bir kanıyı, bir öğretiyi, bir düşünce dizgesini göstermeye yarar. Sözlük anlamında “humanismus”, genel olarak, merkezini insanın oluşturduğu bir dünya görüşünün, bir düşünce yöneliminin ifadesidir (Zekiyan, 1982: 15-16).

2.3.4. “Humanismus” Teriminin Kısa Tarihçesi

Hümanizm deyimini, ilkin ve dar anlamıyla, Antik literatür üzerinde, daha çok filolojik nitelikteki çalışmalara verilen bir ad olup, çoğunlukla 14. ve 15. yüzyıllarda Batı Avrupa’ya yayılan edebi ve kültürel bir akımı tanımlamak için kullanılır. Ancak bu durumun ortaya çıkardığı Yunan ve Roma yazılarının Rönesans’ta yeniden canlanmaları, klasiklerin değerini, Hıristiyanlık’la olan ilişkilerinden çok kendi değerlerinin vurgulanması için ortaya koymuştur (Encyclopedia Article From Encarta).

Aynı zamanda, 15. yy.’ da, humanizm kelimesi, tamamen bir entellektüelin fikri ile ilişkilendirilmiştir. Florantina asilzadesi, Dante’ yi okumanın bilincindedir ama diğer yandan da bilime önem vermemenin saçma olduğunu da bilmektedir. Örneğin Leonardo çok büyük bir ressam, büyük bir bilim adamı, büyük bir teknologtur. Michelangelo da hem iyi bir ressam, hem de iyi bir mühendistir. Onların hümanizmi kapsayan düşünceleri, son bilimsel ve teknolojik başarıların reddedilmesi

var olurken anlaşılmalıdır. Bütünsel bir açıklamanın yeniden oluşturulma zamanı gelmiştir (Brockman, 2004:39-40).

Tarihe bakıldığında; Antik edebiyatın o günün diline çevrilmesine “Hümanizm”, bu çeviri işini yapanlara da “Hümanistler” denilmektedir. Ancak daha sonraları hümanizm geniş anlamını bulmuştur; değer ölçüsü olarak insanı alma anlamını da içermeye başlamıştır. Böylece modern insanın yeni yaşam anlayışını ve duygusunu dile getiren bir düşünce akımı haline gelmiştir. Daha doğru bir anlatımla, bir yaşam anlayışının kendisine yöneldiği “ide” haline gelmiş, insanı arayan, insanın özünü ve bu dünyadaki yerini araştıran çalışmaların tamamına verilen bir ad olmuştur (Akyürek, 1994: 120).

Humanismus sözcüğünün tarihçesi ise oldukça yenidir. Eldeki verilere göre, ilk olarak, geçen yüzyılın başlarında Almanca’da kullanılmış ve onu ilk kullanan Friedrich İmmanuel Niethammer adında (1766-1848) pek tanınmayan bir Alman pedagoğu olmuştur. Alman kültür ortamından doğan “humanismus” terimi, geçen yüzyılın büyük bir kısmı boyunca aynı ortamın sınırlarını aşamamıştır. Ancak yüzyılın sonlarına doğru, 1870-75 yıllarında bu terimin kullanılışı yaygınlaşmaya başlar. Bu arada, filolog Georg Voight’un (1827-1891) kaleminde “humanismus” sözcüğü daha belirli bir anlam kazanır. Voight için humanismus, bir tarih çağının ve manevi bir tutumun ifadesidir. Söz konusu çağ, Rönesans çağıdır. Voight’un, insancılıkla Rönesans arasında saptadığı bu ilişki, belirli açılardan kesin bir nitelik kazanır. Bu çerçeve içinde, humanismus ruhunu belirleyen tutumun ana ögesi, Rönesans’la oluşan yeni insanın eski Yunan ve Roma örnekleri üzerinden, “insanlık” (humanitas) değerlerine yönelmesi, bunları izlemesi, bunları geliştirmesi olmaktadır.

Dolayısıyla, bu temel anlayışa göre, humanismus teriminin bu ilk kullanışları ile daha sonraki değişik kullanışları arasında bir ana bağlantı vardır. Aynı anlamda, Latince metinlerde de, umanista’nın karşılığı olan humanista terimi kullanılır. Aynı zamanda, humanista ve umanista sözcüklerine köken olan humanus sıfatı, klasik çağ Latince metinlerinde, diğer anlamları yanı sıra, “bilgili, kültürlü, aydın” anlamlarını da içermektedir (Zekiyan, 1982: 15-16).

2.3.5. Hümanizmin Etiği

“ ‘ Kendi kendini bil.’ Sokrates” (Maublanc, 1968: 17).

Hümanizma bir ideoloji olduğu kadar, aynı zamanda bir etik'tir de; insanın ahlaki davranışları üzerinde yapılan ve üretilen bir ahlak felsefesidir de. Bu en kısa bir anlatımla belirtmek istenirse; insanın özyapısı ve varoluşu ile doğanın bütünlüğünün birlikteliği ve karşılıklı etkileşimi; doğaya açılıp, zenginliklerinden ve güzelliklerinden yararlanma ; doğayla uyum içinde olma; onun içinde kendini gerçekleştirme ve yetkinleştirme çabası gösterme. İşte hümanizma etiğinin başlıca ilkeleri bunlardır (Şahan, 2000: 247).

Uluslararası Hümanist ve Etik Topluluğu'nun yönetici müdürü olan Babu Gogineni (2000: 1-5), Amerikan Etik Birliği ve Amerikan Hümanist Kuruluşu'nun birleşmiş konferansından alınan makalesinde, bu konudaki görüşlerini şu sözleriyle açıklamaktadır:

İnanıyorum ki, biz Hümanizm'den bahsederken kökleri mantıksal düşünmede olan, içinde bulunduğumuz evreni ve içindeki yerimizi anlayışımız konusunda, doğaüstü ya da ilahiden çok gerçekçi terimlerle bir yol gösteren modern hayat duruşunu düşünüyoruz. Hümanizmle, hepimize -hem bireyler hem de toplumun üyeleri olarak- insan değerlerine dayanan laik bir etik anlayışı sunan yaşam felsefesini kastederiz.

Mantıklı, laik, özgürlükçü modern fikirlerimizle insanları etkilemek için topluluk içine çıktığımızda, toplumu daha insani yapmaya çalışırız. İnsanların bizim organizasyonlarımıza katılıp katılmaması, İnsani değerler üzerine kurulu bir toplum oluşturmaktan daha az önemlidir. İnsani değerler üzerine kurulu bir toplum insani bir toplumdur ve aynı zamanda hümanist olmayı gerektirir.

Bizim Hümanizmiz yaşayan bir özgürlük ve demokrasi felsefesidir, ve hümanistler olarak biz. Ortak insanlığımızın fazlasıyla farkındayız. Bizi, bütün insanoğlunda var olan ahlaki değer duygusu hareket geçirir, ve hareketlerimize merhametli bir mantık ve insanoğlunun ortak yazgısının gerçekleşmesi yol gösterir. Hümanistler olarak, mutlak otoriteyi ve önceden açıklanmış bilgiyi reddederiz; bilimsel ruhun temeli olan özgür araştırmayı destekleriz; ve geleneğin vicdanın yerini almasına karşı çıkarak zihinsel bütünlüğü destekleriz. Medeni kanun kadar, güvenilir hareket ve düşünce özgürlüğü bizim için çok önemlidir.

Genellikle bu engin anlayış benim hayatıma devam etmemde yardımcı olur. Toplumsal yaşamda insanın itibar anlayışı, insanı daha üstün bir amaca hizmet etmesi için bir araç yapan bütün eğilimlere karşı çıkmayı beraberinde getirir: tanrı, ulus, topluluk, sınıf ya da inanç sistemi. Mantık ve makul olan, bizi sıkı problemleri -böylece onlara olan bağlılığımızı- çözme konusunda rehber görevi görür. Bizim şüpheliğimiz (şüpheliyiz ama bilinemezci değiliz) dünyamıza eleştirel bir şekilde bakmamıza, ve onu kendimiz ve başkaları için geliştirmemize yardım eder. Laikliğin savunucuları olarak biz laik toplumlar istiyoruz- yalnız din ve devlet işlerinin ayrılması değil, insanların, daha karmaşık bir şekilde, insanlık kendini bulabilsin diye dinden uzaklaştırılmaları. Kendimizi özgürlüğün hep genişleyen sınırlarına adanmış bizler, bu girişimin herhangi bir engelle

karşılaşmaması konusunda tedbirliyiz. Gelecek nesiller için, her birimizin yeteri kadar yapacak şeyi var.

Yetkeci ahlak felsefesine karşı, hümanist etiği, yani insancı ahlak felsefesini irdelediğimizde şöyle bir soru akla gelebilir: Eğer etik göreceliğin yaptığı gibi, nesnel geçerliliği olan davranış kuralları aramaktan vazgeçmezsek acaba bu türden normlar için ne gibi ölçütler bulabiliriz? Bu ölçütlerin türü, normlarını incelediğimiz etik dizgenin tipine bağlıdır. Yetkeci (otoriter) etikteki ölçütler zorunlu olacak İnsancı (hümanist) etikteki ölçütlerden temelli bir şekilde farklıdır.

Yetkeci etikte, insan için neyin iyi olduğunu bir yetke (otorite) bildiri ve davranış kuralları ile yasalarını bu yetke koyar. İnsancı etikte ise insan kendisi, hem kural koyucu, hem de bu kuralların öznesi olan kişidir (Fromm, 1977: 19-20).

Novack'ın (1966: 84) yorumuyla;

İnsana, kendisinden başka kural koyucu olmadığını ve en ümitsiz zamanında bile kendi kendine karar verdiğini hatırlattığımız için; insanın kendisini, kendi içinde dönen değil, kendisinin dışında bir amacı araştıran insan gibi göreceğini gösterdiğimiz için, Hümanizm ergtir.

Dolayısıyla, insanlığın hem birey, hem de toplum düzeyindeki evrensel deneyimine göre, insan erginin gerçek hedefi - bütün Hümanistlerin amacı - insanın üstünlüğünü sağlamaktır (Mukerjee, 1968: 1).

Aynı doğrultuda J.P.Sartre (2003: 29) hümanizmin etiği konusundaki görüşlerini şöyle dile getirmektedir:

İnsan kendisinden sorumludur dediğimizde, demek istediğimiz onun sadece kendi ferdiyetinden sorumlu olduğu değil, fakat onun bütün insanlardan sorumlu olmasıdır...Çünkü eylemin dışında hiçbir gerçeklik yoktur... İnsan tasarladığının dışında hiçbir şey değildir, ve o kendisini gerçekleştirdiği ölçüde varolur ve o nedenle o, eylemlerin toplamının dışında hiçbir şey değildir.

Bir diğer etik; Hümanizmin ana öncülü insanın, kendi içinde doğruluk ve iyilik kapasitesi bulunan mantıklı bir varlık olmasıdır. Velioğlu'na (2000: 184-188) göre;

İnsan, bütünselliğini, diyalektik mantık yoluyla ve öz bilinciyle kavrayabilir. Kavranabilir olan, bütünselliğin duygulanımsal ve algısal alandaki yansıması, antik Yunan'dan beri insan yaşamının doğal ereği sayılan "mutluluk" tur. Ne var ki; insan, varlık bütünselliğini gündelik yaşantısında, real alanda gerçekleştiremez; bu, ancak kuramsal çerçevede bir olanaktır. Canlı varlık olarak temel isteği ve yönelimi yaşamını sürdürmek olmasına karşın, insan real alanda, yaşamın eş anlamı olan bütünselliğini ve birliğini gerçekleştiremez. Bu, onun dramı, ikilemi, ve de kurtuluş yoludur. Stress'ten "ölüm" e değin uzayan geniş bir spektrum içinde yer alan bir çok olumsuzluk etmeni bütünselleşmeyi engeller. Mikrokosmik ve makrokosmik sfer kategorilerine ilişkin kalıtsal, yapısal, işlevsel özürler, bozukluklar, yetersizlikler, doyumsuzluklar ve uyumsuzluklar ve bunların yanı sıra, yaşamın biyolojik saatle sınırlı olması olgusu insanı "bütünselleşememe" lere ve de "ölüm"e ve "yokluk"a

yenik düşürür. Ama, canlı varlıklar içinde yalnızca insan varlığıdır ki, bu yazığıya direnir; real alandaki yenilgiye teslim olmaz. Yaratma edimi yoluyla karşı durur. “Fizyolojik” ve “psikolojik” savunmalar real alanda, doğrudan canlı organizma üstünde; tinsel savunmalar ise, irreal –ideal alandaki yaratma etkinliği, ölüm olgusu karşısında bir karşı duruş, yokluğa direniştir. Ve, insan varlığın “bütünselleşememe” gibi bir temel sorununa karşı bir “bütünselleşme” girişimidir. “ Bütünselleşememe-ölüm-yaratma” gibi üç ana kavram, böylece, insanın yaşam serüvenini belirler. Demek oluyor ki, insan varlığını yalnızca bir “bilinç ve eylem” varlığı olarak yorumlamak; onu bir akılsal varlık; bir düşünce, bilgi varlığı, bir “bilebilirlik” alanı olarak değerlendirmek, insanın temel belirleyicisi olan “yaratıcı”lığını göz ardı etmek olur. İnsan, bir “bilebilirlik” alanı olduğu kadar “kurabilirlik” alanıdır. O halde, insan varlığı: “Evrin süreci içindeki biyolojik organizmanın üstüne ‘öz bilinç potansiyeli’ ile ‘yaratma potansiyeli’nin temellendiği yerde ve zamanda yeryüzünde görünüşe çıkan bir varoluş” olmalıdır, bilebilen ve kurabilen.

Bu nedendir ki, bugün hümanizmin temel fikrinin, insanın yaratıcı potansiyeline duyulan inanç ve saygıdan ibaret olduğu saptanmıştır (Erbay,2000: 1). Dolayısıyla araştırmamızın hümanist bir yaklaşımla değerlendireceği sanat eğitimi içindeki yaratma olgusuna uygun ortam ve koşulların bu potansiyeli destekleyecek biçimde insancı bir bakış açısıyla irdelenmesi, kanımızca, evrensel bir idealin gerçekleşmesine de olanak sağlayacak doğru bir yaklaşımdır.

2.3.6. Yeniden Doğuş ve Hümanizm

Yeniden doğuş, hem toplum içinde bireyciliğin, hem de siyaset alanında liberalizmin doğuşunun gerçekleşme yoluna girmiş olduğu bir dönemdir ve ideolojisi « hümanizmadır ». Yeniden doğuş ilk ağızda kendine özgü sorunları ele almış değildir; eskil dönemin ele alıp da bir çözüme kavuşturmadığı sorunları ele almış ve eskil yetkelere dayanarak sorunların çözümlerine çalışılmıştır. Bu sorunlardan ilk akla geleni de insan sorunudur. Bu sorun, üzerinde durmakta olduğumuz dönemde ortaya atılmış görüşlerin ve düşünlerin bütünü olarak « insancılık (humanisme) » adıyla anılmaktadır.

Kavramın içeriğine girmeden önce, G. Manetti ve Pico Della Mirandola gibi iki yeniden doğuş aydınının görüşlerine değinmek kanımızca yerinde olacaktır:

Manetti, insanın yüceliğini gerçekte onun çalışma gücünde ve yaratıcılığında; yapma, üretme; hem maddeyi biçimlendirme, hem de anlam kazandırma yeteneğinde görmektedir. O’na göre (Manetti; Şahan, 2000: s. 245’deki alıntı):

Tüm yönleriyle insan dünyası, onun bu yaratma gücünün ürünüdür ve sanki Tanrı’nın yaratıcı gücünden bir kıvılcım, yaratmış olduğu insana da sıçramıştır. İnsanın çalışmasına özgül bir nitelik kazandıran güç, insanın özgürlüğüdür, insan,

bu özgürlüğüyle Tanrısal özgürlüğe katılıp karışmaktadır. İnsanın değer ve saygınlığını veren de budur.

Pico Dele Mirandola'ya (Mirandola; Şahan, 2000: s. 246'deki alıntı) göre de:

Özgür zekası ve istenci ile insan evreninin özeğini oluşturmaktadır; tüm evrene açıktır ve evreni tümüyle özümsemektedir. Giderek Tanrı+ya açılarak onunla kaynaşabilmektedir. İnsanı Tanrı ile birleştiren bağ, özgürlüktür; ama, bu özgürlüğün bir anlamı daha vardır, çok modern anlamda; insan, özgür seçimiyle kendi alın yazısını kendi yazmaktadır, ve varoluşunun değerini belirlemektedir. XX. yy. varoluşçuluğunda (J.P.Sartre) olduğu gibi, insan neyi seçiyorsa o olmaktadır, (varoluş özden önce gelir), böylece o kendisinin yaratıcısı olmaktadır (Şahan, 2000: 245-246).

Sumberg'de (1999:1) aynı doğrultuda, insanın mutlu ya da mutsuz oluşunun bile salt kendi seçimi olduğu görüşünü şu sözlerle sorgular:

Şimdi, tabi ki yaratıcı olan mutsuz insan ve yaratıcı olmayan mutlu insan bir tek şey (ya da iki şey, sanırım). Fakat yaratıcı olmayan mutsuz insana, ki kendi yaratıcılığı mutluluğuna, mutluluğu memnuniyetine ve en sonunda yaratıcı olmayan bir insana yol açar, ne demeli?

« Varoluşçuluk Bir Hümanizmadır » adlı yapıtında, bu konudaki görüşlerini:

“İnsan daima kendisinin dışında bir varlıktır, kendi dışında düşünerek ve kendini yitirerek var eder.” Biçiminde dile getiren Sartre'ın (Sartre; Aydın, 2001: s. 58-59'daki alıntı) anlayışına göre: İnsan, kendi yasasının yapıcısı ve değerlerinin yaratıcısıdır. Onun insanı, kendine özgü bir öznel varoluş evreninde yaşar ve kendini oluşturur. İnsanın doğası gibi sosyal ilişkiler de hazır bir kalıp halinde bulunmamaktadır. Yaşam içinde arayan, deneyen, seçen ve eyleme geçen insan, kendini kendi öznel deneyimleriyle kurar. Bu durum özgürlük ile birlikte sorumluluk gerektirir. Bunlardan kaçan insan, kendinden ve insanlıktan kaçtığı için değersizdir. Nietzsche'nin sürü olarak tanımladığı bu tür insanları, Sartre, “kendine yabancılaşmış zavallılar” olarak adlandırmaktadır (Aydın, 2001: 58-59).

Mirandola'nın yukarıda sözü edilen; “İnsan, özgür seçimiyle kendi alın yazısını kendi yazmaktadır ve varoluşunun değerini belirlemektedir.” Görüşü Rollo May'in (2001: 55-56), İnsanın yaşam ve ölüm arasındaki varoluşunu sonsuzluğa taşıma, böylece ölümsüzlüğü arama, düşüncesiyle aynı doğrultudadır:

Tanrılarla cenk böylece gelip bizim kendi ölümlülüğümüze bağlanıyor. Yaratıcılık ölümsüzlük için duyulan bir özlemdir. Biz insanlar ölmemiz gerektiğini biliyoruz. Ne gariptir ki, ölümden söz edebiliyoruz. Biliyoruz ki, her birimiz ölümlü yüzleşecek cesareti geliştirmeliyiz. Bununla birlikte ona başkaldırmalı ve onunla mücadele etmeliyiz. Yaratıcılık bu mücadeleden gelir, « yaratıcı » edim başkaldırdan doğar. Yaratıcılık sadece gençlik ve çocukluğumuzun masum kendiliğindenliği değildir; yetişkin bir insanın tutkusuyla birleştirilmelidir- kişinin ölümünden öte yaşama tutkusu. İnsanlık

durumumuza en uyan sembol, Michelangelo' nun yaptığı, taş kapanlarında kıvranan, çarpınan esirlerin bitmemiş heykelleridir.

İnsan sorunsalına yaklaşımına baktığımızda Fromm ise, farklı bir yaklaşımla; yapıtlarında insanın doğadan ve birbirinden kopmuş olması sonucu kendisini yalnız ve soyutlanmış hissettiği görüşünü vurgulamaktadır. Fromm'a (Geçtan, 1981: s.119-120'deki alıntı) göre:

Soyutlanmış olma insanın ayırıcı özelliğidir ve diğer hayvan türlerinde görülmez. Örneğin çocuk ana-babası ile olan bağlarını koparıp özgürlüğünü kazanırken, yalnız ve çaresiz duygularını da yaşamaya başlar.

“Özgürlükten kaçış” adlı yapıtında (1961) Fromm, tarih boyunca insanın giderek daha fazla özgürlük kazandığından ancak bunun karşılığını yalnızlaşarak ödediğinden söz eder. Bundan dolayı özgürlüğün insanın kaçmak istediği bir durum olduğunu anlatan Fromm, yetkeci rejimlerin insanlara çekici gelmesinin nedenini de buna bağlamaktadır (Geçtan, 1981:119-120).

2.3.7. Hümanist Profil

Skinner, bir hümanisti, etkilendiği çevre (şartlar) nedeniyle, insanlığın geleceği ile ilgilenen kişi olarak tanımlamaktadır (Skinner, 1972).

Hümanizm, yukarıda da belirttiğimiz gibi bilim ile bilgilendirilen, sanat ile ilham alan ve şefkat ile motive olan mantıklı bir felsefedir. Her insanın değerini doğrularken, sosyal ve dünyasal sorumluluğa uygun bireysel özgürlük ve fırsatın büyümesini desteklemektedir. İnsan haklarına ve sosyal kurallara dayanarak açık toplumun büyümesini ve demokrasi sisteminin genişlemesini önermektedir.

Doğüstüçülüğün özgürlüğü, insanları doğanın bir parçası gibi tanımlamakta ve dinsel, etik, sosyal veya politik değerlerini taşımaktadır. Hümanizm, insan gereksinimi ve ilgisinden yaşamın amacını çıkarmaktadır (Skinner, 2004: 0-2).

Brockman'ın tasarladığı “yeni hümanist” profili ise bilim adamıdır. Brockman'a göre, geleneksel entellektüellerin yerini alan, yaşamlarımızın derin anlamlarını açıklayan, bizim kim ve ne olduğumuzu yeniden tanımlayan bilim adamlarının halk için yazdıkları kitapları göz önüne aldığımızda onların çok iyi bir iş yaptıklarını görürüz. Diğer yandan, gelecekle ilgili farklı yollardan düşünen insanların çok sayıda olmasından bu yana konu üzerinde tartışma oldukça önem kazanmıştır ve sadece sosyal, politik ve ekonomik faktörleri dikkate almak doğru

değildir; bu yüzden gelecekte bilim ve teknolojinin kesinlikle belirleyici bir rol oynayacağını şimdiden düşünmek oldukça önemlidir.

Hümanistler, Brockman'la ilerleme hedefinde bilim ve modern toplumun rolü fikrini paylaşmaktadırlar (Brockman, 2003:39-40).

2.3.8. Aydınlanma ve Hümanizme Eleştirel Bir Bakış

Avrupa'nın Rönesans'tan beri oluşan yeni kültürünün, kısaca "Aydınlanmanın" ilk olarak değerlendirmesini yapan J.J.Rousseau, «Bu kültür neyi başarmış, neyi başaramamıştır; yararları yanında hangi olumsuzlukları olmuştur?» Sorusunu ilkin eleştirel olarak ortaya koyup yanıtını arayan kişidir.

"Bilimler ile sanatların yeniden doğması -Rönesans'tan bu yana olan gelişme-ahlakın düzelmesine yaramış mıdır? Sorusuna Rousseau "hayır" der. Çünkü ona göre (Rousseau; Gökberk:1990: s.73-74'deki alıntı).

Erdem ve mutluluk ancak yalın ve doğal ruhlarda bulunabilir. Bilim ve sanatların ağır bastığı yerlerde- günündeki gibi- ancak yozlaşma vardır, ayrıca bu yozlaşmanın başlıca nedenlerinden biri de eşitsizliktir. Eşitsizliği, hak ve haksızlık kavramlarını getiren, bencilliği yerleştiren özel mülkiyet olmuştur. Geriye doğal duruma dönülemeyeceğine göre, kültürü yeniden doğaya yaklaştırmakla şimdiye kadarki gelişmenin olumsuz sonuçları, bir yere kadar da olsa, giderilebilir. Bunun için de bir yandan insan, tüm yanlarını geliştirecek doğal bir eğitimle yetiştirilmeli; öbür yandan da toplumun, herkesin doğal haklarını güvence altına almış bir biçimi olmalıdır. Devletin dayanağı insanın doğasında yerleşik olan "özgürlük" ve "hak eşitliği" duygusudur. Doğanın istediklerini yerine getirmek, doğa yasalarını gerçekleştirmek, devletin ödevidir. "İnsan özgür doğar, ama kendisini hep birtakım zincirlerle bağlanmış bulur": Bu uygunsuzluğu gidermenin yolu, insanın kendisinin istediği, kendisinin onadığı bir devlet biçimini gerçekleştirmektir. Bunun için de yurttaş, bütünü iyiliğini göz önünde bulunduran bir toplumsal bilinci, varlığının temeli olarak duyacak gibi yetiştirilmelidir.

Aytaç'a (1980:186) göre: "Bu düşünceleriyle Rousseau, natüralizmin yanı sıra bütün çağdaş demokrasilerin de öncüsü olmaktadır." Rousseau Rönesans' tan beri gelişen yeni Avrupa kültürünün -yani Aydınlanmanın- bir değerlendirmesini yapmıştır. Bu değerlendirmeye göre: İnsanlık kültürünün göz kamaştırıcı bir gelişme ve ilerleme içinde bulunduğu inanan bir çağın ortasında Rousseau, kültürün insanı gerçek doğasından uzaklaştırıp tek yanlı ve mutsuz yaptığını söylemektedir. Rousseau felsefesinde, "duygu" yu, bu usdışı olan yetiyi insan yaradılışının temel gerçeği olarak ileri sürmekle, akla büyük inanı ve güveni olan aydınlanmayı sona

erdirecek-hiç olmazsa sarsacak bir anlayışı ortaya koymaktadır. Bu aynı zamanda çok önemli bir değişimin kaynaklarından birini oluşturmaktadır.

Öyle ki; Fransız Aydınlanmasının en tutarlı önderlerinden Voltaire, gününü - yani Aydınlanma Çağı'nı- insanlık tarihinin en parlak bir dönemi diye vurgularken, Rousseau gününün kültürünü ağır biçimde eleştiriden kaçınmamıştır (Gökberk, 1990:73-74).

Diğer yandan, "Aydınlanma, insan zihniyle bireyin bilincini, bilginin ışığıyla aydınlatma yönündeki çabalarıyla seçkinleşen kültürel dönem, bilimsel keşif ve felsefi eleştiri çağı." Olarak tanımlanmaktadır (Cevizci, 2002: 111). Ancak, Nietzsche için bilgi, kendisi bir hedef değil, insanın bir varlık şartıdır; insanın hayatına, etkinliğine yön veren, ona bir şeyler katan, hep ilerleyen, değişen, gelişen bir şeydir. Bilgi bunu yaptığı ölçüde değer kazanır. Ve bir yazısına Nietzsche; Goethe'nin şu sözleriyle başlar: "Nasıl olursa olsun, etkinliğimi arttırmadan ya da onu doğrudan doğruya canlandırmadan, bana ancak bilgi veren her şeyden tiksiniyorum." (Kuçuradi, 1997: 120).

Nietzsche, aynı yaklaşımla "Ecco Homo" da da "Neden bir yazgıyım ben?" başlığı altında insanlığı sorguladığı yazısında, insanlığın en yüce bir kendine geliş eylemi olarak adlandırdığı bilinçlenmeyi:

"Her kim iyi ve kötünde yaratıcı olmak ister, en önce bir yok edici olmalı, değerleri parçalamalıdır. En yüksek kötülük böylece en yüksek iyiliğe girer: Bunun da adına yaratıcılık denir. " Sözleriyle dile getirmektedir (Nietzsche, 1993: 123).

Bu bilinç, kuşkusuz eleştirel ve akılcı bir yaklaşımı gerekli kılar. Bu nedenle temelini oluşturan aydınlanma ve hümanizmin eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmesi, kendi etiğine uygun olduğu gibi, insancı değerler sisteminin globalleşen evren içerisinde güncelleşip, gelişmesine de katkı sağlayacaktır.

Bu bağlamda; Camus'nun (1960: 33-34) eleştirel değerlendirmesine göre, günümüz insanının, Prometheus'a bakış açısı kanımızca oldukça ilginç ve dikkate değerdir:

Bugünün insanı için Prometheus nedir? Gerçi, Tanrılara kafa tutan bu adam çağdaş insanın örneği sayılabilir. Binlerce yıl önceki bu kafa tutma bugün tarihin eşsiz bir sarsıntısıyla sona eriyor da diyebiliriz. Ama , bir yandan da öyle geliyor ki insana bu ezilmiş insan bizim aramızda da ezile gitmekte, dünyaya saldırdığı çılgına, insan isyanının büyük çılgınlığına hala sağırız hepimiz.

Gerçekten bugünün insanı sayısız yığınlar halinde bu daracık yeryüzünde çile dolduruyor.Ateşten, yiyecekte yoksun bu insan için özgürlük

hiç de acelesi olmayan bir lükstür. Çok daha çekecekleri var insanların; özgürlük ve onun son tanıkları da azalacak gittikçe. Prometheus insanlara ateşi ve özgürlüğü, teknikleri ve sanatları bir arada verecek kadar onları seven bir kahramandı. Bugünkü insanlıkta, yalnız tekniğe muhtaç, yalnız onun derdinde. Başkaldırmasını makineleri için yapıyor. Sanatı ve ona bağlı her şeyi bir engel, bir kölelik belirtisi sayıyor. Prometheus'un özelliği, tam tersine, makineyi sanattan ayırmasıdır. Onca, bedenler ve ruhlar bir arada özgürlüğe kavuşabilirler. Bugünün insanı önce bedenin kurtulması gerektiğini sanıyor. Bu uğurda ruhun bir süre için ölmesine bile razı oluyor. Ama ruh bir süre için ölebilir mi? Doğrusunu isterseniz, Prometheus yeniden gelecek olsa, bugünün insanları ona tanrıların yaptığını yapardı. İlk sembolü olduğu insanlık adına onu kayaya çivilerlerdi. Bu yenilmiş insana küfür edecek düşman sesleri Aiskhylos'un tragedyasının eşliğinde çınlayan seslerin aynı olurdu: gücün ve şiddetin sesleri.

Kant'ın insanın kendi usunu kullanma becerisiyle çocukluk çağından olgunluk çağına geçtiği dönem olarak tanımladığı aydınlanma, bireylerin özgürlüğünün ve özerkliğinin altının çizildiği dönem olarak kendini göstermiştir. Özellikle Kant'ın insanın törel seçimlerinde özerk bir varlık olduğunu dile getirmesi, aydınlanma tasarısında insanın kendisi kadar başkalarının özgürlüğünü de gözetmesi; insanın bir amaç olarak görülmesinin gerektiğini göstermektedir. Ancak insanın kendisini amaç olarak konumlandığı doğada, us, bilginin sınırlarını genişletmeye çalışan, biçimsel nesnel, bireyin ve toplumun değerlerinden bağımsız işleyen bir araç olarak ortaya çıkmaktadır. Kendi ereği olan ussal bilgi uğruna kendisi dışında her şeye yabancılaşan us aydınlanma tasarısının özgürleşme ülküsüne de karşıt düşmektedir. Usun özgürleşmesinin hem kendisine, hem de kendi dışındakine yabancılaşmasına yol açması, toplumun ve toplumsal ülkülerin yanlış bilinçle biçimlenmesine neden olmuştur.

Max Horkheimer ile Theodor Adorno'nun « Aydınlanmanın Diyalektiği » adlı ortak yapıtlarında ortaya koydukları, eleştiri yönteminin diyalektik bir toplum sürecine dönüştürülmesinin ve aydınlanma tasarısının eleştirisiyle modern toplum eleştirisine geçişin ana çizgilerini sergilemektedir. Adorno ve Horkheimer'in aydınlanma eleştirisi aynı zamanda felsefeye çözümlenmiş bir toplum ve kültür eleştirisi sunmakta, aydınlanma tasarısının başarısızlığının nedenlerini göstermektedir. Bu başarısızlığın temelinde, mitolojiye karşı duran aydınlanmanın kendisini yeni bir mitolojiye dönüştürmüş olması yatmaktadır (Cengiz, 2003: 60).

Araştırmamızın giriş bölümünde de belirtildiği gibi ele aldığımız bazı kavramların önce mythos, efsane, masal halinde var olduklarını, neden sonra logos, yani bilinçli düşünceye eriştikleri görülmektedir. Erhat'a (1969: 163) göre;

“Mythos’tan logos’a geçiştir bizi ilgilendiren. Özgürlük, eşitlik, kardeşlik bütün bu kavramlar bir bilinç süreci içinde yaşar gelişir.”

Bu bağlamda, Aydınlanmanın Diyalektiği’nin yazarlarına göre; tarih, mitolojiyle, aydınlanmanın diyalektik işleyişiyle belirlenmektedir. Mitoloji, insana ve doğaya düzen sağlama çabası olarak aydınlanma önünde atılmış bir adım olarak dururken; aydınlanma usun egemenliğinde yeni bir düzen anlayışıyla yeni bir mitoloji oluşturmaktadır. Bu yeni mitolojinin kaynağı, ussallaşma ülküsünün usun kendisine yabancılaşmasını ve doğayı şeyselleştirmesini yaratan bilgi kuramıdır (Cengiz, 2003: 60).

Adorno ve Horkheimer’in (1995: 19) söylemiyle:

Aydınlanma, gelişen düşünmenin en geniş anlamda, başlangıçtan bu yana insanlardan korkuyu kaldırmak ve onları kendilerinin efendisi durumuna getirmek amacını gütmüştür. Ne var ki, tamamen aydınlatılmış yeryüzü bugün muzaffer bir felaketin belirtilerini taşıyor. Aydınlanmanın programı dünyayı gizlerinden kurtarmaktı. Mitleri parçalayacak ham hayalleri bilgi vasıtasıyla alaşağı edecekti.

Aydınlanmanın en büyük silahı olan bilimcilik, olguculuk elinde insanın kendiliğindenliğini, özerkliğini bilginin doğrulanması ve ussallaştırılması uğruna işlevsel bir yapıya dönüştürmüştür. Horkheimer ve Adorno’ya göre; doğanın bilgisinin ussallaştırılmasına yönelik bilim anlayışı kültür ve toplum alanında da kendini göstermiş; doğanın denetlenebilirliği gibi toplumun denetlenebilirliğini de dile getiren bir toplum bilim denemesine yönelmiştir. Bu anlayışa bağlı olarak bir kültür endüstrisi oluşmuş, tekbiçimli bir kültür dokusu ve öngörülebilir bir toplum yaşamı aydınlanma mitolojisinin son sunuları olmuştur.

Yabancılaşmış dünyada egemenliğini kurmuş us, araçsal bir işlevle yaşamın her alanında amaca uygun araçları seçme yetisi olarak kendini göstermiştir. Böylece aydınlanmanın araçsalcı usunun nesnel usun yerini alması sonucunda, araçlar amaç olarak belirlenmiş; amaçların ne olması gerektiği yerine araçların ne olması gerektiğinin sorgulandığı, insandan bağımsız dışarıdan yüklenilen gerçek amaçlar olarak tanımlandığı bir yaşam biçimine geçilmiştir. Bu aydınlanmanın temel ülküsü olarak ortaya konulan özgür ve özerk birey anlayışıyla karşıtlaşan, dışarının amaçlarıyla özgürlükten vazgeçilen bir toplum ve yaşam biçimi yaratmıştır.

Aydınlanmanın diyalektiği araçsal us ile nesnel us arasındaki ilişkinin öyküsünü sunmaktadır. Öykü bir mit ile başlamakta, insanın doğa üzerine egemenliğini kurma çabasını anlatmaktadır. Temel ilkesi insanbiçimcilik üzerine

kurulu mitin konusu Odysseus'un Troyanlar'la savaşından sonra eve dönüş öyküsüdür. Horkheimer ve Adorno'ya göre, mit çağdaş insanı anlatmaktadır. Odysseus kenter bir insanın prototipidir, anamalcı bir toplumun kenter bireyi gibi kendi çıkarlarını gerçekleştirmek için araçsalcı usa başvurmuştur. Bu ona eski dünyanın mitolojik tehlikelerine karşı ayakta durmayı öğretmiştir. Kendi istek ve arzuları dışında kalan her şeyi İthaca yolunda kurban vermiştir. Geriye döndüğünde, ödediği bedelin karşısında özgürlüğün ve özerkliğin aydınlanmış dünyasına değil, yabancılaştığı kendi dünyasına, kendi krallığına ulaşmıştır.

Horkheimer ve Adorno, olgucu bilim anlayışının yarattığı bu yeni mit karşısında bütünün diyalektik sürecini ele alan eleştirel kuramı ileri sürmektedirler öyle ki; çağcıl yaşam, toplumun ussallaştırılması ile bireyin özerkliği çelişkisi üzerine odaklandığından, eleştirel kuram bu çelişkileri tanımalı ve bu çelişkilerin ortadan kaldırılmasını sağlayacak koşulların tasarımı sunmalıdır (Cengiz, 2003: 61-63).

Diğer yandan, uzun bir süre bilim karşıtlığı (Antiscience) hareketler de dinsel organizasyonlarda yer almıştır. Ayrıca geleneksel olarak bilimin destekçisi olan akademilerin bir bölümünde, bilim karşıtlığının çıktığı bir gelişme olmuştur. Bu bilim karşıtlığı hareketi, sanatta, hümanizm ve sosyal bilimler bölümlerinde odaklanmıştır. White'a göre: (White, 1996: 43)

Bu akademik bilimsel karşıtlık problemini açıklamak kolaydır. Hümanizmdeki bazı öğretmenler bilimin doğasını yanlış sunmaktadır. Bilgi durumunu, bilimin metodolojisini ve felsefik esaslarını yanlış resmetmiştir. Hümanizm, önemli değişkenlerin genişliğinin sayısı ve ayrılması zor olan birçok değişken etkileri ile engellenmektedir. Bunların bazıları tanımlanamamıştır. Hümanizmde ve sosyal bilimlerde birçok bilginin fiziksel bilimde (fen bilimlerinde) tecrübeli olmaması durumu, akla uygun perspektife dayanan bilgilerini görememeleri demektir. Bakış açıların tek olduğu yerde, görüşlerini göstermede başarısız olabilirler.

Hümanistler toplumumuz için çok önemlidir ve çekicidirler. Tabii bu fen bilimciler için de söylenir. Fen bilimciler daha objektif ve güvenilir olmalıdır. Ancak bu objektiflik ve güvenirlilik, insanlık problemleri için, bütün çözümleri sağlamak için yeterli değildir.

Bilimi sanattan tamamen ayırmak imkansızdır. Onları ayırmak aptalcadır. Herkes, yaşamın her yönünde bu yaklaşımları anlamalı ve uygulamalıdır.

Sanat ve hümanizmin olumlu mesaj ile toplumun dikkatini çektiğini gösteren yayınlar vardır. Ve bilimde aptalca bombardıman başlatmak, hümanizm için sadece yıkımdır

Gogineni'nin, (2000:1) görüşleri, hümanizmin eleştirilmesine neden olan etkenleri açıklarken, aynı zamanda konuya ilişkin soruları yanıtlar niteliktedir:

Birkaçımız, analizin felç ettiği kurbanlarız. İnsanlık dinsel mi, laik mi, ahlaki mi, ruhsal mı yoksa soyut mu diye tartışıp duruyoruz. Diğer hümanistler, hümanizmin fazla İnsan-merkezli olduğunu ve bizim yaşamın diğer ayrıntılarına yeteri kadar dikkat etmediğimizi söyleyerek İtiraz ediyorlar. Aynı zamanda, mantık ve bilim üzerindeki etkisiyle, Hümanizmin sanata değer vermemesi ve bir güzellik anlayışının olmamasına dair iddialar da var. Bu gerçekten doğru mu? Bilim bilgi için yapılan araştırmadır. Ve eğer gerçek, M. N. Roy' un da belirttiği gibi, sadece bilgiyi içeriyorsa, ve Thomas Hardy ile gerçeğin güzelliğinin, güzelliğin gerçeği kadar ölümsüz olduğunu söyleyebiliyorsak, bence bu eleştiriye gereken cevabı vermiş oluyoruz. Evrenin ritmine onun kurallarının bilgisi yoluyla ayak uyduramayanlar, araştırmadaki tutku ve keşifteki hevesi takdir edemeyenler, ruhları insan yaşamının bu olağanüstü ve eşi olmayan yönü tarafından aydınlatılmamış olanlar, güzelliği ve estetiği sadece güzel bir cisimde ve zarif bir çizgide görebilenler bir yerlerde yanılıyor

Diğerleri hümanizmin çok eleştirel olmasına ve yaşamdaki başka şeylere yer vermemesine ve alternatif bakış açılarına duyarsız olmasına karşı çıkıyor. Ve başkaları bizi din ile savaşaçağımıza işimizin olumlu yanları üstünde yoğunlaşmamız konusunda teşvik ediyor.

İnsanoğlunun felsefesi olarak Hümanizm, tabi ki bizim hayatın önemli soruların, cevaplamamızda yardımcı olmaya çalışıyor: Biz kimiz? Biz neyiz? Evren nasıl meydana geldi? İyi bir hayat nasıl olur? vb. Fakat bu sorular dinsel sorular mı? Bunları cevaplamaya çalışırken dindar m, oluyoruz? Bu sorulara cevaplamaya çalıştığı İçin Hümanizm bir din mi?

Hiç şüphe yoktur ki, dinin genellikle cevap bulmaya çalıştığı soruların bazılarını biz de cevap bulmaya çalışıyoruz, fakat ne felsefe ilahiyattır, ne de Hümanizm dindir. Kafamızdaki bu önemli ayrımı İyi yapmalıyız: Bizler dinin geçmişte ve şimdi meşgul olduğu sorularla İlgileniyor olabiliriz, fakat bizim İlgilendiğimiz konu dinin ebedi yanıtları değildir; bizim İçin asıl kalıcı olan bu sorulardır. Bizim için en önemli şey gerçeğin arayışdır, ona sahip olmak değil. Hümanizm, eğer evren ve onun içindeki yerimiz hakkında devam eden bir sorgulama değilse, hiçbir şey değildir. Bizim bu dünyanın ne olduğu, burada ne yaptığımızı ve nasıl hem kişisel olarak tatmin eden. hem ete sosyal açıdan faydalı bir hayat yaşayacağımızı bulmaya çalıştığımız doğrudur. Bizim ona yüklediğimizden başka önceden belirlenmiş bir amaç göremediğimiz İçin, kendi hayatlarımıza bir anlam yüklemeye çalıştığımız da doğrudur.

Son yıllara gelindiğinde, “ Post-modernizimler ” diye adlandırılacak kadar çeşitli olan post-modern eleştiriler, Aydınlanma Çağı ile akan bütün 20. yy. düşüncesinin altında yatan kurumsal varsayımları çözmeye yönelmişlerdir. Bunlar, özellikle insanın içindeki asıl tabiatının belli başlı varsayımlarını hedef almaktadırlar.

Hümanist birey en azından potansiyel olarak kendini daha iyi bir insan yapma, asıl içteki tabiatın en yüksek olanaklarını yerine getirme, en yüksek insani değerleri seçme yetisine sahipken; Michel Foucault gibi bir post-modernist, insan tabiatı hakkındaki herhangi bir kurumsal, evrensel veya normatif varsayımlar olabileceğini yalanlamakta ve bir öz veya kendini gerçekleştirme kavramını reddetmektedir.

Bugün Foucault' un Birleşmiş Devletler' de, post-modern bilim üzerinde, eğitim alanı dahil çok büyük etkisinin olduğu bilinmektedir. Güç meselesi, Foucault'un düşünce ve etkisinin kalbinde yatarken, bazı post-modernizm ve yetişkin eğitiminden yana olan yorumcular, daha karmaşık, daha az kesin, daha global, daha neşeli, daha fazla imge içeren ve daha fazla yaşam tarzına sahip olan çağdaş toplumun esas durumunu tanımlarken güç üzerine çok az odaklanmaktadır. Foucault, hümanist bireyi Maslow ' un kendine özgü bir tabiatı olan otonom bireyi olarak değil, yalnızca güçler uygulamasının bir sonucu olarak görmektedir. Bununla birlikte, O Marksistlerin yaptığı gibi gücü en büyük güçler bütünü olarak görmemektedir. O'na göre, her birey gücün aynı zamanda hem nesnesi, hem de öznesidir ve bu güç ilişkileri doğaları gereği iç içe geçmiştir ve her insan ilişkisinin kalbine kazınmıştır.

Foucault gibi postmodernistlere göre, insanın asıl tabiatına olan inanç yalnızca bireylerin nasıl kendilerini bazı özelliklere sahip kişiler olarak düşünmeye programlandıklarını yansıtır. O zaman, gerçekte, "maskülenlik" ve "feminenlik" hakkındaki -keşfedilmesi gereken esas özün evrensel ve kapsamlı olan kavramının içine yerleştirilmiş- inançlar, güç ilişkilerini yansıtır. Psikoanaliz, meditasyon ve itiraf gibi, sayesinde bu keşfin gerçekleştiği işlemler, aslında bizi, insanların inşa edilen özlerinin keyfi tabiatından saklayan yalnızca birer güç uygulamalarıdır.

Foucault, neyi söylemenin ve düşünmenin mümkün olduğunu belirleyen güncel "gerçeklik sistemimizde", insanların nasıl yavaş yavaş tanımlanmaya ve kendilerini tanımlamaya başladığını bazı davranış biçimleriyle tarif etmektedir. Bu öznelleşme işlemleri kendini günlük yaşama uygulayan, bireyi sınıflandıran, onu bir birey olarak etiketleyen, onu kendi esas kimliğine bağlayan ve kendisinde fark etmesi ve başkalarının onda fark etmesi gereken gerçeklik kuralını empoze eden bir çeşit gücü yansıtmaktadır.

Sonuç olarak, Foucault' un görüşüyle: “Bizler hepsi güç uygulamaları tarafından yapılan vicdan ve kendimize ait bilgiler tarafından kendi kimliğimize bağlanmış durumdayız.” (Pearson ve Podeschi, 1999).

2.3.9. İnsanın Dünyadaki Yerinin Yeniden Sorgulanması

“İnsan” adını alan canlıyı diğerlerinden ayıran en temel özellik, onun kendi varlığının ayırıcında olması, eş deyişle; ben bilincine, öz-bilince sahip olmasıdır. Bu

sayede o, bir ben-ben olmayan ayrımına varır, ben-olmayana, yani çevresine, doğaya nesne olarak bakar, onu anlamlandırır, bilir. Ben olmayanın bu bilgisi, öz-bilince sahip olan varlığın bu kez kendisine bakmasına, kendisini anlamlandırması ve bilmesine katılır. Böylece insan, dünyadaki yerini belirler. Özetle, insanın dünyadaki yerini belirlemesi, ilkin onun doğaya nasıl baktığına, sonra da bu bakışla dünyayı, yaşamı ve kendisini nasıl gördüğüne bağlıdır. Ama bu iki bakış tarzı bir döngüselligi ortaya koyar, her biri ötekini önceler.

Daha açık bir deyişle, bir yandan benin, ben-olmayana bakması için, daha önce kendine bakmış yani kendinin ayrımında olmuş olması gerekirken; öte yandan, benin kendi varlığının ayırında olması için daha önce ben-olmayana bakmış olması, onun varlığının ayırında olmuş olması gerekir. Bakışın bu döngüselligi ve her döngüden yeni kazanımlar elde edilebilmesi sayesinde, insanın dünyadaki yerini belirlemesi de sabit kalmaz, daima yeni biçimlerde ortaya konabilir (Soykan, 2002:71). Bu nedenle, evrenin gerçekçi bir şekilde anlaşılması, bilimsel ruhun değerlendirilmesi, ahlak açısından özerk varlık kavramı, demokratik kültür, dünyayı yeniden yapılandırma isteği, doğanın geri kalanına ve insanoğlunun kalanına karşı duyulan sorumluluk hissi, güzelliğin gerçek doğasına olan anlayış ve bütün bunlar dünya tarafından benimsenmeyi hak eden bir yaşam duruşuna bağlanmaktadır.

İnsanın dünyadaki yerinin yeniden sorgulanmasına neden gereksinim vardır? Sorunun yanıtı Soykan'a (2002: 71) göre: bugün karşı karşıya olunan, tehlikeli boyutlara varmış olan fiziksel ve kültürel kirlenmeden belli bir dünya görüşünün sorumlu tutulmasında aranacaktır. Daha önce de belirtildiği gibi, hümanist felsefenin en büyük eleştiri nedeni olan bilim anlayışının mitleşerek insanlığı tehdit etmesi konusunda, Sandefur'un (1999: 3) sözleri uyarıcı niteliktedir:

Bizler insani ve kültürel olarak kullanılabilirlikleri konusunda uzmanlaşmadan, mucizevi aletlerin bize ne faydası olabilir ki? Biz makinelerin insana hükmettiği bir dünyada yaşamak istemiyoruz; biz insanın makinelere hükmettiği bir dünyada yaşamak istiyoruz.

Bu umut, 1973' te, gelecek yüzyılın -21. yüzyıl- "Hümanist bir yüzyıl olabilir ve olmalı" bildirisiyle başlayan Hümanist Manifesto II' de etkili bir biçimde dile

getirilmiştir. Bu bildiride Gogineni (2000:2).; Peki biz bu hümanist yüzyılın içinde miyiz? Sorusunu şöyle yanıtlamaktadır:

Görünüşe bakılırsa hayır. Ulusun geleneksel değerleriyle işbirliği yapan dinin Irrasyonelizm birliği ve bize, toplumun diğer bireylerine karşı olan düşüncesizlik ve tahammülsüzlükleri hatırlatan insani değerleri yaygın bir hiçe sayma vardır. Derinlerde bir yerde, hümanistler dünyayı hümanist bir yere dönüştürme çabalarını yitirdiler. Bence bu, bizim kendi eleme yöntemimizle, insan aktivitelerinden kendimizi uzaklaştırdığımız için meydana geldi. Bugün bizler diğer tarafın ne yaptığı konusunda vaaz bile vermiyoruz! Üç yüz yıl önce dünyayı aydınlatan ışıklar bizim manevi atalarımızdı. Birkaç yüzyıl öncesinin bir sosyal reformcunun ismini söyleyin, kendisi büyük ihtimalle bir hümanistti; bizim ruhsal atalarımız dünyanın ilham veren hayallerinin sözcüleri idi. Bugün liderlerimiz insanların liderleri değil, sadece kuruluşların başında olan insanlardır.

Biz bir seklide büyük hümanist geleneğiyle olan bağlarımızı kopardık. 21. yüzyıl hümanizmi, dünyayı yeniden yapılandırmayı hedefleyen ve yeni bir yüzyıl için ilk yapı taşlarını koymaya çalışan geleneği yeniden keşfetmeye çalışmalıdır. Hümanizmin manevi atalarından biri Thomas Paine'di. Benjamin Franklin "Özgürlük nerdeyse, benim ülkem de ordadır" dediğinde. Thomas Paine asilce karşılık verdi. "Hiçbir şey yoksa, benimki vardır."

Bu yüzden, yeni değişiklikler için yolumuzu çizmeli, özgürlüğün olmadığı yerde onu yaratmalı, ve tehdit edildiği yerde onu savunmalıyız. Dünyanın en acil sorunlarını teşhis etmemiz ve onlara çözüm bulmak için hümanizmin özgürlükçü ilkelerini uygulamamız gerek. Eğer bu şekilde yola devam edersek hümanizmin bugünün dünyasında zafer kazanması için hiçbir neden yok.

Bugünün dünyasının geçmişte olduğundan daha iyi bir yer olduğuna inansam da, yöneltmesi gereken birkaç endişe verici eğilim var. Hep söylendiği gibi, dünyanın globalleşmesi kapımızda-yeni bir düzen kurulmakta. Ne kadar da yanıltıcı bir terim; bu yeni dünyada fark edilebilir bir düzen yok ki. Bugünün globalleşmesi ekonomik bir doğaya sahiptir. Doğudaki insanlar dünyanın diğer taraflarından "yeni doğan pazarlar" diye bahsediyorlar- insanlar olarak değil, daha çok ekonomik aktivitelerin hedefleri, borç endüstrisinin müvekkili, ve Ölüm saçan silah endüstrisinin müşterileri olarak. Bu yırtıcı tavra bütün gücümüzle karşı çıkmalıyız. Hümanistlerin savaşıması gerektiği globalleşme, serbest ya da kontrol edilen pazarın değil, Özgür aklın globalleşmesidir.

Bizim çaba harcamamız gereken şey, aklın ve başarılarımızın evrenselliğinin globalleşmesidir. Hümanizmin insanoğlunun kültürel bir başarısı olduğunu unutmamalıyız, ve Yunanistan'dan, Hindistan'dan ya da nereden kaynaklandığı hiç fark etmiyor. Doğu'da hümanizmin kaynağına dair son zamanlarda yapılan iddialara şaşırırım. Etimoloji, kronoloji ve coğrafya tarafından yapılan kalıplara saplanıp kalıyoruz ve bu yüzden asıl konuyu atlıyoruz. Hümanizm insanın doğasından kaynaklanıyor, ve işte bu sebep yüzünden evrenseldir. Bazı hümanistler, bizim kaynaklarımızdan çıkmadığı için yabancılık hissediyorlar, ve bu bizim ortak insanlık anlayışımızda bir eksikliktir. Haritalarla ayrılmış bir dünyada, "hepimizin insan olması yeter" anlayışını yaymalıyız. Ve 21. yüzyılın hümanizmi kızgın bir hümanizm olmalı- her şeyi kucaklayan bir hümanizm, düşüncenin karamsarlığına yenilen değil, iradenin iyimserliğiyle ateşlenen bir hümanizm, kendini göstermeye gönüllü bir hümanizm.

Bu bağlamında Tillich, (Tillich; Aydın, 2001:s.233'deki alıntı) insansal varoluşun anlamını şöyle açıklamaktadır: "İnsan kendisi olmaya mahkum bir

varlıktır. İnsanın kendisi olması, beklenti ve umutları gibi varoluşsal suçluluk ve sorumluluğunun da bilincinde olması demektir.”

Sorgulanan 21. yüzyılın ardından, önümüzdeki yüzyıllarda gerçekten insanlık varolmayı istiyor ve bunun sorumluluk ve bilincini taşıyorsa bilim, akıl, mantık, ve teknolojinin başarılarından yararlanırken, kuşkusuz insani değerlerin evrensel önemini asla göz ardı etmemelidir, bu sorumluluk ve duyarlılık özellikle biz eğitimciler tarafından genç kuşaklara verilirken, insani değerlere yaklaşım da giderek güçlenecektir.

2.3.10. Türkiye’de Hümanizmin Doğuşu ve Dayanakları

Batı toplumlarının modernleşme, laikleşme ve demokratikleşme süreçleri, bu toplumların iç dinamiklerinden kaynaklanan farklı gelişme boyutlarının ürünü olup, sözü geçen süreçlerin yaşanmasındaki etkenlerden biri kökleri Rönesans’a kadar uzanan aydınlanma felsefesidir görüşünü, araştırmalar doğrultusunda belirttikten sonra, “Türkiye’de aydınlanma hareketinin dünü, bugünü ve sorunları nelerdir?”, “Türk Hümanizminin doğuş ve dayanakları nelerdir?” Sorularının yanıtlarını üç alt başlık altında değerlendirmenin yerinde olacağı düşünülmektedir. Bu alt başlıklar şöyledir:

1. Tümüyle Batılılaşma, Atatürk ve Türk Aydınlanması
2. Türkiye’de Hümanist Uyanışın Belirtileri
3. Türk Hümanizminin Özü

Kuşkusuz, batı toplumlarına günümüzde sahip oldukları demokratik kimliği kazandıran Büyük Fransız Devrimi ile ardından gelen anayasacılık hareketleri olduğu halde, 1789 Devrimi’nin gerisinde kalan asıl etken Rönesans’la başlayıp aydınlanma döneminde en yüksek ivmesine ulaşan değişimlerdir, denilebilir. Türkiye açısından değerlendirildiğinde S.Yazıcı’ya (1996: 9-10) göre:

Benzer şekilde Türk siyasal yaşamına da günümüzde sahip olduğu çağdaş ve modern kimliğini kazandıran Cumhuriyet devrimleri olduğu halde; onu bu noktaya götüren Tanzimat’la başlayan reform hareketlerinin yarattığı nicel değişimlerdir. Cumhuriyet devrimlerinin gerçekleştirdiği ise biriken bu nicel değişimlere çağdaş uygarlık düzeyine ulaşacak büyük sıçrayışı sağlamak olmuştur.

Bu yaklaşımımız sosyolojik işlevi yönünden Cumhuriyet Devrimlerini Osmanlı Reformlarına kıyasla ikincil derecede önemli gördüğümüz anlamında değerlendirilmemelidir. Burada vurgulamak istediğimiz, uygarlık tarihinde hiçbir büyük değişimin bir rastlantının eseriymişçesine öncesiz ve temelsiz ortaya çıkmadığıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde ne Büyük Fransız Devrimi, ne de Cumhuriyet Devrimi tarihsel geçmişi ya da evrimsel tabanı olmayan, rastlantısal dönüşümler değildir. Şu halde bu iki devrimin de nesnel anlamını, tarihi ve siyasî işlevini anlayabilmek kendilerini doğuran evrimsel değişimleri de gerçekçi bir biçimde değerlendirmeyi gerektirir.

Bu görüşler doğrultusunda, "Tümüyle Batılılaşma Atatürk ve Türk Aydınlanması" alt başlığı altında ulusal bağımsızlık savaşı yıllarından başlayarak yürürlüğe giren devrimlerin Türk siyasal yaşamı üzerindeki modernleştirici ve laikleştirici rolünün, aydınlanma felsefesinin yarattığı siyasal kavram ve ilkelerle ne ölçüde ilişkili olduğunu saptanmaya çalışılacak; diğer yandan bu devrimlerin Türk insanına uygar bir toplumda uygar bir birey olarak yaşama olanaklarını sağlayıcı etkisine değinilecektir.

2.3.10.1. Tümüyle Batılılaşma, Atatürk ve Türk Aydınlanması

Batı'nın Türkiye üzerindeki paylaşım hırsları, Birinci Dünya Savaşı ertesinde yenik düşen Osmanlı İmparatorluğu'nu bölüşme kararında bütünleşip birleşti. Batı'nın bu yaklaşım biçimi, Mustafa Kemal'in önderliğinde Ulusal Kurtuluş Savaşını körükledi. Bu savaş, Anadolu Aydınlanması'nın önündeki engelleri kaldırmak için gerekli ortamı yaratmış; devrimin temellerini atmıştır (Selçuk, 1997:39-40).

Aydınlanma Felsefesinin "laiklik, insan hakları, uluslaşma, demokrasi, sanayileşme" kavramlarıyla bağıntısını, Anadolu, düşmana ve emperyalizme karşı verilen savaşın ulusal içeriğinde öğrenmeye başladı. Selçuk'un (1997:39-40) değerlendirmesiyle:

Anadolu ihtilalinin başlangıcında kurulan Ankara'daki Büyük Millet Meclisi Hükümeti, "egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur" diyerek ümmet bilincinden uzaklaşan yeni çözümü dile getirdi. Osmanlı aydınlanmanın Avrupa'da benimsedikleri fikirlerin ülkede gerçekleşmesi için gerekli ortam oluştu; Türkiye'nin aydını, Kurtuluş Savaşı ile 'asker-sivil' işbirliğinde fikirlerini hayata geçirebilecek bir güç sağladı.

Anadolu halkının, Müslümanlık dünyasındaki özel konumunu bunlara eklersek, 1923 Devrimi'nin eşine rastlanmayan özelliği ortaya çıkar.

Aynı doğrultuda, Sinanoğlu Atatürk Devrimi'nin Türkiye'nin tümüyle batılılaşma hareketi olduğunu ifade etmektedir. Sinanoğlu'na (1998:89) göre:

Ancak tüm olarak batılılaşma, yani batının tekniğini ve somut kuruluşlarını kabul etmekle yetinmeyip, onun iç evrenini de, düşünsel içeriğini de benimseyen batılılaşma hareketinin ilk sonucu, körukörüne taklitten, yabancı bir uygarlıktan alınan somut ve soyut öğeleri kabaca uygulamaktan kurtulmaktır; çünkü manevi biçimlenimini de batılılaştıran bir toplumun - sağlam bir düşünsel eğitim, yerleşmiş bir tarih bilinci ve gelişmiş dialektik yetenekler sayesinde - güçlü fikir adamları yetiştirebileceği açıktır; bu güçlü adamlar toplumun sayısız sorunlarını kendilerine özgü bir açıdan ve kendine özgü bir biçimde çözümlenebileceklerdir; çünkü onlar o sorunları ilintilik gerçekler düzeyinde incelemek ve fikir düzeyinde değerlendirmek olanağını bulacaklardır.

Böyle olunca, bütünüyle batılılaşmayı kabul eden bir toplum, batının istilasına uğrayacağını sandığı bir sırada, yeni bir kişilik kazandığını, koruma iç güdüsü ile ya da ilintilik nitelikte başka gereksinmelerle başkalarını körukörüne taklit etmekten kurtulduğunu, benimsediklerini bilerek, bilinçli olarak benimsediğini görecektir. Böyle bir davranışın adı ise "hümanizmdir".

Batı uygarlığı tarihi en az otuz yüzyıldan beri süregelen şanlı bir evrim sürecinin şanlı aşamaları görünümünü kazanmaktadır. Bu aşamalar şunlardır: Zihin özgürlüğüne dayanan ahlak kavramlarını bulgulayan Yunan dünyası; Yunan düşüncesini benimseyen, buna ulusal özelliklerinden doğan değerleri katıp bütün Akdeniz Bölgesi'ne yayan Roma dünyası; Yunan - Roma dünyasının kurduğu klasik değerleri yeniden bulgulayan ve Hıristiyan düşüncesinin insanlığın evrim sürecine girmesini sağlayacak koşulları hazırlayan İtalyan hümanizmi; klasik değerleri Latin dünyasına ve Fransa'nın derin etkisi altında bulunan İngiltere'ye yayan Fransız-İtalyan uyanış çağı; batı düşüncesinin o güne kadar ortaya koyduğu gerçekleri uyumlu bir sistem biçiminde düzenlemek suretiyle, bu düşüncenin ilerde daha büyük bir gelişme gücü kazanmasını sağlayan aydınlanma çağı; tarihsel açıdan yeni bir değerlendirmeden geçirdiği klasik kültürü, güçlü kuramsal düşüncesi sayesinde Avrupa'nın, Hıristiyan olmakla beraber, Roma'nın etki alanına hiç bir zaman girmemiş olan öbür bölgelerine yaymayı başaran, bu suretle de batı düşüncesinin Hıristiyanlığın sınırlarına kadar yayılmasını sağlayan Alman neo-humanizmi. İşte Türk hümanizmi bu evrim aşamaları zincirine eklenen yeni bir halkadır. Çünkü Türk hümanizmi, klasik düşünceyi - daha doğrusu batı düşüncesini- hıristiyan batının sınırlarının da ötesine yaymayı amaç edinmiş bir fikir akımı niteliğindedir. Dolayısıyla o, Türk toplumunu yalnızca teknik uygarlığa ayak uydurmaya zorlamakla kalmamakta; aynı zamanda batının

deneyimini yeniden değerlendirmekle, bu deneyim üzerine kendine özgü bir görüş getirmektedir (Sinanoğlu, 1988:108-109).

Hümanist şuurun oluşması, milli kültürün hümanist açıdan değerlendirilmesi; toplumun manevi varlığının hümanist ölçütlere göre yeniden değerlendirilmesi; zihin yapısının hümanist olacak şekilde eğitimin yerleşmesi; yeni nesillerin fikri, ahlaki, estetik şekillenmesi ve bütün bunların temelinde doğu ruhunun değil, batı ruhunun bulunması, bu hümanist zihniyete bağlıdır. Gelenek değerlerini yeniden gözden geçirmeye yöneltebilecek tek güç, hümanist eğitimidir. İlerlemenin tek yolu, hümanizmdir.

Sezen'in (1997:195-311) değerlendirmesine göre:

Hümanizmin hem öznesi, hem nesnesi (süjesi ve objesi) insandır. Ülküsü dünya cennetidir. Bu açıdan devrimci seçkinler çağdaşlaşmayı hümanizmle bütünleştirmektedirler. Bunlara göre, "çağdaşlaşma, sadece bağımlılıklardan kurtulmak, sanayileşmek, yeniliklere kavuşmak değildir. Bunlarla birlikte hürleşmek, dogmalardan kurtulmak, laik düşünceyi kabullenmek, maddi ve ruhi tüm ihtiyaçlara olumlu cevap verecek düzeni kurmaktır. Devrimleri bir Türk Rönesansı'ı gibi görmektedirler. "Türk devrimi, mili bağımsızlığı ve hür düşünce ile insan şerefini temel aldığı için hümanizme dayalı bir Türk Rönesansı'dır." Batıdaki laik ayaklanma gibi, laik temel üzerine yükselen akıl çağıdır, yani hümanizmdir. Devrimcilere göre Türk tarihinde Rönesansı'ı düşleyen iki kişi vardır. Biri Fatih Sultan Mehmet, diğeri Atatürk'tür. Fatih, "Ortaçağın skolastiğinden kurtulmak istedi, ilim ve sanata önem verdi, eski Yunan metinlerini incelemeye karar verdi, fakat ölümünden sonra taassup yüzünden Türk Rönesansı'ı gerçekleştirmedi, Atatürk'e kadar kaybedildi."

Milli kültür tek evrensel kültür kavgası veya çelişkisi hümanistler için bir şey ifade etmemektedir. Devrimin temelinde bir çelişme yoktur; "Türk devrimi, insanı temel alan, insanı yücelten öze sahip bir devrim" idi. İsmet İnönü'ye göre, "Türk devrimi, insanlık ülküsünü takip eder. Büyük insan ailesinin saadetine hizmet etmeyi vazife sayar." Ferdî vicdanlara ittiği İslâm'dan bir nizam olarak kendini tecrit etmek isteyen yeni sistem, yalnızlık hissetmemek için insanlık ailesine sığınmıyordu. Evrensel kültür ve felsefe olarak hümanizm bu ihtiyacı karşılayacaktır.

Türk hümanistine göre, "Atatürk'ün koyduğu ilkelerin benimsenmesini sağlamak önemli bir yol açmıştır." Hümanist yolu açan özellikle "laiklik"tir. "Türk devrimi, laiklik ilkesiyle hümanizm gayesine erişmek için ortadaki bütün engelleri devirmiş, yıkmıştır." "Hümanizm denilen sosyal ve hayata yönelmiş terbiye, devrim terbiyesinin esasıdır. Cumhuriyet eğitim sistemi, milli, laik ve hümanist olmakla bize en büyük müjdeyi vermektedir." (Sezen, 1997:195-311).

Dolayısıyla Atatürk Devrimi aklın ve bilimin ışığında yapıldığından ötürü “Türk Aydınlanması” adını almıştır. Atatürk, (Temiz, 2001: s. 191’deki alıntı) 27.10.1927’ de Bursa’da öğretmenlere yaptığı konuşmasında:

Akla uygun bir nedene dayanmayan bir takım geleneklerin, inançların konulmasında direnip duran ulusların ilerlemesi çok güç olur. belki de hiç olmaz. İlerleme yolunda bağları ve koşulları aşamayan uluslar çağa uygun, akla uygun bir yaşam içinde olamazlar; genel yaşamda görüşü geniş olan ulusların ellerine düşüp onlara tutsak olmaktan kurtulamazlar.”demektedir.

Sezen’in (1997:202-203) değerlendirmesiyle:

Devrimler istiklal savaşına bağlı kılınmıştır. Türk Devrimcilerine göre; “İstiklal ve inkılap, bu iki mukaddes gaye, ikiz ilkedir.”Savaş ve devrimlerle beraber yürüyen ilk mesele kimlik meselesidir. Osmanlı Devleti’nden bir çok millet oluşmuştu. Bunlardan bir kısmının varlığı yapaydı. Avrupalıların yardımı ile oluşmuştu. İstiklal ve hürriyet için en son uğraşan Türkler oldu. fakat yalnız Türklerdir ki hayat ve mukadderatları için dövüşmüşlerdi. Kendilerini tanımak istemeyen cihana tanıtmışlardı. Lozan Konferansı sırasında İngiliz heyeti üyeleri, bütün Türklere, bilhassa milliyetçilere düşman idi. Yeni Türkiye, devletler tarafından tanınmayı yahut konferans müzakerelerinin bitmesini beklemeden hayatı yeniden tanzime başladı. Açık bir şekilde "ortaya çıkamamış olan Türk ve Türkiye kelimeleri, ancak Türk devrimi ile resmîyet kazanmıştır. Halbuki daha önce Türk, etnik seviyede bile ihmal edilmişti. “Türkleri yeni baştan Türkleştirmek ve kendi özüne dönmek”, ilk parola buydu. Kimlik, yani kendi şuuruna varış çok önemliydi. Atatürk, “Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak evvela bizim kendi benliğimize ve milliyetimize bu hürmeti hissen, fikren, fiilen bütün hareketlerimizle gösterelim. Bilelim ki milli benliğini bulmayan milletler başka milletlerin avıdır.” diyordu.

Atatürkçülük aynı zamanda kalıplaşmış bir dogma değil, çağdaşlaşmayı amaçlayan bir gelişme modelidir. Atatürkçülüğün düşünsel temelleri, Amerika Birleşik Devletleri’nin kuruluşunda, Fransız Devrimi ile aydınlanma düşüncesinde aranmalıdır. Ayrıca, ilk anayasalarda yer alan özgürlük ve bağımsızlık anlayışında aydınlanma düşüncesinin ve Fransız Yurttaşlık ve İnsan Hakları Bildirisi’nin izleri vardır (Turan, 1994: 6; Temiz, 2001:s.191’deki alıntı).

Özturanlı (1980:277-278) Atatürk devrimciliğini şöyle değerlendirmektedir:

Hiç şüphe yok ki Atatürk devrimciliği, elde edileni korumakla yetinen bir devrimcilik değildir. Böyle bir düşünce biçimi devrimcilik değil, tutuculuktur. Unutmayalım ki Atatürk her türlü tutuculuğa, akıl ve bilim dışı düşünceye karşıdır. Bu nedenle de kendisini ve Türk devrimciliğini bir noktada tespit etmek istememiştir. Bir doktrin zorunluluğundan bahseden Yakup Kadri’ye. «Doktrin istemem,» demiştir. “Sonra donar kalırız. Biz yürüyüş halindeyiz.”

İnsandan yanadır Atatürk. Bilimden yanadır. Akıldan yanadır. Özgür düşünceyi demir kafesler içine hapsetmek isteyen bir inanın karşısındadır. Onun içindir ki, her türlü dogmatizme karşı çıkmıştır.. Onun içindir ki her türlü katı düşünce sistemlerinin; karşısında yer almış ve devrimcilik ilkesini ortaya atmıştır. Ve onun içindir ki, «düşünmeden inanacaksın» diyen bir felsefenin her zaman düşmanı olmuştur.

Diğer yandan Atatürk devrimleri yurdumuzun sosyal, endüstriyel ve kültürel yönden gereksindiği dinamizmin bir sonucu olmuştur ve bu dinamizm Türk toplumunda etkinliğini her zaman koruyacaktır (Güngör, 1992:114). Çünkü “Atatürk’ün Toplumsal Değişim ve Yenilenme Projesi” nin ana vizyonu çağdaş uygarlıktır. 1920’ler dünyasının çağdaş uygarlığı sanayi toplumudur. Atatürk’ün “Toplumsal Yenilenme Modeli” nde toplum, devlet ve birey temel unsurlardır.

Devleti ve toplumu yeniden yapılandırırken belirlenen amaçlar, ulusal bağımsızlık ve milli egemenliktir. Bu ikisi, politik yapılanmayı belirlemektedir. Bu amaçları gerçekleştirmenin aracı, ekonomik kalkınma yani sanayileşmedir.

Diğer yandan, kuldan bireye giden yol özgürlükten geçmektedir. Atatürk, özgür bireyi amaçlar. Bunu gerçekleştirmenin aracı olarak eğitimi görür. Modelin uygulama ilkeleri ise cumhuriyetçilik, milliyetçilik, devletçilik, devrimcilik, halkçılık ve laikliktir. Bu ilkeler ışığında Atatürk, reformları programlar ve uygulamaya aktarır (Erkan, 2000:60-61).

Atatürk, Ankara Hukuk Fakültesi’ni açarken yaptığı konuşmada: «Büyük ulusumuzun yaşayışında beliren değişiklik herhangi bir ihtilâlden daha güçlü, daha yüksek olan en büyük devrimlerdendir.» Demıştır. Velidedeoğlu’nun (1980:260-262) değerlendirmesine göre:

Böylece o, Türk Devriminin basit bir rejim değişmesi olmayıp, ulusun yaşayışında köklü değişiklik yaratan bir olgu, bir sosyal olay olduğunu vurgulamaktadır. Yine aynı konuşmanın başka bir yerinde şöyle diyor: «Türk Devrimi nedir? Bu devrim, sözcüğün birdenbire akla getirdiği «ihtilâl» anlamından ilerde ve ondan daha geniş bir değişmeyi dile getirmektedir. Bugünkü devletimizin biçimi, yüzyıllardır sürüp gelen eski biçimleri bir yana iten en olgun, en gelişmişidir. Ulusun varlığını sürdürebilmek için bireyleri arasında düşündüğü ortak bağ, yüzyıllardan beri süregelen biçimini, niteliğini değiştirmiş; ulus bireyleri arasında düşündüğü ortak bağ, yüzyıllardan beri süregelen biçimini, niteliğini değiştirmiş; ulus bireylerini, din bağı, mezhep bağı yerine, Türk milliyetçiliği bağı ile toplamış, bir araya getirmiştir» demektedir. Böylece Atatürk, toplumdaki zihniyet değişikliğini, yani Türk devriminin Türk halkını ümmetçilik geleneğinden çıkarıp milliyetçilik düzeyine yükselttiğini özellikle vurgulamaktadır. Milliyetçilik, sosyalizmin karşıtı değil, aşamasıdır. Bu bakımdan üzerinde önemle durulması gereken nokta, Türk devriminin getirdiği milliyetçiliğin ırkçı milliyetçilik olmayıp, Türk vatani üzerinde birlikte yaşama zorunluğundan doğan ülkücü milliyetçilik olduğudur. ırkçı milliyetçilik, toplayıcı, bütünleştirip birleştirici değil, bölücü, ayırıcı bir milliyetçiliktir. İşte Atatürk’ün: “Türk Devrimi ulus bireylerini din bağı, mezhep bağı yerine, Türk milliyetçiliği bağı ile toplamış, bir araya getirmiştir” demesinin anlamı budur.

Dolayısıyla bu kapsamlı ve bütüncül modelin temelindeki dünya görüşü, geleneksel dünya görüşü değil; o dönemin bilim bazlı dünya görüşü olan ve sanayi toplumunun temelindeki düşünsel paradigma olan mekanik düşüncedir. Bu paradigmayı benimseyen Atatürk, modelin temeline bilim bazlı mekanik düşüncüyü yerleştirir ve bunun bir başka ifadesi ise “Hayatta en hakiki mürşit, ilimdir; fendir” ilkesinin benimsenmesi ve izlenmesidir.

Böylece Atatürk, askeri ve politik başarılarına ek olarak bir toplum ve değişim mühendisi gibi, “Toplumsal Yenilenme Konsepti”ni, kafasında düşünce olarak netleştirir ve uygulamaya koyar. Sonuçta toplumu, sosyal, ekonomik, politik ve kültürel boyutlarda yeniden yapılandırır (Erkan, 2000:60-61).

Erkan (2000 : 61) “Ata-Model” adını verdiği bu toplumsal değişim ve yenilenmeyi şöyle değerlendirmektedir:

Bu projeye Türkiye, 20. yüzyılın en köklü ve en başarılı toplumsal değişim projesine sahip oldu. Çünkü bu yüzyılda gerçekleşmiş olan, faşizm ve nasyonal sosyalizm gibi tüm karşı devrimlerle, Rus ve Çin devrimlerinin hepsinin geri döndüğünü gördük. İran karşı devrimi de, geri dönme sürecine kısmen girmiştir ve mutlaka geri dönecektir.

Oysa Atatürk bu yüzyılda, uygarlığın gelişim çizgisiyle uyumlu, konseptin içsel ve dışsal tutarlılıkları yüksek olan bir toplumsal değişim projesiyle Türkiye’yi yeniledi. Model, çağının bilimsel ve teknolojik paradigmasıyla örtüştüğü için geri dönmesi mümkün değildi.

2.3.10.2. Türkiye’de Hümanist Uyanışın Belirtileri

Kuşkusuz herhangi bir toplumda özü hümanist olan bir takım tutumlara ve bir takım yönelişlere rastlamak zor değildir; belki de Türk toplumu bu tür yönelişlerden ve bu tür tutumlardan yana özel bir zenginlik göstermektedir; ancak, ne olursa olsun, Türk aydınlarının kendi islam kültürlerinden tümüyle farklı olan batı kültürünün kaynaklarını merak etmeleri için bir çok yüzyılla geçmesi ve Avrupa ile ilişkilerin sıklaşması gerekmiştir (Sinanoğlu, 1988:92). Bu bağlamda Atatürk inkılaplarının tümünün ortak temel hedefi Türk toplumunu siyasi düzeni hukuka dayalı, temel insan hak ve hürriyetlerinin bu hukuk düzeni içerisinde hem hukuken ve hem de fiilen egemen bir sivil toplum yapısına, düzeyine ulaştırmak olmuştur. Dönmezer’in (1993:282) değerlendirmesiyle:

Sivil toplum idealine en ziyade yaklaşan toplumlar halen batı Avrupa ve Amerikan toplumları olduğu için Türk inkılaplarının temel hedefleri arasında "batılılaşmak" önemle yer almıştır. Batılılaşmak çabalarının bu ülkede daha 19. yüzyıldan başladığını bilmekteyiz.

Matbaanın 1450'de bulunuşu, aydınlanmacı düşüncülerini kitlelerle kucaklaştırmada etkindir. Temiz (2001:196) bu konuyu şöyle değerlendirmektedir:

Türkiye'ye matbaa 1727'de gelebildi, yayıncılıkta sınırlama ya da sansür ortaya çıktı. Osmanlı toplumunda teknolojik gelişme ile aydınlanma anlayışı tam anlaşılmadı; sadece ordunun modernleştirilmesi v.b. yeniliklerle yetinildi. Tanzimat'da da aydınlanma, yanlış ve eksik olarak anlaşıldı

Demir'e (1999:16-129) göre: 18. yüzyılda, Türkiye'de Aydınlanma düşüncülerinin ve Voltaire'in okunduğunu ve tartışıldığını kanıtlayan yeterli sayıda bulguya sahip değiliz; benzer bir değerlendirme, aslında Montesquieu ve Rousseau gibi diğer aydınlanma dönemi düşüncülerini için de yapılabilir. Abbe G. Toderini'nin "Letteratura Turchesca" (Türk Edebiyatı, 3 Cilt, Venedik 1787) adlı yapıtında bildirdiğine göre, III. Mustafa devrinin (1757-1773) alim ve şair sadrazamı Koca Râgıb Paşa (1699-1763), Voltaire'in Newton felsefesi (fiziği) üzerine yazmış olduğu bir denemesini Türkçe'ye tercüme ettirmek istemiştir. Özellikle "Burada insanlar özgürdür ve gökyüzü'ne diledikleri yoldan yükselebilirler" diyen Voltaire çevirilerinin ve uyarlamalarının belki de en önemli etkilerinden birisi, Türk düşüncesinin dinî konulardan dünyevi konulara doğru yönelmesi sürecine katkılarda bulunmuş olmasıdır.

Dolayısıyla klasik evrene karşı ilk ilginin duyulması 20. yüzyılın ilk çeyreğine raslar. Yahya Kemal Beyatlı ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu öncülük etmişlerdir. Merakın kökeni edebidir: Fransız edebiyatının kaynaklarını araştırırken, hümanist zihniyetin kaynakları ile karşılaşmışlardır. Ancak tarih bilincinden yoksun zihinler İ.Ö. 5. yüzyıl Atina'sı ile çağdaş Yunanlılar arasındaki farkı göremezdi, ilk tepki Ömer Seyfettin'den gelmiştir. Fakat bu genç, zeki, yenilik canlısı yazar davayı benimsemekte gecikmemiştir. Yunan - Roma evreni Ziya Gökalp'in de dikkatinden kaçmamıştır; Ziya Gökalp bu evreni daha iyi bir estetik öğretim sisteminin kurulabilmesi için incelemeye değer bulmuştur.

Zayıf bir takım belirtiler olmakla beraber, bunlar iz bırakmadan silinip gitmiş değildir. Gerçekten de, Fransız edebiyatının ve genellikle Avrupa edebiyatının daha iyi tanınması, klasik edebiyatların etkilerinin ne kadar zengin olduğunu ortaya koymuştur; böylece, cumhuriyetin ilk yıllarında Nurullah Ataç ve Nüşet Haşim

Sinanoğlu gibi aydınların Türkiye’de klasik eğitimin savunucusu oldukları görülmüştür.

1930 yıllarında kesin bir hümanist yönelişe ve bununla ilgili küçük fakat canlı bir yayın etkinliğine tanık olunur. Ruşen Eşref Üneydin Vergilius’un Ekloglarını, Karaosmanoğlu ise Horatius’un şiirlerini dilimize çevirmişlerdir. Nüşet Haşim Sinanoğlu bir İtalyan edebiyatı antolojisi, Dante ile Petrarca üzerine iki küçük inceleme, bir de Yunan - Roma mitolojisi kitapçığı yayınlamıştır. İkinci bir mitoloji kitabının yazarı Nurullah Ataç’tır. Fakat bu akım burada kalmıştır (Sinanoğlu, 1988:92).

Bu noktada Sezen’in (1997:309) değerlendirmesi şöyledir:

Yeni Türk aydını gittikçe kendine yabancılaşıyordu. Düşünce ve metot için Yunan-Latin-köklerine inmek, kendine yabancılaşmanın ilk temel adımı olmuştu. Bu zihniyeti, Atatürk’ün “aydınlarımız belki bütün cihanı, bütün diğer milletleri tanır, lakin kendimizi bilme” sözleri de ifade eder. Osmanlı’dan beri “Batının toplumsal özelliklerini araştıran, bu özelliklerinden hangi oranda yararlanılabileceğini arayan” bir tutum içinde bulunmuş Ziya Gökalp gibi aydınlar olduğu gibi, “Batının mevhum da olsa insancı zihniyetini ciddiye alarak anlamaya çalışan Tevfik Fikret gibi aydınlar” da vardı.

Atatürk’ün 1935 yılında kurduğu Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde Yunan ve Latin dili ve edebiyatı kürsülerine yer verilmesi, her ne kadar bu araştırmalardan Anadolu tarihine ışık tutması isteniyor idiyse de, gene de klasik evrene karşı ilginin sürdürüldüğüne tanıklık etmektedir.

1940 yılında, Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel bir kaç lisede yeni bir kolun -klasik kolun- kurulmasını sağlamıştır; bu kol orta öğretimin genel düzenini zorlamadan Latin dilinin öğrenimine olanak tanımıştır. Hasan Âli Yücel’ in ikinci büyük girişimi kendi bakanlığı içinde tercüme bürosunu kurmak olmuştur. Dünya klasiklerinin Türkçe’ye çevrilmesini amaçlayan dizinin başında yer alan, birini Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’nün, ötekini bizzat Hasan Âli Yücel’ in kaleme aldığı iki sunuş yazısı, batının humanist kültürünü Türkiye’de kökleştirmek azmini ortaya koyan değerli iki belgedir. Bu yönde Türkiye’de yapılan en büyük çaba bu olmuştur. Tercüme bürosu, Hasan Âli Yücel’in bakanlıktan çekildiği günden itibaren büyük güçlüklerle karşılaşmış; buna rağmen, üyelerinin büyük savaşı sayesinde, 1966 yılının sonuna kadar iyi kötü görev yapabirmiştir. 1966 yılının sonunda üyelerinin hemen hemen hepsinin istifası ile tercüme bürosunun etkinliği “de facto” sona ermiştir. Klasik kola gelince, klasik kol 1949 yılında, o yıl toplanan Milli

Eğitim Şurası' nın haberi olmadan ve klasik kol komisyonunun kesin ve açık önerileri dikkate alınmadan kaldırılmıştır.

Çok partili rejime geçiş yılı (1945 yılı) aynı zamanda devrimin "muhasebesi ve eleştirisi" döneminin başlangıç yılıdır. Bu yılı izleyen yıllarda ve özellikle 1949 yılından sonra, üniversite öğretim üyelerinden ve aydınlardan oluşan çok küçük bir grup Ankara'da bir klasik lise, bir de hümanist araştırmalar enstitüsü kurmak için uzun yıllar süren büyük çaba göstermiştir. Çok partili rejime geçiş, devrim heyecanının sönmeye yüz tuttuğu, daha doğrusu söndürülmek istendiği dönemin başlangıcıdır. Bununla beraber Türkiye'de hümanist etkinliğin belirtileri dağınık da olsa 1950'lerde olduğu kadar, 1960 ve 1971 askerî müdahalelerinden sonra da sürmüştür. Bu çalışmalar geriye yönelişe karşı bilinçli bir cephenin kurulmasını sağlayabilmiş değildir; ancak devrimin getirdiği düzenin doğal bir sonucu ve devrimin canlılığının değerli birer kanıtıdır. Öte yandan Türkiye'de hümanist ruhun uyanmasının ilk belirtilerinin klasik araştırmalar alanında görülmesi şaşılacak bir şey değildir; bu uyanış, batı yöntemlerinin ve kurumlarının öteden beri alışlagelen biçimde taklidini reddeden bir bilinçlenme ve sorunları toplumun gerçekleri açısından ele alma biçiminde ortaya çıkmaktadır (Sinanoğlu, 1988:92-94).

1923 Aydınlanması, hem İngiltere'deki aydınlanma gibi deneyci, hem de Fransa'daki aydınlanma gibi akılcıdır. Ayrıca, 1923 Aydınlanması Yunus Emre ve Mevlana gibi tasavvufçuların düşünceleri ile yerli motiflerle zenginleşmiştir.

Aydınlanma bir ekin devrimi olarak, yurdumuzda "Köy Enstitüleri" uygulamalarıyla devam etmiştir. Elbette, Aydınlanma Felsefesi J. Locke ile başlayıp "Beni uykudan uyandıran Hume'dir" diyen Kant ile noktalanmıştır. Oysa, 1923 Devrimi'nin yürekli düşünürleri, yazarları, şairleri yeni bir aydınlanmanın habercileri olmaktadır.

Aydınlanma, demokratik özü gereği sadece, aydınlara özgür bir devrim olmayıp tüm halka ve insanlığa yaygınlaşma niteliğindedir. Aydınlanmada, aydınlarla halk etle tırnak gibidir.

Aydınlanmayı yayan aydınlarımızın ortaçağın karanlık güçlerince yok edilmesi, aydınlarımızın ölümsüzlüğünü ve aydın olmak isteyenleri cesaretli tavır alışlara yönetmekte, kitlelerle bağları kenetleştirmektedir.

1923 Devrimi'nin felsefesi, sanıldığı gibi faydacılık (Pragmatizm), olguculuk (Pozitivizm) v.b. anlayışlarının eklektik bileşimi değildir. 1923 Devrimi, Batı Anadolu'da yaşayan ve eyitişimsel (dialektik) anlayışın filizlerini veren Heraklitos'dan başlayarak, Sokrates'in erdemliliği ile devam ederek, kuşkuculuğu araç edinen Sofistler ile Descartes'ten geçilerek, 18.yy. Aydınlanması ile temellenen bir süreçtir.

Temiz'in (2001:196-197) değerlendirmesine göre:

Aydınlanma düşüncesinden verilen ödünlerle; dinsel yobazlık, yeni Osmanlıcılık, İkinci Cumhuriyetçilik ve ırkçılık v.b. sapmalar çıkmıştır. Aydınlanmacılar değişik alanlarda ulusal çıkarlarımızı gözeterek, bağımsızlıktan yana olmuşlar ve özgür düşünceyi savunmuşlardır. Melih Cevdet Anday, H. Veldet Velidedelioğlu, Macit Gökberk, Nurullah Ataç, Hasan Ali Yücel, Ekrem Akurgal, Cevat Şakir Kabaağaç, İlhan Selçuk, Bahriye Uçok, Muammer Aksoy, Uğur Mumcu v.b. aydınlanmacılarla geriye dönüş olmayacaktır.

2.3.10.3. Türk Hümanizminin Özü

Türk hümanizmi toplumun içinden gelen bir hareketle ortaya çıkmış değildir. İlk dürtü dıştan gelmiştir. Türk toplumunu kendini yenileme çabasına iten kuvvet insancıl bir içgüdüdür; kişi ve toplum olarak varlığını sürdürme içgüdüsüdür. Türk toplumu, genç kuşakları ciddi bir fikir ve ahlak eğitiminden geçirmediği ve böylece Atatürk'ün koyduğu ilkelerin benimsemesini sağlamadıkça, yalnızca teknik alandaki ilerleme ve toplumsal kurumların yenilenmesi ile kesin kurtuluşa erişemeyeceğini sezmiştir; ancak düşünce ve ahlak alanında böyle bir biçimlenmeye başvurma kararına varıldığında, bir gerçeği kabul etme zorunluluğu ile karşılaşılır: batının formunu benimsemenin tek ve zorunlu koşulu, batı evreninin tarih boyunca yaşayıp edindiği deneyimin tümünü toplumca kültür bilincinde yaşatmaktır.

Görülüyor ki Türk hümanizmi, doğduğu andan başlayarak, kendi özünü kuramsal açıdan değerlendirmek zorundadır; bu kendiliğinden doğan değil, bilinçli düşüncenin ortaya koyduğu bir hümanizmdir. Başka türlü olması beklenemez. Türk hümanizmi olayların zoru ile doğal yoldan kendini kabul ettiremez, gelişemez; gerçeklerin ve duyguların dürtüsü ile oluşamaz; çünkü Türk toplumunu klasik evrene bağlayan hiç bir gelenek ya da tarih bağı yoktur; dil bakımından da herhangi bir yakınlık söz konusu değildir; tersine Avrupa ulusları ile o evren arasında etkili bir

aracı rolü oynayan Hıristiyan dininin aracılığından da yararlanma olanağından yoksundur.

O halde gerçek şudur ki Türk hümanizminin kaynağını ilintilik zorunluluklar oluşturduğu halde, bu akımı güçlendirmek ve yerleştirmek için hiç ara vermeden bilinçli bir sistem yaratma gereği vardır. Toplumun kültür koşullarının gerçekleri, çağdaş batının etkisi, topluma özgü sanat duyarlılığı ve günün zorunlulukları Türk hümanizmine bugün için tahmini olanaksız bir öz, bir biçim ve bir yapı kazandıracaktır; bundan kuşku duyulamaz. Ancak şu da bir gerçektir ki bir toplumun kendi amaçlarının ve öz niteliğinin bilincine erişmesi olayı sanat ve fikir alanlarında gösterdiği özgür etkinliği derinden derine etkilemekten geri kalmayacaktır; üstelik toplumun isteklerine ve gereksinmelerine daha kesin, daha belirgin bir yön vermeyi de başaracaktır (Sinanoğlu, 1988:106-107).

Sonuç olarak; çağdaş topluma geçiş, çağdaşlaşma ülküsü ve aydınlanma bugün de Türk toplumu bakımından geçerlidir; hayati değerdedir ve günceldir. Dönmezer'e (1993:287) göre:

Atatürk'ün ölümünden bu yana geçen yıllarda toplum, sosyal sistem, düzen 1938'lerdeki yerinde kalmamıştır; kalamazdı. Elbette ki, düşüncelerde, uygulamalarda, zihniyetlerde, toplumu oluşturan değişik zümrelerde bir kısım farklılıklar meydana gelmiştir. Hatta bunlardan bazıları Atatürk ideallerine nazaran negatif nitelikte olmuştur; olacaktır. Özellikle demokratikleşme, eğitimde de inkilap yıllarındaki devrimci ve zorlayıcı metodların kullanılmasına engeldir. Ama hiç kuşkusuz çağdaş sivil topluma ulaşmak hususundaki Atatürkçü azimden ciddi oranda birşeyler kaybetmiş değiliz. Evet; insan prototipinde zamanlara, olaylara göre değişimler ortaya çıkabilir; bu toplumbilimin verilerine göre kaçınılmazdır. Ama önemli olan konu yukarıda açıklandığı gibi Atatürk'çü çağdaş topluma ulaşma azminin bütün gücüyle devam etmesidir.

2.4. Hümanist Psikoloji (Psikolojide İnsancı yaklaşım)

İnsancı psikolojiye temel oluşturan aydınlanma, hümanizm gibi kuram ve görüşlerin irdelenmesinden sonra, konunun eğitim alanına katkısı ve daha anlaşılabilir olması açısından, bu bölümde "Hümanist Psikoloji" ye değinilmesinin de yararlı olacağı düşünülmektedir.

İnsan, çevresinde ve kendisinde meydana gelen olayları açıklamak ve bunları denetim altına almak gereksinimindedir. Çünkü insanın çeşitli olaylar karşısındaki tepkilerini, bu olaylara verdiği anlam belirlemektedir. Her davranışın gerisinde, davranışı başlatan bir gereksinim olduğu gibi, belli bir ihtiyacın doyurulmasında şu

ya da bu davranış biçimi, seçimin şu ya da bu amaca yönelişinin gerisinde, insanın olayları açıklama ve yorumlama tarzı yatmaktadır. İster açıkça ifade edilmiş, bilinçli, sistemli bir çaba ile erişilmiş, düzenli ve gelişmiş bir kuram olsun; ister kapalı, bulanık ve henüz dile getirilmemiş bir inanç olsun, her insan, çevresinde olup bitenleri genel bir görüş çerçevesinden algılar. Bu genel açıklama kişiyi kaostan, şaşkınlıktan kurtarır; neyin algılanacağını, nasıl sınıflandırılacağını ve onlara nasıl tepkide bulunacağını belirler.

Bilimsel araştırmalar sonunda elde edilen bulguların sistemleştirilmesi ile varılan birtakım genel açıklamalara “kuram” adı verilmektedir. İnsan davranışlarını açıklayan kuramların da belli başlı üç grupta toplandığını görüyoruz. Bunlardan bir tanesi “Psikanalitik Ekol” olup, davranışların dışsal belirleyicilerini açıklamayı amaçlayan da “Davranışçı Ekol”dür. Bu iki yaklaşımı uzlaştırmaya çalışan ve Maslow’un üçüncü kuvvet olarak nitelendirdiği bir akım daha ortaya çıkmıştır. Bu akıma dahil psikologlar insanın yaşantılarını, tutumlarını, inançlarını, değerlerini, emel ve arzularını incelemeye çalışmaktadırlar. Bunlar insanı insan yapan özellikler olduğu için bu akıma “İnsancı Psikoloji” veya “Psikolojide İnsancı Akım” denmektedir. İnsancı akım içinde düşünülen psikologlar çok çeşitli adlarla anılmaktadır. Örneğin “fenomenciler”, “benlik psikologları”, “varoluşçular”, “algı kuramcıları” gibi.

İnsancı psikoloji, felsefede varoluşçu ve fenomenci görüşlerden, psikolojide Gestalt kuramından etkilenmiştir. İnsancı psikologlar bu görüşlerin bir birleşimini yaparak insanın doğası, çeşitli davranışların oluşması, uyum, ruh sağlığı gibi konularda birtakım temel ilke ve yöntemler benimsemişlerdir (Kuzgun, 1985: 1-2).

Bu bağlamda, A. Maslow, C. Rogers, A. Adler gibi psikologlar tarafından, psikanalizle davranışçılığın mekanik açıklamasına bir alternatif olarak geliştirilen ve psikolojiyi kendini geliştirme, bilgi, anlayış, estetik gibi daha yüksek motiflere yönelen bir bilim olarak gören yaklaşım olarak tanımlanan hümanist-insancı psikoloji (Cevizci, 2002: 514), ekolü Carl Rogers, Rolla May, Lewis Mumford, James Bugenthal, Kurt Goldstein ve Abraham Maslow gibi ünlü isimlerin önderliğinde, 1961’de kurulmuştur.

Kuruluş nedenlerini, insanı insan yapan nedenleri araştırmak olarak özetleyen insancı psikologlara göre, hem davranışçı, hem de psikanalitik yöntemler,

indirgemeci ve gerekirci bir anlayışa sahiptir. Bu iki yaklaşım da, insanı bio-fizyolojik dürtülerle davranımda bulunan bir varlık olarak algılamakta ve bu nedenle yanılmaktadır. Oysa insanın içsel varoluşu, dar kalıplar üzerine şekillenen katı kuramsal öngörülerle anlaşılacak ölçüde özgün ve karmaşıktır.

Bugün Amerika İnsancıl Psikoloji Derneği (American Association of Humanist Psychology) başkanı Bugental (Bugental; Aydın, 2001:s.232-233'deki alıntı) aynı doğrultuda insana bakış açılarını şöyle özetlemektedir:

- İnsanın bütünlüğüne ve gerçekliğine, onun tek tek davranışları incelenerek ulaşılamaz. Çünkü insan, parçaların matematiksel toplamından çok daha farklı ve özgün bir bütünlüktür.
- İnsanın doğası onun deneysel ortamlarda gözlenmesi yoluyla değil, insanlar arası ilişkiler içinde gözlenerek anlaşılabilir.
- İnsan yaşamın öznesidir. Onu bir nesne olarak algılamak ve bu anlayışla çözmeye çalışmak, insansal gerçekliği yok saymaktır. Çünkü insan, etkin ve bilinçli bir varlıktır. Yaşamının ve kendinin farkındadır.
- İnsan, yaşamın seyircisi değildir. Kendini yaşantıları aracılığıyla seçerek oluşturur.
- İnsansal varoluş, anlamlı ve amaçlıdır. İnsanın beklentileri, kaygıları, umutları, değerleri ve anlamı vardır.

Bu nedenle, insanın varoluşunu, cinsel dürtülere indirgeyen Freudyan görüşlerin de, öğrenmeyi ve kişilik gelişimini tekdüze bir sınama yanılma olgusuna indirgeyen davranışçı yaklaşımların da, bütünün bilgisinden yoksun olduğu düşünülmektedir.

Davranışçı ve psikanalitik ekollerin insana yaklaşımını değerlendiren Fromm'un (Fromm; Aydın, 2001: s. 213-214'deki alıntı) bu konudaki değerlendirmesi şöyledir:

Freud'dan önce insanların davranış ve inançlarının, onların gerçek düşüncelerini gösterdiğine inanılırdı. Davranış ve düşüncelerin gerisindeki gizli motifleri, fark edilmeyen güdülerini araştırmayı bize Freud öğretti. Behaviorizm denen davranış bilimleri teorisini savunanlar, hala davranışların en geçerli ölçü ve en doğru veri olduğuna inanmaktadırlar. Tıpkı yüzyılın başında atomun parçalanamayacağına düşünülmesi gibi, onlar da davranışların daha gerisine gidilmeyecek göstergeler olduğunu ileri sürmektedirler ve tam da bu nedenle yanılmaktadırlar. Çünkü davranış, kişinin iç evrenini tümüyle yansıtmaz. Davranışa bakarak kişiyi anlamaya çalışmak, çoğu kez buz dağının (iceberg) su üstünde görünen kesitine bakarak onun büyüklüğü hakkında fikir üretmeye benzer. Oysa buzdağının görünen kesimi, asla görünmeyen kesimlerinin hacmi, kütlesi ve

yoğunluğu konusunda bize doğru bilgiler vermez. Buna göre, ne tek tek davranışlara bakarak insanın gerçek kişiliği çözümlenebilir, ne de tek tek insanlara bakarak değişmez bir insan doğasından söz edilebilir.

2.4.1. İnsancı Psikolojide İlke ve Yöntemler

Bu bölümde insancı psikolojideki ilke ve yöntemler, zaman zaman diğer yaklaşımlarınki ile karşılaştırılarak özetlenmeye çalışılmıştır;

1. İnsan bir bütündür, davranışları bir bütün olarak incelenir.

Felsefede uzun yıllar tartışması süren ruh ve beden ayırımını reddeden insancı psikologlar insanın karmaşık bir bütün olduğunu ve böylece incelenmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Maslow' a (1970) göre karmaşık bir bütün, parçalardan oluşmaktadır. Bütünü anlamak için parçalarını ayrı ayrı, bütünden yalıtılarak incelemel araştırmacılara kolay gelmektedir. Psikolojide "Atomizm" adı verilen bu yaklaşımla birçok değerli veri elde edilmiştir. Ancak bu parça parça verileri toplayarak bütünü açıklamak mümkün olamamaktadır. Çünkü Gestalddcılarının ortaya koyduğu temel bir algı ilkesine göre, bir bütün kendini meydana getiren parçalardan başka ve fazla bir şeydir. İnsan gibi, pek çok elementin karmaşık ve kendine özgü bir konfigürasyonu olan bir varlığın bir bütün olarak ele alınıp incelenmesi gerekir. Çünkü organizma bir bütün olarak tepkide bulunmaktadır. Bu amaç da organizmanın varlığını koruması ve geliştirmesidir. Bu amaca yönelik davranışlardan biri engellendiğinde vücudun başka bir parçası bu görevi üstlenmekte ve bu genel amacı gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Bu nedenle organizmanın tepkileri birbirleri ile ilişkileri içinde ve doğal hali ile ele alınmalıdır (Goldstein,1940; Angyal, 1941, Rogers 19519). Ayrıca güvenlik, kendine saygı gibi konuların birbirlerinden bağlantısız olarak incelenmesi yerine, bunlar tüm kişilik içindeki yeri ve rolleri göz önüne alınarak incelenmelidir (Maslow 1970), (Kuzgun, 1985: 2).

2. İnsanın Doğası İyidir

Davranışları " öğrenme ilkeleri" ile açıklayan davranışçı psikologlar her türlü davranış eğiliminin öğrenilmiş olduğunu savunmaktadırlar. İnsanın doğası kolay değişebilir bir yapıya sahip olup, uygun çevre koşulları sağlandığı takdirde insanda istenilir davranışlar geliştirilebilir (Lazarus 1970).

İnsancı psikologlar ise insanı temelde iyi, akılcı, sosyal ve ileri doğru gelişmeye istekli bir varlık olarak görürler. Rogers' a (1959) göre insan kendini yönetme, kendine yön verme ve bunları denetleme gücüne, kapasitesine sahiptir. Psikoterapi sadece insanda doğuştan var olan bu iyileşme ve gelişme gücünü harekete geçirir. Seçme özgürlüğü sağlandığında, kişi iyiyi, doğruyu ve gelişmeye götüren davranışları seçer; makul bir gelişme ortamı sağlandığında gizli gücünü yapıcı biçimde geliştirir. Toplumsal kurallar bireyin doğal gelişimini engellediğinde ruhsal rahatsızlıklar ortaya çıkar.

Maslow'a (1970) göre insanın doğası, özyapısı (inner nature) değişmez, yok olmaz. Bu konuda Sartre'ın (1980: 97) düşünceleri de şöyledir:

“ ‘İnsan yapılması gereken bir seçmedir’ diyorsunuz. Çok güzel. İnsan, her şeyden önce, şu andaki varlıktır. Doğal gerekirciliğin dışında bir varlık. Kişioğlu özünü önceden belirleyemez, onu bireysel yaşam işlevi içinde kazanır. Bunun üstünde bir insan doğası yoktur, ancak belli bir anda özel bir varlık, bir varoluş vardır. Kendime soruyorum: Acaba, bu anlamda bir varoluş insan doğası kavramının bir başka biçimidir de, tarihsel nedenlerle mi yeni bir kılığa girmiştir? Acaba, arada, ilk bakışta görüldüğünden daha çok bir benzerlik vardır da, sırt çevirdiğiniz XVIII. Yüzyıl “ insan doğası” kavramı ile sizinki aynı kapiya mı çıkıyor? Acaba, varoluşçuluğun kullandığı “insan koşulu” (insan durumu) deyiminin arkasında, geniş ölçüde alınrsa, “insan doğası” kavramı mı yatıyor* öyle sanıyorum ki, “insan doğası” yerine “insan koşulu” anlayışını koyuyorsunuz siz; tıpkı yaşantı yerine kamusal (genel) ya da bilimsel yaşantıyı koyduğunuz gibi....”

3. Davranış iç ve dış çevredeki uyarıcılara değil, uyarıcıların algılanan şekline tepkidir.

Fenomenolojik yaklaşım insandan bağımsız gerçek bir dünyanın varlığını kabul etmektedir; ancak bu gerçeğin doğrudan bilinmeyeceğini iddia etmektedir. Gerçek dünyanın varlığı, bu dünyaya ilişkin algılardan çıkarılır. Bu algılar bireyin algı alanını oluşturur. Yani insan gerçek dünyayı değil, algıladığı dünyayı, fenomenal dünyasını bilir; etrafındaki uyarıcıları, nesnelere nasıl görürse onlara öyle tepkide bulunur. Kısaca, yaşantıları onun gerçeğini oluşturur.

4. Davranışı anlamamanın en iyi yolu kişinin içsel başvuru çerçevesini anlamaktır.

Rogers' a (1959) göre davranış algılanan gerçeğe bir tepki ise, bir davranış nedenini anlamak için bireyin algı alanının yapısını anlamak gerekir. Bunu anlamamanın en kısa yolu bireye içsel başvuru çerçevesinden bakmaktır. Algı alanını en iyi bilen kimse kişinin kendisidir. Davranış algılandığı şekli ile alana tepki ise,

davranışı anlamak için bireyin içsel bakış açısını anlamak yani çevresini nasıl algıladığını bilmek gereklidir.

5. İnsanda yaşantıları düzenleyen bütünleştiren ve tepkilerini belirleyen bir “benlik kavramı” vardır.

İnsancı psikologlar kişilikte öğrenme düşünme gibi süreçleri içeren “ego”dan farklı olarak “benlik” ve “benlik kavram” ından söz etmektedirler. Rogers’ a (1959) göre benlik fenomenal alanında “bana ait” diyebileceğimiz yaşantılar bütünüdür. Combs ve Snygg’e (1959) göre benlik bir insanın kendisini nasıl gördüğüdür. İnsan bir çok eylemlerde bulunur; koşar, atlar, konuşur, uyur, mutluluk, acı gibi duygular yaşar; kendini çeşitli durumlarda sınırlar, bazı işleri çok iyi, bazılarını beceriksizce yaptığını görür. Böylece duyulan, yaşanan hissedilen şeyler benliği oluşturur. Benlik bireyin öznel yanıdır. Çünkü bu yaşantılar bütünü başkasına tam olarak aktarılamaz. Bu anlamda benlik, varoluş kavramına çok yaklaşmaktadır (Stagner 1961). Bir kimsenin benlik kavramı daha çok başkalarının onun hakkındaki görüşlerini yansıtır (Rogers 1959).

6. Gelişme ve kendini gerçekleştirme güdüsü organizmanın tek ve temel güdüsüdür.

Canlı organizmada gizli güçleri kullanma, organizmayı büyütme, geliştirme ve varlığını sürdürme eğilimi vardır. Gelişme, organların büyümesi, işlevlerinin farklılaşması ve etkinlik alanlarının yaygınlaşmasıdır (Goldstein 1941).

Goldstein (1941) ve Rogers’ a (1959) göre organizmada çok çeşitli ihtiyaçlar ve güdüler yerine bütün organik ve psikolojik süreçlere egemen tek bir güdü vardır. Yeme, yürüme, tehlike karşısında savunmaya geçme, yeni bir şey yaratma gibi çok çeşitli güdüler bu temel güdünün değişik görünümleridir.

7. Özü gerçekleştirme genel gelişme eğiliminin en üst düzeydeki görünümüdür.

Rogers (1959) genel gelişme eğiliminin, benlikte sembolize edilen yaşantı parçasının gelişimi şeklinde ifadesini “özü gerçekleştirme eğilimi” (self actualizing tendency) olarak tanımlamaktadır. İnsanlar sadece fiziksel bakımdan yeterli olmaya ve gelişmeye çalışmazlar, daha önemli olarak kişisel doyum için de uğraşırlar.

Değerli ve önemli olma arzusu bazen insanda fiziksel varlığı tehlikeye düşürecek boyutlara ulaşabilir Combs (1959). Özün gerçekleştirilmesi aslında benlik

kavramının gerçekleştirilmesidir. İnsanlar başkalarının gözünde istenebilir, olumlu bir imaj yaratmak için çabalarlar. Benliğin yeterliliğini ve etkinliğini korumak için insanlar hayatlarını bile verirler. Bu gelişme güdüsünü Lecky(1969) “benliğin tutarlılığı”, Frankl (1963) “anlam arama”, Rogers (1951,1959) “benlik doyumu”, Syngg ve Combs (1959) ise “ benliği idame ettirme” olarak adlandırılmaktadır.

8. Psikolojik sağlık bir durum değil bir süreçtir.

İnsancı psikologlar ruh sağlığı kavramında, olmaması gerekenleri belirtmek yerine (negatif yaklaşım), olması gerekenleri belirtmenin (positif yaklaşım) daha doğru olacağı görüşündedirler. Bu nedenle ruh sağlığını tanımlarken dinamik ve ileri doğru gelişimi vurgulayan boyutların belirlenmesi gereğini duymuşlardır.

Psikolojik bakımdan sağlıklı kimseleri (hayatı iyi yaşamış olan kimseleri) Rogers tam olarak fonksiyonda bulunan kişi (fully functioning person), Maslow ise özünü (kendini) gerçekleştirmiş kimse (self-actualizing person) olarak adlandırmaktadır. Rogers ve Maslow bu insanların belli başlı özelliklerini klinik gözlemler görüşme ve psikolojik araçlarla inceleyerek saptamışlardır. Rogers’ a (1961) göre kendini gerçekleştirmiş kimselerin belli başlı özellikleri şunlardır:

- a) Yaşantılara giderek daha fazla açık olma
- b) Giderek daha varoluşsal bir biçimde yaşama
- c) Organizmaya daha fazla güvenme
- d) Daha tam olarak fonksiyonda bulunma

Maslow’a (1970) göre ise psikolojik bakımdan sağlıklı yani kendini gerçekleştirmiş (self- actualized) kimselerde gözlenen başlıca özellikler şunlardır:

- Kendini, başkalarını, doğayı kabul etme
- İçten geldiği gibi davranma, sadelik tabiiyet
- Bir probleme yönelme
- Mahremiyetten hoşlanma, başkalarına bağlantısız olabilme
- Takdir edebilme
- İnsanlıkla özdeşim kurabilme
- Başkaları ile yoğun ilişkiler kurabilme
- Demokratik karakter yapısına sahip olma
- Araç ile amacı, iyi ile kötüyü birbirinden ayırt edebilme
- Nüktedanlık

- Yaratıcılık
- Kültürlenmeye karşı direniş (Kuzgun, 1985: 2-15).

2.4.2. İnsancıl Yaklaşımda Öğrenme ve Öğretim

Hümanizmanın eğitim idealine bakıldığında: Rönesans ile hümanizmin birbirinden ayrılmadıkları görülmektedir. Rönesansın hayat idealine uygun düşen bu hümanist eğitim ideali, çok yönlü yaratıcı bir düşüncedir. Amacı ise, her yönlü gelişmiş insan “homo universale” dır (Aytaç, 1980: 99).

Bireyi diğerlerinden farklı kılan ve ona özgü olan duyguları, algıları, inançları ve amaçları ile ilgilenen insancıl psikolojinin iki önemli ismi Rogers ve Maslow’un bu bölümde yer alan yaklaşımları bu ideale ulaşma açısından son derece önem taşımaktadır.

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında, Gestalt yaklaşımından geniş ölçüde yararlanan ve aynı zamanda “insanı merkez alan”, varoluşçuluk felsefesi görüşlerini benimseyen insancıl yaklaşım bu alanda “üçüncü güç” olarak adlandırılmaktadır.

Hümanist psikologlar, insanı görüş açısından gerek davranışçılardan, gerekse psikanalistlerden ayrılmaktadır. Öyle ki, davranışçılara göre insan çevresel uyarıcılara mekaniksel tepkiler veren bir varlıktır.

Psikanalistler, insanın tepkilerinin nedenlerini daha derinde arasalar da, bireyi içtepeleri ve bilinçaltının yönlendirdiğini savunurlar. Freud’ göre “İnsan doğası doğuştan şiddet, saldırganlık gibi olumsuz dürtülere sahiptir.”

Oysa hümanist psikologlar, insanın doğuştan iyi olduğu, olumlu bir potansiyele sahip ve hızını içten alan bir varlık olduğunu ve yaşam boyu kendini geliştirme amacına yönelik olarak etkinlikte bulunduğunu kabul ederler.

İnsancıl yaklaşım kaynaklarda benlik kuramları, kendini gerçekleştirme kuramları veya fenomenolojik kuramlar gibi adlarla da bilinmektedir. İnsan doğasına iyimser bir bakış özelliği taşıyan bu yaklaşımın temelini benlik kavramı oluşturmaktadır (Bilge, 2004: 238).

2.4.3. Benlik kavramı

Benlik kavramı ya da benlik bilinci kendimizle ilgili bütün düşünceler, algılamalar, duygular ve değerlendirmelerin tümünün etkileşiminden doğan genel bir algıdır. Benlik;

- a) Ben neyim?
- b) Ben ne yapabilirim?
- c) Benim için neler değerlidir?
- d) Hayatta ne istiyorum?

Sorularının yanıtlarını içermektedir. İlk iki madde **gerçek benliğe**, son iki madde, erişilmek istenen moral düzeyi, gerçekleştirilmek istenen istek, özlem ve emelleri gösteren **ideal benliğe** aittir. Gerçek benlik **özben**, ideal benlik ise **benlik tasarımı** olarak da bilinmektedir.

Benlik yaşantılar sonucunda gelişmektedir. Bireyin bedeni ile ilgili gereksinimlerden kaynaklanan dürtüleri özbeni oluşturmaktadır. Kendisiyle çevresinde bulunan kişilerin ilişkileri sonucunda bireyin kendi benliğini algılayışı ise fenomenal (***) benliği oluşturur. Bireyin yeme, içme, cinsel gereksinimler gibi içsel yaşantıları öz iken; erkek / kız, esmer / sarışın gibi özellikler ile iyi, kötü, güzel, çirkin gibi değerler de fenomenal benliğe aittir. Fenomenal benlikte gerçeklik, tutarlılık devamlılık ve istikrar vardır. Birey kendini başarılı görüyorsa başarılı olur. İyi ve geçimli görüyorsa iyi ve geçimli olabilecek davranışlar arar. İnsancıl yaklaşıma göre benlik ve diğer kişilik özellikleri ile öğrenme arasında yakın bir ilişki vardır. Bu bakımdan çocukların küçük yaşlardan itibaren sağlıklı ve olumlu bir benlik geliştirmelerine yardımcı olunmalıdır (Bilge, 2004: 238-239).

Rogers'a göre kendini gerçekleştirme, organizmanın tamamlanmasına, geliştirilmesine dönük yönelimleri tanımlamaktadır. Şu halde her organizma, varoluş biçimini sosyo-kültürel yapı içinde olabildiğince geliştirerek, doruk yaşantılara ulaşma beklentisindedir. Doruk yaşantı insanlaşma sürecinin son evresidir. Buna göre doruk yaşantı, toplumsal rol ve beklentilerin bireysel doyum ve yaratıcılık içinde gerçekleştirilmesi ile oluşur. İnsanlarda sevgi, hoşgörü ve üretkenlik içinde toplumsal bağlar kurmak; estetik hazlar, bilimsel ve sanatsal duyarlılıklar, doruk yaşantıların örnekleridir. Bu noktada aşağıda belirtildiği gibi;

(**) Fenomen (phenomenon); kendini ve dış dünyayı kendine özgü bir biçimde algılayan kişinin 'öznel yaşantısı' na (subjective experience) verilen isimdir (Cüceloğlu, 2000: 32).

Maslow'un güdüleme kuramı ile Rogers'ın kendini gerçekleştirme kavramının rtştg grlmektedir (Aydın, 2001: 238-239).

Bu baēlamda insancı psikoloji ekolünün gelişimine yön veren Maslow'un temel kavramlarına biraz daha yakından bakmak kanımızca yararlı olacaktır.

2.4.4. Maslow'un temel gereksinmeler hiyerarşisi

İnsancıl yaklaşımın önemli isimlerinden Maslow "kendini gerçekleştirme" kavramını ne sürerek, ortam uygun olduēunda her insanın gizli güçlerinin farkına varacaēı ve kendini gerekleřtireceēini savunmaktadır. Kendisi saēlıklı bir kiřiliēin gelişebilmesi için gerekli olan gereksinmelerin oluřturduēu piramit biçiminde bir hiyerarşiden söz etmektedir (Bilge, 2004: 244).

"İnsan varlıēının merkezinde kendini bulur" diyen Maslow'a göre: İnsanın varoluş nedeni kendini gerçekleştirmektir. O'na göre insan, gereksinimleri doērultusunda güdülenen bir varoluştur.

Maslow, insanın bazı bilinçdışı dürtülerin baskısıyla, içsel gerilimlerini ortadan kaldırmak için davranışta bulunduēu şeklinde özetlenebilecek, geleneksel psikanalitik grte karşı çıkmaktadır. Maslow'a göre insanın davranışlarına yön veren ve güdüleyen onun gereksinimleridir. Ancak bu gereksinimlerin davranışa yön vermesi, tümüyle bilinçli olarak onların duyumsanmasını gerektirmez.

Maslow'a göre insan, özgün ve mutlu bir varoluş biçimi geliştirmek için gerçekte neyi gereksindiēini bilmelidir. "Farkındalıēın farkındalıēı" olarak adlandırılabilir bu durum, bireyin varlıēını vreleyen sosyal baēlam içinde, kendini oluşturmasını tanımlamaktadır. Ancak bu sosyal farkındalık bilincinin gelişmesi için, bireyin fizyolojik, güvenlik, aitlik gibi gereksinimlerinin düzenli olarak karşılanması gerekir. Diēer bir anlatımla gereksinimler, belli bir düzen ve sıra içinde yer alır (Aydın, 2001: 234-236). Gereksinimler bir piramit gibi birbiri üstüne merdiven basamaēı şeklinde çıkan hiyerarşik bir düzen içinde sıralanmıştır (Bilge, 2004: 244).

Genel olarak bir alt düzeydeki gereksinim doyurulmadan, bir diēer bilinçli yaşantı alanına giremez (Aydın, 2001: 236).

Maslow tarafından geliştirilen gereksinimler sıra dizini öncelik sırasına göre şöyledir:

- Fizyolojik gereksinimler (yiyecek, içecek, oksijen)
- Güvenlik gereksinimleri (korkudan kurtulma, güvenlik)
- Aitlik ve sevgi gereksinimi (yakınlık, kabul edilme ,aidiyet, bağlanma)
- Sosyal gereksinimler (yetenek, onaylanma, tanınma, saygı görme)
- Bilişsel gereksinimler (bilgi, anlayış, romantizm)
- Estetik gereksinimler (simetri, düzen, güzellik)
- Kendini gerçekleştirme
- Doruk yaşantılar

Söz konusu gereksinimler, belli bir davranış biçiminin ortaya çıkması için gerekli ön koşulların genel dağılımını göstermektedir. Ancak bunun istisnaları da vardır. Örneğin, eğer bir insan günlerce yemek yememişse, şiir yazma ve okuma isteği ikinci plana düşer. Fakat bazı bilim adamları ve sanatçıların araştırma yapmak veya şiir yazmak için günlerce aç kalmayı tercih ettikleri de görülmektedir. Bununla birlikte büyük çoğunluğu oluşturan ortalama insan, fizyolojik gereksinimleri doyurulmadan, güvenlik, aitlik, sevgi gibi gereksinimlerini doyumak için davranımda bulunmaz. Gerçekte burada sanıldığı gibi bir çelişki yoktur. Çünkü belirleyici etken, eksikliği duyulan gereksinimin birey tarafından ne şekilde algılandığı ile ilgilidir (Aydın, 2001: 234-236).

Ayrıca Maslow bu gereksinimler dışında bilme-anlama ve estetik gereksinimlerden de söz etmektedir. Bilme-anlama; bilgi edinme, evreni tanımaya çalışma, dünyadaki güvenliği sağlama yollarını araştırma gibi gereksinimlerdir. Sürekli olarak bilinmeyi bulmaya, açıklamaya çalışan kişiler vardır. Bu gereksinimin karşılanmaması, bu kişileri rahatsız edebilir. Estetik gereksinimler ise bazı insanların çirkinlikten, düzensizlikten rahatsız olmaları, düzenden, dengeden ve güzellikten, güzel ortamlarda bulunmaktan hoşlanmaları şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu gereksinimlerin üst düzeyde yer alan “kendini gerçekleştirme” nin kapsamında var olduğunu kabul eder. Şunu da vurgulamak gerekir ki, kendini gerçekleştirme yaşam boyu devam eden bir süreçtir (Bilge, 2004: 244 -245).

Felsefi açıdan birey-toplum ilişkisini, Maslow' un hümanist psikolojisi yardımıyla ve Birleşik Devletler'deki yetişkinlerin eğitimindeki önemli etkisini araştıran bir analizde, Maslow' un anahtar varsayımları anlatılır ve son zamanlardaki eleştirmenler özellikle Marksist ve postmodern bilginler arasındaki noktaları analiz

eder. Araştırma problemlere değinirken hümanist olasılıkları gözden çıkarmayan bakış açısıyla son bulur. Bu araştırmaya göre (Pearson ve Podeschi 1999):

Yeni yüzyılın başında eğitimdeki amaç ve uygulamaları ilgilendiren soruların altında yatan anahtar mesele birey-toplum ilişkisidir. Yetişkinlerin eğitimindeki asıl hedef hakkındaki görüşümüz ne olursa olsun aldığımız pozisyon bireysel özgürlük, toplumsal güçler ve sorumluluk hakkındaki varsayımlarımızla doğrudan ilgilidir. Ve bu amaç hakkında olduğu kadar uygulama hakkındaki sorulara, özgürlüğü ve kontrolü, kimliği ve sosyalleşmeyi kendini adama ve gücü, olasılıklar ve sınırları ilgilendiren (gizli olsa bile) öncüller tarafından çözüm bulunur.

Birey - toplum meselesi, yüzyıllarca batılı düşüncede var olduğu ve Platon'dan Rousseau'ya ve Dewey'e eğitici klasiklere sızdığı göz önüne alınırsa yeni bir mesele olmaktan çok uzak olduğu anlaşılır. Fakat, her belirli dönemde ve ulusta, bu mesele hakkındaki anlaşmazlık veya oybirliği, tarihin ve kültürün belirli bağlamlarında ortaya çıkar. Gerçekten, başkaları ve öz meselesi, eninde sonunda insanların günden güne yaşayışlarında ve yerleşmiş geleneklerinde kendini belli eder. Bizim incelememiz Birleşik Devletler'e yönelik yapılacak olsa da, diğer ülkelerde, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kültür trendi ve bireyciliğe verilen esas değer tarafından etkilenmiş ülkelerde, yetişkin eğitimi için potansiyel eğilimler vardır.

Bu yüzyılın ortalarından beri. Birleşik Devletler' de-daha önceki "ilerleyen" yetişkin eğitiminin öğrenci merkezli uzantısı olarak çıkan, ve yüzyılın ortalarındaki hümanist psikoloji tarafından önemli derecede etkilenen-hümanist" yetişkin eğitimi, kişisel otonomi ve sosyal ilerleme hakkındaki öncüler, desteklemiştir. Son zamanlardaki yıllarda, hümanizmin belirli unsurlarının eleştirileri, eleştirel teori, feminist teorileri, Afrika - merkezilik, postmodernizm gibi güncel akımları yansıtan bilimsel söylevde çoğalmaktadır. Sosyal bilimlerdeki ve eğitimdeki bu yeni kuramsal etkiler, teori ve uygulamanın rekabet eden taslakları, Birleşik Devletler' in yetişkin eğitiminde uzun süredir bilinen ve aşınmakta olan varsayımlar arasında daha derin bir anlaşmazlık yaratmıştır.

Bununla birlikte, hümanist bireyciliğin eleştirisi yalnız teorik bir seviyede değildir. Gündemde olan politika ve eğitimdeki eleştirilerin harmanı, laik hümanizme saldıran dinci tutuculardan başlayıp, Amerikan hayatının her yönden içine işleyen, bireycilik trendinin gücünü sorgulayan yetkisiz grupları da içine alır.

Böyle bir kültürde Amerikalıları büyük bir ikilem bekler; Bu çağdaş bireyciliğin dili ve kültürü içinde kaybolurken, birey özgürlüğünü ahlaki bir konuma yerleştirmek için vatandaşlar nasıl alternatif yollar yaratabilir?

Şimdi, bizler sürekli gelişen bir bilgisayar çağındayız, öyle ki gizlilik, özelleştirme, halkın menfaati, aile ve toplum, sivil toplum, ve devletin görevi hakkındaki soruların, hızla arttığı ve Internet, ekonomik ve kültürel globalleşme, ve genetik mühendisliği gibi ayak basılmamış yollara doğru itildiği bir çağdayız. Bu yeni çağa rağmen, birey-toplum meselesinin yarattığı, 19. yüzyılın sonlarına doğru William James tarafından ortaya atılan eski bir ikilem vardır: yaratıcı bireyciliği "büyük" güçler. İster bürokrasi, ister düşünce sistemleri, ister sosyal akımlar şeklinde, karşısında nasıl yükseltebiliriz? Böyle bir sorunun yetişkin eğitimiyle ilgisi, Birleşik Devletler' de politik, ekonomik, ve teknolojik güçlerin global etkisi yüzünden çok daha ciddi boyutlardadır.

Yetişkin öğretmenleri açısından, bilinmeyen bir gelecek için değerli olabilecek hümanist temelleri korurken bir yandan da geçmiş hümanist varsayımları eleştirel bir şekilde değerlendirmek için iyi bir zamandır. Bu makaledeki araştırmamız Abraham Maslow'un, öz-toplum ilişkisiyle ilgili anahtar varsayımları, ve eleştirileriyle ilgili iddiaların başlıca noktalan üzerinde yoğunlaşacak. Elias ve Merriam'ın iddia ettiği gibi, "hümanist" yetişkin eğitimi, insanın kendisine

yönlendirilmiş öğrenimde yaptığı etkiyle Maslow ve Carl Rogers'in eserlerinde kökleşmiştir. 1968'den 1977'ye kadar olan yetişkin eğitimi hakkında yapılan araştırmanın bir çözümlemesinde en çok alıntı yapılan yazarlardan biri olarak Maslow'un, yetişkin eğitimindeki akademik gelişme devri boyunca, kuramsal varsayımlarda önemli etkiye sahip olduğu şüphe götürmez. O zamandan beri, "Hümanist Psikolojisi Günlüğündeki" birkaç Marksist eleştirmen, postmoderniler hümanist varsayımları kendi üsluplarıyla reddederken, özellikle Maslow' u hedef aldılar.

Eğitim felsefesinin kuramları, örneğin "hümanist" varsayımlardaki büyük farkları anlatmaya yardımcı olduğu halde, her kuram hakkında çok fazla genelleme yapma, dolayısıyla böyle nitelendirilenlerin arasındaki farkları ihmal etme eğilimi vardır. Rogers ve Knowles gibi hümanistlerin tersine, Maslow, bireyin özgürlük kapasitesinin, o kişinin içinde bulunduğu çevre tarafından etkilendiğini varsayar. Maslow'a göre, bireyin hem evrenselliğini hem de benzersiz olmasını destekleyen toplumsal şartların iyi olması kendine özgü olan insan doğasını tatmin etmek için gereklidir. Kişinin kendi gelişiminin sorumluluğuyla, karşılık olarak birey toplumsal olan toprağı daha verimli yapmak için uğraşacaktır.

2.4.5. İnsancı eğitimin ilkeleri ve Hümanist Öğretmen

Büyürken öğretmen olmak istiyordum
O zaman tahtaya yazabilirim
Ve çocukların kulaklarını çekebilir
Onları tuvalete koyarım
Ağlayana kadar yumruklar ve sallarım
Ve onlara tokat atabilirim

-(In The Vista Volunteer), Nisan, 1968

"Erdem sahibi ve iyi olun, ve hazırladığınız örnekler öğrencilerinizin hafızalarında etki gösterecek ve vakti geldiğinde, kalplerine girecek." Rousseau, EMİLE (1931)

İyi öğretim, teknik ve metot konusu değildir. Müfredat programı eğitim demek değildir. Metot da öğretim demek değildir. Araştırmalara göre, iyi öğretmenler ve kötü öğretmenler metotların öğretiminin temelinde farklılaşmamaktadırlar. Metotlar, öğretmenin kişiliğine göre ayrılmaz; aslında öğretmenin kişiliği metottan daha önemlidir (Ellena ve Stevenson, 1961: 97).

İnsancı yaklaşımı önemseyen bir öğretmenin, benimsemesi, tutum ve davranışlarına yansıtması gereken temel tutumlar vardır. Bu ilkeler aşağıda özetlenerek verilmiştir.

1. "İnsanın tek ve temel güdüsü kendini gerçekleştirme gereksinmesinden kaynaklanmaktadır." Daha iyiyi, daha mükemmeli elde etmeye yönelen birey, kendisi için neyin iyi olduğunu bilir. Bunun için ona seçenekler sunmak, seçim hakkı tanımak kısaca ona güvenmek gerekmektedir.

2. “Davranış bozuklukları, güvensizlik sonucunda ortaya çıkmaktadır.” Gerçekte, doğası iyi olan insan normal koşullar altındayken benliği geliştiren davranışlar ortaya koymaktadır. Ancak bir tehdit ve güvensizlikle karşılaşıldığında, birey benliği koruyucu davranışlar sergilemektedir (Bilge, 2004: 242-243). Kısacası, insan doğasında bulunan kendini gerçekleştirme gereksiniminin baskısıyla, ideal olarak algıladığı benlik boyutlarını gerçekleştirmek ister. Bu süreçteki olumsuz yaşantılar ve engellemeler, bireyin örselenmesi ve incinmesi ile sonuçlanır (Aydın, 2001: 238).
3. “İnsan hem reaktif hem de reaktif bir yaratıktır”. İnsanın davranışları hem dış uyarıcılar, hem de kendi iç dünyası tarafından saptanmaktadır. Gelişimini bu şekilde sürdüren birey geçmiş yaşantılarını değerlendirme, yeniden düzenleme ve yaşamına yön vermede aktif bir roledir ve kendi kaderini kendi belirleyebilecek bir güce sahiptir.
4. “İnsanın davranışlarını, kendi öznel gerçeği tayin etmektedir.” Kişi içten ve dıştan gelen uyarıcıları, kendine özgü ve farklı bir gerçekle algılar ve kendi verdiği anlama göre bunlara tepki verir. Her davranış (kimine göre mantıklı, kimine göre mantık dışı) gerisinde, o kişiye özgü bir mantık bulunur ve bunu da kişinin geçmiş yaşantıları tayin eder ve kişi yeni yaşantıları eski yaşantıları çerçevesinde özümser (Bilge, 2004: 243). Hümanizm, psikolojik olguları, “bilinçler” (Sartre), “yaşanmış deneyimler” (N.Stern) veya içinde başkaları tarafından yaşanmış deneyimlerin “anlatımlar” ı (K.Jaspers, D. Lagache) olarak kabul etmektedir; hümanist psikoloji gözlemlenmiş davranış yerine yaşanmış deneyim üzerine odaklanmıştır (Lagache, 2003: 65).
5. “İnsanın davranışlarını tayin eden en önemli gerçek, onun kendini algılayış biçimidir.” Kişi kendini nasıl görüyorsa öyle davranmaktadır. Dış dünyadaki nesnel gerçeklere, kendi gereksinme ve beklentilerine göre anlam yükleyen bireyin davranışlarının nedenlerini anlayabilmek ve yordayabilmek için, onun benlik tasarımını bilmek ve olup bitenlere onun algısal çerçevesiyle bakabilmek gerekmektedir.
6. “İnsan davranışlarını değiştirmek için önce onun öznel gerçeğini değiştirmek gerekmektedir.” Bizim gereksinme ve inançlarımızla tutarlı olan yaşantılar bir anlam kazandığı ve algılandığı için, benlikle tutarlı olmayan veya benliğin anlam vermediği yaşantılar davranışlarda bir değişikliğe neden olmamaktadır. Gereksinmelerimiz ve inançlarımız tehdit altında olduğu zaman gerçekleri

algılamamız zorlaşmakta ve gerçeğe uygun davranış değişikliği gerçekleştirememekteyiz. Güvenli bir ortamda olan kişi öznel gerçeğini, özümsemiş yeni gerçeklerle yeniden organize ederek daha uyumlu ve gerçeklerle tutarlı davranışlar ortaya koyabilmektedir (Bilge, 2004: 243).

Hümanist bir eğitim anlayışında; tabii ki gerçekler öğretilir. Ama hümanizmde bilimden farklı olarak, gerçekler önemli değildir. Neyin gerçekten önemli olduğu, öğrencinin kendi kendine konuya ne kattığıdır. O bunu başka birisinden alamaz, bir ustadan da (Jarret, 1973: 142).

2.5. SANAT EĞİTİMİ VE HÜMANİZM

2.5.1. Sanat ve Eğitim

Binlerce yüzyılların ne kadar gerilerine gidilirse gidilsin, sanatı insanlığın tarihi ile başlamış görürüz. İnsan, yalnızca yaşama güdüsünün tutsağı olduğu, zekâsının emeklediği çağlarda bile güzel sanatlarla uğraşmıştır. Tarih öncesi mağaraların, bugün dahi bizleri hayran bırakan duvar resimleri, bundan onbinlerce yıl önceleri, ilkel insanların ellerinden çıkmıştır. Prehistorya ilmi bu gerçeği gösteriyor. Ayrıca tarihten önceki insanların yaşayış ve düşünüş düzeyinde bulunan bugünün ilkel topluluklarında da resimler ve heykeller yapılmaktadır. İnsanın, en geri ve en karanlık çağlarda, çok çetin, dayanılmaz şartlar içinde yaşarken bile güzel sanatlardan vazgeçemeyişinin elbette bir nedeni olmalıdır.

Paris'in 'Modern Sanat Müzesi', İkinci Dünya Savaşı'nda esir düşen ve Almanya'da Nazi kamplarında yaşamış olan ressamlarla heykelticilerin eserlerini özel bir salonda, 1948 de sergilemiştir. Burada dikkati çeken ilk şey, resimlerin sigara paketleri arkasına, gizlice ele geçirilen kâğıt parçalarına çizilmek; heykelticilerin de koparılan sandalye veya masa ayakları oyulmak suretiyle yapılmış olmalarıdır. Konular, katlanılan günlerin dayanılmaz acılarını, işkencelerini, korkularını, unutulmaz yönlerini belirten sahnelerdir. Üzerinde durulması gereken nokta, ölümün eşliğinde dakikalarını sayan bu aç, çürüyen, ümitsiz insanların, içlerini dolduran felâket duygularını,

cellâtlarına belli etmeden, ellerine geçirdikleri kâğıt ve tahta parçalarına işlemekten kendilerini alamayışlarıdır.

Andre Gide, Kalpazanlar'ı hakkında şöyle yazar: "Niçin bu kitabı yazdım? Onu yazmam gerektiği için. Bütün bunları içimde taşıyordum, sanırım, rahat ölemezdim." İşte, insandaki bu dayanılmaz boşalma ihtiyacı, onun doğuştan gelen estetik duygusuyla birleşerek güzel sanatları yaratmıştır. Bu demektir ki insan varlığında, dün de bugün de, yalnız zekâ ve düşünce değil, aynı zamanda duygunluk da vardır.

Zekâ, tabiatın gözlemi ile başlar, bellekle gelişir, gözlemlenen olayları benzerliklerine göre sınıflara ayırır ve tümdengelim (déduction) ile, ilim dediğimiz bilgilerin yapısını kurar. Bu oluşum çizgisi, insanlık tarihinin çok derinlerine iner. Duygunluğa gelince o, görülenlerin özel ve ayrıksı tabiatı karşısında uyanan bir tepkidir; rengin maddenin ve biçim oranlarının değerlendirilmesi ile başlar ve tamamlanır. Bu unsurların sanatçı veya amatör tarafından örgütlenmesi, hiç bir zaman bilgileri artırmak için değil, aksine zevki artırmak içindir. Yaşayışımız boyunca edindiğimiz deneylerin niteliğini değerlendirmemize imkân veren duyumları ve duyguları bir yana bırakamayız. Çünkü duyum ve duygu, akıl ve düşünce gibi, iç varlığımızın vazgeçilmez bir parçasıdır. Bu gerçeği, insanın tarih ötelere doğru ilerlerken, düşüncesi ile duygusunun birlikte gelişmiş olması da gösterir (Yetkin, 1968:125-126).

İnsanoğlunun düşünmesi ve bilgi edinmesi gerçeğin bilgisini edinme çabasıdır. Gerçeklik nesnel olanda kendisini ortaya koyar ve amaç, tüm nesnel varlığın doğru olarak anlaşılmasıdır. Sorun yöntem sorunudur. Bilim, sanat felsefe bu yönde yöntemler koyan disiplinlerdir. Her gerçek düşünce ve bilgi edinme çabası konu ve yöntem ilişkisi üzerine temellenir. Eğitim ise kuşkusuz bu temeli şekillendirmektedir. Başlangıçta değinildiği gibi düşünce aynı zamanda insanın doğayla ve kendisiyle savaşımı sonucu kazandığı değerli bir yetisidir. İnsan düşünebildiği, düşünce üretebildiği ve yaşamını geliştirebildiği ölçüde insandır. Ancak başlangıçta değinildiği gibi, insan yalnız düşündüğü için değil, anımsadığı, tasarladığı imlediği, duyumsadığı ve uygulandığı için insandır (Uludağ, 1995:166).

Dolayısıyla, sanat eğitimi, insanın duygu, düşünce, yeti ve yeteneklerini bir bütün olarak geliştirmeye yönelik yapıcı ve yaratıcı etkinlikleri kapsar. Sanat eğitimi, sanatçı eğitimi de değildir. Sanat eğitimi her şey değildir, ama çok şeydir. Önemli bir görevi üstlenen sanat eğitiminin amacına ulaşması için temel ilkesinin çok iyi belirlenmesi gerekir. Bu temel ilke de taklit değil yaratma ilkesi olmalıdır (Kavuran, 2002 : 9).

Çağdaş birey, yaratıcı bireydir. İnsan ne kadar kendi olabilirse yaratıcılık alanı da o kadar geniş olur. Sanat eğitimi bu anlamda kişinin “bireyselleşmesi” her insanın diğerinden farklılığını, “tek”liğini duymasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır (Şenbil, 2002:41). Çünkü insan başkalarının kalıplaşmış, hazır düşünceleriyle yaşamda başarılı olamaz, her birey kendi öz düşüncesini üretmelidir (Uludağ,1995:166; Toprak,1995:153) ve bu nedenledir ki; insanların toplum yaşamıyla birlikte başladığını söyleyebileceğimiz eğitim tarihine bakıldığında, her toplumun hayat felsefesine göre ve her çağda, eğitime ayrı bir karakter yükleyerek ayrı bir yol belirlediği görülür (Sözer Sarac, 2004:30).

Ne yazık ki gerçek bu iken, sanatın insan oluşumundaki yaratıcı yeri bugün bile gereğince anlaşılmış değildir. İlkın şu noktayı iyice belirtmek gerekir ki, gerçek eğitim soyut ve zaman-dışı bir varlıkla uğraşmaz, evrensel pedagojik bir ilkeyi aramaz; gerçek eğitim, esasında, pedagojik sistemin tarihî duruma uyması yönünde sürekli bir araştırmadır. Bu tarihî durum içinde bulunan insan, çevresine körü körüne uymak için değil; kendi ihtiyacına göre, ona biçim vermek için yaşar. Bugünkü insanın ruh sağlığı, insan tabiatının temel unsurlarından hiç birşey feda etmeksizin, bu unsurları uyumlu olarak geliştirmeyi ve bu gelişim içinde yetenekleri doruğuna götürecek olan tam bir eğitim vermeyi gerektirir (Yetkin, 1968:125-126).

İnsanların neredeyse doğduğu andan itibaren oluşumu başladığına göre, önce bir ana baba kuşağı çocuğu, kendi öznellik biçimine göre şekillendirmeye çalışacaktır. Ardından okul, ardından öznenin içinde bulunduğu tüm ilişkiler bütünü ve sistemler sürekli olarak onu biçimlendirecektir. İnsan ilkin “genel-günlük yaşam bilgisi” yle donanmaya başlar. Ancak, bununla yetinmez, geliştikçe onun ötesine geçerek “iyiyi ve değerliyi” “özgünü ve güzeli” “gerçeği ve doğruyu”, “yararlıyı ve

kullanışlıyı” arar, bulur. İnsanın kendini ve çevresini anlamlandırma çabasında çeşitli yönlerden edindiği bilgi biçimleri vardır (felsefe, din, etik, sanat, politika gibi) (Toprak, 1995:153; Uçan, 2002:2). Bu alanlardan sanatın insan yaşamında diğerlerinden farklı, kendine özgü bir yeri ve önemi vardır (Uçan, 2002:2).

Uçan (2002:3) bu tanımı; “Sanat eğitimi, insanlara kendi yaşantıları yoluyla, amaçlı ve yöntemli olarak belirli sanatsal davranışlar kazandırma ya da insanların sanatsal davranışlarını kendi yaşantıları yoluyla amaçlı ve yöntemli olarak değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir.” Biçiminde yapmaktadır. Bu tanıma göre iki önemli noktadan birincisi sanat eğitiminin amaçlı, diğeri ise yöntemli bir süreç olduğudur (Tekin Bender, 2004:415). San’a (2003:25) göre de; küçük yaştan başlayarak çocukları yaratıcı kılmaya en uygun alan, sanatsal alandır; bu açıdan sanat eğitimi, genel ve tümel eğitim ve öğrenim içinde genişlikle, yaygınlıkla yer alması gerekli bir düzence (disiplin)’dir. Bu nedenle eğitim çok doğru planlanmalı, amaçları çok iyi saptanmalıdır. Sanatın eğitimle geliştirilip, yaygınlaştırılabileceği de unutulmamalıdır (Özsoy, 2003:25).

Günümüzde kapsamı oldukça genişleyen eğitim terimini Server Tanilli, “Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz?” adlı kitabında üç ayrı anlamda kullanır. Bunların birincisinde, eğitim kelimesi bir “süreci” dile getirir. Bu süreç önceden bilerek ya da bilmeyerek iki ya da daha çok sayıda insanı birbirine bağlar, onları birbiriyle ilişkiye geçirir ve karşılıklı düşünce alışverişi içine sokar. Bu anlamdadır ki, eğitim okulun çerçevesini aşar, her yaşta ve yaşamın her durumunda gözlenen bir süreç olur.

İkinci olarak, eğitim kelimesi bir “eylemin sonucu” olarak kullanılır. Bu anlamda iyi ya da kötü bir eğitimden geçilmiştir ya da teknik bir eğitimden geçmiş bir kişiye karşı klasik eğitim görmüş bir kişi vardır. Burada belli bir eğitim sisteminin şu ya da bu bölümünün “ürünü” olan bir kişi söz konusudur. Genellikle bu ürünlere bakıp bir ülkede yürürlükte olan eğitim sistemi hakkında bir değerlendirmeye gidilir.

Son olarak, eğitim sosyal bir “kurumu”, bir “sistemi” dile getirir. Böylece bir Amerikan eğitiminin karşısında bir Sovyet eğitiminden ya da bir ilkçağ eğitiminin karşısında modern eğitimden söz edilir. Eğitimin kurum olarak bir yapısı, işleyiş kuralları vardır. Örneğin Fransız eğitimi bir bütündür. Başında bir

bakan vardır onun yanı sıra kurumlar, öğretmenler ve öğrenciler son olarak da bir kanunlar ve tüzükler yığını bu bütünün işleyişini saptar (Tanilli, 1996: 11-13).

Kuşkusuz bu kurumsal işleyişin amacı bireylere yeni değişme ve gelişimler için gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazandırarak onların toplumsal ve ekonomik gelişmeye uymalarını kolaylaştırmak toplumda yenilikleri başlatmak için yaratıcı bireylerin yetişmesine katkıda bulunmaktır (Karaaslan, 2002: 1).

Bugün çağdaş birey, değişen dünyayla uyum sağlamak için, kendisini sürekli yenilemeye, geliştirmeye zorunlu olduğunun bilincindedir. Genç, dinamik, yeniliğe açık, her an kendisini tazeleyebilen bireylerden oluşan toplumlar çağdaşlığa ulaşırlarken, eğitim anlayış ve olanakları kişilerin gençlik yıllarına sınırlandırılmış toplumlar, kendilerini çağdışı kalmağa mahkum etmektedirler. Çünkü bireylere, değişen koşullara ayak uyduracağı, yeni ile uyum sağlayacağı nitelik ve yetenekler kazandırmak, onları eğitimle yenilemekle olasıdır.

Günümüz eğitimi, öğrenimin salt çocukluk ve gençlik gibi belli dönemlerde dondurulmadığı, bireyin doğumundan önce başlayarak, yaşamının son anlarına kadar uzanan bir anlayışı içermektedir. Bu anlayış, okul öncesi, ilkökul, orta ve yüksek öğrenimin ötesinde daha geniş çaplı bir eğitimi kapsayan “Yaşam boyu eğitim” kavramını getirmektedir. Diğer taraftan çağdaş eğitim ezberciliğin ötesinde öğrencinin kendi deneme ve bulguları ile uygulamalı çalışmalardan kaynaklanan yaratıcı bir eğitim anlayışına dayanmaktadır. Özellikle yaratıcı sanat etkinliklerinin bireyin okul öncesi ve ilkökul dönemlerinde yer verildiği bu eğitim anlayışıyla çağdaş bireyin kendi yetenek ve kapasitesinin doruğuna ulaşabilmesi yeğlenmektedir (Atagök, 1985: 14).

Güzel, özgünü, estetik olanı düşünmek, aramak, bulmak, yeni ve özgün olarak uyuma, bütünlüğe ulaşmaya çalışmak gibi düşün ve eylemleri içeren sanatsal çabalar bireylerde bir tavır, tutum ve alışkanlık olarak yerleştiğinde insanlığı daha güzel bir dünyaya götürecektir. Dünyaya önyargısız, çıkarsız ve güzel bakabilen insanların çoğalması; matematikte, fende, tarihte, dilde, teknikte ve her konuda başarıyı ve beraberinde evrene mutluluğu getirecek ve belki de silahın, silahlanmanın, savaşın anlamsızlığı somutlaşarak insan aklı, insanlı için daha güzel bir dünyayı yaratacaktır (Etiğe, 1995; Kavuran: 2002: s.9'daki alıntı).

Özsoy' un (2003:22) aynı doğrultudaki değerlendirmesine göre:

Çevremize olan duyarlılığımızın düzeyinin alacağımız sanat eğitime, edineceğimiz sanatsal deneyimlere sıkı sıkıya bağlı olduğunu görmemiz gerekir. Eğer her gün önünden geçtiğimiz bir elektrik direğine asılı duran ve her an düşecek olan paslı tabeladan; sokaklarımızda kokusu beynimizi uyuşturan, yırtılarak suları kaldırıma akmış artıkların bulunduğu paslı çöp tenekesinden, kimi taşları ve kaplamaları yerinden oynamış, kırılmış ve yüksekliği dolayısıyla çocuklu ve hamile hanımlarla, yaşlıların çıkamadığı kaldırımlardan; otomobiliyle giderken gerekli gereksiz korna çalan sürücülerden, rüzgârın savurarak ağaçların, çalılıkların ve tel örgülerin üstlerine taktığı naylon poşetlerden ve ortalığa atılan izmarit ve ambalaj malzemelerinden; sanat adına yapılan çirkin nesnelere rahatsız olmuyor isek duyarlılığımız nasırlaşmış demektir. Bunu kazımanın tek yolu vardır; o da Eisner'in belirttiği gibi "sanat'tır".

Sonuç olarak diyebiliriz ki, "yarım"ı yüklenerek olan çocuklarımızı, eksiksiz ve tam yetiştirmek istiyorsak, rasyonel ve objektif düşüncenin gelişimini; duygunluğun, hayal gücünün ve kişisel dünyanın gelişimi ile dengelemek; ilimle sanatın temelinde yaratıcılık yattığına göre, her iki güçten de çocukları ve gençleri faydalandırmak zorundayız. Yükselmenin şartı, iki kanatla uçmaktır (Yetkin, 1968:129).

2.5.2 Sanat Eğitiminin Genel Eğitimdeki Yeri ve Gerekliliği

Toplumsal kültürün oluşumunda ve bireyin uygarlaşma sürecinde en önemli etken eğitilmiş insan modelidir. Eğitilmiş insan modeli ise, duygu, düşünce ve izlenimlerini özgürce ortaya koyabilen; sanatı bir yaşama biçimine dönüştürmüş ve bu nedenle estetik duyarlılığı gelişmiş; çok yönlü düşünmeye ve gelişmeye açık, yaratıcı ve üretken bireyler olma çabasıdır. Bu çabanın özünde toplumun en küçük üyesi olarak düşünebileceğimiz bireyin, gerçekten uygar bir kişi olması ve buradan da uygar bir toplum oluşturmanın amaçlandığı dikkate alındığında, sanat eğitiminin gerekliliği daha iyi kavranmış olunur (Karaaslan, 2002:2).

Erasmus, "Hayvan, hayvan olarak doğar; insan, insan olarak doğmaz, oluşturulur" (Binyazar, 2000; Çetin: 2002: s.205'deki alıntı) derken, bireyin tüm yaşamı boyunca sürmekte ve yaşam boyu edindiği deneyimlerin bütününe kapsamakta olan bir eğitim kavramını ortaya koyar (Varış, 1978: 11). Eğitim insanların yaşamları boyunca yaratıcı zekaları ve üretici güçleri ile "insan" olarak var olabilmek için (hayvanlardan farklı olarak) bilgi edinme sürecidir. Bir başka deyişle, bireyin, yaşamda, kendini bir insan olarak sürekli geliştirme, oluşan yeni

koşullara göre kendini uyarlama ve yenilemesini sağlayacak bilgi ve becerileri edinme sürecidir. Eğitim gerçekten bireye yöneliktir, “istendik davranış değişikliği” sağlayarak, onu değiştirir (Tanilli 1988; Korkut 2002).

Eğitimden amaç, durağan bilgilerle insan beynini doldurmak değil onu olgunlaştırmak ve geliştirmektir. Kendine güven, var olanlarla amaçladığı yönde başka bir şeyler üretebilme ve yaratabilme, sorunlar karşısında çözüm getirebilme yeteneği ancak sanat eğitimiyle sağlanabilir.

Çoğumuz şu ya da bu yolda eğitimi yaşama bir hazırlık olarak düşünürüz. Küçük Emile’in eğitimini planlarken, “yaşam” demektedir Rousseau, “O’na öğretecek olduğum sanat budur” (Smith, 1980:287). Rousseau’nun da değindiği gibi yaşamayı öğrenmek ya da bir başka deyişle yaşamın kendisi bir sanattır.

Bu bağlamda bireysel ve toplumsal yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası olan sanat; insanı insan yapan yüce değerlerin ortaklaşa oluşturduğu en insanca eylemdir (Aydın 1985: 16). Sanat insanla birlikte vardır ve insan yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır. İnsan olmanın gerçekte tek onuru ve mutluluğu sanattır. Tarih boyunca her çağda ve her toplumda, türlü koşullar altında insanoğlu bu güzel uğraşını sürdürüegelmiştir.

Bir başka deyişle, insanın sanatla olan ilişkisi var olduğu günden başlamaktadır. Bu ilişki toplumların çeşitli alanlarda gösterdikleri değişimlere, gelişmelere ve çelişkilere koşut olarak tarihsel süreç içinde günümüze ulaşmıştır ve sanatın, bireylerin ve toplumların ilerlemesinde, sanatsal ve kültürel gelişimlerinde çok yönlü işlevi vardır (Kırıçoğlu, 1985:68).

Bu nedenle sanat eğitiminin genel eğitim ve öğretim içinde geniş ve yaygın bir şekilde yer alması gerekir. Sanat eğitiminin en önemli amaçlarından birisi bireylerin yaratıcılık yetilerini geliştirmektir. Başka bir deyişle, insanoğlunda, doğuştan itibaren var olan yaratıcılığın dışa vurulmasını, insanın kendini gerçekleştirme olarak tanımlanabilir (Kavuran, 2002:9-10).

Sanat eğitiminin neden gerekli olduğu sorusunun yanıtlarını Kırıçoğlu (2002: 45), “Sanatta Eğitim” adlı kitabında şöyle sıralamaktadır:

Sanat yolu ile kişiye dışavurum olanağı vermek böylece ruh sağaltımına yardım etmek için,

- Kişinin kendini kanıtlamasına, kimliğini bulmasına olanak tanımak için,

- Kişide her alanda kullanabileceği yaratıcı davranışı geliştirebilmek için,
- Kişinin sanat yaparak bir üretici olarak ve sanatı izleyerek bir tüketici olarak içinde yaşadığı kültüre katkı sağlayabilmek için,
- Kişide estetik ve pratik yargı gücünün geliştirebilmek için,

Bireyde sanatsal yaratıcılığın gelişimine katkı sağlayabilmek için sanat eğitimi gereklidir.

Tüm bunlarla beraber; sanat ve sanat eğitiminin, birey ve dolayısı ile topluma getireceği katkıları da aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür;

- Çağdaş yaşama ve özgür düşünme yolunu açar,
- İnsanın özgürleşmesinde sanat etkinlikleri yararlı bir araçtır ve insanın kişiliğini ortaya çıkarır.
- Toplumun yaratıcı gücü ne ölçüde harekete geçirilirse, toplumun olanakları da o derece artar. Bundan dolayı sanat, toplumların refaha ulaşmasında etkindir.
- Sanat, günümüzde belirli bir sınıfın uğraşı alanı olmaktan çıkmış; sokağa, kitlelere ulaşmıştır. Bu nedenle yaşama biçim verir.
- İnsanların birbirleriyle anlaşmasında kültür ve estetik beğenin önemli bir payı olduğu söylenebilir. Bireylerin kendi toplumu ve başka ülkelerin insanlarıyla ortaklıklar kurabilmeleri ancak ortak bir beğeni ile olasıdır. Bu yüzden, dünya barışının da bir anlamda güvencesidir.
- Sanat ancak özgür bir ortamda doğar ve gelişir. Her türlü yasaklama, insanın en önemli niteliği olan, düşünme ve yaratma olgusunu kısıtlar. Bundan dolayıdır ki sanat, insanın özgürlük ve bağımsızlık duygularını doyuma ulaştırır.
- Sanat insana geniş bir açı içinde düşünme yeteneği kazandırır (Telli, 1990; Tuna, 2004:s.32'deki alıntısı).

Diğer yandan, sanat eğitimi insanın (kişinin) genel eğitimi içinde kendine özgü yöntem ve ilkeleri olan özel bir alandır. Sanat eğitiminin gerekliliği üstüne düşünürken ister istemez “sanatın gerekliliği” düşüncesi öne çıkmaktadır. Öte yandan gerekliliğine inanılmayan ya da ne kadar gerekli olduğu tam anlamıyla

ortaya koyulmamış, düşünsel temelleri oluşmamış bir eğitim alanında ne kadar başarılı olunabileceği açıktır. “Kabul etmek gerekir ki, uzmanların ve yöneticilerin, sanat derslerinin bilgilenme ve deneyim kazanma için en etkili araç olduğuna ve görsel yetiye sahip olmadan üretken düşünmenin hiçbir alanda kesinlikle mümkün olamayacağına kesin olarak inanmadıkları sürece öğretim planlarında sanata önemli bir yer vermeye hiç ama hiç hakları olmamalıdır.” (Gençaydın,1990; Çetin, 2002 : s. 205’deki alıntı). Buradan da anlaşılacağı gibi sanatın bireysel ve toplumsal anlamda ne kadar gerekli olup olmadığının sorgulanması, sanat üzerine yapılacak her türlü tartışmanın ön koşulu olmaktadır. Başka bir deyişle “sanatın gerekliliği” düşüncesi benimsenmeden, “sanat eğitiminin gerekliliği” veya “sanat eğitiminde öğretmen yetiştirme” üzerine yapılacak her türlü tartışma anlamsız olacak ve boşa kalacaktır. Özsezgin’in (Sanat Üzerine Yazılar:14) deyişle: “Görsel alışkanlık...Sanatı anlamak ve benimsemek için bu alışkanlığı kazanmak zorundayız.” O halde sanatın gerekliliğini ortaya koyan düşünceler aynı zamanda sanat eğitiminin gerekliliğinin de düşünsel temellerini oluşturacaktır (Çetin, 2002 : 205).

Diğer yandan sanat gerek yapıt, gerek sanatçı ve gerekse seyircisiyle bir bütün olarak toplumda eğitsel ve kültürel bir işlevi de üstlenmiştir. Bir toplumda gerçek sanat yapıtlarının çoğalması, her yerde izlenebilmesi, etkisini insan yaşamının her alanında hissettirmesi yalnızca bir çok yetenekli sanatçıların yetişmesine yardım etmez; estetik yönden gelişmiş, üstün beğeni gücüne sahip yetenekli seyircilerin de yetişmesini sağlar. Kişilerin eğitiminde, yalnız kendilerinin seçtiği alanda uzmanlaşmak için gerekli bilgileri toplamaları yeterli değildir. Bir kişiye tam anlamıyla “eğitilmiş insan” denmesi için, o kişinin sanatsal, estetik ve kültürel yönden de yeterli bilgi ve deneyim sahibi olması gerekmektedir.

Kısaca, bireylerin ve toplumların gelişmesinde sanatsal ve kültürel eğitimin önemi ve gerekliliği çok yönlü ve tartışılmaz bir gerçektir (Kırıçoğlu, 1985:68).

2.5.3. Hümanizmin Sanat Eğitimindeki Yeri ve Önemi

Bacon, insan kafasının uygun bir öğrenim yardımıyla giderilemeyecek eksikliği yoktur der. (Bacon, 1982:180; Çetin, 2002:s.205’deki alıntı). İşte sanat bu eksikliklerden çoğunu gideren öğrenme biçimlerinden birisidir. Öğrenme

bilgiye duyulan ihtiyaçtan doğar ve aydınlanma (bilgiyle donanma) isteğidir (Çetin, 2002:205).

Kuramsal altyapının hümanizm bölümünde belirtildiği gibi, aydınlanma düşüncesinin temelini, usu işler kılma ve yücelme oluşturur. Aydınlanma düşünürleri, evrenin us aracılığıyla kavranabileceğini, bu yolla insanoğlunun bilgiye, özgürlüğe ve mutluluğa ulaşabileceğini savunmuşlardır (Ana Britannica, 1990;3 : 88-90). Bunun için aydınlanma düşüncesi her zaman çağdaş bir akım olmuştur.

Sürekli kendini geliştirmek ve yaşamla arasında denge kurmak ve ayakta kalabilmek için mücadele eden insan (birey) açısından önemli olan yaşamın anlamını ortaya çıkarmaktır. Bu bir anlamda “aklının ve duygularının” sistemini bilme ve anlama, bir başka deyişle “aydınlanma” isteğidir. Bu istek, insan için sürekli kendini geliştirme, bireyselliğini toplumsallaştırma ve dünyayı tanıyıp değiştirebilme isteğidir. İnsan bu isteğini ancak “bilgi”ye sahip olarak gerçekleştirebilir. İnsanın temel bilgi kaynakları ise bilim ve sanattır (Çetin, 2002: 205-206).

Dolayısıyla bu noktada aklın, deneyin, sorgulamanın sonu olan bilimin felsefesiyle, aydınlanmanın bir başka biçimi olan sanatın felsefesi örtüşmektedir.

Atatürk sanatçıyı “... Toplumda, uzun çalışma ve çabalamalardan sonra alınanda ışığı ilk hisseden insandır.” diye tanımlar (Feyzioğlu, 1992:846; Çetin, 2002: s.206’daki alıntı). Burada sözü edilen “ışık” çileli bir uğraştan sonra ulaşılan aydınlanmış, “ışıkla donatılmış” insanın yaratıcı kaynaklarını besleyen ve harekete geçiren "sanatsal bilgi" dir.

Bilim ve sanat, her ikisi de insanın yaratıcı kaynaklarını harekete geçiren, insanın doğayla ve insanın insanla olan ilişkilerini değiştirmeye çalışan eylemlerdir (Çetin, 2002: 206).

İngiliz estetikçisi ve eğitimcisi Sir Herbert Read’in deyişiyle: “Tek kanatla uçan kuşun ilerlemesine imkan yoktur.” Okul, lise, üniversite bugün, her zamandan çok, mekanikleşmiş, maddeci bir toplumda, insanı, insanlıktan çıkaran, gerçek kişiliğinden uzaklaştıran herşeye karşı dikkatle korumak zorundadır. Bu ise, okulda akılcı, objektif düşünceyi uygunluğun, hayal gücünün ve kişisel dünyanın eğitimi ile dengeleyerek olur. Bilimsel yöntem insan oluşumunun bir yönü ise, öbür yönü de sanat eğitimidir. Gerçekçi bir eğitim ilim ve sanatın ayrılmaz işbirliğine dayanmalıdır (Yetkin, 1968:126-127). Bilimsel eylem nesnel gerçekliği, sanatsal

eylem ise öznel gerçekliği keşfeder. Ancak her ikisinde de öznel bir dünya vardır. Her ikisi de aklın ve duyguların sistemiyle hareket eder. Bilim adamı dış dünya ile ilgili bilgi toplarken sezgilerini kullanır ve deneylerle bilgilerin gerçekliğini sağlar. Sanatçı ise sezgiyle keşfettiği ve içselleştirdiği duygularını başkalarının hissedebileceği şekilde ifade eder. Bireysel çabalar sonucu ortaya çıkan her iki eylem insan yaşamının gelişmesi ve yüceltilmesine hizmet eder. Sonuçta bilimsel ve sanatsal eylemler yöntem olarak birbiriyle etkileşen, benzeşen ve eşdeğer bilgi kaynaklarıdır (Çetin, 2002: 206). Bu noktada Yetkin'in (1968:126) uyarısı şöyledir:

Bugün rasyonel, objektif ve genel olana büyük bir önem vermenin doğuracağı tehlikelerle karşı karşıyayız. Çünkü, yalnız ilimlerin yöntemine uygun olan bu tutum, insanın aynı zamanda ve herşeyden önce duygunluk, heyecan olduğunu unutmak, bunların insan davranışlardaki büyük rolünü görmemezlikten gelmek demektir. Hareketlerimizin en küçüğünde, düşünceye en çok dayanmış görünenlerinde bile, duygunluk çoğu zaman kesinlik sağlıyan unsurdur. Her hareketimizin temelinde o vardır. Bu bakımdan, çocukta yalnız rasyonel düşünceyi geliştirmek, onu duygunluğa karşı güvensiz davranmaya alıştırmak, yarınki insanı yarım bir varlık yapmak olur.

Bu değerlendirmeden hareketle; örneğin ortaöğretim kurumlarında okutulan matematik derslerinin, resim derslerinden, bilgi edinmek ve hayata geçirmek bağlamında, daha önemli olduğu söylenemez. Bu nedenle insan yaşamının aydınlanması için sanat gereklidir (Çetin, 2002: 206).

Dolayısıyla, sanat / sanat eğitimi, özgür, özgün ve inançlı bir insan yapısı oluşturmada en etkili araçlardan birisidir. Ancak kendisi de özgür ortamlarda serpilip gelişebilir. Böyle bir ortamın da Pollock'un (1980:241) değimiyle dogma ve kural yığını değil bir tutum olarak benimsenen hümanist bir yaklaşımla sağlanabileceği kuşkusuzdur.

Einstein'ın (1980 :285) aşağıdaki ifadeleri tüm bu görüşleri destekler doğrultudadır:

İnsana bir uzmanlık öğretmek yetmez. Bununla insan, doğrusunu isterseniz, işe yarar bir makine olur ama, tam, eksiksiz bir kişilik kazanamaz, Elde edilmeye değer, bir şeye coşkunlukla yönelmesi gerekir onun. Bir güzellik ve ahlâkça iyilik duygusu edinmelidir. Yoksa, insan uzmanca bilgileriyle, dengeli bir biçimde gelişmiş bir insandan çok, iyi eğitilmiş bir köpeğe benzer. Komşusu ve topluluk karşısında bir tutumu olabilmesi için, insanların dürtülerini, özlüklerini ve acılarını anlamaya çalışması gerekir.

Bu değerli şeyler genç kuşaklara öğretmenlerin insanca yaklaşımlarıyla aşılanır, yoksa el kitaplarıyla, yalnız onlarla değil. Kültür, her şeyden önce budur ve böyle korunur. «Humanités»yi önemli bir şey olarak salık

verdiğim zaman, gözettiğim budur, yoksa tarih ve felsefe alanında kuru bir özel bilgi değil.

Özgür ve inançlı bir bireyin varlığına karşı çıkanlar ki bunlar despotik, vahşi, kültür-sanat ve insan düşmanı yönetimlerdir; ellerine fırsat geçtiğinde içinde sanat olan herşeye karşı çıkarlar ve yok ederler. Çünkü böyle bir insan tipi, özgür bir bilince sahip, tartışan, kolayca kabullenmeyen, akıl ve bilimin ışıklı yolunu kendisine rehber edinmiş yaratıcı bir özellik gösterir. Son yıllarda Afganistan'da “dünya malı” olmuş kültür ve sanat varlıklarına karşı (Buda Heykelleri vs) vahşice yapılan saldırılar ve yok etme çabaları bu açıdan çok anlamlıdır. Gerçekte bu saldırı sözü edilen, özgür, özgün ve inançlı insan tipine karşı çıkış ve onun yok edilip sindirilmesi denemesidir. Sanattan ve bilimden payını alamamış böylesi barbarlar, insanı “insan” olmaktan çıkarmak, vahşileştirmek, düşünce ve duygu yoksunu “kul” lar haline getirmek için uğraşırlar. Eğer bunu başarırlarsa insan için gelecek karanlıktır. İşte özgür ve yaratıcı insanın aydınlık geleceği için sanat gereklidir (Çetin, 2002:206).

Aynı doğrultuda ülkemizde çok yakın tarihte hepimizi sarsan “Hizbullah” olaylarının nedenleri ve nasıl önlenebileceğinin tartışıldığı platformlarda özellikle “Ne yapmalı ki bir daha Hizbullahlar olmasın?” sorusuna öznesi “eğitim” olan pek çok cevap getirilmiştir. Ancak bu yanıtlar içinde en önemli saptama Kabadayı'nın (2002: 58) değerlendirmesiyle: “İnsanın duyusal yanına dolaysız olarak hitap edebilecek eğitimin ya da insancıl eğitimin kalbinin kültür ve sanat eğitimine dayanmak olduğunu belirtmek” tir.

Yukarıdaki değerlendirmelerin ardından, bugün Türk Devrimi'nin özünün aydınlanma ve hümanist felsefelerden geldiği ve bugünkü insan hakları kavramının da bu felsefelerden kaynaklandığı düşünülürse, hümanist biçimlenmenin, akılcılığın ve eleştiri ruhunun (Sinanoğlu, 1988:79) oluşturduğu bir eğitim sistemine, hümanistlerin yaklaşımıyla dogmaları reddeden, insanın kendi akıl ergine sahip olduğu bilgiye, akla ve sanata dayalı bir eğitime ne kadar gereksinmemizin olduğu açıktır.

Sanat eğitimi açısından değerlendirildiğinde de durum çok farklı değildir. Bugün, ne yazık ki, hala çözüme ulaşmamış sorunlarla boğuşan eğitim sistemimizdeki yetersizliklerden, sanat eğitimi de payına düşeni almaktadır. Genç'

in (1985:42) aşığıdaki değerlendirmesi bu konuda ivedi çözümlerin ne kadar gerekli olduğuna işaret eder ve yukarıdaki görüşleri destekler niteliktedir:

Türkiye'de plastik sanatlar eğitimi, yaklaşık yirmibeş yıldan bu yana tartışılmaktadır. Geçirmekte olduğumuz sosyal ve ekonomik bunalımlara paralel olarak, eğitim sistemimiz sürekli bir dalgalanma içindedir. Eğitim ve öğretim kurumlarımızdaki bu gelişmeyi bir "öküş" olarak nitelemek de doğru değildir. Çünkü, oluşmayan bir şeyin çöküşü de olamaz. "Oluşmayan bir gelenek" diyorum, çünkü, Cumhuriyet Dönemi ile hızlı bir çağdaşlaşma sürecine giren Türkiye'de, özellikle plastik sanatlarda doğru dürüst bir kurumlaşmaya gidilememiştir. Yerel idareler, özel sektör ve devlet aracılığıyla gerçekleştirilen sanat projelerinin birçoğu, bu tür bir kurumlaşmanın zorunluluğunu ortaya koymaktadır.

Bu saptama ile, sanatın yaygınlaşması adına atılan her adımın amaç ve hedeflerine ulaşmadığını; plastik sanatların yaygınlaşması için, yerel idarelerin, devlet ve özel sektörün iyi niyet ve çabalarını inkar etmek istemiyorum. Burada açıkça dile getirilmek istenen şey, bu tür etkinliklerde amaç ve hedeflerin belirsizliğidir. Hedefi belli olmayan her türlü girişim bağlantısız kalacağından eksik ve eksik olduğundan ötürü de yanlıştır.

Oysa yukarıda değinildiği gibi sanat aynı zamanda bilgi edinme yöntemi olduğu için de gereklidir. Çünkü gerçekte sanat eserlerinin kendileri birer "bilgi" nesnelere dir. Geçmişteki toplumları ve toplumsal değerleri bugüne getiren ve bugünü geleceğe taşıyacak olan bilgi nesnelere. Eğer eski uygarlıkların yaşam biçimleri ile ilgili bugün çok şey biliyor isek, gerçekte bunu, o uygarlıklardan günümüze ulaşabilen sanat eserlerine borçluyuz. Bu nedenle, bugünü geleceğe aktarabilmek için sanat ve sanat eğitimi gereklidir.

Özellikle bizim gibi gelişmekte olan veya az gelişmiş toplumlarda kalkınma ekonomik boyutla algılanmaktadır. Ülkeyi yönetenler topluma karşı kültürel ve sanatsal bir gelecek yerine ekonomik içerikli vaatler verirler. Neredeyse "şimdi sanatın sırası mı?" Diyerek sanatın sözünü dahi etmezler. Bu mantık, bazı padişahların, yabancılar sanat eserlerini götürürlerken, ilgisizce: "Memlekette taş mı yok götürsünler; ama değerli şeyleri bıraksınlar!" Mantığından çok farklı değildir. Ne var ki bu bakış açılarının yanlışlığını ortaya koyan örnekler hep "kalkınmış", "ileri" denilen ülkelerden verilmektedir.

II. Dünya Savaşı'nın bitiminden sonra, dondurucu kış soğuklarında, Viyana halkının kentte önce hangi kamu binasının onarılacağını saptamak için düzenlenen referandumda ezici çoğunlukla opera binasından yana oy kullanmaları, öte yandan aynı yıl Almanya'ya gelen bir Amerikan heyetinin "Bu yıkımın altından yıllarca kalkamazsınız" saptamasına zamanın Alman Başbakanı'nın: "abuk kalkarız;

çünkü bizim Goethe' miz ve Beethoven' imiz var.” Tarzındaki yanıtı, (Cemal, 2001;Çetin:2002: s.207'deki alıntı) yine Hollanda halkının Rembrant' ın ünlü “Night Watchman-Gece Bekçisi” tablosu başta olmak üzere bazı sanat eserlerini savaş sırasında zarar görmemesi için devlet töreniyle sığınak-mezarlara gömerek sakladıkları bu örneklerden bazılarıdır. Bu açıdan bakıldığında bireyde oluşturduğu yaşam gücü ve umudu nedeniyle de sanat gereklidir.

Çetin'e (2002:207) göre; bu tür örnekler bugün için bazı kafalara anlaşılmaz gelebilir, ancak Atatürk sanat ve kalkınma ilişkisini, sanatın toplum için anlam ve önemini yıllar önce ortaya koymuş ve hedefi göstermiştir: “Bir millet ki resim yapmaz, bir millet ki heykel yapmaz, bir millet ki fennin gerektirdiği şeyleri yapmaz; itiraf etmeli o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur.” (Feyzioğlu,1992; Çetin, 2002:s.207'deki alıntı). Yine Atatürk “Sanatsız kalan bir toplumun hayat damarlarından biri kopmuş demektir.” (Feyzioğlu,1992; Çetin, 2002:s.207'deki alıntı) derken sanatın gücünü vurgulamaktadır. Bir topluma can veren “hayat damarlarından biri” olacak kadar önemli bir güç kaynağıdır sanat.

Gerçekte sanatın ne olduğu ve sanat eğitiminin ne kadar gerekli olduğu konusunda çok şey söylenebilir. Çünkü sanat çok şeydir. Ancak söylenmek istenen asıl şey “sanatın insanı insanlaştırdığıdır” ve asıl bu nedenle gerekli olduğudur (Çetin, 2002:207).

Görüldüğü gibi hümanizm ve sanatın ortak paydaları olan insan için gereklilikleri yadsınamayacağı gibi, sanat eğitiminin dolayısıyla sanatın da hümanist olmayan bir ortamda kendini var edebileceğini düşünmek olası değildir.

Sonuç olarak bugün, hümanizmin sanat eğitimindeki yeri ve öneminin iyi anlaşılması ve anlamını bulması, bu doğrultuda insanın / bireyin / öğrencinin psikolojisine önem veren onu “anlayan” öğretmenler, sanat eğitimcileri, uzmanlar, psikologlar yetiştirip onları eğitim sistemimizde etkin olarak istihdam etmek; dolayısıyla aydınlanmacıların söyleyişiyle “ergin olamama” durumundan kurtulmuş özerk ve bağımsız bireyler yetiştirmek (Kabadayı, 2002:58), bugün Türk aydınlanmasının mimarı olan Atatürk'ün (Temiz, 2001:s.8'deki alıntı) 24 Ağustos 1924'de Türkiye Muallimler Birliğinde işaret ettiği “Hiçbir zaman unutmayın ki,

cumhuriyet sizden fikri hür, irfanı hür kuşaklar ister...” sözünün bilinçle kavranmasının bir göstergesi olacaktır.

2.5.3.1. Hümanist Sanat Eğitiminin Niteliği ve Amacı

Çağdaş eğitim anlayışı, bilgi aktarımı ile birlikte beceri kazandırmayı, ilgi ve yetenekleri geliştirmeyi, bireyde var olan yaratıcılık yeteneğini açığa çıkararak, topluma yapıcı, yaratıcı ve üretici kişiler kazandırmayı, gerek bilim ve teknikte, gerekse düşünsel, sanatsal ve kültürel alanda yeni ürünler ortaya çıkaran toplumlara ulaşmayı amaç edinmektedir. Bu bakımdan sanat eğitimi, çağdaş eğitim kavramı ve uygulamaları içinde önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü sanat ve estetik eğitim, eğitimin bütünlüğünü sağlayan en önemli alanlardan biridir. Sanat eğitimsiz bir eğitim düzeni yarım, yanlıştır ve dengesizdir. Yani düşünülemez. Ne yalnız beceri kazandırmak, ne yalnız zihinsel ve bedensel gelişimi sağlamak ve ne de gençleri belirli bir alanda bilgili kılmak bu anlam da tam bir eğitim değildir (Kırıçoğlu, ; Aral, 1999:s. 11’deki alıntı).

Eğitim aynı zamanda çok değişkenli kuramsal ve deneysel bir bilimdir. Sönmez’e (1987: 65) göre:

Bu özelliği O’nun Açık Sistem olmasından, kaynaklanabilir; çünkü eğitim, çevre ayarlaması yoluyla kişide istendik davranış değişikliği oluşturma süresi olarak ele alınabilir. Kişide bu tür davranış değişikliklerini oluşturmak için, eğitim ortamının tutarlı bir biçimde düzenlenmesi ve sürekli denetlenmesi yani değerlendirilip geliştirilmesi gereklidir.

Açık bir sistem olarak ele alınan eğitimin Girdileri, İşlemleri, Çıktıları ve Dönütü vardır. Girdilerin saptanması için önce Toplumsal Gerçeğe, Kişiye, Konu Alanına bakılıp buradan “aday hedeflerin” belirlenmesine gidilmelidir. Aday Hedefler, “eğitim ekonomisi”, “eğitim sosyolojisi”, “eğitim felsefesi”, “eğitim psikolojisi” süzgeçlerinden geçirilip “olasılı hedefler” durumuna getirilir. Bu hedeflerden Öğrencinin Hazırbulunusluk Düzeyi, Yapılan Yatırım ve Bilgi göz önüne alınarak; Gerçekleştirilecek Hedefler saptanır.

Gerçekleştirilecek Hedeflerin her bir öğrenciye kazandırılması için Eğitim Ortamı düzenlenmelidir. Eğitim Ortamı; Çevre Ayarlaması, İşlemler ya da Eğitim Durumdur. Eğitim Durumu yani İşlemler, ünitelerin basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta, birbirlerinin önkoşulu oluş özelliklerine göre, yakın çevre ve zamandan uzağa doğru sıralanmasını, pekiştirme, ipucu, dönüt ve düzeltmenin kullanılmasını, öğretme ortamının fiziksel özelliklerini, öğrenci, katılma, uygun öğretme ve öğrenme yöntemleriyle eğitim teknolojisini, zamanı, öğretmenin niteliğini ve sevgiyi kapsar. Ayrıca her ünitenin sonunda biçimlendirmeye ve yetiştirmeye dönük değerlendirme de işlemlerin ayrılmaz bir parçasıdır.

Dolayısıyla hümanist nitelik taşıyan bir sanat eğitiminin de hümanist değerler sistemi içinde amaçlarını ve hedeflerini belirlemesi gerekir.

San'a (1999:305) göre; ülkemizde de artık sanat / kültür eğitiminin gerekliliği üzerinde tartışmayıp asıl, bu eğitimin nasıl, hangi ilke ve yöntemlerle, ne oranda verilmesi gibi sorulara çözümler aranmakta olduğudur. Dolayısıyla, çağcıl bir sanat eğitimi konusu artık bir ütopya değildir. Üstelik hemen hemen kesin olan, sanat ve kültürün artık hakettiği yere kavuşması için çabaların artmasının kaçınılmazlığıdır. Bu çabaların nasıl temellere oturacağı ise çok önemlidir. Örneğin hümanist eğitim anlayışının temelini oluşturan insancıl psikolojinin ilkelerinden sevgi ve benimsenme gereksinimi, Maslow üçgeninde, fizyolojik ve güven gereksinimlerinden sonra, üçüncü basamakta yer alır ve bu gereksinimin giderilmesi gerekir (Sönmez, 1987: 68). Üstelik doğuştan gelen yaratıcılığın her bireyde bulunduğu ancak yaratıcılığın sürekliliği, gelişimi, derecesi ve ortaya çıkışı farklılık gösterebildiği için, bireyin içinden gelen kendiliğinden beliren orijinal tepkilere bağlı olan yaratıcılık, esneklik, duyarlılık, orijinallik ve akıcılık gibi özellikleri içerdiği (Aral, 1999:12) düşünülürse, oluşturulacak hümanist bir eğitim ortamının ve hümanist niteliklere sahip bir sanat eğitimcisinin her yönüyle bu özellikleri desteklemesi gerekmektedir.

Bugün Dikici ve Gürol'un (Sungur, 1997 : 33-34 ; s.2003:197'deki alıntı) aktarımıyla Chambers' a göre yaratıcılığı kolaylaştıran ve yaratıcılığı engelleyen öğretmen özellikleri şöyledir:

Yaratıcılığı kolaylaştıran öğretmen özellikleri:

- Öğrencileri bir birey olarak kabul etme ve öyle davranma,
- Öğrenciyi özgür olmaya özendirme,
- Öğrencilere model olma,
- Sınıfın dışında onlara çok zaman ayırma,
- En iyiyi bekleme ve ulaşılabileceğini gösterme,
- Heyecanlı olabilme,
- Öğrencileri eşit kabul edebilme,
- Öğrencileri doğrudan ödüllendirebilme,
- Öğrenciye ilgi gösterme,
- Sürekli okuyan kişiler olabilme,

- İkili ilişkilerde kolay iletişim kurma olarak belirlenmiştir.
Yaratıcılığı engelleyen öğretmen özellikleri ise:
- Öğrencinin cesaretini kıran,
- Güvensiz,
- Aşırı eleştiren,
- Davranışlarında bir uçtan diğerine gidip gelen,
- Heyecanı olmayan,
- Düz okumayı vurgulayan,
- Dogmatik ve katı,
- Alanla ilişkisini sürdürmeyen,
- Genelde yetersiz,
- Dar ilgileri olan,
- Sınıf dışında tartışma ve konuşma olanağı olmayan olarak tanımlanmışlardır.

Yaratıcılığı kolaylaştıran ve zorlaştıran öğretmen özelliklerine ilişkin olarak öğretmenin hazırladığı eğitim ortamı içerisinde öğrenci kendini özgür hissedebilmeli ve düşüncelerini rahatça ifade edebilmelidir. Öğretmen mantığa ters düşen fikirlerin de destekçisi olmalıdır. Yeni düşünce üretmeye engel olan kültürel normların etkisini azaltıcı etkinliklerde bulunmalıdır (Özden, 1997:119-120; Dikici ve Gürol, 2003:s.197-198'deki alıntı). Aynı biçimde yetkin bir öğretmende bulunması öngörülen özellikler sıralandığında yapılan araştırmalarda (Sönmez, 1994; Oğuzkan, 1988; Turgut, 1996; Güçlü, 1996; Ünal, 1996) temelde dört yeterlilik alanından söz edildiği görülür. Alan bilgisi konusunda yeterlilik, öğretmenlik meslek formasyonuna ilişkin yeterlilik, genel kültür alanında yeterlilik ve etik değerlere sahip olma yönünden yeterlilik (Şişman ve Acat, 2003:238). Mesleğe bağlılığın temel ölçütleri olarak ele alınan tüm bu özellikler öğretmenin iyi bir alan bilgisine, mesleki becerilere, geniş bir dünya görüşüne ve genel kültüre sahip olmasını öngörürken öğretmenlik mesleğini yürütürken uyulması gereken bazı ahlaki ilkeler, mesleğe ve insana ilişkin bazı değerlerin de göz önüne alınması söz konusudur.

Yukarıda değinilen tüm bu nitelikler ve yaklaşım göstermektedir ki hümanist değerlerin olmadığı bir eğitim ortamında sanatın ve yaratıcılığın olması olası

değildir. Çünkü zaten ideal bir sanat eğitimi ortamı, içinde hümanist değerleri barındırmaktadır. Bu bağlamda Piaget (Piaget; Karayumak, 1999:s. 48'deki alıntı) eğitimin temel amacını: “Yeni şeyler yapma yeteneğine sahip bireyler yaratmaktır; diğer kuşakların yapabildiklerini tekrarlamaktan öteye geçmeyen bireyler yetiştirmek değil!” Biçiminde açıklarken, O’na göre eğitimin ikinci amacı, eleştirici olabilen, bilgilerin doğruluğunu araştırabilen, sunulan herşeyi kabul etmeyen ve sorgulayan beyinler yetiştirmektir (Karayumak, 1999:48). Bu değerlendirme ise Kant’ın (1984:213) aydınlanmanın sembolü sayılan “Sapere aude!” “Kendi zekanı kullanmaya cesaret et!” Sözüyle hedeflenen aynı amaca hizmet etmektedir.

Dolayısıyla kişiye özgünlük ve yaratıcılığı içinde barındıran, sanatın olduğu yerde girişimcilik ve bağımsızlık duyguları bulunmaktadır. Sanatın hedefi basmakalıp olanı devam ettirmekten çok onları bozmaktır (Aral, 1999: 11). Bu ise ancak özgür bir ortamda doğar ve gelişir. Her türlü yasaklama, insanın en önemli niteliği ve en belirgin, en belirleyici işlevi olan düşünme ve yaratma olgusunu kısıtlar (Telli, 1990; Tuna, 2004: s. 32'deki alıntı; Kavuran, 2002:9). Çünkü sanat, düşünmeye ve imgelemeye ait oluşuyla doğrudan doğruya özgürlüğün ve özgürleşmenin nesnelleştiği alandır (Kırıçoğlu, 1997:61).

Dolayısıyla hümanist bir sanat eğitimi nitelik açısından içinde özgürlüğü barındırmaktadır. Ancak böyle bir ortam çağdaş yaşama ve özgür düşünme yolunu açar. İnsanların en çok özlediği şeylerden biridir özgürlük. Bu özlemi en çok duyanlar da, en azından bu özlemi en çok dile getirenler, genç insanlardır (Kuçuradi, 1986: 33). Didero, Voltaire ve J.J. Rousseau ile birlikte aydınlanma çağının öncülerinden ve dört büyük yazarından biri olan Montesquieu (Montaigne, 1968:205; Nemutlu, 2003: s.147'deki alıntı): “Okul, esir gençliğin hapsedildiği bir cezaevi olmamalıdır.” der. O halde özgür kişi nasıl olunur? Özgür bir kişi nasıl yetişir? Bu, eğitim için, eğitimciler için çok önemli bir sorudur. Kuçuradi’ ye (1986: 33) göre:

Bunun hazır reçetesi yoktur. Ancak, bazı özgür kişilerin —yani doğru değerlendirme yapabilen ve değer bilgisini hesaba katarak yaşayan bazı kişilerin—yetişmesini istiyorsak, önce etik özgürlüğün ne olduğunu bilmek ve bunu eğitim programlarımızın ana amaçlarından biri olarak koymak, sonra da, içinde bulunduğumuz koşullarda eğitim programlarımızın içeriğini ve eğitim metodlarımızı bu amaca göre de belirlemek uygun olur.

Benim bugün size anlattıklarım, ancak ilk nokta ile -özgürlüğün ne olduğuyla- ilgilidir. Çünkü, bu konuda kafamız bir açıklığa kavuşmadıkça, eğitim

programlarımızla ilgili olarak ne yapmak gerektiğini de düşünemeyiz, programlarımızı geliştiremeyiz.

Ancak, burada, özgür kişi eğitimiyle ilgili, bana çok önemli görünen bir noktayı dile getirmek istiyorum: özgür kişilerin yetişmesini sağlayan, en başta, başka özgür kişilerdir. En başta, eğitimci olan bizler etik olarak özgür kişi değilsek, eğittiğimiz insanlara nasıl gösterebiliriz özgürlüğü? “Hocanın dediğini yap, yaptığını yapma” mı diyeceğiz öğrencilerimize? Başkaları söylese bile, hoca olarak biz ne yüzle diyebiliriz bunu?

Bu bakımdan (etik olarak) özgür olma çabası, öğretmen olacak kişinin en başta kendi kendisiyle ilgili bir çaba olarak görünüyor; çok genç yaşta başlaması gereken ve yaşam boyu sürmesi söz konusu olan bir çabadır bu.

Kuçuradi'nin değerlendirmesinden hareketle bu döngüde hümanist nitelikli, özgürlüğü ve özgünlüğü içselleştirmiş, yetkin eğitimcilere gereksinim vardır.

İnsan, yapısı ve yaradılışı gereği sağlıklı, güvenli, dengeli, uyumlu, doyumlu ve mutlu yaşama; yaşamını en iyi biçimde sürdürme ve düzenleme, olabildiğince iyileştirme ve yetkinleştirme; bunun için gücünü (potansiyelini) ve yeteneklerini harekete geçirme, kullanma ve geliştirme; bu yolda gerekli her türlü fırsat ve olanaklardan yararlanma; kendini gerçekleştirme ve giderek kendini aşma gereksinimi içindedir (Uçan, 2002: 2).

Bu nedenle günümüz öğretmeni, bilen ve öğreten oluşunun yanı sıra öğrencilerinin başarılı, sağlıklı, uyumlu bir kişilik gelişimi gösterebilmesine yardımcı olma sorumluluğunu da taşımaktadır. Ancak doğaldır ki, öğrencilerin çağdaş dünyanın değişken ve çelişkili yaşam biçimine ayak uydurabilmeleri için her şeyden önce öğretmenin bir birey olarak kendini gerçekleştirmiş olması gerekir (Güven ve Yalçınkaya, 1999:104). Olumlu kişilik özelliklerini geliştirememiş, sahip olduğu gizil güçlerini yeterli bir şekilde kullanamayan bir öğretmenden başkalarının kişiliklerini geliştirmesi kuşkusuz beklenemez.

İnsancıl psikoloji yaklaşımına göre; insanı davranışa yönelten en önemli güdü “kendini gerçekleştirme güdüsüdür.” İnsancıl psikologlar fizyolojik gereksinimlerin önemini reddetmemekte, hatta bu ihtiyaçları temel saymakta; ancak insanın sadece biyolojik varlığını sürdürme çabasında olan bir varlık olmadığı, insan olarak daha üst düzeyde bazı gereksinimlerin olduğunu ileri sürmektedirler. Bu üst düzeydeki gereksinimlerin en önemlisi “kendini gerçekleştirme” dir. Başka bir deyişle insan, kendi duygu ve gereksinimlerine göre yaşama ve sahip olduğu gizil güçleri gerçekleştirme çabasıdadır (Way, 1950; Kuzgun, 1972; Güven ve Yalçınkaya, 1999: s.104'deki alıntı). Ancak kendini gerçekleştirmenin olabilmesi için

yaratıcı bir ortamın kısıtlayıcı, otoriter ve aşırı derecede yapılandırılmış olmaması lazımdır (Aral, 1999:16). Böyle bir ortamın da hümanist nitelikli bir eğitimle sağlanacağı açıktır.

Bu bağlamda kendini gerçekleştirmiş sanat eğitimcilerinin halen dünyada da tartışılabilen bir başka boyutuyla da ele alınması gerekmektedir. Acaba sanat eğitimcisi kendisi de bir sanat dalında ürün verebilen, üretken bir yaratıcı olmalı mıdır, yoksa iyi bir alıcı ve değerlendirici olması yeterli midir? Kanımızca kendi de üretken biçimde yaratabilen bir sanat eğitimcisi, bir başka deyişle sanatçı-öğretmen en ideal çözüm biçimidir. Bir sanat dalındaki yaratıcı süreçleri kendi de yaşayan eğitici, kuram ile uygulamayı daha bütün yürütebilir. Ancak sorunun daha derin tartışmalara da açık olduğunu belirtmekte yarar vardır (San, 1979: 170-171; Öztop, 2002: 30). Gerçekte sorun hangisinin hangisinden daha önce geleceği değil, sanatçılıkla öğretmenlik arasına çekilen kesin çizginin kaldırılması, bu iki özelliğin dengeli bir biçimde kaynaştırılmasıdır. Bir başka deyişle sorun, sanatçılığın öğretmenliği hafife alarak engeller duruma gelmemesi, öğretmenliğin sanatsallığı öldürmemesi sorunudur (Beykal, 2002: 318). Her durumda, bugün ülkemiz açısından önemli olan, sanat eğitimcilerinin gerekli bilgilerle ve çağdaş bir anlayışla donatılmış olmasıdır (San, 1979: 170-171; Öztop, 2002: 30).

Durum hümanizm açısından değerlendirildiğinde de farklı değildir. Çünkü aydınlanmanın iki ayrılmaz ögesi olan bilim ve sanat, hem öğretmenlik mesleği açısından yetkin, hem de sanatçı kimliğini bu yetkinlikle zenginleştiren, özgün ve çağdaş düşüncelere açık, nitelikli öğretmenlere gereksinim duymaktadır. Böylece sanat eğitimcileri, uygulamalı çalışmalar yolu ile yaratıcı olmayı; sanat eleştirisi yolu ile sanatsal eleştiriyi ve eleştirel düşünmeyi; sanat tarihi yolu ile kültürü, estetik deneyim yolu ile de sanat üzerine düşünmeyi öğretebileceklerdir (Beykal, 2002: 318). Bu bağlamda görsel sanatlar bir uygulama alanı olduğu kadar bir düşünme süreci de sağlamış olacaktır ki, akıl ve özgür düşünmeyi amaç edinen hümanist bir eğitim anlayışı da böylece gerçekleşmiş olacaktır.

2.6. TÜRKİYE'DE EĞİTİM FAKÜLTELERİNİN YÖK/ DÜNYA

BANKASI VE MİLLİ EĞİTİMİ GELİŞTİRME PROJESİYLE YENİDEN

YAPILANMASI (ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE YENİ BİR YAKLAŞIM)

2.6.1. Yeniden Yapılanmanın Gerekçeleri

1982 yılında öğretmen yetiştiren kurumların üniversite çatısı altında toplanması öğretmenlik mesleğinin statüsünü yükseltmesine ve universal bir nitelik kazandırılmasına neden olduğu söylenebilir. Buna rağmen 1982'deki düzenleme birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir (Algur, 2002: 39). Bu sorunların temelini; fakültelerin, Milli Eğitim'deki istihdam gerçeklerine rağmen, liselere öğretmen yetiştirilmek üzere branş öğretmeni yetiştirilmesi açmazı oluşturmaktadır. Eşme (1998: 360) bu uygulamanın neden olduğu üç önemli sorunu şöyle ifade etmektedir:

- a) Okul öncesi ve sınıf öğretmenliğindeki acil öğretmen ihtiyacına karşılık mevcut fiziki mekan imkanları, istihdamına imkan olmadığı halde branş öğretmenliğine kaydırılarak ülke ihtiyaçlarına aykırı hır yapılanmaya neden olmuştur.
- b) Yetersiz kadro ve yetersiz fiziki imkanlara rağmen alan eğitimi yapılmasındaki ısrar, bu dallardaki eğitimde kalitesizliği getirmiştir.
- c) Eğitim fakülteleri, Milli Eğitim'in gereksinimlerine göre yapılanmamış, bunun yerine özellikle alan eğitimi dallarında fen-edebiyat fakültelerine benzeme yarışına girmiştir. Sırf bu nedenle 8 yıllık kesintisiz eğitim'in gündeme geldiği 1973 yılından 2000'li yıllara gelindiğinde, temel eğitimin ikinci kademesine öğretmen yetiştiren bölümler açılmamıştır.

Eğitim fakülteleri ihtisaslaşmanın etkisiyle, eğitimi her geçen gün biraz daha akademik hale getirmişler ve öğretmenlik becerilerini ihmal etmeye başlamışlardır.

Eğitim fakültelerinde yeniden yapılanmanın gerekçeleri aşağıdaki gibi sunulmuştur (YK, 1998:12-14).

1. Eğitim fakültelerinin 1982' deki kuruluş amaçlarından bazılarının aşırı biçimde öne çıkması; diğer amaçların ikinci planda kalması; eğitim fakültelerinin asli görevlerinden biri olan öğretmen yetiştirme işini ihmal etmeye başlaması; eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması için zemin hazırlamıŐtır.

2. Üniversitelerde eğitim ve fen-edebiyat fakülteleri arasında etkili bir işbirliği gerçekleşmemiŐ, bu fakülteler arasında yapılan iş aÇısından tekrarlar ortaya çıkmış, niversitemizde fen-edebiyat fakülteleri neredeyse eğitim fakülteleri içinde örgütlenmiŐlerdir.

3. Eğitim fakülteleri öğretime yönelik uzmanlaşma ve bu alanda hizmet üretme yerine, fen-edebiyat fakültelerinde yapılan tarzda "temel araştırmalar" yapmaya yönelmişlerdir. Eğitim fakültelerinde alan öğretimi ile uğraşan akademik personelin büyük çoğunluğu fen-edebiyat fakültelerinden gelen personel tarafından yürütülmüŐtür. Bu personel yeteri kadar oryantasyondan geçmediği için eğitim fakültelerindeki özel öğretim yöntemleri dersleri, içerik olarak alan bilgisi öğretimine kaymıŐtır. Oysa alan öğretimi ciddi bir uğraş alanıdır ve uzmanlaşmayı gerektirmektedir.

4. Eğitim fakültelerinin özellikle, sınıf öğretmenliği alanında artan ihtiyacı karŐılayacak düzeyde öğretmen yetiŐtirmemeleri, formasyonu dahi olmayan niversite mezunlarının Milli Eğitim Bakanlığı'nda sınıf öğretmeni olarak atanmasına neden olmuştur.

5. Herhangi bir alan fakültesinde mezun olan adaylara yönelik düzenlenen "öğretmenlik sertifika programları" süreç ve içerik açılarından yetersiz kalmış, ayrıca bu programların verildiği eğitim fakültelerine göre de farklılık göstermiştir. Sertifika programlarına yeteri kadar özen gösterilmemiŐ, Milli Eğitim Bakanlığı'nın sertifika programına alınmasını istemediği alan fakültesi mezunlarına da bu sertifikalar verilmiştir.

Sonuç olarak, eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştiren programlarında yapılan yeni düzenleme ile eğitim fakültelerinin, ülkenin öğretmen ihtiyacını daha etkili ve verimli bir biçimde karşılamaları, daha nitelikli öğretmen yetiştirmeye yönelik programlar yürütmeleri ve daha sağlıklı bir yapı içinde işlevlerini yerine getirmeleri öngörülmektedir.

Yeniden düzenlemenin temel gerekçelerinden en başta geleni, öğretmen yetiştirme ve istihdamı ile ilgili olan tüm birimler arasında ciddi bir iletişim kopukluğu ve koordinasyon eksikliğinin yaşanmasıdır. Bu nedenle, yeniden düzenlemenin daha kalıcı ve etkin bir şekilde gelişmesini sağlamak üzere bu yönde etkili tedbirlerin alınması gerekli görülmüştür.

Bu tedbirlerin en önemlisi Yükseköğretim Kurulu bünyesinde “Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi” nin kurulmasıdır (Turan Gullaç, 2003:47).

2.6.2. Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi (ÖYMK)

Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasının gerekçelerinden biri de MEB ile YÖK arasındaki işbirliğinin yeterli düzeyde olmamasıdır. Bu nedenle öğretmen yetiştirme ve istihdam ile ilgili birimler arasındaki iletişimin sağlanması ve koordinasyon eksikliğinin giderilmesi amacı ile 19.09.1997 tarih 8144 sayılı Yüksek Öğretim Genel Kurulu Kararı ile “Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi” kurulmuştur.

Yüksek Öğretim Kurulu’nun öğretmen yetiştirme ile ilgili alacağı kararları oluşturmada danışma organı olarak faaliyet gösterecek olan Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi’nde; eğitim fakülteleri, Yüksek Öğretim Kurulu ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın ilgili birimlerinin temsilcileri yer almaktadır. Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi, yeniden düzenlenen öğretmen yetiştirme programlarının değerlendirilmesi, denetlenmesi ve sürekli geliştirilmesi anlamında önemli bir sorumluluğa sahip olacaktır.

Öğretmen yetiştirme konusu çok boyutlu ve geniş kapsamlı bir iş olarak değerlendirildiğinden. Milli Komite’ nin öğretmen yetiştirme ile ilgili tespit

6. 1982 yılında eğitim fakültelerinin YÖK'e bağlanmasının ardından eğitim fakülteleri daha çok ortaöğretim öğretmeni yetiştirmeye yönelmişler, ilköğretim II. kademe öğretmeni yetiştirmeyi ihmal etmişlerdir. Bunun sonucu, Milli Eğitim Bakanlığı lise öğretmenliği programlarından mezun olan öğretmenleri bu düzeyde işe almak zorunda kalmış; ancak bu durum uygulamada çeşitli problemleri peşinden getirmiştir. Tek alanda yetişen alan öğretmenleri, ilköğretim II. kademede yer alan fen bilgisi, sosyal bilgiler gibi dersleri öğretmekte zorlanmışlardır.

7. 1997 yılında zorunlu ilköğretim süresini beş yıldan sekiz yıla çıkaran ilköğretim yasasının yürürlüğe konması ile özellikle ilköğretimde, okul öncesi, sınıf öğretmeni, İngilizce ve bilgisayar öğretmeni ihtiyacı ciddi bir biçimde artmıştır. Bu sorunları ortadan kaldırabilmek amacıyla eğitim fakültelerindeki program alanları Milli Eğitim sistemindeki okul yapılaşmasına paralel hale getirilmiştir. Böylece eğitim fakültelerinin ilköğretim bölümünde uygulanacak programlar yoluyla sekiz yıllık kesintisiz temel eğitimde görev alacak öğretmenlerin (okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim) yetiştirilmesi mümkün olacaktır.

8. Eğitim fakültelerinde öğretim metot derslerini öğreten eleman sıkıntısı oldukça fazladır. Öğretim metot dersleri öğretim elemanı kadrolarının, bu alanla ilgili değil, konu alan uzmanları ile doldurulmuş olması nedeniyle sorunlar yaşanmaktadır.

9. Eğitim fakültelerinde var olan kaynaklar yanlış alanlara yönlendirildiği için ulusal kaynaklar israf edilmektedir. Buradan hareketle YÖK öğretmen yetiştirme sistemimizde bazı yenilik ve değişikliklerin gerekli olduğuna karar vermiş ve 1996 yılında bu konuda bir çalışma başlatmıştır.

10. Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması hakkındaki temel gerekçelerden en önemlisi, öğretmen yetiştirme ve istihdamı ile ilgili birimler arasındaki iletişimin kopukluğu ve koordinasyon eksikliğinin yaşanmasıdır. Bu nedenle, yeniden yapılanmanın daha kalıcı ve etkin bir şekilde işlemlerini sağlamak amacıyla "Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi" kurulmuştur.

edeceği çeşitli alanlarda gerekli çalışma ve araştırmaları yürüterek sonuçlarını Milli Komite'ye sunması beklenen alan alt komitelerinin oluşturulması öngörülmektedir. Söz konusu alan alt komitelerinin sayısı, kompozisyonu ve görevleri ihtiyaç ve gelişmelere göre Milli Komite tarafından ayrıca belirlenecektir (YÖK, 1998: 26).

2.6.2.1 Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi (ÖYMK) nin Amaçları ve Görevleri

Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesi'nin Amaçları:

1. Eğitim fakülteleri ile gerekli işbirliği ve koordinasyon çerçevesinde çalışarak, hizmet öncesi öğretmen eğitimi kalitesini yükseltmek; dolayısı ile öğrencilerin okullardaki başarılarının artmasına katkıda bulunmak.
2. Hizmet öncesi öğretmen eğitimi için ulusal ölçütler belirleyip bunları uygulamak.
3. Öğretmen eğitimi kalitesini değerlendirme ve iyileştirme amacı ile kalite kontrol mekanizmaları geliştirmek.
4. Öğretmenler için gerekli olan bilgi, anlama, beceri ve yeteneklere ilişkin ulusal ölçütler oluşturmak.
5. Hizmet öncesi öğretmen eğitiminde okulların etkin katılımını sağlayıp, fakültelerle okullar arasındaki işbirliğinin gelişmesine yardımcı olmak.

Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesinin Görevleri:

1. Öğretmen eğitimi programlarını ve derslerini oluşturup, güncelleştirmek.
2. Öğretmen eğitimi derslerine ilişkin ulusal ölçütler geliştirmek ve uygulaması değerlendirmek.
3. Yeni öğretmenler için ulusal standartlar geliştirmek ve uygulamasını sağlamak.

4. Öğretmen eğitimi programlarının kontrolünü, sürekliliğini ve güncelleştirilmesini sağlamak.
5. Öğretmen eğitiminin büyük ölçüde uygulamaya dayandırılmasını sağlamak.
6. Ülkenin önceliklerinin ve öğretmen açığı olan bölgelerin saptanması, her branş için gerekli olan öğrenci sayısının dağılımının yapılması ve öğretmenlerin temini ve istihdamı ile ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği ve koordinasyon içerisinde çalışmak.
7. Öğretmen eğitimi programları için uygulanabilecek öğrenci seçiminde destek sağlamak.
8. Yükseköğretim Kurulu ile Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu ile fakülteler ve diğer bütün ilgili kurumlar arasındaki bilgi ve iletişim akışını sağlamak.
9. Çalışmaların en iyi ve mükemmel bir biçimde sürdürülmesine yardımcı olmak.
10. Hizmet içi eğitim kursları ve yurtdışı eğitim bursları yoluyla personel gelişimine katkı ve destek sağlamak.
11. Okullardaki öğrenim-öğretim kalitesini iyileştirmek ile ilgili olarak sınıf tabanlı eğitim araştırmalarının yaygınlaştırılmasına yardımcı olmak.
12. Öğretmen yetiştirip, eğitimi ile ilgili verileri toplamak, muhafaza etmek ve ilgili yerlere sunmak.
13. Öğretmen eğitiminin en önemli boyutlarından biri olan fakülte-okul işbirliği konusunda gerekli olan model ve altyapı çalışmalarını gerçekleştirmek.
14. Öğretmen yetiştirme ile ilgili kısa ve uzun vadeli planlamalar yapmak.
15. Ülkenin ihtiyaçları ve öncelikleri ile alandaki çağdaş gelişmeler ve araştırma bulguları doğrultusunda hizmet öncesi öğretmen yetiştirme sürecini etkin ve verimli hale getirmek.
16. Öğretmen yetiştirme ile ilgili olarak belirlenecek alanlarda gerekli çalışma ve araştırmaları yapmak üzere alan alt komitesi biçiminde

faaliyet gösterecek çalışma grupları oluşturmak, grupların görevlerini belirlemek ve çalışmalarını değerlendirmek.

17. Öğretmen eğitimi ile ilgili tüm konularda Yükseköğretim Kurulu'na tavsiyelerde bulunmak.

Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi'nin kurulmasından sonra yeniden yapılanma projesi çerçevesinde öğretmen eğitiminde kaliteyi artırmak üzere yapısal değişikliklere de gidilmiştir. Bunun için yurt dışına bilim uzmanlığı ve doktora eğitimi yapmak üzere öğrenci göndererek eğitim fakültelerine öğretim elemanı yetiştirilmesi, eğitim fakültelerinin eğitim teknolojilerinden yararlanma olanaklarının artırılması ve eğitim fakültelerinin yeni ders programlarının düzenlenmesi gündeme gelmiştir (Turan Güllaç, 2003:49).

2.6.2.2. Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon

Yüksek Öğretim Kurulu'nun "Milli Eğitimi Geliştirme Projesi" çerçevesinde, dünya boyutuyla gündeme gelen yukarıdaki konulara daha sonra akreditasyon da eklenmiştir (Kaptan, 200): 13).

Akreditasyon sözcük olarak; kredilendirme, geçerliliğini kabul etme, güvenilirliğini onaylama, ilişkilendirme, standartlara göre kontrol etme, garanti etme gibi çok çeşitli anlamlara gelmektedir (Accreditation, 1999). Ancak örgüt, üretim, hizmet literatüründe akreditasyon sözcük anlamının ötesinde bir anlam taşımaktadır. Bir okula, yüksekokula veya üniversiteye denetimden sonra verilen yeterlilik olarak tanımlanmaktadır (Redhause, 1983).

Akreditasyon, birçok ülkede ve birçok sektörde topluma sunulan program ve hizmetlerin sistematik bir yaklaşımla güvence altına alınması için geliştirilen bir yöntemdir. Kalite denetimi ürünler kadar üretici kuruluş ve organizasyonlarını da kapsamaktadır. Bu nedenle kuruluşların program, eleman ve donanım olarak yeterlilikleri önem kazanmaktadır. Eğitimde akreditasyon ise, eğitim ve öğretim hizmetlerini üstlenen kuruluşların yeterliliğini konu eden bir deyimdir. Yeterliliğin ulusal veya uluslararası akreditasyon birimlerince kontrol edilerek ortaya konma gereksinimi vardır. Başka bir deyişle, belirlenmiş bir otorite standartları saptamakta

ve bu standartlar çerçevesinde kuruluşların sunduğu hizmetlerin nitelik ve yeterliliğini denetlemektedir. Eğitim söz konusu olduğunda farklı eğitim sistemlerinde bu otoritenin kaynağı farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır (YÖK, 1999: 6).

Bu önemli etkinliğin ilk safhasında YÖK bünyesinde kurulan Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi üyelerinin İngiltere ve ABD'deki öğretmen eğitiminde akreditasyon sistemini daha yakından tanımaları amacıyla adı geçen ülkelere 26 Mayıs – 5 Haziran 1998 tarihleri arasında bir çalışma ziyareti düzenlenmiştir.

Projenin son aşamasında, ülkemizde nitelikli öğretmen yetiştirilmesi ve gerekli kalite güvence sisteminin oluşturulması amacıyla YÖK bünyesindeki Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi'nde bir akreditasyon çalışma grubu oluşturulmuş ve Ekim 1998'den itibaren de çalışmalara başlanılmıştır (Tarhan, 2002 : 2).

Öğretmen eğitiminde standartlar, akreditasyonun temelini oluşturmaktadır. Bunlar, oluşturulacak sistemin gerekliliğini ortaya koyar ve yüksek nitelikli lisans programlarının geliştirilmesi için neler yapılabileceğini belirler. Standartlar konu alanı uzmanlarının görüşlerine, araştırmalara ve deneyimlere göre belirlenmiştir (Turhan GÜLLAÇ, 2003:52).

Türk öğretmen eğitimi akreditasyon sistemi, başlangıç standartları, süreç standartları ve ürün standartları olmak üzere üç grup standart üzerine odaklanmış olup bu gruplar yedi standart alanı içinde yer almakta ve Türkiye'deki eğitim fakültelerinin akredite edilmesi sürecinin temelini oluşturmaktadırlar. Aşağıda bu standart grupları ve yer aldıkları alanlar verilmiştir (YÖK, 1999: 32).

- Öğretim: Öğrencilerin gereken bilgi ve becerileri elde etmesini sağlamalıdır.
- Personel: Yeterli sayıda ve nitelikte öğretim elemanı olmalıdır.
- İşbirliği: Uygulama okullarıyla verimli ilişkiler kurulmalıdır.
- Fiziksel Altyapı: İlgili kurum veya program; yeterli derslik, kütüphane ve bilgisayar kaynaklarına sahip olmalıdır.

- Yönetim: Fakültenin idaresinde etkin bir yönetim sistemi kullanılmalıdır.
- Kalite Güvencesi: Öğretmen yetiştirme programının sürekli olarak gözden geçirilmesi ve geliştirilmesi için kullanılan bir kalite güvence sistemi bulunmalıdır.
- Öğrenciler: Programda yeterli sayıda ve nitelikte öğrenci olmalıdır.

Ancak, Doğan'a (1999:511)göre:

Türkiye'deki üniversitelerde Batıdaki oluşumlara benzeyen bir akreditasyon varlığı ve geleneğinden söz edilemez. Çünkü hem mesleki boyutta hem de üniversiteler üzerinde akreditasyon yetkisinde ve özelliğinde olan kurumlar yoktur. Benzer bir mekanizma gibi görünen Yükseköğretim Denetleme Kurulu görev sınırları içinde üniversitelerin ürün, işleyiş ve akademik performanslarını değerlendirecek bir yükümlülük bulunmamaktadır.

Oysa Batı Üniversitelerinin çoğunda yüksek öğretimdeki öğretim kalitesini arttırmaya yönelik araştırma ve geliştirme birimleri bulunmaktadır.

Tarhan (2002:3) eğitim fakültelerinde yapılanmanın sürdürülebilmesine yönelik önerilerini sunarken, yeniden yapılandırmanın pozitif ivme ile sürdürülebilmesinde önemli temel kriterlerden birinin, motivasyonla geniş bir tabana yayılan işbirlikli çalışmaların başlatılması olduğuna dikkat çekmekte ve bu amaçla YÖK, Millî Eğitim Bakanlığı ve fakülteler arasındaki koordinasyonu sağlanma görevini üstlenmiş olan Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi (ÖYMK) bünyesinde bazı koordinasyon kurullarının oluşturulmasını ve bu kurulların, gönüllülük ilkesine dayalı olarak yetkin kişilerle yapılandırılmasının ivedi bir gereksinim gibi görüldüğünü dile getirmektedir. Tarhan'a göre; oluşturulabilecek kurullardan biri doğal olarak "Akreditasyon Koordinasyon Kurulu" olmalıdır.

2.6.3. Yeniden Yapılanmada Yeni Düzenlemenin Getirdikleri

Eğitim fakültelerinin yeniden düzenlenmesi ile ilgili değişiklikler aşağıda özetlenmiştir (YÖK. 1998:20-25):

1. Eğitim fakültelerindeki bölüm yapılaşması millî eğitim sistemimizdeki okul yapılaşmasına paralel hale getirilmiştir. Bir başka deyişle, fakültelerde her okul düzeyine uygun öğretmen yetiştiren bölüm ve programlar açılması öngörülmektedir. Özellikle, fakültelerde kurulacak olan ilköğretim bölümünde uygulanacak programlar yoluyla sekiz yıllık kesintisiz temel eğitimde görev alacak öğretmenlerin yetiştirilmesi mümkün olacaktır. Fakültelerimizin mevcut

programları incelendiğinde, birkaç fakültemiz dışında fakültelerimizin, ihtiyaç olmasına rağmen, ilköğretimin ikinci kademesi olan 6-8. Sınıflar için alan öğretmeni yetiştirmedikleri görülmektedir. Fakültelerimiz, ortaöğretim (9-11) için yetiştirdikleri alan öğretmenlerinin 6-8. sınıflarda da görev almalarını beklemektedir. Ve şu ana kadar ki uygulama da bu şekilde olmuştur. İnsan gelişimi ve öğrenme alanındaki kuramlarını ve bilimsel araştırma bulgularını dikkate almayan bu uygulama öğretmen yetiştirme etkinliklerinde olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Bu nedenle, yeni düzenleme ile fakültelerimizde 6-8. sınıflar için alan öğretmenleri yetiştirilecek olması olumlu ve gerekli bir adım olarak görülmektedir. Ayrıca, aynı okul çatısı altında görev yapması beklenen bu tür öğretmenlerin, hizmet öncesi eğitimleri sırasında da okuldakine benzer bir yapı olan ilköğretim bölümü içerisinde yetişmeleri, etkileşim ve yardımlaşmayı güçlendirerek nitelikli öğretmenler yetiştirmemizi sağlayacaktır.

2. Yeni düzenlemede, ülkenin, kısa ve uzun vadede alanlara göre, öğretmen ihtiyacı dikkate alınarak; fakültelerin bu ihtiyacı nitelik ve nicelik olarak karşılamalarını mümkün kılacak bir yapılaşmaya gidilecektir. MEB öğretmen ihtiyacı planlaması ile alanlara göre eğitim fakültelerinin kontenjanları karşılaştırılmalı olarak incelendiğinde plansız ve çarpık gelişmenin olduğu kolayca fark edilecektir. Örneğin, daha çok ihtiyaç duyulan fen bilgisi öğretmenliği (6-8) program kontenjanı fakültelerde 1996 yılında toplam 240 iken, daha az ihtiyaç duyulan fizik, kimya ve biyoloji (9-11) programları için toplam 3.050 dir. Öte yandan, Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen ihtiyacı planlaması çalışmasında fizik, kimya ve biyoloji branşlarında fazlalık nedeniyle bu alanlarda öğretmen ihtiyacı göstermemiştir. Bir önceki bölümde vurgulandığı gibi, sağlıklı bir öğretmen ihtiyacı planlaması yapılmaması sonucu 6-8. sınıflar alan öğretmenlerinin yanı sıra, özellikle okul öncesi öğretmeni, sınıf öğretmeni ve İngilizce öğretmeni ihtiyacı son yıllarda had safhaya ulaşmıştır. Bu nedenle, yeni düzenlemede bu programların her fakültede lisans düzeyinde en kısa zamanda açılıp uygulamaya konması özellikle teşvik edilmektedir. Kaldı ki, adı geçen alanlardaki öğretmen ihtiyacını kısa vadede karşılamak amacıyla, Yüksek Öğretim Kurulu tarafından bu alanlar için hazırlanan öğretmenlik sertifikası programlarında uygulanmak üzere 1996 yılı içinde eğitim fakültelerine gönderilmiştir.

3. Yeni düzenlemede öngörülen en önemli hususlardan bir diğeri de, özellikle ilköğretim okullarında görev alacak öğretmenleri yetiştirirken yan alan uygulamasını, etkin bir şekilde işletmek yoluyla çeşitli alanlarda ortaya çıkabilecek öğretmen ihtiyacını giderecek tedbirlerin alınmış olmasıdır. Bu kapsamda, özellikle Türkçe'nin diğer bütün programlarda yan alan olarak yer alması önerisi ayrı bir önem taşımaktadır. Bütünlüğümüzü sağlayan temel iletişim aracı olan ana dilimiz Türkçemizin öğrencilerimize en iyi ve en doğru bir şekilde öğretilmesi tartışma götürmez bir olgudur. Anadilini etkin kullanmanın öğrencileri tüm yaşamlarında başarılı kılmasının yanı sıra, yabancı dil öğrenme ve kullanmadaki başarısını da önemli ölçüde arttıracak bir gerçektir. Bu nedenle, yeni düzenlemede Türkçe Öğretmenliği Programı (6-8), Türkçe öğretmenlerini yetiştirmekle birlikte, diğer programlara da ortak yan alan derslerini vermek üzere ayrı bir bölüm olarak yapılandırılmıştır.

4. Yeni düzenleme ile getirilen bir diğer önemli değişiklik ise ortaöğretim alan öğretmenlerinin yetiştirilmesi ile ilgilidir. Mevcut uygulamadan farklı olarak, yeni düzenlemede söz konusu öğretmenleri tezsiz yüksek lisans programları yoluyla yetiştirilmeleri öngörülmektedir. Aşağıda böyle bir uygulamanın temel gerekçeleri tartışılacaktır:

4.1. Ortaöğretim alan öğretmenlerinin daha güçlü alan bilgi ve becerileri ile birlikte daha güçlü bir öğretmenlik formasyonuna sahip olmalarının gerekliliği. Eğitim fakültelerimizdeki mevcut öğretmen yetiştirme uygulamaları bu kapsamda değerlendirildiğinde, dört yıllık lisans programı içerisinde gerek alan bilgisine, gerekse öğretmenlik formasyonuna ayrılan sürenin yeterli olmadığı görülmektedir. Özellikle öğretmenlik formasyonu içerisinde okul deneyimi, özel öğretim yöntemleri ve uygulama boyutlarında nitelik ve zaman açısından fakültelerde gerekli çaba ve duyarlılık gösterilmektedir. Öğretmen yetiştiren Eğitim fakültelerinin uygulama alanı / kurumu olması gereken okullarla olan ilişkinin çok güçlü olmaması ve bu okullarda yer alması gereken uygulamanın nitelik ve nicelik bakımından yetersiz düzeyde kalması mevcut uygulamanın en zayıf yönü olarak dikkat çekmektedir. Bu nedenlerle, öğretmenlerimizin güçlü bir alan bilgisi üzerine, çağdaş öğretim teknolojilerini içine alan, öğretmen yetiştirme alanındaki en etkin yaklaşımları içeren ve kültürümüze uygun bir öğretmenlik

formasyonu programı yolu ile yetiştirilmeleri, ülkemizin geleceği açısından önemli olarak değerlendirilmelidir. Yeniden düzenlenmesi öngörülen söz konusu öğretmenlik formasyonu programının başlıca özellikleri aşağıda sıralanmıştır:

4.1.1. Alan ile ilgili özel öğretim yöntemleri konusuna özel bir önem verilecek ve buna ayrılan zaman arttırılacaktır. Bu çerçevede YÖK / Dünya Bankası, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında özel öğretim yöntemleri konusunda yüksek lisans doktora, doktora sonrası ve kısa dönem statülerinde yurtdışında eğitime tabi tutulan personel önemli roller üstlenecektir. Özel öğretim yöntemleri konusunda çeşitli alanlarda sözü edilen proje tarafından geliştirilen materyal ve diğer kaynaklar ile ilgili proje yoluyla sağlanacak uygun ekipman zamanla tüm eğitim fakültelerine dağıtılacaktır.

4.1.2. Eğitim fakültelerinin, uygulama okulları ile olan ilişkisi daha sistematik, dinamik ve sürekli hale getirilecektir. Bu kapsamda öğretmen adayların uygulama aşmasından önce, okulu daha yakından tanıyabilmelerini sağlamak amacıyla “okul deneyimi” adı altında ek bir uygulama programı başlatılacaktır. Ayrıca, okul ve fakülte arasındaki işbirliğini güçlendirmek amacıyla, özel öğretim yöntemleri ve uygulama derslerini, okullarda görevlendirilecek “usta öğretmenler” ile fakültelerde bu dersleri veren ilgili öğretim elemanlarının birlikte vermeleri sağlanacaktır. Bu amaçla okullardaki “usta öğretmenlerin” fakültelerde ek görevli öğretim elemanı olarak görevlendirilmeleri yeni düzenlemede özellikle vurgulanmaktadır.

4.1.3. Hazırlıkları sürdürülen yeni öğretmenlik formasyonu programında, mevcut derslerden farklı olarak öğretmenin sınıf içi etkililiğini önemli ölçüde arttıracak sınıf yönetimi, iletişim, motivasyon, öğrenme gibi konulara yer verilmesi öngörülmektedir. Derslerin işlenişinde kuramsal bilgiler aktarmaktan çok, bu bilgilerin uygulamada karşılaşılan sorunların çözümünde nasıl kullanılabileceğini göstermek amaçlanmaktadır.

4.1.4. Her öğretmenin çağdaş öğretim teknolojilerini bilmesi ve derslerinde kullanması öğretmen niteliğinin yükseltilmesine olumlu katkılarda bulunacağından, bu alanlara yeni öğretmenlik formasyonu programı kapsamında yer verilecektir. Özellikle bilgisayar okur-yazarlığı, bilgisayar yoluyla bilgiye erişim ve yayma (internet) ve bu

yolla ders materyalleri üretme veya geliştirme, hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede temel hedeflerden biri olarak görülmektedir.

4.2. Yeni düzenleme yoluyla üniversitelerimizin fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri arasında yaşanan iş tekrarı (duplikasyon) sorununu ortadan kaldırarak kaynakların daha ekonomik ve verimli kullanımını sağlamak. Bu sorunun çözümüne yardımcı olmak üzere eğitim fakültelerinin, ortaöğretim alan öğretmeni yetiştiren bölümlerinde görevlendirilecek öğretim elemanlarının bundan sonra eğitim-öğretim, araştırma ve hizmet işlevlerini özel öğretim yöntemleri üzerine yoğunlaştırmaları gereği öngörülmektedir. Böylece her fakülte kendi misyonu çerçevesinde çalışmalarını sürdürebilecektir. Bunun sonucu olarak, bugüne kadar ciddi bir şekilde ihmal edilmiş olan özel öğretim yöntemleri alanının bir disiplin olarak tanınması, bu alanda bilgi birikimi sağlanması ve insan gücü yetiştirilmesi beklenmektedir.

4.3. Alanların çoğunda mevcut ortaöğretim öğretmeni kontenjanlarının bu öğretmenleri istihdam eden kuruluşların ihtiyacından fazla olması.

Yapılan değişiklikler, lisans programlarında yer alan dersler, kredileri ve tanımları ile birlikte, yeni düzenleme ile ilgili uygulama ilkeleri de Ocak 1998 içersinde fakültelerine gönderilmiştir. Bunun yanısıra, eğitim fakültesinin yeni bölüm, anabilim dalları ve program adlarını gösteren şema, uygulanacak programlar ve kontenjanlar, ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programı ve proje kapsamında yazılan kitapların listesi de ek olarak eğitim fakültelerine gönderilmiştir (Turan Gullaç, 2003:60).

Özellikle YÖK, Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler arasında şimdiye kadar yetersiz kalan iletişim ve koordinasyon sorunları nedeniyle öğretmen arz ve talep dengesinde ciddi sorunların yaşanması sonucu, MEB'nin öğretmen ihtiyacı yeteri kadar ve sistemli bir biçimde öğretmen yetiştiren kurumlar tarafından bilinemediği için, çeşitli alanlarda yoğun olarak orta öğretime alan öğretmeni yetiştirilmiştir. Öte yandan, özellikle son yıllarda birçok fakülte, maddi nedenlerle ortaöğretime öğretmen yetiştirmek üzere öğretmenlik sertifikası programları uygulamaktadırlar. MEB' nin ihtiyacı göz ardı edilerek gerçekleştirilen bu tür uygulamalar birkaç alan dışında azımsanmayacak sayıda, ortaöğretim alan öğretmeni

fazlalığının oluşmasına sebep olmuştur. Bu nedenle, yeni düzenlemede öngörülen ortaöğretim alan öğretmenlerinin yüksek lisans yoluyla yetiştirilmesi uygulamasının öğretmen açığına neden olabileceğini iddia etmek en azından kısa vadede geçerli görünmemektedir. Kaldı ki, ülkenin ihtiyacına ve alandaki çelişmelere paralel olarak programları devamlı olarak değerlendirmek gerekli revizyonları yapmak yüksek öğretim kurumlarının önemli görevlerinden biri olmak durumundadır. Özellikle öğretmen yetiştirme alanının da bu görevin daha sistematik ve koordineli bir şekilde gerçekleştirilmesi ayrı bir önem arz etmektedir (Sarıkaya, 2003: 18).

2.6.4. Yeniden Yapılanmanın Olumlu ve Olumsuz Yanları

Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecine ilişkin olarak konunun uzmanı pek çok bilim adamı, bu uygulamayı farklı yönlerden değerlendirerek olumlu ve olumsuz yönde birçok eleştiri getirmektedirler.

Bu noktada araştırmamız “Yeniden Yapılandırılmış Eğitim Fakültelerinde (Resim-İş A.B.Dallarında) Sanat eğitime “Hümanist bir Eğitim Yaklaşımı”nın ne denli var olduğunu” örneklemimizi oluşturan öğretim üyeleri ve öğrencilerin algularından hareketle değerlendireceğinden, yeniden yapılanmanın olumlu ve olumsuz yönlerine aşağıda kısaca değinilecektir.

2.6.4.1. Yeniden Yapılanmanın Olumlu Yanları

Yüksek Öğretim Kurulu'nun 4 Kasım 1997 tarihli kararı ile eğitim fakültelerine yeni bir yapılanma getiren düzenlemenin olumlu yanlarını Kavcar (1999: 8-11) aşağıdaki şekilde özetlemiştir:

1. Türkiye'de şimdiye kadar ihmal edilmiş olan “özel öğretim yöntemleri” konusu ile ilgili çalışmaların yapılması ve bu alanda yüksek lisans ve doktora yapmak üzere öğretim elemanlarının yurt dışına gönderilmesi olumlu bir çabadır. Yeni sistemin bir başka olumlu yanı, öğretmenlik uygulamasına gereken önemi verme yaklaşımıdır.

2. Standart program yaklaşımı olumlu sayılabilir. Bir işe görevli eleman yetiştirirken, birbirine benzer programlarla yetiştirilmesi gereği vardır. Ama bütün derslerin YÖK tarafından belirlenmesi yerine, fakültelere belli oranlarda esneklik tanınabilirdi.

3. Sınıf öğretmeliği sorunu ihmal edilen, YÖK ve MEB' nin daha önce gereken önemin vermediği bir alandı. Bu anlamda sınıf öğretmenliği sorununu ciddi olarak ele alma yaklaşımı çok olumlu.

4. Yeni Model, 8 yıllık kesintisiz temel eğitime öğretmen yetiştirme hazırlığı bakımından yenilikler getirmektedir.

5. Modelde öğrencilerin lisans eğitiminde asıl dallarının yanında alması istenen yan alanlar, ülkemiz gerçekleri ve öğretmen ihtiyacını karşılama bakımından temelde olumlu bir yaklaşımdır.

YÖK'ün öğretmen yetiştirmeye ilişkin yeni düzenlemesinde, okul deneyimi I, okul deneyimi II, öğretmenlik uygulaması gibi dersler, öğretmenlerin hizmet öncesinde eğitimde yer alan uygulama-staj sürelerinin artırılmasına, yoğunlaştırılmasına yöneliktir. Ancak iyi öğretmenlerin okulda, yetkin müdürlerin rehberliğinde yetişeceği giderek daha çok kabul görmektedir. Bu yetiştirme sorumluluğunu yerine getirecek okul yöneticilerinin öğretim liderliği, en azından yöneticilik yeterlilikleri tartışmaya açıktır. Bununla birlikte, yöneticilerin yeniliğe açık olması gerekli bilgi donanımına sahip olması öğretmen adaylarını yetiştirme açısından bir zorunluluktur. Fakat Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi'nde "Okul deneyimi" ve uygulaması konusunda yapılan bir araştırmada; öğretmen adaylarının, okul deneyimi uygulaması hakkındaki görüşlerinin birçok bakımdan; koordinatör öğretmen ve rehber öğretmenlerin görüşleriyle önemli ölçüde örtüştüğü görülmektedir. Her iki kesim de, bazı aksaklıkları kabul etmekle birlikte, bu uygulamanın öğretmenlik bilgi ve becerisinin kazandırılması açısından son derece yararlı olduğu noktasında birleşmektedirler (Harmandar; Bayrakçeken; Kıncal; Büyükkasap; Kızılkaya; Algur, 2003: 49).

Eşme'ye (1998: 363) göre, yeni model, 8 yıllık kesintisiz temel eğitime öğretmen yetiştirme hazırlığı açısından olumlu yenilikler getirmekte ve temel

eğitimin 6-8. yıllarında, öğretmen lisans programlarının şimdiye kadar açılmamasından kaynaklanan boşluğun doldurulmasını sağlamaktadır. Bu durum yeni yapılanmanın en olumlu taraflarından biridir. Ancak yeni modelin tamamı için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Yeni modelin gerek ana ilkeleri, gerekse ayrıntıları ile beraberinde birçok olumsuzlukları bulunmaktadır.

2.6.4.2. Yeniden Yapılanmanın Olumsuz Yanları

Yükseköğretim Kurulu Yürütme Kurulu'nun 4 Kasım 1997 tarihli kararı ile "Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma" adı altında yürürlüğe konulan uygulamanın "öğretmen yetiştirme" ve "eğitim bilimleri" boyutlarında getirdiği ve günümüzde de devam etmekte olan bazı temel sorunlar, bu yeni uygulamanın başlangıcından itibaren "öğretmen yetiştirme" de karşılaşılan ve günümüzde de büyük ölçüde giderilememiş bulunan belli başlı sorunlar özetle yeniden yapılanmanın olumsuz yanlarından kaynaklanmaktadır.

Eğitim fakültelerinin yeniden yapılanmasının olumsuz yanlarını Kavcar, (1999: 8-11) aşağıdaki şekilde özetlemiştir:

1. Neye göre seçildikleri belli olmayan Türkiye'deki öğretim elemanlarının yanı sıra, Türkiye koşullarını bilmeyen, sadece kendi ülkelerindeki uygulamalar ile sınırlı yabancılar çok yüksek ücretlerle görevlendirilmişlerdir.

2. Kendi birikimlerimize ve deneyimlerimize dayanmayan, kendi eğitimcilerimizce, akademik kurullarda tartışılmadan, tepeden inme bir biçimde ortaya çıkan bu yapılanma, "dışardan alınma bir model" görüntüsü vermektedir. Oysa bu yapılanmayı uygulayacak olan öğretim elemanlarıdır. Öğretim elemanlarının desteğinin alınmayışı bu uygulamanın olumsuz yanlarıdır.

3. Programlardaki derslerin düzenleri incelendiğinde öğretmenlik için çok gerekli olan psikoloji, sosyoloji, felsefe, eğitim psikolojisi, Türk eğitim tarihi gibi derslerin eğitim programından çıkartılması olumsuz bir uygulamadır.

4. Ortaöğretim dal öğretmenliği için lisansüstü eğitim öngörülmesi niteliği yükseltici bir etken olarak görülmesine rağmen bu yaklaşım Türkiye gerçeklerine ve

koşullarına uygun değildir. Çünkü daha önce hiçbir önkoşul konulmadan lisans mezunu herkes öğretmen yapıldı.

5. Bilimsel tutum ve akademik değerler açısından tezsiz yüksek lisans programı için öngörülen derslerin lisans dersleri olması ve bunlarla yüksek lisans diploması verilmesi sakıncalıdır.

6. Ortaöğretim dal öğretmenleri için 4 yıllık lisans programı, 3.5 yıla mı sığdırılacaktır, yoksa öğrenci iki ayrı programı bir yarıyıl birlikte mi yürütecektir?

Öğretmenler arasında tezsiz yüksek lisans yapan-yapmayan ikiliği ve çekişmesi olacaktır.

Yeni düzenlemede öğrenci kaynağına hiç değinilmiyor. Oysa nitelikli öğretmen için nitelikli adaylar gerekir.

Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması ile gerçekleşen durum, sistemin öğretmen ihtiyacını bir ölçüde çözmüş görünüyorsa da, daha şimdiden yakınmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Nitekim sistemin salt öğretmen boyutunu gören YÖK, bu okulların yönetim ve denetim boyutunu görememiştir. Şimdi, yüksek lisans konumunda okullara gidecek öğretmenlerin yönetici ve deneticilerinin ön lisans ya da yüksek lisans düzeyinde öğrenim gördükleri düşünülürse sistemin nasıl bir sıkışıklık yaşayacağını kestirmek olasıdır. Genel olarak değerlendirmek gerekirse bu yapılanma, yıkıntıları ve döküntüleri ile gelecekte maliyeti yüksek, uygulamadan uzak, varolan sistemi yeterince analiz edemeyen, yetersiz uzmanlarla yapılmış bir operasyon olarak değerlendirilecektir (Açıkalm, 1998: 258; Sarıkaya, 2003:s.44'deki alıntı). Oysa Sarıkaya'nın Dönmez'den aktarımıyla: yeniden yapılanma girişiminde sorun doğru tanımlanabilseydi; sosyal ekonomik ve teknolojik bileşenler iyi analiz edilebilseydi ve bu analizlere dayalı olarak sorunları çözebilecek yeterlilikte özgün çözümler üretilebilseydi, bu olumsuzluklar yaşanmayacaktı (Dönmez, 1998: 73 ; Sarıkaya, 2003:s.44'deki alıntı).

Ataman (1998: 269-270), yeni yapılanmada çağdaş olmayan boyutları ve bu yapılanmayı bekleyen tehlikeleri şu şekilde ifade etmektedir:

1. En az yetmiş yıllık öğretmen yetiştirme deneyimi dikkate alınmamıştır.
2. Çalışma gruplarının oluşturulmasında yeteri sayıda Türk olan uzmanlardan çok, ülke koşullarını bilmeyen sadece kendi ülke uygulamaları ile sınırlı olan uygulamacılar yüksek ücretlerle görevlendirilmişlerdir.
3. Sistemi iyileştirmek için yapılan tüm önerilere kulaklar tıkanmış, dikkate alınmamıştır.
4. Fen-edebiyat fakültelerinin mezunlarına iş olanağı açmak üzere düzenlenmiş izlenimini veren bir uygulama yaklaşımı görüntüsündedir.
5. Eğitim bilimleri alanındaki lisans programlarının lisans üstüne kaydırılması olumlu olmakla birlikte hangi alanlara öncelik verildiği ve yapılış gerekçeleri anlaşılammaktadır.
6. Disiplin alanlarının öğretimi ön plana çıkartılmakla birlikte, bu alan derslerini okutacak olanlar yetiştirilmeden, derslerin işlenişi eğitim bilimcilerden alınarak, disiplin alanlarına verilmiştir.
7. Öğretmen yeterliliğine dayandırıldığı ileri sürülen programda, temel yeterlilikleri kazandıracak gelişim, öğrenme, öğretme, eğitimle diğer disiplinlerin ilişkisi, ölçme, sınıf kontrolü, bireysel program geliştirme, öğrenci performansını belirleme gibi çağdaş yeterlilik alanlarının uygun olmayan biçimde birleştirildikleri, kredi ve saatlerinin azaltıldığı gözlemlenmektedir.
8. Eğitim fakültelerindeki öğretim elemanlarının desteğini almayan bir uygulamadır.
9. Bu yapılanma eğitim bilimleri alanının büyük bir bölümünü, haksız ve doğru olmayan bir biçimde gelişmelerin ve oluşumların aksine askıya almaya çalışan bir uygulama izlenimini vermektedir.

Eğitim kurumlarındaki değişimi genel olarak değerlendiren Korkut'a (2002:91) göre: Değişimi öngören ve benimseyen yöneticiler, değişim fikrini gerekçeleri ile yönetilenlere, topluma gecikmeden anlatmak zorundadırlar. Değişme ve bilimsel araştırma alışkanlığı olmayan eğitim örgütlerinde, yeterince ön hazırlık çalışmaları yapılmadan alınan değişiklik ve yenilik kararları başarılı sonuç vermemektedir. Eğitimin sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yönleri dikkate

alındığında konunun ne kadar kapsamlı bir boyut kazandığı anlaşılmaktadır. Bu durum ise, eğitimde yenileşme ve değişimin güçlüğünü açıklamayı kolaylaştırmaktadır.

Bu bağlamda yukarıdaki eleştirilerden hareketle, yeni yaklaşımlar ışığında ulusların rekabet gücü katılımıcılığın topluma yayılmasını zorunlu kılmaktadır. Katılımıcılığın akademik kurumlarda yer bulması veya bazı kurumlarla sınırlı kalması anlam ifade etmemektedir (Akkutay, 2005:73).

2.7. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu başlık altında “hümanizm ve aydınlanma”, “sanat eğitimi” ve “öğretmen eğitiminde yeniden yapılanma” ile ilgili bulunan araştırmaların kısa açıklamalarına yer verilmektedir. Araştırmaların özetlenmesinde kronolojik sıra izlenmiştir.

2.7.1. Hümanizm ve Aydınlanma ile ilgili Araştırmalar

Camus (1960) “Denemeler” adlı kitabında, günümüz insanının Prometheus’a bakış açısını eleştirel bir biçimde değerlendirmekte, eğer bugün Prometheus yeniden gelecek olsa, bugünün insanları ona tanrıların yaptığını yapardı ve ilk sembolü olduğu insanlık adına onu kayaya çivilerlerdi demekte, Prometheus’a olan bu düşmanlığın nedenini de bugün insanın sanata ve ona bağlı her şeyi bir engel, bir kölelik belirtisi saymasına, teknolojiye bağımlı olmasına karşın, tam tersine Prometheus’un makineyi sanattan ayırdığı biçiminde açıklamaktadır.

Novack (1966) “Existentialism Versus Marxism: Conflicting Views on Humanism By George Novack”, Marx’izmin varoluşçuluğunu irdelediği kitabında, insana, kendisinden başka kural koyucu olmadığını ve en ümitsiz zamanında bile kendi kendine karar verdiği hatırlatıldığı için hümanizmin bir ‘erg’ olduğunu belirtmektedir.

Vercors (1965) “İnsan ve İnsanlar” adlı kitabında, insanın bir başkaldırı bir savaş olduğunu söyleyerek, eğer insan ayaklanan bir yaratıksa, hep baş kaldıracaksa, hep de ezilmesi gerekeceğini ifade etmiştir.

Mukerjee (1968) “The Way of Humanism East and West / Doğu’da ve Batı’da Hümanizm Yolu adlı kitabında” Humanizmin anlamı ve hükümleri üzerinde durarak, hümanizmi insanın anlamı, amaçları ve değerlerinin birleştirilmiş bir sistemi

ve insan ergi, bireyselliği ve topluluğunun uyumlu programı olarak açıklamakta, Jaspers'ın ölümsüzlüğün diyalektikleri, Allport'un uyum ve bireysellik, Angyal'ın homonomy ve bağımsızlık, Frankyl'in üstünlük ve gerçeklik üzerine olan görüşlerini belirtmektedir.

Erhat (1969) "İşte İnsan" adlı kitabında, insanoğlunun umuda karşı hep ayaklandığını, bu gün bu dünyada yaşama istemine karşın, ötelerin ve yarınların aldatici çekiciliğine kapılmakla nerelere sürüklenebileceğinin denendiğini ve bilindiğini ve artık ne pahasına olursa olsun insanlığın kendini gerçekleştirmek zorunda olduğunu ifade etmektedir. Bu konuda insanın katlanamayacağı hiçbir çaba olmadığı gibi insan olma ülküsünün ilk temsilcisinin de 'Prometheus' olduğunu belirtmiş ve özgürlük, eşitlik, kardeşlik, gibi kavramların bir bilinç süreci içinde yaşayıp gelişeceğini vurgulamıştır.

Fromm (1977) "Kendini Savunan İnsan- Ahlak Felsefesinin Psikolojisine İlişkin Bir Araştırma" adlı kitabında, yetkeci ahlak felsefesine karşı, hümanist etiği ,yani insancı ahlak felsefesini irdelemekte ve her iki felsefenin /etiğin ölçütlerini ortaya koymaktadır.

Sartre (1980) « Varoluşçuluk-Existentialisme »adlı kitabında, insanın, her şeyden önce, şu andaki varlık olduğunu ve doğal gerekirciliğin dışındaki bu varlık yapısıyla kişinin özünü önceden belirleyemeyeceğini, onu bireysel yaşam işlevi içinde kazanabileceğini belirtmiştir.

Velidedeoğlu (1980) "Türk Ulusçuluğu" adlı araştırmasında, Türk Devriminin basit bir rejim değişmesi olmayıp, ulusun yaşayışında köklü değişiklik yaratan bir olgu, bir sosyal olay olduğunu vurgulamakta, Türk devriminin getirdiği milliyetçiliğin ırkçı milliyetçilik olmayıp, Türk vatani üzerinde birlikte yaşama zorunluğundan doğan ülkücü milliyetçilik olduğunu belirtmektedir.

Özturanlı(1980) « Atatürk Devrimciliği » adlı araştırmasında, Atatürk Devrimciliğinin, Atatürk'ün insan, bilim ve akıldan yana olan görüşleri nedeniyle elde edileni korumakla yetinen bir devrimcilik olmadığını aksine dogmalara ve katı düşünce sistemlerine karşı olduğunu ifade etmektedir.

Aytaç (1980) "Avrupa Eğitim Tarihi-Antik Çağdan 19. yy. Sonlarına Kadar" adlı kitabında, Rousseau'yu değerlendirmekte, onun natüralizmin yanı sıra bütün çağdaş demokrasilerin de öncüsü olduğunu belirtirken, Rousseau'nun Rönesans' tan

beri gelişen yeni Avrupa kültürünün- yani Aydınlanmanın- bir değerlendirmesini yapmış olmasının aynı zamanda çok önemli bir değişimin kaynaklarından birini oluşturduğunu ifade etmektedir.

Geçtan (1981) “Erich Fromm ve İnsancı Psikoloji” adlı araştırmasında, Fromm’un ‘Özgürlükten kaçış’ adlı yapıtını irdelemekte ve Fromm’un, tarih boyunca insanın giderek daha fazla özgürlük kazandığından ancak bunun karşılığını yalnızlaşarak ödediği görüşlerinden söz etmektedir.

Zekiyan (1982) “Humanizm (İnsancılık) Düşünsel İçlem ve Tarihsel Kökenler” adlı kitabında, hümanizmin kavramına yüklenen anlamları çeşitli dillere göre açıklamaktadır.

Öktem (1983) “Hukuk Felsefesi” adlı kitabında, insanın daha doğuştan vazgeçilmez ve devredilmez bazı hakları olduğu düşüncesini savunan 18. yüzyıl Tabii Hukuk Öğretisine değinmektedir.

Kant (1984) “Aydınlanma Nedir? Sorusuna Yanıt” adlı denemesinde, Aydınlanmanın, insanın bizzat kendisinin neden olduğu erginsizlikten kurtuluş olduğunu belirtmekte ve eğer insan bu erginsizlikten kurtulamıyorsa bunun nedeni, insanın kavrayışının yetersizliği değil de, başkasının kılavuzluğu yerine kendi zekasına dayanmak için gereken sebat ve cesaret eksikliği olduğunu belirtmektedir. Bu yüzden Aydınlanmanın temel başarısının buna bağlı olduğunu ve Aydınlanma sembolünün “Sapere aude! Kendi zekamı kullanmaya cesaret et!” olması gerektiğini ifade etmektedir.

Kuzgun (1985) “Psikolojide İnsancı Yaklaşım” adlı araştırmasında, İnsancı psikoloji’de ilke ve yöntemleri açıklamakta, ‘İnsancı psikoloji’nin felsefede varoluşçu ve fenomenici görüşlerden, psikolojide Gestalt kuramından etkilenmiş olduğunu belirtirken Maslow ve Rogers’ın kendini gerçekleştirmiş insanın özelliklerine ilişkin görüşlerine yer vermektedir.

Gökberk (1985) ‘Felsefenin Tarihi’ adlı kitabında, “Aydınlanma” görüşlerinin aynı zamanda Rönesans felsefesinin de temelini oluşturduğunu belirtirken, bu dönemde bilim, sanat, din ve devlet gibi toplumsal yaşamı oluşturan unsurların kendi yollarında özerk olarak ilerleme olanağını bulmuş olduğunu ifade etmektedir.

Sinanoglu (1988) "Türk Hümanizmi" adlı kitabında, Türk hümanizminin özünü anlatmakta, Atatürk Devriminin Türkiye'nin tümüyle batılılaşma hareketi olduğunu ifade ederken, Atatürk devrimini sönmekte olan heyecanların düzeyinden fikir düzeyine aktarıp değerlendirmenin Türk insanına eleştiri ruhunu ve yaratma gücünü sağlayacak yeni bir eğitim sisteminin ilkelerinin saptanmasını da sağlayacağını vurgulamaktadır.

Gökbek (1990) « Felsefenin Evrimi » adlı kitabında, Avrupa'nın Renaissance'tan beri oluşan yeni kültürünün, kısaca "Aydınlanmanın" ilk olarak değerlendirmesini yapan J.J.Rousseau'nun ve Fransız Aydınlanmasının en tutarlı önderlerinden Voltaire'in görüşlerini ortaya koymakta ve özellikle aydınlanmaya karşı ilk eleştirel yaklaşımın J.J.Rousseau'dan geldiğini ifade ederken, onun 'Yurttaş, bütünü iyiliğini göz önünde bulunduran bir toplumsal bilinci, varlığının temeli olarak duyacak gibi yetiştirilmelidir.' görüşlerine yer vermektedir.

Güngör (1992) "Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik" adlı kitabında Türkiye'deki teknoloji ve kültür değişmesine dikkat çekmekte, Atatürk devrimlerinin yurdumuzun sosyal, endüstriyel ve kültürel yönden gereksindiği dinamizmin bir sonucu olduğunu ifade ederken bu dinamizm Türk toplumunda etkinliğini her zaman koruyacağını belirtmektedir.

Nietzsche (1993) "Ecco Homo" adlı kitabında, kendinden yola çıkarak değerlendirmeler yapmakta, "Her kim iyi ve kötü'de yaratıcı olmak ister, en önce bir yok edici olmalı, değerleri parçalamalıdır." Görüşünü ortaya koyarak, yaratıcı insanın aynı zamanda bir başkaldırıcı olduğunu ve böylece insanın en yüksek kötülüğünün en yüksek iyiliğe gireceğini belirtmekte ve bunun da adına 'yaratıcılık' demektedir.

Erhat (1993) "Mitoloji" sözlüğünde, Mitolojik ad ve terimlerin tanımlarını yapmakta ve Prometheus gibi mit'lere konu olmuş kahramanların mitolojik öykülerini şiirler ile anlatmaktadır.

Akyürek (1994) "Ortaçağdan Yeniçağa Felsefe ve Sanat" adlı kitabında, hümanizm ve hümanist kelimelerinin anlamlarını irdelemektedir.

Hof (1995) « Avrupa'da Aydınlanma » adlı kitabında, "Aydınlanma" nın 18. yüzyılın başarılı Alman sanatçısı Daniel Chodowiecki'nin bakır üzerine yapılmış bir gravürünün adı olduğunu belirtmekte, Chodowiecki'nin "mantığın bu yüce yapıtı"

diye değerlendirdiği tablosundaki 'ışığın' çağın reformlarına ve iyiliksever bir sıcaklığa işaret ettiğini ifade ederken, ışığın yüzyılı tanımlayan kavramlara yansımış olduğunu anlatmaktadır.

Yazıcı (1996) "Aydınlanma Felsefesi ve 1923 Devrimi" adlı araştırmasında "Palmer ve Colton'un değerlendirmelerinden " alıntısında yazarların 18. yüzyıl veya bu yüzyılın 1789 Fransız Devrimi öncesine rastlayan yıllarının genellikle Aydınlanma Çağı olarak bilindiğine değindiklerini ifade etmekte, dolayısıyla Batı toplumlarına günümüzde sahip oldukları demokratik kimliği kazandıran Büyük Fransız Devrimi ile ardından gelen anayasacılık hareketleri olduğu halde, 1789 Devrimi'nin gerisinde kalan asıl etkenin Rönesans'la başlayıp Aydınlanma döneminde en yüksek ivmesine ulaşan değişimler olduğunu belirtmekte ve benzer şekilde Türk siyasal yaşamına da günümüzde sahip olduğu çağdaş ve modern kimliğini kazandıran Cumhuriyet devrimleri olduğu halde; onu bu noktaya götüren Tanzimat'la başlayan reform hareketlerinin yarattığı nicel değişimlerdir görüşüne yer vermektedir.

Ateş (1996a) 'Atatürk ve Aydınlanma' adlı bildirisinde, "Aydınlık götürme" anlamına gelen kavramın felsefesine değinmekte ve 'Aydınlanmanın' iki ayağı olan : insanların kendi kaderlerine egemen olmanın yollarını aramaya başlamaları ve insanların kendi kaderlerine egemen olurken, eşitsiz bir toplum düzeninden , eşitlikçi bir toplum düzenine geçmelerinden söz etmektedir.

White (1996) "We Need Science And The Humanities / Bilime ve Hümanizme İhtiyacımız Var"adlı araştırmasında, hümanistlerin toplum için çok önemli ve çekici olduklarını bunun fen bilimciler için de söylenebileceğini bu yüzden fen bilimcilerin daha objektif ve güvenilir olması gerektiğini, ancak bu objektiflik ve güvenilirliğin, insanlık problemleri için, bütün çözümleri sağlamak için yeterli olmadığını belirtmekte bu yüzden bilimi sanattan tamamen ayırmanın çok aptalca olduğunu vurgulamaktadır.

Kuçuradi (1997) "Nietzsche ve İnsan" adlı kitabında, Nietzsche'nin insan üzerine görüşlerini irdelemekte ve onun "Bilginin, kendisi bir hedef değil, insanın bir varlık şartıdır." fikirlerine yer vermektedir.

Sezen (1997) "Hümanizm ve Atatürk Devrimleri" adlı kitabında, Kemalist ideolojinin dünya görüşü, hayat felsefesi, kültür ve toplumsal dinamiklerine-

hümanizm-açısından yorumcu ve analizci bir metodoloji yaklaşımı ortaya koymaktadır.

Saydam(1997) “Deli Dumrul’un Bilinci” adlı kitabında Jung (1981) ve Neumann, (1971) dan hareketle ‘Mit’leri incelemekte, evrenin ve insanın yaratılış öyküsünde, mitolojik kahramanların maceralarında, “en” bireysel gelişim öykülerinin de dile getirilmiş olduğunu ifade etmiş, “ mitojen/mitolojik” atalarının mitlerinde, bireyin kendi kökenini bulduğunu dolayısıyla insanlığın soyuluş serüveninin, insanın bireyoluş öyküsünde bireysel düzeyde tekrarlanmakta olduğunu belirtmiştir.

Demir (1999) “Türk Aydınlanması ve Voltaire, Geleneksel Düşünceden Kopuş” adlı kitabında, Voltaire’in çevirilerinin ve uyarlamalarının belki de en önemli etkilerinden birisinin, “Türk düşüncesinin dinî konulardan dünyevi konulara doğru yönelmesi sürecine katkılarda bulunmuş olması” olduğunu ifade etmektedir.

Pearson ve Podeschi (1999) “Humanism and Individualism: Maslow and His Critics / Hümanizm ve Bireycilik: Maslow ve Eleştirileri” adlı araştırmalarında, Foucault’nun görüşlerine yer vermekte, bugün Foucault' un Birleşmiş Devletler' de, post-modern bilim üzerinde, eğitim alanı dahil çok büyük etkisinin olduğunu belirterek onun “Bizler hepsi güç uygulamaları tarafından yapılan vicdan ve kendimize ait bilgiler tarafından kendi kimliğimize bağlanmış durumdayız.”görüşlerini ortaya koymaktadırlar.

Sumberg (1999) “The Pursuits of Unhappiness / Mutsuzluğun yakalanması” adlı araştırmasında, insanın mutlu ya da mutsuz oluşunun bile salt kendi seçimi olduğu görüşünü belirtmektedir.

Vasseleu (1999) ‘Işığın Dokusu (Irigaray, Levinas ve Merleu- Ponty’de Görüş ve Dokunuş)’adlı kitabında, Batı düşünce tarihinde varoluş ve ışığın doğasının iç içe geliştiğini ifade etmekte, Platon’un, bu metafor biçimini kullanarak, varoluş ve doğru arasındaki doğal ilişkiyi, Blumenberg’in de ışığın öneminde, modern aydınlanma düşüncesi ile oluşan bir değişiklik saptadığını belirtmiştir.

Goldmann (1999) ‘Aydınlanma Felsefesi’ adlı kitabında, Kant’ın “Aydınlanma Nedir? Sorusuna Yanıt” adlı denemesinden çıkışla; Aydınlanma için sadece insanın düşüncesini tüm otoritelerden bağımsız hale getirmesinin yeterli olmadığını, aynı zamanda insanların düşüncelerini kamuya özgürce sunması ve

herkesin düşüncelerini özgürce yazma ve söyleme hakkına sahip olması gerektiğini bildirmektedir.

Sandefur (1999) “Frank Lloyd Wright’s Humanism” adlı araştırmasında, “İnsan ruhu”nun insanın içindeki kahraman olduğunu ifade etmiş ve insanın kendi arayışında yüceltilmiş olan- ve kendi özü tarafından yüceltilen varlığı ile Tanrıyı ararken kendini bulduğunu belirtmiştir.

Chaunu (2000)Aydınlanma çağı-Avrupa uygarlığı adlı kitabında, Aydınlanma Avrupa’sını çeşitli boyutları ile irdelemektedir.

İnce (2000) “ Sanatta Eğitim Sorunu ve Sanat Eğitimi İlişkisi” başlıklı makalesinde, günümüz toplumunun yoğun tempolu bir toplum olduğu düşünülürse burada artık bireyin eğitiminin yerine toplumun eğitiminin söz konusu olduğunu belirtmiştir.

Schmidt (2000) « Aydınlanma Nedir? Sorusuna Yanıt » adlı araştırmasında, aydınlanmanın, Kant başta olmak üzere birtakım filozoflarla Avrupa’da 17. yüzyılın ikinci yarısıyla, 19. yüzyılın ilk çeyreğini kapsayan bir dönemde akli; insan yaşamındaki mutlak yönetici ve yol gösterici yapma ve insan zihniyle bireyin bilincini, bilginin ışığıyla aydınlatma yönündeki çabalarıyla seçkinleşen kültürel bir dönem, bilimsel keşif ve felsefi eleştiri çağı olduğunu belirtmektedir.

Şahan (2000) “Çağdaşlaşma Süreci Aydınlanma ve Kemalist Türkiye” adlı kitabında, hümanizmin bir ideoloji olduğu kadar bir etik de olduğunu belirtmekte ve hümanizm etiğinin başlıca ilkeleri üzerinde durmakta ve G. Manetti ve Pico Della Mirandola gibi iki yeniden doğuş aydınının insanın özgürlüğü üzerine olan görüşlerine değinmektedir.

Gogineni (2000) “Humanism in the Twenty-first Century / 21.yüzyılda Hümanizm” adlı bildirisinde, Hümanizm’den bahsederken kökleri mantıksal düşünmede olan, içinde bulunduğumuz evreni ve içindeki yerimizi anlayışımız konusunda, doğaüstü ya da ilahiden çok gerçekçi terimlerle bir yol gösteren modern hayat duruşunun düşünüldüğünü ifade etmekte ve Hümanizmle, hepimize - hem bireyler hem de toplumun üyeleri olarak- insan değerlerine dayanan laik bir etik anlayışı sunan yaşam felsefesinin kastedildiğini belirtmektedir.

Velioğlu (2000) “İnsan ve Yaratma Edimi” adlı kitabında, İnsan varlığının, bütünselliğini, diyalektik mantık yoluyla ve öz bilinciyle kavrayabilir canlı varlıklar içinde tek olduğunu belirtmekte ve insan varlığının ölüm-yok olma yazgısına direnerek; yaratma edimi yoluyla real alandaki yenilgiye teslim olmadığını, böylece varoluşunu sürdürdüğünü belirtmektedir.

Erbay (2000) “Marxizmde Hümanizm Sorunu” adlı doktora tezinde, hümanizmin temel fikrinin, insanın yaratıcı potansiyeline duyulan inanç ve saygıdan ibaret olduğunu belirtmektedir.

Erkan (2000) “Bilgi Uygarlığı İçin Yeniden Yapılanma (Cumhuriyetten Günümüze Değişim Süreci)” adlı kitabında, ‘Ata Model’ adını verdiği Atatürk’ün Toplumsal Yenilenme Modelinde, toplum, devlet ve bireyin temel unsurlar olduğunu ve modelin uygulama ilkelerinin ise, cumhuriyetçilik, milliyetçilik devletçilik, devrimcilik, halkçılık ve laiklik olduğunu ifade etmektedir.

Temiz (2001) « Öğretmenlik Eğitim Aydınlanma » adlı kitabında, Atatürkçülüğün düşünsel temelleri üzerinde durmakta, ‘Atatürk Devrimi’nin aklın ve bilimin ışığında yapıldığından ötürü “Türk Aydınlanması” adını aldığını belirtirken, aydınlanma düşüncesinden eğitim dahil hiçbir alanda ödün verilemeyeceğini belirtmektedir.

Aydın (2001) “İnsanca Varolma Sanatı” adlı kitabında, Prometheus’un zalim tanrılara karşı başkaldıran, umut eden, inanan bir halk kahramanı olduğunu ifade etmekte ve insanın hala içinde yaşıadığı toplumdan daha iyi olduğunu belirtirken, korkuların egemenliğinden bizi kurtaracak olan tek gücün, yine de insanın içindeki sevgi ve akıl güçleri olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca, Fromm’un “her bireyin bütün insanlığın bir parçası olup, insanlığı temsil ettiği ve bu varoluş biçiminin mayasının insan sevgisi, erdem ve bilgi olduğu” görüşleri ile Sartre’m, Nietzsche’nin ve Tillich’in görüşlerine yer vermekte, yaşam içinde arayan, deneyen, seçen ve eyleme geçen insanın, kendini kendi öznel deneyimleriyle kurduğunu ve bu durumun özgürlük ile birlikte sorumluluk gerektirdiğini belirtmekte, bunlardan kaçan insanın, kendinden ve insanlıktan kaçtığı için değersiz olduğunu Nietzsche’nin sürü olarak tanımladığı bu tür insanları, Sartre’m, ‘kendine yabancılaşmış zavallılar’ olarak adlandırdığını ifade etmekte, Tillich’in de insansal varoluşun anlamını açıklayan görüşlerini belirtmektedir.

Kabadayı (2002) Hizbullah / Humanizma ve Eğitim”adlı araştırmasında, Türkiye’de bir dönem herkesi sarsan ‘Hizbullah’ olaylarını humanizm ve eğitim açısından incelemiş ve Türk insanının ‘adam olabilmek’ şeklinde kendi dilinde özetlediği insancıl felsefeyi yeniden yeşertmenin bir zorunluluk olduğunu belirtmiştir.

Timuçin (2002) « Özgür Prometheus » adlı kitabında, sanatçı kimliği ile özdeşleştiği Prometheus’u anlatmıştır. Prometheus’un kişiliğinde insanın daha insan olma yolunda kendine güvenini simgelediğini ifade etmekte bu nedenle sanatçıların çağdaş toplumlarda acılı Prometheus rolünü oynadığını ve Prometheus olmasaydı insanını kendini aşma duygusunu yaşayamayacağını belirtmiştir.

Özlem, D. (2002). “Kavramlar ve Tarihler I.” adlı kitabında, 18. yy. Aydınlanması, 16. ve 17. yy. larda Descartes ve ardıllarınca başlatılan modernitenin sonuçlarını, humanistlerin ve reformcuların temel düşünceleriyle birleştirdiklerini belirtmiştir.

Cevizci (2002) “Felsefe Sözlüğü” nde ‘hümanizm’ ve ‘aydınlanmanın’ felsefi tanımlarını yapmakta, bu dönemlerde, insanın evrensel olan doğasına büyük bir inanç beslendiğini ifade etmektedir.

May (2002) “Yaratma Cesareti”adlı kitabında, yaratıcılığın ölümsüzlüğe duyulan bir özlem olduğunu ifade etmekte, böylece yaratıcılıkla insanın yaşam ve ölüm arasındaki varoluşundan sonsuzluğa taşınıp, ölümsüzlüğü aradığını belirtmektedir.

Soykan (2002) “İnsanın Dünyadaki Yerinin Yeniden Sorgulanması Üstüne” adlı kitabında, insanı diğer canlılardan ayıran en temel özelliklerin onun kendi varlığının ayırında olması, eş deyişle, ben bilincine, öz-bilince sahip olması olduğunu ifade ederken insanın dünyadaki yerini belirlemesinin, ilkin onun doğaya nasıl baktığına, sonra da bu bakışla dünyayı, yaşamı ve kendisini nasıl gördüğüne bağlı olduğunu belirtmektedir.

Lagache (2003) “Psikolojinin Bütünlüğü” adlı araştırmasında, hümanist psikolojinin gözlemlenmiş davranış yerine yaşanmış deneyim üzerine odaklanmış olduğunu belirtmektedir.

Cengiz (2003) “Aydınlanmanın Eleştirisinden Toplum - Kültür Eleştirisine: Aydınlanmanın Diyalektiği” adlı araştırmasında, Max Horkheimer ile Theodor Adorno’nun ‘Aydınlanmanın Diyalektiği’ adlı ortak yapıtlarını irdelemekte ve eserde ortaya konulan eleştiri yönteminin diyalektik bir toplum sürecine dönüştürülmesinin

ve aydınlanma tasarısının eleştirisiyle modern toplum eleştirisine geçişin ana çizgilerini sergilemekte olduğunu ifade etmektedir.

Sartre (2003) “İnsanın Sorumluluğu” adlı makalesinde, insanın sadece kendi ferdiyetinden sorumlu olduğu değil, onun bütün insanlardan sorumlu olduğunu belirtmektedir.

Brockman (2003) “The New Humanists: Science at the Edge / Bilim Sınırındaki Yeni Hümanist” adlı kitabında, 15. yüzyıl ‘hümanizm’inin anlamına değinmekte, Leonardo ve Michelangelo’dan örnekler vermekte ve yeni hümanist profili çizerek, hümanistlerin, ilerleme hedefinde bilim ve modern toplumun rolü fikrini paylaştıklarını belirtmektedir.

Edwards (2003) “What is Humanism?/Hümanizm Nedir”adlı araştırmasında, "Hümanizm" kelimesinin çok fazla anlamı olduğunu ve bu anlamın sorulan kişinin hümanizm anlayışına göre değiştiğini belirtirken, hümanizmin çeşitli türlerini özetlemiş ve özellikle ‘Laik Hümanizm’ üzerinde durarak, ‘Laik Hümanizm’ geleneğinin bir meydan okuma geleneği olduğunu ifade etmiştir.

Encyclopedia Article From Encarta’da (2003) Hümanizm deyiminin anlamları belirtilmiştir.

Skinner (2004) “Humanism” ve (1972) “Humanism and Behaviorism / Hümanizm ve Davranışçılık ” adlı araştırmalarında hümanizm felsefesi üzerinde durmakta ve hümanist profili çizmektedir.

Bilge (2004) « Gestalt ve İnsancı Yaklaşımda Öğrenme » adlı araştırmasında, Yirminci yüzyılın ikinci yarısında, Gestalt yaklaşımından geniş ölçüde yararlanan ve aynı zamanda “insanı merkez alan”, varoluşçuluk felsefesi görüşlerini benimseyen insancı yaklaşımın bu alanda “üçüncü güç” olarak adlandırıldığını ifade etmekte, bireyi diğerlerinden farklı kılan ve ona özgü olan duyguları, algıları, inançları ve amaçları ile ilgilenen insancı psikolojinin iki önemli ismi Rogers ve Maslow’un yaklaşımlarının bu ideale ulaşma açısından son derece önem taşıdığını vurgulamaktadır.

2.7.2. Sanat Eğitimi ile ilgili Araştırmalar

Yetkin (1968) “Güzel Sanatların Eğitimdeki Yeri” adlı kitabında, sanatın insanlığın tarihi ile başlamış olduğunu, Yaşayışımız boyunca edindiğimiz deneylerin niteliğini değerlendirmemize imkân veren duyuları ve duyguları bir yana bırakmamızın mümkün olmadığını çünkü duyum ve duygunun, akıl ve düşünce gibi, iç varlığımızın vazgeçilmez bir parçası olduğunu belirtmektedir.

Hook (1973) “Akademik Hürriyet ve Akademik Anarşi” adlı kitabında, akademik özgürlükle ilgili öğrenci haklarından söz etmekte ve eğitimle ilgili konulara öğrenci katılımının danışma şeklinde olması gerektiğini bildirmektedir.

Variş (1978) “Eğitim Bilimine Giriş” adlı kitabında, eğitim kavramının bireyin tüm yaşamı boyunca sürmekte ve yaşam boyu edindiği deneyimlerin bütününe kapsamakta olduğunu ortaya koymaktadır.

San (1979) “Çocuğun ve Gencin Sanat Eğitimi” başlıklı araştırmasında, kendini gerçekleştirmiş, sanat eğitimcilerinin halen dünyada da tartışılmekte olan bir başka boyutuyla da ele alınması gerekliliğine dikkat çekmekte, acaba sanat eğitimcisi kendisi de bir sanat dalında ürün verebilen, üretken bir yaratıcı olmalı mıdır, yoksa iyi bir alıcı ve değerlendirici olması yeterli midir? Sorularına yanıt aramakta ve en ideal çözüm biçiminin kendi de üretken biçimde yaratabilen bir sanat eğitimcisi, bir başka deyişle sanatçı - öğretmen olduğunu belirtmektedir.

Einstein (1980) Güzellik ve iyi ahlak duygularının genç kuşaklara ancak öğretmenlerin insanca yaklaşımlarıyla aşılabilceğini belirtmektedir.

Erişen (1980) “Laik Eğitim” başlıklı makalesinde, Atatürk’ün laik eğitim üzerine görüşlerini belirtmektedir.

Pollock (1980) « Hümanizma Üzerine Konuşmalar » başlıklı yazısında, özgür bir sanat eğitimi/sanat ortamının dogma ve kural yığını olarak değil bir tutum olarak benimsenen hümanist bir yaklaşımla sağlanabileceğini belirtmektedir.

Smith (1980) “Eğitim ve Yaşam” başlıklı araştırmasında, Rousseau’nun Emile’nin eğitim planına ilişkin görüşlerin ortaya koymaktadır.

Brubacher (1981) “Akademik Özgürlük” başlıklı araştırmasında, öğretmenin, her çocuğun kişiliğinde gizlenmiş bulunan dehânın ortaya çıkmasına olanak vermesinin olumluluğuna işaret etmektedir.

Tansuğ (1982) « Sanatın Görsel Dili » adlı kitabında, teorik ve pratik sanat eğitimi alanlarının arasındaki uyumun olabilmesi için yerel koşullara uygunluğun gerekliliğini belirtmektedir.

Aytaç (1984) “Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Eğitim Politikası Üzerine Konuşmalar” adlı kitabında, Atatürk’ün, eğitim politikası üzerine görüşlerini belirtmektedir.

Atagök (1985) “Plastik Sanatların Yaygın Eğitiminde Devletin ve Özel Sektörün Yakın İşbirliğine Doğru” başlıklı araştırmasında, günümüz eğitiminde, öğrenimin salt çocukluk ve gençlik gibi belli dönemlerde dondurulmadığı, bireyin doğumundan önce başlayarak, yaşamının son anlarına kadar uzanan bir anlayışı içerdiğini ifade etmekte ve bu anlayışın, okul öncesi, ilkokul, orta ve yüksek öğrenimin ötesinde daha geniş çaplı bir eğitimi kapsayan “Yaşam boyu eğitim” kavramını getirdiğini belirtmektedir.

Aydın (1985) “Orta Dereceli Okullarda Plastik Sanat Eğitimi (Devletin Sanat Eğitimindeki Rolü” başlıklı bildirisinde, bireysel ve toplumsal yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası olan sanatın; insanı insan yapan yüce değerlerin ortaklaşa oluşturduğu en insanca eylemdir.

Kırıçoğlu (1985) “Okullarda Sanat Eğitimi Sorunu ve Okul Toplum İlişkisi” başlıklı bildirisinde, insanın sanatla olan ilişkisinin var olduğu günden başladığını ifade ederek, sanatın, bireylerin ve toplumların ilerlemesinde, sanatsal ve kültürel gelişimlerinde çok yönlü işlevinin olduğunu belirtmektedir.

Genç (1985) “Bir Düşünme Yöntemi Olarak Plastik Sanatların Yaygın Eğitimi” başlıklı bildirisinde, Türkiye’de plastik sanatlar eğitiminin, yaklaşık yirmibeş yıldan bu yana tartışılmakta olup, Türkiye’de, özellikle plastik sanatlarda doğru dürüst bir kurumlaşmaya gidilememiş olduğunu ifade etmekte ve bu tür etkinliklerde amaç ve hedeflerin belirsizliği nedeniyle hedefi belli olmayan her türlü girişimin bağlantısız kalacağına değinerek bundan dolayı eksik ve eksik olduğundan ötürü de yanlış olacağına dikkat çekmektedir.

Kuçuradi (1986) “Özgürlük Kavramı” başlıklı araştırmasında, insanların en çok özlediği şeylerden birinin özgürlük olduğunu, bu özlemi en çok duyanların ya da en azından bu özlemi en çok dile getirenlerin genç insanlar olduğunu ifade etmekte, eğitimde özgür bir kişi yetiştirmenin hazır bir reçetesi olmadığını belirtirken ancak

özgür kişilerin yetişmesini sağlayabilecek kişilerin en başta kendilerinin özgür olmaları gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Sönmez (1987) "Eğitim Ortamında Sevgi" başlıklı araştırmasında, eğitimin aynı zamanda çok değişkenli kuramsal ve deneysel bir bilim olduğunu ifade etmekte, sevgi ve benimsenme gereksiniminin giderilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Küçükahmet (1989) "Öğretim İlke ve Yöntemleri" adlı kitabında, öğretmenlik mesleğinde bulunanların sağlam bir genel kültür ve alan bilgisi yanında sağlıklı bir öğretmenlik bilgisine sahip olmaları gerektiğine işaret etmektedir.

Karayağmurlar (1990) "Sanatta Yaratıcılık ve Eğitim" başlıklı yüksek lisans tezinde, sanat eğitiminin inandırıcılığı konusunda sanat eğitimcilerine büyük sorumluluk düşmekte olduğunu belirtmektedir.

Ana Britannica (1990) ansiklopedisinde, 'Aydınlanma' düşüncesinin temelini, usu işler kılma ve yücelmenin oluşturduğu belirtilmiştir.

Açıkgöz (1993) "Okulun Yeniden Yapılanması" başlıklı araştırmasında, Yeniden Yapılanmanın; "Geniş kapsamlı, uzun süreli, pekçok kişinin etkin katılımını gerektiren bir değişme girişimi olduğunu belirtmektedir.

Aydın (1994) "Eğitim Yönetimi: Kavramlar, Kuramlar, Süreçler, İlişkiler" adlı kitabında, bir eğitim örgütünde geniş bir katılımın sağlanması yerinde olacağını ve olanaklar sağlandığında, öğretim elemanlarının da sağlıklı kararlar verebileceklerine inanılması gerektiğini belirtmektedir.

Kırıçoğlu (1994) "Ülkemizde Resim-İş Öğretmeni Yetiştirme Sorunları" başlıklı bildirisinde, her iki alanın sanatın ve eğitimin kaynaştırılarak ve dengelenerek yürütülmesinin öğretmen adayının işin başında öğretmenliğe hazırlanması bakımından önemine işaret etmektedir.

Uludağ (1995) « Düşünce Tarihi Üzerine » adlı araştırmasında, her gerçek düşünce ve bilgi edinme çabasının konu ve yöntem ilişkisi üzerine temellendiğini, eğitimin ise bu temeli şekillendirmek olduğunu belirtmiştir.

Toprak (1995) "Sanat ve İdeoloji" başlıklı araştırmasında, her bireyin kendi öz düşüncesini üretmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Tanilli (1996) "Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz?" adlı kitabında, günümüzde kapsamı oldukça genişleyen eğitim terimini üç ayrı anlamda ele almakta, birincisinde, eğitim kelimesinin bir süreci, ikinci olarak, eğitim kelimesini bir

“eylemen sonucunu”, son olarak, da eğitimin sosyal bir kurumu, bir sistemi açıkladığını ifade etmektedir.

Kırıoğlu (1997) “Sanat Eğitimcilerinin Yetiştirilmesi” başlıklı araştırmasında, sanatın, düşünmeye ve imgelemeye ait oluşuyla doğrudan doğruya özgürlüğün ve özgürleşmenin nesnelleştiği alan olduğunu belirtmektedir.

Turgut (1997) « Felsefi Sorgulama » adlı kitabında, Türkiye’deki eğitim sistemini eleştirmektedir.

Buzluk (1997) “Atatürk İlkeleri Işığında Ulusal Eğitim” adlı kitabında, Atatürk’ün Türk Milli Eğitim politikasına yön veren görüşlerini belirtmektedir.

Behramoğlu (1997) “Yeni Dünya Düzeni” başlıklı makalesinde, küreselleşmenin sonucunda yitirilen insani ve hümanist değerlerin umutlandırıcı olmayan bir görünümünü sergilemektedir.

Kuçuradi ve Evans (1998) “The Philosophical Teaching of Human Rights: Teaching Human Rights as Philosophy Courses/ İnsan Haklarının Felsefi Eğitimi” başlıklı araştırmasında, insan hakları eğitiminin geleceğin tüm memurlarını, yöneticilerini, politikacılarını, askerlerini ve bunların yanısıra bütün bilim adamlarını kapsamaması gerektiğine işaret etmektedir.

Oktay (1998) “Türkiye’de Öğretmen Eğitimi” başlıklı araştırmasında, Yüksek Öğretim Kurumu’nun öğretmen yetiştirmeye ilişkin fakültelerde yapılanları yakından bilmesinin gerekliliğini belirtmektedir.

Kurt ve Çelikoğlu (1999) “Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarına Genel Bir Bakış” başlıklı araştırmalarında, 1997-1998 Öğretim Yılı Yüksek Öğretim İstatistikleri göz önüne alınarak yapılan ve eğitim fakültelerini çeşitli sayısal veriler açısından değerlendiren araştırma sonuçlarını belirtmektedirler.

Bilgin Aksu (1999) “Öğretmen Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlardan Örnekler” başlıklı araştırmasında, eğitim fakültelerinin yeniden yapılanma sürecinin, bugün için olumlu ancak yetersiz bir adım olduğunu belirtmektedir.

Halıçmarlı (1999) “Güzel Sanatlar Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme” başlıklı araştırmasında, sanat eğitimcisi olmanın daha farklı sorumlulukları da beraberinde getirdiğini belirtmektedir.

Kongar (1999) “Kültür Üzerine” adlı kitabında, üniversitelerin, özerkliklerinin, toplumsal sorumluluklarını unutturmasına yol açmayacak bir biçimde yeniden örgütlenmesi gerekliliğine işaret etmektedir.

Ün Açıköz. ve Kasap Sucuoğlu ve Gökdağ (1999) “Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Acemilik Döneminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Başetme Stratejileri” başlıklı araştırmalarında, etkin öğrenmenin, öğrencinin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, kendi öğrenmesi ile ilgili kararlar aldığı ve karmaşık düşünme süreçlerini kullanmaya zorladığı bir öğrenim modeli olduğunu belirtmektedirler.

Karayumak (1999) “Sanatsal Yaratıcılığa Etkisi Açısından Günümüz Türkiye’si Yüksek Öğretim kurumlarında Sanat eğitimi” başlıklı yüksek lisans tezinde, Piaget’den aktarımla, eğitimin temel amacının; “Yeni şeyler yapma yeteneğine sahip bireyler yaratmak olduğunu, diğer kuşakların yapabildiklerini tekrarlamaktan öteye geçmeyen bireyler yetiştirmek olmadığını” belirtmektedir.

Aral (1999) “Sanat Eğitimi-Yaratıcılık Etkileşimi” başlıklı araştırmasında, doğuştan gelen yaratıcılığın her bireyde bulunduğu ancak yaratıcılığın sürekliliği, gelişimi, derecesi ve ortaya çıkışının farklılık gösterebildiği belirtmekte ayrıca sanatın hedefinin basmakalıp olanı devam ettirmekten çok onları bozmak olduğunu ifade etmektedir.

Güven ve Yalçınkaya (1999) “Öğretmen Adaylarının kendini Gerçekleştirmede Engellendikleri Sorunlara Göre Sürekli Kaygı Düzeyleri” başlıklı araştırmalarında, günümüz öğretmenin, bilen ve öğreten oluşunun yanı sıra öğrencilerinin başarılı, sağlıklı, uyumlu bir kişilik gelişimi gösterebilmesine yardımcı olma sorumluluğunu da taşımakta olduğunu ve bu yüzden öncelikle öğretmenin bir birey olarak kendini gerçekleştirmiş olmasının gerekli olduğunu belirtmektedirler.

Erbay (2000) “Plastik sanatlar Eğitiminin Gelişimi” adlı kitabında, güzel sanatlar faaliyetlerinin; çeşitli meslek ve akademik kulüp faaliyetleri ile ders dışı programlar içinde de çok sıklıkla yer aldığını belirtmektedir.

Çeçen (2000) “İnsan Hakları”adlı kitabında, insanlar arası ilişkilerin bir etiğin var olduğunu ve bu etiğin her insana belirli sorumluluklar yüklemekte olduğunu belirtmektedir.

Kepekçi (2000) “İnsan Hakları Eğitimi” adlı kitabında, eğitim fakültelerinin bütün bölümlerine ve diğer fakültelerden öğretmen olmak isteyenler için düzenlenen sertifika programlarına, “İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi” adı altında ders konulması ve bu dersleri verecek öğretmenlerin de bu konuda bilgili ve becerili kılınması gerekliliğine işaret etmektedir.

Kabadayı (2001) “Nietzsche ve Eğitim” başlıklı araştırmasında, Nietzsche’nin eğitim üzerine görüşlerini belirtmektedir.

Şimşek (2001) “Yükselen Değerlerin Diyalektiği: Eğitim ve Demokrasi İlişisine Sosyolojik Bir Bakış” başlıklı araştırmasında, Ondokuzuncu yüzyılda devlet kurumlarıyla birlikte düşünülen bürokrasinin bugün özel sektöre ve toplumun tüm alanlarına yayılmış olduğunu belirtmektedir.

Yeşil (2002) “Okul ve Ailede İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi”adlı kitabında, sosyal bir varlık olan insanın, bu özelliğinin bir gereği olarak, yaşamını, belirli sınırlılıklar içerisinde sürdürmek durumunda olduğunu belirtmektedir.

Turgut (2002) “Eğitimde Kriz, Krizdeki Türkiye Varoluşumuz Tehlikede (Türk Eğitim Sisteminin Sorunları)” adlı kitabında, sanat ve demokrasiyi besleyen değerler aynı olduğuna işaret etmekte ve demokrasinin olabilmesi için bireyselleşmenin ve özgürleşmenin gerekli olduğunu belirtmektedir.

İnce (2002) “Geleneksel Yöntem Olarak Usta-Çırak İlişisinin Günümüz Sanat Eğitimindeki Yeri ve Sanatçı - Öğretmen Modeli” başlıklı bildirisinde, Anadolu’daki pek çok küçük kentimizde bulunan Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri (Resim-İş Eğitimi A.B.Dalları) nin yetersiz koşullarına ve olanaksızlıklarına işaret etmektedir.

Çellek (2002) “Yaratıcılık ve Eğitim Sistemimizdeki Boyutu”başlıklı araştırmasında, yaratıcı insanın kendini en iyi biçimde sanat alanında var edebileceğini belirtmektedir.

İşbilen (2002) “Türkiye’de Sanat Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme” başlıklı bildirisinde, bugün çağdaş sanat eğitimi amacının öğrenciyi sanatçı olarak

yetiştirmek değil, bakmayı, görmeyi öğrenmeyi; yaşamı kavramayı mutlu olmayı öğrenme gibi pek çok niteliği kapsadığına işaret etmektedir.

Kızıltepe (2002) “İyi ve Etkili Öğretmen” başlıklı araştırmasında, iyi ve etkili bir öğretmende bulunması gereken niteliklerinden olan entellektüel özellikleri belirtmektedir.

Karayağmurlar (2002) “Yaratıcılık ve Eğitim” Doktora Dersi Notlarında, sanat eğitimcisinin sanatçı - öğretmen nitelikli olması gerekliliğine işaret etmekte ve sezgisel yönü zayıf, sanatsal yaratıcılığı ve yetileri gelişmemiş sanat eğitimcilerinin bir süre sonra toplumun beğeni yargularına zarar vermeye başlayacağını belirtmektedir.

Kurtuluş (2002) “Karşılařtırılmalđ Program Analizi, 1963 Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü Programı Ve 1998 Resim-İş Öğretmenliği Lisans Programı” başlıklı araştırmasında, sanat eğitimcilerinin bir kısmının YÖK tarafından uygulamaya konulan yeniden yapılandırma programının kısıtlamalarına karşı, alternatif yöntem arayışlarına yönelmiş olduklarını belirtmektedir.

Gençaydın (2002) “Sanat Eğitimcisi Yetiştirmede G.E.E. Resim-İş Bölümünün Yeri ve Bugünkü Durumu Üstüne” başlıklı bildirisinde, sanat eğitimcisinin sergilediği sanatçı kişiliği ile öğrenci üzerindeki etkisini belirtmektedir.

Balamir (2002) “Öğretmen Yetiştirmede Atölye Eğitimi” başlıklı bildirisinde, sanat eğitimcisinin niteliklerini belirtmekte, sanat eğitimcilerinin özgüvenini kazanmış, alanında bilgili, kültürlü, aktif ve kararlı olması gerekliliğine işaret etmektedir.

Tepecik (2002) “Sanat Eğitimi Öğretmeni Yetiştirmede Üç Alan Kavramı” başlıklı bildirisinde, Öğretmen yetiştirmede üç alan büyük önem arzettiğini ve bu üç alanın; genel kültür, meslek bilgisi ve öğretmenlik formasyonu olduğunu belirtmektedir.

Özsoy (2002) “Resim-İş (Sanat) Öğretmeni Eğitime Yönelik Lisansüstü Programlarda Müze Eğitiminin Yeri ve Önemi” başlıklı bildirisinde, yirmi birinci yüzyılım başlarında, müzelerin sayısında ve çeşidinde olan artış ve gelişmenin, demokratik toplumların tarihe, kültüre, sanata olan ihtiyacını ve ilgisini yansıttığını belirtmektedir.

Barnard (2002) “Sanat Tasarım ve Görsel Kültür” adlı kitabında, görsel kültür, nesnelere, uygulamaların ve diğer elemanların deneyim ve düzeni oluşturdukları süregelen tarihsel ve toplumsal süreçlere de karşılık geldiğini belirtmektedir.

May (2002) “Yaratma Cesareti” adlı kitabında, insanın kendi özgün fikirlerini ifade etmediği takdirde, kendinize ihanet etmiş olacağını ve bütüne katkıda bulunmadığı için de bu ihanetin topluma da karşı dağını belirtmektedir.

Ertok (2002) “Mekan ve Çevre Açısından Sanat Eğitimi Ortamları” başlıklı bildirisinde, güzel fiziki bir çevrede yaşamının insan performansını olumlu yönde etkileyeceğini belirtmektedir.

Pekmezci (2002) “Eğitim -Sanat Eğitimi - Nitelikli İnsan Eğitimi” başlıklı bildirisinde, Bugün çağdaş ve uygar toplumların nitelikli insanlardan oluşabileceğini ve bu niteliklerin pek çoğunun tutarlı bir eğitimle ve bilinçli bir sanat eğitimi ile sağlanabilecek birikimlerin sonucunda kazanılabileceğine işaret etmektedir.

Eker (2002) “Küresel Yeniden Yapılanmacı Çağdaş Eğitim Sistemleri İçinde Tasarlanabilir Bir Sanat Eğitimsi Modeli” başlıklı bildirisinde, günümüzde sosyo-kültürel kurumlarda söz konusu olabilen “yeniden yapılanma” çalışmalarının, çağdaşlığın bir gerektirmesi olarak hızlı bir değişimin ve gelişimin sonuçları şeklinde algılanmasının mümkün olabileceğini belirtmektedir.

Beydoğan (2002) “Öğretim Stratejilerindeki Değişmeler ve Öğretmenlerin Değişen Roller” başlıklı bildirisinde, günümüzde öğrenmenin dış uyarıcıların bir ürünü değil, bilişsel süreçlerin ürünü olduğu anlayışının yaygın kabul görmeye başlamış olduğunu belirtmektedir.

Pasin (2002) “Sanat Öğretmeni Yetiştirmede Pragmatist Bir Görüş” başlıklı bildirisinde, Gelişmiş Sanat Eğitimi Modellerinin, 21. yüzyılda da dünyada etkisini, yöntemlerini geliştirerek sürdüreceğini belirtmektedir.

Ayrancıoğlu ve Katıranlı (2002) “Özel Öğretim Yöntemleri Dersinde Öğretim Elemanının ve Dersin Öğrenciler Tarafından Değerlendirilmesinin Eğitimdeki Rolü” başlıklı araştırmalarında, bir derste başarılı olmak için öğrenci ilgisinin ve gayretinin önemi kadar öğretim elemanının performansının da önemli olduğuna işaret etmekte ve özel öğretim yöntemleri dersinin önem ve gerekliliğini ifade etmektedirler.

Doğan (2002) “Modern Toplumda Vatandaşlık Demokrasi ve İnsan Hakları - İnsan Haklarının Kültürel Temelleri” adlı kitabında, kişilerde insan haklarına ilişkin bilinç ve duyarlılıkların eğitim yoluyla kazandırılabilineceğine işaret etmektedir.

Kavuran (2002) “Türkiye’de Eğitim Fakülteleri Resim-İş Programlarının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Öncelikleri” adlı doktora tezinde, sanat eğitiminin, insanın duygu, düşünce, yeti ve yeteneklerini bir bütün olarak geliştirmeye yönelik yapıcı ve yaratıcı etkinlikleri kapsadığını ve sanatın temel ilkesinin taklit değil yaratma ilkesi olması gerektiğini belirtmiş ve eğitim fakülteleri “Resim-İş Programlarının” uygulanmasında karşılaşılan sorunları belirleyerek ve çözüm önerilerinde bulunmuştur.

Şenbil (2002) “Eğitsel Bir Araç Olarak Sanat Eğitimi” adlı yüksek lisans tezinde, çağdaş bireyin, yaratıcı birey olması gerektiğini ve sanat eğitiminin bu anlamda kişinin “bireyselleşmesi” ne katkıda bulunmayı amaçladığını belirtmektedir.

Beykal (2002) “Günümüz Koşullarında Sanat (Resim-İş)Eğitimcisinin Özellikleri Nelerdir ve Hangi Niteliklere Sahip Olmalıdır?” başlıklı araştırmasında, sanatçılıkla öğretmenlik arasına çekilen kişinin çizginin kaldırılması gerekliliğine dikkat çekmekte, bu iki özelliğin dengeli bir biçimde kaynaştırılması gerektiğini belirtmektedir.

Öztop (2002) “Yeni Bir Yılda Öğretmenin İşlevi Ne Olmalıdır?” başlıklı araştırmasında, bugün ülkemiz açısından önemli olan konunun, “sanat eğitimcilerinin gerekli bilgilerle ve çağdaş bir anlayışla donatılmış olmaları” olduğunu ifade etmektedir.

Kırıoğlu(2002) “Sanatta Eğitim” adlı kitabında, sanat eğitiminin neden gerekli olduğu sorusunun yanıtlarını vermektedir.

Çetin (2002) “Sanat Eğitiminin Gerekliliği Üstüne” başlıklı araştırmasında, sanatın gerekliliğini ortaya koyan düşüncelerin aynı zamanda sanat eğitiminin gerekliliğinin de düşünsel temellerini oluşturacağını belirtmiştir.

Karaaslan (2002) “Sanat Eğitiminin Gerekliliği” başlıklı araştırmasında, toplumsal kültürün oluşumunda ve bireyin uygarlaşma sürecinde en önemli etkenin eğitilmiş insan modeli olduğunu vurgulamakta ve dolayısıyla eğitimin kurumsal işleyiş amacının bireylere yeni değişim ve gelişimler için gerekli bilgi,

beceri ve değerleri kazandırarak onların toplumsal ve ekonomik gelişmeye uymalarını kolaylaştırmak olduğunu belirtmektedir.

Uçan (2002) “Türkiye’de Çağdaş Sanat Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme Süreci ve Başlıca Yapılanmalar” adlı araştırmasında sanat eğitiminin insanlara kendi yaşantıları yoluyla, amaçlı ve yöntemli olarak belirli sanatsal davranışlar kazandırma olduğunu belirtmekte ve sanatın yerinin diğer alanlardan farklı ve kendine özgü olduğunu ifade etmektedir.

Özsoy (2003) “Görsel Sanatlar Eğitimi-Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri” adlı kitabında, eğitimin çok doğru planlanması, amaçlarının çok saptanması gerektiğine dikkat çekmekte ve sanatın eğitimle geliştirilip, yaygınlaştırılabileceğini belirtmekte ayrıca çevremize olan duyarlılık düzeyinin alacağımız sanat eğitimine, edineceğimiz sanatsal deneyimlere sıkı sıkıya bağlı olduğunu görmemiz gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Dikici ve Gürol (2003) “Liselerde Görev Yapan Resim Öğretmenlerinin, Öğrencilerinin Yaratıcılıklarını Geliştirmeye Yönelik Nitelikleri” başlıklı araştırmalarında, Chambers’ a göre yaratıcılığı kolaylaştıran ve yaratıcılığı engelleyen öğretmen özelliklerini belirtmektedirler.

Şişman ve Acat (2003) “Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi” başlıklı araştırmalarında, yetkin bir öğretmende bulunması gereken özelliklerin, temelde dört yeterlilik alanından oluştuğunu ifade etmekte ve bunların “Alan bilgisi konusunda yeterlilik”, “Öğretmenlik meslek formasyonuna ilişkin yeterlilik”, “Genel kültür alanında yeterlilik” ve “Etik değerlere sahip olma yönünden yeterlilik” olduğunu belirtmektedirler.

San (2003) « Sanat Eğitimi Kuramları » adlı kitabında, küçük yaştan başlayarak çocukları yaratıcı kılmaya en uygun alanın sanatsal alanı olduğunu belirtmekte ve bu açıdan sanat eğitiminin, genel ve tümel eğitim ve öğrenim içinde yaygınlıkla yer alması gerekli bir düzence (disiplin) olduğunu ortaya koymaktadır.

Binbaşıoğlu (2003) “Eğitimde Çağdaş Görüşler ve Tarihsel Kökleri” başlıklı araştırmasında, tarihsel birer araştırma olarak eğitimcilerin önem verdikleri eğitim amaçları ve öğretim yöntemlerini belirtmektedir.

Freire (2003) « Ezilenlerin Pedagojisi »adlı kitabında, geleneksel öğretimin niteliklerini belirtmektedir.

Yalaza Atay (2003) “Öğretmen Eğitiminin Değişen Yüzü” adlı kitabında, İnsancıl (hümanist) bakış açısının genel olarak öğretmen eğitimine etkilerini belirtmektedir.

Delacroix (2003) “Yaratıcı Sanat” başlıklı makalesinde, “Sanatın öncelikle uyanma ve özgürleşme” olduğunu belirtmektedir.

Yavuz (2003) “Atatürk Çağdaş / Medeni Bilgiler Kitabı”nı Neden Yazdı / Yazdırdı ve Destekledi?- Bir Ulusun Çağdaşlaşma / Modernleşme Projesinde Liderinin Kaleminden, Toplumuna Eğitim Manifestosu” başlıklı araştırmasında, Afetinan’dan aktarımla, Atatürk’ün “Türk Milliyetçiliği” konusundaki sözlerini vurgulamaktadır.

Kavuran (2003) “Resim-İş Öğretmenliği Ana Sanat Atölye Derslerinin Uygulanmasında Sorunlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı araştırmasında, üniversite yöneticilerinin, öğretim elemanlarının, eğitim politikalarının ve resim-iş öğretmeni yetiştirme sisteminin, Türkiye'nin geleceğinde etkin roller alacak bireylerin yetiştirilmesi çerçevesinde kendilerini sorgulamak durumunda olduklarını belirtmiştir.

Ün Açıkgöz ve Özkal ve Güngör Kılıç (2003) “Öğretmen Adaylarının Sınıf Atmosferine İlişkin Algıları” başlıklı araştırmalarında, sınıflarını; bütünleşmiş, demokratik, amaca dönük, düzenli, ayırım yapılmayan yerler olarak algılayan ve orada bulunmaktan memnun olan öğrencilerin, böyle algılara sahip olmayanlardan daha başarılı oldukları sonucunu ortaya koymaktadırlar.

Ortaş (2003) “Üniversitelerin Sorunları-1” başlıklı araştırmasında, üniversitelerimizin bugün içinde bulunduğu durumu ve koşulları değerlendirmektedir.

Kale (2003) “Nasıl Bir İnsan? Nasıl Bir Öğretim?”adlı kitabında, bugün düşünülen eğitim-öğretim modelinin bilişselliğin yanı sıra duyusallığı, düşün gücünü, imgesel düşünmeyi, yaşantıları, istek, ilgi ve yetenekleri de hesaba katarak bireyi bir bütün olarak geliştireceğine inanıldığını belirtmektedir.

Sinanoğlu (2003) « Ne Yapmalı? » adlı kitabında, kültür unsurlarının nesilden nesile eğitimle aktarılacağına işaret etmektedir.

Büyükdövençi (2003) “Debates on The Universality of Human Rights and Education; İnsan Hakları Eğitiminin Evrensel Tartışması” başlıklı araştırmasında, günümüzde dünyamızın artık büyük bir köy görünümünde olduğunu ve bu nedenle çok kültürlülüğün oluştuğunu belirtmektedir.

Atan (2004) “Verimli Bir Sanat Eğitimi İçin Plastik Sanat Eğitimi Bölümü” başlıklı bildirisinde, eğitim ve öğretimin amacına uygun işlenmesinde yeni eğitim teknolojilerinin kullanılması ve geliştirilmesi gerekliliğine işaret etmektedir.

Çepni ve Karamustafaoğlu, O. ve Karamustafaoğlu, S.(2004) “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma Sonrası Öğretmenlik Meslek Derslerinin Yürütülmesine Yönelik Bir Değerlendirme” başlıklı araştırmalarında, alan eğitimi almış öğretim elemanlarının eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma sonrası müfredatta bulunan Öğretmenlik Mesleğine yönelik derslerden hangilerini yürütebilecekleri hakkında herhangi bir düzenleme yapılmadığından dolayı, bu derslerin hangilerinin eğitim bilimcileri tarafından ve hangilerinin alan eğitimcileri tarafından verilmesinin uygun olduğu konusu eğitim fakültelerinde tartışılmasına rağmen, bilimsel platformlarda bu konunun bugüne kadar dile getirilmemiş olduğunu belirtmektedirler.

Tuna (2004) “Sanat Eğitiminin Gerekliliği ve Güncelliği” başlıklı araştırmasında, Telli’den aktarımla (1990) sanat ve sanat eğitiminin, birey ve dolayısı ile topluma getireceği katkıları sıralamaktadır.

Tekin Bender (2004) « Sanat Eğitiminde “Değerlendirme» başlıklı araştırmasında, sanat eğitiminin amaçlı ve yöntemli bir süreç olduğunu belirtmektedir.

Sözer Sarac (2004) « Jean Jacques Rousseau’dan Eğitim Üzerine » başlıklı araştırmasında, eğitim tarihinde, her toplumun hayat felsefesine göre, eğitime ayrı bir karakter yüklediğini ve ayrı bir yol belirlediğini ifade etmektedir.

San (2004) “Sanat ve Eğitim-Yaratıcılık, Temel Sanat Kuramları, Sanat Eleştirisi Yaklaşımları” adlı kitabında, yaratıcılığın iç ve dış dünya ile iletişim, iç ve dış dünya ile sürekli temas halinde olma anlamına geldiğini belirtmektedir.

Doğan (2004) “Günümüz Sanat Eğitiminde Özgün Arayışlar” başlıklı bildirisinde, sanat eğitiminin öğrencinin kişiliğini geliştirmedeki önemine işaret etmektedir.

Özsoy (2004) “Resim-İş Öğretmeni Yetiştirme Programları Ve Resim-İş Dersinin Bir Değerlendirmesi” başlıklı bildirisinde, “Öğretmenlerin birbirlerinin derslerine girerek farklı öğretim yöntem ve stratejilerini öğrenmelerinin teşvik edilebileceği” konusundaki görüş ve önerilerini belirtmektedir.

Söylemez (2004) “Sanat Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar” başlıklı bildirisinde, etkin öğrenmenin uygulama biçimlerini belirtmektedir.

Balcı (2004) “Temel Bir Yaklaşım Olarak Sanat Eğitimi” başlıklı bildirisinde, sanatın, sıra dışı, özgün ve farklı olanın peşine takılacağına işaret etmektedir.

Yüksel (2004) “Görsel Sanatlar Eğitiminde Çağcıl Yaklaşımlar” başlıklı bildirisinde, yeniden yapılanmanın sanat eğitimcilerinin sanatsal yaşamlarını, duygusal gelişimlerini mesleki bağlamda olumsuz etkilemiş olduğunu belirtmektedir.

İlkyaz (2004) “Popüler Kültür, Kiç (Kitsch) ve Sanat Eğitime Etkileri” başlıklı bildirisinde, Resim-İş Öğretmeni yetiştiren kurumların yeniden yapılanma sürecinde önündeki engellerden birisinin fiziki donanım eksikliği olduğuna işaret etmektedir.

2.7.3. Öğretmen Eğitiminde Yeniden Yapılanma ile İlgili Araştırmalar

Redhouse (1983) “English Turkish Dictionary” İngilizce-Türkçe sözlükte, Akreditasyon - Accreditation sözcüğünün; kredilendirme, geçerliliğini kabul etme, güvenilirliğini onaylama, ilişkilendirme, standartlara göre kontrol etme, garanti etme gibi çok çeşitli anlamlara geldiği belirtilmektedir.

Ataman (1998) “Eğitim Fakültesinin Yeniden Yapılandırmasının Düşündürdükleri” başlıklı araştırmasında, yeni yapılanmada çağdaş olmayan boyutları ve bu yapılanmayı bekleyen tehlikeleri belirtmektedir.

Eşme (1998) “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma” başlıklı araştırmasında, yeniden yapılanmadaki sorunların temelini; fakültelerin, Milli Eğitim’deki istihdam gerçeklerine rağmen, liselere öğretmen yetiştirilmek üzere branş öğretmeni yetiştirilmesi açmazının oluşturduğunu belirtmekte ve uygulamanın neden olduğu sorunları ifade etmekte, yeni modelin, 8 yıllık kesintisiz temel eğitime öğretmen yetiştirme hazırlığı açısından olumlu yenilikler getirdiğini ve temel eğitimin 6-8. yıllarına, öğretmen lisans

programlarının şimdiye kadar açılmamasından kaynaklanan boşluğun doldurulmasının sağlandığını belirtmiştir.

Doğan (1999) “Eğitimde, Akreditasyon Sorunu: Eğitim Fakülteleri Üzerine Bir Deneme” başlıklı bildirisinde, Türkiye’deki üniversitelerde Batıdaki oluşumlara benzeyen bir akreditasyon varlığı ve geleneğinden söz edilemeyeceğini, oysa Batı Üniversitelerinin bir çoğunda yüksek öğretimdeki öğretim kalitesini arttırmaya yönelik araştırma ve geliştirme birimlerinin bulunduğunu belirtmektedir.

Kavcar (1999) “Nitelikli Öğretmen Sorunu” başlıklı araştırmasında, Yüksek Öğretim Kurulunun 4 kasım 1997 tarihli kararı ile eğitim fakültelerine yeni bir yapılanma getiren düzenlemenin olumlu ve olumsuz yanlarını özetlemektedir.

Kaptan (2001) “Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılanması Konusunda Eğitim Fakültelerinde Görevli Öğretim Elemanlarının Görüşleri” başlıklı yüksek lisans tezinde, Yüksek Öğretim Kurulu’nun Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde, dünya boyutuyla gündeme gelen konulara daha sonra akreditasyonun da eklendiğini belirtmektedir.

Algur (2002) “1997 Yılında Yükseköğretim Kurulu Yarafından Başlatılan Eğitim Fakültelerindeki Yeniden Yapılanma Uygulamasının Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, 1982 yılında öğretmen yetiştiren kurumların üniversite çatısı altında toplanması öğretmenlik mesleğinin statüsünü yükseltilmesine ve üniverser bir nitelik kazandırılmasına neden olmasına karşın, 1982’deki düzenlemenin birtakım sorunları da beraberinde getirmiş olduğunu belirtmektedir.

Tarhan (2002) “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırılmanın Sürdürülmesine Yönelik Öneriler” başlıklı araştırmasında, projenin son aşamasında, ülkemizde nitelikli öğretmen yetiştirilmesi ve gerekli kalite güvence sisteminin oluşturulması amacıyla YÖK bünyesindeki Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesinde bir Akreditasyon Çalışma Grubunun oluşturulmuş olduğunu ifade etmekte, yaşanan bazı aksaklıklara karşın, olumlu gelişmelere de dikkat çekerek, bu gelişmelerin sürdürülebilmesine yönelik önerilerini belirtmektedir.

Korkut (2002) “Sorgulanan Yüksek Öğretim” adlı kitabında, Değişimi öngören ve benimseyen yöneticilerin, değişim fikrini gerekçeleri ile

yönetilenlere, topluma gecikmeden anlatmak zorunda olduklarına işaret etmekte, değişme ve bilimsel araştırma alışkanlığı olmayan eğitim örgütlerinde, yeterince ön hazırlık çalışmaları yapılmadan alınan değişiklik ve yenilik kararlarının başarılı sonuç vermediğini belirtmektedir.

Turan Gullaç (2003) “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma ve Öğretim Hedefleri” başlıklı doktora tezinde, Yeniden düzenlemenin temel gerekçelerinden en başta geleninin, öğretmen yetiştirme ve istihdamı ile ilgili olan tüm birimler arasında ciddi bir iletişim kopukluğu ve koordinasyon eksikliğinin yaşanması olduğunu ifade etmekte, bu nedenle, yeniden düzenlemenin daha kalıcı ve etkin bir şekilde gelişmesini sağlamak üzere bu yönde etkili tedbirlerin alınması gerekli görüldüğünü belirtirken, bu tedbirlerin en önemlisinin Yükseköğretim Kurulu bünyesinde Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesinin kurulması olduğuna işaret etmektedir.

Sarkaya (2003) “Buca Eğitim Fakültesinde Görev Yapan Öğretim Üyelerinin Yeniden Yapılanma Süreci İçerisinde Öğretmen Yetiştirmeye İlişkin Görüşleri” başlıklı yüksek lisans tezinde, yeni düzenlemede öngörülen Ortaöğretim Alan öğretmenlerinin yüksek lisans yoluyla yetiştirilmesi uygulamasının öğretmen açığına neden olabileceğini iddia etmenin en azından kısa vadede geçerli görünmediğini ifade etmekte ayrıca ülkenin ihtiyacına ve alandaki çelişmelere paralel olarak programları devamlı olarak değerlendirmenin ve gerekli revizyonları yapmanın yüksek öğretim kurumlarının önemli görevlerinden biri olması durumuna işaret etmektedir.

Akkutay (2005) “Çağdaş Eğitim Yaklaşımları Doğrultusunda Türkiye Nasıl Bir Öğretmen İstiyor?” başlıklı bildirisinde, yeni yaklaşımlar ışığında ulusların rekabet gücünün, katılımıcılığın topluma yayılmasını zorunlu kıldığını belirtmekte ve katılımıcılığın akademik kurumlarda yer bulması veya bazı kurumlarla sınırlı kalmasının bir anlam ifade etmediğine işaret etmektedir.

Ayas (2005) “Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılanması Süreci: Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı bildirisinde, yeniden yapılanmada üzerinde durulacak temel sorunları belirtmektedir.

Koç (2005) “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanmanın Getirdiği Sorunlar” başlıklı bildirisinde, yeniden yapılanmaya ilişkin önerilerini belirtmektedir.

Ün Açıkgöz “Türkiye’ de Öğretmen Etkililiğinin Artırılması” başlıklı araştırmasında, başarılı ve başarısız öğretmenlerin niteliklerini belirtmektedir.

Bayrakçeken (2005) “Eğitim Fakültelerinde Akreditasyon: Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Örneği” başlıklı bildirisinde, akreditasyonun (dışdenetim); onaylama durumu, olduğunu; onaylanma durumunun da akredite olma olarak adlandırıldığını belirtmektedir.

Hesapçioğlu ve Bakioğlu ve Baltacı (2001) “ Öğretmen Eğitiminde Sorumluluk ve Akreditasyon” başlıklı araştırmalarında, eğitimde akreditasyonun, akademik gelişme toplumsal sorumluluğun karşılanması için öz değerlendirme ve aynı işi yapanlardan oluşan bir ekibin değerlendirmesinden oluşan meslekdaşların kontrolünü amaçlayan bir süreç olduğunu belirtmektedirler.

Pehlivanoglu (2005) “Eğitim Fakültelelerinin Yeniden Yapılandırılması Sürecinde Öğretmen Yetiştirme” başlıklı bildirisinde, Cumhuriyet neslinin, eğitim ve kültür dahil her alanda 2000’li yılların Türkiye’sini yaratmanın uğraşını vermekte olduğunu belirtmektedir.

Gökçakan (2005) “Öğretmenlik Mesleğinin Geleceği ve İstihdam Sorunu” başlıklı bildirisinde, yaşamakta olan ve gelecekte de yaşanacağı belirtilen öğretmenlik mesleği istihdam sorununa işaret etmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama teknikleri, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistik çözümlene teknikleri sunulmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Eğitim fakültelerinin; yeniden yapılandırılması sürecinde, İzmir-Dokuz Eylül Üniversitesi, Denizli-Pamukkale Üniversitesi, İstanbul-Marmara Üniversitesi, Ankara-Gazi Üniversitesi, Sivas-Cumhuriyet Üniversitesi, Diyarbakır-Dicle Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Resim-İş Eğitimi A.B.D.' da görev yapan öğretim üyelerinin ve öğrenim gören öğrencilerinin sanat eğitiminde hümanist yaklaşıma ilişkin algılarını belirlemeye yönelik yapılan bu araştırma betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırmalar, mevcut olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alan araştırmalardır (Kaptan, 1998:59).

Dokuz Eylül Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Dicle Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Resim-İş Eğitimi A.B.D.' da görev yapan öğretim üyelerinin ve öğrenim gören öğrencilerinin yeniden yapılanma modeli çerçevesinde, sanat eğitiminde hümanist yaklaşıma ilişkin algılarını belirlemeye yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu, görüşme yapılan öğretim üyelerinin ve öğrencilerin görüşme anındaki algılarıyla saptanmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu araştırmanın evrenini Dokuz Eylül Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Dicle Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Resim-İş Eğitimi A.B.D.' da görev yapan öğretim üyeleri ve öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem, Dokuz Eylül Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Dicle Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Resim-İş Eğitimi A.B.D.' da görev yapan öğretim üyeleri ve öğrenim gören öğrenciler içinden olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden tabaka örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Tabaka örnekleme, sınırları saptanmış bir evrende alt tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2003:66).

Bu araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğretim üyelerinin yaşları 40 ve 58 arasında, kıdemleri ise 16 ile 30 arasında değişmektedir. 13 öğretim üyesinden 4' ü profesör, 1' i doçent, 8' i yardımcı doçenttir ve 1' i bayan 12' si erkektir. Araştırmaya katılan 5-7-10 kişilik öğrenci gruplarının (yaklaşık 60 kişi) yaşları 17 ile 25 arasında değişmektedir. 1 tanesi yüksek lisans öğrencisidir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın kuramsal altyapısını oluşturmak üzere literatür taraması yapılarak, “eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecinde sanat eğitime hümanist bir yaklaşım” konusu ile ilgili olarak, hümanist felsefe ve sanat eğitime ilişkin dünyadaki gelişmeler, eğitim fakültelerinin yeniden yapılanmasıyla ilgili olarak, yasa, yönetmelik, Yükseköğretim Kurulu kararları, araştırma raporları, şüphalar, bildiriler, ilgili yayınlar, yerli ve yabancı kaynaklardan incelenmiştir. Araştırmanın amacını içeren, “Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecinde, sanat eğitiminde (resim-iş eğitimi anabilim dallarında), hümanist bir yaklaşım var mıdır?” Sorusunu içeren bir form araştırmacı tarafından Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda görev yapan 10 öğretim üyesine dağıtılmıştır. Ve bu konudaki düşüncelerinin ne olduğunun yazılması istenmiştir. Verilen yanıtlar doğrultusunda görüşme protokolünün taslağı

oluşturulmuştur. Araştırmacı tarafından eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması çerçevesinde, uygulanan yeni modelin sanat eğitiminde (resim-iş eğitimi anabilim dallarında) “hümanist bir tavrı” ne denli içerdiğini ve desteklediğini yansıtacak ve görüşmelerde standardı sağlamak amacıyla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu (bkz: Ek:1, Ek: 2) çalışmanın amacına uygun olarak kullanılmıştır. Görüşme formu araştırmacı tarafından araştırmanın evrenini oluşturan 6 üniversitenin (İzmir-Dokuz Eylül Üniversitesi, Denizli-Pamukkale Üniversitesi, İstanbul-Marmara Üniversitesi, Ankara-Gazi Üniversitesi, Sivas-Cumhuriyet Üniversitesi, Diyarbakır-Dicle Üniversitesi) Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi A.B.D.’ da görev yapan ve araştırmanın örneklemini oluşturan 13 öğretim üyesine ve belirtilen üniversitelerin resim-iş eğitimi anabilim dallarında öğrenim gören 6 grup öğrenciye uygulanmıştır. Değerlendirme 13 öğretim üyesinden ve 6 grup öğrenciden elde edilen verilere dayalı olarak yapılmıştır

3.4. Verilerin toplanması

Görüşmelere başlanmadan önce araştırmanın örneklemini oluşturan 13 öğretim üyesinden ve öğrencilerden belirledikleri bir zaman içerisinde randevu ve üniversitelerden gerekli izin alınmıştır (bkz: Ek:4). Uygulama sırasında görüşme formundaki sorular eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi anabilim dallarında sanat eğitimi dersi veren öğretim üyelerinin ve eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi anabilim dallarında sanat eğitimi dersleri alan öğrencilere aynı anlamı çağrıştıracak tonlamayla sorulmuş ve yanıtları içeren konuşmaları ses kayıt cihazları ile kaydedilmiş, zaman zaman da yazılı notlar alınmıştır. Görüşmelerin her biri yaklaşık olarak 1,5-2 saat sürmüştür. Toplanan sözel veriler, nitel veri analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Bu konuşmaların puanlanması ve analizi için önce ses kayıtlarının çözümü yapılmış, kayıtlar yazılı hale getirilmiş ve cümle cümle incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda öğretim üyelerinin ve öğrencilerin konuşmaları çeşitli kategorilere ayrılmış ve bu kategorilerin listesi oluşturulmuştur. Daha sonra geçerliliğin sağlanabilmesi için yazılı kayıtlar ve teyp kasetleri iki kodlayıcı tarafından kodlanmıştır. Kodlama sırasında ortaya çıkan görüş ayrılıkları tartışılarak giderilmiştir.

3.5. Verilerin çözümlenmesi

Araştırmanın alt problemlerinin analizinde kullanılan veri toplama teknikleri aşağıdaki gibidir.

Nitel verilerin içerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır. Bu temel amaç çerçevesinde, içerik analizinin yapılışında takip edilen birtakım aşamaları vardır. Bu aşamalar: verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre organize edilmesi ve tanımlanması, bulguların yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2003: 162-174) şeklinde olup bu araştırmanın içerik analizi şu aşamalardan oluşmaktadır:

Görüşme sorularına verilen yanıtlar kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bölümlere ayrılarak araştırmacı tarafından isimlendirilmiş, bir başka deyişle kodlanmıştır. Toplanan verilerden benzer anlama sahip olanlar, aynı kodlarla isimlendirilmiştir. Bu şekilde verilerin tümünde yer alan ve anlam bakımından benzer olanlar ilişkilendirilmiştir. Verileri genel düzeyde açıklayabilmek ve kodları belirli kategoriler altında toplayabilen temaları oluşturmak için kodlar arasındaki ortak yönler bulunmuş ve kategorize edilmiştir. Daha sonra veriler ortaya çıkan kodlara göre düzenlenerek, araştırmacının görüş ve yorumlarına yer vermeden tanımlanmış ve son aşamada ayrıntılı bir biçimde tanımlanan ve sunulan bulgular araştırmacı tarafından yorumlanarak araştırma konusu ile ilgili sonuçlar çıkartılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın alt problemleriyle ilgili olarak ulaşılan bulgular, alt problemlerin sıralanışına bağlı olarak tablolar halinde verildikten sonra bu bulguların yorumları sunulmaktadır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi: Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten öğretim üyelerinin / “sanat eğitimi” alan öğrencilerin; “Hümanist eğitim anlayışının tanımına ilişkin görüşleri nelerdir?” Şeklinde ifade edilmiştir. Birinci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların öğretim üyelerine ait çözümlenmesi, Tablo 1’ de, öğrencilere ait çözümlenme: Tablo 2’ de sunulmaktadır.

Tablo 1
(Öğretim Üyeleri)
Sizce hümanist eğitim anlayışı nasıl tanımlanabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilmeye Sıklığı	
		f	%	f	%
İnsanı merkez alan bir eğitim yaklaşımı olması	<p>“İnsanı birincil derecede dikkate alan bir eğitim yaklaşımıdır.”</p> <p>“İnsancıl, insanın merkezde olduğu eğitim, insan için eğitimidir. İnsanın doğal olarak kendini ifadesini sağlamasıdır. Kendini o alanda eğitebilmesi, karşısındakine vereceği şeyleri o alanda veya tüm alanlarda tamamen insani duygularla yapmasıdır.”</p> <p>“İnsan için eğitim, daha doğrusu etkinin en aza indiği bir ortamda, insanın doğal olarak kendini ifadesini sağlamaktır.”</p> <p>“Zaten eğitim insan tarafından insana yapılan birşey. Dolayısıyla hümanist olma, doğasında var. Hümanist olmak zorunda. Burada hümanizmden ne anlıyoruz onu açmak lazım. Hümanizm bir anlamda bütün insan çalışmalarını kapsar. Bir anlamda din dışı öğretilerin dışında insana ait değerleri kapsar.”</p> <p>“İnsanı temel alan kendinden önceki o feodal düşünce yapılarını reddeden, teokratik anlayışı reddeden, ve insani temele alan, merkeze alan bir düşünce yapısı, tabii bu insanın hayatını da şekillendiriyor.”</p> <p>“Demokratik değerler dediğimizde aslında kökü rönesansa kadar uzanan, hümanizmaya ilişkin, hümanistik görüşe ilişkin değerlerdir. Onun insanlığa kazandırdığı değerlerdir. humanist eğitim de kusaktan kusaga aktarılması olayıdır.”</p>	6	46,15	16	88

Tablo 1
(Öğretim Üyeleri)

Sizce hürmanist eğitim anlayışı nasıl tanımlanabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
İnsanı merkez alan bir eğitim yaklaşımı olması	“İnsana değer veren, insanın gelişmesine katkıda bulunmayı amaçlayan, bütün anlayışlar hürmanisttir. Ve bu anlayışı karşıdaki kişiye kazandırmaya çalışır. Bu bakışla da Piaget'nin eğitimi olduğu düşünülebilir ancak genel olarak bu doğruymuş gibi algılansa bile, insanın gelişmesine katkıda bulunacak davranışlar kazandırmaktır eğitim, demekte yarar var.”	6	46,15	16	88
Öğrenci merkezli ve demokratik bir eğitim anlayışı olması	<p>“Öğrenci ders hocasının bu konuda yeterliliğine güvenmeli. Daha sonra kendisi ile ilgili hiçbir özel yargıya varamıyacak, bir yapıda olduğunu sergilemesini önceden bilmeli, bu duyumları almalı, öğrenci öğretmenden.”</p> <p>“İnsancıl eğitim denildiği zaman bunun içinde, bu eğitim için sağlanacak koşullar, fiziki koşullar onun dışında öğretim kadrosu koşulları ve bu kadroların uygulayacağı sistemler yani öğrenciyi merkez alan sistemler. Bu sistemde de onun bir kısmı vardır. Öğrenci merkezli olması. Yani öğrenci odaklı, öğrenci merkezli bir sisteme doğru gidilmesi lazım; çünkü demokratik olan budur. Geçmiş sistemlerde genellikle öğretmen merkezli bir sistem egemendi. Eğer burada hürmanizmadan söz ediliyorsa öğrenci merkezli bir eğitime doğru gidilmek gerekiyor.”</p> <p>“Bilgiyi veren hocanın, öğrencisine karşı insancıl ve olumlu yaklaşımının önemsendiği bir eğitim.”</p>	5	38,46	12	75

Tablo 1
(Öğretim Üyeleri)

Sizce hümanist eğitim anlayışı nasıl tanımlanabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrenci merkezli ve demokratik bir eğitim anlayışı olması	<p>“Öğrenciye kendi ayakları üzerinde durana kadar, method yöntemlerin verildiği ve kesinlikle hocanın kopya edilmesinin önerilmediği yaklaşımdır.”</p> <p>“Öğrencinin işi doğayla olan sırf başıboş bir çalışma değildir. Yani resim sanatıyla ilgili sanat tarihçiden daha zor bir konumdadır atölye hocası. Ve o andaki yaptığı işle, sanat tarihi bağlamında bir bağlantı kurmak zorundadır hoca. Yani hocanın orada kendi bireysel anlatım tarzını, öğrenciye geçirmesi en kötü eğitim tarzıdır. Tersine kendisini o anlamda silip, uzak bir perspektiften, öğrenciyi sanat tarihi ile ilgili bağlantıyı göreceği ustayla tanıştırmaktır. Bu herhangi bir usta olabileceği gibi, bir kültür olabilir, yani bir Çin sanatı, Japon sanatı, Eskimo sanatı, Afrika, Aztek sanatı, herhangi bir sanat olabilir.”</p>	5	38,46	12	75
Bilimin ve eğitimin insana yararlı biçimde ve insana uyacak olanaklar içerisinde verilmesi	<p>“Eğitim öğretim ortamı bir bütün olarak ele alınmalı bence. Bu bütün içerisinde çevresel faktörlerden, öğrencinin geliş kaynaklarından, kişilik özelliklerine kadar, bütün ayrıntıların dikkate alınabildiği, ve bu özelliklere uygun bir eğitim ortamının ölçü verildiği bir anlayış ve mekan her şeyden önce gerekli. Dersin amaçlarına, nelere ulaşılacağını, öğrenciden neler bekleneceğini, dersin gerekleri ve çerçevesi ölçüsünde önce ortaya koymalı, ondan sonra ortaya konan sürecin, öğrencinin bu sürece karşı kendisinin neresinde olduğunu, neyi ölçebileceği bildirilen bir çalışma süreci sunulmalı öğrenciye.”</p>	3	23,07	7	71

Tablo 1
(Öğretim Üyeleri)
Sizce hümanist eğitim anlayışı nasıl tanımlanabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bilimin ve eğitimin insana yararlı biçimde ve insana uyacak olanaklar içerisinde verilmesi	<p>“Öğretmen sayısının çok, öğrenci sayısının az olmasının sağlanması ile eğitim birebir olabilir.”</p> <p>“Çok kısa tanımıyla, bilimin ve eğitimin insana yararlı olmasıyla ve insana uyacak olanaklar içerisinde verilmesiyle sağlanır, bir insancıl eğitim denildiği zaman.”</p>	3	23,07	7	71
Bireysel özgürlük ve farklılıkların önemsinmesi	<p>“Hümanist eğitim anlayışında herşeyden önce bireysel farklılıklar gözetilmelidir, birey esas alınmalıdır. Bireyin özgürlüğü esas alınmalıdır. Bireyin istekleri, yeterlilikleri göz önüne alınmalıdır ki, bugün pozitif bilim de bunu ortaya konmuştur. Hepimizin bildiği gibi çoklu zeka kuramı, beyin yapısı ile araştırmalar, beyin yapımızın içerisinde farklı yeteneklerimizin olduğunu, sol yarı kürede ve sağ yarı kürede farklı birikimlerin olduğunu ve bu şekilde dünyaya geldiğimizi, bu birikimlerin her sağlıklı insanda olduğunu, ancak bazı birikimlerin diğer insanlara göre farklı olduğunu biliyoruz. Tıp bilimi bunu ispatlamış. Örneğin kimimizde matematik zeka gelişmiş, kimimizde sözel, kimimizde sosyal zeka, kimimizde sezgisel, sanatsal zeka daha fazlasıyla var. İşte, eğitim, hümanist eğitim bunu ortaya çıkararak bireyi yaşama hazırlamak gerekir. Aslında eğitimin en temel amacı, bütün herşeyin en temel amacı, insanı mutlu kılmaktır. İnsanın mutlu olabilmesi için de eğitimin bu konuda onun özgürlük hakkına sahip çıkarak, bireysel farklılıkları gözetmesi ve ona göre yaşama hazırlaması gerekmektedir.”</p>	3	23,07	13	86

Tablo 1
(Öğretim Üyeleri)

Sizce hümanist eğitim anlayışı nasıl tanımlanabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bireysel özgürlük ve farklılıkların önemsenmesi	<p>“Demokratik, özgürlükçü, kişi haklarına saygılı, düşünce özgürlüğüne, ifade özgürlüğüne, yaşama özgürlüğüne saygılı bir eğitim anlayışı. Çünkü eyleme geçirmeden sadece düşünme yetmiyor. Eylem özgürlüğü. Ama bu eylem özgürlüğünün sınırları da başkalarına zarar vermeme noktası ile sınırlandırılmalı.”</p> <p>“Çünkü sanat tarihinde, önceden belirli bir konuya hazırlanıp, konferans şeklinde veya başka bir şekilde verebilir ama atölyede bireysel eğitim vardır, toplu eğitim yoktur. Her öğrencinin psikolojik ve entellektüel yapısını hoca tanımak zorundadır.”</p>	3	23,07	13	86
Sevgi ve paylaşım dayanan bir eğitim anlayışı olması	<p>“İnsanın olduğu her yerde hümanizma vardır. İnsan sevgisi vardır. Sevginin tanımı ise herkese göre değişebilir. Sevgiyi eroslara da bağlayabiliriz. Aşk platonizme kadar, platonizmden çağımıza Hegel’in düşüncelerine, Kant’in düşüncelerine kadar getirebiliriz. Ama kısaca insan olmak, insani kamil olabilme yapısına getirebilmektir. Paylaşımçı olmaktır. Paylaşarak çoğalan sevgi ve bilgidir.”</p> <p>“Hümanist bir anlayışın, herşeyden önce, sevgi dolu bir eğitim anlayışı olması lazımdır. Bunun için öğrencinin derslerini sevmesi, sanatı ve sanat çevresini sevmesi, doğayı sevmesi, mesleğini sevmesi lazım. O şekilde tanımlayabilirim.”</p>	2	15,38	11	100

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten ğretim üyelerinin, “hümanist eğitim anlayışının tanımı” na ilişkin görüşlerine ilişkin yukarıda açıklandığı biçimde kodlanıp çözümlendikten sonra ulaşılan sonuçlarda, Tablo 1’ de görüldüğü gibi, ğretim üyelerinin yaklaşık yarısı (% 46,15’i), insan merkezli bir eğitim yaklaşımı olduğunu dile getirirken, %38,46’ sı ğrenci merkezli ve demokratik bir eğitim anlayışı olarak tanımlamış, bilimin ve eğitimin insana yararlı biçimde ve insana uyacak olanaklar içerisinde verilmesiyle, bireysel özgürlük ve farklılıkların önemsenmesi tanımları ise %23,07’ si tarafından dile getirilmiştir. Öğretim yelerinin %15,38’ i tarafından da sevgi ve paylaşıma dayanan bir eğitim anlayışı olarak tanımlanmıştır.

Tablo 2
(Öğrenciler)

Sizce Hürmanist eğitim anlayışı nasıl tanımlanabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Eğitim dahil her konuda, insana önem veren, insana yararlı, demokratik ve eşit koşulları önemseyen bir anlayışın hakim olması	<p>“İnsanı merkez alan, insanın mutluluğu için, insan için yararlı olan eğitim sistemi.”</p> <p>“Bana göre bireydeki o ayrılıkçı düşünceleri gözetmeden, eşitlikçi bir biçimde gerçekleştirilen demokratik bir eğitim sistemi.”</p> <p>“İnsanlara eşit ve demokratik bir biçimde davranma, haklarını eşit olarak yerine getirme.”</p> <p>“Eğitimde insana önem verilerek planlamalar yapılması halinde Hürmanist bir eğitim yapılıyor demektir.”</p> <p>“İnsanlar arasında her yaşa inilebilmeli ve bütün bir ülke içinde yaşayan insanların, ekonomik koşulları, sağlık koşulları, anlama kapasiteleri, zeka düzeyleri ne olursa olsun, eşit düzeyde eğitim vermek ve onlara inebilmek benim anladığım bu.”</p>	60	100	4	80

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” alan öğrencilerin tamamı (%100’ü), Tablo 2’de görüldüğü gibi, “hürmanist eğitim anlayışının tanımı” nı: “eğitim dahil her konuda, insana önem veren, insana yararlı, demokratik ve eşit koşulları önemseyen bir anlayışın hakim olması” biçiminde dile getirmektedirler. Bu bağlamda kuramsal bölümde daha önce de açıklandığı gibi, yirminci yüzyılın ikinci yarısında, Gestalt yaklaşımından geniş ölçüde yararlanan ve aynı zamanda “insanı merkez alan”, varoluşçuluk felsefesi görüşlerini benimseyen insancıl yaklaşımın (Bilge, 2004: 238), eğitim açısından tanımı, araştırmanın örneklemini oluşturan öğretim üyeleri ve öğrenciler tarafından aynı doğrultuda ifade edilmektedir. Kuşkusuz bu bulguyu, insani değerlerin evrensel öneminin eğitimciler tarafından

genç kuşaklara aktarılması doğrultusunda, sevindirici bir sonuç olarak değerlendirilmek mümkündür.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğretim üyelerinin (Tablo3'de) ve öğrencilerin (Tablo 4'de), ikinci alt problemi oluşturan “Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?” Sorusuna yanıtları, kodlanıp, çözümlendikten sonra ulaşılan sonuçlar, kategorilerin tanımları ve örnek cümleler sunulmaktadır.

Tablo 3
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmadan önce uygulanan modelin daha verimli olması	<p>“Ulaşmadı, ben öyle düşünüyorum. Çünkü eski Eğitim Enstitüsü modelinde daha hümanist bir yaklaşım vardı. Şimdi ise ilişkiler yapay.”</p> <p>“Sanat eğitiminin içeriği açısından duruma baktığımızda, daha önceki modelin, yani yeniden yapılanmadan önce uyguladığımız modelin, bizim insanımızın gelişmesine daha çok katkı sağlayacak bir model olduğuna inanıyorum.”</p>	2	15,38	4	100
Programı uygulayan eğitimcinin niteliği düzeyinde ulaşacak olması	<p>“Programı uygulayan insandır. O nedenle, programın sağlıklı olması için nitelikli öğretmen yetiştirilmeli ve alınmalıdır.”</p> <p>“Uygulanırken, öğretim elemanlarının tavırları önemli. YÖK tarafından gönderilen materyalleri incelediğimizde insancıl eğitim dediğimiz şeye kısıtlı boyutunda da olsa bir yaklaşım var. Uygulanabilirse. Ancak, bunu geliştirecek olanlar öğretim üyeleri.”</p> <p>“Tabii ki direkt programda hümanizmle ilgili bir ders yok. Ancak bu, kurumlarda görev almış arkadaşların yaklaşımıyla verilebilir.”</p>	3	23,07	4	50
Programın ortaya konuş biçiminin hümanist değil, bir dayatma olması ve ülke gerçekleriyle örtüşmemesi nedeniyle yeterli düzeyde ulaşmaması	<p>“Yeniden yapılanma programı öncelikle, bence ortaya konuş biçimiyle, hümanist değil. Bunun nedeni şu. Eğer hümanizm, bir yaklaşım olarak insana değer vermekse, bir ülkenin eğitim modelinin nasıl olacağı, o ülkenin öğretmenlerinin nasıl yetişeceğine,</p>	6	46,15	28	80

Tablo 3
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın ortaya konuş biçiminin hümanist değil, aksine bir dayatma olması ve ülke gerçekleriyle örtüşmemesi nedeniyle yeterli düzeyde ulaşmaması	<p>bence öncelikle o ülkenin insanları karar vermeli. Ben açıkça bu konuda şunu düşünüyorum; Türkiye'nin, Osmanlılar dan bugüne, öğretmen yetiştirme konusunda yeterince, yeteri kadar deney sahibi olduğu kanısındayım. Öğretmen yetiştirmenin dışında, sanatla ilgili, ya da sanat eğitimiyle de ilgili, yeteri kadar deneyim oluştu. Bizim ülkemizin insan gereksinimi, öğretmen modelinin nasıl oluşacağı yada bir sanat eğitimcisinin nasıl olması gerektiği ile ilgili, düşünce üretebilecek durumdayız. Türkiye'de bu konuda söz söyleyebilecek, çok önemli bir gizil gücün olduğunu düşünüyorum. Durum böyleyken, bu ülkenin insanlarına sormadan, hangi amaçlarla yapılmıştır bilmiyorum, bu ülkenin ihtiyaçlarını çok da ciddiye almadan, bir modelin buraya getirilip uygulanması, bana çok insancıl bir tavır gelmiyor."</p> <p>"Sonraki aşamada, bölümle ilgili müfredatlar oluşturulmasında Türkiye'de en büyük eğitim fakültesi resim bölümlerinden bir tanesi burası. O dönemlerde -halen de öyle de- eğitim kadrosu incelendiğinde vasıflı öğretmen veya deneyimli, kariyerli öğretmen sayısı Türkiye'de en fazla olan kurum burasıydı. Buradan bir öğretim elemanı o şeyler için alınmadı, müfredatlar hazırlanırken, danışılmadı. Bu danışılmaması da emrivaki bir dayatmadır."</p>	6	46,15	28	80

Tablo 3
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilmeye Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın ortaya konuş biçiminin hümanist değil, aksine bir dayatma olması ve ülke gerçekleriyle örtüşmemesi nedeniyle yeterli düzeyde ulaşmaması	<p>“Hümanist düşünce anlamında ulaşıp, ulaşamayacağını düşününce ulaşılacağına pek inanmıyorum. Şöyle inanmıyorum, her model kendi bulunmuş olduğu yöreye göre düşünülmelidir.”</p> <p>“Yeniden yapılanmayla ilgili tabii genel olarak Türkiye çapında bir değerlendirilme yapıldı. Ve bu değerlendirilmeden sonra, çok değerli bir kısım arkadaşlarımız tarafından böyle bir program yapıldı. Ancak bu program herşeyden önce, 1932 de kurulan, ilk Gazi Eğitimde resim bölümü, onun araç gereçleriyle onun imkanlarıyla, sıfırdan kurulan bir eğitim fakültesi veya, resim bölümünün imkanları aynı değildir. Aynı olmadığı gibi, öğretim elemanlarının da, aynı şeye sahip değil. Öyle resim bölümleri var, bir tane öğretim üyesi var, öyle resim bölümleri var 30 tane öğretim üyesi var. Bunları aynı potada düşünmek, aynı seviyede değerlendirmek yanlış olur.”</p> <p>“Ama ben şu anda biliyorum ki, Türkiye’deki üniversitelerin çoğunda tam olarak pek uygulanmıyor. Çünkü alt yapı hazır değildi, yeteri kadar öğretim üyesi yetiştirilmemişti. Ve aceleye gelen bir programın sonunda, amaca tabii ki varılamadı.”</p>	6	46,15	28	80

Tablo 3
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilmeye Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın ortaya konuş biçiminin hümanist değil, aksine bir dayatma olması ve ülke gerçekleriyle örtüşmemesi nedeniyle yeterli düzeyde ulaşmaması	<p>“Bu sistemde , tartıştığımız şey nedir? bizi rahatsız eden? Biz hiçe sayılarak, bize dışarıdan birisinin birşey giydirmeye zorlaması. Bu İngiliz’ in, Alman’ın, Amerikalı’nın kötü düşündüğü anlamında değil. Konu kimlik sorununda. Yani biz bir hiç miyiz? Sorununun sıkıntısını da yaşıyoruz. Bizim hiç mi değerimiz yok? Hiç mi bizim fikrimiz alınmıyor da başkaları bize bir şey giydireyor, İki getirdiğimiz şey acaba ne kadar buraya uyacak? Sorununu da yaşıyoruz. Burada iki sorun var. Bir, buradaki hocaların yetişmiş insanların, bilgi ve deneyimlerinin gözardı edilmesi, hiçe sayılması. Bir diğer rahatsız eden husus ta, getirilen sistemin mevcut değerlere uyum sorunu. Dişlinin çarkları gibi tam birbirine oturmalı ki işe yarasın, bir sonuç çıksın.”</p>	6	46,15	28	80

Tablo 3
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilmeye Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretmenlik mesleğine yönelik, kuramsal/formasyon derslerinde istenilen düzeye ulaşılması	<p>“Öğretmenlik bilgisine dayalı yani sanat eğitimi yöntemlerine dayalı, özel öğretim yöntemleri, sanat öğretimi yöntemlerine dayalı sistematik yeni yapılandırmanın getirdiği disiplin alanları, öğretmenliğe dayalı olan şeylerin son derece yararlı olduğuna inanıyorum. Zaten bu inancım olmasaydı bu yeni yapılanmadaki çalışmalara katılmazdım.”</p> <p>“Bu programın öğretmenliği ilgilendiren kısımları amacına ulaşıyor. Çünkü geçmiş dönemlerdeki öğrenciler, bir sömestrelilik uygulamaya gittiklerinde, ön hazırlıkları tamam olmadığı için zorlandıklarını, birçoklarının öğretmenlik yapmaktan daha o aşamada vazgeçtiklerine bizzat şahit oldum. Ve onunla ilgili bir makalem, çalışmam da var. Yani test ettim bunu. Maalesef o dönem öyleydi. Bu dönemde zaten öğrencilerden de bu dönüt alınıyor. Bu sistemden memnun oldukları anlaşılıyor. Kendilerini öğretmenliğehazırlayabiliyorlar.”</p> <p>“Özel öğretim yöntemlerine yönelik, sanat eleştirisi, estetik gibi, bu alandaki çalışmaların uygulamaları, bunlar başarılı.”</p>	5	38,46	7	43,75

Tablo 3
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedene Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretmenlik mesleğine yönelik, kuramsal/formasyon derslerinde istenilen düzeye ulaşılması	<p>“Resim-İş Eğt. Bölümlerinde; özel öğretim yöntemleri önem kazandı. Sanatı bilen ama bildiği sanatı da ilköğretim düzeyinde uygulatabilen bu yolla insanları eğitebilen, bunun yol ve yöntemlerini öğrenmiş öğretmen yetiştirmeye çok ciddi adımlar atıldı.”</p> <p>“Yeniden yapılanma çerçevesinde YÖK de yapılan ders adlandırmaları; son derece doğru bir temele, doğru bir düşünceyle oluşturulmuştur. Zaten siz sanattan bahsettiğiniz zaman sanatın bilimi olan sanat tarihinden, eleştiriden, estetikten bahsettiğiniz zaman otomatikman Hümanizmaya da giriyorsunuz. Dolayısıyla belki de bu kuramsal teorik derslerin konulması hümanizma boyutunda programlara dinamizm getirmiştir.”</p>	5	38,46	7	43,75
Uygulama/atölye ve sanat/alan derslerinde yeterince ulaşılmaması	<p>“Ama diğer taraftan alan bilgisi, atölye uygulamaları alanında yeterli bir şeyin olmadığını da öğrencilerin kendilerinden yine dinliyoruz..... Atölye dersi, alan dersi tüm bunlarda yeterince amaca ulaşamadığı kanaatindeyim. Öğrencilerde bir memnuniyetsizlik var. Hatta tipik bir örnek, desen dersi veriliyor. Desen dersi, geçmiş bir programın dahi kopmaz bir parçasıyken ki öyle olması gerekir; bu dönem 4 yıllık bir period içinde bir sömestrlik bir ders olması sanat eğitimi veren kurum için çok acıklı bir şey. Bu müfredatı hazırlayanların ne kadar</p>	4	30,76	28	62,22

Tablo 3
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Uygulama /atölye ve sanat/alan derslerinde yeterince ulaşılmaması	<p>bilinçli hareket edip etmediklerini gösteren bir göstergedir bence. Yani burada daha deneyimli daha kariyerli öğretim üyeleri tarafından bu program hazırlansaydı bu hatalara düşülmezdi.”</p> <p>“Daha önceki programlarda resim dersleri biliyorsunuz, 15 saat civarındaydı. Ama bu program ana dal dersini 6 saate düşürdü. Eğitim fakülteleri içinde sadece biz 10 saat olarak uyguluyoruz. Diğerleri 6 saat olarak uyguluyor. Yani, yaratıcı ve kendini ifade eden insana ihtiyacımızı karşılamak için, bizi hem anlattığım diğer nedenlerle hem de, bu tür bir gereksinimiz olması nedeniyle, öğrenciyi okulda tutmamız olası değil. Çünkü, öğrenciyi gönderebileceğimiz sosyal tesisler, alanlar yok. Öğrenciyi okulda tutmamız, onun kendini ifade etmesi için gerekli ortamı yaratmamız, bu yolla yetiştirdiğimiz öğrencinin de ülkenin herhangi bir yerine gittiğinde hala resim yapar, ülke sorunlarını düşünür insanlar olması, bizim beklentimiz. Ancak yeniden yapılanmanın öğrencinin kendini ifade saatlerini azaltmış olması nedeniyle, mezun olduktan sonra öğrenciye vereceği şey de, o konudaki deneyimi de eksik kalacak. Kredi süresinden kaybettiğimiz saatleri, herhangi bir biçimde değerlendirme şansı bulmadığımızı da düşünürseniz, bu programın ders içerikleri benzemesine karşı, bizim insanımıza yapılmış bir haksızlık olduğunu düşünüyorum.”</p>	4	30,76	28	62,22

Tablo 3
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedene Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Uygulama /atölye ve sanat/alan derslerinde yeterince ulaşılmaması	“Hangi açılardan noksanlık var, tümüyle reddetmek mi lazım, bir kısmını mı değiştirmek lazım bunu çok iyi yorumlamak gerekiyordu. Burada tümüyle reddetmek olmuştur. Tümüyle reddedilme hatalıydı. Neden? Çünkü işte “siz çok fazla sanatçı yetiştiriyorsunuz” cümlesinin altında yatan tepkiden dolayı hata yapıldı. Hazır ne olursa olsun bir tarafa yüklenilmişse o tarafta değerler üretilmiştir. Tam tersi düşünmek lazım. Yani sanat alanında eğer bir birikim sağlandıysa, bir takım gelişmeler sağlandıysa ama öğretmenlik mesleğine yönelik öğretim bilgileri noksansa ayrı şey. Alanda birikimin, pozitif birikimlerin sağlanması ve bunların geliştirilmesi çok iyi bir şey. Buna darbe vurmamak, küçültmek yerine onu sürdürmek gerekiyordu, varsa revizyona tabi tutulabilirdi ama sürdürmek gerekiyordu. Onun baltalanmaması lazımdı. Bizim sanat alanındaki yönümüzün kesinlikle baltalanmayıp geliştirilmesi gerekiyor idi. Sadece dediğim gibi küçük revizyonlar belki olabilirdi.....Ancak alan kısmının yani sanat alanındaki kısmının, bu darbeye uğramasının hala anlamadığını ve geçmişe göre de çok başarılı olmadığı inancı hakim.”	4	30,76	28	62,22

Tablo 3
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Uygulama /atölye ve sanat/alan derslerinde yeterince ulaşılmaması	“Bu amaçları sunarken acaba koşullar, uygun oluyor mu? Program uygulanırken engeller oluyor mu? Öğrencilerin beklentilerine tam olarak cevap veriyor mu? Dersler ölçüsünde. Bakıldığında, bu bir süreç içinde ortaya çıkacaktır. Simdiye kadar ki gidişte, öğrencilerin ana dala ilgili yapılanmalarında, eksiklikler bırakabildiği tespit edilmiştir. Şu açıdan ; atölye ortamında çalışmak zorunda bizim öğrencilerimiz. Atölye derslerinin azaltılması onlara bu mekanı kullanamamalarını sağlıyor. Böyle bir sonuç getiriyor. Böyle bir donanımı evinde ya da çevrede bulamayacağına göre, atölye derslerinden daha fazla yararlanması kendisini ana dalda yeterli hissetmesi, yeterli konuma gelmesi, onun öğretmenlikte neyi nasıl öğreteceğini aslında daha iyi bilmesini de getirecek şüphesiz..... bunun dışında kişi ancak kendi özel atölyesinde bunu hissedip uygulayabilir. Öğrenciler için bu geçerli olamayacağına göre, onlar için en iyisi, hocasının ya da başka hocalarının da olduğu mekanda, bunu daha doygun biçimde yerine getirmek. O bakımdan engel var..... Yoksa elbetteki daha önce de atölye derslerinde bilgilerini öğreniyordu ve onları nasıl kullanacağını daha sonra diğer kuramsallarla birleştirip, sunabiliyordu ama, daha uzun süre ilgilendiği zaman, iyi oturuyordu bu bilgiler. Ama şimdi kısa bir dönem için, beraber olunca ana dala, bu aksamalar oldu.”	4	30,76	28	62,22

Tablo 3
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Uygulama /atölye ve sanat/alan derslerinde yeterince ulaşılmaması	“Eğitim fakültelerinde, resim bölümlerinde, bir defa uygulama derslerinin azlığından şikayetçiyiz. Dolayısıyla istediğimiz seviyede bir sanatçı kişiliğine sahip, sanatla daha fazla ilgilenen, bir resim öğretmeni şu anda yetiştiremiyoruz.”	4	30,76	28	62,22
Ders kredilerinin azaltılmasıyla öğrenciye çağdaş biçimde teknoloji ve kültürel etkinliklerden yararlanma zamanının Verilmesi	“Yüksek Öğretim Kurulunun aldığı bir ilke kararı çerçevesinde, kredilerde düşüşün olduğunu görüyoruz....Tabii bununla ilgili benim yaptığım araştırmada çağdaş olan bir eğitimde bir öğrencinin 200 kredi saat boyunca dört duvar arasında ya da, bir kampus içinde tutulmasının çağdaş eğitimle kesinlikle taban tabana zıt bir olay olduğu, öğretmen yetiştirme programlarında da; 160 la 220 kredi arasında oynayan, ve bir bakıma öğrencileri derse boğan, sınıfa hapseden, kampüse hapseden sistemin, çağdaş olduğu görülüyor.....Çünkü eğitim demek; hocayla öğrenci arasında olan bir iletişim ya da bir gelişim süreci değildir. Eğitim bir bütündür. Öğrencinin, özellikle günümüzde, son yüzyılda gelişen bilişim teknolojilerinden, iletişim teknolojilerinden sonuna kadar yararlanmasını, gerektiren bir süreçtir. Eğitim bu iletişim teknolojileri, bilişim teknolojilerinin dışında, tiyatroya gitmektir, sinemaya gitmektir. Tüm kültürel etkinlikleri yaşayabildiği kadar yasamasıdır. Ve burdan alacağı bilgilerin veya deneyimlerin, hayatında kendisine yön çizmesidir.”	1	7,69	8	100

Tablo 3
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bazı uygulamalı kuramsal derslerle, atölye derslerinin kaldırılmasının doğru bir yaklaşım olması	“Öte yandan teorik derslerde de bazı saçma adlarla konulmuş. Uygulamalı teorik dersler vardı. Özellikle atölye dersleri, sırf ders yaratmak için konulmuştu. “Deneysel desen çalışmaları” şimdi desenin temeli deneyseldir. Bir “desen dersi” var bir de “deneysel desen dersi”, bunun mantığını anlamak çok güç. İzah etmek ondan da güç. Böyle saçma sapan dersler de kaldırıldı. Sırf atölye dersleri yaratmak için uyduruk adlarla atölye derslerinin çoğaltıldığını görmekteyiz, yapay olarak.”	1	7.69	6	75

Tablo 3’ de görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin %15,38’ i, yeniden yapılanmadan önce uygulanan modelin daha verimli olduğunu dile getirirken, %23,07’ si, programı uygulayan eğitimcinin niteliği düzeyinde, hümanist eğitim anlayışına ulaşılabilceğini ifade etmektedirler. Yine tablodan açıkça görüldüğü gibi, araştırmanın örneklemini oluşturan öğretim üyelerinin %46,15’ i yeniden yapılanmanın ortaya konuş biçiminin hümanistçe değil, bir dayatma olduğunu, kararların merkezden verildiğini ve ülke gerçekleriyle örtüşmediğini dile getirmektedirler.

Yine tabloda belirtildiği gibi, öğretim üyelerinin %38,46’ sı “öğretmenlik mesleğine yönelik, kuramsal / formasyon derslerinde” hümanist eğitim anlayışına istenilen düzeye ulaşıldığını dile getirirken, örneklemini oluşturan öğretim üyelerinin %30,76’ sı ise “uygulama / atölye ve alan derslerinde yeterince hümanist eğitim anlayışına ulaşılmadığını ifade etmektedirler.

Yine tabloda belirtildiği gibi, ğretim üyelerinin %7,69' u ders kredilerinin azaltılmasıyla öğrenciye ağdaş biçimde teknoloji ve kültürel etkinliklerden yararlanma zamanının verilmesini olumlu bir değişiklik olarak değerlendirmektedirler. Öğretim yelerinin %7,69' u da, bazı uygulamalı kuramsal derslerle, atölye derslerinin kaldırılmasının doğru bir yaklaşım olduğunu yine görüşleri arasında ifade etmektedirler.

Tablo 4
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Uygulamada öğretim elemanlarından kaynaklanan nedenlerle hümanist eğitime ulaşamaması	“Biraz ulaştığına inanmaktayım.”	60	100	13	59
Bazı kuramsal derslere giren öğretim elemanlarının öğrencilerine karşı kişisel hakaretlere varan sözler kullanması	“Sistem iyi, fakat sistemdeki bir takım şeyler, formasyon dersi veren hocalarımız değil. Özel hakarete varan kişisel sözlerle, ‘Salak, geri zekalı gibi.....’, üstelik bunların içinde başka bölümlerden bize formasyon dersi veren profesörler bile var. Karşılık verip, uyardığımızda sınıfta kaldık. Bölüm başkanımıza söyledik çözüm olmadı.”				
Bazı öğretim elemanlarının, öğrencilere karşı yaptırımçı bir tavır izlemesi	“Kendi tavrımızı ortaya koyamıyoruz, hocalarımız yüzünden istedik davranış ortaya koyuyoruz. Bu da tabii çalışmalara yansıyor, hocaların istediği çalışmaları yapmak zorunda kalıyoruz.”				
Uygulamaların öğretim elemanlarının tavrına göre değişiklik göstermesi	“Bazı hocalarla, açıkçası genç ve bize yakın olanlara rahatız, bazı yaşlı hocalar da var. Kısacası hocadan hocaya değişiyor.”				

Tablo 4
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın sanat eğitimi açısından olumlu amaçlara sahip olmasına karşın, eğitim sistemimiz ve ülkemiz koşullarına göre yeniden düzenlenmesi gereği	“Aslında yeniden yapılanmanın amacı çok güzel. Çünkü belki de sanat eğitimi, bundan daha iyi verilemez diyebilirim ben. Çünkü her zaman bize öğretilen o sıkıcı sanat tarihi derslerinin dışına çıkılıyor, her yaşa ayrı düzeyde sanat eğitimi verilebiliyor Ve bir çocuk en azından “Picasso” ismini öğrenebiliyor. Bu sistem olarak yeniden yapılanma çok güzel, ama bunu Türkiye’de ne derece kabul gördüğünü, üniversitelerde kabul görüyor olabilir çünkü ders olarak okutuluyor. Ama bunun orta dereceli okullara da yansımaları var. Çünkü stajyer öğrenciler gidiyor. Bunun ne derece kabul gördüğünü bilmiyorum bu da o hocaların, eski sistemi üzerlerinden atamamaları ve yeni şeyler öğrenmek istememeleri, kendilerini kapalı tutmalarıyla ilgili birşey.....Orta öğretimin yeniden yapılanmaya göre düzenlenmesi lazım. Hocaların buna göre yetiştirilmesi lazım. Çünkü eski sisteme göre eğitim görmüş hocalar bizim gibi, yeniden yapılanmaya göre yetişmediler. Resim öğretmenleri, yetişmedikleri için de biz oraya staja gittiğimizde, çünkü ben bunu yaşadım. Böyle bir dersi kabul etmiyor.Çünkü o şuna alışmış, bugün Cumhuriyet bayramı haftası, o zaman Cumhuriyet bayramı konusunu işlemeliyiz.....böyle bir anlayış.”	60	100	13	59

Tablo 4
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın sanat eğitimi açısından olumlu amaçlara sahip olmasına karşın, eğitim sistemimiz ve ülkemiz koşullarına göre yeniden düzenlenmesi gereği	“Programın içeriği o insancıl yaklaşımı kapsıyor. Onu burada hissediyorum, yani üniversite ortamında hissettim. Ben bu programı düşünürken hep şunu düşündüm açıkçası; bir kere sadece İstanbul’ u düşünmüyorum. İzmir’i düşünüyorum, Ankara’yı düşünüyorum, Yozgat’ı düşünüyorum, Samsun’u düşünüyorum, Kars’ı bile düşünüyorum.....yani buna böyle bakmak gerekiyor bence İstanbul’da zaten hangi okullara ulaşabiliyor ki Kars’a ulaşılabilirsin. Hem hümanist yaklaşım açısından hem de bu programın, artık resim derslerinin böyle işlenmesi açısından. Bana evet üniversitede insancıl yaklaşıldı.”	60	100	13	59

Tablo 4’ de görüldüğü gibi örnekleme oluşturan öğrencilerin tamamı (%100’ü), “Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır? Sorusuna aşağıda belirtilen kategorilerde sunulan yanıtları dile getirmişlerdir.

Bu kategoriler şunlardır:

- Uygulamada öğretim elemanlarından kaynaklanan nedenlerle hümanist eğitim anlayışına ulaşamaması
- Bazı kuramsal derslere giren öğretim elemanlarının öğrencilerine karşı kişisel hakaretlere varan sözler kullanması
- Bazı öğretim elemanlarının, öğrencilere karşı yaptırımcı bir tavır izlemesi
- Uygulamaların öğretim elemanlarının tavrına göre değişiklik göstermesi

- Yeniden yapılanmanın sanat eğitimi açısından olumlu amaçlara sahip olmasına karşın, eğitim sistemimiz ve ülkemiz koşullarına göre yeniden düzenlenmesi gereği

Tablo 4’ den anlaşıldığı gibi öğrencilerin hümanist eğitim anlayışına ulaşılma düzeyine ilişkin olumsuz değerlendirmelerinin merkezini, kendilerine karşı hümanist tavırlı olmayan öğretim elemanlarına dair düşünceleri oluşturmaktadır. Bu bulgu, araştırmanın örneklemini oluşturan öğretim üyeleri tarafından da (%23,07’si), “yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları” belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına “programı uygulayan eğitimcinin niteliği düzeyinde ulaşabilir” biçiminde dile getirilen görüşle desteklenmektedir (Tablo 3).

Özellikle öğrenciler tarafından 2. ve 3. kategorilerde dile getirildiği gibi, kuramsal / öğretmenlik formasyon derslerine giren bazı öğretim elemanlarının öğrencilerine karşı kişisel hakaretlere varan sözler kullanması ve yine sözü edilen öğretim elemanlarının, öğrencilere karşı yaptırımcı bir tavır izlemesi, kuramsal bölümde daha önce açıklandığı gibi insancıl eğitimin ilkelerinden olan aşağıdaki görüşlerle bağdaşmamaktadır:

Davranış bozuklukları, güvensizlik sonucunda ortaya çıkmaktadır. Gerçekte, doğası iyi olan insan normal koşullar altındayken benliği geliştiren davranışlar ortaya koymaktadır. Ancak bir tehdit ve güvensizlikle karşılaşıldığında, birey benliği koruyucu davranışlar sergilemektedir (Bilge, 2004: 242-243).

İnsan doğasında bulunan kendini gerçekleştirme gereksiniminin baskısıyla, ideal olarak algıladığı benlik boyutlarını gerçekleştirmek ister. Bu süreçteki olumsuz yaşantılar ve engellemeler, bireyin örselenmesi ve incinmesi ile sonuçlanır (Aydın, 2001: 238).

Dolayısıyla hümanizmin felsefesinde daha önce sözü edilen, “insanın daha insan olma yolunda kendine güvenini simgeleyen mitoloji kahramanı Prometheus” dan, insani ve evrensel hakların sorgulandığı yüzyılımıza geçen süreç içerisinde, insanlık ve medeniyet adına atılan onca adımın ardından, kuşkusuz çağdaş eğitimde hala bazı eğitimcilerin öğrencilerine karşı, yukarıda belirtilen biçimde davranışları ortaya koyuyor olması kanımızca sanat ve sanat eğitimi adına üzüntü verici ve daha çok da düşündürücüdür.

Üstelik Kavcar’ın (Kavcar, 1999: 274) da iddia ettiği gibi bugün üniversitelerde ve eğitim fakültelerinde, pedagojik formasyona sahip olmayan pek çok öğretim elemanı bulunmaktadır ve bu çok acı bir gerçektir. Ayrıca, gerçekte öğretmen olmayan bir başka deyişle, eğitim bilimlerinde örneğin rehberlik ve psikolojik

danışmanlık anabilim dallarında pedagojik formasyon derslerinin tamamını almadan akademik çalışmalarını tamamlayan öğretim elemanlarının bazıları fakültelerin diğer bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarına öğretmenlik meslek derslerini verdikleri bilinmektedir (Külahoğlu,1999: Çepni ve O. Karamustafaoğlu ve S. Karamustafaoğlu, 2004:s.23'deki alıntı). Bu öğretim elemanlarının bu dersleri ne derecede etkili verebildikleri tartışmanın diğer bir boyutudur (Çepni ve O. Karamustafaoğlu ve S. Karamustafaoğlu, 2004:23).

Çepni ve O. Karamustafaoğlu ve S. Karamustafaoğlu'nun, (2004:23) değerlendirmesine göre:

Yeniden yapılanma sürecinde özellikle alan (brans) eğitimine önem verilmeye başlanmıştır. 1980' li yılların sonlarından itibaren her branştan (Fizik, Sosyal v.b) onlarca öğrenci yurt dışında çeşitli ülkelere gönderilip branş eğitimine yönelik alan eğitimi çalışmaları yapmaktadırlar. Bu öğrencilerin bir kısmı eğitimlerini tamamlayıp şu anda öğretim üyesi olarak lisansüstü öğrencilerine danışmanlık yapıp branş eğitimi uzmanları yetiştirmeye çalışmaktadırlar. Diğer kısmı ise eğitimlerini tamamlama aşamasındadırlar. Fakat alan eğitimi almış bu kişilerin eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma sonrası müfredatta bulunan Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Okul Deneyimi I ve II. Sınıf Yönelimi, Özel Öğretim Yöntemleri I ve II, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Öğretmenlik Uygulaması derslerinden hangilerini yürütebilecekleri hakkında herhangi bir düzenleme yapılmadığından dolayı, bu derslerin hangilerinin eğitim bilimcileri tarafından ve hangilerinin alan eğitimcileri tarafından verilmesinin uygun olduğu konusu eğitim fakültelerinde tartışılmasına rağmen, bilimsel platformlarda bu konu bugüne kadar dile getirilmemiştir.Okul Deneyimi I ve II, Özel Öğretim Yöntemleri I ve II, Öğretim teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Konu Alanı ders Kitabı İncelemesi, Öğretmenlik Uygulaması alan eğitimcilerine, Rehberlik, Gelişim ve Öğrenme dersleri de Eğitim bilimcilerine yakın olduğu genel kabul görmesine rağmen, Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Sınıf Yönetimi ve Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersleri ders dağılımları sürecinde hem eğitim bilimcileri hem de alan eğitimcileri tarafından sahiplenilmektedir. Bu özel durumun eğitim alanında araştırma yapan ve uzmanlık alanları yukarıdaki ders içeriklerini kapsayan bireylerin katılımı ile detaylı bir şekilde tartışılıp açıklığa kavuşması gerekmektedir.

Dolayısıyla, doğal olarak öğretmenlik formasyon / kuramsal (meslek bilgisi) derslerden dolayı sanat eğitimine de olumsuz biçimde yansıyan bu karmaşa ve tüm bu veriler yukarıdaki görüşlerimizi ve öğrencilerin kuramsal derslerine giren öğretim elemanlarına ilişkin kaygılarını destekler niteliktedir.

Tablo 3 ve Tablo 4' de öğretim üyelerinin ve öğrencilerin aynı doğrultuda ortaya koydukları bir diğer konu, yeniden yapılanmanın ortaya konuş biçimidir. Öğrenciler bu konuyu "Yeniden yapılanmanın sanat eğitimi açısından olumlu

amaçlara sahip olmasına karşın, eğitim sistemimiz ve ülkemiz koşullarına göre yeniden düzenlenmesinin gerektiği” biçiminde dile getirirken, Tablo 3’ de belirtildiği gibi, bu konu öğretim üyelerinin yaklaşık yarısı (%46,15’i) tarafından da; “Yeniden yapılanmanın ortaya konuş biçiminin hümanistçe değil bir dayatma olduğu, kararların merkezden verildiği ve ülke gerçekleriyle örtüşmediği” şeklinde ifade edilmektedir. Bu bulgular, “Toplumsal alanların temel yapılanmalarıyla uyumluluk ve tutarlılık, yenilenmeyi güvence altına alan ve onu sürdürülebilir olmasını sağlayan bir ortamdır (Erkan, 2000: 244).” Şeklinde ifade edilen “yeniden yapılanma”nın tanımıyla bağdaşmamaktadır.

“Benim asıl kişiliğim öğretmenliğimdir, ben ulusumun öğretmeniyim” diyen cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Önderimiz Atatürk’ün doğrudan kendisinin destek verdiği, kaleme aldığı / aldırıldığı, öğretici bir toplumsal eğitim manifestosu niteliğindeki Çağdaş / Medeni Bilgiler Kitabı’nda, bugünün demokrasilerinde hala tartışılmakta olan temel hak ve özgürlükler konusunda, rasyonel ve uzak görüşlülüğe dayanan saptamalarından “Türk Milliyetçiliği” konusundaki sözleri, konumuzla olan ilgisi açısından dikkat çekici ve uyarıcı niteliktedir:

“Türk milliyetçiliği, ilerleme ve gelişme yolunda ve uluslararası temas ve ilişkilerde, bütün çağdaş milletlere paralel ve onlarla bir ahenkte yürümekle beraber Türk sosyal topluluğunun özel karakterini ve başlı başına bağımsız kimliğini korumaktadır (Afetinan, 2000; Yavuz, 2003:s.18’deki alıntı)

Burada vurgulanan, diğer uluslarla ve onlara koşut bir yürüyüşte yer alan ancak kendine / kimliğine güvenli bir ulusal karakter oluşumudur. Böyle bir oluşumun da kuşkusuz devlet kurumlarında yapılacak yeniden yapılanma ya da düzenlemelerde, kurumların en küçük birimlerine kadar inen, ulusçu bir anlayışla gerçekleştirilebileceğini söylemek mümkündür.

Erkan’ın (2000:238) aşağıdaki ifadeleri de bu görüşleri destekler niteliktedir:

Kamunun oluşturduğu çerçeveyi de gözeterek, işbirliği içinde her kurum kendi kurum kültürünü oluşturmak zorundadır. Bu kurum kültürü günümüzde;

-hem evrensel

-hem ulusal

-hem yerel

öğeler taşımak durumundadır. Çünkü günümüz dünyasında,

-evrensel düşünmek ve davranmak,

-ulusal yönlendirmek ve

-yerel uygulamak zorundayız.

Bu konudaki bir başka değerlendirmede ise Tansuğ (1982:14):

Teorik ve pratik sanat eğitimi alanlarının arasındaki uyum, bu alanların vardıkları sonuçları sürekli olarak birbirlerine iletmeleriyle sağlanır. Bu

uyum yerel realiteye ve kitleye yabancılaşmış yargılarla kurulamaz. Bu şartlar altında sonuçları kitleye ulaştıran gönüllüler de yeterli olmazlar.

Görüşleriyle yerel koşullara uygun olmayan bir yaklaşımın doğuracağı sakıncalara işaret etmektedir. Gerçekten de bugün yeniden yapılanma programlarındaki alan dağılım dengesizliği nedeniyle sürekli tartışılan sanat ve öğretmenlik alanları arasındaki uyumun bir türlü sağlanamaması, Tansuğ'un yukarıdaki değerlendirmesini doğrulamaktadır.

Yine öğretim üyelerinin %7,69' unun olumlu bir değişiklik olarak dile getirdiği “ders kredilerinin azaltılmasıyla öğrenciye çağdaş biçimde, teknoloji ve kültürel etkinliklerden yararlanma zamanının verilmesi” nin, ülke gerçekleriyle örtüşmediği belirtilen ve alt yapısı oluşturulmadan hazırlanıp uygulanan bir programda öğrenci açısından ne kadar yararlı olabileceği kanımızca tartışma konusudur.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi, “Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun mudur? Sizce nasıl uygun biçimde oluşturulabilir?” Şeklinde ifade edilmiştir. Üçüncü alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 5 (öğretim üyeleri) ve Tablo 6' da (öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 5
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun mudur? Örnekler verir misiniz?

Sizce nasıl uygun biçimde oluşturulabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretim elemanlarının niceliği ve niteliği doğrultusunda uygun olması	<p>“Mutlaka, yani şimdi insanın olduğu yerde ne kadar insan varsa, ideolojinin bir fikrin uygulanması önemlidir. Her hoca kendi yetiştiriminin neticesi olan, birikimiyle verir. Eğer benim birikimim ve yetiştirim çevrem farklı ise, bu uygulamada büyük farklılıklar olabilir.”</p> <p>“Ancak, yetişmiş eleman ve ekipman olması kaydıyla.”</p> <p>“Program mükemmel de olsa eğer yürütücüler, bunu iyi kullanamazsa zaten buradan iyi sonuç alınmaz.”</p> <p>“Ben inceledim programları. İşin içinde ilgili olduğum için, özellikle sanat öğretim derslerine giriyorum. Programın özünü, kapsayan bir ders. Programlarda aslında var o insancıl yaklaşım. O insanın içindekini çıkarmayı sağlayacak yaklaşım. Ama, öğretim elemanı yetersizliği, öğrencinin derslere hazır olarak gelmemesi, bunlar hep etkiliyor. Değişikliği değerlendirmek lazım, uygulanmasına bakmak, içeriğine bakmak lazım.....Programı uygulayacak olan öğretim elemanlarının bunu çok iyi anlaması lazım.”</p> <p>“Özünde bu uygunluğu fark etmek mümkün programlarda, ama öğrenci onu ne ölçüde algılayabiliyor, yine uygulamayla ilgili bir durum bu.”</p>	5	38,46	7	46,66

Tablo 5
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun mudur? Örnekler verir misiniz?

Sizce nasıl uygun biçimde oluşturulabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Dört Disiplin/ sanat tarihi, eleştiri, uygulama ve estetik dersleri tanımlarının netlik kazanması	<p>“Şimdi burada ilginç olan bir şey var. Daha önce uygulanan sanat eğitimi modeliyle, yeniden yapılanmada uygulanan sanat eğitimi modeli, aslında birbirinden çok farklı değil. Sadece yeniden yapılanmada yapılan eğitimlerin belki adı konuldu. Örneğin daha önce yaptığımız eğitimde, sanat tarihi vardı, eleştiri vardı, uygulama vardı, estetik vardı, ama bunlar birer disiplin olarak tanımlanmadan uygulanıyordu. Birer ders olarak uygulanıyordu. Bunların adı kondu. Dört disiplin adıyla neler olduğu belirlendi. Bu isimlerin de neler olduğu biliniyordu, farklı isimler de gelmedi. Bence, bu isimlerin anlaşılması konusunda net bir tavrın olduğunu düşünüyorum. Özellikle diğer alanların yanında eleştirinin bir disiplin olarak sunulmasının yararlı olduğu kanısındayım. Bunun en önemli nedeni de şu; bizim insanımız genellikle, eleştirel bir tavır takınmaz, ama eleştirinin bir disiplin olarak algılanması ve uygulanması, sanat eğitiminde önemlidir diye düşünüyorum.”</p> <p>“Aslında, bu yeniden yapılandırmanın getirdiği şey, bazı şeylerin açıklığa kavuşması. Bence o kadar. Ben atölye dersine giriyorum dolayısıyla, atölye dersinin eskiden beri içeriği belli idi. Yani atölye çalışması bir fen eğitimi yapan bir laboratuvar çalışması gibi değildir. Atölye eğitiminde zaten yeniden yapılanmayla gelen bu dört disiplin vardı. Yani hoca aynı</p>	4	30,76	16	43,24

Tablo 5
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun mudur? Örnekler verir misiniz?

Sizce nasıl uygun biçimde oluşturulabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Dört Disiplin/ sanat tarihi, eleştiri, uygulama ve estetik dersleri tanımlarının netlik kazanması	<p>zamanda sanat tarihi disiplininden yararlanırdı. Estetikten yararlanırdı. Bence yeniden yapılanmayla adı konmamış bazı şeyler açıklığa kavuştu. Yani bu dört disiplin atölye hocalarının uyguladığı disiplini aslında. Ama bunlar artık metinleşti.”</p> <p>“Disiplinler arası yaklaşımı açtı, bu güzel birşey, aslında bu olan bir şeydi, sadece ne olduğu biraz daha belirlendi. Yani burada okuyan, kendini yetiştirmek üzere bu fakültede bulunan öğrenci, görev aldığı derste ilerde, eğitici olarak görev aldığı derste, sanatın kendi uygulama alanı dışında birçok alanla ilgisi olduğunu çok daha iyi kavradı.Şimdi adı konunca talep de edebiliyor öğrenci, farkında da olabiliyor. Bunu nasıl kullanacağını aslında programlıyabiliyor. Bu da hem özgür düşünmeye yol açıyor hem de öğrenciyi araştırmaya itiyor. Hem de donanımını güçlendiriyor, eğer bu ona bu şekilde anlatılırsa.”</p> <p>“Bu yöntem bilgi ile birlikte uygulamayı gerektiriyor. Yani 4 disiplinden 3 ü kuramsal. Sanat Eleştirisi, Sanat Tarihi, Estetik ve ondan sonra uygulama. Bu teorik kuramsal kısımlar, verilmiş biçimi çok önemli. Eğer bunlar düz anlatım yöntemleriyle veriliyor olsaydı bu kadar bizi heyecanlandıran bir yöntem olduğundan söz etmeyecektik. Geçmişte tabii ki öyleydi. Şimdi adı konuldu.</p>	4	30,76	16	43,24

Tablo 5
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun mudur? Örnekler verir misiniz?

Sizce nasıl uygun biçimde oluşturulabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Dört disiplin /sanat tarihi, eleştiri, uygulama ve estetik dersleri tanımlarının netlik kazanması	Çok alanlı ya da işte disipline dayalı da diyebiliyoruz. Disipline dayalı sanat eğitimi yöntemi diyoruz. Bu yöntemde şimdi 4 disiplin var, bunların 3 ü kuramsal, sonuncusu da uygulama. Bu uygulama ¼ olarak düşünülüyor ağırlıklı.”	4	30,76	16	43,24
Sanat ve öğretmenlik alanlarının koordineli ve dengede olması gereği	“Mümkün olduğu derecede atölye ve formasyon dersleri dengeli olmalıydı. İkisinin de özelliğini ve kıymetini algılayabilmeli öğrenci.” “Şimdi sanat eğitimi kurumlarında yani öğretmen yetiştiren sanat eğitim dallarda iki yapı vardır zaten. Bu iki yapının da güçlü ve koordineli olması gerekir. Bir kendi alanında, sanat alanında kazandığı deneyler, atölye çalışmaları, deneyimleri bilgileri bir de bu kazandığı bilgilerin öğretilmesi alanında, öğretmenlik alanındaki bilgileri, kazandığı bilgi ve deneyimleri. Bu iki alan çok önemlidir. İki alanında dengelenmesi gerekir. Bir tarafın noksanlığı bu kurumun amacını değiştirir. Yani kurumun amacı eğer böyleyse iki koordinasyon, birbirinin içine girmiş iki yapıyı içeriyorsa iki tarafında güçlü olması lazım. Hiçbir tarafın da, hiçbir sistemin de bu yapıya darbe vurmaması lazım. Geliştirilmiş bir kısım varsa onun değerini bilmek lazım.”	2	15,30	9	81,81

Tablo 5
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun mudur? Örnekler verir misiniz?

Sizce nasıl uygun biçimde oluşturulabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programda Sanat Öğretimi Uygulamaları ve Özel Öğretim Yöntemleri derslerinin yer alması	“Burada gözümüzden kaçmaması gereken çok ciddi büyük bir değişiklik oldu, bu nedir? Sanat öğretimi derslerinin neler olduğu, o konan dersler. Şimdi atölye derslerinde belirli bir alanda veya birkaç alanda uzmanlaşan, öğretmen adayı aslında sanatı öğreteceği için çocukların düzeyine indirgenmiş, sanat uygulamalarını da öğrenmesi gerekirdi. Bu amaçla iki tane ders konuldu. Bunlardan birisi; “Sanat Öğretimi Uygulamaları dersi”. Bu ders, diyelim ki; resim ana sanat atölye dersinde, resimde uzmanlaşmış, ama bunun yanı sıra, tasarım alanlarından grafik, resimde heykelde seramikte ve bunun yanı sıra çağdaş olan farklı uygulama alanlarını da tanınmasına fırsat veren seçmeli sanat atölyelerini de alıyor, gerek 2 boyutlu gerek 3 boyutlu. Ama bunların hepsi yüksek düzeyde, profesyonel düzeyde, sanat eğitimi bu yani bir güzel sanatlar fakültesi ile eşdeğer düzeyde ama onlar kadar yoğun olmayan, kredisi düşük olan, ama sonuçta profesyonel anlamda öğrenciyi sanatla içli dışlı yapan dersler. Peki bunların ilköğretime ve orta öğretime indirgenmesi nasıl olacak? İşte; sanat öğretimi uygulamaları dersleri bunlar için konuldu. Ve orada ilk öğretim öğrencilerinin hatta okul öncesi öğrencilerinin ve lise öğrencilerine yaptırılacak uygulamalar	3	23,07	8	29,62

Tablo 5
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun mudur? Örnekler verir misiniz?

Sizce nasıl uygun biçimde oluşturulabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programda Sanat Öğretimi Uygulamaları ve Özel Öğretim Yöntemleri derslerinin yer alması	<p>o derste. Gerek 2 boyutlu, gerek 3 boyutlu uygulamalar, o derslerin temel konuluş felsefesi budur. Yani sanatın öğretimine yönelik, yine özel öğretim yöntemleri dersleri, eskiden özel öğretim yöntemleri dersleri, yasak savmadan öteye gitmeyen, son derece sıkıcı ve amacının ne olduğu belli olmayan derslerdi. Bu Y.Y. çerçevesinde bu tamamen değişti. Birer proje dersi ve farklı kültürleri tanımaya yönelik, hümanistik dersler haline dönüştü.”</p> <p>“Ben uygun olarak görüyorum, sanat eğitiminin amaçlarına. Çünkü bu programı hazırlayanlar içersinde vardım. Ancak uygulanabilirliği konusunda şu anda tam olarak uygulanabildiğini söyleyemiyoruz. Tabii bireysel farklılıkları göz önüne alan, bu program içersinde özel öğretim dersi içersinde çok alanlı sanat eğitim yöntemi verilirken, örneğin daha önceden yapmadığınız, daha önceki bu derslere giren bir kişi olarak söylüyorum. Çok farklı bilgiler, birikimler verdirmeye çalışıyoruz öğrencilerimize.”</p> <p>“Yani kısacası bu yöntem sadece uygulama ağırlıklı değil, biraz önce söylediğim, özellikle çok önemsedğim, kişilik yapısını geliştirme açısından havada bırakmayan, gerçekleştirebilecek bir yöntem olarak görüyorum. Çünkü, her derste bir başka sanat eseri ile haşır neşir olan, o eserle ilgili bilgilere kalıcı olarak</p>	3	23,07	8	29,62

Tablo 5
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun mudur? Örnekler verir misiniz?

Sizce nasıl uygun biçimde oluşturulabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programda Sanat Öğretimi Uygulamaları ve Özel Öğretim Yöntemleri derslerinin yer alması	yaparak, öğrenerek katılan öğrencilere sahip oluyorlar. Bilgi alanı ezberlenmiş bilgi alanı olmuyor. Ondan sonra da uygulama yaparak, işte oradaki sanatsal elemanları, tasarım elemanları, ışık, gölge, renk, açık, koyu, vs. Bunları bilinçli olarak uygulama imkanı bulabiliyorlar. Dolayısıyla uygulama açısından da kalıcı bir öğrenme ortaya çıkıyor. Bu nedenlerle, ben bu yöntemin çok doğru olduğu düşüncesindeyim. İnsani yönüyle de ilgili olarak, tabii eğitimin tanımı içerisinde de var, bireysel farklılıklar.”	3	23,07	8	29,62
Öğretmen ve öğrenciyi donanımlı kılarken standartizasyon çalışmalarıyla öğretim elemanlarını plan ve değerlendirmeye yöneltmesi	“Şüphesiz sanat eğitimi ister kuramsal anlamda olsun, ister uygulama boyutunda olsun, insanı, doğayı kucaklayan, kavrayan ve onunla beraber yoğrulan bir alan. Bunun öğretilmesi işi de aslında her ne kadar kuramlarla, ölçülebilir durumlarla da ilgili ise de, kişinin onu nasıl algıladığıyla da ilgili. Bir örnekle açıklarsak; diyelim ki, mezun olduktan sonra diğer öğrencilere öğretmek üzere bir öğretim programını içeriyor diyelim ki; baktığımız zaman o dersin içeriğinde, aslında öğrencinin donanımını da, öğretmenin donanımını da kavrayan güzellikler var. Konu itibarıyla de var, yeni araştırmaları gerekli kılıyor bu yönden iyi.” “ Sadece bizde değil, hiçbir eğitim fakültesinde, biz bu standartizasyon ve akreditasyon çalışmalarına başlayana kadar, hiçbir öğretim elemanının ondört	2	15,38	20	15,38

Tablo 5
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun mudur? Örnekler verir misiniz?

Sizce nasıl uygun biçimde oluşturulabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretmen ve öğrenciyi donanımlı kılarken standartizasyon çalışmalarıyla öğretim elemanlarını plan ve değerlendirmeye yöneltmesi	hafta boyunca öğrenciyi ne yapacağını bildirdiğini görmüyorduk.Yoktu böyle birşey.Bizim standartizasyonlarla yaptığımız çalışmaların ardından fakültelerin, gerek atölye, gerek kuramsal derslerde, her öğretim elemanının dönemlik derslerinin 14 er haftalık programlarını yapmalarını zorunlu kıldık. Böyle bir yapılanma oldu ve ondan sonra, atölye hocaları bunda çok zorlandılar ama yaptılar. Daha önce ne oluyordu ? Tecrübeleri ile götürüyorlardı, bir gün iyi , bir gün kötü, gerek kuramsal derslerde gerek atölye derslerinde bir plan program, amaç hedef, hiç birşey yoktu. Böyle bir tanımlama dahi yoktu. Eminim şimdi tekrar araştırılsa, çünkü bu süreç biraz tekrar durur gibi oldu, hocaların bir kısmı terketmiştir gene bu yöntemi. Halbuki insanın hedefini belirlemesi gerekir, amacını belirlemesi gerekir, dersinin amaç ve hedeflerini çok iyi ortaya koyması gerekir. 14 haftalık planıyla ve değerlendirme sistemiyle. ”	2	15,38	20	15,38
Öğretmen ve öğrencinin yaşadığı sosyal çevre ve görsel iletilerin desteği doğrultusunda	“Burada tabii, öğrencinin yetişmesinde etki sahibi olan sadece tek merkez değil. Öğretmen belki de günlük yaşamı içersinde yüzde olarak az bir yeri işgal ediyor, öğrencinin yaşamında yetişmesinde. Bir aile çevresi, iki sosyal çevre, fiziki çevre, yani bunlar belki de bir öğretmenden çok daha fazla etkili	1	7,69	15	100

Tablo 5
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun mudur? Örnekler verir misiniz?

Sizce nasıl uygun biçimde oluşturulabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretmen ve öğrencinin yaşadığı sosyal çevre ve görsel iletilerin desteği doğrultusunda	öğrenci üzerinde. Ben haftada diyelim 10 saat resim dersine giriyorum. Ve bu 10 saatin diyelim yarım saatinde çok yoğun bir faydam olabiliyor, gerçekçi konuşmak gerekirse. Ama bu çocuk akşam yattı, sabah kalktı, geçtiği bu caddeler, yaşadığı bu şehir, konuştuğu insanlar, seyrettiği televizyon programları, yoğun bir mesaj baskısı altında. Bunlardan en büyük etki yapacak olanları görsel iletiler bence.” “Sanatsal bir aktiviteye götüreyim dedim gelmedi. Otuz yıldır Ankara’yı bilmeyen hocalar var.....müze dersi var müzeye gitmiyor. Sırasında şehrin merkezindeki müzeye gitmiyor.”	1	7,69	15	100
Bireysel ilişkilerin, teknolojinin öne çıkmasından olumsuz biçimde etkilenmesi	“Yeniden yapılanmada teknolojinin çok fazla ön plana çıkması bireysel ilişkileri olumsuz biçimde etkiledi. Bu da bana göre, çağdaş hümanist eğitim anlayışına ters düşmekte.”	1	7,69	2	100

Tablo 5’ de görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin % 38,46’ sı, “Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışlarının, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygunluğunun”, uygulanabilirliği ölçüsünde öğretim elemanlarının niceliği ve niteliğine bağlı olduğunu belirtmektedirler.

Öğretim üyelerinin % 30,76’ sı, dört disiplin: sanat tarihi, eleştiri, uygulama ve estetik dersleri tanımlarının netlik kazanmasının hümanist eğitim açısından

önemini ifade ederken, %15,38' i sanat ve öğretmenlik alanlarının koordineli ve dengede olması gerektiğini, vurgulamaktadırlar.

Yine tablodan açıkça görüldüğü gibi, araştırmanın örneklemini oluşturan öğretim üyelerinin %23,07' si, programda “sanat öğretimi uygulamaları” ve “özel öğretim yöntemleri” derslerinin yer almasını, hümanist eğitim yaklaşımı açısından, olumlu bir gelişme olarak değerlendirmektedirler.

Aynı tabloda (5) öğretim üyelerinin %15,38' i, programın öğretmen ve öğrenciyi donanımlı kılıp araştırmaya yönlmesi ve standartizasyon çalışmaları açısından olumlu görüşlerini dile getirmektedirler. %7,69' u ise; ancak “Öğretmen ve öğrencinin yaşadığı sosyal çevre ve görsel iletilerin desteği doğrultusunda, amaç ve hedeflere istenilen düzeye ulaşılabilir.” Düşüncesine sahiptir.

Tabloya 5' e göre: bireysel ilişkilerin, teknolojinin öne çıkmasından olumsuz biçimde etkilenmesinin çağdaş hümanist eğitim anlayışını da olumsuz etkilediği görüşü, öğretim üyelerinin %7,69' u tarafından dile getirilmektedir.

Tablo 6
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun mudur?
Örnekler verir misiniz?
Sizce nasıl uygun biçimde oluşturulabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p><u>Uygun olması</u> Sanat eğitimi derslerinin genel ve özel amaç ve hedef davranışlarının, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun olması</p> <p>Resim-İş Eğitimi A.B.D.da özellikle atölye hocalarının öğrenciye son derece insani yaklaşması</p>	<p>“Bence uygundur.”</p> <p>“Sanat eğitimi derslerinin genel ve özel amaç ve hedef davranışlarının, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun olduğu düşüncesindeyim.”</p> <p>“Atölye derslerinde bölüm hocalarımız, biz rahatsız olduğumuzda ya da malzeme alamadığımızda, ellerinden gelen tüm yardımı yapıyorlar. Son derece insani yaklaşıyorlar.”</p>	10	25	2	50
<p><u>Uygun olmaması</u> Atölye derslerinde karşılaşılan sorunlar ve bazı öğretim elemanlarının öğrencilere ilgi ve bilgi konusunda eşit davranmaması</p>	<p>“Bazı atölye hocaları öğrencilerle ilgilenirken, bazıları hiç ilgilenmiyorlar. Burada bir eşitsizlik görüyorum mesela ben.”</p> <p>“Hümanist eğitim anlayışı eşit eğitim anlayışını da getirmeli. Mesela hocaların verdiği bilgi açısından, herkes bizim bölümde eşit bilgi almalı.”</p> <p>“Kimi atölye çok fazla çalışıyor, kimi atölye çok az çalışıyor. Tamam bunda öğrencinin de payı var, rahat olduğu için pek fazla çalışmıyor ama, mesela bu konuda bir disiplin olsa, az yerine çok şey yapılabilir.”</p>	30	75	8	57

Tablo 6
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun mudur?

Örnekler verir misiniz?

Sizce nasıl uygun biçimde oluşturulabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Özellikle kuramsal derslerde bazı öğretim elemanları tarafından Resim-İş Eğitimi A.B.D. ve öğrencilerine karşı olumsuz davranışlar sergilenmesi	“Bize özellikle formasyon derslerinde insanca yaklaşılmıyor. Üstelik bölümümüz ve biz sanat öğrencileri aşağılanıyoruz.”	30	75	8	57
Öğrencilerin not korkusu taşıması nedeniyle, öğretim elemanlarına karşı kendilerini yeterince anlatamaması	“Biz not korkusu ve saygımızdan sesimizi çıkaramıyoruz. Sistem bu konuda hocaya hiçbir şey yapamıyor.”				
Öğrencilerin zaman zaman öğretim elemanlarının değişmesinin gerekli olduğunu düşünmesi	“Özellikle zaman zaman hocalarda değişiklik olması gerektiğini düşünüyorum.”				

Tablo 6
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun mudur?
Örnekler verir misiniz?
Sizce nasıl uygun biçimde oluşturulabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Hümanist anlayışın disiplinsizlik olarak algılanmaması	“Tabii hümanist anlayış, rahatlığı getirmeli ama disiplinsizliği de getirmemeli.”	30	75	8	57
Öğrenci açısından öğretim elemanlarının kendilerini yetkin kılmaları gereği	“Sanırım, biraz da hocalar kendilerini geliştirmiyorlar. Dersini aldığım hocalardan bahsediyorum, tabii ki.”				

Tablo 6’ da görüldüğü gibi, araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin % 25’ i sanat eğitimi derslerinin genel ve özel amaç ve hedef davranışlarının, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun olduğunu ve özellikle resim-iş eğitimi anabilim dalındaki bazı atölye hocalarının kendilerine son derece insani yaklaştığını dile getirmektedirler. Öğrencilerin % 75’ i ise bu konuda;

- Atölye derslerinde karşılaşılan sorunlar ve bazı öğretim elemanlarının öğrencilere ilgi ve bilgi konusunda eşit davranmaması
- Özellikle kuramsal derslerde bazı öğretim elemanları tarafından resim-iş eğitimi anabilim dalı ve öğrencilerine karşı olumsuz davranışlar sergilenmesi
- Öğrencilerin not korkusu taşıması nedeniyle, öğretim elemanlarına karşı kendilerini yeterince anlatamaması
- Öğrencilerin zaman zaman öğretim elemanlarının değişmesinin gerekli olduğunu düşünmesi

- Hümanist anlayışın disiplinsizlik olarak algılanmaması
- Öğrenci açısından öğretim elemanlarının kendilerini yetkin kılmaları gerektiğini dile getirmektedirler.

Görüldüğü gibi, öğrencilerin dile getirdiği konuların varlığı hümanist bir eğitim anlayışıyla bağdaşmamaktadır. Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışlarının, çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun olması için nitelikli ve yetkin öğretim elemanı yetiştirme konusunun ciddi bir şekilde ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır. Aynı bulgu, öğretim üyelerinin %38,76' sını tarafından dile getirilen “bu uygulanabilirliğin öğretim elemanlarının niceliği ve niteliğine bağlı olduğu” görüşleriyle de örtüşmektedir.

Kavcar'ın (1999: 274) aşağıdaki ifadeleri de öğretim üyelerinin ve öğrencilerin bu konuya ilişkin kaygılarını destekler niteliktedir:

Nitelikli öğretmeni, nitelikli öğretim elemanları yetiştirir. Bu durumda öncelikle, öğretmen yetiştiren öğretim elemanlarının çok iyi olması konusuna eğilmek gerekir. Bugün ülkemizdeki bütün üniversitelerde olduğu gibi, eğitim fakültelerinde de kendisi pedagojik formasyona sahip olmayan çok sayıda öğretim elemanı bulunmaktadır. Yeniden yapılanmanın temel amaçlarından biri, çok ihmal edilmiş olan özel öğretim yöntemleri alanında öğretim elemanı yetiştirmek, öğretmenlik meslek bilgisine öncelik vermektir.

Bilindiği gibi, eğitim fakülteleri 1990' lara kadar sayı bakımından çoğalmış, öğrenci bakımından büyümüş ise de, öğretim elemanı açısından, diğer fakültelerle karşılaştırıldığında oldukça zayıf kalmıştır. Bununla birlikte eğitim fakültelerine öğretim elemanı yetiştirmek için 1993 yılında Amerika Birleşik Devletleri' ne ve İngiltere'ye yüksek lisans öğrenimi için 50, doktora öğrenimi için 62 ve doktora üstü öğrenim için 20 olmak üzere toplam 132 öğrenci gönderilmesi kararlaştırılmıştır (YÖK, 1993:25). Ancak görülen şudur ki, yüksek lisans ve doktora eğitimi için yurt dışına 112 öğrenci gönderilmesi planlanmış ve bütçe buna göre yapılmış olmasına karşın, gönderilen öğrenci sayısı sadece 73 olmuştur. Bu da göstermektedir ki, niteliğin artırılmasıyla ilgili planlanan çalışmalar yeterli düzeyde değildir (Sarıkaya, 2003:76-77).

Yine öğrencilerin atölye derslerinde ve kuramsal derslerde karşılaştıkları sorunlar ve bazı öğretim elemanlarının öğrencilere “ilgi gösterme” ve “bilgi verme” konusunda eşit davranmaması yönündeki ifadeleri, nitelikli öğretim elemanı yetiştirme konusu çözümlenmedikçe, programların değişmesinin hümanist ve kaliteli bir eğitim anlayışı için yetersiz kalacağı gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Nitelikli resim-iş öğretmenlerinin yetişmesi çevresine ve topluma karşı duyarlı, paylaşımcı, duygu ve düşünce eylemlerinde girişimci, yaratıcı, kendine güvenli insan tipinin yetiştirilmesini sağlar. Bu nedenle resim-iş öğretmenin, dolayısıyla sanat eğitimcisinin eğitimi büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla kuramsal bölümde daha önce belirtildiği gibi, nitelikli öğretmenlerin varlığı kaliteli eğitimle doğru orantılıdır.

Karayağmurlar' ın (2002) sanat eğitimcisinin niteliklerine ilişkin aşağıdaki değerlendirmesi bu konuda son derece uyarıcı nitelikler taşımaktadır:

Sezgisel yönü zayıf, sanatsal yaratıcılığı ve yetileri gelişmemiş sanat eğitimcileri bir süre sonra toplumun beğeni yargılarına zarar vermeye başlarlar. Eğitim uzun vadeli ülkenin geleceğine yapılan bir yatırımdır. Verilen kötü eğitimin sonuçları çok sonra ortaya çıkar. Bilim doğanın nesnel çözümlemesini yaparken, sanat doğanın öznel çözümlemelerini yapar. Özneyi (sanatçıyı) yok ettiğimizde sanatımızda yok olur.

Hidget de (1957) başarılı öğretmenliği duygu ve değerleri içerdiği için sanatla eş tutmakta ve şöyle demektedir:

“Öğretmenlik kimyasal bir tepkiden ziyade, bir resim yapmaya ve bir müzik parçası bestelemeye benzer...Öğretmenliğe tüm yüreğinizle eğilmelisiniz ve bilmelisiniz ki bu iş formülle yapılmaz. Zaten yapmaya kalktığımızda işinizi, öğrencilerinizi ve hatta kendinizi mahvedebilirsiniz (Hidget,1957; Kızıltepe, 2002: s. 10'daki alıntı).”

Diğer yandan öğretmenlik mesleği için gerekli olan bilgi ve beceriler, alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisinin birlikteliğini gerekli kılar. Öğretim üyelerinin Tablo 5' de ortaya koyduğu gibi sanat-alan ve kuramsal-formasyon derslerinin dengeli ve koordineli olma zorunluluğu vardır. Birinin eksikliği ya da yetersizliği öğretmenin yetersiz olmasına neden olur.

Bu birlikteliği sağlayacak olan öğretim elemanları, öğrenciler ve ders programları, nitelikli öğretmen; dolayısıyla nitelikli resim-iş öğretmeni yetiştirilmesinde olumlu ya da olumsuz etkide bulunacaktır. Ayrıca bu anlamda, üniversite yöneticileri, öğretim elemanları, eğitim politikaları ve resim-iş öğretmeni yetiştirme sistemi, Türkiye'nin geleceğinde etkin roller alacak bireylerin yetiştirilmesi çerçevesinde kendilerini sorgulamak durumundadırlar (Kavuran, 2003:45).

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt problemini oluşturan, “Programın genel amaçları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?” İfadesinin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 7 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 8'de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 7
(Öğretim Üyeleri)

Sizce programın genel amaçları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p><u>Uygun olması</u> Programın amaçları ve hedeflerinin doğru biçimde düzenlenmiş olması</p>	<p>“Genel amacı; adından da anlaşılacağı gibi, eğitim fakültesi olduğu için, nitelikli öğretmen yetiştirmektir. Programın amacı; nitelikli görsel sanatlar öğretmeni yetiştirmektir. Ve bütün herşey, biz bunu bir misyon olarak alırsak, o misyona göre düzenlenmiştir. Amaçları, hedefleri ona göre, o misyona hizmet edecek şekilde tertip edilmiştir.”</p> <p>“İçeriğinde biliyoruz ki, insanın estetik yapısını güçlendirmeyi, sanatla ilgili toplumun bagini kurmayı amaçlıyor.”</p> <p>“Programın genel amaçları, çok amaçlı sanat eğitimi temelinde oluşturulmuş olması nedeniyle çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun olduğu düşüncesindeyim.”</p>	5	38,46	16	37
<p>Uygulamada karşılaşılan sorunlarına karşın çok alanlı/amaçlı sanat eğitimi yaklaşımının çağdaş olması</p>	<p>“Şimdi zaten çağdaş eğitimde, birey esas alınır, bireysel farklılıklar esas alınır. Bu yeniden yapılandırma içerisinde çok alanlı sanat eğitimi yönteminin uyguladığı programları ben çok olumlu buluyorum. Çok çağdaş buluyorum, çok yönleriyle bireyi hedef aldığı için ancak, tabii ki bunun uygulamada karşılaşılan bazı sorunları var. Önemli sorunları var. Şimdi tabii önemli sorunları olacak diye böyle bir uygulamanın yapılmaması mümkün değil. Mutlaka biz çağı yakalamak, batı uygarlığını yakalamak adına, bu yapılanmaların içinde olmamız ve bu tür radikal adımların atılması gerekiyor..... Ben çok olumlu bakıyorum, ancak uygulama esnasında karşılaştığımız önemli sorunlar var.</p>				

Tablo 7
(Öğretim Üyeleri)

Sizce programın genel amaçları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Uygulamada karşılaşılan sorunlarına karşın çok alanlı/amaçlı sanat eğitimi yaklaşımının çağdaş olması	<p>Onları bir tarafa bırakırsak, ideal uygulandığını varsayarsak bütün okullarda ben resim-iş dersinin, biraz önce söylediğim o önemli amaçlarını daha önceki yöntemlerle gerçekleştiremediğimizden söz ediyorduk. Bu şekliyle, eğer ideal şekliyle uygulandığı takdirde, gerçekleşeceği inancındayım.”</p> <p>“Genel amaçlarını uygun olarak görüyorum. Amaç verilmiş, kağıt üzerinde var ama, uygulamada hatalar oluyor. Burada tabii öğretmenin kendi kişisel yapısı da ön planda, aldığı eğitim de, bunlar bir takım etkenler.”</p>	5	38,46	16	37
<u>Uygun olmaması</u> Program Eksikliklerinin ve alt yapı yetersizliğinin olması	<p>“Lise gibi uymak zorunda olduğumuz bir format var. Çoğu ders çok abartılı ve yetersiz. Terminoloji dersleri konmalı. Atölye dersleri az. Maddi yetersizlikler söz konusu. Öğrenci hangi para ile nerede kalacak? Anadolu' da Sabancı'nın çocukları okumuyor. Sanat eğitimi okumuyor. Örneğin bir çocuk nerede çalışacak ve nasıl piyano bulacak.”</p> <p>“Tabii ki, demin söylediğim gibi, şablon programda yer alan bir kısım dersler, bir kısım bölümlerde yapılabiliyor bir kısım bölümlerde yapılamıyor. Düşünün özgün baskı atölyesinde presi olmayan bir bölüm, nasıl özgün baskı yapabilir? Ha biraz kitabına uydurulmaya çalışılıyor.”</p> <p>“20. yy. da insan hakları evrensel beyannameyi imzalanmış, bireysel özgürlüklerle ilgili bir sürü haklar alınmış,</p>	8	61,53	12	22

Tablo 7
(Öğretim Üyeleri)

Sizce programın genel amaçları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Program Eksikliklerinin ve alt yapı yetersizliğinin olması	yeni hazırlanan programların hele bizim gibi ülkelerde doğru biçimde uygulanabilmesi için öncelikle insani sorunlar başta olmak üzere eğitim alt yapı sorunlarının çözülmesi gerekiyor.”	8	61,53	12	22
Yeniden Yapılanma Sisteminin içinde değişkenliği barındırmaması	“Yani hümanizma eğer insancılıksa, insansa, insan özgür olmalı ki, insan olduğunun idrakine varsın.....her çağ, kendi sorununu ve kendi çözümünü içinde barındırır. Ben geçmişin sorununu bugünde çözmem. Veya bugünün sorununu bugün çözmeliyim ve öneriler getirmeliyim. Doğru mu çözmüşüm iyi mi çözmüşüm diye sorgulayabilirim. Ama çağın kendi sorunları var. Gelecekte ne gibi bir sorunla karşılaşacağımı şimdiden bilemiyorum. Dolayısıyla bir sistem yaptığınız zaman, bu sistemin ucunu, kenarlarını kesin, kalın hatlarla çizemezsiniz. Orada değişkenliği ortaya koymalısınız ki, zaten değişkenlik kendi içinde özgürlüğü barındıracaktır. Ve insanlar değişebilir ve insanlar iradelidir çünkü. Çünkü o zaman eğitimin hiçbir anlamı yoktur, insanlar istediğini yaşar.”				
Programı uygulayacak elemanların tam olarak bilgilendirilip, yetiştirilememesi	“Programı uygulayacak olan öğretim elemanlarının bunu çok iyi anlaması lazım. Onlar yeterince bilgilendirilmedi. Hem sayıca hem de yeterince bilgilendirilmediler. Onlar yeterince program hakkında yetiştirilmedikleri için tabii tam sağlıklı olmadı.”				

Tablo 7
(Öğretim Üyeleri)

Sizce programın genel amaçları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeni bir model arayışının gündeme gelmesinin gerekli olması	<p>“Ben programa bakarsak, aslında temelden karşıyım. Şöyle eğitim fak. Resim bölümünde % 48 oranında eğitim dersleri var. Bu yüzdedeki dersler 1. sınıftan 4. sınıfa kadar sürüyor. Dolayısıyla burada bir taraftan G.S.F. (Güzel Sanatlar Fakülteleri) var ülkemizde. Şimdi G.S.F. lerine dönelim, kültür dersleri dışında tamamıyla alan dersleri yapacağını, varsayarsak, burada benim fantazi bir fikrim var, yani iki dublikasyon olacağına, diyelim eğitim fakülteleri resim bölümleri kapatılır, herkes 4 yıllık alan eğitimi alır adam gibi, kültür dersleriyle beraber. Öğretmenlik yapacak olan insan, sonra dileğine göre 1- 1,5 yıllık veya 6 aylık ne uygun görülürse, bir formasyona tabii tutulur, öğretmenlik yapar. Ve alanından da adam gibi alan bilgisi alır. Benim temel düşüncem aslında bu. Dublikasyon olduğu düşüncesindeyim, çünkü öğretmenlik konusunda sadece formasyonla verilebileceğine inanmıyorum, öğretmenlik bir yaratılış meselesi, bir yapı meselesi. Hümanist olmayan bir insan, insanları çok sevmeyen bir insan, ne kadar formasyon alırsa alsın çok yararı olacağını zannetmiyorum. Ama bu güzel sanatlar eğitimi gören insanlara, öğretmenlik yapma şansı verilmeli, o formasyondan önce. İnsanın kendi bireysel tercihidir, yapmak isteyecektir.”</p> <p>“Bence burada amaçlar yani bu kurumdaki amaçlar iyi anlaşılmıyor. Daima bir kuruluştaki bence amaç hep gözetilmesi gereken, hep göz önünde tutulması gereken bir şey. Bu kurumun amacı ne?”</p>	8	61,53	12	22

Tablo 7
(Öğretim Üyeleri)

Sizce programın genel amaçları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p>Eğitim Fakülteleri amaçlarının anlaşılmasını nedeniyle doğru müfredatların oluşturulmaması</p> <p>Programları uygulayacak nitelikli öğretim elemanlarının olmaması</p>	<p>Bu kuruluştaki amaç gözetilmediği için her gün yeni bir tartışma çıkabiliyor. İşte acaba biz 4 yıllık bir eğitim versek de 1 yıl bir sanat eğitimi görseler, güzel sanatlar fakültesinde de 1 yıllık bir öğretmenlik formasyonu olsa da öğretmen mi olsa gibi bir sürü tartışmalar oluyor. Neden? Çünkü bizim amacımızı hem bilmemiz gerekiyor, hem de amaca göre yapılanmamız ve bunu da vurgulamamız gerekiyor. Neden bu amacımız böyle, neden bu amaca göre daha başarılı sanatçı nitelikli öğretmen yetiştiririz. Bunun da ispat edilmesi ve vurgulanması gerekiyor. Bu yapılmadığı takdirde, bu amaçların iyi gözetilmemesi ve iyi uygulanıp da savunulamaması nedeniyle bu tür söylemler çıkıyor sonra acaba bu daha mı iyi olur gibi. Bunun en önemli nedenlerinden bir tanesi amaçların çok iyi saptanıp o amaçlara iyi sarılmaktır. O amaçlar zaten bizim müfredatlarımızı yönlendirir. Amacın özünü iyi anlarsak müfredatlar iyi oluşur.”</p> <p>“Bu ebatla yetiştirilmiş eğitimci var mı? Yok. Resim ana sanat dalına giren atölye öğretmeni zaten kendisini yetiştirmek mecburiyetindeydi bu konuda. Bir renk konusunu verirken, estetiği verirken, ya da bir sanatçıyı anlatırken bunların hepsinden bahsederek geçiyordu. Ve okullara staja gittiği zaman da eğitim bilimleri hocasının getirdiği bilgileri çocukla tartışarak, örtüşerek bir araya getirip yönlendiriyordu.</p>	8	61,53	12	22

Tablo 7
(Öğretim Üyeleri)

Sizce programın genel amaçları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programları uygulayacak nitelikli öğretim elemanlarının olmaması	Ama şimdi bir sanat eğitimcisi olduğunu iddia eden kişi resim değerlerini bilmiyor, rengi bilmiyor, biçimi bilmiyor, herhangi bir şeyi bilmiyor, sadece kitaptan okuduklarıyla öğrencinin karşısına çıkıyor. Ve bir de şimdi adına öğrenci merkezli eğitim dediğimizde öğrenci soldan alıyor, sağdan alıyor, tartışarak. Çünkü tartışmayı, proje modellerinin temel ilkesini bilmeyen öğrenci proje bilgisi ile karşısına çıkan hocaya proje yapın diyor. Hocaya sorsanız proje ile ne yapılır dediğiniz zaman, mimari inşaat yapılır anlamında yorumlayan bir hocaların öğrenciden herhangi bir projeyi beklemesi de mümkün değil gibi görünüyor.”	8	61,53	12	22

Tablo 7’ de görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin yarısından fazlası (%61,53) “Programın genel amaçlarının çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun olmadığı” görüşündedir. Yapılan çözümlenmelere göre örneklem gurubunun bu görüşlerini içeren kategoriler şunlardır:

- Program eksikliklerinin ve alt yapı yetersizliğinin olması
- Yeniden yapılanma sisteminin içinde değişkenliği barındırmaması
- Programı uygulayacak elemanların tam olarak bilgilendirilip,
- yetiştirilememesi
- Yeni bir model arayışının gündeme gelmesinin gerekli olması
- Eğitim fakülteleri amaçlarının anlaşılabilmesi nedeniyle, doğru

- müfredatların oluşturulamaması
- Programları uygulayacak nitelikli öğretim elemanlarının olmaması

Yine Tablo 7' ye göre, "Programın genel amaçlarının çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun olduğu" nu dile getiren öğretim üyelerinin (%38,46) görüşlerini belirten kategoriler şunlardır:

- Programın amaçları ve hedeflerinin doğru biçimde düzenlenmiş olması
- Uygulamada karşılaşılan sorunlarına karşın, çok alanlı / amaçlı sanat eğitimi
- yaklaşımının çağdaş olması

Tablo 8
(Öğrenciler)

Sizce programın genel amaçları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p><u>Uygun olması</u> Resim-İş Eğt. A.B.D. öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine göre daha rahat koşullara sahip olması</p>	<p>“Şimdi eğitim fakültesinin diğer bölümleriyle birlikte olduğumuz için kıyaslama olanağımız çok fazla. Gördüğümüz şey bizler daha rahatız.”</p> <p>“Hoca - öğrenci iletişimi çok çok daha iyi.”</p> <p>“Diğer bölümlerde okuyan arkadaşlarımız, bizim bölüme gelip hocalarla olan ilişkilerimizi ve derslerdeki davranışlarımızı görünce çok şaşırıyorlar.”</p> <p>“Bence, bu bireysel bir yaklaşım değil, çünkü bütün arkadaşlarımızda, gördüğümüz şey.”</p>	20	50	5	100
<p><u>Uygun olmaması</u> Resim-İş Eğt. A.B.Dallarında çalışan bazı öğretim elemanlarının derslere ön hazırlık yapmadan girmesi</p>	<p>“Vasatın altında bile görmüyorum çoğunu, çalışmadan geldiği ve ön hazırlık yapılmadığı için.”</p> <p>“Bu şehre göre de değişiyor, bazı şehirlerde hocanın ön hazırlığı oluyor. Bu da eğitime yansıyor.”</p> <p>“Eskişehir Anadolu Üniversitesi’nde bu örneği görebiliriz. Bir anda o kadar korkunç bir atılım yapıldı ki, mantık değişti. Çıta çok yükseltildi.”</p> <p>“ Yani görüldüğü gibi bir başka üniversite ile yarışması gerekmiyor. Tek başına da bunu yapabilir. Eskişehir örneğinde görüldüğü gibi. Ama bu eskişehir halkından yansıyan bir ruh hali idi. Halkı böyle bir istekte bulundu. Bu üniversiteye yansıdı.”</p>	20	50	5	38

Tablo 8
(Öğrenciler)

Sizce programın genel amaçları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Resim-İş Eğt. A.B.Dallarında çalışan bazı öğretim elemanlarının derslere ön hazırlık yapmadan girmesi	“Ben 1992’de ... ‘de grafik bölümünde okudum. Hocalarda korkunç bir ego ve son derece kalitesiz bir bilgi birikimi var.Ve o kadar iyi kapatıyor ki kendini içine giremiyorsun.	20	50	5	38

Tablo 8’ de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin yarısı (%50’si), “Sizce programın genel amaçları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?” Sorusuna “Resim-iş eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine göre daha rahat koşullara sahip olması” ndan dolayı olumlu yanıtlar verirken, diğer yarısı (%50’si), “Resim-iş eğitimi anabilim dallarında çalışan bazı öğretim elemanlarının derslerine ön hazırlık yapmadan girmesi” konusundaki olumsuz görüşlerini dile getirmektedirler.

Oysa iyi ve etkili bir öğretilerde bulunması gereken niteliklerinden olan entellektüel özellikler deyince (Wilson, Schulman ve Richert, 1987; Kızıltepe, 2002:s.12’deki alıntı) akla öğretmenin bilgisi, derse nasıl ve ne kadar hazırlandığı, bilgiyi aktarırken ne dereceye kadar net olduğu, öğrencilerinin nerelerde anlama / kavrama zorluğu çektiğini belirleme gelir. Ortak kaniye göre iyi / etkili bir öğretmen konusyla ilgili olan kavramları, gerçekleri, işlemleri çok iyi bilir; fakat sadece bunları çok iyi bilmekle kalmayıp, bu bilgileri derslerine, açıklamalarına, ev ödevlerine, sınavlara, sorularına ve sınıf etkinliklerine nasıl yansıtacağını da iyi bilir. Böylece iyi / etkili bir öğretmen olmanın doğuştan gelen özellikler olmaktan çıkıp, daha ziyade sıkı bir çalışma ve disiplinli bir şekilde hazırlanmanın ürünü olduğu belli olmaktadır. Birçok araştırmanın (Davis ve Thomas, 1989; Wright ve Nuthall, 1970; Kızıltepe, 2002:s.12’deki alıntı) bize ilettiği mesaj, iyi bir öğretmenin

hiçbir şeyi tesadüfe veya gelişi güzelliğe bırakmadığı, sorumluluklarının farkında olduğu ve onlara sıkı sıkıya bağlı kaldığıdır.

Bu bağlamda, sanat eğitimcisi olmak daha farklı sorumlulukları da beraberinde taşımaktadır. Çünkü, eğitimci olduğu andan itibaren sanatla kurulacak ilginin sürecinde yer alma durumu gerçekleşmektedir. Sanat hem kavram, hem de uygulama olarak öğretmenin kendi varlığında yaşamıyorsa; ancak bilgisi varsa, öğretmenliği sırasında derse yaklaşımı tekniği çok iyi öğreten ve uygulatan biri olmaktan öteye gidemeyecektir. Sorun yaratıcı gücü uyandırmak ve hayata geçirmekse yaratıcı olmak ve yaratıcı tavrı bir misyon gibi taşımak gerekecektir (Halıçınarlı, 1999: 86-87).

Ancak Tablo 8’ de sözü edilen, derslerine ön hazırlık yapmadan giren bazı öğretim elemanlarının böyle bir sorumluluğun bilincinde olup olmadıkları tartışma konusudur.

“Programları uygulayacak nitelikli öğretim elemanlarının olmaması konusunun, öğretim üyelerinin %61,53’ ü tarafından (Tablo 7’de) dile getirilmesi de bu bulguyu desteklemektedir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın beşinci alt problemi “Programın özel amaçları ve hedef davranışları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?” Şeklinde ifade edilmiştir. Beşinci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 9 (Öğretim üyeleri) ve Tablo 10’da (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 9
(Öğretim Üyeleri)

Sizce programın özel amaçları ve hedefleri çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Uygun olması</u> Çok yönlü düşünülmesi	“Programın özel amaçları ve bu amaçların sonucunda oluşması beklenen hedef davranışların gerçekleşmesi, hem eğitim boyutu hem de sanat boyutu ile birlikte düşünüldüğü için çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun olduğu düşüncesindeyim.”	7	53,84	14	25
Programın aksıyan yönlerine karşın, uygun olması	“Kesinlikle uygun, bu konularda problem yok ama, programla ilgili bazı aksıyan yönler var.”				
Geliştirilmeye açık bir program olması	“Geliştirilmeye açık bir program. Değerlendirildikten sonra tabii daha da ileriye gidecek, her yeni programda eksikler, hatalar olacak tabii ki.”				
Daha önceki eğitim enstitüsü modeli ile amaçlarının aynı olması	“Bence uygun, çünkü neden? Programlar bu eğitim fakülteleriyle, geçmişteki eğitim enstitüleri amaçlarının tabanda yani temelde aynı amaçlara oturmuş versiyonları olarak ortaya çıkmış taslaklarıdır.”				
Kuramsal derslerin çoğunda hedef davranışların saptanması ve kazanımların belirlenmesi	“Programın hedefi vardır ve programın amacı vardır, ama davranış dediğimiz olgu tamamen derslerin kendi içerikleri ile ilgilidir. Ve öğretmen adaylarında, diyelim ki atölye derslerinde ne tür bir				

Tablo 9
(Öğretim Üyeleri)

Sizce programın özel amaçları ve hedefleri çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Kuramsal derslerin çoğunda hedef davranışların saptanması ve kazanımların belirlenmesi	davranış geliştirmeye yöneliktir. Burda bizim atölye hocaları çok zorlandılar yalnız. Atölye derslerinde hedef davranış saptaması da yapamadılar. Ama kuramsal derslerde çoğunda, hedef davranışlar saptandı. Ya da bugünkü oluşturulan sisteme göre; “kazanımlar” dediğimiz olay. Kazanımların belirlenmesi kuramsal derslerde, ben kendi bölümümüz adına, A.B.D.mız adına, söylüyorum, bir çoğunda yapıldı. Arkadaşlarımız, ne tür davranışlar kazandıracaklarını öğrencilerine belirlediler.”	7	53,84	14	25
Programın öğretim elemanlarını 14 haftalık ders programını yapmaya ve öğrencilere bildirmeye zorunlu kılması	“Çok zor, çok zorlandılar. Tabii hedef davranış belirlemek bir uzmanlık işidir. Bunun hedefinin, davranışının öncelikle neye hizmet edeceğini hocaların bilmesi gerekir. Bu anlamda atölye hocaları birçok problem yaşadılar. Gerek bizde, gerek benim ziyarette bulunduğum eğitim fakültelerinde, akreditasyon ziyaretlerinde. Gördüğüm şey birkere 14 haftalık ders programı yapmada zorlandılar. Yani 14 hafta boyunca ne okutacaklarını konusunda. Çünkü doğaçlama yapılıyor burda herşey. Burda yılların verdiği tecrübeyle, tecrübeliyse hoca, kendine göre; bir yol, yöntem izlemiş bu hiç bir zaman kağıt altına alınıp döküman haline getirilmemiş. Dolayısıyla 14 hafta boyunca ne yapacağı meçhul öğrenci için. Halbuki bizim kuramsal derslerimizde, siz ders öğretim programını öğrenciye veriyorsunuz, daha işin başında 14 hafta boyunca ne yapılacağını öğrenci, sizin de göstermenizle, okumanızla anlıyor.				

Tablo 9
(Öğretim Üyeleri)

Sizce programın özel amaçları ve hedefleri çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın öğretim elemanlarını 14 haftalık ders programını yapmaya ve öğrencilere bildirmeye zorunlu kılması	Ve değerledirmenin nasıl yapılacağını biliyor. Ona bir sürpriz yok. Ama atölye derslerinde maalesef, bu atölye hocalarına çok zor geldi bir işkence gibi geldi. Efendim 14 haftalık program mı olurmuş? Bir günü diğer gününe uyar mıymış? Gibi falan, kaçma noktaları. Biz buna sanat eğitiminde “yaygın yaklaşım” deriz, sanat eğitimi literatüründe. Yaygın yaklaşımdan kaynaklanan bir kaçma içgüdüsüyle böyle cevaplar verdiler, tepkiler koydular ortaya.”	7	53,84	14	25
Resim bölümlerinde çalışmak için sanat eğitimcilerinin kaliteli ve yetkin olması gerekliliği	“Şimdi resim bölümünde öğretim elemanı olarak çalışmak nasıl bir kalite gerektirir? Herseyden önce kendi mesleğini çok iyi bilmesi lazım ve sıfırdan başlayıp belli bir noktaya gelmesi lazım. Artı yeni gelişen şeyleri takip etmesi lazım. Geçmişini çok iyi bilmek lazım, ayrıca herseyden önce; “ben sanatçıyım, sanat eğitimi veriyorum” diyen bir insansa, sanatı sevmelidir ve fedakar olmalıdır yani, gününün büyük bir kısmında sanatla hasır nesir olmalıdır.”				
Programın bütünüyle hümanist bir yapıyı içermesi	“Program çok açık, 4 disiplini getiriyor. Yani Resim dersleri bunun 4 disiplinden oluştuğunu belirtiyor. Sanat tarihi, estetik, uygulama, eleştiri, şimdi bu tamamen hümanist bir yapı. Mesela bu biraz önce dediğim gibi doğrudan doğruya artık uygulayıcının anlayışına kalmış. Uygulayıcının yetiştirilmesine bağlı bir olay. Eğer uygulayıcı bireysel becerisinin dışında, felsefeye, sosyolojiye, psikolojiye, meraklı bir insansa biraz				

Tablo 9
(Öğretim Üyeleri)

Sizce programın özel amaçları ve hedefleri çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilmeye Sıklığı	
		f	%	f	%
Resim öğretmenlerinin sanatçı ve eğitici kimlikleriyle, topluma karşı olan sorumluluklarının bilincine varması	<p>daha rahat edecektir, bu derslerde donanımıyla.”</p> <p>“Şöyle bir gözlemim oldu benim. Çok yoğunlukta dersleri olduğu zaman da eğer, oradaki ele alış biçimi, nasıl kendi yaratma sürecinde sanat tasarım eleman ve ilkelerini kullanıyorsa öğrenci, bunu öğretmenliğinde de iletirken, eğitici yanıyla, yine aynı kaynakları kullanması gerektiğini belki farkına varmıyordu, belki bunlar dağınık parçalar halinde kendisine aktarılıyordu. Kendisi de bunları sanki o derse aitmiş gibi, o atölyeye aitmiş gibi görüyordu. Ve bunun aynı malzemenin aslında taşıyacağı kitlelerce de gerekli olduğunun bilincine varamıyordu. Ben tek yararım burada görüyorum, gerek atölye hocaları, gerekse öğrenciler, kuramsal derslerin yoğunluğu içinde öğrenciye aslında kendi donanımlarında edindiklerini götürmek durumunda olduklarını fark ettiler. Benim en büyük yarar gördüğüm şey bu. Bundan daha hümanist sonuç olacağını zannetmiyorum. Çünkü toplumun bağı kuruyorsunuz. Resim öğretmeninden başka topluma bu bağı kuran yok. Niye yok? Çünkü, ilk öğretim lise üniversiteye kadar resim dersi az ya da çok, bir miktar var ama ondan sonrası, kişilerin yaşamında yok. Ve bunu edinecekleri disiplinler yok. Yaygın müzecilik anlayışımız yok. Dolayısıyla müze eğitimi diye bir etkileşim söz konusu değil. Kurumlarda böyle bir şey yok. O zaman galiba bu bağı kuran tek sorumlu resim öğretmenleri kalıyor. Öyleyse bu</p>	7	53,84	14	25

Tablo 9
(Öğretim Üyeleri)

Sizce programın özel amaçları ve hedefleri çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilmeye Sıklığı	
		f	%	f	%
Resim öğretmenlerinin sanatçı ve eğitici kimlikleriyle, topluma karşı olan sorumluluklarının bilincine varması	bağın sorumluluğunu taşımak zorunda. Ama nasıl taşımak zorunda? Öğrenci onu bir sanatçı gibi görebilmeli, ama alan bilgisi ile donanmış, bunu da bir şekilde, öyle ya da böyle, eksik ya da fazla ifade edebilecek, güvenilir bir sanat eğitimcisi kimliği de verebilmeli.”	7	53,84	14	25
<u>Uygun olmaması</u> Öğretmenlik ve sanat alanı yapılanmasının koordineli ve iyi oluşturulamaması	“Bu amacın oluşmasında da dediğim gibi bu bölümde iki yapı vardır.....sanat alanında kazandığı deneyler, atölye çalışmaları, deneyimleri, bilgileri bir de bu kazandığı bilgilerin öğretilmesi alanında, öğretmenlik alanındaki bilgileri, kazandığı bilgi ve deneyimleri..... Bu iki yapının çok koordineli, iyi oluşturulması lazım. Eğer bu sağlanmazsa o zaman amaçtan sapmalar olur. Amaçtan sapmalar inançsızlıklar getirir, zayıflıklar getirir ve bu sefer başka seçenekler sunulmaya başlanır.”	3	23,07	4	33
Öğrencilerin duyuşsal ve duygusal yanlarının dikkate alınmaması	“Yani kendine dönük, içine dönük bir öğrenci. Ve öğrenciyi tanıyarak koyarsınız. Bütün müfredatlar buna göre yapılmaz mı? Her bir şeyin ilkökul öğretimi vardır, ortaokul öğretimi vardır. Ama sanat eğitimcisi olacak öğrencinin de bir duygusal tarafı vardır. bunların da göz önüne alınması lazım.bu programlarda bunlar pek göz önüne alınmadı.”				
Kuramsal derslerin çok, uygulama derslerinin az sayıda olması	“Bilgiyi çok yüklüyoruz. 20 yıl aynı şey öğretiliyor. Ama başarılı değiliz. Teorik ders çok. Uygulamalar da çok olmalı.”				

Tablo 9
(Öğretim Üyeleri)

Sizce programın özel amaçları ve hedefleri çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilmeye Sıklığı	
		f	%	f	%
Eğitim fakültelerinin dönüt ve akreditasyon sistemi olmaması nedeniyle, programların değerlendirilememesi	“Adının güzel belirlenmiş olması içeriğinin de gerçekten öyle olduğunu göstermiyor, bu nedenle yapılan eğitim programları genel amaçları ve hedefleri açısından, özgürlükçü, insancıl gibi nitelense bile, bunun kaynaklarının ve uygulanma biçiminin ayrıca sonuçlarının neler olduğu son derece önemli. Örneğin burada şunu hemen söylemek mümkün, dönütlerle ilgili, yani oluşturulmuş amaçlanmış davranışlar, diyelim ki bireylere kazandırıldı. Bunu varsayalım sadece, bunun kazandırıldığını henüz bilmiyoruz. Ancak buradan mezun olan, işe başlayan, kişilerin bilgilerinin dönütünün sağlanması lazım. Davranış olarak ne yapıyorlar, son derece önemli. Onlar toplandıktan sonra ancak değerlendirme şansımız olabilir. Program ne kadar başarılı ne kadar başarısız, ancak o zaman karar verebiliriz. Eski programdan mezun olan öğrenciyle yeni programdan mezun olan öğrencinin, gittikleri yerlerdeki başarılarını ölçmeden ,bu programların hedeflerine varıp varmadığını söylemek, bence biraz erken olur. Bu programla ilgili geri dönüt almadık, çünkü geri dönütle ilgili sistemi yok eğitim fakültelerinin. Yani her eğitim fakültesinin bana kalırsa, bir dönüt bürosunun olması lazım. Dönüt içinde akreditasyon da var.	3	23,07	7	31

Tablo 9
(Öğretim Üyeleri)

Sizce programın özel amaçları ve hedefleri çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilmeye Sıklığı	
		f	%	f	%
Eğitim fakültelerinin dönüt ve akreditasyon sistemi olmaması nedeniyle, programların değerlendirilememesi	<p>Yani mezun olan öğrenci gittiğinde, onunla ilgili bilgileri biz buradan takip edebilmeliyiz. Ne yapıyor? başarılı mı? Başarısız mı? Ya da o herhangi bir konuda sıkıştığında bizi arayabilmeli. Örneğin şu teknik konuda sıkıntıya düştüm diyebilmeli, bizim böyle bir diyalogumuz yok. Bu olmadığı sürece de onların ne yaptığını öğrenip, dönüt almak mümkün değil. Bu nedenle de bu çalışmalarını ölçme şansımız şimdilik yok gibi bana geliyor.”</p> <p>“Programın hazırlanması, tabii ki komisyonlar kuruldu, değişik komisyonların sonucunda, oluşturulan belli bir program var, bunun ilk mezunlarını verdik, değerlendirilmesi gerekir.”</p> <p>“Benim eğitim sistemimin içerisinde bir ortalama laf edebilmem için, mevcut eğitim sisteminin sayısallığını bulmam lazım ve bunun ortalamasını almam lazım. Artı sonuç benim için başarıda kıstasdır. Ben nereye vardım? Benim yetiştirdiğim öğretmenim, burada bana nasıl dönüyor? Vermiş olduğu eğitimle.”</p>	3	23,07	7	31

Tablo 9' da görüldüğü gibi, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin özel amaçları ve hedeflerini, çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun bulan öğretim üyelerinin oranı % 53,84' dür. Yapılan çözümlenmelere göre örneklem gurubunu oluşturan öğretim üyeleri olumlu görüşlerini şu kategorilerle dile getirmektedirler.

- Çok yönlü düşünülmesi
- Programın, aksıyan yönlerine karşın, uygun olması
- Geliştirilmeye açık bir program olması
- Daha önceki eğitim enstitüsü modeli ile amaçlarının aynı olması
- Kuramsal derslerin çoğunda hedef davranışların saptanması ve kazanımların belirlenmesi
- Programın öğretim elemanlarını 14 haftalık ders programını yapmaya ve öğrencilere bildirmeye zorunlu kılması
- Resim bölümlerinde çalışmak için sanat eğitimcilerinin kaliteli ve yetkin olması gerekliliği
- Programın bütünüyle hümanist bir yapıyı içermesi

Resim öğretmenlerinin sanatçı ve eğitici kimlikleriyle, topluma karşı olan sorumluluklarının bilincine varması

Öğretim üyelerinin % 23,07' si ise, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin özel amaçları ve hedeflerinin, çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun olmadığını görüşlerini aşağıdaki kategorilerle dile getirmişlerdir:

- Öğretmenlik ve sanat alanı yapılanmasının koordineli ve iyi oluşturulamaması
  - Öğrencilerin duyuşsal ve duygusal yanlarının dikkate alınmaması
  - Kuramsal derslerin çok, uygulama derslerinin az sayıda olması
- Yine tabloda görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin % 23,07' si ise,
- Eğitim fakültelerinin dönüt ve akreditasyon sistemi olmaması nedeniyle, programların bu konuda uygun olup olmadığını değerlendiremeyeceklerini ifade etmektedirler.

Tablo 10
(Öğrenciler)

Sizce programın özel amaçları ve hedef davranışları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programlarda hümanist anlayışın var olmasına karşın özellikle eğitim elemanlarından kaynaklanan bir tavırla eğitim açısından uygulanamaması	<p>“Programlarda hümanist anlayışın olması gerektiği söyleniyor, ama uygulanmıyor. Yani söylenenlerle, yapılanlar arasında çok büyük bir uçurum var eğitim açısından.”</p> <p>“Hoca derste böyle hümanist yaklaşılmalıdır, şöyle olmalıdır diyor ama, kendi yaklaşamıyor.”</p> <p>“Bazı hocalar, bazı öğrencilerle çok güzel anlaşılıyorlar, ama aynı anlayışlı tavrı bize göstermiyorlar.”</p> <p>“Kesinlikle çifte standart davranılıyor.”</p> <p>“Bu hocadan hocaya değişiyor. Tavrımız ne olursa olsun, bu dikkate alınmayabiliyor.”</p> <p>“Ben bunu yaşadım, sene başında yanlış bilgiler veriliyordu. Ve olay kapatıldı. Ne oldu şimdi? Benim o hocaya karşı güvenim ne olacak mesela?”</p> <p>“Belli hocalar etrafında kümeleşmiş öğrencileri var. Tabii ki, onlar çok sevilirler. Kesinlikle bir ayırım var. Hümanist bir tavır yok, ama bunun sebebi korkunç bir ego olması. Bir şekilde havaya girilmiş ve bu hava kesinlikle indirilemiyor.”</p> <p>“Birinci sınıf olduğum için “temel tasarım dersi” alıyoruz. Orada da bir disiplin gerektiğini düşünüyorum, şimdilik gereksiz bir baskı uygulandığını düşünmüyorum.</p>	40	100	5	26

Tablo 10
(Öğrenciler)

Sizce programın özel amaçları ve hedef davranışları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programlarda hümanist anlayışın var olmasına karşın özellikle eğitim elemanlarından kaynaklanan bir tavırla eğitim açısından uygulanamaması	Örneğin pek özgür çalışmamız mümkün olmuyor.” “Bu duyarlılıkla ilişkili bir şey. Kendi değerlerinde, insanın kendisine ve karşı tarafa duyduğu duyarlılıkla alakalı bir şey. Burada bir format veriliyor bize, format budur bunu alacaksınız deniyor.”	4	100	5	26

Tablo 10’ da görüldüğü gibi, öğrencilerin tamamı “Programın özel amaçları ve hedef davranışlarının çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygunluğu” nu derslerine giren öğretim elemanlarının tavırlarına bağlamaktadırlar. Öğrencilerin kendilerine karşı hümanist olmadığını belirttikleri davranışlar, bazı öğretim elemanlarının “Öğrenciden öğrenciye farklılık gösteren bir tutum içinde olmaları”, “Öğrenciyi dikkate almamaları”, “Donanımsız ve aynı zamanda duyarsız olmaları” görüşlerinde yoğunlaşmaktadır. Bu konuda Dilekmen’in (2001; Samancı, 2002: s.29’daki alıntı) değerlendirmesi şöyledir:

Bazı öğretmenler sınıflarında aşırı otoriter, duygusuz ve öğrencilerin yaratıcılık yönlerini göz ardı eden bir kişilik yapısı ile öğrencileriyle iletişim kurmaya çalışmaktadırlar. Bu tür öğretmen davranışları sınıf ortamını öğretime elverişsiz bir duruma getirmekle birlikte, öğrencilere yanlış bir insan modeli örneği göstererek onların kişilik gelişimlerini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Kuramsal bölümde açıklandığı gibi bu davranış biçimi, çağdaş ve geniş anlamında, insandaki tüm olanakların sınırsız şekilde geliştirilmesini yüce amaç bilen ve insan kişiliğinin değimine gerçekten saygı gösteren, dolayısıyla da ahlaki erek taşıyan hümanizmin felsefesine (Çağdaş Kültür Ansiklopedisi, 1979: 1026) de uymamaktadır. Sanat eğitimi içinde yer alması yararlı ve gerekli olan “hümanist anlayışın” var olmayışının, sınıflarda yaratacağı olumsuz sınıf atmosferinin

etkililiğine ilişkin en güçlü kanıtları, dört ülkeden 17.805 öğrencinin okuduğu 823 sınıftan toplanan 12 araştırmanın verilerine uygulanan “Meta Analiz” sonuçları sağlamaktadır (Haertel, Walberg ve Haertel, 1981). Bu çalışmanın sonucunda sınıflarını, bütünleşmiş, demokratik, amaca dönük, düzenli, ayırım yapılmayan yerler olarak algılayan ve orada bulunmaktan memnun olan öğrencilerin, böyle algılara sahip olmayanlardan daha başarılı oldukları ortaya çıkarılmıştır (Ün Açıköz ve Özkal ve Güngör Kılıç, 2003: 2).

Aynı doğrultuda Sherman ve Blackman (1975) 1500 üniversite öğrencisinden öğretmenlerini değerlendirmelerini istemişlerdir. Aldıkları cevaplarda açık ve net görülmüştür ki; öğretmenin kullandığı yöntemler veya sınıf içi etkinliklerinden ziyade, öğretmenin kişiliği daha ön plandadır. Uzmanlar, iyi ve etkili bir öğretmenin canayakın ve ihtimam gösteren, coşku ve şevk dolu, değişim ve gelişim taraftarı insancıl, düşünen ve düşüncelerini yansıtan bir kişi olması gerektiği yönünde fikir birliğine varmışlardır (Kızıltepe, 2002:11). Matthew Arnold’un 100 yıl önce yazdığı gibi; kişinin eksik bilgiyle de olsa deneyimlerde bulunmasına fırsat vermek, temel bilgiyi bulmasını sağlamak iyi ve etkili bir öğretmenin özellikleri içindedir (Plump,1964: 168).

Tablo 9’ da öğretim üyelerinin yaklaşık yarısının (%53,84’ü), ortaya koyduğu gibi “Resim bölümlerinde çalışmak için sanat eğitimcilerinin kaliteli ve yetkin olması gerekliliği” bu araştırmalar tarafından desteklenmektedir.

Yine aynı tabloda (Tablo 9) görülen “Kuramsal derslerin çoğunda hedef davranışların saptanması ve kazanımların belirlenmesi” ile “Programın öğretim elemanlarını 14 haftalık ders programını yapmaya ve öğrencilere bildirmeye zorunlu kılması” değişiklikleri ise bu bağlamda sanat eğitimi için kuşkusuz yarar sağlayacaktır.

Görülen odur ki, öğretmen yetiştirme işlevinin üniversitelere devredilmesinin üzerinden yaklaşık 23 yıl, yeniden yapılandırılmasının üzerinden 7 yıl geçmesine karşın, sistemde bazı olumlu yanları beraberinde getirmişse de yetiştirilen öğretmenlerin niteliği ve öğretmen ihtiyacının karşılanma durumu henüz çözüme ulaşmış değildir. Elde edilen bulgular doğrultusunda sürekli tartışılmalı olan bu durumun ivedilikle ele alınması kaçınılmazdır.

Bir diğ er önemli konu, yine Tablo 9'da görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin %23,07'si tarafından sözü edilen "Eğitim fakültelerinin dönüt ve akreditasyon sistemi olmaması nedeniyle, programların hümanist eğitim anlayışına uygun olup olmadığını değerlendiremeyecekleri" görüşüdür.

Halbuki, gerek hizmet, gerekse üretim alanlarında işlemlerin belli standartlara göre yapılması ve yapılıp yapılmadığının kontrol edilmesi son derece önemlidir. Çünkü hem ürün, hem de hizmet üretiminin çok fazla seçenekler sunduğu günümüzde nicelikten çok nitelik ön plâna çıkmaktadır. Belirlenen ve benimsenen standartlara göre oluşturulan nitelik, üretime yönelik tüm kurumların öncelikli hedefi durumuna gelmiştir. Ancak bu niteliğin kurumların sadece kendileri tarafından değil, uzman kurumlar tarafından da değerlendirilip standartlara uygunluğunun onaylanmasına gereksinim vardır.

Bu değerlendirme süreci akreditasyon (dışdenetim): onaylama durumu. Akredite etme, onaylanma durumu da akredite olma olarak adlandırılmaktadır (Bayrakçeken, 2005:68).Eğitimde akreditasyon, akademik gelişme toplumsal sorumluluğun karşılanması için öz değerlendirme ve aynı işi yapanlardan oluşan bir ekibin değerlendirmesinden oluşan meslektaşların kontrolünü amaçlayan bir süreçtir (Hesapçioğlu vd., 2001:152).

Bu konuda Tarhan'ın (2002:3) değerlendirmesi şöyledir:

Eğitim fakültelerinde yeniden yapılandırılmanın uygulama sürecinde yaşanan bazı aksaklıklara rağmen gözlenen olumlu gelişmeler memnuniyet vericidir. Mezun verme aşamasına geline yapılandırılmanın, aksayan yönlerin belirlenerek giderilmesi, olumlu yönlerin ise daha da geliştirilmesine yönelik çalışmaların başlatılması gerekmektedir. Yeniden yapılandırılmanın pozitif ivme ile sürdürebilmesinde önemli temel kriterlerden biri, güçlü bir motivasyonla geniş bir tabana yayılan işbirlikli çalışmaların başlatılmasıdır.

Bu amaçla, YÖK, Milli Eğitim Bakanlığı ve fakülteler arasındaki koordinasyonu sağlama görevini üstlenmiş olan Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi (ÖYMK) bünyesinde bazı Koordinasyon Kurullarının oluşturulması ve bu kurulların, gönüllülük ilkesine dayalı olarak yetkin kişilerle yapılandırılması ivedi bir gereksinim gibi görünmektedir. Oluşturulabilecek kurullardan biri doğal olarak "Akreditasyon Koordinasyon Kurulu olmalıdır." Diğer Kurullar ise, tartışmaya açık olmakla birlikte; "Program Geliştirme, Hizmet Öncesi Eğitimi, Hizmet İçi Eğitimi ve Araştırma Geliştirme Koordinasyon Kurulu" olarak isimlendirilebilir.

Akreditasyon süreci kapsamında yapılan öz değerlendirme çalışmaları, standartlara yönelik gerçekçi verilerin elde edilmesi ve bu verilerden yola çıkarak belirlenen sorunların çözümü amacıyla, fakültelerin yakın ve uzak hedeflerin saptanmasında önemli katkı sağlamaktadır. Yeterlilik göstergesi olan akreditasyon;

diploma geçerliliğinin bir göstergesi olup kurumlar arasında ciddi rekabeti teşvik eder, prestiji sağlar.

Sonuç olarak eğitim fakültelerinde yapılacak olan akreditasyon çalışmaları, hizmet öncesi öğretmen eğitiminde yetkinliğin ve her türlü kapasite kullanımının en önemli araçlarından bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenlerle ülkemiz eğitim sisteminde görev alacak öğretmenlerin daha nitelikli yetiştirmeleri için eğitim fakültelerinde akreditasyon çalışmalarının sürekli hale getirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir (Bayrakçeken, 2005:70).

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın altıncı alt problemi “Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasının oluşum sürecinde sizin düşünceleriniz soruldu mu? Sorulmadıysa sorulmasını ister miydiniz?” şeklinde ifade edilmiştir. Altıncı alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 11 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 12’de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 11
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak; Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasının oluşum sürecinde sizin düşünceleriniz soruldu mu?

Sorulmadıysa sorulmasını ister miydiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sorulmayıp, YÖK tarafından bazı kişilerin görevlendirilmesi	<p>“Sorulmadı, birileri görevlendirildiler, bu görevlendirme YÖK tarafından yapıldı. Gözlediğim kadarıyla görevlendirilenlerin içinden bazıları da, bu çalışmadan rahatsız oldular daha sonra. Bizden Yeniden yapılandırılmayla ilgili, işte belirli bir süre zorunlu uygulandıktan sonra, “Gerekli değişiklikleri yapabilirsiniz, bununla ilgili gerekli değişiklikler yapılabilir” türünden şeyler söylendi. Ama bununla ilgili açıkça görülüyor ki, henüz bir çağrı da yapılmadı. Özel bir değerlendirilme de bildiğim kadarıyla yapılmadı.”</p> <p>“İlk başlangıçta tabii belli bir döneme kadar hiç fikrimiz sorulmadı. Yani üniversiteden bu çalışmaya katılan kimse yok. Kendi üniversitemizden. Ama ben biliyorum ki, tabii daha sonradan gördüğümüz, 3-4 veya biraz daha fazla fakülteden öğretim üyeleri çağrılmış, nasıl çağrıldı bilemiyorum tabii. Onların burada belli bir eğitiminden sonra, yurt dışında, Avrupa ve Amerika’ya, İngiltere’ye gönderilerek orada 3 er ay, 6 şar ay, inceleme yaptıkları, oradaki eğitim sistemini incelediklerini ve daha sonra, geldikten sonra burda bir komisyon oluşturup çalışma yaptıkları, burda milli eğitimden öğretmenlerin, artı üniversitelerden,</p>	6	46,15	5	15

Tablo 11
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak; Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasının oluşum sürecinde sizin düşünceleriniz soruldu mu?

Sorulmadıysa sorulmasını ister miydiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sorulmayıp, YÖK tarafından bazı kişilerin görevlendirilmesi	<p>sanat eğitimcilerinin alınıp, bunların komisyon oluşturularak, bir program materyal hazırladıkları, ve bu programın 3-4 üniversitede, fakültede uygulandığı, 1 yıl pilot fakültelerde, daha sonra bütün fakültele genelleştiğini biliyoruz biz. Bunun dışında, öğretim üyelerinin yetiştirilmesi amacıyla, tabii dünya bankasının katkılarıyla seminerler yapıldı. Bu seminerler ve hizmetiçi kurslarıyla, o ders kitapçıklarının tanıtımı ile ilgili Kastamonu da bir seminer yapıldı, bizim bölümden eleman, istediler, ... Bey le, ben katıldık. Orda 3 günlük bir eğitim semineri oldu. İlk defa zaten orada karşılaştık biz bu programlarla. Bu bizim fikrimizin alınması, sorulması değil, hazırlanan bir programın nasıl uygulanacağını anlatılması idi.”</p> <p>“Tabii bizim böyle bir programın hazırlığından haberimiz yoktu. Gerçi bu programı hazırlayan arkadaşlarımız, birçoğu yakından tanıdığımız insanlardır, hatta öğrencim var bunların içerisinde. Gönül isterdi ki, şu anda Türkiye de 26 tane Güzel sanatlar resim bölümü var. Bu çok kalabalık bir ekip değildir. Keşke 3-5 kişi yerine 26 kişiyi biraraya getirtmiş olsalardı 26 kişinin görüşünü alarak bir program hazırlamış olsalardı, o daha sağlıklı olurdu.”</p>	6	46,15	5	15

Tablo 11
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak; Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasının oluşum sürecinde sizin düşünceleriniz soruldu mu? Sorulmadıysa sorulmasını ister miydiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretim elemanlarının sorulma beklentisi içinde olması	“Hayır sorulmadı. Sorulmasını elbette isterdim.”	6	46,15	5	15
Yeniden yapılanmada aktif rol alınması nedeniyle sorulma beklentisi	“Hayır, sorulmadı. Hem isterdik hem de burada aktif rol almış birisi olarak ben Türkiye çapında müfredatın oluşturulmasında, meslektaşlarımla beraber, değerli arkadaşlarla beraber katılmak isterdim ama böyle bir teklif olmadı.”				
Öğretim elemanlarının bölgesel farklılıklar nedeniyle sorulma beklentisi içinde olması	“Sorulmadı. Sorulmasını tabii ben isterdim. Çünkü bir yerde eğitim fakültelerinin bölgesel farklılıkları da var. İşte bir öğrenci, öğretmen olabilme için, salt bu atölye çalışmalarında aldığı eğitim sonucunda öğretmen olmuyor. Öğrenci demek, çağdaş olacak açılımı olacak, ufku geniş olacak. Yani daha doğrusu toplumu değiştirecek bir takım yapılanma içerisinde olacak. Bakıyoruz öğrenci A köyünden buraya geliyor. Veya işte eğitim fakültelerine gidiyor A köyünden, belki de kenti hiç görmemiş, ilk kez görüyor. Bu çocuğa bir takım sergiler, sanat ilgili kütüphaneler oluşturmak lazım. O tanınmış sanatçıların dünya görüşünü alması, onlarla başbaşa görüşmeler yapması lazım. Belki Batı da Ankara, İstanbul, İzmir de bir takım sergiler yoğunlukta çok, her gün sergi var. Grafik olsun, yağlıboya olsun, üç boyutlu olsun, heykel sergileri olsun. Ama Anadolu’da bakıyoruz, ayda bir, yılda bir,				

Tablo 11
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak; Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasının oluşum sürecinde sizin düşünceleriniz soruldu mu?

Sorulmadıysa sorulmasını ister miydiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
	altı ayda bir geliyor. Öğrenci belki o günde o sergiyi göremiyor ve sanatçıyla tanışmıyor, görüşemiyor. Sanatçının yaptığı yaptığı yöntemi tanıyacak, o süreci yaşayacak ki kendinde de sanat sentezleri bilgi sentezleri oluşsun. Ama olmuyor maalesef.”	6	46,15	5	15
Programın oluşum aşamasından sonra, bölümlerle ilgili bazı çalışmalarda görev alınması	“Bu program, başladığı yıl bir yıl öncesinde ben burada göreve başladım. Bu programın oluşma sürecinde, çok fazla, benim tabii olmasına imkan yok ama, duyabildiğim kadarıyla çok fazla bir iletişim yok. Eğitim fakültelerindeki birikimle.Bunu hazırlayan kişilerin, ya da bağlantı kurulanlarla, ortaya konulmak istenen programın bir araya getiren yapıda belki bu aksaklıklar vardı. Bir kaç kez yenilenmiş bu komisyonlar, o yüzden ilk komisyonun yaptığını diğeri bilmiyor, yaptıktan sonra komisyonda bulunmuyor. Program birdenbire hayata geçti.”	2	15,38	3	23
Yeniden yapılanmanın oluşum sürecinde, yurt dışındaki incelemeler sırasında görev alınması	“Çocuk samimidir, saftır. Saf olan bir çocuğa siz belli disiplinleri vermeye kalkarsınız. Nedir bu disiplin: sanat tarihi, estetik, elestiri, uygulama. Amerikan sisteminde verilmek istenen budur. Ama o sistemin içine indiğiniz zaman, tarihsel gelişimi içinde sofistik olan davranışları bile o eğitimciler bilmemektedirler. Bir Sokrat’ tan bahsettiğiniz zaman, bir takım felsefecilerden bahsettiğiniz zaman o sistemi bilmemektedirler. Bilmedikleri için de size müdahale edemiyorlar. Bir emirvaki ile karşılaşıyorsunuz.				

Tablo 11
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak; Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasının oluşum sürecinde sizin düşünceleriniz soruldu mu?

Sorulmadıysa sorulmasını ister miydiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın oluşum sürecindeki uygulamalar sırasında bireysel olarak görev alınması	<p>“Fakülte - okul işbirliği dediğimiz okul deneyimi derslerinin, öğretmenlik uygulamalarının, 20 gün gibi komik bir süre, o da yarısı uygulanıyor, yarısı uygulanmıyor bir şekilde, dönemliklere dönüştürülmesinde, onun uygulanması sırasında görev aldım. O yapılanma sırasında görev almadım ama, uygulanması sırasında YÖK te görev aldım. Dolayısıyla onun içindeyim. Bir ikincisi programların, o 140 krediye düşürülmüş programların içinin doldurulması, derslerin yeniden tanımlanmasında görev aldım.”</p> <p>“Şimdi ben bu program çalışmalarına katıldığım için, belki bu anlamda ayrıcalığım var, orada söyledik ama tabii bu soruyu genelleştirirsek, acaba Türkiye de bu işi uygulayan sanat eğitimi dersine giren kişilere soruldu mu? Şeklinde değerlendirirsek, ben sorulduğunu zannediyorum. Bu çalışmanın objektif şekilde yapıldığı düşüncesindeyim. Kısmen sorulduğunu söyleyebilirim. Ama çok yaygın sorulup sorulmadığı konusunda bilgim yok.”</p>	2	15,38	2	25
Programın oluşum sürecinde görevde olunmaması	“O dönemde görevde değildik, sorulsaydı, araştırır fikrimi söylerdim.”	1	7,69	1	100

Tablo 11
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak; Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasının oluşum sürecinde sizin düşünceleriniz soruldu mu? Sorulmadıysa sorulmasını ister miydiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sorulmasına karşın, yeniden yapılanmayla ilgili yeterli bilginin verilmemesi	“Oluşum süreci içerisinde ben Gazi Üniversitesi’ndeysen, bir yazı geldi, birşeyler soruldu, ama böyle ciddi bir yapılanma içinde olduklarına yönelik bir iz taşımayan, bir yazı idi bu. Yani içerikte detaylarıyla bilgi veren, şöyle bir planımız var, bu plan dahilinde görüşünüz nedir? Diye bir soru değil, biraz yuvarlak bir şekilde, üstü kapalı bir görüş isteniyordu. Bu görüş doğrultusunda mevcut eğitim sistemimiz içerisinde yer alan bizim bölümlerimizin, veya ana bilim dallarımızın şu anki adıyla, isimlerinden başlayarak sorunları dile getirdim”	2	15,38	2	25
Sorulmasına karşın, öğretim elemanlarının yeterince katılımcı olamaması	“Evet sordular, yalnız şurada biz yeteri kadar katılımcı olmadık. Çünkü bu tür değişiklikler hep bizde dediğimizde, yani çok ciddiye almadım. Şöyle ciddiye almadım, bu da geçici bir şeydir yani her zaman, böyle bir reform, bir yenilik yapma teşebbüsü olur. Ama, bu sorun da, değişen iktidarla yahut değişen şartlarla, bu işin peşi bırakılır diye düşündüm, çok geçici bir şey olarak aldım aslını ararsanız ama, sonradan zaman geçtikçe bunun, hiç te yabana atılmayacak olduğunu ve fazla netleşmemiş bilgilerin netleşeceğini ve faydalı olacağını düşündüm.”				

Tablo 11' de görüldüğü gibi, eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasının oluşum sürecinde, öğretim üyelerinin %46,15' i düşüncelerinin alınmadığını şu kategorilerle ifade etmişlerdir.

- Sorulmayıp, YÖK tarafından bazı kişilerin görevlendirilmesi
- Öğretim elemanlarının sorulma beklentisi içinde olması
- Yeniden yapılanmada aktif rol alınması nedeniyle sorulma beklentisi
- Öğretim elemanlarının bölgesel farklılıklar olması nedeniyle sorulma beklentisi içinde olması

Örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin % 15,38' i:

- Yeniden yapılanmanın oluşum sürecinde sadece yurt dışındaki incelemeler sırasında ve
- Programın oluşum aşamasından sonra, bölümlerle ilgili bazı çalışmalarda görev aldıklarını ifade etmişlerdir.

Yine Tablo 11' de açıkça görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin sadece %15,38' i:

- Yeniden yapılanmanın oluşum sürecindeki uygulamalar sırasında bireysel olarak görev aldığını dile getirmektedir.
- Yeniden yapılanmanın oluşum sürecinde kendilerine sorulmasına karşın, yeniden yapılanmayla ilgili yeterli bilginin verilmemesi ve
- Öğretim elemanlarının yeterince katılımcı olamaması

görüşünü dile getiren öğretim üyeleri oranının, %15,38 olduğu görülmektedir.

Öğretim üyelerinin %7,69' u ise:

- Programın oluşum sürecinde görevde olmadığını ifade etmektedirler.

Tablo 12
(Öğrenciler)

Eğitim fakülteleri, resim-iş eğitimi anabilim dalında “sanat eğitimi” dersleri alan öğrenciler olarak Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasının oluşum sürecinde sizin düşünceleriniz soruldu mu? Sorulmadıysa sorulmasını ister miydiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın oluşum sürecinde ve sonrasında, öğrenci temsilcilerinin ve öğrencilerin dilek ve şikayetlerinin önemsenip dikkate alınmaması	“İsterdim.”	60	100	5	50
	“Duymadık, alınmadı.”				
	“Biz ilk defa sizden duyuyoruz.”				
	“Hazırlanırken sorulmasını isterdik.”				
	“Yeniden yapılanmadan önce öğrenci temsilcilerinin de fikirleri alınmalıydı.”				
	“Sistem sürerken de fikirlerimiz alınmalı, ve bu fikirler, talep ve şikayetler YÖK’ e iletilmeli.”				
	“Kendimizi anlatabileceğimiz, örneğin bizim bölümümüzde bir hocamız var. Kimse bize neye ihtiyacınız var diye sormuyor.”				
“Bizi bu sistemde daha çok dinlemeliler. Biz dikkate alınmıyoruz.”					

Tablo 11 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 12’ de (Öğrenciler) görüldüğü gibi, yeniden yapılanmanın oluşum sürecinde fikirleri alınarak, çalışmalara katılan öğretim üyesi oranı sadece %15,38’ dir. Bir başka deyişle öğretim üyelerinin büyük çoğunluğu (%84,61’i) Tablo 11’ de belirtilen nedenlerden dolayı bu süreçte düşüncelerinin alınmadığını dile getirmektedirler.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin tamamı (%100’ü) yine aynı doğrultuda:

- Yeniden yapılanmanın oluşum sürecinde ve sonrasında, öğrenci temsilcilerinin ve öğrencilerin dilek ve şikayetlerinin önemsenip dikkate alınmaması

konusundaki görüşlerini belirtmektedirler. Dolayısıyla bu bulgular, okul geliştirme için son zamanlarda yeni bir ad olarak gündeme gelen “yeniden yapılanmanın”: “Geniş kapsamlı, uzun süreli, pekçok kişinin etkin katılımını gerektiren değişme girişimi (Açıkgöz, 1993:72).” Biçimindeki tanımıyla uyuşmamaktadır.

Bu konuda Oktay’ın (1998:24) görüşleri de: “Yüksek Öğretim Kurumu’nun öğretmen yetiştirmeye ilişkin fakültelerde yapılanları yakından bilmesi, yalnızca yöneticiler düzeyinde ilişki kurmasıyla değil, tek tek bölümler ve hatta öğretim elemanları düzeyinde yapacağı görüşmelerle; onların alandaki çalışmalarını, güçlüklerini ve çözümlerini öğrenmesiyle mümkün olabileceği” şeklindedir.

Kuşkusuz bir eğitim örgütünde geniş bir katılımın sağlanması yerinde olur. Olanaklar sağlandığında, öğretim elemanlarının da sağlıklı kararlar verebileceklerine inanılmalıdır. Karar vermeye katılımın sağlanması yolu ile çeşitli yararlar elde edilebilir. Seçeneklerin ve olası sonuçların grupça tartışılması ile daha sağlıklı bir karar verilebilir. Verilen kararların anlaşılmasında, benimsenmesinde ve etkili bir biçimde uygulamaya konulmasında da karara katılma önemli rol oynar. Öte yandan, karara katılma örgüt üyesinin örgütsel ve kurumsal amaç ve programlarla özdeşleşmesine de yardım eder (Aydın, 1994:130).

YÖK bu konuyla ilgili kendi dokümanlarında “Yeni düzenleme için eğitim fakültelerinin öğretim elemanlarından oluşan komisyonlar, konu alanlarına göre yoğun bir çalışma yaparak, geliştirilen programların taslak yapısını ortaya çıkartmışlardır. Daha sonra bu programlar çeşitli eğitim fakültelerine gönderilerek görüşleri istenmiş ve bu görüşlere göre birtakım değişiklikler yapılarak programlara son hali verilmiş.” (YÖK, 1997; Sarıkaya:s.26’daki alıntı) İfadesini kullanmasına rağmen, görüşmeye katılan öğretim üyelerinin %84,61’ i, yeniden yapılanmanın oluşum sürecinin sözü edilen aşamalarından haberdar olmadıklarını belirtmektedirler.

Kanımızca bu tutarsızlık, kuramsal araştırmalarda da değinildiği gibi, her insanın, insan olması dolayısıyla sahip olması gereken, evrensel hakları; ayrıca bu hakların korunmasını ve bu haklara saygı duyulmasını sağlamak için, bilgilenmeyi

ve duyarlılığı sağlayacak bir eğitim yapılanmasında hümanist olmayan bir yaklaşım biçimidir.

Durum öğrenciler açısından ele alındığında, Hook (1973: 48) hümanist eğitimin gereklerinden olan akademik özgürlükle ilgili öğrenci haklarından bahsederken, “Eğitim anlamında öğrenciler için akademik özgürlük ne anlam taşır?” Sorusunu şöyle yanıtlamaktadır;

Benim kanaatimce eğitimle ilgili konulara öğrencinin katılımı danışma şeklinde olmalıdır. Kendilerini ilgilendiren eğitimle ilgili bütün önlemlerde seslerini duyurmak, açıklama almak ve görüşlerini ortaya atmak haklarıdır...öğrencilere danışma hakkı verilirse yararlı değişiklikler olabilir, danışma kavramına karar verme kavramını da sokmaya kalkmamamız şartı ile.

Kongar’ın (1999:83) ifadeleri de bu görüşleri destekler niteliktedir;

Üniversiteler, özerkliklerinin, toplumsal sorumluluklarını unutturmasına yol açmayacak bir biçimde yeniden örgütlenmelidirler. Bunun bir yolu, özerklik içinde, öğrencilerin de yönetime katılmalarıdır. Ancak, mezun edeceği ürünlerin yönetime katılması yoluyla uygulayacakları denetim, özerkliklerini zedelemeyen sorumluluklarını üniversiteye hatırlatabilir.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yedinci alt problemi “Eğitim fakültelerinde ‘sanat eğitimi’ derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, yeniden yapılanmanın oluşum sürecinde soruldu ise, sizin düşünceleriniz bu süreci nasıl etkiledi?” Şeklinde ifade edilmiş ve sadece öğretim üyelerine yöneltilmiştir. Yedinci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 13’ de sunulmaktadır.

Tablo 13

(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Oluşum sürecinde soruldu ise, sizin düşünceleriniz bu süreci nasıl etkiledi?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Türkiye’deki tüm eğitim fakültelerine esneklik getirebilecek bir yapılanmanın gerçekleştirilmiş olması	“Örnek olarak Türkiye’deki tüm eğitim fakültelerine esneklik getirebilecek bir yapılanmayı gerçekleştirdik. Yani Hatay’da tekstil hocası varsa, diyelim ki, Bursa’da geleneksel Türk sanatları dersi açılmış ama Gazi’ de yok. Şimdi bunun dikkate alınması gerekiyor. Geleneksel türk sanatları diye bir olgu var mu? Sanatta var. Hocası var mı? Var. Atölyesi var mı? var. Şimdi Gazi’de yok diye bu dersi siz yok sayamazsınız.Ya da tekstil tasarımı, Gazi’de var, Hatay’da yok, Van’ da yok, İzmir de yok diye tekstil tasarımını yok sayamazsınız. Öyle bir esnek program yapmalıydınız ki, bütün eğitim fakülteleri Resim-İş Eğitimi Bölümü A.B.D. nı kapsayacak, kucaklayacak şekilde olmalıydı. Biz onun için YÖK de özellikle görüşme yaptığımız ..... hocanızla gecemizi gündüzümüze katıp bu soruna çözüm aradık. Ve eğitim fakültelerinin tüm programlarını tek tek inceledik, nerde ne var, hepsini tek tek elden geçirdik, gözden geçirdik. Ve öyle bir esnek program yaptık ki; bugünkü programı Hatay da, İzmir de, Marmara da uygulayabiliyor.”	2	15,38	4	16
Çeşitli sorgulama ve tartışmalara katınılması dışında bir katkının olmaması	“Burada ben, “tabii, zaman zaman tartıştık” örneğin, kopye yöntemine bu çalışmalar sırasında şiddetle karşı çıkmıştım. Özellikle 9 yaş öncesi çocuğa yapılacak kopye yöntemine şiddetle karşı çıkmıştım. Bunu bir toplantıda, o zamanki işte toplantıyı				

Tablo 13

(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Oluşum sürecinde soruldu ise, sizin düşünceleriniz bu süreci nasıl etkiledi?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Çeşitli sorgulama ve tartışmalara katılmasında bir katkının olmaması	yürüten hocamız Olcay Kırıçoğlu'na da dile getirmişt看, çünkü çocuk resimleri konusunda çalışmalarım var, uzmanlığım var. Biliyoruz ki çocuklar 9 yaşına kadar, gördüklerinin değil, bildiklerinin resmini yaparlar. Böyle bir özelliği var imgeleme dayalı çalışmalar yaparlar. Dolayısıyla kopye yönteminin uygun bir yapısı olmadığını dile getirmeye çalıştım. Zaten çocuğun görerek bakarak resim yapma yeterliliği yok, bu konuyla ilgili düşüncelerimi belirttim, o zaman yapılmış çalışmalarını gösterdiler, kopye yöntemi ile ilgili, böyle olmadığını yanıldığımı gördüm. Yani çocuklar yine bakıyor, örneğin gösterilen bir resme, o resmi belleğinde saklıyor. Ondan sonra yine bakmadan o belleğindeki resmi, hayal gücüne dayalı olarak, yapıyor. Örneğin Matisse'in bir resmini yaparken kendi Matisse'lerini yaratıyor çocuk. Ondan da etkilendim. Onun dışında böyle sorgulamalarım oldu, fakat katkı olarak katıldım hepsine. Bir artı katkımın olduğunu düşünmüyorum.”	2	15,38	4	16

Araştırmanın yedinci alt problemi olan: “Eğitim fakültelerinde ‘sanat eğitimi’ derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, oluşum sürecinde soruldu ise, sizin düşünceleriniz bu süreci nasıl etkiledi?” Sorusuna yanıt veren öğretim üyelerinin sadece %15,38’ i, Tablo 13’ de görüldüğü gibi, oluşum sürecindeki çalışmalar sırasında bizzat görev aldıklarını, Türkiye’deki tüm eğitim fakültelerine esneklik getirebilecek bir yapılanmanın gerçekleştirilmiş olduğunu ve çeşitli çalışma, sorgulama ve tartışmalara katılmalarının dışında bir katkılarının olmadığını dile getirmektedirler.

Öğretim üyeleri tarafından sözü edilen çalışmaların olumlu gelişmeler olması kuşkusuz sevindiricidir; ancak daha önce de değinildiği gibi bu sürece katılımın az oranda öğretim üyesi ile gerçekleştirilmiş olması hümanist bir anlayışla örtüşmemektedir.

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın sekizinci alt problemi “Eğitim fakültelerinde ‘sanat eğitimi’ derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, oluşum sürecinde düşünceleriniz sorulsaydı nasıl bir yol izlenmesini isterdiniz? / Eğitim fakülteleri, resim-iş eğitimi anabilim dalında ‘sanat eğitimi’ dersleri alan öğrenciler olarak, eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasının oluşum sürecinde sizin düşünceleriniz sorulsaydı neler olmasını isterdiniz?” Şeklinde ifade edilmiştir. Sekizinci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 14 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 15’de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 14
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Sorulsaydı nasıl bir yol izlenmesini isterdiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılandırma mantığının ülke gerçekleriyle örtüşmesi ve üniversiteler arası alt yapı farklılıklarının giderilmesi gereği	<p>“Yeniden Yapılandırılma mantığının tamamen ülke gerçekleriyle örtüşmesi gereğini vurguladım. Ayrıca üniversitelerin fizikî ortamları arasındaki uçurumun da dikkate alınmasını önerirdim.”</p> <p>“Sorulsaydı ben açıkça hala şunu düşünüyorum. Kalite son derece önemli, yani nicelik kadar kalite de önemli. Örneğin, bugün eğitim fakülteleri resim bölümlerinin sayısı 30 un üstünde, gece bölümleri filan 35 in üstünde bildiğim kadarıyla. Şimdi sorun şu; herhangi bir canlıyı, kendi doğal ortamının dışında, yetişmesi gereken ortamın dışında yetiştirerek, ondan verim alamazsınız. Sanat eğitimcisi de ancak galerisi müzesi olan yani, sanatla ilgili etkinliklerin olduğu yerde yetişir. Bana sorulmuş olsaydı ki, sorulmadan biz bunları yazdık. Şunu önerirdim; Bu ülkenin eğitiminin planlanması, elbetteki Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK. ve Devlet Planlama Teşkilatının yapacakları bir iş, örneğin ortaokullarda resim dersi 1 saat, bu kadar resim bölümünden mezun olan öğretmenleri, bu 1 saatlik resim dersi için yönlendirmeye çalıştığınızda, işe yerleştirme açısından sıkıntılar yaşandı, bunu hepimiz biliyoruz. Üstelik yetiştirilen öğretmenleri, resim öğretmeni - sanat eğitimcisi adı altında, yetiştiriyorsunuz ama, hayatında bir tek galeri, bir tek müze görmeden mezun olmuş, falan yerdeki eğitim fakültesi</p>	3	23,07	6	20

Tablo 14
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Sorulsaydı nasıl bir yol izlenmesini isterdiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılandırma mantığının ülke gerçekleriyle örtüşmesi ve üniversiteler arası alt yapı farklılıklarının giderilmesi gereği	<p>öğrencisinin, nasıl iyi eğitimci olduğunu düşünebilir siziz? Bence bu mümkün değil.”</p> <p>“Sanat evrensel bir şey, Türkiye’deki sanatın nasıl öğretileceği ile bir İngiltere’deki sanatın nasıl öğretileceği, öğretilmesi gerektiği aynı, aşağı yukarı. Değişik ülkelerde incelemek lazım. Bir Amerika’da nasıl öğretiyor? Sanat öğretmeni nasıl yetiştiriliyor özü bu. Bunları incelemek gerek. Bizim yöresel Türkiye’ye ait eğitim sistemlerini biliyoruz, çocukları biliyoruz insanları biliyoruz, yetişme tarzlarını biliyoruz. Eğitim sistemini biliyoruz. Bu çok önemli. Bizim burada eğitim sistemimizde sanata yaklaşım pek sıcak değil, batıdaki gibi değil, farklı. İşte bu yüzden programın buradaki sisteme uyarlanması lazım. Buradaki sisteme uyarlandıktan sonra asıl önemlisi; halkın eğitilmesi lazım, ona çok önem vermek lazım. Biz burada her ne kadar öğretmenlerin yetiştirilmesini öngörüyorsak da bu öğretmenler halkın içinden yetişiyorlar ve halkın içinde yaşıyorlar. Çocukları sanat eğitimi açısından olumsuz yönlendiren aileler veya diğer branş öğretmenleri olsun idareciler olsun, bunların da komple bir eğitiminin olması gerekiyor. Bu şekilde desteklenmesi lazım. bizim buradaki sanat eğitiminin. Yani bunlara yönelik çok komplike bir program hazırlanması lazım.....Alt yapısı önemli.</p>	3	23,07	6	20

Tablo 14
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Sorulsaydı nasıl bir yol izlenmesini isterdiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
	Bana sorulsaydı bu programın öncelikle alt yapısı hazırlandıktan sonra uygulanmasını önerirdim. Ortamın hazır olması lazım ki sen bir şeyler verebilesin. Ve daha sonra olumlu verimli olsun. Tabii o konuda bir eksiklik var.”	3	23,07	6	20
Öğretim elemanlarının niteliği ve niceliğinin öneminden hareketle üniversitelerin ve öğretim elemanlarının bilgilendirilmesi gereği	<p>“Bir şeyi disipline etmek güzel birşey ama bunu disipline ederken sayısalığa ve eğitimcinin kalitesine de bakmak lazım.”</p> <p>“Burada hoca çok önemli, hoca niteliği çok önemli. Çünkü öğrenciyi biçimleyen hoca....Öğrencinin yaptığı her çalışmanın arkasında hocası, hatta hocalarının hocası vardır.”</p> <p>“Program hazırlanmasıyla kalmıyor tabii, programı uygulayacak kişilerin çok sıkı bir eğitimden geçirilmesi lazım. Onların inandırılması lazım, anlatılması lazım.....Türkiye çok geniş bir ülke, sanat öğretimi ile ilgili fakülte çok fazla. Bütün öğretim üyelerinin tabii ki ilk anda bilgilendirilip eğitilmesi çok zor, yani buna maddi de güç yetmez, fiziksel de güç yetmez. Onun için her bölümden muhakkak ki, birkaç kişinin, en az birkaç kişinin, yani birden fazla kişinin, bu işi yapabilecek, yani yapacak olan kişilerin eğitilmesi gerekiyordu. Üniversitelerin bilgilendirilmesi gerekiyordu, bu olmadı.”</p>	3	23,07	2	20

Tablo 14
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Sorulsaydı nasıl bir yol izlenmesini isterdiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sanat/ uygulama ve öğretmenlik /kuramsal alanlardaki dengenin iyi kurulması gereği	<p>“Sorulsaydı o tepkiyi ölçmüştük. Yani bu yeni yapılanmada yeni müfredatın oluşturulmasında üst düzey yöneticilerin nasıl tepki gösterdikleri, kendi ifadeleriyle ortaya çıkmıştı. Hatalar olacağı görülmüyordu. Hangi tarafta hatalar olacağı, hangi tarafta kazanımlar olacağı. Zaten öğretmenlik deneyimleri açısından, öğretmenlik bilgileri donanımları açısından, olumlu şeyler getirdiği programın zaten özünde bu yatıyordu. Bunu zaten biz kazandık ve gördük. İspatını da gördük. Bu iyi olacaktı zaten. Diğer taraftan özellikle bizim bölümler açısından bu problem büyük oldu. Neden? Çünkü bizim bölümlerimiz diğer alanlar gibi, Türkçe, matematik gibi belli pozitif bilim dallarından farkı, çok eşnek, çok geniş alanlar olduğu için hata biraz buradan kaynaklandı. Onlarla biz aynı kefeye konduk. Biraz sanat alanına fazla yüklediğimiz gerekçesiyle. Siz fazla sanatçı yetiştiriyorsunuz söylemi çok ileri gitti, çok büyütüldü. Halbuki bunu büyütme yerine; “Siz öğretmenliği ihmal ediyorsunuz; öğretmen yetiştirmek için kendinizi revize ediniz; aranızda koordinasyon bozuk; bazı eğitim fakülteleri, resim bölümleri hata yapıyorlar; branş alanlarında çok ileri gittiler; onların frenlenmesi lazım.” Gibi bir uyarı varken bunlar yapılmadı.”</p> <p>“Bu program için ben, uygulamalı derslerin daha geniş tutulmasını önerirdim.”</p>	3	23,07	4	21

Tablo 14
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Sorulsaydı nasıl bir yol izlenmesini isterdiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sanat/ uygulama ve öğretmenlik /kuramsal alanlardaki dengenin iyi kurulması gereği	“Kültür derslerinin, eğitim derslerinin arasında, çok az bir zaman dilimi öğrenciye alanı ile ilgili çalışma fırsatı veriliyor. Bunun fazlalaşmasını önerirdim.”	3	23,07	4	21
Eğitim Fakülteleri Resim İş Eğitimi A.B.D.’leriyle ilgili yeni model ve çözüm arayışlarının önerilmesi	<p>“Eğitim fak. Resim bölümlerinin, kapatılmasını, güzel sanatlar fakültelerinin 4 yıllık yoğun alan eğitiminden sonra, isteyene formasyonu yapması, önerim olurdu. Ama, bunun ciddiye alınacağını zannetmiyorum. Onun için de çok fazla aman böyle olsun demedim çünkü, eğitim kurumundayım. Eğitim kurumunda insanın kendi kurumunun kapatılması, güzel sanatlar, artı formasyon alsın, demesi çok zor.”</p> <p>“Eğitim fakültelerinin Anadolu’nun her tarafında yaygınlaştırılması gereksiz derdim bir. İkincisi kaliteli öğretmen yetiştirmenin yöntemlerini çarelerini oluşturmak lazım. Bir de ben çok önemle duruyorum bu konuda; eğitim enstitüsü dönemlerinde de vardı. Yatılılık. Yatılı olup işte sürekli atölyenin içinde yer alıp, sürekli o oluşumun içerisinde yer almak, belki iyi öğretmen yetiştirmede, kaliteli öğretmen yetiştirmede önemli olurdu. Yatılı bölge okulları olabilir örneğin.”</p>	3	23,07	2	11

Tablo 14
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Sorulsaydı nasıl bir yol izlenmesini isterdiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Eğitim Fakülteleri Resim İş Eğitimi A.B.D.’leriyle ilgili yeni model ve çözüm arayışlarının önerilmesi	“Eğer bize sorulmuş olsaydı ben kendi adıma şunu söyledim. Yalnızca galerisi ve müzesi olan, belirli bir kültürel etkinlik potansiyeline ulaşmış kentlerde, sanat eğitimi ya da resim bölümleri açılabilir. Diğer bölümlerin tamamı iş-teknik bölümüne dönüştürmeli, çünkü mantık açısından da ortaokullardaki programlarda iş-teknik eğitimi dersi haftada 3 saat. Bizim buradan mezun ettiğimiz öğrenci hayatında hiç görmediği konuları göstermek üzere iş-teknik öğretmeni olarak gönderiliyor. Öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK. ve Devlet Planlama Teşkilatının oturup, bu program uyumlarını yapmasını lazım. Bunlar gözden geçirilmeden, her yerde eğitim fakültesi açılması, bunların mantığının olduğunu ben sanmıyorum. Öncelikle bunların halledilmesi gerektiğini söyledim, bana sorulsaydı.”	3	23,07	2	11
Uygun modeli bulmak için öncesinde tartışma, gözlem, analiz ve değerlendirmeye dayanan bir yol izlenmesi gereği	“Geçmiş deneyimlerimizi belki bir kez daha, ortaya konup, bugüne ait ne gibi ihtiyaçlar var, onların da listelenip ortaya konması gerekirdi.Şimdi bu durumda demek istediğim şey, büyük bir süreci öne alıp, bizim toplumsal gerçeğimiz nedir? Hedeflerimiz nedir?bu kalkınma planlarımız içerisinde sanat eğitimcisinin kimliği ne derece, toplumun sanatla ilgili, varılması beklenen durumlar nedir? Onlara en uygun çerçeveyi çizilebilir. Ne yepyeni bir şey koymak ne eskiyi reddetmek ama en uygunu bulmak için çok tartışmalı, ve ciddi alınan raporlarla önce	3	23,07	2	11

Tablo 14
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Sorulsaydı nasıl bir yol izlenmesini isterdiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Uygun modeli bulmak için öncesinde tartışma, gözlem, analiz ve değerlendirmeye dayanan bir yol izlenmesi gereği	<p>analizlerinin biriktirilip sonra onları, tarafsızca gözleyip, değerlendirip, gereken sonuçları almak gerekir diye düşünüyorum. Böyle bir çalışma içinde olabilirdi. Böyle düşündüm fikrimi sorsalardı.”</p> <p>“Temelden beri yapılan transferler düşünülmedi, uyar, uymaz diye. Bu bir kültür empozisi. Bir grubun ..... Üniversitesini popüler kılmak adına yapmış olduğu bir olay. İşi yaşayan, bilen insanlardan, ön yargısız bir grubun bir kurultayla bunu yapmaları, incelemeleri gerekirdi.”</p> <p>“Açıkça üniversiteler, işin aslı bilgi üretilen, düşünce üretilen yerlerdir. Bir ülkenin geleceği ile ilgili projelerin hazırlandığı, ya da katkı yaptığı yerlerdir. Şimdi siz her hangi bir alanda bir iş yaparken, o alanda uzman olduğunuzu düşündüğünüz insanları dışlayarak, bir işleri planlar ya da yaparsanız, o ülkede işlerin iyi gitme şansı mümkün değil.”</p>	3	23,07	2	11

*Her bir öğretim üyesi bu konuda birden fazla görüşe sahip olabildiği için toplam frekans sayısı öğretim üyesi sayısından fazladır.

Tablo 14’ de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin %23,07’ si, oluşum sürecinde düşünceleri sorulsaydı, izlenmesi gereken yolun öncelikle, “Yeniden yapılandırma mantığının ülke gerçekleriyle örtüşmesi ve üniversiteler arası alt yapı farklılıklarının giderilmesi olduğunu dile getirirken”, % 23,07’ si, “Öğretim elemanlarının niteliği ve niceliğinin öneminden hareketle oluşum sürecinde, üniversitelerin ve öğretim elemanlarının bilgilendirilmesinin önem ve gerekliliğini” vurgulamaktadırlar. Öğretim üyelerinin % 23,07’ si de, “Sanat /

uygulama ve öğretmenlik / kuramsal alanlardaki dengenin iyi kurulması gereğini” ifade etmektedirler.

Yine Tablo 14’ de görüldüğü gibi öğretim üyelerinin % 23,07’ si, “Eğitim fakülteleri resim iş eğitimi anabilim dalıyla ilgili yeni modeller ve çözümlerin gündeme gelmesini” önermektedirler. “Uygun modeli bulmak için öncesinde tartışma, gözlem, analiz ve değerlendirmeye dayanan bir yol izlenmesinin” gerekli olduğu görüşünü dile getiren öğretim üyelerinin oranı da % 23,07’ dir.

Tablo 15
(Öğrenciler)

Eğitim fakülteleri, resim-iş eğitimi dalında “sanat eğitimi” dersleri alan öğrenciler olarak,
Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasının oluşum sürecinde sizin düşünceleriniz sorulsaydı neler olmasını isterdiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrencilerin kendilerine özellikle atölye/sanat-uygulama ve kuramsal/ alan derslerinin eşit düzeyde verilmesini istemesi	“Donanımlı bir öğretmen olabilmem için, hem formasyon hem de atölye derslerinin, eşit biçimde verilmesini, yani her anlamda donanımlı yetiştirilmeyi isterdim, onlardan.”	40	100	9	45
Atölye ve kuramsal derslerde nitelikte öğretim elemanlarına gereksinim duyulması ve atölye donanımsızlıklarının giderilmesi	“Bana atölye eksik geliyor, bu konuda bunu hissettim. Atölye dersleri her anlamda eksik. Yani atölye hocalarının yetersizliği, atölyelerin donanımsız oluşu, ülkemizin durumu, ben hepsinden dolayı eksik olduğunu düşünüyorum. Eksikim.”				
Not sisteminin öğretim elemanı tarafından öğrenciye karşı kullanılmasının önlenmesi	“Formasyon dersleri anlamında aldım. Bu benim kişisel şansımdı. Şu anda bu yönden eksik öğrenciler var onu gözlemliyorum.” “Not kaygısı bitmeli ve not sistemi de değişmeli. Çünkü bu sistem hocanın elinde ve bazen çok acı şekillere de dönüşebiliyor. “Benim arkadaşım hocayla tartıştı ve şimdi isteksiz, sınıfa girmiyor. Öğrenim görmek bile istemiyor o dersle ilgili.”				

Tablo 15
(Öğrenciler)

Eğitim fakülteleri, resim-iş eğitimi dalında “sanat eğitimi” dersleri alan öğrenciler olarak,
Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasının oluşum sürecinde sizin düşünceleriniz sorulsaydı neler olmasını isterdiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p>Batı'dakine benzer, öğrencinin öğretmenini ya da öğretmenin, diğer bir öğretmeni değerlendirebileceği bir sistem olması gereği</p> <p>Resim İş Eğitim A.B.D.' na alınacak, yetkin ve donanımlı öğretim elemanlarının, oluşturulacak bir komisyon ya da kurulca özel olarak seçilmesi</p>	<p>“Gerçekten artık çok yaşlı ve çalışmayan hocalar var. Bunlar emekliye ayrılmalı.”</p> <p>“Batı'daki gibi, öğrencinin hocaya dönem dönem puan vererek, değerlendirdiği, hocanın kendini geliştirme ve donanımlı kılmak zorunda kaldığı bir sistem olmasını önerirdim.”</p> <p>“Öğrencilerin, öğretmenleri dönem sonlarında değerlendirerek, denetlemelerini önerirdim.”</p> <p>“Öğrenciler belki bunu belirleyemeyecek düzeyde olabilir. Yeterli olmayabilir. Ama belki bir hoca, başka bir hocayı denetleyebilir.”</p> <p>“Hocaların dersi ve birikimini iyi aktarabilecek formasyon sahibi olması, bu kalitede öğretmenlerin, oluşturulacak bir komite ile seçilmesi.”</p>	40	100	9	45

Tablo 15’de görüldüğü gibi, “Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılmasının oluşum sürecinde sizin düşünceleriniz sorulsaydı neler olmasını isterdiniz?” Alt problemine ilişkin araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilere (%100’ü) ait yanıtları içeren kategoriler şunlardır;

- Öğrencilerin kendilerine özellikle atölye/sanat-uygulama ve kuramsal/ alan derslerinin eşit düzeyde verilmesini istemesi
- Atölye ve kuramsal derslerde nitelikli öğretim elemanlarına gereksinim duyulması ve atölye donanımsızlıklarının giderilmesi
- Not sisteminin öğretim elemanı tarafından öğrenciye karşı kullanılmasının önlenmesi
- Batı’dakine benzer, öğrencinin öğretmenini ya da öğretmenin, diğer bir öğretmeni değerlendirebileceği bir sistem olması gereği
- Resim İş Eğitim A.B.D.’ na alınacak, yetkin ve donanımlı öğretim elemanlarının, oluşturulacak bir komisyon ya da kurulca özel olarak seçilmesi

Yukarıda açıkça görüldüğü gibi (Tablo 15) öğrencilerin, öğretmenlerinde kalite ve yetkinlik aramaları ve bunun denetlenmesini istemeleri kanımızca son derece doğru ve hümanist eğitim anlayışı açısından da gerekli bir yaklaşımdır. Çünkü ne program, ne işlik ve ne de ders araç ve gereci iyi yetişmiş bir öğretmen kadar önemli değildir (Beykal, 2002 : 316).

Yine öğrencilerin istekleri doğrultusunda “Öğrencinin öğretmenini ya da öğretmenin, diğer bir öğretmeni değerlendirebileceği bir sistem olması gerekliliği (Tablo 15)”, Özsoy’un (2004:32); “Öğretmenlerin birbirlerinin derslerine girerek farklı öğretim yöntem ve stratejilerini öğrenmelerinin teşvik edilebileceği” konusundaki aşağıda belirtilen görüş ve önerileri tarafından desteklenmektedir:

İlk ve ortaöğretimde görevli öğretmenlerin çoğunun yıllara dayalı olarak gerçekleştirdikleri kendilerine mahsus öğretim yöntem stratejileri vardır. Bu strateji ve yöntemler o öğretmenlerin emekli olmaları veya görevden ayrılmalarıyla kaybolup gitmektedir. Halbuki bunları bulmak, geliştirmek veya icat etmek onların mesleklerine olan sevgi, saygı, arzu ve yıllara dayalı tecrübeleriyle ilgilidir. Eğitim ve öğretimi kolaylaştırıcı ve hatta güncelleştirici, tekdüzelikten kurtarıcı olarak değerlendirilebilecek bu strateji ve yöntemlerin öğretmenler arasında ılımlı bir diyalogla nesilden nesle aktarılması mümkündür. Bunun için gerek sınıf gerekse branş öğretmenlerinin uygun olduktan boş derslerinde birbirlerinin, hatta alanları olmasa dahi diğer branştan meslektaşlarının derslerini olumlu göz ve niyetle izlemeleri iki türlü yarar sağlayacaktır. Birincisi eğer bazı konularda kendi yetersiz veya yavaş kalıyorsa bunu telafi etmenin yöntemini öğrenecek; ikincisi,

dersine girdiği meslektaşında gördüğü bazı eksiklikleri samimi olarak kendisine hatırlatabilecektir. Böyle bir uygulama zor gibi görünmekle birlikte yararları sayılamayacak kadar çoktur. Bu tür bir uygulama sanat eğitiminin gelişmesinde de önemli bir yer kapsayacaktır.

Kuşkusuz sanat eğitimcisi özgüvenini kazanmış, alanında bilgili, kültürlü, aktif ve kararlı olmalıdır. İşini ve öğrencilerini seven, kendisiyle barışık, kendisi olmalı, başkasına özenmemelidir. Hata yapabileceğini, yapınca da kabullenmesini bilmelidir. Alanında uğraşı da bulunmalı, sanat eğitimi ile ilgili gelişmeleri yakından izlemelidir. Eleştiri ve özeleştiriye açık olup, bu niteliğin uygar ve medeni bir insan olmanın ölçüsü olduğunu da bilmelidir (Balamir, 2002:199).

Görüşmeler sırasında öğretim üyeleri tarafından dile getirilen yazılı notlardan alınmış konuyu içeren aşağıdaki örnek bu bağlamda kanımızca dikkate değerdir:

“X.... anlattı; iki kere düşük not almış öğrencisinden Amerika’da. Onun üzerine idare, yönetim çağırmış, demiş ki: “Sana iki teklifimiz var, birincisi seni pedagojik formasyon kursuna alacağız, yazın iki buçuk ay kurs alacaksınız. Yani öğretmen-öğrenci ilişkisi nasıl kurulur öğreneceksiniz; İkinci teklifimiz güle güle. Bu okul sana göre değil.

Onun üzerine kendisi 2,5 ay pedagojik formasyon yani eğitim dersleri alıyor ve üniversitede kalıyor. O, 2,5 ayın kendi hayatında çok büyük bir dönüm noktası olduğunu, işkencenin yanısırada çok büyük kazançlar getirdiğini söylüyor (08.03.2005).”

Korkut (2002: 77)’ un ifadesiyle, “Üniversitelerimizde ‘iç kontrol’ diyebileceğimiz yönetsel denetim (otokontrol), 1981 yılına kadar göz dolduracak bir biçimde gerçekleştirilmemiştir.

Yine Korkut’ a (2002: 77) göre:

Amerika Birleşik Devletleri'nde iç ve dış kontrol mekanizmaları öylesine iyi kurulmuştur ki; hiçbir hataya ya da keyfiliğe ve tembelliğe prim verilmesi, “testiyi getirenle kıranın bir tutulması” asla sözkonusu olmamaktadır, öğrencinin öğretim üyesi değerlendirmesi dahi, onun terfiinde önemli rol oynamaktadır.

Kanımızca, programları oluştururken daha önce de değinildiği gibi, öğrenciler dahil, tüm birimlerin görüşlerinin alınması, yukarıda sözü edilen ve eğitim sistemimiz için yararlar sağlayacak uygulamaları da gündeme getirecektir.

Tablo 14 ve Tablo 15’ de görüldüğü gibi nitelik ve nicelik olarak yeterli öğretim elemanına duyulan gereksinimle, uygulama ve kuramsal dersler arasındaki dengenin kurulması konularında öğretim üyelerinin görüşleri ile öğrencilerin istekleri aynı doğrultudadır.

Öğrenciler kendilerine ilişkin dileklerinde: “Donanımlı atölyelere duydukları gereksinimin” yanı sıra, “Sanat-alan ve kuramsal-formasyon derslerinin kendilerine eşit düzeyde verilmemesinden doğan yetersizliklerini” sıklıkla ifade etmektedirler.

1998 yılından önce alan eğitiminin ağırlıkta olduğu ve atölye eğitimine ağırlık verilen resim-iş bölümlerinde, 1998 yılından sonra uygulamaya konulan yeniden yapılandırma programı çerçevesinde teorik eğitime kayar görünen bir tarz ortaya çıkmaya başlamış ve bu da bir sıkıntı meydana getirmiştir. Dolayısıyla bugün resim öğretmenliği eğitiminde yaşanan tartışmaların temelinde Tepecik’e (2002:77-78) göre üç alan eğitiminin kargaşası yatmaktadır.

Öğretmen yetiştirmede üç alan büyük önem arzeder; bu üç alan: genel kültür, meslek bilgisi ve öğretmenlik formasyonudur. Genel kültür ve alan bilgisi her meslek grubu için gerekli olmasına rağmen, öğretmenlik meslek bilgisi sadece öğretici ve eğitici sıfatını kazanan alanlar için gerekli ve zorunludur. Çünkü öğretme işi en zor işlerden birisidir. Öğretmenlik bilgisi öğretmeyi öğrenmek, öğrenmeyi öğretmek olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla hangi alan için öğretmen yetiştirilirse yetiştirilsin, ortak ders olarak öğretmenlik meslek dersleri zorunludur (Tepecik, 2002:75-76).

İçerik kategorisi ağırlığı olarak, bu alanların yüzdesi şöyle ele alınmaktadır: Genel kültür bilgisi %12.5, alan bilgisi % 62.5, öğretmenlik meslek bilgisi %25 olarak değerlendirilmektedir (Öğretmen Yetiştirme Koordinasyonu,1992).

Kurtuluş’un (2002:154) karşılaştırmalı program analizini içeren araştırma sonuçlarına göre: 1997-1998 eğitim-öğretim yılında eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi bölümlerinde uygulamaya konan programda, 1996’ da 36 kredi olan ana sanat atölye dersleri, 1998’ de 24 krediye düşürülmüştür; 29 kredi olan öğretmenlik formasyonu dersleri ise 49 krediye yükseltilmiştir. Bu yaklaşım öğretmenlik formasyonu sorunlarını çözümleyici, alan bilgisi yönünden sorun doğurucu yordandmaktadır. Çünkü atölye derslerinin teori ağırlıklı öğretimi hedeflenmiş, ders saatleri azaltılmış, uygulamalar güdük süreçlere sıkıştırılmıştır.

Tepecik’ in (2002:75-76) değerlendirmesine göre: Aslında yeni programlarda atölye dersleri az değildir: ama dağınıktır ve süreleri kısaltılmıştır. Örneğin eski programda 8 saat olan atölye dersleri 6 saate düşürülmüştür, ders çeşidi artmış öğrenci alan eğitimini çok atölye az saat kavramı içinde gidermeye çalışmaktadır. Yani mesleki alana verilen ağırlık dengeleri iyi dağıtılamamıştır. Sanat eğitimi veren kurumları

güzel sanatlar fakülteleri gibi düşünmek de çok doğru bir mantık değildir. Çünkü bu kurumlar sanatçı yetiştirdiklerini iddia etmektedirler. Alan bilgisine ağırlık verilerek genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi kısa süreli formasyonlarla giderilmeye çalışılarak öğretmenlik mesleğine geçmelerine izin verilmektedir. Şimdiye kadar yapılan bu uygulama yeni yapılanmayla birlikte ortadan kalkmış ve güzel sanatlar fakültelerinin öğretmenlik hakları kısıtlanmıştır. Bir yerde bu işlem doğrudur. Çünkü öğretmenlik bilgisi altı ayda, üstün körü alınacak bir bilgi olmamalıdır.

Kırıñoğlu'nun (1997 : 61) aşığıdaki ifadeleri de aynı doğrutudadır :

Sanat, düşünmeye ve imgelemeye ait oluşuyla doğrudan doğruya özgürlüğün ve özgürleşmenin nesnelleştığı alandır. Sanat hiç kuşkusuz bir haz alma aracı olduğu kadar aynı zamanda bir bilgilendirme aracıdır. Sanat eğitimi dendiğinde daha çok sanatçı yetiştiren kurumlar akla gelmektedir. Okullardaki sanat eğitimi, bireyi sanatçı yapmayı amaçlamaz. Amacı, onu düşünsel, algısal ve duysal yönlerden geliştirmektir. Sanatın düşünmeyi, yaratıcılığı, anlatımsal yetileri ve niteliksel yargıyı geliştirmesi çok boyutlu amaçlara dayalı iyi bir öğretmen yetiştirme programı ile gerçekleşir.

Ancak, uygulama ve kuramsal dersler arasındaki bu tartışma beraberinde diğer bir sorunu da getirmektedir. Sanat (resim-iş) öğretmenlerinin eğitimiyle ilgilidir. Bu eğitimde öğretmenlerin sanat eğitimlerinin mi, yoksa sanat alanında mesleki eğitimlerinin mi ağırlık kazanması tartışma konusudur? Yani bir anlamda ilk ve ortaöğretimde eğitimci-sanatçı mı, yoksa sanatçı-eğitimci mi gereklidir? Bu bağlamda her iki alanın; yani sanatın ve eğitimin kaynaştırılarak ve dengelenerek yürütülmesi öğretmen adayının işin başında öğretmenliğe hazırlanması bakımından önemlidir (Kırıñoğlu, 1994: 139).

Karayağmurlar (2002), programda atölye derslerinin azaltılmasını "sanatçı-öğretmen modeli" açısından değerlendirmekte ve bu konuda geleceğe ilişkin kaygılarını şöyle dile getirmektedir:

Eğitim fakültelerindeki yeni yapılanma programı ile atölyede uygulanan alan derslerinin oldukça sınırlandırıldığı günümüzde, üzerinde durduğumuz sanatçı-öğretmen modelini yetiştirmek oldukça zorlaşmıştır. Sorun yalnızca ders saatlerinin azlığında değil, ustaların azalmasıyla da ilgilidir elbette. Burada ustayı, hem üreten hem de öğreten kişi olarak algılamak durumundayız. Bu kurumlarda halen görev yapmakta olan öğretim elemanları, alışkın oldukları usta-çırak ilişkisi içindeki atölyecilik ruhlarını, ders saatleri az da olsa halen taşıdıklarından olumsuzluklar bugün için pek fark edilmemektedir. Bu kadrolar ileride değiştiğinde hem öğretmen hem de sanatçı olarak, sanatçı-öğretmen adaylarımızın önündeki usta modelinin ortadan kalkacağı açıktır. Ömek alınabilecek çok sayıda sanatçının kurum dışında da var olması sanatçı veya sanatçı-öğretmen adayını yetiştirmede yeterli olmayacaktır. Kendi ustasının sanatsal tavrını

benimsemese de sanatçı-öğretmen adayının üretmek için güdülenmeye ve yönlendirilmeye ihtiyacı vardır. Bu sebeple, "Modele gereksinim var mıdır?" sorusuna yanıt, elbette ki vardır olacaktır. Günümüz sanat eğitimi, kurallar ve kuru anlatılar dizgesi değil, aynı zamanda bireyin sanatsal duyarlılığının ve yaratıcılığının geliştiği, beceri kazandığı bir uygulama alanıdır. Uygulama dersi veren öğretim elemanı, kendi duyarlılığını, sezgilerini öğrencisine sunmasını bilen, ona sanatçı olma motivasyonu ve yaratma cesareti veren kişi olmak zorundadır. Bunu yapabilmesi onun da üretmesiyle doğrudan ilişkilidir.

Diğer yandan günümüzde, sanat eğitimcilerimizin bir kısmı YÖK tarafından uygulamaya konulan yeniden yapılandırma programının kısıtlamalarına karşı, alternatif yöntem arayışlarına yönelmişlerdir. Alternatif arayışlar öğrencilerin, boş zamanlarında atölye çalışmalarına yönlendirilmeleri; bazen ana sanat dalı malzemesinden farklı malzemelerle çalıştırılmaları, bazen de görsel sanatlara tasarım kavramı, estetik değer, özgünlük nitelmesi paydasında yönlendirilmeleri olmuştur (Kurtuluş, 2002:154).

Örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin görüşmelerimiz sırasında alınan yazılı notlardaki ifadeleri de yukarıdaki görüşleri destekler niteliktedir:

"Benim kendi adima onlara onerdigim su oldu; her ne kadar az da gorunse bu atolye ortami, cunku ogrenci psikolojisiyle hareket edip, ders saat sinirlari icinde kendini gorevli sayabiliyor ogrenci, bu sinirlari siz azaltirsaniz, onun disindakilerde ona istediginiz kadar bu yapilanma icinde atolye ortamini surdurmesini onerin, siniriniz disındakialani kontroletme sansiniz olmaz. Ancak onlar yavas yavas bilincine varip butun bosluklarini, ogretmenli ogretmensiz etkilesimli bicimde kullanmayi basardilar. Yani kisitlilikle yokluk onlara ne demek oldugunu gosterdi. Bir sekilde gorunmeyen bir bicimde o yasandi, ogrenci fırsat buldukca atolyedeki isine devam etti ama kesintisiz olsa, suphesiz daha iyi olurdu, bizim ogrencimiz bilinclendi. Bizim derslerimiz evde, otobuste giderken okunacak kitaplardan olusmuyor. Dersin icerigi bir mekan gereğini ortaya koyuyor. Ve o atmosferin etkilesiminin insanin sanatsal gelismine buyuk katkisi var. O sanatci tavrı hissedebilmesine katkisi var, bu nedenle de bu mekanda olmak zorunda. Bir yanda sinir 6 saat olsa bile o 8 saat atolyede kalması gerektiğini anladı (25.02.2005)."

Bu konuda Yüksel'in (2004:289) önerileri ise şöyledir;

Kuşkusuz yeniden yapılanma sanat eğitimcilerinin sanatsal yaşamlarını, duygusal gelişimlerini mesleki bağlamda olumsuz etkilemiştir. Sanat eğitimcileri dış kuvvetler aracılığıyla 'pasif insan' durumuna getirilmiştir. Öncel olan bu yapılandırmanın yeniden düzenlenmesine ilişkin çalışma komisyonu oluşturmak, konuyla ilgili araştırmalar yapmak ve sonuçlarını en kısa zamanda alternatif uygulanabilir önerilere dönüştürmektir.

Öğretim üyelerinin (%23,07' si) ortaya koydukları bir diğer konu, yeniden yapılanmadan önce üniversitelerarası alt yapı farklılıklarının giderilmesidir ki, bu konu yeniden yapılandırma sonrasında da çözüme ulaşmış değildir.

Tepecik'in (2002:75-76) bu konudaki saptamaları şöyledir:

“1998 yılına kadar eğitim fakültelerine bağlı olarak sanat eğitimi veren bölümlerin sayısı sürekli artarak 2002 yılı itibariyle 22'ye ulaşmıştır. Bizzat yaptığım araştırmalar ve YÖK'ten alınan bilgiler doğrultusunda denilebilir ki, sanat eğitimi veren kurumların içinde fiziki mekan ve öğretim üyesi açısından yeterli durumda olanların sayısı bir elin parmakları kadar azdır.”

Görülen odur ki, nedeni sosyal ya da politik, ne olursa olsun olsun, her ile bir üniversite açmadan önce alt yapı sorunlarının çözülmesi “insani” bir gerekliliktir.

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi “Eğitim fakültelerinde ‘sanat eğitimi’ derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, yeniden yapılanmanın sanat eğitimindeki oluşum sürecine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” Şeklinde ifade edilmiş ve sadece öğretim üyelerine yöneltilmiştir. Dokuzuncu alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözülmesi Tablo 16’ da sunulmaktadır.

Tablo 16
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılanmanın sanat eğitimindeki oluşum sürecine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Oluşum sürecinin olumlu katkıları sunması	“Sanat eğitimindeki oluşum sürecine ilişkin olarak yeniden yapılanmanın, olumlu katkıları sunabileceğini düşünmekteyim.”	6	46,15	11	19
Öğrencilere zamansal rahatlık ve kültürel zenginlik getirmesi	“Öğrencilere belki atölye azlığı zamansal olarak rahatlık getirdi. Öğrenci kültürel anlamda bilgileniyor. Her çiçekten bal almak gibi öğrenci daha çok hoca görüyor. yirmi derse, yirmi değişik hoca giriyor.”				
Çok yönlü bir yaklaşım sunması	“Tabii dünya geniş, açılımı geniş, tek gözlükle, at gözlüğü ile bakmamak gerekir, bence olumlu biçimde, çok yönlülüğü sağladı.”				
Öğretmenlik deneyimi derslerinde önemli kazanımlar sağlaması	“Öğretmenlik bilgileri, öğretmenlik deneyimleri açısından çok önemli kazanımları oldu. Çünkü bizzat ben kendim içinde rol aldığım için söylüyorum.”				
Yeniden yapılanmanın nitelikli öğretmen yetiştirme anlayışına dayanması ve herhangi bir yabancı etkinin söz konusu olmaması	“Şimdi gelelim bu Amerikan etkisi olayına, bunu çok açık söyleyeceğim, şimdi tabii yapılanmada eğitim fakültesi resim-iş eğitim bölümlerinde daha önceden çok ciddi anlamda güzel sanatlar fakültelerine öykünme vardı. Halbuki burası, (G.S.F) Güzel Sanatlar Fakültesi değildi. Ankara’da düşünün ya da İstanbul’da Marmara Üniversitesi içinde hem güzel sanatlar fakültesi var hem de eğitim fakültesi var.				

Tablo 16
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılanmanın sanat eğitimindeki oluşum sürecine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın nitelikli öğretmen yetiştirme anlayışına dayanması ve herhangi bir yabancı etkinin söz konusu olmaması	Dokuz Eylül Üniversitesi’nde hem güzel sanatlar fakültesi var hem de eğitim fakültesi var. Ve her ikisinde de resimle ilgili veya plastik sanatlarla ilgili, görsel sanatlarla ilgili eğitim verme söz konusu. Bu bir dublikasyon değil midir? Dublikasyondur normalde; yani aynı üniversite içinde iki tane G.S.F olabilir mi olmaz. O halde bunların amaçları farklı demektir. Güzel sanatlar fakültesinin amacı farklı, eğitim fakültesinin amacı farklıdır. Bu eğitim fakültelerinin yeniden yapılanması içindeki güzel sanatlar eğitim bölümünün amacı farklı. Ama böyle değildi. Neydi peki? Aynı G.S.F. gibi resim-iş bölümleri faaliyet gösteriyordu. İşte kıyamet buradan koptu. Dendi ki bunlar G.S.F. değil; bunlar, okul öncesine, ilk öğretime, orta öğretime öğretmen yetiştiren fakültelerdir. Ve dolayısıyla öncelik öğretmen yetiştirmededir. Ama neyin öğretmeni? Sanatın öğretmeni. Fiziğin öğretmeni, kimyanın öğretmeni. Burası fen fakültesi değildir, burası eğitim fakültesidir. Burada fiziğin nasıl öğretilceği öğrencilere öğretilir. Bunun için de , belli bir yüzdede, alan bilgisine, belirli bir yüzdede alan öğretimi bilgisine, belirli bir yüzdede genel kültüre ihtiyaç vardır. Ama bir G.S.F.’de böyle bir ihtiyaç yoktur. Alan öğretimi diye bir fen fakültesinde böyle bir ihtiyaç yoktur. Çünkü fen fakültesinde, fizik mühendisi, fizikçi, fizik yüksek mühendisi yetişir. Bunların içinde fizik öğretmeni nereden yetişir?	6	46,15	11	19

Tablo 16
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılanmanın sanat eğitimindeki oluşum sürecine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın nitelikli öğretmen yetiştirme anlayışına dayanması ve herhangi bir yabancı etkinin söz konusu olmaması	Eğitim fakültesinden yetişir, onun ilgili bölümünden. Böyle bir anlayışla yapılanma gerçekleştirilmiş. Gördüğüm kadarıyla ve bence de son derece mantıklı...Şimdi bir kere Amerika ile hiçbir alakası yok. Onu, çok net bir şekilde söyleyebilirim. Yalnız özel öğretim yöntemlerinin programı Y.Ö.K. da geliştirildi. Orada onun geliştirilmesi sırasında Türkiye’den bir uzman, Amerika’dan bir uzman çalıştı. Türkiye’den Olcay Kirişoğlu, Amerika’dan Mary Strocki çalıştılar. Ve bence son derece güzel bir program hazırladılar. Ama özel öğretim yöntemleri dersine yönelik. Onun dışında hiçbir Amerikan etkisi, katkısı, hiçbir şey yok.....yapılanma tamamen bize aittir. Gerek Van’daki gerek İstanbul’daki, İzmir’deki bölümleri dikkate alacak şekilde yapılanmıştır. Tamamen, Türk Sanat Eğitimcisinin eseridir. Özel öğretim yöntemlerinin içeriği konusunda bu dersleri de neler yapılması, bu derslerin nasıl işlenmesi konusunda bununla ilgili Y.Ö.K. hazırlanmış bir kitap, sanat eğitimi vardır. İlköğretimde sanat eğitimi yöntemi, orta öğretimde sanat eğitimi diye hazırlanmış 2 tane kitap vardır. Orda da 2 tane uzman eğitmen çalışmıştır. Birisi Türk’tür, diğeri Amerikalı’dır. Onun dışında da Amerikan etkisi diye bir şey yoktur. Hele yapılanmada böyle bir şey hiç söz konusu değildir.”	6	46,15	11	19

Tablo 16
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılanmanın sanat eğitimindeki oluşum sürecine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Dört disiplinin (sanat tarihi,estetik, eleştiri ve uygulama), atölye derslerine içerik kazandırması	“Sanat tarihi, estetik, uygulama, eleştiri. Atölye derslerinin içeriğini ortaya koyması. Bu çok önemli bir olaydır. Atölye dersinde içeriksiz bir uygulama değil, atölye dersinin 4 temel direğidir.”	6	46,15	11	19
<u>Olumsuz yönlerinin olması</u> Uygulanan önceki modelin daha iyi olması	“O dönemde, oluşum sürecinde sadece dekanlara sorulup görüşlerinin alındığını biliyorum. Bu program pratiği hızlandırmak için geldi gibi görünüyor ama eski uygulama daha iyiydi.”	8	61,53	11	16
Programın ortaya konuş biçiminde bilgilendirme eksikliğinin olması	“Doğrusu tam amacına varmadı. Aslında niyet vardı. Böyle bir şey yapılması gerektiğini herkes biliyordu ama, tam oturmadı. Bilgilendirme eksikliği bütün her şey.”				
Programın hazırlanma ve sunum yaklaşımının hümanist olmaması	“Yani bize şu anda yapılan şu; birileri planladılar, bize bu program dayatıldı, biz de bunun içinı doldurmaya uğraşyoruz. Yani bu yaklaşım olarak öncelikle “hümanist” değil, ve doğru yapıldığı kanısında da bu nedenle değilim.”				
	“Biz böyle bir program hazırlıyoruz, siz resim bölümleri olarak, bu konuda ne düşünüyorsunuz?”				

Tablo 16
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak Yeniden yapılanmanın sanat eğitimindeki oluşum sürecine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın hazırlanma ve sunum yaklaşımının hümanist olmaması	<p>Düşüncelerimizi yazalım gönderelim. Onu da dikkate alsınlar, ha beğenmedikleri şeyleri yine koymasınlar. Bizim amacımız, tek amaçtır. Türkiye de sanatın seviyesini yükseltmektir. Başka bir gayemiz yok.”</p> <p>“ Bir çok öğrencinin görüşleri de alınarak, hocaların görüşleri alınarak, araştırma görevlileri, akademik çalışma yapan öğrenciler veya üst düzey hocalar, toplantı yaparak kendi içinde sorunlar ve nasıl bir bölüm beklentisi içerisinde olabileceğimiz tartışılmalı, bunun bir sansürleme yapılmadan ama ciddi bir raporu çıkmalıydı. Daha sonra bu raporlar ciddi olarak, yine bölümden o raporları en iyi sunabileceğine inandığımız kişi ile veya kişilerle, birey değil belki, ikili olarak veya üçlü olarak, buna herkes kendisi karar verecek, kişilerle bu sefer YÖK te bir tartışma platformu yaratılmalıydı. Dolayısıyla benim bölümümün sorununu benim bölümümden olmayan bir insan zor anlar. Her bölüm kendi içinde bunları yapmalıydı, mutlaka öğrenci görüşü alınarak, bu çok önemli birşey. Hatta mezunların dönütlerini de alarak.”</p>	8	61,53	11	16
Programdaki dengesizlik nedeniyle sanat alan eğitiminin yetersiz kalması	<p>“Diğer taraftan baktığımızda, dediğim gibi sanat alanında, öğrencilerin atölye çalışmaları alanında, geçmiş dönemlere göre o kadar başarılı bir durum göremiyorum. Bunun gene değiştirilmesi gerekir sanıyorum. Dengelenmesi lazım. İki tarafın dengeli yürümesi gerekir. Ona da önem verilmesi lazım.</p>				

Tablo 16
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak Yeniden yapılanmanın sanat eğitimindeki oluşum sürecine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programdaki dengesizlik nedeniyle sanat alan eğitiminin yetersiz kalması	<p>Çünkü sanat eğitiminin kendine göre bir baz düzeyi vardır. Yani sanat eğitimi veren kurum ne olursa olsun sanat eğitimi vermektedir. Sanatın alan bilgisini öğretmek zorundadır. Alan bilgisi öğretilmezse yeterince deneysel şeyler kazandırılmazsa o kişi zayıftır. O zayıf olan kişi de öğretmenliği sevdiremez. Lafla öğretmenlik sevdiremez. O zaman hokkabazlık yapmak lazım, branş değiştirmek lazım.”</p> <p>“Yani o dört disiplin, insanı nereye doğru getirebilir? Evet, eğitimcinin doğru program yapması açısından elbette bir disipline ihtiyacı vardır. Sanat tarihi, estetik, elestiri, uygulama. Bunlar insanı bir yere getirebilecektir. Onu sistematik hale getirmelerinden dolayı belki doğrudur ama bu sefer de çocuğun yaratıcı güçleri nereye doğru gidecektir?”</p> <p>“Geçmiş derken, yakın geçmiş değil, çünkü orada belki fazla ihmal edilmiş sanat eğitimci kimliği vardı. Eğitim enstitüsü resim iş bölümlerinde. Alan dersleri çok yüksek orandaydı ama, diğeri az oranda, “ben her zaman söylerim içeriği önemli” ama yeterli gelmiyordu. Staja giden öğrencilerden anlaşılıyordu aslında bu. Bir eksiklik vardı. Yani formasyon anlamında bir eksiklik vardı. Bunu kabul etmek lazım benim gördüğüm kişisel yargım ama, bu alan dersini azaltarak o eksikliği kapatamayız. Bu kez bir eksik daha yarattık. Alanda da eksik bırakmış olduk.”</p>	8	61,53	11	16

Tablo 16
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak Yeniden yapılanmanın sanat eğitimindeki oluşum sürecine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın işlerliği konusunda bir çalışma yapılmadığı için, sorunların devam etmesi	“Oluşum sürecine ilişkin, bir takım sorunlar var. Tabii program geliştirmede program hazırlanır, en ideal program dahi hazırlandıktan sonra, birtakım süzgeçlerden geçer. Bu süzgeçler işte ülke ekonomisine uyuyor mu? Toplumun yapısına uyuyor mu? Birey haklarına psikolojik açıdan uyuyor mu gibi? Süzgeçlerden geçer ve uygulanmaya verilir. Bu uygulamada 1 yıl devam eder, 2 yıl devam eder, ve ondan sonra dönüt dediğimiz program uygulanır. Acaba uygulamada istenilen sonuçlara ulaşıldı mı? Bu kısmının tam olarak yapıldığı düşüncesinde değilim. Bir ara işte akreditasyon çalışmaları ile belki, tamamlanacaktı, fakat bu kısmı eksik bırakıldı, program başlatıldı, devam ediyor, ama programın işlerliği konusunda bir çalışma yapılmadığı için sorunlar açıkta kalıyor.”	8	61,53	11	16
Ayrı disiplin alanları olan Resim-İş Eğitimi A.B.D.ve Müzik Eğitimi A.B.D. nın tek bir bölüm adı altında toplanması	“Şimdi yeni yapılanmadaki özellikleri incelediğimizde biz geçmişi ve bugünü kıyaslayarak yeni yapılanma ne getirdi bizim bölümler açısından? Bizim bölümler açısından bir defa, her bölümü bir disiplin alanıdır. Sanat eğitimi bölümü, resim-iş eğitim bölümü bir disiplin alanıdır. Müzik ayrı bir disiplin alanıdır. Bunların tek bir bölüm adı altında toplanması yanlıştır. Ve yanlışlık şurada daha devam ediyor. Her ne kadar emrivaki ile bu isimler hiç bize danışılmadan değiştirildi üst makamlar tarafından.				

Tablo 16
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak Yeniden yapılanmanın sanat eğitimindeki oluşum sürecine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Ayrı disiplin alanları olan Resim-İş Eğitimi A.B.D.ve Müzik Eğitimi A.B.D. nın tek bir bölüm adı altında toplanması	<p>Halen bütün meslektaşlarımız tarafından resim bölümü tabiri kullanılıyor. Çünkü kimse tanımlayamıyor. “Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Ana Bilim Dalı” tümcesini söylemek zorundalar. Kimse böyle bir şeyi bilmiyor ve öğrenemiyor. Herkesin ağzında öğrencisiyle, öğretmeniyle, meslektaşlarımızla, herkesin ağzında halen “bölüm”. Eski alışkanlıktan dolayı değil; çünkü bizim alanımız disiplin alanıdır, sanat eğitimi bölümü. Yani bölüm olan bir şeyi geçmişte, az önce belirttiğim tepkilere dayanarak, küçülterek onu bastırmak, “Siz artık çok oluyorsunuz, hep sanatçı yetiştirmeye özeniyorsunuz, eğitimci yetiştireceksiniz, sanat o kadar önemli değil, sanatı sevdiren yeter.” Gibi felsefelerle bu bölümlerin, bölümden küçültülüp bir yerde kafalarına vurulması anlamına geliyor. Küçültülmesi en başta gelen hata. Büyük bir hata. Bu az önce söylediğiniz hümanizmaya hiçbir şekilde uymayan bir baskıcı yönetim sistemi.”</p> <p>“Resim ve müzik bölümlerinin birleştirilmesi olgusuna katıldığımı söyleyemem, sebebi de şu; büyük fakültelerde çağdaş olan şudur, daha doğrusu öğrenci sayısı arttıkça, önce bilim dalı olursunuz sonra A.B.D. arttıkça A.B.D. Bu A.B.D. ki öğrenci sayısı yine taleple ilgilidir bu da, ona göre arzınız olur. Arttıkça bölüm olursunuz. Diyelim 10 öğrenciyle A.B.D., 20 öğrenciyle A.B.D., 50 öğrenciyle de bölüm olursunuz. Bu öğrenci sayınız 150 ye çıkarsa fakülte olursunuz.</p>	8	61,53	11	16

Tablo 16
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak Yeniden yapılanmanın sanat eğitimindeki oluşum sürecine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Ayrı disiplin alanları olan Resim-İş Eğitimi A.B.D.ve Müzik Eğitimi A.B.D. nın tek bir bölüm adı altında toplanması	Yani böyle bir yapılanma olması gerekir normalde, yani öğrenciyi baz alan, talebi mezun edeceğiniz öğrencilere olan ilgiyi, temel alan bir yapılanma olması gerekirken bizde öyle olmamış, tamamen taşra üniversitelerinin daha kabul edilebilir bir yönetim şekline kavuşturulması amacıyla, büyük üniversitelerdeki eğitim fakültelerinin bölümleri de, onun içine katılmıştır kı; bu yanlış.”	8	61,53	11	16

*Her bir öğretim üyesi bu konuda birden fazla görüşe sahip olabildiği için toplam frekans sayısı öğretim üyesi sayısından fazladır.

Tablo 16’ da görüldüğü gibi yeniden yapılanmanın sanat eğitimindeki oluşum sürecine ilişkin görüşlerini bildiren öğretim üyelerinin yarısından fazlası (%61,53’ ü), bu süreci aşağıda belirtilen kategori tanımlarıyla, olumsuz olarak değerlendirmektedirler:

- Uygulanan önceki modelin daha iyi olması
- Programın ortaya konuş biçiminde bilgilendirme eksikliğinin olması
- Programın hazırlanma ve sunum yaklaşımının hürmanist olmaması
- Programdaki dengesizlik nedeniyle sanat alan eğitiminin yetersiz kalması
- Programın işlerliği konusunda bir çalışma yapılmadığı için, sorunların devam etmesi
- Ayrı disiplin alanları olan resim-iş eğitimi anabilim dalı ve müzik eğitimi anabilim dalının tek bir bölüm adı altında toplanması

Aynı konuda Tablo 16 incelendiğinde, örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin % 46,15’ i,

“Yeniden yapılanmanın sanat eğitimindeki oluşum sürecine” ilişkin görüşlerini olumlu olarak bildirdikleri kategoriler şunlardır:

- Oluşum sürecinin olumlu katkılar sunması
- Öğrencilere zamansal rahatlık ve kültürel zenginlik getirmesi
- Çok yönlü bir yaklaşım sunması
- Öğretmenlik deneyimi derslerinde önemli kazanımlar sağlaması
- Yeniden yapılanmanın nitelikli öğretmen yetiştirme anlayışına dayanması ve herhangi bir yabancı etkinin söz konusu olmaması
- Dört disiplinin (sanat tarihi,estetik, eleştiri ve uygulama) atölye derslerine içerik kazandırması

Tablo 16’ da, öğretim üyelerinin (%61,53’ ü) ortaya koyduğu oluşum sürecine ilişkin olumsuzluklardan biri de “Ayrı disiplin alanları olan resim-iş eğitimi anabilim dalı ve müzik eğitimi anabilim dalının tek bir bölüm adı altında toplanmasıdır.” Öğretim üyeleri tarafından bu oluşum hümanist olmayan baskıcı bir yaklaşım olarak nitelendirilmektedir.

Bilindiği gibi, YÖK tarafından yeniden yapılandırma kapsamına alınan eğitim fakülteleri içinde yer alan resim-iş bölümleri, müzik bölümleriyle birleştirilerek, güzel sanatlar bölümü olarak yeniden isimlendirilmiştir. Ancak Tepecik’e (2002:77-78) göre, bölümlerin birleştirilmesi karmaşa yaratmaktan başka bir işe yaramamıştır.

Türkiye’deki eğitim fakültelerine bağlı güzel sanatlar bölümü resim-iş eğitimi anabilim dallarının amacı, temel eğitim ve orta öğretime nitelikli resim-iş öğretmeni yetiştirmektir. Öğretmenlik mesleğinde bulunanların sağlam bir genel kültür ve alan bilgisi yanında sağlıklı bir öğretmenlik bilgisine sahip olmaları gerekmektedir (Küçükahmet, 1989:112). Bu alanların dengeli olması resim iş öğretmenleri için de geçerlidir.

Yeniden yapılanma öğretmenlik meslek bilgisi derslerine özel bir ağırlık vermektedir. Bu değişiklik mesleğe yönelik dersler açısından olumlu karşılanmaktadır. Öğretim üyelerinin (%46,15’ i) “Öğretmenlik deneyimi derslerinde önemli kazanımlar sağlaması” biçimindeki görüşleri de bu bulguyu desteklemektedir. Ancak programın her alanda aynı derecede başarılı olamadığı, bazı alanlarda aksamalara yol açtığı gözlemlenmektedir. Bu duruma özellikle sanat eğitimi açısından bakıldığında, resim iş eğitimi anabilim dallarında bu aksaklıklar daha

belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Öğretim üyelerinin %61,53' ünün dile getirdiği “Programdaki dengesizlik nedeniyle sanat alan eğitiminin yetersiz kalması” ivedilikle çözülmesi gereken önemli bir aksaklıktır.

Kuşkusuz daha etkin ve başarılı programların geliştirilmesi, mevcut programın incelenip değerlendirilmesiyle olanaklıdır. Demirel' in (1999; Uslu, 2002: s.103'deki alıntı) de belirttiği gibi, “Program uygulamalarında aksamalar varsa, bu programın geliştirilmesi bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkar. Bu nedenle program geliştirme çalışmalarının temelinde mevcut programların incelenmesi ve değerlendirilmesi görüşü yer almaktadır.”

Bulgulara ilişkin bir diğer konu öğretim üyelerinin % 46,15' inin Tablo 16' da dile getirdiği gibi “Yeniden yapılanmanın nitelikli öğretmen yetiştirme anlayışına dayanması ve herhangi bir yabancı etkinin söz konusu olmaması” dır. Ancak, YÖK arşivlerinde yer alan “yeniden yapılanma çalışmaları” yla ilgili dökümanlarda Milli Eğitimi Geliştirme Projesi' ne (YÖK-Dünya Bankası Boyutu) ilişkin bilgilere göre:

Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Öğretim Kurulu, Millî Eğitimi Geliştirme Projesi'nin genel amacı, Türkiye'de ilk ve ortaöğretim sistemini geliştirmek; okullarda, özellikle niteliğin yükseltilmesine katkı sağlamaktır. Okullarda niteliğin yükseltilebilmesi için uygun niteliklere sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Okullarda niteliğin yükseltilebilmesi, daha nitelikli öğretmenlerin yetiştirilebilmesi için her şeyden önce öğretmen yetiştiren kurumların, başka bir deyişle, eğitim fakültelerinin geliştirilmesi gerekmekte olup bu doğrultuda, özellikle ilköğretime öğretmen yetiştiren kurumlarda, yani sınıf öğretmenliği bölümlerinde şunların yapılacağı belirtilmiştir (YÖK., 1993: 3 -33):

1. Yurt dışına bilim uzmanlığı, doktora ve doktoraüstü (Post Doktora) öğrenimi için öğrenci göndererek eğitim fakültelerine öğretim elemanı yetiştirileceği,
2. Eğitim fakültelerine ders araç-gereçleri sağlanacağı ve eğitim fakültelerinde eğitim teknolojilerinden yararlanma olanaklarının artırılacağı,
3. Eğitim fakültelerinin idari yapısının geliştirileceği ve yapısal değişikliklere gidileceği,

4. Konu alanları çalışmalarına yer verileceği ve yeni ders programları geliştirileceğini bildiren.

Yukarıda belirtilen bu işlerin yapılması ile ilgili olarak Yüksek Öğretim Kurulu bünyesinde oluşturulan Proje Yürütme Ünitesi'ne yardımcı olmak amacıyla 14 adet yabancı uzman ya da danışman görevlendirilmiştir. Bu danışmanlarla ilgili bazı bilgiler Tablo 61' da özetlenmiştir (YÖK., 1993 : 2). Tablo 61' da görüldüğü gibi projede altı alanda 14 danışman toplam 216 gün çalışmışlardır.

Bu bulguların yanı sıra Tablo 61' den anlaşılacağı gibi, İngiltere'den gelenlerin her birine ayda en az 9.000 sterling, Amerika'dan gelenlerin de her birine ayda 12.883 dolar ödenmiştir. Bunlara “diğer” masraflar da eklendiğinde, bu yabancı uzman ya da danışmanların yürüttükleri danışmanlık hizmetlerinin Türkiye' ye pahalıya geldiğini söylemek mümkündür (Kaptan, 2001: 11-13).

Kavcar' ın (1999: 8-11) eğitim fakültelerinin yeniden yapılanmasının olumsuz yanlarını özetlerken, ortaya koyduğu değerlendirmeler de yukarıdaki bulguları destekler niteliktedir:

1. Neye göre seçildikleri belli olmayan Türkiye' deki öğretim elemanlarının yanı sıra, Türkiye koşullarını bilmeyen, sadece kendi ülkelerindeki uygulamalar ile sınırlı yabancılar çok yüksek ücretlerle görevlendirilmişlerdir.

2. Kendi birikimlerimize ve deneyimlerimize dayanmayan, kendi eğitimcilerimizce, akademik kurullarda tartışılmadan, tepeden inme bir biçimde ortaya çıkan bu yapılanma, “dışardan alınma bir model” görüntüsü vermektedir. Oysa bu yapılanmayı uygulayacak olan öğretim elemanlarıdır. Öğretim elemanlarının desteğinin alınmayışı bu uygulamanın olumsuz yanıdır.

Yukarıdaki bulguların ardından, kanımızca hatırlanılması gereken Atatürk' ün, 16 Temmuz 1921' de toplanan “Maarif Kongresi” nde eğitimle ilgili ilk önemli konuşmasının bir kısmı aşağıda aynen alınmıştır:

Bugüne kadar takip olunan tahsil ve terbiye usullerinin milletimizin tarihi tedenniyatında en mühim âmil olduğu kanaatindeyim. Onun için bir milli terbiye programından bahsederken eski devrin hurufatından evsafi fitriyemizle hiç de müsnasebeti olmayan yabancı fikirlere şarktan ve garptan

gelebilen bilcümle tesirlerden tamamen uzak, seciyei milliye ve tarihiyemizle mütenasip bir kültür kastediyorum (Aytaç, 1984:13).

4.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın onuncu alt problemi “Eğitim fakültelerinde resim-iş eğitimi anabilim dallarında ‘sanat eğitimi’ derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu bulduğunuz değişiklikler nelerdir?” Şeklinde öğretim üyelerine yöneltilirken, aynı soru “Eğitim fakültelerinde“Eğitim fakültelerinde resim-iş eğitimi anabilim dallarında ‘sanat eğitimi’ derslerini alan öğrenciler olarak, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu bulduğunuz değişiklikler nelerdir? Olumsuz bulduğunuz değişiklikler nelerdir?” Şeklinde öğrencilere sorulmuştur.

Onuncu alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 17 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 18’ de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 17
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sanatsal ve görsel kalitenin artarak fakültenin diğer bölümlerine de yansması	“Görsel kalite arttı, sanat estetiği tüm bölümlere yansıdı. Örneğin sınıf öğretmenliği bölümlerinde sanat tarihi, arkeoloji gibi kredili resim dersleri var. Bu yarın çocuk için çok iyi olacak.”	11	84,61	20	31
Sanat eğitimcilerini nitelikli eğitime zorunlu kılması	“Eğitimcinin nitelikli bir eğitimden geçmesi için bu programlar yaptırımıcı.”				
Çok kültürlülüğe önem vermesi	“Çok kültürlülüğe önem vermesi, mikro öğretim tekniklerinin öngörülmesi vb.”				
Eleştirinin bir disiplin olarak algılatılıyor olması	“Bence öncelikle demin söylediğim, eleştirinin bir disiplin olarak algılatılıyor olması ve program içeriği açısından eski programla pek farkı olmamakla birlikte, çünkü eski programda da sanat eserlerini inceleme diye bir ders vardı. Yani bu dersler o zaman da vardı ama bu eleştirinin bir disiplin, bir özel alan olarak uygulanmış olmasının bir kazanç olduğu kanısındayım.”				
Özel öğretim yöntemleri açısından yararlı olması	“Özel öğretim yöntemleri açısından çok yararlı olduğuna inanıyorum. Çünkü bizim teorik alana branşımız daha önceleri kapalıydı. Öğrenciler yeteri kadar sanatçı tanımıyorlardı. Yeteri kadar eser ve bunları inceleme yöntemlerini bilmiyorlardı.”				

Tablo 17
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Özel öğretim yöntemleri açısından yararlı olması	Bunları öğrendiler ve bu okullarda yapılacak derslerde, öğrencilere yaptırılacak uygulamalarla bu teorik bilgilerin, örneklemelerin, sanatçı örneklemelerinin ne kadar bağlam içinde yürütülebileceğini gördüler. Bu bakımdan çok yararlı olduğu ortaya çıktı. Yani ayağı yere basmayan hiçbir şeyin, desteklenmeyen, alt yapısı olmayan hiçbir dersin yeterince iyi bir ders olamayacağı anlaşıldı. Ve bu teorik yapıyla beslenen derslerin bol örnekli, bol görsel dökümanlı derslerin okullarda ders içeriğini zenginleştirdiği, dersin bir yerde sanat eğitimi derslerinin saygınlığını yerine getirdiğini diğer alanlardan dahi artı derecede bir saygınlık getirdiği inancındayım. Bunlar olumlu katkılar.”	11	84,61	20	31
Programların ve kuramsal derslerin hümanist bir yaklaşımda olması	<p>“Programlarda belki bazı şeyler göz ardı edilmedi ama, olanaksızlar nedeniyle tam olarak uygulanamıyor diyebiliriz. Aslında programlarda o insancıl yaklaşım var.”</p> <p>“Hümanist eğitim açısından baktığımız zaman, ben programın kendisinde olumsuzluk görmüyorum, programı savunuyorum.”</p> <p>“Yeniden yapılanma çerçevesinde YÖK kurulunda yapılan ders adlandırmaları; son derece doğru bir temele, doğru bir düşünceyle oluşturulmuştur. Zaten siz sanattan bahsettiğiniz zaman sanatın bilimi olan sanat tarihinden, eleştiriden, estetikten bahsettiğiniz zaman otomatikman Hümanizmaya da giriyorsunuz.</p>				

Tablo 17
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programların ve kuramsal derslerin hümanist bir yaklaşımda olması	Dolayısıyla belki de bu kuramsal teorik derslerin konulması hümanizma boyutunda programlara dinamizm getirmiştir.”	11	84,61	20	31
Sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve özel öğretim yöntemleri derslerinin çok amaçlı olması	“Mesela derslerin sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve özel öğretim yöntemlerinin projeye tabanlı olması ve öğrencilerde empatik davranış geliştirmeye yönelik çok amaçlı olması. Yani görsel sanatlar dersinin sadece uygulama olmayıp, sanat tarihi, bilinci, estetik bilinci ve sanat eleştirisi bilinci de vermeye, bilgisi de vermeye yönelik olması aslında hümanist bir yaklaşımdır bence.”				
Programın bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışları değiştirerek bunları kalıcı davranışlara dönüştürebilecek biçimde yapılanması	“Atölye derslerinin içeriğinin, sanat tarihi, estetik, uygulama, eleştiriden oluştuğu ortaya kondu bu büyük bir aşamadır. Bunlar zaten dersin içini dolduruyor.” “Çok önemli bunu başlangıçta da söyledim, bir karşılaştırma yaptığımız zaman bu çok kolay görülüyor, daha önce uygulama ağırlıklı eğitim söz konusuysen, artık, “bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışları” değiştirecek ve bunları kalıcı davranışlara dönüştürebilecek şekilde, bu program yapılanması mevcut. Buna inanıyorum ben...”				

Tablo 17
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Daha önce sadece bilgi aktarımıyla verilen kuramsal derslerin proje ve seminerlerle veriliyor olması	“...Şimdi programın getirdiği birşey daha var, Eskiden derslerimizde olmayan bir şeyi, bu programla birlikte hemen hemen bütün derslerde yapmaya başladık. Daha önceden hep aynı milli eğitim sisteminde olduğu gibi bilgi aktarımına dayalı teorik derslerimiz öyleydi. Dayalı dersler verirken hep projeye dayalı dersler veriyoruz yani, öğrenciye biz başlık bilgileri sunuyoruz, öğrenciyi araştırmaya sevk ediyoruz. Çağdaş eğitimin amacının da bu olması gerekir. Sanat felsefesi dersinde onu yapıyorum, özel öğretim dersinde onlar yapılıyor. Sanat öğretimi uygulamalı dersinde onlar yapılıyor ve bunu yaygın olarak görüyorum. Hatta ve hatta daha önceden pedagojik formasyon dersleriyle yakından ilgiliyim, arkadaşlarımı da tanıyorum. Bizim mesela mezun olduğumuz dönemleri hatırlıyorum tamamiyle bilgi aktarımına dayalı dersler verirken, formasyon derslerindeki hocalarımız da artık hep projeye yönelik, seminere yönelik çalışmalar yapıyorlar. Bu da çağdaş eğitimin bir getirisi. Ve programın getirdiği yenilikler olarak söyleyebiliriz.”	11	84,61	20	31
Müze eğitimi gibi derslerin konmasının çağdaş bir yaklaşım olması	“Sonra muzeler, muze eğitimi dersi konuldu, siz dört duvar arasına hapsedilmiş sanat, atolye derslerini dışarı çıkarmak zorundasınız. Sanat atolyelerini ziyaret etmek zorundasınız. Sanat eserlerini yerinde görmek zorundasınız. Bunların bulunduğu en önemli mekanlar da galeri ve müzelerdir. Müzelerde derslerin yapılması gerekir. Müze eğitimi batı dünyasında son derece modern şekilde yerine getirilen çağdaş bir eğitimidir. Bu Resim-İş Bölümlerinde yoktu, bu ilave edildi ders olarak.”				

Tablo 17
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrencileri araştırmaya ve topluma karşı sorumluluklarının bilincine varmaya yöneltmesi	“Kuramsalla ilgili çalışmalara aslında doğal olarak katılmış olması. Biraz araştırma yapma gereğini de düşündürdü öğrenciye, bu olumlu bir katkı. Ve herşeyden önce daha sorumlu hissetmesini sağladı diye düşünüyorum. Nereye karşı? Görev alacağı toplumun üyelerine karşı. Bu bir insanda bulunması gereken en önemli özellik. Sanatı daha iyi kavrayacak eksikleri de olsa, o eksikler nedeniyle peşinde daha çok koşacağı, bir ortam yarattı. Böylece alanla kuramsalı birleştirebilen, biraz fazla da olsa okul uygulamalarıyla, bunu hayata geçirebilen, bir süreç yarattı. Bu hümanizm açısından son derece olumlu. Sadece o okul uygulamalarının süreçleri belki çok fazla olduğu için, öğrenciler bölüm derslerini takip etmekle okullara, çeşitli bölge okullarına gittiler. Birçok ilçe buna dahil olduğu için. Biraz zaman sorunu yaşadılar, biraz parçalandılar. Ama özünde bir takım şeyleri daha fazla araştırabilir oldular. Ve o eksikten atölye eksiginden nedeniyle de kapatmak için daha çok zaman sarfettiler. Ve sorumlu bir sanat eğitimci kimliği kendilerine biraz daha hissettirilmiş oldu. Ben burada sanatçı yetişmez fikrine karşıyım, buradaki öğrencilerin kendilerini sanatçı gibi yetiştirmeleri gereğine inanıyorum. Ve öğretmen olacaksa da bunun sorumluluğunu çok iyi alt yapıyla taşıması gerektiğine inanıyorum.”	11	84,61	20	31

Tablo 17
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Ders işlenişlerinde “beyin fırtınası” gibi çağdaş bir yöntemin kullanılabilirdiği tartışma ortamlarının yaratılması	“İnsanın öğrenme becerilerini, doğasını, özünü ele aldığı için. Çünkü insanların artık ezbere bilgiyle bir yerlere gidemedikleri belli. O zaman yaşayan bilgilerle, tartışarak beyin fırtınası yaratmak. Beyin fırtınası çağdaş bir yöntem, beyin fırtınası bu programın da yan ilgi alanlarından bir tanesi. Çünkü bir yerde beyin fırtınasının öğelerini kullanıyorsunuz tartışmalı yöntemde. Bir konu istenmezse bir konu daha da geliştirilebilir, daha da ileri götürülebilir.”	11	84,61	20	31

Tablo 17’ de görüldüğü gibi araştırmanın örneklemini oluşturan öğretim üyelerinin büyük çoğunluğu (%84,61’ i), yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu buldukları değişiklikleri şu kategorilerle dile getirmektedir:

- Sanatsal ve görsel kalitenin artarak fakültenin diğer bölümlerine de yansması
- Sanat eğitimcilerini nitelikli eğitime zorunlu kılması
- Çok kültürlülüğe önem vermesi
- Eleştirinin bir disiplin olarak algılatılıyor olması
- Özel öğretim yöntemleri açısından yararlı olması
- Programların ve kuramsal derslerin hümanist bir yaklaşımda olması
- Sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve özel öğretim yöntemleri derslerinin çok amaçlı olması
- Programın bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışları değiştirerek bunları kalıcı davranışlara dönüştürebilecek biçimde yapılanması
- Daha önce sadece bilgi aktarımıyla verilen kuramsal derslerin proje ve seminerlerle veriliyor olması

- Müze eğitimi gibi derslerin konmasının çağdaş bir yaklaşım olması
- Öğrencileri araştırmaya ve topluma karşı sorumluluklarının bilincine varmaya yöneltmesi
- Ders işlenişlerinde “beyin fırtınası” gibi çağdaş bir yöntemin kullanılabilirdiği tartışma ortamlarının yaratılması

Öğretim üyelerinin %15,38’ i bu konuda herhangi olumlu bir görüş bildirmemişlerdir.

Tablo 18
(Öğrenciler)

Eğitim fakülteleri, resim-iş eğitimi anabilim dallarında “sanat eğitimi” dersleri alan öğrenciler olarak,
Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu bulduğunuz değişiklikler nelerdir?
Olumsuz bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p><u>Olumlu bulmaktayım</u></p> <p>Öğrenciye daha çok önem vermesi</p> <p>Kuramsal derslerde öğrencinin de fikirlerini tartışıp ortaya koyabileceği bir anlayışın olması</p>	<p>“Öğrenciye biraz daha önem verildiği anlaşılmaktadır.”</p> <p>“Olumlu bulduğum değişiklikler ise; o eski köhnemiş sanat tarihi eğitiminin ya da eleştirisinin, ya da estetik derslerinin, artık benim de kişi olarak, öğrenci olarak, öğrenci yorumunu da katarak, tartışmalı bir ortamda, beyin fırtınası yaparak, yaptırılması öğrenciye, bence bu getirilmiş sistemin en güzel yanı oldu bence.”</p>	10	25	2	100
Herhangi bir fikre sahip olunmaması	“Biz bu programları tam olarak algılayamadığımız için, olumlu ya da olumsuz eleştiremeyiz.”	5	12,5	1	100
Programı uygulayan öğretim elemanının programdan daha etkili ve önemli olması	<p>“Bu programlarda olumlu ya da olumsuz bulduğumuz şeyler, hocaların tavrıyla ve birikimiyle ilgili ve değişmekte.”</p> <p>“Program bunu desteklemiyor, çünkü bu hocasına göre değişiyor.”</p> <p>“Hocaların da tabii bunda çok büyük rolü var, Hocalar bence programdan daha etkili.”</p>	25	62,5	5	100

Tablo 18
(Öğrenciler)

Eğitim fakülteleri, resim-iş eğitimi anabilim dallarında “sanat eğitimi” dersleri alan öğrenciler olarak,
Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu bulduğunuz değişiklikler nelerdir?
Olumsuz bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Atölye ders saatlerinin azaltılmasının öğrenci açısından olumsuz bir uygulama olması	<p>“Atölye derslerimizin saatlerinin azaltılmasını, biz öğrenciler açısından olumsuz bir uygulama olarak değerlendirmek olasıdır.”</p> <p>“Olumsuz bulduğum değişikliklerin hepsi atölye derslerinin kısıtlanması.”</p>	25	62,5	5	100

Görüldüğü gibi öğrencilerin %25’ i Tablo 18’ de, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu değişikliklerin olduğu görüşündedirler.

Bu kategoriler:

- Öğrenciye daha çok önem vermesi
- Kuramsal derslerde öğrencinin de fikirlerini tartışıp ortaya koyabileceği bir anlayışın olmasıdır.

Öğrencilerin %12,5’ i ise:

- Bu konuda herhangi bir fikrinin olmadığını belirtirken,

Öğrencilerin %62,5’ i de:

- Programı uygulayan öğretim elemanının, programdan daha etkili ve önemli olduğunu ve
- Atölye ders saatlerinin azaltılmasını öğrenci açısından olumsuz bir uygulama olarak gördüklerini dile getirmektedirler.

Tablo 18’ de açıkça görüldüğü gibi, öğrencilerin bulduğu hümanist değerler, öğretim elemanlarının tavrı ve birikimleri ile belirlenmektedir.

Bu bağlamda, iyi bir öğretilerde bilinen bir başka olumlu kişilik özelliği onların insancıl olmalarıdır. Porter ve Brophy’ nin (1987) ileri sürdüğü bilgiler doğrultusunda, iyi bir öğretilerde olması gereken özellikler o kadar çoktur ki, sanki bu tip insanların var olması neredeyse olanaksız gibi gözükmektedir. Halbuki insancıl olma özelliği onların mükemmel değil de acısıyla tatlısıyla, iniş ve çıkışlarıyla tamamen insan olması anlamına gelmektedir ve bu da epey rahatlatıcı bir görüşür (Kızıltepe:2002:11-12).

Yalaza Atay’ a (2003:29) göre:

İnsancıl (hümanist) bakış açısının genel olarak öğretmen eğitime etkileri, okul dizgesi içerisinde öğretmenin kişisel özerkliğinde öğretmenle öğretmen adayları arasındaki iletişimin tanınmasında, öğretmenin kişisel gelişiminin duygusal temelinde ve öğretmen adayının / deneyimsiz öğretmenin, desteğe gereksiniminde görülür (Rudduck, 1998; Show-Baker, 1995).

Dolayısıyla bulgular göstermektedir ki, “Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının olumsuz ve yanlış tavırlarıyla karşılaşmaları cesaret kırıcıdır.”

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%62,5’ i) dile getirdiği bir diğer konu atölye ders saatlerinin azalmasıdır. Öğrenciler bu durumu daha önce de değinildiği gibi, kendileri açısından olumsuz bir uygulama olarak görmektedirler. Araştırmamızın örneklemini oluşturan öğretim üyeleri de görüşmelerde, “Siz çok fazla sanatçı yetiştiriyorsunuz” (Tablo 3) gibi nedenlerle bu derslerin azaltıldığını belirtmektedirler.

Karayağmurlar’ a (2002) göre :

Ülke olarak, sanat eğitimcisi (öğretmen) yetiştirirken sanatçı olabilecekleri göz ardı etmek gibi bir lüksümüz yoktur. Bu sebeple, eğitim fakültelerinden sanatçı yetişmez anlayışı da yersizdir. Usta-çırak ilişkisi günümüzde eski anlamını yitirmiş bir kavram da olsa çağdaş sanat eğitiminin içinde değerlendirilmelidir.

Ünlü ressam, renk kuramcısı ve eğitimci Josef Albers’ in (Gençaydın (2002:s.28’deki alıntı) de dediği gibi “Sanat eğitiminde yöntem diye bir şey yoktur; yöntem eğitimcinin kişiliğidir.” Gençaydın’ ın (2002:28) ifadesiyle:

Sanat eğitimcisi sergilediği sanatçı kişiliği ile öğrenci üzerinde sanat heyecanı yaratabilir. Yoksa sanat eğitimcisi olacalara; “Siz sanatçı değil öğretmen olacaksınız, öyleyse sanat yapmanız gerekmez” demek, kendi yetersizliğimize mazeret gösterme amaçlı bir savunma mekanizması olarak değerlendirilebilir.

Diğer yandan bu durum hümanizm açısından ele alındığında kuramsal bölümde açıklandığı gibi sanat varlığını ve yaratıcı edimini ancak hümanist ve özgür bir ortamda gerçekleştirebilecektir. Delacroix'ın (2003 : 422) deyişi ile: “Sanat öncelikle özgürleşme, yarar gözetmeme ve pratik faydalardan kopuştur. Sanat uyanma ve özgürlüktür.”

Dolayısıyla, atölye derslerinin öğrencilere sağlayacağı özgür ortamın sanat eğitimindeki yararlarını yadsımak olası değildir.

Atölye derslerinin sanat eğitimindeki önemini Balamir (2002:198), şu sözlerle ifade etmektedir:

Sanat Eğitimi, öğrenciyi tanımakla başlar ve eğitimin sırrı, Emerson'un deyişi ile, öğrenciyeye saygı göstermektedir. Özgün kişilikler kazandırmak hedeftir. Ancak yürekte duyulmayan ve beyinde yorumlanmayan çalışmalarla özgünlüğe varılamaz. Özgün olmak, BEN olmak anlamındadır. Yürek ve beyin BEN de başkalarından farklı olduğuna göre, özgünlüğe giden yol da oradan geçer ve düşünce etkinliğine dayanır. Düşünmek ise Eflatun'un dediği gibi, ruhun kendi kendisi ile konuşmasıdır. Yaratıcılığa da bu konuşma ve hayal gücü ile varılabilir. Bu nedenle, atölyelerde ifade özgürlüğü ve çok seslilik yok edilmemelidir. Öğrenciler popülist bir anlayışın işçileri haline dönüştürülmemelidir. Öğrenci kendi problemini koyma ve çözüm yollarını araştırma özgürlüğüne sahip olmalıdır. Zihinsel eğitimin; çağdaş, toplumsal düzenin temel bir gereksinimi olduğu unutulmamalıdır. Eğer sanat eğitimcisi karar verme gücünü elinde tutarsa, öğrencinin zihinsel anlamda gerileyeceğini bilmelidir. Atölyede, Eğitimci-Eğitilen ikilisinde saygı ve hoşgörü gereklidir. Albert J. Robinson'un dediği gibi, Hoşgörü, karşımızdakileri bizim istediğimiz gibi değil, kendi istedikleri biçimde mutlu edebilme büyüklüğüdür. Mutluluk öğrenciyeye özgüveni, özgüven de yaratıcılığı getirir. Yaratıcılık, yalnızca üstün yetenekli öğrencileri ilgilendiren bir beceri değildir. Bu nedenle öğrenciler, kendi kapasiteleri oranında yaratıcılığa yönlendirilmelidir. Geleceğin öğretmeni olacak öğrencinin, dünyayı kendi duygulan ve zekası ile algılayarak yeniden keşfetmesine olanak sağlanmalıdır. Sorunların çok yönlü çözüm yoluna sanat eğitimcisi saygı duymalıdır. Çünkü her öğrencinin kendine göre bir eğitilebilme sınırı vardır ve öğrenci özgür bırakılması ile ancak yaratıcı olabilir.

Aynı doğrultuda öğretim üyelerinin büyük çoğunluğunun olumlu gelişmeler içinde belirttiği “Öğrencilerin özgürce tartışabilecekleri demokratik ortamların kuramsal derslerde sağlanmış olması ve ‘beyin fırtınası’ gibi çağdaş yöntemlerin kullanılıyor olması” da, sanat eğitiminde hümanist yaklaşım açısından sevindiricidir (Tablo 17-18). Joubert'in (1997:11) deyişi ile: “Bir problemi tartışarak çözümsüz bırakmak, tartışmadan bir çözüme varmaktan çok daha iyidir.”

Öğretim üyeleri tarafından dile getirilen bir diğer olumlu değişiklik, “Müze Eğitimi Uygulamaları” gibi derslerin yeniden yapılanma programları içerisinde yer almış olmasıdır.

Yirmi birinci yüzyılın başlarında, müzelerin sayısında ve çeşitinde olan artış ve gelişme, demokratik toplumların tarihe, kültüre, sanata olan ihtiyacını ve ilgisini yansıtır. Bu anlamda müzeler arkeolojik, etnografik, kültürel, sanatsal ve tarihsel değerleri olan eserleri ve buluntuları barındırma ve gelecek kuşaklara aktarma işlevinin yanı sıra, birer eğitim kurumları olma görevini de üstlenmiş olmaktadır. Sanatsal önemi olan tarihi kalıntılar, öğrenme yerleri ve güzel sanatlara ilişkin eserler sadece bu alana özel ilgi duyanlar için değil; aynı zamanda çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin artistik duyarlılıklarını, tasarıma yönelik algılarını geliştirmek için de önemli nesnelere sahiptir. Bundan dolayıdır ki, müzelerin bir eğitsel misyonunun olması gerekir. Müzeler günümüzün en popüler iletişim ve bilişim kaynağı olan web sitelerini ve onları ulaştıran bilgisayarları da kullanarak kültüre ve sanata katkı yapmaktadır. Yine bu yolla öğrencilere ve öğretmenlere sanat eğitimi konusunda yardımcı olmaktadır. Çağdaş yapılanması olan müzelerin ayrıca, sürekli eğitim etkinliklerinin yanı sıra, öğrencilerin en çok ihtiyaç duydukları ev ödevlerini gerçekleştirme konusunda özel mekânlar ayırdıkları da bilinmektedir (Özsoy, 2002:59).

Ancak bu bağlamda, resim-iş öğretmenin yetiştilmesinde en önemli sorun üniversitelere bağlı bazı resim-iş bölümlerinin kültür ve sanat merkezlerinden uzak olmasıdır. Sanatçı-öğretmenin yetişmesi güçlü öğretmenler kadar sanat ve kültür ortamına da bağlıdır. Bu nedenle resim-iş bölümlerinin büyük merkezlerde ya da bu merkezlere en yakın yerlerde açılmaları uygun olacaktır (Beykal, 2002 : 315).

Barnard'a (2002:35) göre: "Görsel kültür, nesnelere, uygulamaların ve diğer elemanların deneyim ve düzeni oluşturdukları süregelen tarihsel ve toplumsal süreçlere de karşılık gelmektedir." Dolayısıyla müzeler ve sanat galerileri gibi öğrencilerin görsel ve kültürel iletiler alabileceği yerlerden yararlanabilmesi sanat eğitimi açısından da kuşkusuz zengin bir alt yapı sağlayacaktır.

4.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın on birinci alt problemi "Eğitim fakültelerinde 'sanat eğitimi' derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımında olumsuz bulduğunuz değişiklikler nelerdir?" Şeklinde ifade edilmiştir. On birinci alt problemin yanıtını

oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 19' da sunulmaktadır.

Tablo 19
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımında, olumsuz bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bazı derslerin içerik olarak birbirinin benzeri olması	“Örneğin; sanat öğretimi deneyimi ile sanat öğretiminde uygulamalar I ve II derslerinin içerik olarak birbirinin benzeri olması, birey tarafından kendisine bir değer verilmeme olarak algılanabilir. Bu içerik örtüşmesinin varlığı olmasına rağmen, 7-8 yıldan beridir halen değiştirilememiş olması, hem öğretim elemanı, hem de öğrenci bakımından dikkate alınmama olarak değerlendirilebilir.”	10	76,92	20	25
Sanat eğitimi dersleri için sınıf mevcutlarının çok fazla olması	“Öğrencim çok. Örneğin; ilköğretim bölümüne 120-110 kişi alınıyor. Bu sınıfta sanat eğitimi nasıl anlatılacak? Mümkün değil. Azlık iki tarafı da hümanizme çeker.”				
Fakülte yönetimlerinin Resim İş Eğitimi A.B.Dallarına gereken olumlu anlayış ve desteği gösterememesi	“Malzeme ve ortamın yeterli olmaması bizler için olumsuz. Malum bizim derslerimiz malzemeye dayalı dersler. Bu açıdan düşünecek olursanız, bir ekonomik yönden bütçemiz dekanlığa bağlıdır. Dekanlık bütün fakülteye harcadığı paranın onda birini bize harcasa bizi çok fazlasıyla idare eder. . Biz belli bir para alıyoruz, sınava giren öğrenciden. Bunların hiçbiri de bizde harcanmıyor.Bizim atölyede bir tane bilgisayar var. İki deseniz yok. Biz malzeme ağırlıklı bir ders işliyoruz. Atölye ağırlıklı bir ders işliyoruz. Bir atölye fazladan açalım diyoruz, bir olay				

Tablo 19
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımında, olumsuz bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın Türkiye koşullarını dikkate alan bir model olmaması	<p>oluyor. Fakülte yönetiminin yaklaşımının olumlu olması ve sanattan anlaması lazım.”</p> <p>“Her model kendi bulunmuş olduğu yöreye göre düşünülmelidir. Yetenekler de ona göre seçilebilir. Örneğin, Anadolu’daki, bir yayladaki kilimle, farklı yöredeki kilimin değişik anlamlarda ortaya çıkması da burdandır. Tek bir modeli ışınlanmış olsaydık kültürel zenginlikler bu kadar geniş olmazdı..... Biz oradaki herhangi bir eyaletin bir okulundaki sistemi alıyoruz, koskoca ülkemize uygulamaya kalkıyoruz. Yanlış burada.”</p>	10	76,92	20	25
Resim ve müzik bölümlerinin birleştirilmiş olması	<p>“Atölye derslerindeki sorunlar var olan sorunlardı. Programın değişimiyle ilgili olan şeyler değildi onlar. Yani eskiden de vardı, şimdi de var, devam ediyor. Programın olumsuz olarak etkilediği bir şeyin olduğunu pek düşünemiyorum ama yapılanmanın olumsuz olabileceği konusunda biraz endişem var. Resimle müziğin birleştirilmesi bence olumsuz bir karar. Öğrenci sayısı artıkça, önce bilim dalı, sonra A.B.D., sonra bölüm, sonra fakülte. Bizde tersi oldu, bizim Gazi Eğitim’de mesela, 700’e yakın öğrenci ders alırken, resim bölümü de neredeyse, başlı başına fakülte olması gerekirken, A.B.D. oldu. Halbuki gelişmiş ülkelere baktığımızda; öğrenci sayısına paralel, okulun yapılanması büyütülerek geliştirilir.”</p>				

Tablo 19
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımında, olumsuz bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanma programlarının çok kısa sürede hazırlanıp uygulanması	<p>“Yeniden yapılanma programları fakültemizde başlamadan önce, o ilk pilot okullarda, bazı fakültelerde uygulandıktan sonra, ders kitaplarının materyalleri hazırlayan kişilerin de olduğu, onların, orada etkinliklerde bulunduğu ve o materyallerin anlatıldığı bir seminer oldu. Oraya katıldık, daha sonra, bu Bolu’da yapıldı başka branşlar için, yalnızca resim için değil, diğer branşlar için de yapıldı. Değişik illerde bu tür çalışmalar oldu. Ama yeterli oldu mu? Tabii ki yetmez. Belki çok kısa bir sürede büyük bir program kotarılmaya çalışıldı ama, yeterli olmadı.”</p> <p>“Dediğim gibi ufak tefek ayrıntı, derslerin işlerlik kazanmadığını filan söyleyebiliriz. Bunun dışında bazı olumsuzluklar var o da, bu ideal olarak gördüğüm programın, uygulanmasında karşılaşılan sorunlar. Bu da Türkiye gerçeğinden kaynaklanıyor. Bugün işte 30 a yakın Resim -İş Eğitimi A.B.D. var. Bu A.B.D. nin yapılanmalarına baktığımız zaman, gerek öğretim elemanlarının niceliği, ve niteliği açısından, yetersiz olduğunu görüyoruz. Yani üniversite sayısı artmış, Avrupa birliğinin isteği ve standartlarını yakalama doğrultusunda, fakat doğal olan bir fizik yasa nicelik artınca nitelik düşüyor. Maalesef bugün taşra üniversitelerinde işte Denizli, Niğde, Çanakkale, Diyarbakır, Antep, Ağrı, Sivas, 2-3 atölye hocasının biraraya gelip açtığı, bölümler</p>	10	76,92	20	25

Tablo 19
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımında, olumsuz bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Türkiye gerçeklerinden kaynaklanan uygulanma sorunlarının olması	Burada bu teorik alanın, özel öğretim yönteminin, bu bilgi birikimine sahip, bunları öğrencilerine sağlıklı olarak aktaracak uzmanların olması gerekirken yok. E şimdi bu anlamda sekteye uğruyor. Bakıyoruz, biz burada bu dersleri projelendirerek yaparken bir insanın sanatsal gelişimi ile ilgili projelerimiz var, arşivlerimiz var. Çocukları yönlendiriyoruz, onlar gidip okullarda, bu etkinlikleri yaptırıyor, geliyor, ve biz layikiyle yapmaya çalışıyoruz. Ama burada bunlar hiçbir şekilde yapılmıyor. Maalesef bu bilgiler işte verilen kaynaklardan ezberlenmiş bilgiler olarak, aktarılıyor, ve buradan mezun olan da resim öğretmeni olarak gidiyor, oradan, taşra üniversitesinden mezun olan da resim öğretmeni olarak gidiyor, bu bir “çarpıklık.”	10	76,92	20	25
İlk öğretim, ve orta öğretimdeki resim-iş eğitimi programlarının yeni programa uygun bir şekilde değiştirilmemiş olması	“İkinci bir “çarpıklık”, bu yeniden yapılanma programına uygun olarak, ivedilikle ilk öğretim, ve orta öğretimdeki resim-iş eğitimi programının buna uygun olarak değiştirilmesi lazım. Hala bu değişiklik yapılmadı. Ve bu süreç de uzuyor, biraz önce söylediğim gibi, bir dönüt programı uygulanarak bu programın eksikleri konusunda ciddi bir çalışma yapılmadı. Artı ilk öğretimdeki resim iş programları da bu programa uygun olarak değişmesi gerekirken değişmedi. Biliyorsunuz talim terbiyenin, yeni programlarla ilgili çalışmaları var, ders kitapları yazılıyor vs.				

Tablo 19
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımında, olumsuz bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
İlk öğretim, ve orta öğretimdeki resim-iş eğitimi programlarının yeni programa uygun bir şekilde değiştirilmemiş olması	Bunların içinde duyuyoruz maalesef hala resim iş eğitimine zaman ayrılmıyor, sıra gelmemiş durumda. İvedilikle resim iş programlarının da bu yeni programa uygun bir şekilde değiştirilmesi gerekiyor.”	10	76,92	20	25
Öğrencilere eğitimci kimliği taşımaları konusundaki uyarıcı tavır ve yaklaşımların hümanist olmaması	“Bazı bildirimler, bazı yazılar öğrencilerin “ben sanatçı olacağım” şeklinde tepkide bulunduğu bahsediyorlar. Ve buranın eğitimci kimliği taşıması gerektiği kendilerine vurgulandığından bahsediliyor. Çeşitli yazılarda rastladım ben buna. Bunun hümanist olmadığını düşünüyorum. Hümanist bir duyguya bağlı olduğunu düşünmüyorum. Çünkü, hissedebileceği şeyleri eksik bıraktığımız zaman, gerçekten seveceği bir şey yapmasını baştan engellemiş oluruz. Ne bir alan eğitimi ne bir alan sevgisi, sanat sevgisi, toplum sevgisi, ve bunu öğretme sevgisi birbirini zamanla bütünleyecektir. Ben bu konuda çok, hatta öğrencilerin kendilerini kusurlu hissetmesini sağlayacak kadar, üzüldüklerini görüyorum çeşitli yaklaşımlarla. “Hala mı sanatçı olmak istiyorsunuz?, hala sanatçı tavırlarla mı dolaşıyorsunuz?” Gibi.”				

Tablo 19
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımında, olumsuz bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Resim İş Eğitimi A.B.D. adının, içeriği yansıtması ve değiştirilmesi gereği	“Bizim anabilim dalımızın adı Resim İş Eğitimi A.B.D., bu adı zaten bir kere baştan ofsayta düşürüyor. Çünkü ben burada bir resim yapmıyorum. Resim iki düzlem üzerinde yanılmalı bir eylem. İş. Ben resmin içerisine başka şeyler de sokuyorum diyebilir insanlar. Ama sonuçta resim değil bizim yaptığımız. Adı sanı net olarak uluslararası literatüre girmiş, kabul edilmiş bir şey. Heykel yapıyorum ben. Ben eylem yapıyorum artık. Dolayısıyla da, hatta bunun ilkokullarda adının değişmesi lazım. Ortaokullarda adının değişmesi lazım. Bir kere bu resim yaftasından ve sınırlılığında, ne diyelim kalın kelepçesinden kurtulmamız lazım. En başta değişmesi gereken şey ad. Bir insanın adı, çok önemlidir. Çünkü ben adını verip de sonradan doldurmamalıyım. Adı içeriği yansıtmalı. Ad tanımdır. Çünkü daha resim izah edilmiş durumda değil. Burada iş diye bir şey yapılıyor. Şu an fikir ve sanat eserleri kanununa göre de, bizim yaptığımız iş değildir. İş vergi vermek için tanımlanabilen bir şeydir. Ben özgün eser ortaya koyuyorum. Benim yaptığım yaratıcılık. Bu ad “Görsel sanatlar” olabilir. “Plastik Sanatlar” olabilir. Plastik kavramı yabancıdır, “biçimsel sanatlar” denebilir.”	10	76,92	20	25

Tablo 19
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımında, olumsuz bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sanat alan / uygulama dersleri saatlerinin çok azaltılarak neredeyse sembolik bir biçime dönüştürülmesi	<p>“Burada en olumsuz şey bence, sanat eğitimi alan kişinin, öncelikle kendini ve çevresini ifade eder duruma gelmesi, o eğitimin amaçlarından biridir. Öğrencinin kendini ifade etme olanaklarını kazandırdığımız, uygulama derslerinin saat olarak, çok azaltılmış olması, bu programın en olumsuz yanlarından biridir diye düşünüyorum.”</p> <p>“Olumsuz bulduğumuz değişiklikler dediğim gibi bir defa öncelikle bölümün ana dal durumuna küçültülmesi çok önemli bir. Baştan yapılan bir yanlıştır ki, biz bunun tam tersine güzel sanatlar eğitimi fakültesi şekline dönüşmesi çabasını, mücadelesini vermiştik , veriyorduk. Böyle bir çaba yani daha büyük, daha özerk yapılı bir kurum olması gerekirken kendi yönetimi elinde olan bir kurum olması gerektiğini düşünürken, onun çalışmalarını da yapmışken, bu duruma düşürülmesi bu bölümler için çok büyük bir darbe olmuştur. Alan bilgisi güdükleşmiştir. Çok sembolik hale dönüşmüştür. Öğrencilerin alan bilgisini iyi kazanmaları gerekir. Bu tarafını eleştiriyorum. Bu tarafın bilerek, bir tepki sonucu zayıf bırakılmasını ben de eleştiriyorum.”</p> <p>“En olumsuz yönü uygulama sanat alan derslerinin azlığı.”</p>	4	30,76	8	53

Tablo 19
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımında, olumsuz bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sanat alan / uygulama dersleri saatlerinin çok azaltılarak neredeyse sembolik bir biçime dönüştürülmesi	“Net olarak ders programlarının alan derslerini artırılmasına bir katkısı olmadı. Yani şimdi diyelim ben, 2. sınıflara giriyorum. 10 saat dersleri var haftada bu benim için az bir saattir, atölye dersleri açısından ders saatlerinin artmasına bir katkısı olmadı. Bunlar azaldı, kültür dersleri arttı. Alan dersi artmadı azaldı.”	4	30,76	8	53

* Her bir öğretim üyesi bu konuda birden fazla görüş belirtebildiği için toplam frekans sayısı öğretim üyesi sayısından fazladır.

Tablo 19’ da görüldüğü gibi örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin %76,92’ si, “Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımında”, olumsuz buldukları değişiklikleri aşağıda belirtilen farklı kategorilerle ifade etmektedirler:

- Bazı derslerin içerik olarak birbirinin benzeri olması
- Sanat eğitimi dersleri için sınıf mevcutlarının çok fazla olması
- Fakülte yönetimlerinin resim-iş eğitimi anabilim dallarına gereken olumlu anlayış ve desteği gösterememesi
- Yeniden yapılanmanın Türkiye koşullarını dikkate alan bir model olmaması
- Resim ve müzik bölümlerinin birleştirilmiş olması
- Yeniden yapılanma programlarının çok kısa sürede hazırlanıp uygulanması
- Türkiye gerçeklerinden kaynaklanan uygulanma sorunlarının olması
- İlk öğretim, ve orta öğretimdeki resim-iş eğitimi programlarının yeni programa uygun bir şekilde değiştirilmemiş olması
- Öğrencilere eğitimci kimliği taşımaları konusundaki uyarıcı tavır ve yaklaşımların hümanist olmaması

- “Resim-iş eğitimi anabilim dalı” adının, içeriği yansıtmaması ve değiştirilmesi gereği

Yine tabloda belirtildiği gibi, öğretim üyelerinin %30,76’ sı, sanat alan / uygulama dersleri saatlerinin çok azaltılarak neredeyse, sembolik bir biçime dönüştürülmesi konusundaki olumsuz görüşlerini dile getirmektedirler.

Tablo 19’ da açıkça görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin çoğunluğunun (%76,92’ si) dile getirdiği olumsuzluklar daha önce de değinildiği gibi, yeniden yapılanmanın oluşum sürecine aittir. Ancak, oluşum sürecinden kaynaklanan nedenlerle 1998-1999 yılından itibaren 7 yıldır uygulanan programlardaki sorunlar, günümüzde de devam etmektedir.

Son olarak yapılanmada bizzat görev almış olan öğretim üyelerinin de kadrosunda bulunduğu Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi’nin düzenlediği “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyum”nda (22-23-24 Eylül 2005) eğitim fakültelerinde yeniden yapılanmanın getirdiği sorunlar ve çözüm önerileri ele alınırken, yeniden yapılanmanın oluşum sürecine ait değerlendirmeler şöyledir:

Uygulamaya konulan öğretmen yetiştirme programlarını hazırlayan çalışma gruplarında, nasıl ve hangi ölçütlere göre seçildikleri belli olmayan Türk öğretim elemanlarının yanı sıra, Türkiye koşullarını bilmeyen, sadece kendi ülkelerindeki uygulamalar ile sınırlı yabancılar görevlendirilmişlerdir. Uzman sıfatıyla gelen yabancıların (İngiliz ve Amerikalı) ne derece uzman oldukları belirsizdir. Bu bakımdan, kendi 150 yıllık ulusal deneyim ve birikimlerimize dayanmayan, kendi eğitimcilerimizce “akademik kurutlarda” (Bölüm Kurulu, Fakülte Kurulu, Üniversite Senatosu) tartışılmadan “tepeden inme” bir biçimde ortaya çıkan bu yapılanma “dışarıdan alınan bir model” görüntüsü vermektedir (Kavcar, 1999:276).

Ataman’a (1998:269) göre de; “1997 yılındaki yeni düzenleme, eğitim fakültelerindeki öğretim elemanlarının ve eğitim bilimcilerin desteğini almayan bir uygulamadır.”

Konuyla ilgili bir başka araştırmada, Fransa ve Türkiye’deki programların karşılaştırmalı olarak incelendiği bir çalışmadaki saptamalardan biri de şudur: Fransa’da seçkin bir kültür liderliği geleneğinin çok kuvvetli olması nedeniyle eğitim sistemi sürekli olarak seçkin bir grup yetiştirme amacı gütmektedir. Oysa Türkiye’deki eğitimin teorik temellerinin geliştirilmeyişi nedeniyle reform çabaları ya uygulamaya yansımamış, ya da devamlı gelişme ilkesi zedelenmiştir. Bu ise eğitim programlarının

sürekli gelişmeden çok parça parça değiştirilmesi sonucunu doğurmuş; ama yine de geleneksel programlar akademik özellikten ve ansiklopedik kültür içeriğinden kurtulamamıştır (Türkoğlu:10; Kale, 2003: s.83'deki alıntı).

Ayrıca, eğitim reformlarının başarılı olabilmesi için yapılanma sürecinin diğer yanı olan başta öğretim elemanı olmak üzere, fiziki kapasite, finansman, teknoloji vb. gibi önemli sorunlar da çözümlenmelidir.

Bu değerlendirmeler araştırmamızın örneklemini oluşturan öğretim üyelerinin görüşlerini de destekler nitelikte olup herşeyden önce “Yeniden Yapılanmanın” dayatmacı bir anlayış ve merkezi bir kararlarla gerçekleşmiş olması, kuramsal bölümde de açıklandığı gibi hümanizmin etiğine ve ergine de aykırıdır. Uluslararası Hümanist ve Etik Topluluğu'nun yönetici müdürü olan Babu Gogineni' nin (2000: 1-5) bu konudaki sözleri şöyledir:

Hümanistler olarak, mutlak otoriteyi ve önceden açıklanmış bilgiyi reddederiz; bilimsel ruhun temeli olan özgür araştırmayı destekleriz; ve geleneğin vicdanın yerini almasına karşı çıkararak zihinsel bütünlüğü destekleriz. Medeni kanun kadar, güvenilir hareket ve düşünce özgürlüğü bizim için çok önemlidir. Novack'ın (1966: 84) yorumuyla;

İnsana, kendisinden başka kural koyucu olmadığını ve en ümitsiz zamanında bile kendi kendine karar verdiğini hatırlattığımız için; insanın kendisini, kendi içinde dönen değil, kendisinin dışında bir amacı araştıran insan gibi göreceğini gösterdiğimiz için, Hümanizm ergidir.

Tüm bu görüşlerin doğrultusunda, cumhuriyet nesli, her alanda 2000' li yılların Türkiye' sini yaratmanın uğraşını vermektedir. Kendisine bölgesel bir güç ve bir dünya ülkesi olma vizyonu çizen Türkiye' nin ekonomik alanda olduğu kadar politika, sanat, kültür ve eğitimde de paralel adımlar atması gerekmektedir (Pehlivanoglu, 2005:96).

Kaldı ki, bilginin sürekli değiştiği ve yenilendiği bilgi çağında, eğitime yönelik düzenlemelerin de değişmesi ve yenilenmesi beklenirken kanımızca böyle bir reformun içinde görev alabilecek nitelikte, görüş, birikim ve deneyime sahip yetkin bilim ve devlet adamlarımızdan yararlanılmayışını haklı nedenlere dayandırmak olası değildir.

Yine öğretim üyelerinin %76,92' si tarafından bir diğer olumsuzluk olarak dile getirilen konu, “Öğrencilere eğitimci kimliği taşımaları konusundaki uyarıcı tavır ve yaklaşımların hümanist olmaması” dır.

Güzel sanatlar eğitimi bölümlerinde sanat öğretiminin uygulama ile tanımlanan sürecinde kurumsal disiplinlere dayandırılması gerekmektedir.

Beklenecek olan, sanatın kavram, ilke ve elemanlarını bilerek özgün ifade dilinde senteze ulaşabilmektir. “Sanatsal yaratma”nın, kendini sanat yoluyla özgün ve özgür ifade eden bireyleri “yetiştirilmesi” düşünülüyorsa, hem yöntemlerin buna göre hazırlanması, hem de eğitimcilerin bunları gerçekleştirecek şekilde yetiştirilmesi gerekmektedir. Yaşanılan ikilem: başta ele aldığımız farklı alan durumlarının birbirini yok etmeden kaynaşıp, kaynaşamama sorunu olmaktadır. “Sanatçı mı olacak, öğretmen mi? Sanatçı olmak için öğretmen olmalı mı ? Ya da öğretmen olması sanatçı olmasını gerektiriyor mu” Soruları içinde bu ikilemi çözülmeden sosyoekonomik ya da kişisel nedenlerle sanat eğitimciliği yolunu seçmek durumunda kalmaktadır (Halıçınarlı, 1999: 86).

Görülen odur ki, öğretim üyelerinin de sıklıkla dile getirdikleri gibi sanat alan / uygulama ile kuramsal / formasyon derslerindeki denge sağlanmadıkça ve dolayısıyla resim-iş eğitimi anabilim dallarının içinde bulunduğu ikilem çözümlenmedikçe, konunun öğrencilere yansımaları olumsuz sonuçlar doğurmaya devam edecektir.

4.12. On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın on ikinci alt problemi “Eğitim fakültelerinde ‘sanat eğitimi’ derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamalarınız sırasında kendiniz hümanist bir yaklaşım içinde misiniz?” Şeklinde öğretim üyelerine yöneltilirken, “Eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi anabilim dallarında ‘sanat eğitimi’ dersleri alan öğrenciler olarak, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamaları sırasında öğretim elemanları size karşı hümanist bir yaklaşım içindeler mi?” Biçiminde öğrencilere yöneltilmiştir.

On ikinci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 20 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 21’ de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 20
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamalarınız sırasında kendiniz hümanist bir yaklaşım içinde misiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Hümanist bir yaklaşım içinde olunması	<p>“Kendime olabildiğince hümanist bir yaklaşım içinde olmayı ilke edinirim.”</p> <p>“Fazlasıyla hümanistim.”</p> <p>“En azından öyle olduğumu düşünüyorum. Bu soruya herkes olumlu cevap verir sanırım,çünkü hümanist olma olumlu bir değer.”</p>	3	23,07	3	75
Öğrenci merkezli, demokratik , özgür ve hümaniter bir ortam sunulması	<p>“Bizim öğrencilerle yaptığımız örnek çalışmalarda, öğrenci merkezli ve tartışmalı yöntem diyoruz bu sistemde öğrencilerin görüş açıları ortaya çıkıyor. Yani yalnız verilen kuru bilgi değil öğrencinin bizzat o bilgilere katılması söz konusu. Eleştirmesi, görüşlerini ortaya koyması söz konusu. Bu açıdan zaten demokratik bir ortam sağlanıyor. Bu sağlanmak zorunda. Öğrencilere rahatlık getiriyor, cesaret veriyor, kişiliğini ortaya koyma gücü sağlıyor. Bu bakımdan çok olumlu, son derece olumlu. Ve okullarda da aynı şekilde böyle bir yapı ortaya konduğu zaman öğrenciler çok memnun kalıyorlar. Kalıplaşmış eğitim sistemi yanında kendini görüşlerini ortaya koymalarından dolayı son derece mutlu oluyorlar. Bunu gittiğimiz okullardaki uygulamalarda öğrencilerin sorularından da anlıyoruz bu olumlu sonucu.”</p> <p>“Zaten öyle olmasanız bugüne kadar öğrencilerle bir bütün olamazsınız, onlara birsey veremezsiniz.</p>	3	23,07	5	29

Tablo 20
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamalarınız sırasında kendiniz hümanist bir yaklaşım içinde misiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrenci merkezli, demokratik , özgür ve hümaniter bir ortam sunulması	<p>Yani siz öğrenci olacaksınız; öğrenci de siz olacak. Devamlı bir donusum içinde olacaksınız. Çocukluğumdan beri benim fikrim zaten öğrenci merkezli bir fikir. Yani humaniter bir yapı, herkesin birey olma duygusunu ortaya çıkartmadır.”</p> <p>“Ben kendi dersimde onu yapmaya çalışıyorum, önce öğrencimi özgür kılmaya çalışıyorum. Artı başkaları ne yapıyor onu göstermeye çalışıyorum. Biz ne yapabilirizi sonra bulmaya çalışıyoruz.”</p>	3	23,07	5	29
Öğrencilere maddi, manevi her konuda destek olma çabası	<p>“Ben sizin hocanız değilim diyorum, öğrenciye , benim için bir tek çocuğu var derler oysa, benim 250 tane çocuğum var, evladım var. Ben onlara öyle yaklaşıyorum. Çünkü ben öğrencimin herşeyi ile ilgileniyorum. Cebindeki parası ile ilgileniyorum, üstü başı ile ilgileniyorum. Karnın aç mı? diye soruyorum, bir öğrencimin suratını asık gördüğümde hemen çağırıyorum. Bir problemin mi var? Bir derdin mi var? Niçin böylesin? Diye soruyorum. Onlar da sağolsunlar benimle özel hayatlarını, belki ailesiyle, anne babasıyla paylaşmadıkları şeyleri benimle paylaşıyorlar... Onun için de son derece de uyumlu bir aileyiz.”</p> <p>“Evet ben kendimi tabii öyle sayıyorum. Öğrencilerimizin ders araç gereç edinimleri konusunda, yardımcı oluyoruz. İşlerinin yetişmeyeceği bir süreç oluşursa çalışmalarını için farklı bir atölyeyi açıyoruz.</p>	3	23,07	5	20

Tablo 20
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamalarınız sırasında kendiniz hümanist bir yaklaşım içinde misiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrencilere maddi, manevi her konuda destek olma çabası	<p>Ekonomik yönden iyi değilse elimden geldiğince yardımcı oluyorum. Sergi açmalarına, galeri bulmasından tutun da, taşınmasına kadar arabamı vererek yardımcı oluyorum. Bunun dışında çocuklara baba gibi yaklaşıyoruz. Anadolu’da böyle.”</p> <p>“Elbette, çünkü bizde şu vardır. Alan olarak biz öğrencimizi aynı teknedeki insanlar olarak görürüz. Toplum içindeki mesleklere nazaran öğrenciyle yakınlığımız daha fazladır. Yani öğrenciyle biz hoca-öğrenci ilişkisi dışında, bir meslektaş yakınlığı ve abi-kardeş yakınlığı içindeyizdir. Onlar mezun olduğu zaman bizim yaşayacağımız dertleri yaşayacakları için, onlara manevi yönden de destek olmak konumundayız. Hatta ben bu bağlamda, bir batı ülkesinden çok daha fazla hümanist yaklaşım olacağı düşüncesinedeyim, Türkiye deki güzel sanatlar eğitiminde.”</p>	3	23,07	5	20
Her dönem sonunda öğrencilere uygulanan anketlerle, öğretmenlerini değerlendirmelerinin sağlanması	“Bunları, öğrencilerime soracaksınız. Ben şöyle bir şey uyguladım. Verdiğim eğitimin veya vermeye çalıştığım eğitimin etkili olup olmadığı konusunda her dönemin sonunda ben öğrencilere anket uyguladım.	1	7,69	1	25

Tablo 20
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamalarınız sırasında kendiniz hümanist bir yaklaşım içinde misiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Her dönem sonunda öğrencilere uygulanan anketlerle, öğretmenlerini değerlendirmelerinin sağlanması	Öğrenciler beni değerlendirdiler, Avrupa ya da Amerika’daki gibi.”	1	7,69	1	25
Öğretmen adaylarına sanat eğitiminin gerekliliğini ve felsefesini savunabilir bir bilincin kazandırılması	“Tamamen sanat eğitiminde tavır geliştirmeye çalışıyoruz.. Buradaki bizim derslerde ana felsefe olarak vermeye çalıştığım, şu anki öğretmen adaylarının gittikleri yerde sanat eğitimine nasıl bir tavırla bakmaları gerektiği, sanat eğitiminin mantığını, ne yapmaları gerektiğini kavratmaya çalışıyorum. Milli eğitimde eğer bunun felsefesini kavrarlarsa, sanat eğitiminin gerekliliğini tabii ki biliyorlar ama, neden gerekli olduğunu savunabilirlerse önemli olan budur. Ağırlıklı nokta bu kendi adıma”	1	7,69	3	75
Öğretmenin öğrencilerine verdiği öğretimin dışında eğitim yönüyle de katkı sağlaması	“Ben, birey olarak hümanist bir yaklaşım içersindeyim.....Bunu isterseniz bir yönüyle daha alayım, sadece direkt ders öğretimi olarak değil, eğitimin ben, öğretimin dışında, eğitim yönüyle ele alınması gerektiği düşüncesindeyim, ve öğrencilerime de her zaman onu aktarıyorum. Bir öğretmen, sadece hangi ders olursa olsun resim dersi için söylemiyorum, o dersin konuları ile	1	7,69	3	60

Tablo 20
(Öğretim Üyeleri)

Eğitim fakültelerinde “sanat eğitimi” derslerini yürüten bir öğretim elemanı olarak, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamalarınız sırasında kendiniz hümanist bir yaklaşım içinde misiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretmenin öğrencilerine verdiği öğretimin dışında eğitim yönüyle de katkı sağlaması	İlgili öğretiminden değil, öğrencilerine güzeli ve doğruyu vermekle de sorumludur. İyi olan, objektif olan kendi değerlerini de vermek yani ders dışı olarak ta öğrencilerini yönlendirmek zorundadır, bu da tabii hümanist bir anlayışla olur. Ama tabii herşeyden önce, öğretmenin birikim sahibi olması, günceli takibeden okuyan, araştıran, bu bilgilere sahip olarak öğrencilerin karşısına çıkması gerekir ki onlara bu anlamda, katkısı olabilsin.”	1	7,69	3	60
Öğrenciye dersin disiplinine uygun hareket etme bilincinin dayatmadan, yakın ancak belli bir mesafeyi koruyarak verilmesi	“Dersi netleştiririm. Öğrencilerim benim ne beklediğimi bilir. Nasıl? Kendisinden ne beklediğimi bilir. Dersin disiplinine uygun hareket edilmesi gerektiğini, ben kişisel istek olarak değil, dersin gerekleri olarak sunarım. Böylece bireysel bir dayatma yapmam, buna dikkat ederim, yapmamaya. Öğrenci de bunu dersin gereği olarak algılar. Bu bakımdan ben onun diğer özelliklerini de göz ardı etmem. Ama bu hoş görmem anlamında değildir, çok yakın ama mesafeli olmayı tercih ederim öğrencimle. Ve öğrenci bana sıkıntısını ya da başına gelebilecek her şeyi, her türlü ihtiyacı söyleyebilir. Bu yakınlığı hisseder. Ama benim mesafeli yapımı algılar.... Eğer bunun zıddında herhangi bir şey gerçekleşirse de tarafsızca değerlendirmeyi kendi adıma da, yapabilen biriyim. O her zaman benim hayat felsefem olmuştur.”	1	7,69	8	61

Tablo 20' de görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin %23,07' si, uygulamaları sırasında hümanist bir yaklaşım içinde olduğunu dile getirmektedirler. %23,07' si, öğrencilerine öğrenci merkezli, demokratik, özgür ve hümaniter bir ortam sunduğunu ifade ederken, %23,07' si de, öğrencilere maddi, manevi her konuda destek olma çabası içinde olduğunu dile getirmektedirler.

Örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin % 7,69' u, her dönem sonunda öğrencilere uygulanan anketlerle, öğretmenlerini değerlendirmelerinin sağlanması konusunu hümanist bir yaklaşım olarak ortaya koyarken, %7,69' u da, öğretmen adaylarına sanat eğitiminin gerekliliğini ve felsefesini savunabilir bir bilincin kazandırılmasının, hümanist eğitim açısından önemine dikkat çekmektedirler.

Yine tablodan açıkça görüldüğü gibi öğretim üyelerinin %7,69' u, öğretmenin öğrencilerine verdiği öğretimin dışında, eğitim yönüyle de katkı sağlamasının ancak hümanist bir anlayışla olabileceğini ifade etmektedir. Öğretim üyelerinin %7,69' u da, hümanist yaklaşımlarını, öğrenciye dersin disiplinine uygun hareket etme bilincini dayatmadan, yakın ancak belli bir mesafeyi koruyarak oluşturduklarını dile getirmektedirler.

Tablo 21
(Öğrenciler)

Eğitim fakülteleri, resim-iş eğitimi anabilim dallarında “sanat eğitimi” dersleri alan öğrenciler olarak,
Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamaları sırasında öğretim elemanları size karşı hümanist bir yaklaşım içindeler mi?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Hümanist yaklaşımın her öğretim elemanına göre farklılık göstermesi	“Tüm öğretim elemanları için aynı olumlu şeyleri söylemek çok zordur.”	7	17,5	1	100
Olumsuz koşullara karşın, Resim İş Eğitimi A.B.D. öğretim elemanlarının ve özellikle atölye hocalarının öğrencilerine hümanist bir ortam verme çabasında olması	<p>“Genelde evet anlayış içindeydiler.”</p> <p>“Atölye hocalarımız, çok anlayışlı. Örneğin yağlı boya yoksa, suluboya ile yapın diye, bize her türlü kolaylığı gösteriyorlar.”</p> <p>“ Atölye hocalarımız, bize ellerinden gelen, tüm hümanist atölye ortamını vermeye çalışıyorlar. Onlar da sıkıntılı, fakat bizim ülkenin gereksinim ve zorlukları, ekonomik koşullar bize de yansıyor.”</p> <p>“Bölüm hocalarımız, çok paylaşımcı ve hoş görülü.”</p> <p>“Ancak bazı hocalarımızla bölümümüzden, dert ve sorunlarımızı paylaşıp, önerilerini alabiliyoruz.”</p> <p>“Bölüm hocalarımız, kesinlikle bu anlamda çok iyi. Hepsi bize yardımcı ve paylaşımcı.”</p>	33	82,5	6	66

Tablo 21
(Öğrenciler)

Eğitim fakülteleri, resim-iş eğitimi anabilim dallarında “sanat eğitimi” dersleri alan öğrenciler olarak,

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamaları sırasında öğretim elemanları size karşı hümanist bir yaklaşım içindeler mi?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrencinin okulda ve sosyal yaşantısında kendisini özgür hissetmemesi	<p>“Biz kendimizi ne giyimde, ne de ifadeye özgür hissedemiyoruz.Çünkü özgür değiliz.”</p> <p>“Ama genel anlayış; siz öğretmen olacaksınız. Şöyle yapın, bunu giymeyin. Örneğin, askılı, göbeğinizi açıkta bırakan elbiseler giymeyin gibi kısıtlamalar getiriyorlar. Ama zaten ben gencim ve öğretmen olunca bunları giyemeyeceğim. Bunu anlayışla karşılamalılar.</p>	33	82,5	6	66
Öğrencinin fikir ve kimliğini not korkusu yüzünden özgürce ortaya koyamaması	<p>“Hep not korkumuz var. Örneğin saçımı uzatsam, küpe taksam, eleştiri alırım aile, çevre, okul ve arkadaşlarımdan.”</p> <p>“Özgür kimliğimizi ortaya koyamıyoruz, fikirlerimizi söyleyemiyoruz. Hep bizi engelleyen bir not korkusu var.”</p>				
Kuramsal dersler için diğer bölümlerden gelen öğretim elemanlarıyla problemler yaşanması	<p>“Formasyon hocalarımız, diğer bölümlerden gelen hocalarımız bizi asla anlamıyorlar, çok zorlanıyoruz.”</p>				

Tablo 21
(Öğrenciler)

Eğitim fakülteleri, resim-iş eğitimi anabilim dallarında “sanat eğitimi” dersleri alan öğrenciler olarak,

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamaları sırasında öğretim elemanları size karşı hümanist bir yaklaşım içindeler mi?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bazı atölye hocalarının, resim yapan öğrencilerine karşı olumsuz bir eleştirel tavır içinde olması	“Her öğrenci gibi yaşadım tabii. Atölye derslerinde yaşadım. Bu şöyle bir tavidir; şimdi benim için önemli olan birinci derecede sanatçı olmaktır. Ve sanat eğitimi daha sonra geliyor, yani benim için öyle. Öyle olunca da ben her zaman resim yapıyordum. Şöyle bir şey var hocalarda, “daha senin için çok erken, sen bunu yapamazsın, sen kim oluyorsun? Sen kimsin? Nasıl böyle bir şey yaparsın?” Gibi tavırlarla karşılaştım. Bu da, o hocalarla tartışma içinde olmama neden oldu. Ama çok da önemli değildi, yolumu çizmiştim çünkü.”	33	82,5	6	66
Bazı öğrencilerin kendini geliştirme anlamında zaman zaman öğretim üyelerinden daha donanımlı olabilmeleri	“Eğitim fakültelerinde şöyle bir şey var; notu eğer yüksekse öğrencinin o öğrenci iyi öğrencidir. Bu tip çocuklar yetenekli çocuklar ve sanat onlar için önemli. Ya da onlar için gerekli bilgiyi alıyorlar onlar, diğerlerini reddediyorlar. Bu çocuklar güzel sanatlara gitmeliydi, ama bu çocuklar buradaki birçok hocadan da donanımlı olabiliyorlar. Bu çok ilginç bir şeydir. Geliştirme anlamında. Bir adım ilerde olabiliyorlar.”				

Tablo 21’ de görüldüğü gibi, öğrencilerin %17,50’ si “Eğitim Fakülteleri, resim-iş eğitimi anabilim dallarında ‘sanat eğitimi’ dersleri alan öğrenciler olarak, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamaları sırasında öğretim elemanları size karşı hümanist bir yaklaşım içindeler mi?” Alt problemine:

- Hümanist yaklaşımın her öğretim elemanına göre farklılık göstermesi biçiminde yanıt verirlerken, öğrencilerin %82,50’ si:
  - Olumsuz koşullara karşın, resim-iş eğitimi anabilim dalları öğretim elemanlarının ve özellikle atölye hocalarının öğrencilerine hümanist bir ortam verme çabasında olması
  - Öğrencinin okulda ve sosyal yaşantısında kendisini özgür hissetmemesi
  - Öğrencinin fikir ve kimliğini not korkusu yüzünden özgürce ortaya koyamaması
  - Kuramsal dersler için diğer bölümlerden gelen öğretim elemanlarıyla problemler yaşanması
  - Bazı atölye hocalarının, resim yapan öğrencilerine karşı olumsuz bir eleştirel tavır içinde olması

gibi olumsuzlukları dile getirmektedirler.

Tabloda görüldüğü gibi, öğrenciler bölümlerindeki öğretim elemanlarının daha anlayışlı ve insancıl olmasına karşın, çoğunlukla kuramsal dersler için diğer bölümlerden gelen bazı öğretim elemanlarının ve yine kendi bölümlerindeki bazı atölye hocalarının hümanist bir yaklaşım içinde olmadıklarını ifade etmektedirler.

Konuyu atölye dersleri yönünden ele alırsak, nitelikli resim-iş öğretmenlerinin yetişmesi, çevresine ve topluma karşı duyarlı, paylaşımcı, duygu ve düşünce eylemlerinde girişimci, yaratıcı, kendine güvenli insan tipinin yetiştirilmesini sağlar. Bu nedenle resim-iş öğretmenin, dolayısıyla sanat eğitimcisinin eğitimi büyük önem taşır (Kavuran, 2003:45). Bilindiği gibi sanat eğitimi, öğrencilere yaratıcı düşünme, sorun çözme karar verme, öğrenmeyi öğrenme, sezgilerini geliştirme, iletişim kurma araştırma becerileri kazandırma, estetik duyarlılık edinme ve insan olduğunun bilincine vardırılmayı amaçlar. Bu da özgür ve rahat bir atölye ortamında gerçekleşebilir. Bu nedenle sanat eğitimcisi, geleceğin öğretmeni olacak

öğrencilerine, kendi “BEN” ini aşlamaya ve yalnızca kendi tekniğini öğretmeye çalışmamalıdır. İyi bir sanat eğitimcisi, her şeyi bilen değil öğrenendir; karar veren değil oluşturanıdır. O öğrencilerine değer verir, düşünce ister, bilgi ister. Böyle bir ortamda öğrenciler sürekli gelişirler, birbirlerine ve eğitimcilerine benzemezler. Özgüven kazanmış kişilikli bireyler olurlar. Otokratik sanat eğitimcisi ise, herşeyi bildiğini sanır. Ben merkezcidir (egosantrizm). Öğrencinin kendine bağımlı olmasını ister. Onları, yalnızca dinleyen ve söylenenleri yapan robotlar haline getirir. Yalnızca popülist bir tekniği öğretmeye çalışır. Kimliklerini yok eder. Bu ortamda öğrencinin tasarım gücüne varması beklenemez. Yapılan şey ise sanat eğitimi değil, zanaat eğitimidir (Balamir, 2002:199).

Öğrencilerin sürekli kendilerini anlamadıklarından yakındıkları öğretmenlerinin genellikle kuramsal dersler / formasyon dersleri için diğer bölümlerden gelen bazı öğretim elemanları olması, görevleri öğretmenlik mesleğini öğretmek olan eğitimcilerin niteliği açısından düşündürücüdür.

İyi bir öğretmenin kişilik özelliği olan değişim ve gelişim taraftarı olmak; olumlu, esnek, demokratik davranışlar sergilemek; öğrencilerin hem tümüne, hem de teker teker bireysel olarak hitap edebilmek iyi bir öğretmende olması gereken özelliklerdendir. Bu tip öğretmenlerin katı, öğrencileriyle ilgili olarak klişeleşmiş, katılaşmış fikirleri olan öğretmenlerden daha etkili olduğu gözlenmiştir (Good ve Brophy, 1997). Öğretmenlerin katı ve önyargılı davranışları, öğrencileri hakkında klişeleşmiş fikirleri olmaları, onların başarılı ve daha az başarılı olan öğrencilere farklı yaklaşımlarına sebep olmaktadır. Bu tutum da daha az başarılı öğrencileri üzmektedir (Brattesani, Weinstein ve Marshall, 1984) (Kızıltepe, 2002:11).

Bugün ülkemizin için de bulunduğu koşullar, altyapı yetersizlikleri, sosyal ve toplumsal anlaşılabilirlikler sanatı, sanatçıları ve sanat eğitimcilerini olumsuz yönde etkilediği gibi sanat eğitimi öğrencilerini de umutsuzlandırmaktadır. Bu durumda yetişkin birer birey olan üniversite öğrencilerine sanat eğitimcisi kimliği kazandırırken giyimlerinden, davranışlarına insani etik çerçevesinde hoş görü ve anlayış göstermek, çalışmalarına cesaret vermek kanımızca biz eğitimcilerin görevi olmalıdır.

Yaratma Cesareti'nin yazarı Rollo May'in (2002:40) sözleriyle:

Bu cesaret, umutsuzluğun karşıtı olmayacaktır. Tıpkı bu ülkede yaşayan her duyarlı kişinin son 20-30 yıldır karşılaştığı gibi, umutsuzlukla sık sık yüzyüze

geleceğiz. Bu yüzden Kierkegaard, Nietzsche, Camus ve Sartre cesaretin umutsuzluğun yokluğu olmadığını ortaya attılar; cesaret, daha çok, umutsuzluğa rağmen ilerleyebilme yetisidir.

Gerekli olan cesaret salt inatçılık da değildir — mutlaka başkalarıyla birlikte yaratmak durumunda kalacağız. Fakat eğer kendi özgün fikirlerinizi ifade etmezseniz, kendi varlığınızı dinlemezseniz, kendinize ihanet etmiş olacaksınız. Bütüne katkıda bulunmadığınız için ihanetiniz toplumumuza da karşı olacak.

4.13. On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın on üçüncü alt problemi “Sizce hümanist eğitim anlayışının gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamı nasıl tanımlanabilir?” şeklinde ifade edilmiştir. On üçüncü alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 22 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 23’ de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 22
(Öğretim Üyeleri)

Sizce hümanist eğitim anlayışının gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamı nasıl tanımlanabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrencinin kendini özgürce ifade edebileceği, ve her gereksiniminde yararlanabileceği donanımda olması	<p>“Özgür, kendini çekinmeden ifade edebilen, atölyesinde ders materyallerini gereğince kullanabilen, dersine ilişkin tüm ya da çoğu araç gerecin öğrenci hizmetine sunulabildiği sürekli bir simülasyon ortamı olarak tanımlayabilirim.”</p> <p>“Verimli büyük bir atölye olmalı. Atölyelerde ekipman, lavabo, tuvalet yeterince olmalı. Devlet memuru gibi öğrenci atölyeye gelmemeli. Öğretmen de, öğrenci de istedikleri zaman atölyeye gelip, çalışabilmeliler.”</p> <p>“Öğrencilerin rahat edebileceği, huzur içerisinde, sağlıklı bir biçimde ders içi etkinliğini sürdürebileceği bir ortam yaratmak lazım.”</p> <p>“Bunun için tabii sınıf ya da atölyenin uygun koşullarda olması gerekiyor. Hem fiziki olarak hem de nicelik olarak uygun olması gerekiyor. Örneğin işte elli kişilik, atmış kişilik bir anfiye bu değerleri gerçekleştirmemiz mümkün değil. Ancak, bizim derslerimiz genellikle atölyelerimiz on kişilik, on iki kişilik. Teorik derslerimizi de yirmi, otuz kişi civarında yapıyoruz. Bu anlamda, bir uygun ortam olduğunu söyleyebiliriz. Tabii burada dersin işlenişi, öğretmen, öğrenci ilişkisi son derece önemli, onlara düşünme payı tanıyan, tartışma yorum yapma şansını veren, bir anlayışla yaklaşarak onların</p>	4	30,76	5	41

Tablo 22
(Öğretim Üyeleri)

Sizce hümanist eğitim anlayışının gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamı nasıl tanımlanabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrencinin kendini özgürce ifade edebileceği, ve her gereksiniminde yararlanabileceği donanımda olması	bu özgür kişiliklerine saygı duyarak, her türlü görüşe saygı duyarak, o saygılı tartışma ortamını yaratmak yine öğretmenin, elinde olan birşeydir.”	4	30,76	5	41
Özgürlüğün kuralsızlık gibi algılanmadığı, eleştiri ve tartışmaya açık, öğrenciye kendini ifade olanakları tanıyan hümanist bir ortam olması	<p>“Bence öğrencinin belirli teknikleri, ve ifade olanaklarını, biçimsel ve artistik, elemanları, değerleri öğrendikten sonra, kendini ifade edebileceği, çok özgürce tartışmaya katılabileceği, özgürce biçimlendirebileceği bir ortam, hümanist bir ortamdır diye düşünüyorum. Şunu söylemiyorum; hümanist olmak öğrencinin başıboş kalması anlamında değildir. Çünkü bir bilim, sanat, resim ya da sanatı değişik alanlarının her birinin, kendine özgü bir grameri var, o gramerin kavranması, öğretilmesi, ve onun kullanma teknikleri öğretildikten sonra, ifade açısından özgürlüğünün desteklenmesi, eleştiride ve tartışmada, öğrencinin katılımının sağlanması, o eğitimi herhalde hümanist yapar diye düşünüyorum. Bu özgürlüğü kuralsızlık gibi algılamamak lazım, çünkü kuralsızlığın, hümanist olmakla ya da, iyi eğitimle hiç alakası yok. Özgürlük, kuralsızlık değildir.”</p> <p>“En iyi şekilde burada kendisini nasıl ifade eder? Yarın kendini ifade edecek öğrenciyi nasıl yetiştirir? Önemli olan bu değerleri kavrayabileceği bir ortam olması.”</p>	2	15,38	5	62

Tablo 22
(Öğretim Üyeleri)

Sizce hümanist eğitim anlayışının gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamı nasıl tanımlanabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrenci merkezli, iletişimci ve paylaşımcı bir ortam olması	“Bir defa mekanından tutun her şeyin paylaşımı söz konusu. Paylaşmaktır. Yani mekanın sorumluluğu dahil, mekana katılabilecek sıcak ortam ve orada yapılacak bilimsel veya sanatsal çalışmalarındaki paylaşım önemlidir. Çünkü öğrenci merkezli sistemde de bu böyledir. Konu ortaya atılır, tartışılır. Tartışılması bir yerde o konunun paylaşarak öğrenilmesi demektir. O arada bir sürü duygular da paylaşılır. Ve karşılıklı, insanlar birbirlerini tartışmalı yöntemle daha iyi tanıyacakları için, onları belki dışarıdan tanıyamayacakları yönlerini de anlayacakları için çok daha verimli bir iletişim öğrenme olabilir. Öğretmen de ona göre öğretim yöntemlerinde revizyon yapabilir.”	1	7,69	5	55
Alt yapısında birey olma bilincine sahip öğrencinin, katılımcı ve sorgulayıcı olabildiği özgür bir ortam olması	“Böyle bir sınıfın oluşabilmesi için global bakmak lazım. Tek başına siz bunu başaramazsınız. Eğitim anne-babada başlayacak, çocuk ona göre yönlenecek ve sizin karşınıza gelecek. Birey olduğunun bilincinde olacak. İstedikini: Ne? Niçin? Neden? Nasıl? Ben nereden geldim? Nereye gidiyorum? Sorularını soran, araştırmacı, buluşçu bir neslin olması gerekir. Tabii özgür bir ortamın olması gerekir. Neden, niçin, nasıl'ı çocuk kendisine sormuyor; kimlik sorunu var. Çünkü ekonomik özgürlüğü yok.... Öğrencinin aklı çok farklı yerlerde kalıyorsa, öğrenci beden olarak sınıfta, ruh olarak sınıfta değilse, orada hümaniter bir yapıyı siz yaşayamazsınız.” “Eğitimi bir bütün olarak ele almamız lazım.	3	23,07	6	31

Tablo 22
(Öğretim Üyeleri)

Sizce hümanist eğitim anlayışının gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamı nasıl tanımlanabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Alt yapısında birey olma bilincine sahip öğrencinin, katılımcı ve sorgulayıcı olabildiği özgür bir ortam olması	<p>Sadece üniversitedeki çocuğun birtakım haklara sahip olup olmadığı bilincinde değil de, bunu alttan gelen bir yapı içerisinde değerlendirmek daha doğrudur diye düşünüyorum. Eğitim sorunu içerisinde haklarını da bilse, talep edebilse, ben daha iyi atölyede ders yapmalıyım diyebilse. Öğrenci yeri geldiğinde daha iyi eğitimi talep etmeli, hak etmeli.”</p> <p>“Bir defa hür düşünceyle, hür çalışmalar yapabileceği ve aklını özgürce kullanabileceği bir ortam olarak tanımlanabilir.”</p>	3	23,07	6	31
Sanat eğitimi ve eğitimcisinin, hümanist bir anlayışı içinde barındırıyor olması	<p>“Aslında görsel sanatlar eğitimi, gerek profesyonel anlamda sanatçı adayı yetiştirmeye yönelik olsun, gerekse sanatı öğretecek, sanat yoluyla insanları yetiştirecek öğretmen yetiştirmeye yönelik olsun, hümanizmanın dışında düşünülemez, sanatla uğraşan insan aslında insanla uğraşiyor demektir. Dolayısıyla bunun hangi branşta olursa olsun, hangi düzende olursa olsun gerek okul öğrencisi, ilköğretim, gerek lise, üniversite düzeninde olsun, sanat eğitimi, hümanizmin çok yoğun yaşandığı, bir bakıma hümanist anlayışın çok yoğun bir şekilde deneyim haline dönüştüğü bir eğitimidir. Onun dışında düşünülmesi söz konusu değil.”</p>	1	7,69	3	100

Tablo 22
(Öğretim Üyeleri)

Sizce hümanist eğitim anlayışının gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamı nasıl tanımlanabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Fiziki ortamdaki çok, öğretmen kalitesinin ve kültürel iletişimin ön planda olması	“Ben insana önem veriyorum, yani atölyenin duvarları harika, zemini harika, her türlü malzeme var ama, bence önemli olan hocanın değeridir. O bina kerpiç te olabilir, kaloriferi de olmayabilir ama, eğer çok önemli bir hoca ise hepsini dengeler, yani insani ilişkiler fiziksel şartlardan çok daha önemlidir. Burada önemli olan hocanın kültürel iletişim içinde olması lazım. Yani alanında o toplum içinde oluşturduğu sektörde yer sahibi olması lazım. Veya o sektördeki hareketleri takip ediyor olması lazım. Yani hoca kültürel hareketleri takip ediyor, geçmiş ve içinde yaşadığı ortamdaki sanatsal olaylardan öğrencilerini haberdar ediyor ve onları heveslendiriyorsa, yani fiziksel ortam o kadar önemli değil.”	1	7,69	5	83
İnsani özellikleri dikkate alan, empatiye önem veren bir yaklaşımın olması	“İnsan psikolojisine yaşamım boyunca çok dikkat ettim. Kendimle ilgili oluşurken, kendimi büyütürken. Hem ailemi kurduktan sonra ailemi büyütürken, çocuk yetiştirirken. İnsanların özbenliklerini yok etmeden erişkin olmalarını sağlayacak, nelere ihtiyaçları olduğunu kendimden yola çıkarak, öğrendiğim için, araştırıyorum, bu konudaki yazıları okuyorum. Kaynaklara ulaşıyorum. Herhangi bir sorunla karşılaştığım zaman, kişisel kararlarımı önce davranmak yerine, bu konuda yapılmış herhangi bir araştırma var mı? Buna destek alabileceğim başka bir kaynak var mı? Araştırmam, tartışmam, ondan sonra davranışta bulunurum. Genelde insan psikolojisini ilgilendiren, kaynaklara eğilimim vardır zaten. Ve empatiye yatkın bir kişiliğim de var. İnsani özelliklere dikkat ederim.”	1	7,69	2	18

Tablo 22’ de görüldüğü gibi öğretim üyelerinin %30,76’ sı, “Hümanist eğitim anlayışının gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamı” nın, “Öğrencinin kendini özgürce ifade edebileceği ve her gereksiniminde yararlanabileceği donanımda olması” gerektiğini ifade ederken, %15,38’ i bu tanımı “Özgürlüğün kuralsızlık gibi algılanmadığı, eleştiri ve tartışmaya açık, öğrenciye kendini ifade olanakları tanıyan hümanist bir ortam” olarak yapmaktadırlar.

“Öğrenci merkezli, iletişimci ve paylaşımcı bir ortam olması” %7,69 öğretim üyesi tarafından dile getirilirken, %23,07’ si, “Altyapısında birey olma bilincine sahip öğrencinin, katılımcı ve sorgulayıcı olabildiği özgür bir ortam olması” düşüncesine sahiptirler.

Yine tablodan açıkça görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin %7,69’ u, “Sanat eğitimi ve eğitimcisinin, hümanist bir anlayışı içinde barındırıyor olması” gerekliliğini ifade ederken, hümanist eğitim anlayışının gerçekleşebilmesi için, “Fiziki ortamdan çok, öğretmen kalitesinin ve kültürel iletişimin ön planda olması” gerektiğini bildiren öğretim üyesi oranı %7,69’ dur. Öğretim üyelerinin %7,69’ u da, “İnsani özellikleri dikkate alan, empatiye önem veren bir yaklaşımın olması” nı hümanist eğitimin gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamının gereği olarak dile getirmektedirler.

Tablo 23
(Öğrenciler)

Sizce hümanist eğitim anlayışının gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamı nasıl tanımlanabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Atölye ya da sınıf ortamının gerekli donanımda olması	“Öğrencinin ders için, sınıf ortamında gerekli olan araç-gereçlerinin tam olması ve bunlardan da öte, öğretim elemanlarının öğrenciyle birebir iletişim kurabilecek, sıcak bir ortamın sağlanması, iyi bir atölye ortamını tanımlayabilir.”	60	100	13	43
Öğretim elemanlarıyla birebir iletişim kurulabilecek sıcak bir ortamın sağlanması					
Fiziksel ortamın, renk seçimi gibi, psikolojik gereksinimlere de yanıt verecek nitelikte gerekirse uzman kişilerce yapılması	“Fiziksel ortam olarak donanımlı ve insan psikolojisini olumlu etkileyecek bir ortam olmalı.” “Mesela renkler değerlendirilmeli. Bazı renklerin psikolojik anlamları var. Onları değerlendirebiliriz. Sonuçta, resim bölümündeyiz. Bembeyaz bir duvar değil de, bizim kendimizi iyi hissedeceğimiz renkte sınıf ve atölyeler olmalı.”				
Çok işlevli, ışıklandırılmasının iyi yapılmış olması	“Boyanması ve ışıklandırılması, daha bizim görüşlerimize yönelik, bizim fikirlerimiz alınarak yapılmalı.” “Psikologlarla ortak karar verilebilir, bu daha tutarlı olacaktır. Çünkü renk seçimi göreceli, herkese göre beğeniler değişebilir.” “Rengi sonuçta gözardı edemeyiz.”				

Tablo 23
(Öğrenciler)

Sizce hümanist eğitim anlayışının gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamı nasıl tanımlanabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Çok işlevli, ışıklandırılmasının iyi yapılmış olması	İnsanlar kirli beyaz bir duvardan yaratıcılığı tetikleyen hiçbir elektrik alamazlar. Bu sonuçta işlere yansıyor. “Işıklandırma çok iyi olmalı. Ayrıca atölyeler kendi içinde yaratıcılığı olumlu etkiler biçimlere gerektiğinde dönüştürülmeli. Çok işlevli daha fonksiyonel olmalı.”	60	100	13	43
Öğrencilerden alınan birtakım paraların yine onların gereksinimleri için harcanması dileği	“Örneğin 1. sınıflardan 150 milyon lira öğrenci kartı parası alınmış. Bu paralar nereye gidiyor? Niye bizim atölyelerimiz ve sınıflarımız için harcanmıyor.”				
Kış koşullarına uygun sıcak ve sağlıklı koşulların okul idarecileri tarafından sağlanması	“Çok ilginç şeyler oluyor. Hava çok soğukken kaloriferler yanmıyor, hava sıcakken kaloriferler yanıyor. Ve bize diyorlar ki; “Yanmasını istiyorsanız, dilekçe yazın. İyi de niye bunu baştaki idareciler anlamıyorlar. İlle de dilekçe mi yazmak lazım? Bunu ben düşünmemeliyim. Bu benim işim değil. Bu düşünülmesi ve bana sunulmalı.”				
Atölyelerin yeterli büyüklüğe sahip olması	“Atölyelerimiz, yeterince büyük değil.”				

Tablo 23
(Öğrenciler)

Sizce hümanist eğitim anlayışının gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamı nasıl tanımlanabilir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretmen elemanlarının mutsuz ve heyecansız tavırlarının öğrenci motivasyonunu olumsuz etkilemesi	“Özel bir şey yok, çünkü hocalar da mutsuz. Yani insanların mutsuzluğu kurumlara yansır, çalıştığı yerlere yansır. Ve insanlara yansır, öyle bir heyecanları yok. Onların öyle bir heyecanı olmayınca benim de yok açıkçası onlara karşı.”	60	100	13	43
Eğitim sisteminde tüm olanakların öğrenciye verilmeye çalışılması doğrultusunda eğitimin de parasız olması	“Hümanist bir atölye, “ütopya” gibi bir şey o, bir ütopya. Bir kere eğitim sisteminde hoca benim için vardır ben hoca için değilim. Hoca benim için, çünkü buradaki hocalarda şöyle bir şey var, siz benim için buradasınız. Hayır sen benim için buradasın, eğer ben yoksam sen yoksun. O yüzden birkere atölye ortamında ne arasam yani fırçadan tutun, kağıt, yani benim ihtiyacım olan herşeyin olmasını isterim o atölyede. Belki çok bencilce birşey ama parasız eğitim olmasını isterim. Eşit anlamda herkesin eğitim görmesini isterim. İstedğim kadar okulda kalabilmek isterim, atölyeleri kullanabilmek, sömürmek isterim, şu okulu sömürmek isterim. Bunu şu anlamda söylüyorum, yani okulun olanaklarından sonuna kadar yararlanmak isterim, 5,5 ta buradan çıkmamız isteniyor bizim. Bazen kaçak çalışıyoruz.”				

Tablo 23' de görüldüğü gibi, görüşme yapılan öğrencilerin tamamının “Sizce hümanist eğitim anlayışının gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamı nasıl tanımlanabilir?” Alt problemine verdikleri yanıtlar aşağıdaki kategorilerle ifade edilmektedir.

- Atölye ya da sınıf ortamının gerekli donanımda olması
- Öğretim elemanlarıyla birebir iletişim kurulabilecek sıcak bir ortamın sağlanması
- Fiziksel ortamın, renk seçimi gibi psikolojik gereksinimlere de yanıt verecek nitelikte, gerekirse uzman kişilerce yapılması
- Çok işlevli, ışıklandırılmasının iyi yapılmış olması
- Öğrencilerden alınan birtakım paraların yine onların gereksinimleri için harcanması dileği
- Kış koşullarına uygun sıcak ve sağlıklı koşulların okul idarecileri tarafından sağlanması
- Atölyelerin yeterli büyüklüğe sahip olması
- Öğretmen elemanlarının mutsuz ve heyecansız tavırlarının öğrenci motivasyonunu olumsuz etkilemesi
- Eğitim sisteminde tüm olanakların öğrenciye verilmeye çalışılması doğrultusunda eğitimin de parasız olması

Tablo 22' de öğretim üyelerinin ortaya koydukları hümanist bir sınıf ya da atölye tanımı ile öğrencilerin bu konudaki beklentilerinin aynı doğrultuda olması hümanist eğitim anlayışı açısından olumludur. Ancak yeniden yapılanmanın aksayan en önemli yanlarından biri olan fiziki donanım yetersizlikleri, alt yapı eksiklikleri ve ekonomik koşullardan kaynaklanan problemler yeterli çözüme ulaştırılmadıkça, yukarıda belirtilen tanım ve beklentiler iyi niyetle yapılmış dileklerden, öğrencilerin deyimiyle (Tablo 23) birer ütopyadan öteye gidemeyecektir.

Atölye veya işliklerin sahip olduğu yeterli fiziksel koşullar ve donanımlar kadar, sınıfların olumlu atmosferi de kuşkusuz insancıl bir eğitim açısından önem taşımaktadır.

Öğrencilerin olumlu sınıf atmosferine ilişkin algılarını ölçen ölçeklerden sınıf atmosferi konusundaki ilk çalışmalarda, sınıf atmosferinin tanımlanması,

boyutlarının saptanması ve öğrencilerin sınıf atmosferine ilişkin algıları belirlenmeye çalışılmıştır (Trickett ve Moos, 1973; Walberg, 1968). Daha sonraki çalışmaların önemli bir kısmında sınıf atmosferi ölçekleri geliştirilmiştir (Fisher ve Fraser, 1981; Fraser, 1986; Fraser, Anderson ve Walberg, 1982; Treagust ve Fraser, 1985; Trickett ve Moos, 1973).

Bu ölçeklere göre olumlu sınıf atmosferinin en önemli özellikleri şunlardır: (a) Bütünleşme, kaynaşma, hoşlanma duyguları, (b) Öğrenci gelişimi, (c) Doyum, (ç) Derse katılım, (d) Amaca ve işe dönüklük, üretkenlik, (e) Düzenlilik, kurallarda netlik, (f) Yenilik, (g) İşbirliği ve yardımlaşma, (ğ); Öğretimin bireyselleştirilmesi, bireysel farklılıklara saygı gösterme, (h) Öğretmenin destekleyici tutumu, (ı) Dersin akıcılığı, (i) Sürtüşmenin azlığı (j) Öğrenci özerkliği.

Olumlu sınıf atmosferinin yaratılmasında önemli olan bu özelliklerin dengelenmesidir. Çünkü, fazla bütünleşme akademik amaçlardan uzaklaşmaya, fazla içe dönüklük kaygıya, öğretmenin destekleyiciliği bağımlılığa yol açabilir. Literatürde yer alan araştırma sonuçlarına ve olumlu sınıf atmosferi özelliklerine bakarak; olumlu atmosferin hakim olduğu sınıflarda derslerin huzur içinde, düzenli ve akıcı olarak, öğrenci gereksinimlerine yanıt verecek biçimde işlendiği, öğrencilerin bağımsız çalışmaya ve öğrenmeye özendirildiği ve derslerin sonunda önemli gelişmeler kaydettiği söylenebilir. Böyle sınıflar, hem herkesin kendini mutlu hissettiği, hem de çok şey öğrendiği sınıflardır (Ün Açıkgöz ve Özkal ve Güngör Kılıç, 2003:2-3).

Yine ABD’ de yapılan bir başka çalışmada üniversite öğrencilerinin %80’ i sınıflarını “sevimsiz”, “sıkışık” ve “rahatsız” gibi olumsuz sınıflar olarak değerlendirmişlerdir (Farrenkopf, 1974 : Sears, Peplau ve Taylor, 199). Çevre psikologlarının araştırmaları, söz konusu sevimsiz sınıfların akademik performansı da etkileyebileceğine işaret etmektedir. Örneğin, bir çalışmada bir sınıfa halı, minderli sıralar konmuş, ışıklandırma yumuşatılmıştır, normal sınıflarla karşılaştırıldığında güzelleştirilmiş bir sınıfta öğrencinin sınıf tartışmalarına katılımının 2-3 kat arttığı gözlenmiştir (Sommer ve Olsen, 1980). Güzel fiziki bir çevrede yaşamak hem insanın performansını, hem de insanlar arası ilişkileri olumlu yönde etkileyebilmektedir (Ertok, 2002:334).

4.14. On Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın on dördüncü alt problemi “Siz böyle hümanist bir eğitim atmosferini öğrenciler için hazırlama ve uygulama yaklaşımı içinde misiniz? Böyle bir yaklaşım içindeyseniz, bunu nasıl sağlıyorsunuz? Böyle bir yaklaşım içinde değilseniz, nedenleri nelerdir?” Şeklinde öğretim üyelerine yöneltilirken:

Aynı alt problem, “Siz öğrenci olarak böyle bir eğitim atmosferini hazırlama ve uygulama yaklaşımı içindeki öğretim elemanlarına sahip misiniz? Böyle bir yaklaşım içindelerse, bunu nasıl sağlıyorlar?” Şeklinde öğrencilere yöneltilmiştir. On dördüncü alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 24 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 25’ de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 24
(Öğretim Üyeleri)

Siz böyle hümanist bir eğitim atmosferini öğrenciler için hazırlama ve uygulama yaklaşımı içinde misiniz?

Böyle bir yaklaşım içindeyseniz, bunu nasıl sağlıyorsunuz?

Böyle bir yaklaşım içinde değilseniz, nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p><u>İçindeyim</u></p> <p>Bilgi teknolojilerinin öğrencilerin hizmetine sunulması</p>	<p>“Bölümde aynı zamanda yönetici olmam nedeniyle, göreve başladığım ilk günden itibaren bilgi teknolojilerinin öğrencilerin hizmetine sunulması için gayret ettiğimi ve bunda birkaç aylık sürede bile önemli bir başarı noktasına varmış olduğuma inandığımı ifade edebilirim.”</p> <p>“Eskiden bölüm olarak toprağın beş metre altında çalışırdık. Bölümümüzü üst kata çıkardık. Ekipman olarak zenginleştirdik. İki internet cafe kurduk. Atmış bilgisayardan öğrenciler bedava yararlanabiliyorlar. Yedinci ve sekizinci sınıfların her birinde otuz, kırk bilgisayar var. Onüç bilim dalının her bölümünde de, kendi katında öğrencilerin kullanması için yirmi, otuz bilgisayar var.”</p> <p>“Bölümümüze zaman zaman toplu kitap alımları yapıyoruz. Bir kumbara oluşturduk. Her ay oraya belli bir katılımda bulunarak, bir müzik seti ve CD ler aldık, öğrencilerin çalışmaları sırasında müzik dinlemeleri için. Ve bir fotoğraf atölyesi kurduk.”</p> <p>“Önce ortamı hazırlamak için çalışıyorum. Bölümdeki geçen yıla göre bu yıl özellikle mekan sıkıntımız biraz aşıldı. Son bir yıldır böyle eğitim veriyoruz. Atölyemiz artı öğretim elemanının yanında, bütün malzemelerini de koyabileceği, ders materyallerini koyup, dersin içine anında sokabildiği bir ortam var.</p>	4	30,76	5	29

Tablo 24
(Öğretim Üyeleri)

Siz böyle hümanist bir eğitim atmosferini öğrenciler için hazırlama ve uygulama yaklaşımı içinde misiniz?

Böyle bir yaklaşım içindeyseniz, bunu nasıl sağlıyorsunuz?

Böyle bir yaklaşım içinde değilseniz, nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bilgi teknolojilerinin öğrencilerin hizmetine sunulması	Bu ortamlarda mekanlar her ne kadar olsa da küçük geliyor onun sıkıntısı var, öğrencinin kalabalık olmasından bir sıkıntı var ama yeteri kadar vermeye çalışıyoruz öğrencilere.”	4	30,76	5	29
Bireysel farklılıkların bilinçle kavrandığı bir güven ortamının sağlanması	<p>“Kendi açımdan yaptığım şey şu, öğrencilere kavratılması gereken biçimsel artistik elemanlar, teknikler ve buna benzer şeyleri sürekli her hoca vermek zorunda. Ama nasıl verdiği o tartışma konusu. Ben öğrenciyi dikkate alarak böyle bir ortam sağlamaya çalışıyorum. En önemli kendi adıma yaptığım şey de şu; her birey özeldir, herkesin kişiliği farklıdır. Birikimleri farklıdır. Geldiği kaynaklar farklıdır. Bu yüzden her insanın yaratıcı etkinlikte, kendine özgü şeyler üreteceğini düşünüyorum. Veya şöyle düşünün; kuramsal açıdan, 18 yaşını bitirmiş herkes, yaratıcı sürece girmiş sayılır. Bizim insanımızın yaratıcılığına güven konusunda sıkıntıları var. Oysa gerekli güven ortamı sağlanırsa her birey yaratıcı olabilir. Bu nedenle ben böyle bir güven ortamı sağlamayı hedefliyorum ki, onlarda yaratıcılıklarını rahatça ortaya koyabilsinler.”</p> <p>“İlkokulda, ortaokulda ne vardır. Veli gereksinimi vardır. Burda veli yok, dolayısıyla öğrenci bir bireydir. Birey olmanın bilincinde olmalıdır o. Ben, onun birey olduğunun bilincinde olmalıyım.</p>	3	23,07	4	16

Tablo 24
(Öğretim Üyeleri)

Siz böyle hümanist bir eğitim atmosferini öğrenciler için hazırlama ve uygulama yaklaşımı içinde misiniz?

Böyle bir yaklaşım içindeyseniz, bunu nasıl sağlıyorsunuz?

Böyle bir yaklaşım içinde değilseniz, nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bireysel farklılıkların bilinçle kavrandığı bir güven ortamının sağlanması	Ve benim öğrencim bu okula geldiği zaman kendisi olarak benim karşıma gelmeli. Karşılıklı birey olarak haklarımızı ve sorumluluklarımızı bileceğiz.”	3	23,07	4	16
Paylaşımçı ve tartışmaya açık bir ortamın sağlanması	“Paylaşım ve tartışma. Bu hedeflere göre dediğim gibi o tartışma ortamını sağladığınız zaman hümanizm kendiliğinden geliyor, ortaya çıkıyor.” “Güncel sanat olaylarını takip etme açısından, sergileri takip etme açısından sanatçıların yeni getirdikleri yeni yaklaşımları sergileme açısından faydalı olmaya gayret ediyoruz. Biz de bunları öğrencilerle paylaşmaya çalışıyoruz.”	2	15,38	2	50
Sanat eğiticisinin insancıl bir kişiliğe ve yaklaşıma sahip olması	“Sanatçı insan hassas insan, duyarlı insandır. Sanat eğitimi veren kişi de bu duyarlılık yoluyla insanları eğitmeye çalışan kişidir. Dolayısıyla; öğretmenin sanatsal yeteneklerinin, duyarlılığın, onun şiddetten uzak, böyle daha insancıl düşünen bir kişilikte olmasını da gerekli kılıyor. Zaten o amaçla bu sanat eğitimi dediğimiz, okullara girmiş olan branşın temelinde insana saygı, insana değer verme, insanı temel alma vardır.” “Ben, birey olarak hümanist bir yaklaşım içersindeyim. Çünkü çağdaş eğitimin gerekliliğine, ilkelerine inanan bir insanım.”	2	15,38	4	66

Tablo 24
(Öğretim Üyeleri)

Siz böyle hümanist bir eğitim atmosferini öğrenciler için hazırlama ve uygulama yaklaşımı içinde misiniz?

Böyle bir yaklaşım içindeyseniz, bunu nasıl sağlıyorsunuz?

Böyle bir yaklaşım içinde değilseniz, nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Kültürel etkinliklerin en az öğretmen ve fiziki ortam kadar etkin ve gerekli olması	“Şimdi bu sadece benim elimde olan birşey değil, biraz önce fizik ortamda hoca çok değerlidir dedim ama, burada bölüm içindeki aktiviteler de en az hoca kadar önemli. Bunlar nedir? Resim olayı tek başına bir tablo oluşturma olayı değil, o tablonun veya her neyse heykelin, grafiğin, içeriğini oluşturacak bir ruh zenginliğine kavuşmaktır bu da, kültürel aktivitelerle olur. Yani öğrencinin müzikten diğer yan dallardan, tiyatrodan, edebiyattan, şiirden, haberdar olması ve o aktiviteleri yaşaması gerekir. Yani tiyatroya , operaya gitmesi gerekir, konserlere gitmesi gerekir. Bu yüzden resim eğitimi veren kurumların, diğer eğitim kurumlarından daha fazla istemleri vardır. Yani bulunduğu şehirde bu tür kültürel aktivitelerin bulunması gerekir. Müze olması gerekir, tiyatro salonu olması gerekir.Galerilerin, konser salonlarının olması gerekir ki çocuk beslensin. Resim tek başına sadece zanaat düzeyinde zevksiz birşey yapabilmekten çok, bütün insanlık tarihini bilmek konumunda. Onun için dağ başında bir resim bölümü kurmanızın çocuğa çok bir faydası olmayacaktır.”	1	7,69	5	50

Tablo 24
(Öğretim Üyeleri)

Siz böyle hümanist bir eğitim atmosferini öğrenciler için hazırlama ve uygulama yaklaşımı içinde misiniz?

Böyle bir yaklaşım içindeyseniz, bunu nasıl sağlıyorsunuz?

Böyle bir yaklaşım içinde değilseniz, nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrencinin sorumluluklarının bilincinde olarak özgür ve mutlu olabileceği bir ortam olması	“Öncelikle öğrenci atölyede bulunmaktan mutlu olacak. Çalışmalarını yapmaktan haz duyacak, sevecek. Ve yaratıcılıkla ilgili bir alanda olduğu için, alışıla gelmiş şeylerin dışına çıkma özgürlüğüne sahip olduğunu bilecek. Hatta beklentilerin tam zıddı bir ürün verebileceğini de bilecek. Ama bu karşı davranışa dönük hareketlerin, saygı ile ilgili sınırları aşması anlamına gelmediğini de hissedecek. Her şeyden önce algılama önemli. Alan sorumluluklarını da en sonunda taşıması gerektiğine inanacak.”	1	7,69	4	57

Tablo 24’ de görüldüğü gibi örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin tamamı, “Hümanist bir eğitim atmosferini öğrenciler için hazırlama ve uygulama yaklaşımı” içinde olduklarını ifade ederken; %30,76’ sı, “Bilgi teknolojilerini öğrencilerin hizmetine sunarak” bu ortamı hazırladığını dile getirmektedirler.

Tablodan açıkça görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin %23,07’ si, “Bireysel farklılıkların bilinçle kavrandığı bir güven ortamının sağlanmasının, hümanist bir eğitim ortamı için önemini” vurgulamaktadırlar. Öğretim üyelerinin %15,38’ i, “Paylaşımca ve tartışmaya açık bir ortamın sağlanması” nın ve yine %15,38’ i de “Sanat eğiticisinin insancıl bir kişiliğe ve yaklaşıma sahip olması” nın, hümanist bir eğitim ortamı açısından gerekliliğini dile getirmektedirler.

Tablo 24’ de belirtildiği gibi, bu konuda, öğretim üyelerinin %7,69’ u, kültürel etkinliklerin en az öğretmen ve fiziki ortam kadar etkin ve gerekli olduğunu

ifade ederken, %7,69' u da, "Öğrencinin sorumluluklarının bilincinde olarak özgür ve mutlu olabileceği bir ortam olması" görüşünü ortaya koymaktadırlar.

Tablo 25
(Öğrenciler)

Siz öğrenci olarak böyle bir eğitim atmosferini hazırlama ve uygulama yaklaşımı içindeki öğretim elemanlarına sahip misiniz?
Böyle bir yaklaşım içindelerse, bunu nasıl sağlıyorlar?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Hümanist anlayışa sahip öğretim elemanlarının güzel bir eğitim atmosferi için çaba sarfetmesi	<p>"Her öğretim elemanı için söylenememekle beraber güzel bir eğitim atmosferi oluşturmak için çok çaba harcayan öğretim elemanlarımız da vardır."</p> <p>"Genç, bize yakın öğretmenlerimiz bu çabayı gösteriyor."</p> <p>"Çaba göstermeye çalışan ama yine de başarılı olamayan hocalarımız var."</p>	15	37,5	8	47
Sınıfta insancıl dengeleri kurabilen yetkin ve donanımlı öğretim elemanlarının öğrenciyi olumlu yönde motive ediyor olması	<p>"Ben arkadaşlarıma göre çok şanslı olduğumu düşünüyorum. Öğretmenimle aramda çok güzel bir iletişim var. Bu öğretmenimin benim seviyeme inebilmesi, beni anlayabilmesi ile alakalı. Belki genç, hala öğrencilik aşamalarını unutmamasından kaynaklanıyor."</p> <p>"Mutluyum, sürekli atölyede kalmak istiyorum. Hocamız bütün insancıl dengeleri sınıfta çok iyi ayarlayabiliyor. Bir yerde dost, bir yerde öğrenci, bir yerde hoca gibi bize yaklaşabiliyor."</p> <p>"Bizim çok kaliteli bir hocamız var. Diğer atölyelerde verilmediği için, gelip gelişmek için bizim ödevlerimizi alıp, yapan öğrenciler var."</p>				

Tablo 25
(Öğrenciler)

Siz öğrenci olarak böyle bir eğitim atmosferini hazırlama ve uygulama yaklaşımı içindeki öğretim elemanlarına sahip misiniz?
Böyle bir yaklaşım içindelerse, bunu nasıl sağlıyorlar?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sınıfta insancıl dengeleri kurabilen yetkin ve donanımlı öğretim elemanlarının öğrenciyi olumlu yönde motive ediyor olması	<p>“Ben de şanslıyım. Biz de diğer atölyelerden duyuyoruz, boş geziyorlar. Bir şey yapmıyorlar. Çok çalışmamıza rağmen memnunuz, canımızın sıkılmasına vaktimiz yok.”</p> <p>“Bizim öyle bir sorunumuz olmuştu. Hocamız bizim için, en küçük renk detayına kadar internetten araştırmıştı.”</p>	15	37,5	8	47
Bazı öğretim elemanlarının özellikle atölye ders saatlerinde öğrenci dışındaki konularla ilgilenmesi	<p>“Atölyede hiçbir şekilde ilgi yok. Hocamız atölyede odasından çıkmıyor. Hocayla tartışmaya kadar gitti bu iş, yine de artı birşey olmadı.”</p> <p>“Ders saati boyunca odasına girip, bütün ders saati boyunca, bilgisayarında tavlama oynayan bir öğretim elemanının bana birşeyler vereceğine inanmıyorum.”</p> <p>“Lisede bazı şeyler görmemiş olsaydım, geçen sene 1. sınıftım. Hiçbirşey öğrenemeyecektim ki, 1. sınıftan, 2. sınıfa gelen arkadaşlarım biz hiçbir şey yapmadık, bütün yılımız bomboş geçti. Belki bir şeyler yapmak bizim elimizdeydi ama, atölyeye girdiğimiz zaman, bizi güdüleyici birşeyler olmalıydı. Hevesle gelmedik. Ve benim bütün yılım boş boşuna geçti.</p> <p>“Ayrıca, öğrencilerden kaynaklanan olumsuz bir şey olduğu zaman, bu öğretim elemanları, sorunu öğrencide arıyorlar.</p>	25	62,5	8	32

Tablo 25
(Öğrenciler)

Siz öğrenci olarak böyle bir eğitim atmosferini hazırlama ve uygulama yaklaşımı içindeki öğretim elemanlarına sahip misiniz?

Böyle bir yaklaşım içindelerse, bunu nasıl sağlıyorlar?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretim elemanlarının zaman zaman kendilerini sorgulayıp verdikleri eğitim ve öğretim konusunda öz eleştiri yapmaları gereği	Ama bence bunu kendilerinde aramalılar. Öz eleştiri yapmalılar. Bu neden böyle oluyor? Benden kaynaklanan bir şey var mı? Diye öğretmenler kendilerini sorgulamalılar.”	25	62,5	8	32
Bazı öğretim elemanlarının “not”u sözel, tavır ve uygulamayla bir tehdit aracı olarak kullanması	“Özellikle bizim atölyede, “not”un tehdit aracı olarak kullanıldığını çok gördüm. Zaten isteksiz, birşey görmüyoruz. Aslında iş yapsak da, yapmasak da notumuz kötü geliyor. Bu tehdit sözel, tavırla ve uygulamayla yapılıyor. Hepimizin sınıfta kalacağını söylüyor hoca. Bu tehditlerde herşey var.”				
Başta bilgisayar olmak üzere araştırma kaynaklarından öğrencilerin de yeterince yararlanmasının sağlanması	“Araştırma kaynakları yetersiz. Arkadaşlarıma katılıyorum. Örneğin burada bilgisayarı araştırma ya da kullanım amacı için kullanmayan bir sürü öğretmen gördüm. Öğrencinin de ondan yararlanması gerektiğini düşünüyorum.”				

Tablo 25' de görüldüğü gibi öğrencilerin kendilerine yöneltilen, “Öğrenci olarak hümanist bir eğitim atmosferini hazırlama ve uygulama yaklaşımı içindeki öğretim elemanlarına sahip misiniz? Böyle bir yaklaşım içindelerse, bunu nasıl sağlıyorlar?” Şeklinde sorulan alt probleme ilişkin yanıtları içeren kategoriler şunlardır:

Öğrencilerin %37,50' si:

- Hümanist anlayışa sahip öğretim elemanlarının güzel bir eğitim atmosferi için çaba sarfetmesi,
- Sınıfta insancıl dengeleri kurabilen yetkin ve donanımlı öğretim elemanlarının öğrenciyi olumlu yönde motive ediyor olmasını dile getirirken;

Öğrencilerin %62,50' si:

- Bazı öğretim elemanlarının özellikle atölye ders saatlerinde öğrenci dışındaki konularla ilgilenmesi,
- Öğretim elemanlarının zaman zaman kendilerini sorgulayıp verdikleri eğitim ve öğretim konusunda öz eleştiri yapmaları gereği
- Bazı öğretim elemanlarının “not”u sözel, tavır ve uygulamayla bir tehdit aracı olarak kullanması,
- Başta bilgisayar olmak üzere araştırma kaynaklarından öğrencilerin de yeterince yararlanmasının sağlanması

gibi hümanist olmayan anlayışlar konusundaki düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Tablo 25' de açıkça görüldüğü gibi öğrencilerin %37,50' si, “Kendilerine hümanist bir ortam hazırlama gayreti içinde olan, nitelikli öğretim elemanlarına sahip olduklarını” dile getirirken, öğrencilerin %62,50' si de genellikle “Nitelsiz ve donanımsız öğretim elemanları nedeniyle hümanist eğitim anlayışından uzak eğitim ortamlarıyla ilgili sorunlarını” ifade etmektedirler.

Bu bulgular, genel bir değerlendirme yapıldığında, öğretim üyelerinin tamamı tarafından dile getirilen (Tablo 24) “Hümanist bir eğitim atmosferini öğrencileri için hazırlama ve uygulama yaklaşımı içinde olmalarının” yeterli olmadığı bulgusunu ortaya koymaktadır.

Eğitim ortamları, öğretmen-öğrenci ilişkileri açısından değerlendirildiğinde Küçükahmet'e (Ün Açıkgöz, 1996: s. 6'daki alıntı) göre, öğretmenin kişiliği olumlu

bir sınıf atmosferi yaratılmasında etkili olmakta ve sınıf atmosferi bir kez oluştuktan sonra öğrenciyi sınıf dışında da etkilemeye devam etmektedir.

Sınıf toplumsal bir çevre olarak ele alındığında bütün toplumsal çevrelerde olduğu gibi insan ilişkilerinin önemi yadsınmaz. Öğrenci kendisini, yakınlık duyduğu, kendisine değer veren ve dostça davranan bir öğretmenin sınıfında, kendisine yakınlık göstermeyen bir öğretmenin sınıfında olduğundan çok daha rahat hissedecektir. Öğretmen ve öğrenci arasında karşılıklı güvene ve saygıya dayalı sıcak ilişkilerin kurulduğu sınıflarda üretkenlik artacak, disiplin sorunları azalacak, eğitimsel amaçlara ulaşma olasılığı yükselecektir.

Yapılan araştırmalar da bu noktayı destekleyen bulgular ortaya koymaktadır. Örneğin, başarılı ve başarısız öğretmenleri karşılaştıran Ryans, “başarılı” öğretmenlerin öğrenciyi övme, okuma, öğrenciyle ilgilenmekten zevk alma, çeşitli sosyal gruplara katılma vb. davranışları “başarısız” öğretmenlerden daha fazla gösterdiklerini ortaya çıkarmıştır. “Başarısız” öğretmenler öğrenciyle kendisi arasında mesafe koymakta, övgüden çok eleştiri getirmekte, duygusal olarak da uyumsuzluk göstermektedir. Flanders’ da başarıları öven, öğrencilere değer veren kendisi öz konuşan ve öğrenciyi çok konuşturan öğretmenlerin başarılı olacağını belirtmektedir (Ün Açıkgöz, 1996: 6).

Kuşkusuz hümanist eğitim ortamları, yukarıda tanımlanan insancıl yaklaşımlı, yetkin ve başarılı öğretmenlerin yanı sıra öğrencilere sağlanan fiziksel koşullarla da desteklenmelidir.

Sanat eğitimi alan öğrencinin mekansal ve çevresel rahatlığının içine kitle iletişim araçlarının, olanaklar dahilinde mekan ortamında bulunması gerekmektedir; çünkü artık çağımız sanatın içine teknolojik (fotoğraf, video, kamera vb.) aletleri almıştır. Tabii ki slayt makinesi gibi pek çok araç-gereç daha mekan yokken düşünülememektedir. Tezcan, (Ertok,1994: s.56’daki alıntı) bu konuda görüşlerini şöyle belirtmektedir: “Araç-gereç, bina ve tesislerin yetersizliği de amaçların gerçekleşmesine engel olan öğelerdir. Özellikle öğretimde bu araçların yetersizliği, öğrenciyi ezberciliğe yöneltmektedir.” Pratik hayatın gerektirdiği bilgi ve becerililiklere sahip bir amacın gerçekleşmesi, bir yönden de, araç-gereçlerin varlığına bağlıdır. Kaldı ki okullarda bunlardan yoksun

olan çocukların ailelerinin ekonomik olanaksızlıkları da buna eklenirse bu amaçların gerçekleştiğinden söz edilemez.

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%62,50' si) dile getirdiği “Başta bilgisayar olmak üzere araştırma kaynaklarından öğrencilerin de yeterince yararlanmasının sağlanması” konusunda Kongar’ın (1999:73) görüş ve değerlendirmeleri önemli ve dikkat çekicidir:

Çağdaş eğitimcilerin unuttuğu çok önemli bir gerçek, eğitimin, teknolojinin geliştirilerek sürdürülmesi amacıyla da dönük olduğudur. Bir başka deyişle, eğitim, insanoğlunun teknolojik birikimini de bireye aktarır. Ancak bu birikimin aktarılması yoluyla, onun üzerine yeni gelişmeler eklenebilir.

Bireye toplumsal değerlerin aktarılması, ya da istenilen davranış biçimlerinin kazandırılması, aslında bir ideoloji taşıyıcılığıdır. Öte yandan, bireye, teknolojik bulguların ve bilgilerin de eğitim yoluyla aktarıldığı düşünülürse, bir toplumun, eğitim yoluyla, kendi teknoloji ve ideolojisini bireye aşılacağı ortaya çıkar.

Yukardaki çözümlemenin ışığı altında, eğitimi bir kez daha tanımlarsak, onun, « bir toplumun teknoloji-ideoloji dengesini bireye aktarma yolu » olduğunu görürüz. Pek doğal olarak, ancak mevcut olan bir olgu ya da kavramın aktarılması olanaklıdır. Bir toplumda teknoloji-ideoloji dengesi yoksa, onun bireye aktarılması da söz konusu olamaz. Dengesizlik durumlarında aktarılan olgu ve kavramlar, bireyi teknolojik uyumsuzluğa, ideolojik kargaşaya itmekten başka işe yaramaz. Onu çevresinden yabancılaştırır. Böylece, bireyle toplumun bütünleşmesi amacıyla yönelik olan eğitim, bireyi toplum dışına itmenin aracı olur.

4.15. On Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın on beşinci alt problemi “Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?” Şeklinde ifade edilmiştir. On beşinci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 26 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 27’ de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 26
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının,
Öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p><u>Yeterli olmaması</u> Genel eğitimle ilgili bir sorun olması</p>	<p>“Belki genel anlamda bir bozukluk ama pek sunmuyor. Bu genel eğitim ile ilgili. Sadece bir kolun işlemesi olmuyor.”</p> <p>“Yeterince değil, kısmen böyle bir imkan sunduğunu söyleyebilirim.”</p> <p>“Görecelidir. Anadolu Üniversiteleri yeni kurulmuştur.Böyle bir atılım vardır.Ancak genel olarak baktığımızda tam olarak sunduğunu söyleyemeyiz.”</p> <p>“Eğitim fakültelerinin değil, diğer üniversitelerin de sunduğunu ben zannetmiyorum. Bir pencereden iki kişi bakarsa birisi gökyüzünü, diğeri yerdeki çamuru görür. Sanat eğitimi bir geneldir. Sanat eğitimi içinde tıp var, hukuk var, psikoloji var, hepsi var.”</p>	7	53,84	9	20
<p>Yeniden yapılanmanın adı ve yeniden yazılımı dışında herhangi bir değişikliğe neden olmaması</p>	<p>“Şimdi bütün sorun şu; programları değiştirerek eğitimi insancıl yapmak ya da bu tür atmosferleri sağladığını düşünmek çok kolay değil. Çünkü eğitim denilen şey sadece programlardan oluşmuyor. Eğitimcilerin niteliği, eğitim yapılan yerin özellikleri, donanımlar, diğer bütün her şey, o eğitimin insancıl atmosferine katkısı var. Yeniden yapılandırma programı gündeme geldiğinde, dünya bankasından alınan kredilerle, atölyelerin görüntülerinin değişeceğini düşündük, biz örneğin hepimiz. Belki işte multi-vizyon birtakım şeyler gelecekti.</p>				

Tablo 26
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının,
Öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın adı ve yeniden yazılımı dışında herhangi bir değişikliğe neden olmaması	Belki bütün atölyelerde projeksiyonlar olacaktı. Kitap açısından zenginleşecekti. Ama benim gördüğüm o günden bu güne, bu anlamda odalara birer bilgisayarın girmesi dışında, zaten artık şu anda bakkal bile bilgisayar kullanıyor. Bu da çok artı bir şey değildir diye düşünüyorum. Hiçbir şeyin değiştiği kanısında değilim. Yani programın adını değiştirip, programı yeniden yazdığınızda, onu insancıl yapamazsınız, diğer şeylerle birlikte yapmanız lazım.....”	7	53,84	9	20
Öğrencinin duyuşsal ve duygusal yönünü çok iyi desteklememesi	<p>“.....O anlamda ayrıca, işin duygusal ve duygusal yönünün dikkate alınarak hazırlandığını da sanmıyorum.”</p> <p>“Ben çok iyi desteklediğini düşünmüyorum. Destekleme çabası içerisinde, yüksek öğretim de hakikaten bir yenilenme çabası içerisinde. Biz özgürlenmeye, özgürlüğün ne olduğunu daha daha yeni bulmaya çabalayan bir toplumuz. Ama ben herşeyin iyi olacağına inanıyorum, asla ümitsiz değilim.....Bizim ciddi anlamda revizyona ihtiyacımız var olması gerektiği için.”</p>				

Tablo 26
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının,
Öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Kuramsal dersler, atölye dersleri ve uygulamalar arasındaki dengenin iyi sağlanamamış olması	“Daha önceki aksamalar şunu getiriyor. Bu konuda eksik bırakabiliyor öğrenciyi. Şimdi kendi duygularını daha rahat sorgulayabileceği, oluşturabileceği alana özgü mekanlardaki problemler, bunun karşılığında kuramsalda birdenbire karşısına çıkan ağır bir program ve bu programın içinde okul uygulamaları ile beraber çok yoğun zaman dilimini işgal eden bir durum söz konusu olunca, öğrenci çok şey yapmak, koşturmak durumunda kalıyor. Belki bu olumsuz bir etki oluyor. Öncelikleri değişebiliyor öğrencinin. Program bunu zorunlu kılıyor. Bizim atölye, ortamımızda hemen kalkıp gidilecek, hemen oturulabilecek, hemen ders zili çaldı, girilebilecek, bir program olmadığını tahmin edersiniz. Derse giriş yapması, o algılarını kullanabilir duruma gelmesi, bunlar süreç işi. Yani saatlerin dışına taşan bir iş. Bir çok çalışma ve uygulama için içine girince, bu süreçler kısaldı. Şöyle örnek vereyim; mesela koşturarak staja gidiyor, başka bir ilçeye, birkaç saat yol sürüyor, daha sonra dönüyor, çünkü dersler devam ediyor. Giysi değiştirmek zorunda kalıyor burada. Okul ve atölye ortamı aynı değil. Tabii ki bir tuvalin karşısına pat diye oturmak ve havaya girmek ve çalışmalarını hissederek oluşacak sürecini algılayabilmek, onu yaşayabilmek eksik kalıyor. Tam çalışırken kalkmak zorunda kalabiliyor. En sakıncalı yönü buydu programın.”	7	53,84	9	20

Tablo 26
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Kuramsal dersler, atölye dersleri ve uygulamalar arasındaki dengenin iyi sağlanamamış olması	“Dediğim gibi zaten bu daha çok teorik derslerde var. Ama şimdi şunu söyleyeyim. Şimdi hep burada açıklarken özel öğretim yöntemlerini merkez olarak gösterdim. Bana göre çok önemli. Bu yeni yapılanmadaki öğrenci merkezli ve tartışmalı bol örnekli, bol dokümanlı sistemin önderliğini özel öğretim yöntemleri dersi yaptı bu konularda.”	6	46,15	12	29
Uygulanan sanat eğitiminin duyuşsal ve duygusal olduğu kadar bilişsel de olması	“Şimdi bizim eğitimimiz sadece duyuşsal, duygusal değil, bilişseldir de aynı zamanda. Yani zeka ile ilgilidir. Zaten sanatçı çok zeki insandır. Biliyorsunuz “çoklu zeka” kuramı var. Howard Cartner’in, Harward Üniversitesi’nden bu kurama göre zeki insanın tanımlaması değişmiştir. IQ’ su yüksek olan insan zeki değildir. IQ çöpe atılmıştır. Onun yerine farklı zeka alanlarının dikkate alındığı bir eğitim sistemi gündemde. Türkiye’de de çok popüler, birçok okul bunu uygulamaya çalışıyor artık. Onun için çoklu zeka kuramına yön veren olay aslında sanat olgusudur. Picasso’nun zeki olmadığını söylemek mümkün mü? Ama IQ testini uygularsanız zeki çıkmayabilir. Çünkü IQ testi dediğin sonuçta; bir bilgi daha doğrusu belirli zeka alanlarını ölçen bir testtir. Yani mantık, matematik ve dil zekası ağırlıklı bir testtir. Halbuki onun yanı sıra 6-7 tane daha farklı zeka alanları da vardır. Müzik zekası, görsel, uzamsal zeka, doğal zekası, intrapersonel dediğimiz içsel zeka, dışsal zeka.				

Tablo 26
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının,
Öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı		
		f	%	f	%	
Öğretmenin niteliği başta olmak üzere ancak gerekli koşullar sağlanırsa programın böyle bir yaklaşımı içermesi	Bütün bunlar farklı zeka alanlarının da mantık, matematik zekası kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur.”	6	46,15	12	29	
	“Kesinlikle sunuyor, ben o düşüncedeyim. Ama tabii sunuyor derken programın kendisi sunmaz, bunu sunacak olan, yine de kimdir? Öğretmenin kendisidir. Bunu sunacak olan öğretimin, öğretmenin ve o gerekli koşulların yerinde olması kaydıyla da, program açısından herhangi bir problem olduğunu düşünmüyorum.”					
	“Programın içeriğine baktığımda, güzel şeyler var yani istendiğinde öğrencinin duyuşsal yönüne hitap eden çok etkinlikler var. Ama onları anlatabilecek ortak bir dil gerekli.Bizim bu yeniden yapılanmadan sonraki eğitim fakültelerinin ana sanat yapısı, ana sistemi 4 disiplin dediğimiz estetik, eleştiri, sanat tarih, uygulama üzerine kuruludur. Şimdi zaten bunlar insanın duyuşsal ve görsel yönüne hitap eden dersler, insancıl yaklaşımlardır. Konu sınırlaması zaten bizim programlarımızda yok, istediğin konuyu alabileceksin. Öğretmen tamamen özgür, öyle olması lazım. Yani bunlar özünde zaten var ama işte onu tam uygulamak önemli.”					
	“Bir defa sanat olayı dediğimiz zaman bütün alanlar yani sadece görsel sanatlar değil, buna müziği dahil edebilirsiniz, edebiyatı, şiiri, hikayeyi, romanı herşeyi dahil edebilirsiniz.					

Tablo 26
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretmenin niteliği başta olmak üzere ancak gerekli koşullar sağlanırsa programın böyle bir yaklaşımı içermesi	Duygu seyirinden meydana gelir, duygu yoğunluğundan meydana gelir..... Tabii ki biz bu ortamı sağlamaya çalışıyoruz öğrencilere.” “Program bir atmosfer sunmaz. O atmosfere fiziki ve sosyal çevrenin etkisi daha fazladır. O program, en nihayet sözel olarak uygulanacak, hocanın, öğretmenin uygulanmasında klavuzluk yapacağı bir programdır. Klavuzluk nedir? Bir öğrencinin görsel deneyimini zenginleştirmek. Eğer içinde bulunduğu fiziki ortam, çevre şehir çevresi, öğrencinin görsel deneyimi zenginleştirecek verileri vermiyorsa hoca ne yapsın?”	6	46,15	12	29

Tablo 26’ da görüldüğü gibi örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin yaklaşık yarısı (%53,84’ ü), “Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferini” yeterince sunmadığını ifade etmektedirler. Öğretim üyelerinin bu görüşlerini dile getirdikleri kategoriler şunlardır:

- Genel eğitimle ilgili bir sorun olması
- Yeniden yapılanmanın adı ve yeniden yazılımı dışında herhangi bir değişikliğe neden olmaması
- Öğrencinin duyuşsal ve duygusal yönünü çok iyi desteklememesi
- Kuramsal dersler, atölye dersleri ve staj uygulamaları arasındaki dengenin iyi sağlanamamış olması

Yine Tablo 26' da açıkça görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin %46,15' i ise, “Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, yeterli, hümanist bir eğitim atmosferi sunduğu” görüşündedirler.

Bu görüşleri içeren kategoriler şunlardır:

- Teorik derslerde bu ortamın sağlanması
- Uygulanan sanat eğitiminin duyuşsal ve duygusal olduğu kadar bilişsel de olması
- Öğretmenin niteliği başta olmak üzere ancak gerekli koşullar sağlanırsa programın böyle bir yaklaşımı içermesi

Tablo 27
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedeni Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretim elemanına ve bölümün fiziki ve sosyal olanaklarına göre bu durumun değişkenlik göstermesi	“Öğretim elemanına ve bölümün fiziki ve sosyal olanaklarına göre değişken bir durum olduğunu söyleyebiliriz.”	60	100	10	25
Yeniden yapılanmanın uygulanmasından önce ülke koşullarından kaynaklanan olanaksızlıkların ve yaşamsal gereksinimlerin giderilmesi	“Bu yeniden yapılanmayla ilgili aslında benim şöyle bir görüşüm var; bu aslında belki de herşeyi özetliyor. Tabii ki burada insancıl hocalarımız bizi seviyor, biz de onları seviyoruz ve saygı duyuyoruz. Bir kere biz gelişmemiş bir ülkeyiz. Az gelişmiş falan değil, gelişmemiş bir ülkeyiz.....orada vardır, orası Amerika çünkü, orası zengin bir ülke. Bu ülkenin bu kadar parası yok. Yani bu resim bölümüne ödenek yok biliyor musunuz? Verilmiyor ve ben şunu söylüyeyim, bu sistem, şu yeniden yapılanma denilen şey mükemmel bir şey aslında.....ve ben bunu öğrendim, sindirdim de ama suya yazı gibi bir şey, göze sürme gibi bir şey. Türkiye nin şu koşullarında bence lüks. Çünkü öğrenci öyle şeyleri düşünüyor ki; boya yok, fırça yok, bu çocuk resim yapacak, bir kere resim çok pahalı bir sanat. Heykel seramik zaten pahalı bir sanat. Çok bohem....İşte nerede kalacak? Kalacak yeri yok. Yemek yiyecek, buradaki yemekhanenin açılmasını bekliyor, böyle çocuklar var.				

Tablo 27
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın uygulanmasından önce ülke koşullarından kaynaklanan olanaksızlıkların ve yaşamsal gereksinimlerin giderilmesi	O yüzden şunu da geçelim, eğitim ne kadar veriliyor da yeni bir sistem üzerine otursun...insanlar karnını doyuramıyor. Urfa'da eğitim yok. Urfa'da eğitim yoksa İstanbul'dakinin faydası ne?"	60	100	10	25
Etkin/aktif öğrenmede öğrencilerden istenen araştırmalardan önce gereken yöntemlerin öğretilmesi	"Bize aktif öğrenme anlatıldı. Siz araştırıp, dersi anlatacaksınız denildi. Ancak biz birşey bilmiyoruz. Bize önce nasıl araştıracağımız, yöntem anlatılmalı, sonra bizden istenilmeli."				
Yetersiz ekonomik koşulların öğrenciyi olumsuz yönde etkilemesinden dolayı öğrencilerin maddi olarak desteklenmesi	"Maddi kaygı duyuyoruz. Örneğin çoğumuz yurtlardan buraya yol parası yüzünden yürüyerek geliyoruz." "İstediğimiz malzeme, boya ya da kitabı alırken düşünüyoruz. Bu konuda kesinlikle bu sistem ya da devlet bizi desteklemeli."				

Tablo 27
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Mezun olduktan sonra öğretmenliğe atanma garantisi olmayan öğrencilerin ders saatleri dahil çoğu zamanlarını KPSS sınavlarına hazırlanmayla geçirmesi	<p>“KPSS sınavı yüzünden, adeta formasyon derslerinde bu sınava hazırlanıyoruz. Çünkü, atanma garantimiz yok. Gelecekte emin değiliz.”</p> <p>“Zamanımız boş kalsın diye sistem bunu ayarlasa da, biz bu zamanı, KPSS hazırlık dersanelerinde geçirmek zorunda kalıyoruz. Resim yapmak, sanatla uğraşmak yerine KPSS testlerine çalışmak zorundayız adeta.”</p>	60	100	10	25
Bazı öğretim elemanları tarafından özellikle atölye ve sanat alan derslerinde öğrencinin ruh hali ve bireysel farklılıkları gözetilirken, aynı duyarlılığın kuramsal derslerde gösterilmemesi	<p>“Şimdi açıkçası sanat derslerinde, atölye derslerinde, bu hocalarımız tarafından gözetiliyor, dikkat ediliyor. Artı hocalarımız daha da ileri giderek, bireysel farklılıkları gözeterek, herkesin ruh halini, karakter kişilik yapısını gözeterek hareket ediyor. Fakat maalesef biz bunu teorik derslerde göremiyoruz.”</p> <p>“Biz de katılıyoruz. Teorik derslerde de açıkçası o rahatlık, kendimizi ifade edebilme şansını göremiyor, bulamıyoruz. Bu o derslerdeki bütün hocalarımız için geçerli değil.”</p>				

Tablo 27’ de görüldüğü gibi, öğrencilerin tamamı “Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının “Öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?” Sorusunu şu kategorilerle yanıtlamışlardır:

- Öğretim elemanına ve bölümün fiziki ve sosyal olanaklarına göre bu durumun değişkenlik göstermesi,
- Yeniden yapılanmanın uygulanmasından önce ülke koşullarından kaynaklanan olanaksızlıkların ve yaşamsal gereksinimlerin giderilmesi,
- Etkin / aktif öğrenmede öğrencilerden istenen araştırmalardan önce gereken yöntemlerin öğretilmesi,
- Yetersiz ekonomik koşulların öğrenciyi olumsuz yönde etkilemesinden dolayı öğrencilerin maddi olarak desteklenmesi,
- Mezun olduktan sonra öğretmenliğe atanma garantisi olmayan öğrencilerin ders saatleri dahil çoğu zamanlarını KPSS sınavlarına hazırlanmayla geçirmesi,
- Bazı öğretim elemanları tarafından özellikle atölye ve sanat alan derslerinde öğrencinin ruh hali ve bireysel farklılıkları gözletirken, aynı duyarlılığın kuramsal derslerde gösterilmemesi.

Tarihî süreç içerisinde öğretimi etkili kılmak için birçok kuram, model ve strateji geliştirilmiştir. Araştırmalar bir yandan kuram ve model geliştirmeye, diğer yandan kuram ve modellere uygun strateji, yöntem ve teknikler geliştirmeye yönelmiştir. Bu noktadaki arayışlar teorik ve uygulamalı çabalar şeklinde devam etmektedir. Öğrenme anlayışındaki değişimler, öğretim anlayışına da yansımıştır. Son zamanlarda öğrenme stratejisi, öğrencinin kendi bilişsel davranışlarını düzenlediği içsel anlamda örgütlenmiş beceriler ve kontrol süreçleri olarak ele alınmaktadır. Açıköz’e göre öğretim stratejisi, öğrencinin öğrenmeyi gerçekleştirmek için duyuşsal durumunu etkileyecek, bilgi seçip örgütlenmesine yardımcı olacak çabalara ilişkin kararlar ve davranışlardan oluşur (Açıköz, 1996). Günümüzde öğrenmenin dış uyarıcıların bir ürünü değil, bilişsel süreçlerin ürünü olduğu anlayışı yaygın kabul görmeye başlamıştır (Beydoğan; 2002:34). Bir başka değerlendirmeye, gelişim gibi öğrenme de davranışta kalıcı değişimler yaratır. Ancak öğrenmeye ilişkin değişimler daha belirgindir ve gelişimin özellikle bilişsel yönünü

doğrudan etkiler (Küçükkaragöz, 2004:77). Aynı zamanda bugün düşünülen eğitim-öğretim modelinin bilişselliğin yanı sıra duyuşsallığı, düş gücünü, imgesel düşünmeyi, yaşantıları, istek, ilgi ve yetenekleri de hesaba katarak bireyi bir bütün olarak geliştireceğine inanılmaktadır. Öğrencilerin, hem bilişsel, hem de duyuşsal özelliklerini birarada önemseyen ve bu yetileri birbiriden ayırmadan geliştirmeyi hedefleyen bu modelle bireyselliği duyumsayan, özgür zihinli ve özgürce davranan, yaratan, kendi kimliğinin, ulusal kimliğinin, yetilerinin bilincinde, kolay iletişim kurabilen, çevreye hemen uyum sağlayabilen bireyler eğitmek mümkün olabilir (Kale, 2003:196-197).

Bu doğrultuda Tablo 26' da öğretim üyelerinin %53,84' ünün "Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, "Öğrencinin duyuşsal ve duygusal yönünü çok iyi desteklememesini ifade etmelerine karşın; yaklaşık yarısının (%46, 15' i) "Yeniden yapılanmada uygulanan sanat eğitiminin duyuşsal ve duygusal olduğu kadar bilişsel olması" nı dile getirmeleri sevindiricidir.

Ancak diğer yandan Tablo 27' de öğrencilerin (%100' ü) sözünü ettiği, yeniden yapılanma tarafından benimsenen ve bugün çağdaş eğitimde savunulan "Etkin / aktif öğrenmede öğrencilerden istenen araştırmalardan önce gereken yöntemlerin öğretilmesi" dileği öğretim elemanları tarafından öncelikle yapılması gereken bir zorunluluktur.

Etkin / aktif öğrenmenin sanat eğitimi açısından yararlarını Özsoy (2003: 94-95) şöyle ifade etmektedir:

Eğitimciler öğrenmeyi olabildiğince etkin (aktif) hale getirmenin yollarını geliştirmek için işbirliği içinde olmalıdırlar. Etkinlik, öğrenen birey kişisel olarak bağlantılı olduğu sürece mantıksal, sözel ya da fiziksel olabilir. Görsel sanatlar öğretmeni eğitimi sadece atölye yaklaşımıyla "yaparak öğrenmeyi" ve "hazırcı öğrenmeyi" eşit görmemelidir. Bazı atölye etkinlikleri öğrencileri etkin öğrenciler olarak içine almayacağı gibi, sanat tarihi ve sanat eleştirisi gibi öğrenme de oldukça etkin kılabilir. Etkin (aktif) öğrenmenin anlamı, öğrencilerin görsel sanatlarla ilgili disiplinlerde profesyonellerin yaptıkları şeyleri yapmalarındır. Öğrenciler sanat tarihinin bir parçası olarak sergiler oluşturabilirler, sanat eleştirisinin bir parçası olarak gazete makaleleri yazabilirler, estetik sorgulamanın bir parçası olarak bir tartışmayı yönetebilirler ya da bir sanat eserini yaratmadan önceki araştırmayı yürütebilirler. Öğrenciler, bazı dışsal istekleri yerine getirme hareketine kolayca gitmediği sürece tüm bunlar etkin öğrenmenin içine girebilir. Etkin öğrenme öğrencilere yeni konuları önceki bilgilerle ilişkilendirme ve okul deneyimleriyle kendi çalışmalarında bağlantı kurmada yardımcı olur.

Etkin öğrenme, öğrencinin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, kendi öğrenmesi ile ilgili kararlar aldığı ve karmaşık düşünme süreçlerini kullanmaya zorladığı bir öğrenim modelidir. Zaten bir öğretim modeli olmasına karşın; adında “öğrenme” teriminin kullanılmasının bir nedeni de budur. Öğrenci öğrenme sırasında hangi amaçlara ulaşacağı, öğrenirken nasıl bir yol izleyeceği, ne zaman ara vereceği, nerede eksiklerinin olduğu gibi konularda kendisi karar verir. Öğretmen, geleneksel eğitimde olduğu gibi öğrencinin öğrenmesi ile ilgili kararları alan, bilgi aktaran öğretmen değildir. Etkin öğrenme sınıfları, öğretmenlerin konuşmaların çoğunu yaptığı; öğrencilerin ise, sıralar halinde oturarak öğretmeni dinlediği sınıflar değildir. Etkin öğrenme sınıflarında öğretmen gereksinim duyulduğu zaman devreye girer. Onun işi, çeşitli öğrenme etkinliklerine katılan öğrenciler arasında dolaşarak yardıma gereksinim duyanlara yardım etmektir. Geleneksel öğretimde öğrenciler kendilerine sunulanları tekrarlarlar (Açıkgöz ve Kasap Sucuoğlu ve Gökdağ, 1999:301-302).

Freire’ nin (2003:48) değerlendirmesine göre geleneksel öğretim:

Okul içinde veya dışında, herhangi bir düzeydeki öğretmen-öğrenci ilişkisinin dikkatli bir analizi, bu ilişkinin temel olarak ‘anlatı’ niteliğinde olduğunu ortaya koyar. Bu ilişki, anlatan bir özne (öğretmen) ve sabırla dinleyen nesnelere (öğrenciler) oluşur. Anlatılan şeyler ister değerler, ister gerçekliğin ampirik boyutları olsun, anlatılma sürecinde cansızlaşma ve taşlaşma eğilimindedir.

Etkin öğrenmede ise, öğrenci bilgiyi yorumlar, dönüştürür ve yeniden yapılandırır (Açıkgöz, 1998; Marzano, 1992). Öğretmenin amacı, öğrencinin yaşantılarından anlam çıkarmasına yardım ederek onun öğrenmesini kolaylaştırmaktır (Wittrock, 1978).

Bonwell ve Eison’ ın (Söylemez, 2004: s.399’deki alıntı) tanımına göre de: “Öğrencinin katılımını ve yaptığı şeyler hakkında düşünmesini sağlayan bir çok etkinliği içeren etkin öğrenme” nin çok çeşitli uygulama biçimleri vardır. Bunlar, tartışma yöntemleri, düşün-eşleş-paylaş yöntemi, kısa yazılar yazdırma, kısa sınavlar yapma, beyin fırtınası şeklinde sıralanabilir (Söylemez, 2004: 399).

Kuşkusuz, etkin öğrenmenin ne olduğuna ilişkin açıklamalar etkin öğrenme düşüncesinin sınıflarda uygulanması için yeterli değildir. Üstelik yalnızca bu açıklamalardan hareket ederek etkin öğrenmeye uygulamaya çalışmak birçok yanlışlığa yol açacaktır. Etkin öğrenme yanlış ya da eksik olduğu için olumsuz sonuçlar elde edilebilir. Bu durumun en iyi örnekleri ülkemizde gözlemlenmektedir.

Ne yazık ki ülkemizdeki öğretmenlerin mesleki gelişimleri ile ilgili araştırma sayısı çok azdır (Açıkgöz. 1996). Oysa öğretmenler değişip gelişmeden okulları iyileştirmek olanaksızdır. Hatta çoğu zaman öğretmenlere yetiştirme programları sunmak bile yetmemektedir. Belli bir yetiştirme programından geçmiş öğretmenlerin bazıları yenilikleri uygulayabilirken (Joyce ve Showers. 1980; Stein ve Wang. 1988) bazı durumlarda bu gerçekleşmemekte, yenilikler kurumsallaşamamaktadır (Duffy ve Roehler. 1986. Porter. 1986). Örneğin Açıkgöz (1990) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada işbirlikli öğrenme tekniklerini uygulama becerisini kazandırmayı amaçlayan bir programdan geçen öğretmenlerin bazılarının “nasılsa bizim okullarda böyle yenilikler uygulanmaz” düşüncesiyle yeni öğrendiklerini denemeye bile girişmedikleri ortaya çıkarılmıştır (Açıkgöz ve Kasap Sucuoğlu ve Gökdağ, 1999:301-302).

Yine Tablo 27’ de öğrencilerin tamamının ortaya koydukları konular içerisindeki bir diğer önemli bulgu, mezun olduktan sonra göreve atanmalarına ilişkin kaygıdır. “Yeniden yapılanmanın uygulanmasından önce ülke koşullarından kaynaklanan olanaksızlıkların ve yaşamsal gereksinimlerin giderilmesi”, “Yetersiz ekonomik koşulların öğrenciyi olumsuz yönde etkilemesinden dolayı öğrencilerin maddi olarak desteklenmesi” gibi yine öğrencilerin dile getirdiği olumsuzluklar bir başka olumsuzluğu yaratmakta, “Mezun olduktan sonra öğretmenliğe atanma garantisi olmayan öğrencilerin ders saatleri dahil çoğu zamanlarını (atanmaları için ön koşul olan) KPSS sınavlarına hazırlanmayla geçirmeleri” ne neden olmaktadır.

Konuyu sosyolojik bir bakış açısıyla, eğitim ve demokrasi ilişkisi açısından değerlendiren Şimşek’ e (2001:36-37) göre:

Günümüzün toplumsal, ekonomik ve yönetsel yaşamında egemen örgütlenme biçimi bürokrasidir. Ondokuzuncu yüzyılda devlet kurumlarıyla birlikte düşünülen bürokrasi bugün özel sektöre ve toplumun tüm alanlarına yayılmıştır. Özellikle yasal-rasyonel bürokrasi biçiminin yaygınlaşmasıyla merkezî sınavlar ve adayları bunlara hazırlayan profesyonel kurslar büyük önem kazanmıştır.

KPSS sınavlarının yanı sıra, Test of English as Foreign Language (TOEFL), Graduate Record Examination (GRE), English Language Testing System (ELTS) gibi sınavlar evrensel düzeyde, ÖSS, ÖYS, LES, KPDS, ÜDS, TUS ve DMS gibi sınavlar ise ulusal düzeyde uygulanan merkezi sınavlardan bazılarıdır. Artık çağdaş toplumlarda ve yönetimlerde profesyonel kadrolara yapılan atamalar ve terfiler bu tür merkezi sınavlar ya da seçimler yoluyla gerçekleştirilmektedir.

Ancak bu durum ülkemizin ekonomik koşulları göz önüne alındığında kanayan bir yaradır. Zira öğrencilerin mezun olduktan sonra deyim yerindeyse “atanacak bir avuç şanslı öğretmen adayı” arasına girebilmelerinin olmazsa olmaz koşulu olarak nitelendirdikleri, maliyeti oldukça yüksek kurslar ve sonrasındaki sınav (KPSS), kanımızca kendileriyle birlikte aileleri açısından da maddi, manevi bir baskı unsuru oluşturmaktadır.

Özellikle meslek edinmenin, para kazanmanın insana toplum içimle statü sağlayacak önemli bir unsur olduğu yargısını, kişiler en fazla üniversite çağında toplumsal bir baskı olarak hissettiklerinden başaramama korkusu ve kaygısı çoğunlukla depresyona dönüşmektedir. Çünkü bu kaygı, May’ in saptadığı olumsuz bir anksiyete haline geldiğinden, öğrenciler ekonomik beklentilerin, toplumsal baskıların yarattığı dar çerçeveden kurtulamamaktadırlar. Bu bulguların ışığında, ekonomik beklentilerin bireyler üzerinde çok etkili olduğu sonucuna vardığımız gibi, diğer bulgularla karşılaştırdığımızda %70’ lik depresyon oranının ülkemizdeki yoğun meslek ve yüksek yaşam standardı beklentileriyle ilişkili olduğunu da ileri sürmek mümkündür. (Çünkü toplumda geleceğe ilişkin ekonomik ve sosyal haklarla ilgili bir güven ortamı yaratılamamaktadır).

Yine bir diğer araştırmanın bulguları bu sonucu destekler nitelikte görünmektedir. Kuramsal bölümde sözü edilen Maslow’ un 5 basamaklı hiyerarşik sıralamasına göre saptanan problemlerden oluşturulan bir envanterin Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi öğrencilerine uygulanmasıyla elde edilen sonuçlardan öğrencilerin sürekli ve olumsuz bir kaygı hali içinde oldukları ve bu kaygının da özellikle güvenlik ihtiyacının giderilmesine yönelik olarak ortaya çıktığı saptanmaktadır. Envanterde güvenlik ihtiyacını şu unsurlar oluşturmuştur: barınma, giyinme; okulda, yurtda, şehir içinde güvenlik; gelecekle ilgili problemler (meslek edinme) ve yeterli bilgiler edinme (Kale, 2003:124-125).

Gökçakan’ ın (2005:124-125) yaşanmakta olan ve gelecekte de yaşanacağı belirtilen öğretmenlik mesleği istihdam sorununa ilişkin aşağıdaki ifadeleri bu konudaki kaygıları destekler nitelikte görünmektedir:

Toplumlar, geliştikçe sürekli yeni meslekler ortaya çıkmakta ve bazı eski meslekler ise yok olma sürecine girmektedir. Ancak, öğretmenlik mesleği varlığını sürdürmektedir. Öğretmenin görevini yapabileceği düşünülen tüm teknolojik buluşlara karşın, öğretmenlik mesleğinin varlığını gelecekte de önemini kaybetmeden sürdürmeye devam edeceği şüphesizdir. Çünkü,

öğrencilerin bu teknolojik araçlarla kurdukları hiçbir iletişim, bir öğretmen ile kurdukları İletişim kadar doyurucu olamamaktadır. İnsan insana ve yüz yüze ilişkinin öğrenciye bilgi edinmede sağladığı katkı küçümsenmemelidir. Öğretmen yüz yüze ilişki yoluyla öğrenciye bilgi vererek onun bilişsel gelişimine yardımcı olurken, konuşma biçimi, yüz ifadesi, tutum ve davranışları ile de model olarak öğrencinin psiko-sosyal gelişimine yardımcı olmaktadır. Bunun teknolojik araçlarla sağlanabilmesi mümkün değildir. Çünkü çağdaş eğitim, Öğrenciyi sadece bilişsel yönü ile değil, aynı zamanda fiziksel, sosyal ve duygusal yönleriyle bir bütün olarak ele alır ve tüm yönleriyle geliştirmeyi amaç edinir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Öğretmenlik mesleğinin ve öğretmenin önemi daha net olarak ortaya çıkar. Öğretmenliğin önemini vurgulamak için Atatürk'ün "Cumhurbaşkanı olmasaydım öğretmen olurudum" sözünü de onun öğretmenliğe verdiği önemi göstermesi açısından burada belirtmekte yarar vardır.

Atatürk döneminde çok yüksek bir statüsü olan öğretmenlik mesleğinin 1970'li yıllardan başlayarak öneminin düşmesine ve "hiçbir şey olamazsan bari öğretmen ol" şeklindeki üzücü söylemlerin ortaya çıkmasına karşın, son yıllarda iş garantisi olması nedeniyle popülaritesi yine oldukça artmış ve giriş puanları yükselmiştir.

Ancak, mesleğe yüklenen bu öneme karşın, istihdam sorununun olmadığı söylenemez. Öğretmenlerin istihdam olanakları çok sayıdaki diğer mesleklere kıyasla iyi olmasına karşın, halihazırda istihdam sorunu yaşanmaktadır ve gelecekte de yaşanacaktır. 2005 yılı eylül döneminde Millî Eğitim Bakanlığı çeşitli branşlardan farklı sayılarda olmak üzere toplam 10,509 öğretmen alacaktır. 2005 yılında yapılan Kamu Personeli Seçme Sınavının Eğitim Bilimleri Bölümüne 173.428 öğretmen adayı girmiştir. Bunlardan eylül döneminde yeterli puanları almış olan yaklaşık 1/17'si atanacaktır. Diğer bir deyişle 160.000 öğretmen adayı açıktadır.

Resim-iş eğitimi anabilim dalından mezun öğrenciler için durum daha kaygılandırıcıdır.

Çünkü eğitim fakültesi mezunlarının diğer istihdam olanakları özel okullar ve özel dershanelerdir. Onlar da yeni mezun olmuş öğretmenler yerine deneyimli ve emekli öğretmenleri tercih ettikleri gibi, resim-iş anabilim dalından mezun olan öğretmen adaylarının böyle bir şansının da olmadığı açıktır. Bu durumda resim-iş öğretmenlerinin de çoğu işsiz kalmaktadır. Tüm bu sonuçlar öğretmenlik mesleğinde istihdam sorununun yaşandığını ve gelecekte de yaşanacağını göstermektedir.

Bu sorunun biraz hafifletilmesi için hem Millî Eğitim Bakanlığı'nın öğretmen alımlarını arttırması, hem de Yükseköğretim Kurulu'nun, eğitim fakültelerinin kontenjanlarını daha makul düzeylere geriletmesinin yararı olacağı düşünülmektedir (Gökçakan, 2005:127).

4.16. On Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın on altıncı alt problemi “Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz? Hümanist bir eğitim atmosferi sunuluyorsa sizce nasıl sunulmaktadır? Hümanist bir eğitim atmosferi sunulmuyorsa sizce nedenleri nelerdir?” Şeklinde ifade edilmiştir. On altıncı alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 28 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 29’ da (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 28
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunuluyorsa sizce nasıl sunulmaktadır?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunulmuyorsa sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Sunuluyor</u> Eğitimci olan yöneticilerle sağlanabilmesi	“Eğer yöneticiler eğitimci ise, böyle bir atmosfer sunulabiliyor. Ancak mühendis bir eğitim fakültesi dekanı ile böyle bir şansımız yok.”	9	69,23	14	32
Öğrenci merkezli bir eğitim yaklaşımıyla sağlanabilmesi	“Öğrencilerin de öğretim sürecine katılmalarını öngören birçok, değişik etkinlikler yaparak, öğrenciye birebir sorular sorarak, öğrencinin görüşlerine başvurmayı benimseyerek. Böyle bir yaklaşım biçiminde sunulduğu söylenebilir.”				
Öğretmenin yaklaşımı doğrultusunda bu olanağın sağlanabilmesi	“Özel öğretim derslerinde sunuyor. Çünkü öğrenci o olanağı görüyor ama diğer dersler için, öğretmen tavrı önemli, eğer öğretmen buna olanak sağlarsa. Yeterince bu sisteme adapte olmamış veya olmayı düşünmeyen, geçmişte nasıl ders yapıyorsa, aynı şekilde ders yapmayı sürdüren öğretim elemanları, bu sistemin yararlılıklarından yararlanamıyor.” “Gelen programı incelediğinizde, tabii ders ders incelemek lazım, değişik derslerdeki mantığını incelemek lazım.”				

Tablo 28
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunuluyorsa sizce nasıl sunulmaktadır?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunulmuyorsa sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretmenin yaklaşımı doğrultusunda bu olanağın sağlanabilmesi	Genel yaklaşım olumlu ,bunların içinde o hümanist yaklaşım, öğrenci merkezli , ister kendini duyuşsal ister diğer yönlerden ifade edebilmesi olsun aslında programda özüne baktığında var ama işte bunun nasıl olduğunun çıkarılıp uygulanması tamamen yönetici olan hocaya , yani öğretim üyesine kaldığı için önemli.”	9	69,23	14	32
Programın doğru verilmesi ve kredilerin azaltılmasıyla sağlanabilmesi	“Bu programlardan değil, tamamen benim kişisel tavrımdan kaynaklanıyor.” “Mutlaka tabii, doğru verilmesi ve iyi programlanması kaydıyla. Doğru hesaplanması ve insanlara eziyet olmaması kaydıyla. Yani buradaki sanat eğitimi alan öğrencilere, görsel sanatlar öğretmeni olacak öğrencilere eziyet haline dönüştürmemek kaydıyla. Yani 200 kredi demek eziyet etmek demektir. İşkence etmek demektir. O zaman hümanist bir anlayışın atölyelerde ya da dersliklerde hüküm sürdüğünü söyleyebilirsiniz ama tersi bir durum söz konusuysa ki maalesef öyle de oluyor, bunu da biliyoruz hep beraber. İşkence şekline dönüşüyorsa artık siz hümanizmaya dayandırılmış bir eğitimi, hümanistik anlayışın dışına çıkarmışsınız demektir, hümanizmaya da en büyük kötülüğü yapıyorsunuz.”				

Tablo 28
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunuluyorsa sizce nasıl sunulmaktadır?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunulmuyorsa sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilmeye Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın bazı aksayan yönlerine karşın bu konuda sorununun olmaması	“Evet. Dersler açısından baktığımız zaman, tabii bölüm derslerinin A.B.D. derslerinin bir genel amacı var. Bu genel amaç, nedir? Bu bölümün genel amacı? Resim – iş öğretmeni, sanat eğitimcisi yetiştirmek. Program buna hizmet ediyor. Bu genel amacın dışında, her dersin özel amaçları var, her dersin özel amaçlarının toplamı da bu dersin genel amacını gerçekleştirmeye yöneliktir. Dolayısıyla burada tabii program içinde yer alan derslere baktığımız zaman, bu derslerin içerik açısından amaca hizmet ettiğini rahatlıkla söyleyebilirim. Ancak biraz önce belirttiğim programda aksayan bazı yönler, örneğin seçmeli dersler var, şimdi biz seçmeli dersleri programda koyarken, şunu düşündük Batı’da, Birleşik Devletler’de de öyle, alan dışı seçmeli dersler olarak düşündük. Ve biz bunu dekanlığa da söyledik. Bizde işte 2. sınıfta 1. yarıyılıda ve 2. yarıyılıda toplam 3 tane seçmeli dersimiz var. Yani Resim-İş öğretmenliği programında, öğrencilerimizin alan dışından ilgi duydukları alana ilişkin, başka bir bölümden bu dersleri alması gerekirken, biz bunu uygulayamadık, dekanlık uygulayamadı. Bu program çalışmasını yapamadı, söylediğimiz halde. Dolayısıyla işte öğrenci diyelim ki, müzik bölümünden almak istiyor, müzik bölümünden, hatta biyolojiden almak istiyor, biyolojiden vs. alabilir, ama bu uygulanmadı, hala bizim işte sanat felsefesi, sanat psikolojisi gibi dersleri, seçmeli dersler olarak görüyoruz.	9	69,23	14	32

Tablo 28
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunuluyorsa sizce nasıl sunulmaktadır?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunulmuyorsa sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilmeye Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın bazı aksayan yönlerine karşın bu konuda sorununun olmaması	Yani bu tür aksayan noktalar var onun dışında, her ders amacını gerçekleştirecek şekilde veriliyor, bölümümüz açısından, donanım ve öğretim elemanlarının niteliği açısından, bizde bunun oldukça mükemmel yakın bir şekilde yapıldığını düşünüyorum. Programda bir sorun yok.”	9	69,23	14	32
İnsancıl yanları dikkate alan bir uygulama yapılması gerekliliği	“Aksayan yönler nedeniyle tabii ki kesintiye uğruyor. Ama insancıl yanlarını dikkate alan, bir uygulama yapılırsa, o engelin kalkacağını düşünüyorum. Bu fiziksel şartlarla alakalı. Derslere devam ediyorlar staja gitmekte çok zorlanıyorlar. Belki bu ikisini birleştirmesi, daha verimli bilgileri aktarmasına amaçlanan bir şeydi ama, bizim atölye derslerimiz hemen oturup çalışma üretecek, hemen kalkıp gideceği, dersler değil. Ve okullarda da bizim öğrencilere bıraktığımız boşlukları, aynı şekilde orada ders olarak göremediğimiz için, bir gün yerine, birkaç gün ders takip etmek zorunda kalıyorlar. Dolayısıyla aynı gün içinde, birkaç semte birden gidip gelen, koşturan maddi manevi yıpranan bir durum var. Özellikle bu yönü onları zorda bırakıyor. Belki kızmıyorlar bize, bunu bir gerek olarak algıladılar. Gereğine de inanıyorlar. Hatta hoşlanıyorlar ama, maddi yönden zorlanıyorlar, çeşitli semtlere gittikleri için. Yakın bile olsa bu kez okuldaki derslerine yetişip karşılıklı idare edebilmek için zorlanıyorlar.”				

Tablo 28
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunuluyorsa sizce nasıl sunulmaktadır?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunulmuyorsa sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Kurum etkinliklerinin fazla olması durumunda sağlanabilmesi	“Bu ortama doğrudan doğruya bir kurumun aktivite zenginliğinin de katkısı var.”	9	69,23	14	32
<u>Sunulamıyor</u> Ülkenin insan gereksinimi nitel ve nicel açıdan göz önüne alınmadan hazırlanan programın öğrenciyi motive edememesi	“Öğrenci açısından çok bir şeyin değiştiği kanısında değilim. Tam tersine, şimdi programın adı değişti. İçerik olarak birtakım şeyler kısıtlandı, ama ülkenin insan gereksinimi nitel ve nicel açıdan hesaplanarak, bu tür değişiklikler yapılmadığı için, sanat eğitimi veren yerlerde ve onun dışında diğer bölümlerde, öğrencilerde motivasyon sıfıra indi. Artık insanlar bu bölümlerin ne işe yaradığını anlamakta zorlanıyorlar. Yani buraya gelen öğrenci resim öğretmeni mi olacak? Başka bir şey mi olacak? Bu gerçekten belirsiz hale geldi, ve bu yüzden motivasyon çok düştü. Program motive etmiyor. Ülkenin, şu anda bizim bölümden mezun olmuş öğrencilere vereceği iş garantisi yok. Bu yüzden de programın öyle ya da böyle olması, şu anda çok önemli bir katkı sağlamıştır ya da gelişme sağlamıştır, türünden bir şey söylemek bence zor.....Ben öyle düşünüyorum. Nedeni şu; bizim eğer yılda 60 tane resim öğretmenine ihtiyacımız varsa, bugünkü tayinlerden yola çıkarak.	4	38,46	7	15

Tablo 28
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunuluyorsa sizce nasıl sunulmaktadır?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunulmuyorsa sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Ülkenin insan gereksinimi nitel ve nicel açıdan göz önüne alınmadan hazırlanan programın öğrenciyi motive edememesi	Ve 30 tane resim bölümünden her yıl 2500 öğrenciyi mezun edip, “ güle güle , ne halin varsa gör” demenin insancıl bir yanı olamaz. Dolayısıyla bu öğrencilere ne katkı sağlayabilirsin, ne ikna edebilirsin, ne bir şey yapabilirsiniz.Eski eğitim fakülteleri döneminde, eski program döneminde hem tayinler açıktı, hem de bu öğrencinin kendini sürekli tekrar yaparak, yüksek saatli uygulama derslerinde geliştirme şansı vardı. Şimdi hem o olanağı elinden alıyorsunuz, hem meslek olanağını elinden alıyorsunuz. Yani bu program öğrenciyi nasıl geliştirir nasıl ortam sağlar, ne beklenir? Bilmiyorum. Tartışmak gerekir.”	4	38,46	7	15
Programda yetersizliği ve esnekliğe sahip olmaması	“Tam olarak böyle bir atmosfer sağladığını söyleyemeyiz.ben de idareci olarak altından kalkamıyorum, üzülüyoruz. Örneğin, geçtiğimiz yıllarda burda bazı hocalar vardı. Efendim, 1 not değiştiremiyoruz. 59,5 la öğrenciyi sınıfta bırakan hocalarımız vardı. Çalışsaydı geçerdi dediler. Biz bunları aşamadık. Çocuğun bir senesine mal oldu. Bu yüzden bu program yetersiz, daha esnek olması lazım.”				

Tablo 28
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunuluyorsa sizce nasıl sunulmaktadır?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunulmuyorsa sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Eğitim fakültelerinin kendilerini yenileyecek bir sisteme sahip olmaması	“Şimdi bu programda her ne kadar humaniter bir yapı dendiği zannediliyorsa da, yani öğrenci merkezli, öğrencinin özgür kalabileceği bir yapı düşünülüyorsa da, bu mutfak hazırlayacak eğitimcilerin yetistirilmesi, lazım. Bunun sonucunda da sadece bu sisteme göre değil, değişik alternatifler sunulan bir takım eğitim fakültelerinin olması gerekir. Bu şuna benzer siz kendi yetistirdiğiniz öğrenciyi çok seviyorsunuzdur, asistan alırsınız, kendi fikrinizle devam eder gidersiniz. Demek ki özgürlüğünüzü kısıtlamış, bilimselliğinizi ve sanat yapınızı kısıtlamışsınızdır. Ama siz başka bir fakulteden mezun öğrenciyi asistan aldığınızda çok farklı bir takım fikirler karşınıza çıkacaktır. Tartışma olacaktır. Ve tartışmanın olduğu yerde de yaratıcılık başlayacaktır. Böyle bir sistem de Türkiye’de var mıdır? Eğitim fakültelerinde böyle bir sistem yoktur. Olmadığı için de, ben daima kendi golgesini, kendi yetistirdiği evladi yegleyen bir sistemin yaratıcılığa ve humanizmaya gireceğini zannetmiyorum.”	4	38,46	7	15
Eğitim sistemimizin baskıcı bir yaklaşım anlayışında olması	“Baskıcı yaklaşımlarda, benim dediğim doğru, ve benim dediğim gibi yaşayacaksınız, mantığı olunca, özgürlüğünüz elinizden alınıyor. Yani benim hata yapma özgürlüğüm olmalı, benim kötüyü tercih etme hakkım da olmalı.				

Tablo 28
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunuluyorsa sizce nasıl sunulmaktadır?

Hümanist bir eğitim atmosferi sunulmuyorsa sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Eğitim sistemimizin baskıcı bir yaklaşım anlayışında olması	Özgürlükçülük budur. Bence eğitimimizin içerisinde bunlar gönül rahatlığı ile vardır demiyorum. Bu sistem içerisinde diyemiyorum, çünkü bizim sistemimiz birinci planda, kişinin özgür iradesini almıyor, çünkü yaratıcılığın arkasında özgünlük ve özgürlük vardır. Kişi özgür tavırlı ve özgün yaklaşımli olamazsa zaten yaratıcı olamayacaktır. Dolayısıyla yaratıcı olunmayan bir yerde, hümanist bir yaklaşımdan söz edemeyiz.”	4	38,46	7	15
Yeniden yapılanmanın özellikle Anadolu üniversitelerinde çok iyi uygulanamaması	“Biraz önce taşra ile ilgili üniversiteler için konuştuk orada bu yapılanmanın, çok iyi uygulandığını söyleyemiyoruz. Çünkü bu alanda birikim sahibi uzman elemanların eksikliğinden kaynaklanıyor.”				

* Her bir öğretim üyesi bu konuda birden fazla görüş belirtebildiği için toplam frekans sayısı öğretim üyesi sayısından fazladır.

Tablo 28’ de görüldüğü gibi yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunmasına ilişkin görüşlerini bildiren öğretim üyelerinin yarıdan fazlası (%69,23’ ü) bu konuda aşağıdaki kategorilerde belirtildiği gibi olumlu düşünmekte; ancak bazı unsurların gerekliliğine dikkat çekmektedirler. Bu konular içeren kategoriler şunlardır:

- Eğitimci olan yöneticilerle sağlanabilmesi,
- Öğrenci merkezli bir eğitim yaklaşımıyla sağlanabilmesi,

- Öğretmenin yaklaşımı doğrultusunda bu olanağın sağlanabilmesi,
- Programın doğru verilmesi ve kredilerin azaltılmasıyla sağlanabilmesi,
- Programın bazı aksayan yönlerine karşın bu konuda sorununun olmaması,
- İnsancıl yanları dikkate alan bir uygulama yapılması gerekliliği,
- Kurum etkinliklerinin fazla olması durumunda sağlanabilmesi.

Öğretim üyelerinin %38,46' sını ise, tabloda açıkça görüldüğü gibi, aşağıda belirtilen nedenlerle “Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunmadığı” görüşüne sahiptirler. Bu kategoriler de şunlardır:

- Ülkenin insan gereksinimi nitel ve nicel açıdan göz önüne alınmadan hazırlanan programın öğrenciyi motive edememesi,
- Programın yetersizliği ve esnekliğe sahip olmaması,
- Eğitim fakültelerinin kendilerini yenileyecek bir sisteme sahip olmaması,
- Eğitim sistemimizin baskıcı bir yaklaşım anlayışında olması,
- Yeniden yapılanmanın özellikle Anadolu üniversitelerinde çok iyi uygulanamaması.

Tablo 29
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının,
Öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?
Hümanist bir eğitim atmosferi sunuluyorsa sizce nasıl sunulmaktadır?
Hümanist bir eğitim atmosferi sunulmuyorsa sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretim elemanına ve bölümün fiziki ve sosyal olanaklarına göre bu durumun değişkenlik göstermesi	“Öğretim elemanına ve bölümün fiziki ve sosyal olanaklarına göre değişken bir durum olduğunu söyleyebiliriz.”	60	100	6	40
Kuramsal derslerde öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu kazanımlar olmasına karşın, atölye ders saat ve malzemelerinin yetersiz olması	“Katkısı hem var hem yok. Evet öğretmenlik mesleğini belki daha iyi kavramaya çalışıyoruz. Ama atölye dersi ve malzemeler kısıtlı.”				
Başarılı olan öğrencilere sağlanan bursların artırılması	“Bölümümüzdeki malzemeler pahalı. Bazı arkadaşlarımızın maddi durumları kötü. Başarılı olanlarımıza daha çok burs verilmeli.”				
Kuramsal derslerdeki katı yaklaşımın öğrenciyi olumsuz yönde etkilemesi	“Atölye derslerindeki hocalarımızın o yaklaşımlarını, biz teorik derslerdeki hocalarımızdan da görmek istiyoruz. Ve onlardan zaten bu konuda çok uyarı alıyoruz. Şöyle; ‘Siz atölye dersleriyle, teorik dersleri karıştırıyorsunuz. Oradaki rahatlığınızı buraya taşıyorsunuz.’”				

Tablo 29
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının,
Öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?
Hümanist bir eğitim atmosferi sunuluyorsa sizce nasıl sunulmaktadır?
Hümanist bir eğitim atmosferi sunulmuyorsa sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Kuramsal derslerdeki katı yaklaşımın öğrenciyi olumsuz yönde etkilemesi	Bu atölye dersi değil” diye ikazlar alıyoruz. “Disiplinli olun, şöyle olun, böyle olun” diye bu derslerde dayatma var.” “Ancak bizi anlamayan formasyon hocalarıyla değil.”	60	100	6	40
Programların öğrenciyeye zaman zaman açısından kolaylık sağlaması	“Evet zamanımız çok kalıyor bu iyi.”				

Tablo 29’ da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin tamamı “Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?” Sorusuna ilişkin görüşlerini şu kategorilerle ifade etmektedirler;

- Öğretim elemanına ve bölümün fiziki ve sosyal olanaklarına göre bu durumun değişkenlik göstermesi,
- Kuramsal derslerde öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu kazanımlar olmasına karşın, atölye ders saat ve malzemelerinin yetersiz olması,
- Başarılı olan öğrencilere sağlanan bursların arttırılması,
- Kuramsal derslerdeki katı yaklaşımın öğrenciyi olumsuz yönde etkilemesi,

- Programların öğrenciye zaman açısından kolaylık sağlaması.

Tablo 28’ de öğretim üyelerinin, Tablo 29’ da öğrencilerin daha önce de sıklıkla dile getirdikleri gibi, yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının “Öğrencilerin görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi” ni sağlayabilmesi, başta nitelikli öğretim elemanı sorunu olmak üzere, yetersiz altyapı ve fiziksel koşullar, ekonomik olumsuzluklar, baskıya dayanan bir eğitim anlayışı ve özellikle “Anadolu üniversiteleri” nde yeniden yapılanmanın tam olarak uygulanamaması gibi sorunların çözümüne bağlıdır.

Ortaş (2003:3) konuya ilişkin, üniversitelerimizin içinde bulunduğu durumu şöyle değerlendirmektedir:

Bugün üniversiteler çağın koşullarına göre hareket eden dinamik unsurlar olmak yerine mevcut statükoya bağlı yavaş hareket eden hantal kurumlar haline gelmiştir. Duruma göre yeni enstitü, merkez ve eğitim programlarının açılması, araştırma gruplarının kurulması ve gerektiğinde kendilerini yenilemeleri son derece zor ve zaman alıcı olup statükoya uygun olarak üst makamlarca halledilmektedir. Üniversitelerin esas itici gücü olan nitelikli öğretim üyesinin yetiştirilmesi ve geleceğin kadrolarının inşası üniversiteleri ve YÖK’ü en çok meşgul eden sorunların başında gelmektedir. Halen bir çok üniversitede öğretim elemanlarının atama ilkeleri oluşturulmamış, atamaların çoğu zaman siyasi eğilimlere ve yakınlığa göre yapıldığı söylenmekte, ya da rektörlerin oy deposu olarak değerlendirilmektedir.

Yine son yıllarda her il’e bir üniversite açılması sonucu oluşan öğretim üyesi açığı, öğretim üyelerinin maaşlarının yetersizliği ve siyasi tercihlerden dolayı yetenekli ve çok yönlü bir çok kişiler bugün üniversitelerin dışına itilmiştir. Bugün bir çok taşra üniversitesinde işe girmenin en kolay yolu olarak öğretim üyeliği seçilmiştir. Üniversitelerde kalite sorununu çözmek için akademik atama barajlarının düzenlenmesine çalışılmaktadır. Sonradan yapılacak bu tür düzenlemeler yerine öğretim üyeliğinin cazibesinin artırılması ve bilginin değerli olduğu bilincinin yerleştirilmesi ile üniversiteler nitelikli kişilerin çalışma alanı olacaktır.

Akademik aşama olarak kabul edilen doktora sonrası unvanlar bugün en çok tartışılan konuları oluşturmaktadır. Objektivitizmden çok dil barajı ve sübjektivizmin ağır bastığı akademik aşama yapma anlayışı artık dejenere olmuştur. Son 20 yılın bilânçosu üniversitenin bünyesine yerleşmiş, üretkenliği düşük, vizyonu ve dünyaya açılma cesareti olmayan ve yerel ölçekte düşünen hatırı sayılır öğretim üyesi ordusu oluşmuştur.

YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığı kanalıyla öğretim elemanı yetiştirmek amacıyla yurt dışına gönderilen öğrencilerin bir kısmının sonradan tarikatlarla ilişkisi olması ve bir kısmının başarısız ve bir kısmının da buldukları ülkede kalmayı tercih etmeleri nedeniyle istedikleri başarıyı yakalayamamıştır. Öğrenimlerini tamamlayıp geri gelenlerin çoğunluğu yeni kurulan taşra üniversitelere gönderilmişlerdir. Yeni üniversitelerde maddî ve manevî olanaksızlıklar yanında kendilerine alt yapı olanaklarının sunulmaması, çalışma ortamı yaratmak için proje yapacak kurum bulamaması gibi sorunlardan dolayı çoğu gençler bugün yalnızca ders vermekten öteye geçememişlerdir.

Görüldüğü gibi yukarıdaki değerlendirmede ortaya konulan tablo ivedilikle ele alınması gereken sorunların varlığına işaret etmektedir.

Kongar' ın (1999:82-83) değerlendirmesinde üniversiteleri de içeren eğitim sistemimizin tümüne yönelik çözüm önerilerine göre:

Eğitim, bir toplumsal yapının belirleyici ögesi değildir. Çok önemlidir, fakat belirleyici değildir. Bir başka deyişle eğitim yolu ile toplumsal yapı biçimlendirilemez. Olsa olsa önemli ölçüde etkilenir, fakat biçimlendirilemez.

Bu açıdan konuya bakıldığında, mevcut eğitim sistemimiz de mevcut toplumsal yapımızın bir ürünü olmakta, dolayısıyla, düzeltilmesi, hem olanaksız denecek kadar zor, hem de gereksiz gibi gözükmektedir. Oysa, eğitim sistemini her derde deva sanmak ne denli yanlışsa, onu toplumsal yapının basit bir türevi olarak ele alıp kendi haline bırakmak da o denli yanlıştır. Her iki tutum da toplumsal yapı ile eğitim arasındaki ilişkinin iki yönlü işleyen bir etkileşim olduğunu dikkate almadığı için yanlıştır.

Temel öneriler kısaca:

Sistem tekilci niteliğinden kurtarılmalıdır.

Klasik lise sistemine dayalı eğitim düzeni tümüyle kaldırılmalıdır.

Üniversiteler, özerkliklerinin toplumsal sorumluluklarını unutturmasına yol açmıyacak bir biçimde yeniden örgütlenmelidir.

Aslında bu üç temel önlem, tüm eğitim sisteminin baştan aşağı değişmesini ve yeniden örgütlenmesini gerektirmektedir. Bunun ne denli zor bir iş olduğu ortadadır. Fakat öneriler ortaya atılmazsa, bu önerilere koşut olarak eyleme geçmek sürekli bir biçimde düş niteliğini korur. Türkiye'nin ise düşlerle yitirilecek zamanı kalmamıştır.

4.17. On Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın on yedinci alt problemi “Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, sınıf içi nitelikleri (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) yeterli midir?” Şeklinde ifade edilmiştir. On yedinci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 30 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 31’ de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 30
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının Sınıf içi nitelikleri (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Yeterlidir</u> Bu sistemin sunumu zenginleştirilmesi	“Bu sistem sunumu zenginleştiriyor. Sadece öğretim elemanı sıkıntımız var. Malzeme sıkıntımız yok Örneğin, Eskiden piyano yoktu. Şimdi alınıyor.”	4	30,76	6	40
Sistemin insani değerleri ve ortamı dikkate alınması	“Şimdi genel anlamda insana değer veren eğitim sistemlerinde elbetteki, o eğitimi alanların da insani değerlerinin dikkate alınması, insancıl ortamlarda yaşaması ve eğitim alması gerekir.”				
Yeniden yapılanmanın teknolojik donanım ve kitap materyalleri olarak tüm fakülteye katkı sağlaması	“Tabii bu fakülte idaresinin tasarrufunda olduğu için çoğu şey, bunu hangi bölümlerde kullanmak gerektiğini kendisi belirledi. Her ne kadar bu programda belli hedefler belirlenmişse de, bazı şeyleri ordaki yönetim belirledi. Bölümümüzde kullanabileceğimiz bazı şeyler var.Bilgisayar olsun tepegöz olsun. Slayt ve fotoğraf makinasından bölümde faydalanıyoruz. Bunlar var tabii yetersiz. Bu anlamda maddi olarak, araç gereç olarak bütün eğitim fakültelerine katkısı oldu.Müzik bölümüne de, resim bölümüne de katkısı oldu.”				
İdarecilerin özel tavı ile yeterli hale getirilmesi	“Yok, dünya bankası tarafından bize bir katkı sağlanmadı ama sağolsun, tabii özel olarak konuşacağız, geçmiş dönemdeki rektörümüz, ona minnet borçluyuz.”				

Tablo 30
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının Sınıf içi nitelikleri (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
İdarecilerin özel tavrı ile yeterli hale getirilmesi	Gerçekten işte binamız, fiziki ortam açısından çok elverişsizdi. Atölyelerimiz, binamız araç gereçler bunlar yapıldı. Kendi özel durumumuzla ilgili, bu anlamda çok iyi durumda olduğumuzu söyleyebilirim.”	4	30,76	6	40
<u>Yeterli değildir</u> Yeniden yapılanmanın sınıf içi nitelikler ve alt yapı açısından herhangi bir kazanım sağlamaması	<p>“Daha önce de belirttiğim gibi gerçekten beklenti öyleydi; yeniden yapılanma programı, dünya bankasına bağlı bir program olarak dayatıldı diyeyim. Kendilerinden şunları bekledik, dünya bankası bir kredi verecek, bu kredi karşılığında atölyelere malzemeler gelecek. Alt yapı açısından zenginleşecek. O zaman saat saatleri azalmış olsa bile, böyle bir olumsuzluğu, herhalde alt yapı donanımlarıyla , yeni donanımlarla gideririz filan diye düşündük. Ama o günden bugüne, ben bu anlamda herhangi bir şeyin değiştiğini görmedim açıkçası.”</p> <p>“Sınıf içi nitelikler yeterli değildir. Bu bağlamda öğretim ve atölye ortamı ile araç-gereçlerin yetersizliği, tüm bölümler arasında bir homojenliğin bile sağlanamayışı bir eksiklik olarak görülebilir.”</p>	9	69,23	20	28

Tablo 30
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının Sınıf içi nitelikleri (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın sınıf içi nitelikler ve alt yapı açısından herhangi bir kazanım sağlamaması	<p>“Bu programdan önce de atölye aynıydı. Programdan sonra da atölye aynı, değişen bir şey yok. Çünkü mutfak yok. Boyasını öğrenci alıyor, tuvalinden tutun herseyine kadar öğrenci alıyor. Ondan sonra öğrencinin karşısına çekilmiş programlar geliyor. “Dünya Bankası” nin ödediği paralardan hiç atölyelere destek olmadığını zannetmiyorum. Bakın teknolojik anlamda Dünya Bankası’ndan onların kullanmadığı malzemeler ve çağ dışı kalmış sistemler geldi.”</p> <p>“Ancak teknoloji dediğimiz zaman ilk akla gelen bilgisayar, tabii her şey bilgisayar değil, bugün başta klasik tarzda dediğimiz bir grafik atölyesi için, bir heykel atölyesi için, seramik atölyesi için baş unsur olan, yani baş araç gereç olan, bir fırın, bir özgün baskı presi, heykelde kullanılması gereken şeylerden standlar, bunlar birçok bölümde yok bizde de yok şu anda. Ama heykel yapılmıyor mu? Yapılıyor.....Bilgisayar artık çağımızın bir gereği. Herkesin öğrenmesi lazım zaten bilgisayarla ilgili, ayrıca bir ders de var. Hocası var. Ama bilgisayarla her öğrencinin üzerinde çalıştığı o imkana sahip değiliz. Ha yıllar sonra olma imkanı var mı? Olabilir. Neden olmasın?”</p>	9	69,23	20	28

Tablo 30
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının Sınıf içi nitelikleri (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Eğitim enstitüsü modelinde sınıf içi niteliklere devlet katkısının daha fazla olması	“Atmosferden önce çok önemli bir fizik eksikliğimiz var, malzeme konusu. Resim, heykel grafik bu plastik sanatlarda, eğitimde malzemenin rolü çok büyüktür. Şöyle söyleyeyim yani siz çok usta bir ressam, Delacroix’ın kendi lafıdır bu, Bana bir toprak parçası verin, size ondan güzel bir ten rengi yapıyorum”der. Ama bu eğitime yeni başlamış bir öğrencide tam tersidir, ona en iyi kalite boyayı vermek zorundasınız. En iyi pigmente sahip boyayı vermek zorundasınız ki, öğreniminde zorluk çekmesin. Şimdi, öğrenci en ucuz boyayı en az nasıl kullanım derdinde. Burda buna bir çare bulmak lazım. Önceden devletin katkısı daha fazlaydı, eğitim kurumlarında. Burası yüksek öğretim kurumu veya eğitim enstitüsü halindeyken, burada devlet tarafından verilen boya pigmentleri vardı. Malzeme vardı, şimdi bunlar yok. Bu büyük bir handikap, öğrencinin aşamadığı bir şey. Öğrenciye bir kağıt bile, bir kalem bile veremiyoruz. Ama öğrenci zaten yaşam kaygısı içinde, çünkü Türkiye nin bir yaşam zorluğu var. Kasabadan geliyor, burada arkadaşlarıyla bir odada kalıyor, yiyecek ekmeğini zor buluyor. Burada bu öğrenciden, şu tuvali getir, şu boyayı getir, demek büyük zorluk oluyor. Şimdi bu malzemeyi öğrencinin hiç düşünmeden bol miktarda kullanabilmesi gerekiyor. Buna bir çare bulmak lazım.”	9	69,23	20	28

Tablo 30
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının Sınıf içi nitelikleri (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Uygun mekan ve donanımın yetersiz olması, sağlanabilir niteliklerin sadece kişisel çabalarla gerçekleştirilmesi	“Yeterli değil. Bir defa benim anladığım kadarıyla çağdaş eğitimde her disiplinin kendine uygun mekanı olması gerekir. Bütün okullar için bu geçerli. Her düzeydeki okul için bir disiplinin ona uygun mekanı ve donanımı olması lazım. Burada da mesela, özel öğretim yöntemleri için donanmış özel bir mekan yok. Onunla ilgili yeterince doküman yok. Bu proje bunları sağlayacaktı ama birtakım gelen araç gereçler niçin geldi, niçin gönderildi bilinmeden bir takım bölümlere, bir takım yerlere aktarılıyor. Ve başka derslere, başka şeylere yöneliyor. Bu özel öğretim yöntemlerini besleyen yeterince donanım sunulmadı. Başka amaçlara uygun. İşte bilgisayar dersine aktarılıyor. Ne bileyim bilgisayar dersi önemli, bilgisayar önemli, bilgisayar dersine aktarılıyor. Bu donanımların burada olması lazım. Ben şimdi tepegöz aldım bütün sanat tarihi öğretmenlerinden rica ettim, tepegöz getirdim. Yani her şey bir yerlerden çaba ile getirmekle oluyor. Halbuki bunun bir donanımı olması lazım. Ve o da vardı orada Amerika’da. Gittiğimizde öğretmen her şeyi çıkartıyordu, hemen anında koyuyor, perdeyi çekiyor, her şeyi gösteriyor. Her türlü makine, bilgisayar, her şey var.”	9	69,23	20	28

Tablo 30
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının Sınıf içi nitelikleri (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Kuramsal dersler ve staj uygulamalarının dengesiz dağılımı nedeniyle sınıf içi niteliklerin aksamaması	<p>“Programlarda var ama uygulamalarda yok, kişiden kişiye değişiyor.”</p> <p>“Yeterli değil, ama olan koşulları da verimli kullanamama gibi bir durum var bu önemli bir aksaklık. Herşeyden önce kesintiye uğramış dersler aralarında, okuldaki programlar, onların boşluklarına göre yapılamadığı için, buradaki dersler aralarında gidip geliyorlar böylece atölyenin kendi yapısına has, işlemesi gereken düzeni aksıyor. Yani atölyeyi benimseme, atölyesini sahiplenme, atölyenin gereklerine göre davranma, işte çalışma alanını bir başkasının rahatsız olmayacağı şekilde kullanma gibi. Bırakıp gidiyor, koşturuyor çünkü öğrenci. Geriye dönüp ondan bir başkasını ne şekilde etkileyeceğinin hesabını yapamayacak kadar dar zamana sahip oluyor. Ama bizde alet kullanımı çok önemli, onun temiz bırakılması önemli. Bir baskı makinasını bir öğrenci kullandıysa, onu mutlaka temizleyip yeni bir çalışmaya hazır hale getirmek zorunda. Bu koşturma içinde bunları ihmal ediyorlar, tahmin ediyorum. Çünkü birbirlerini rahatsız ediyor bu durum. Onu görüyoruz. Gidermeğe çalışıyorlar. Çünkü o işin bir başkasına zarar vereceği bilincindedir. Ama durumu mazaret göstermek gibi bir süreç söz konusu oluyor. Biliyorsunuz mazaretler de sunulmaya başlandı mı sorumluluk ortadan kalkıyor. Böyle bir engel var.”</p>	9	69,23	20	28

Tablo 30' da görüldüğü gibi öğretim üyelerinin sadece %30,76' sı, sınıf içi nitelikleri (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) yeterli bulurken, bu konuda:

- Bu sistemin sunumu zenginleştirilmesi,
- Sistemin insani değerleri ve ortamı dikkate alınması,
- Yeniden yapılanmanın teknolojik donanım ve kitap materyalleri olarak tüm fakülteye katkı sağlaması,
- İdarecilerin özel tavrı ile yeterli hale getirilmesi

görüşlerini dile getirmektedirler. Örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin yarıdan fazlası (%69,23' ü) ise, sınıf içi nitelikleri (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) yetersiz bulmaktadırlar. Öğretim üyelerinin ifadelerine dayanarak belirlenen bu kategoriler şunlardır:

- Yeniden yapılanmanın sınıf içi nitelikler ve altyapı açısından herhangi bir kazanım sağlamaması,
- Eğitim enstitüsü modelinde sınıf içi niteliklere devlet katkısının daha fazla olması,
- Uygun mekan ve donanımın yetersiz olması, sağlanabilir niteliklerin sadece kişisel çabalarla gerçekleştirilmesi,
- Kuramsal dersler ve staj uygulamalarının dengesiz dağılımı nedeniyle, sınıf içi niteliklerin aksamaması.

Tablo 31
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının,
Sınıf içi nitelikleri (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılandırılmanın öğrenciyehümanist bir eğitim atmosferi oluşturabileceğine inancın olması	“Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, öğretimin niteliklerinin artırılması ve atölye ortamlarının iyileştirilmesi oranında görüş ve değerlerimize saygılı, hümanist bir eğitim atmosferi oluşturabileceğine inanmaktayız.”	60	100	6	27
Öğretim elemanlarının olumsuz koşullara karşın eğitim ve öğretim konusunda olabildiğince öğrenciyedestek olma çabası	“Hocalarımız bu anlamda tabii ki çok destekçiler. Şu anda kendi sınıfımı gözlüyorum, çok geliştiğimizi görüyorum.” “Araç gereç varsa kullanılır burada. Yardım edilir, öğretilir. Yoksa da yoktur yani. Bu çok yetersizdi tabii. Bunu devletten ödenek olmamasına bağlıyorum.”				
Kendi değerlerimizi ve eğitim sistemimizi göz önüne alan bir yapılanmanın, neden bizim tarafımızdan gerçekleştirilememesinin sorgulanması	“Ben kendi kullandığımız programın, kendi benliğimize has özellikleri olmasını istiyorum. Yurt dışında kullanılan ölçme değerlendirme, öğretim materyalleri gibi derslerin, bizde sadece kendi dilimize çevrilmiş, hatta aynı sözlerle değiştirildiğini ve aynen uygulandığını görüyoruz. Neden? Biz kendimiz birşey yaratamıyor muyuz?”				

Tablo 31
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Sınıf içi nitelikleri (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p>Kendi değerlerimizi ve eğitim sistemimizi göz önüne alan bir yapılanmanın, neden bizim tarafımızdan gerçekleştirilememesinin sorgulanması</p> <p>Özellikle atölye derslerinde kurlsızlık olarak algılanmayan bir rahatlık ve huzur ortamının sağlanması</p>	<p>Kendi öğrencilerimizin kapasitesine bakarak, bir literatür, bir sistem yerleştiremiyor muyuz?"</p> <p>"Onlar bu sistemle, listelerde en sondalar. Böyle olumsuz birşeyi biz kendi ülkemizde neden uyguluyoruz?"</p> <p>"Atölye ortamında herkes istediği gibi davranabilir, davranmalı."</p> <p>"Kurlsızlık değil de, hoca dışında kimse kimseye karışmamalı. İsteyen istediği gibi davranabilmeli. Kısıtlama olmamalı. Yani tüm hocalarla ve arkadaşlarla olan diyalogumuzda gayet rahat bir ortam sunulmalı. Resim adına böyle olması gerektiğine inanıyorum ben....Ortam rahat olursa da, huzursuz olursa da resme yansıyor çünkü. Onun için kesinlikle rahat olunması gereken bir ortam olmalı."</p>	60	100	6	27

Tablo 31' de görüldüğü gibi öğrencilerin tamamının "Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, sınıf içi nitelikleri,

(öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) yeterli midir?” Alt problemine ilişkin görüşleri şu kategorilerle ifade edilmektedir:

- Yeniden yapılandırılmanın öğrenciye hümanist bir eğitim atmosferi oluşturabileceğine inancın olması,
- Öğretim elemanlarının olumsuz koşullara karşın eğitim ve öğretim konusunda olabildiğince öğrenciye destek olma çabası,
- Kendi değerlerimizi ve eğitim sistemimizi göz önüne alan bir yapılanmanın neden bizim tarafımızdan gerçekleştirilememesinin sorgulanması,
- Özellikle atölye derslerinde kuralsızlık olarak algılanmayan bir rahatlık ve huzur ortamının sağlanması.

Sınıf içi nitelikler değerlendirilirken görüldüğü gibi öğrenciler, öğretimin niteliklerinin artırılması ve atölye ortamlarının iyileştirilmesi oranında görüş ve değerlerine saygılı, hümanist bir eğitim atmosferi oluşturabileceğine inanmakta ve daha çok devlet desteğine olan gereksinimlerini dile getirmektedirler.

Aynı bulgu öğretim üyeleri tarafından da desteklenmekte, öğretim üyelerinin %30,76' sı sınıf içi niteliklerin (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı) eksikliklerine karşın iyimser bir yaklaşımla değerlendirirken, yarıdan fazlası (%69,23' ü) bu nitelikleri yetersiz bulmaktadırlar.

Toplumların gelişip kalkınmasında etkili bir araç olan eğitim alanına hükümetler, yıllardan beri önem vermişler, bu alana önemli sayılabilecek kaynak ayırmışlardır; fakat sanat eğitimi yıllarca bu destekten gereken payı alamamıştır (Ertok, 2002: 333). Pek çok yatırımın kaydığı eğitim alanındaki bu durum sanat eğitimcisi yetiştiren resim-iş eğitimi anabilim dalları için de aynıdır. Bugün Anadolu üniversitelerinin pek çoğunda yetersiz koşullar mevcuttur (Tablo 27-Tablo 30).

Oysa fiziki tesisler olan dersane ve atölyelerin oluşumunu hazırlayan nedenler sanat eğitiminin temel ve genel amaçlarıdır. Sanat eğitimi sistemini yapılandırmada göz önüne alınan temel esaslar ile amaçlar, ilkeler ve alan uygulama etkinlikleri, fiziki tesisler olan dersane ve atölyelerin oluşumunu etkilemek ve yönlendirmektedir. Bu ortamın yapılanmasında, sanat eğitimi sistemine özgü tesisler hazırlamak gereği vardır. Sanat eğitiminden geçen öğrenciler uygulamalı derslerde, zaman ve mekan açısından genelde serbest çalışma yaptıklarından, fiziki ortamın da

buna göre düzenlenmesi gerekmektedir. Aynı atölye içinde hızlı beslenme, temizlik ve tuvalet üniteleri yer almalıdır. Bu uygulama insani ihtiyaçların kolay karşılanması yanında, zaman kaybını önlediği gibi öğrencinin tasarım ve uygulamada bulunurken, konsantrasyonunu da bozmayacaktır.

Eğitim ve öğretimin amacına uygun işlenmesinde yeni eğitim teknolojilerinin kullanılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Sanat eğitiminde eğitim teknolojilerinin kullanımının bir gereksinim olduğu söylenebilir. Örneğin sanat eğitiminde eser eleştiri veya sanat tarihi dersleri, sanatın teorik boyutunu öğretmesi bakımından önemli bir alanı oluşturmaktadır. Günümüzde bu derslerin bir slayt makinesi ve kaseti olmadan veya multivizyon vb. gösterisi yapılmadan anlatılmasının öğrenme açısından eksik bir uygulama olacağı ifade edilebilir. Çünkü sanat eğitimi çoğunlukla görmeye, hissetmeye ve uygulamaya dayalı bir eğitimi zorunlu kılmaktadır (Atan, 2004:66-67).

Bu durum genel eğitim sistemimiz içinde değerlendirildiğinde sonuç, sanat eğitimi açısından yine çok umutlandırıcı değildir. Sanat eğitiminin amaçlarının gerçekleştirilmesi çalışma yerlerinin amaca uygun olarak düzenlenmesiyle olasıdır. Ülkemizde pek çok okulun özel alan derslerine sahip olmadığı bilinmektedir. Okul yönetimleri ve ilgili makamların, yeni okul yapılarının planlanmasında bu gereksinimi dikkate alarak etkili olabilmeleri herşeyden önce bir bilinç sorunudur.

Dolayısıyla sanat eğitiminin inandırıcılığı konusunda sanat eğitimcilerine büyük sorumluluk düşmektedir. Aksi durumda sanat eğitimi dersleri inandırıcı olmaktan uzak, hoşça vakit geçirme amacına hizmet eden bir eğitimden öteye hiçbir anlam taşımaz. Türkiye’de resim dersleri ancak 1980’den itibaren eğitim kurumlarında görülmeye başlamıştır. Okullarımızın programları incelendiğinde sanat eğitimi veren derslerin çok az olduğu ve seçmeli olduğu görülür. Örneğin liselerde resim ve müzik dersleri seçmelidir. İdareciler yer yokluğu nedeniyle çoğu zaman sanat eğitimi dersleri için sınıf açmamaktadır (Karayağmurlar, 1990, s:387).

Diğer yandan ülkemiz gerçeğinde hümanist eğitim anlayışı açısından da sanat eğitimine gerekli önem ve duyarlılığın gösterildiğini söylemek olası değildir. Gerek ders saatlerinin yetersizliği, gerekse fiziksel koşullar sanat eğitimi açısından olumsuz etkenlerdir. Araç gereç yetersizliği de sanat eğitimi ortamlarında mekan probleminin içinde yer almaktadır. Baltacıoğlu’nun çevre ilkesinde belirttiği gibi okul,

eğer yüzmeyi öğretecekse, iyi bir yüzme havuzuna sahip olmalı, resim öğretecekse, sanatçı atölye koşullarına yakın nitelikte resim atölyesi olmalıdır. Çünkü yaratma eylemi dışsal ve somut bazı koşullar gerektirir. (Ertok, 2002:s.335). Sanatı değişik boyutları ile tanıyabilmek, anlayabilmek, sanatsal bilinç kazanmak ancak yoğun ve kaliteli sanatsal ortamlarla olasıdır. Oldukça geniş ve köklü temelleri olan sanat alanında yararlanılacak kaynaklar pek çoktur. Kaynak çok olmasına karşın sanatsal ortamların düzenlenmesi ve kullanımı yetersizdir (Etike, 1995; Ertok, 2002:s.336'daki alıntı).

YÖK dökümanlarında açıkca görüldüğü gibi yeniden yapılanmada Dünya Bankası'ndan sağlanan kredi ile yürütölen Yüksek Öğretim Kurulu Milli Eğitimi Geliştirme Projesi'nin konularından ya da boyutlarından biri, eğitim faköltelerinin eğitim teknolojisi yönünden geliştirilmesi çerçevesinde, bu faköltelere genel kullanıma ve konu alanlarına ait olmak üzere sağlanan araç-gereçlerdir. Bu araç-gereçlerin neler olduğu Tablo 62' de gösterilmiştir (YÖK, 001 14 Mart 1997:2).

Tablo 62 incelendiğinde genel olarak belirtmek gerekirse, bu projeden, eğitim teknolojisi açısından 34 eğitim faköltesi tam olarak yararlanmış; sonradan açılan 8 fakölteye de bazı malzemeler verildiği görölmektedir. Bu 34 faköltenin her birinde 20 bilgisayarlı bir bilgisayar laboratuvarı kurulmuştur ve kurulan bu laboratuvarlar araç-gereç ve yazılım bakımından gerektiği biçimde donatılmıştır. Yine bu faköltelerin her birine matematik, fizik, kimya ve biyoloji laboratuvarları kurulmuştur; matematik, fizik, kimya ve biyoloji konularında gerekli yazılımlar (Software) sağlanmıştir; öğretmenler için yardımcı kaynaklar, el kitapları temin edilmiştir ve kütüphaneler konular ile ilgili kitaplarla zenginleştirilmiştir.

Eğitim teknolojisi çerçevesi içinde sağlanan araç-gereçleri genel olarak 4 grupta toplamak ya da özetlemek mümkündür. Bu gruplama Tablo 62' de gösterilmiştir. Tablo 62 incelendiğinde, tabloda yer alan araç ve gereçlerden bir kısmının set ya da sistem olarak çeşitli parçalardan oluştüğu görölmektedir. Örneğin, her bilgisayar laboratuvarında 20 bilgisayara ilaveten, 20 öğrenci için oturma ve çalışma masa ve sandalyesi, her laboratuvarda dosya vb. için muhafaza dolapları, üçer lazer yazıcı birer normal yazıcı; özetle, bir bilgisayar laboratuvarının sahip olması gereken tüm malzemelerin sağlanmış olduğu görölmektedir.

Daha önce de belirtildiği gibi 34 fakülteye birer de video seti verilmiştir. Bu set içindeki ekipman Tablo 62 ön devamında özetlenmiştir. 34 fakültede kurulan fen laboratuvarlarının da araç-gereç yönünden çok çeşitlendirilmiş ve zenginleştirilmiş olduğu söylenebilir (Kaptan, 2001: 16-17). Kuşkusuz sağlanan tüm bu donanımlar eğitim fakülteleri ve eğitimimiz açısından yararlı ve sevindiricidir.

Ancak görülen odur ki, Tablo 30' da öğretim üyelerinin yarısından fazlasının (%69,23' ü) sınıf içi niteliklerde ele alınan atölye ortamı ve araç-gereç yetersizliğine ilişkin ifadeleri, donanım eksikliklerinin öğrenciler tarafından sıklıkla dile getirilmesi, yukarıda açıkça dağılımı belirtilen araç ve gereçlerden resim-iş eğitimi anabilim dallarının neredeyse birkaç bilgisayar dışında yararlanamadıklarını göstermektedir (Tablo 62).

Öğretim üyelerinin ifadelerine göre (Tablo 30) gönderilen teknolojik araç-gereç dağılımında hedef belirlenmiş olsa bile, çoğunlukla eğitim fakültelerinin idari tasarrufuna bırakılmış olması, resim-iş eğitimi anabilim dallarının bu olanaklardan yeterince yararlanamamalarının başlıca nedenlerinden biridir. Yine aynı tabloda öğretim üyeleri tarafından yetersizliği ifade edilen sanat eğitiminin olmazsa olmazı sayılan temel plastik sanat malzemeleri (boya, tuval, fırça v.s.) ya da heykel, grafik, seramik vb. atölye donanımlarına ait herhangi bir materyalin Dünya Bankası kredi desteğindeki Yüksek Öğretim Kurulu Milli Eğitimi Geliştirme Projesi'nin konu ve malzeme listesi içinde yer almadığı Tablo 62' de açık ve net görülmektedir.

Bu bağlamda Yılmaz ve Ünalın' ın (2002:382-383) teknolojik gelişmelerin sanat eğitimindeki gerekliliği ve önemine değinen değerlendirmeleri resim-iş eğitimi anabilim dalındaki bu eksikliklerin ivedilikle giderilmesinin bir zorunluluk olduğunu ortaya koyar niteliktedir:

Toplumsal yaşayış içerisinde sanat eğitiminin önemi yadsınamaz olduğu için sanat eğitiminin toplumsal gereklilikler dahilindeki teknolojik gelişmeleri takip etmesi ve sanat eğitimi sürecinde kullanabilmesi gerekliliği sözkonusudur. Daha önce de bahsedildiği gibi sanat eğitimi sonucu bireylerde varolan yaratıcı potansiyel açığa çıkabilmekte, bireylerin sanat aracılığı ile edindikleri estetik haz, heyecan ya da hoşlanma dahilinde algılama süreçleri zevkli hale gelmekte, bireylerde belirli bir estetik beğeni düzeyi oluşmaktadır. Bütün bu gelişmeler dahilinde de bireylerin sanat ortam ve eserlerine yaklaşımı da bir nitelik kazanabilmektedir. Sanat eğitimi sürecinde edinilen bu davranış değişiklerinin, toplumsal anlamda günümüzün gelişen yaşam koşullarına yönelik olarak olumlu ivme kazanması için sanat ortamı ve bu ortama dahil olan bireylerin de toplumsal değişimleri göz önünde bulundurarak hareket

etmeleri gerekmektedir. Çünkü sanat eğitimi dahilinde edinilen bu oluşumlar teknolojik gelişmeler ile daha yoğun bir şekilde ve daha geniş bir kitleye hitap edebilmekte, teknolojik olanaklara sahip her birey sanatsal iletişime ve estetik yaklaşımlara kapılarını yoğunlukla açabilir düzeye gelmektedir.

Sanat ortamı diğer birçok alan gibi teknolojinin son derece yoğun yaşandığı günümüzde bir takım değişimler ve gelişmeler içerisine girmiştir. Bu değişim ve gelişim cihetteki sanat eğitimi sürecini ve bu sürece dahil olan bireyleri de geliştirmiştir. Herşeyden önce teknolojinin hayatımıza getirdiği yadsınamaz kolaylıklar sanat ortamındaki bireylerin bir çok alanda önünü açmış daha özgür bir olanak kullanımını bireylere sunmuştur. Bu gelişmeler dahilinde ise sanat eğitmenleri de farklı ve daha gelişmiş bir görev anlayışını benimsemişlerdir. Herşeyden önce çağımız iletişim çağıdır. Bu çağın gereklilikleri ise digital bir destek dahilindeki sanat ortamını karşımıza çıkarmaktadır. Bu ortamda sanat eğitimcileri digital ortama hakim ve sanatsal aktarım çerçevesini bu ortama taşıyarak genişletebilen bir konum üstlenmektedir. Sanat eğitmeni, teknolojik olanaklar çerçevesinde ortam ve imkanları öğrenciye hazırlayan ve herşeyden önemlisi öğrenciyi gerekli biçimde yönlendirebilen bireylerdir artık. Teknoloji olanakları dahilindeki etkileşimli sanatsal aktarımların algılanabilmesinde ve ortaya konulabilmesinde yardımcı olan bireylerdir. Bu ortamda sanatsal aktivite gerçekleştirme, deneme yanılma süreçleri yaşama ve özgüne ulaşmayı teşvik eder bir yaklaşım sergilemektedir. Artık öğrenme sürecinde merkezde kendisi yoktur; merkezde öğrenci vardır. Kendisi bilgi vericidir ama bilgiye ulaşım kaynağını da günümüz teknoloji olanakları olarak öğrenciye sunabilmektedir. Herşeyi bilen değil bilginin ve sanatsal gelişimin nerede olduğunu ve öğrencinin en iyi ne şekilde yararlanabileceğini bilen bireydir.

Günümüz sanat ortamında teknolojik gelişmelerin sanatsal eğitimi sürecine göz gezdirdiğimizde bu gelişmelerin yeni bir sanat sürecini öğrenciye sunmakta olduğunu görmekteyiz. Öğrenci teknolojik olanakla dahilindeki bilgisayar ve internet aracılığıyla görsel, işitsel ve çok boyutlu uygulama olanaklarından kullanabilmektedir. İnternet ile kaynaklara erişim kolaylığı yaşamakta kaynaklardan yeterince yararlanabilme ise öğrenciyi çok yönlü olarak geliştirmektedir. Bu süreç içerisinde öğrenci, teknolojik gelişmeleri sanatsal çalışmalarını ile bütünleşebilmektedir. Teknolojik gelişmeler, öğrenciye yeni imkanlarla birlikte, ortaya konulan tasarımların değiştirilebilmesine ve geliştirilebilmesine olanak tanıyan görsel çeşitliliği sunmaktadır. Yeni teknoloji ortamını sanatsal tasarımını gerçekleştirmeye yönelik kullanan öğrenci, fikir üretme sürecinde bu ortamın imkanlarını yani görsel imgeleri ve iletişim araçlarını kullanabilmekte, tasarımına değişik açılardan bakabilme şansı yakalamaktadır. Çünkü bu teknoloji ortamı ile sayısız görsel veriye ulaşabilir. Çalışmasını sınırsız ortam içerisindeki veriler dahilinde değerlendiren öğrenci, yine aynı ortamda çalışmasını değiştirilebilir, geliştirilebilir, özgünleştirilebilir. Çok seçenek, çok deneme fırsatı, sonuca ulaşmada sanat eğitimi sürecindeki bireyin yaratıcı kapasitesini artırabilmektedir.

Sanat eğitimine dahil olan bireylerin bütün bu gereklilikler ve olanaklardan yararlanması için hem sanat eğitimi sürecindeki eğitmenlerin hem de bu eğitmenleri yetiştiren kurumların teknolojik gereklilikleri yerine getirmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlarda bilgisayar ve internet desteğini yoğunlukla görmek gerekmekte devamında

gerekli donanımlar ve nitelikli eğitimler yetiştirilme gereği de ortaya çıkmaktadır.

İlkyaz (2002:89) konuya bir başka açıdan yaklaşmakta, fiziki donanımların yanında, öğrenciye kazandırılacak bakış açısının önemini vurgulamaktadır:

Resim-İş Öğretmeni yetiştiren kurumlar yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Söz konusu yapılanmanın önündeki engellerden birisi fiziki donanım eksikliğidir. Öğrencilerimiz bilgisayar, video gibi teknolojik olanaklardan yeterince yararlanamamaktadırlar. Ancak bunun kadar önemli bir başka konu da öğrencilerimize belirli bir bakış açısı, gelişmiş bir beğeni düzeyi kazandırmakta yaşanan güçlüklerdir. Sağlanan çok iyi fiziki donanım tek başına yeterli değildir. Eğer öğrencide belirli bir düzeyde sanat zevki oluşturulamamışa eline aldığı en gelişmiş fotoğraf makinesi ile çekeceği fotoğraf rahatlıkla kiç (kitsch) sınıfına konulacak sıradan bir üretim olabilecektir. Önemli olan öğrencinin kendini hangi malzemeyle ifade ettiği değil nasıl ifade ettiğidir., malzeme yalnızca bir araçtır, konu ise yalnızca bir çıkış noktasıdır.

Bir diğer konu Tablo 31’ de görüldüğü gibi öğrencilerin “Kendi değerlerimizi ve eğitim sistemimizi göz önüne alan bir yapılanmanın neden bizim tarafımızdan gerçekleştirilememesinin sorgulanması” na ilişkin dilekleri, Ataman’ ın (1998: 269-270) yeni yapılanmanın çağdaş olmayan boyutları ve bu yapılanmayı bekleyen tehlikeleri ifade ederken:

En az yetmiş yıllık öğretmen yetiştirme deneyimi dikkate alınmamıştır. Çalışma gruplarının oluşturulmasında yeteri sayıda Türk olan uzmanlardan çok, ülke koşullarını bilmeyen sadece kendi ülke uygulamaları ile sınırlı olan uygulamacılar yüksek ücretlerle görevlendirilmişlerdir. Biçimindeki görüşleriyle yanıt bulmaktadır.

Yukarıda söz edildiği gibi programın başka ülkelerden gelen uygulamacılar tarafından oluşturulması, ülkemiz koşullarının bilinmemesine dair kaygılar taşımaktadır. Özsoy’ un (Özsoy,1998; Ertok:s.336-337’deki alıntı) Amerika’ daki okulların sanat eğitimi ortamlarıyla, Türkiye koşullarındaki sanat eğitimi ortamlarını karşılaştırdığı değerlendirmesi aradaki farklılığı ortaya koymakta ve bu kaygıları desteklemektedir:

Arizona’daki okulların fiziki şartları Türkiye’ye kıyasla daha iyi idi. Ziyaret ettiğim hemen her okulun iyi donanımlı bir özel sanat kitapları, posterler, slaytlar, video filmlerinin yanı sıra bazı okullarda video, tv, bilgisayar, kamera, fotoğraf makinesi gibi elektronik ekipmanlar - ki bizde kısa MLO diye adlandırılan bazı Müfredat Laboratuvar Okullarında olduğu gibi - vardı ve yaygın olarak kullanılıyordu. Yine okulların bir bölümünde aynı seramik ve heykel atölyesi, özgün baskı ünitesi ve öğrencilerin bu atölyelerde kullanacakları tüm araç ve gereçlerden yeterince bulunuyordu. Sanat öğretiminin etkinliğine bağlı olarak okul yöneticileri ve öğrenci aileleri öğretmene gereken ekipman ve materyalleri

sağlamada yardımcı oluyorlardı. Bunu yanı sıra şirketler ve kuruluşlar para ve malzeme sağlayarak okullardaki sanat derslerini destekliyorlardı. Bu bir bakıma öğretmenin yeteneğine bağlı idi. Eğer sanat öğretmeni okulla kendini sınırlamayıp çevreye ve topluma yönelik sanatsal projeleri öğrencileriyle birlikte gerçekleştirme kapasitesine ve yeteneğine sahipse destek bulmakta güçlük çekmiyordu.

ABD’ de sanat öğretmenleri şanslıydılar, çünkü bir çok şirket tarafından (üretilen çeşitli sanat öğretimine yönelik araç ve gereçlere sahiptiler. Bunu açık bir şekilde “ 50. Sanat Eğitimi Şurası” nda düzenlenen şirketlerin standartlarında gördüm. Sınıflarında ders vermek, atölyelerinde uygulama yaptırmak zorunda oldukları öğrenci sayısı 15 ile 25 arasında idi ve nadiren 30'a çıkıyordu. Öğrencilerde şanslı idiler çünkü okullarındaki sanat derslikleri iyi donatılmıştı ve bazen şirketler onlara ücretsiz materyaller temin ediyorlardı.

Türkiye’de ise durum farklı idi. öğrenciler üniforma giyerler ve belki birkaç özel okul hariç tutulursa disiplin fazlaca problem değildir. Okulların çoğunda yeterince resim öğretmeni olmasına rağmen çok az okulda ayrı bir resim (sanat) atölyesi veya sınıfı vardır. Öğretmenlerin çoğu derslerini normal ve dersliklerde yapmaktadır ki bunun anlamı araç ve gereçlerin bir derslikten diğerine taşınması demektir. Öğretmenler - eğer varsa - sanatsal materyallerini onlar için yapılmış özel dolaplar olmadığından derslikte bırakamazlar. Bu durum onların sanat öğretmelerini güçleştirir. Bundan dolayı dikkate değer projeler uygulamaktan çok basit sanatsal uygulamalarla yetinmek zorunda kalırlar. Tüm bu olumsuz şartlara rağmen sanat öğretmenlerinin işlerini iyi yaptıkları söylenebilir. Köklü problemler, örneğin özel dersliklerin, uygulamalar için gerekli materyallerin araç ve gereçlerin, sanat eğitime yönelik yayınların ve bunları sağlamak için gerekli maddi kaynağın olmayışı gibi güçlükler öğretmenlerin görevlerine layıkıyla yerine getirmelerine engel olmaktadır. Birkaç iyi dikkate alınmaz ise okullarda ne seramik atölyesi ne de seramik fırını vardır; slayt makinesi, projektör, video, bilgisayar gibi elektronik donanımları görmek imkansızdır.

Diğer yandan ortaya konan tüm bu bulgular, fiziki donanımların oldukça yüksek maliyette olması nedeniyle sanata ve herşeyden önce insana yakışan, nitelikli ve yeterli koşullarda bir eğitim için devlet desteğine duyulan gereksinimin de altını çizmektedir.

Bu doğrultuda Çetin’ in (2002:208) görüşleri şöyledir:

Herşeyden önce devletin bilinçli bir sanat politikası oluşturması ve bu politikasını hassasiyetle koruyup kollaması gerekmektedir. Eğer bu gün çağdaş bir sanat politikası geliştirilemiyorsa, Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda oluşturulan kültür ve sanat politikaları kanımca bugünküne göre çok daha çağdaştır.

Kuşkusuz bu öylesine bir çağdaşlıktır ki, Atatürk’ ün milli eğitim politikamıza yön gösteren “ ‘Öyle bir program izlemek zorundayız ki, o program ulusumuzun bugünkü durumu, toplumsal, hayati ihtiyacı, çevrenin koşulları ve çağın gerekleri ile tamamen koşut ve bağdaşık olsun.’ (Buzluk, 1997:29).” Sözlerini bugün için de geçerli ve dikkate alınır kılmaktadır.

4.18. On Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın on sekizinci alt problemi “Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, sınıf dışı nitelikleri (bölüme ilişkin görevler, toplantılar; öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler; kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma)” şeklinde ifade edilmiştir. On sekizinci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 32 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 33’ de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 32
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının,
Sınıf dışı nitelikleri (bölüme ilişkin görevler, toplantılar; öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler; kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p><u>Yeterlidir</u> İnsana değer veren bir eğitim sisteminin de, ortamının da yeterli olması gereği</p>	<p>“Siz hem insana değer veren eğitimden bahsediyorsunuz ama o eğitimi verdiğiniz insanları böyle ortamlardan uzak tutuyorsunuz bu tabii bir “ironidir” aslında. Onun için ortamı, hele ki sanat eğitimi yapılan bir ortamı, elbetteki o eğitimi alan gençlerin rahatlıkla yaşayacağı şekle büründürmek gerekir.”</p> <p>“Fakülte bazında evet, sunulmakta. Ayrıca kitap ta sağlanıyor. Ne isteniyorsa en ağır kitaplar bile gelebiliyor, çok rahatız. İyi bir kütüphanemiz, okuma salonumuz var.”</p>	3	23,07	4	23
<p>Yapılan pek çok etkinliğin programa ve bölüme katkı sağlaması</p>	<p>“Bu programın katkısı, bu programın olmasıyla birlikte, programın tanıtımı ile ilgili bir ivme kazandı sanat eğitimi açısından. Birçok konferanslar yapıldı. Biliyorsunuz “Görset’in” yaptığı da oldu. Hizmetiçi kurslar düzenlendi ama Milli Eğitim Bakanlığı’nın bu işi çok ciddiye alarak, kursları yoğun bir şekilde sunduğunu söyleyemiyoruz. Bir dönem filan yapıldı. Ama bizim bölüm olarak etkinlik sayımız arttı, programla birlikte. Çünkü yeni bir program, buradaki birçok arkadaşımız, doğal olarak giriyor. Onlara programı tanıtan, anlatan birtakım seminerler düzenlendi, akademik toplantılar yapıldı, sempozyumlar düzenlendi. Bunun dışında öğretmen arkadaşlarımızı çağırdık zaman zaman, toplantılar yapıldı. Bu etkinliklerimiz hala da sürmekte. Zaman zaman okullara da giderek seminer faaliyetlerinde bulunuyoruz.”</p>				

Tablo 32
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Sınıf dışı nitelikleri (bölüme ilişkin görevler, toplantılar; öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler; kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Yeterli değildir</u> Sosyal ünitelerden yararlanma konusunda bütüncül düşünmenin göz ardı edilmesi	“Yeterli değil. Sınıf dışı nitelikler bakımından yeterli bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilmek için, bölüme ilişkin görevler, toplantılar, öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler, kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma gibi hususlarda bütüncül düşünmenin göz ardı edilmemesi gerekmektedir.”	10	76,92	25	24
Öğretim elemanlarının niteliksizliği ve idarecilerle zayıf ilişkilerin olması	“Öğretim elemanının iyi seçilmesi lazım. Maalesef sınav dönemi bakıyorsun ki, ben çalışacağım burada, A.B.D.’i başkanım. Ama beni devre dışı bırakıp, sınavlar için dışarıdan jüri getiriyorlar. Kafalarına göre de hoca alıyorlar. Sonra öğrencilerle problem oluyor. Gelenler yetkin değil....Bu yüzden öğretim elemanı alınacağı zaman, çalışabileceğimiz, uyum içinde olabileceğimiz, kendi okullarından araştırma görevliliğinden yetişen bir süreç takip ederek, öğretim elemanı, konumuna gelen kişiler olması lazım. Yani çevreyi, ortamı, neler eksik, bunları bilsin.... Bölümlerde birtakım sempozyumların, etkinliklerin yapılması lazım. Öğretmen olacak kişinin sadece sınıf ve atölye ortamından yetişmesi doğru değil....Bizim fakültenin şu anda idarecilerle ilişkileri çok zayıf. Bizim sanat eğitimi kurumlarımızda, hümanist yaklaşımda olan idarecilere gereksinim var ama bu maalesef yok.”				

Tablo 32
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Sınıf dışı nitelikleri (bölüme ilişkin görevler, toplantılar; öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler; kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilmeye Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın kurum içi ve kurum dışı olumlu katkısının olmaması	“Programı değiştirerek bir şeyleri kolayca değiştirmek mümkün değil. Başka şeylerin değiştirilmesi gerekiyor. Burada birtakım seminer çalışmaları yapıyoruz, sergiler açıyoruz filan, ama bu program zorladığı için değil. Biz öyle hissettiğimiz için yapıyoruz. Örneğin bu yıl, iş telaşı, yoğunluklarımız nedeniyle bir seminer programı hazırlayamadık. Olmadı. Ama geçen yıl yapmıştık, ondan önceki yıl yapmıştık. Demek ki bu programdan kaynaklanan bir şey değil, bizden kaynaklanan yani insandan kaynaklanan bir şeydi. Program bu tür şeyleri keşke, uygulatır duruma gelseydi. Çok daha sevinirdik, düzenli yapılırdı bu işler. Ama öyle sistematik düzenli bir şey önermedi, bu programda yok ta zaten. Bu anlamda da kurum içi etkinliklere, bu programın katkısı olmadığı gibi, motivasyonu bozulmuş ve neredeyse umutsuzluğa düşmüş öğrencinin, sanatla ilgilerini, yani kurum dışı ilgilerini de artıracak herhangi bir etki, yaptığı kanısında değilim. Bu benim kişisel görüşüm. Bazıları da “Bu program harika şeyler yarattı” diyebilir, kendileri bilir. Ben kendi gözlemlerimi söylüyorum.”	10	76,92	25	24
Programın kurum içi ve kurum dışı olumlu katkısının olmaması	“Kütüphane yeterli mi derken önce, öğrencinin kütüphanesi yeterli mi? Önce ona bakmak lazım. Sanat eğitimi alan bir öğrencinin dışındaki kütüphaneden ziyade sanat eğitimi ile ilgili kendi kütüphanesini oluşturmaları gerekir. Çünkü özgündür bu olay.				

Tablo 32
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının,
Sınıf dışı nitelikleri (bölüme ilişkin görevler, toplantılar; öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler; kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilmeye Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın kurum içi ve kurum dışı olumlu katkısının olmaması	Genel kitaplığa baktığımız zaman da onun yeterli olup olmadığını bakıp, eksikleri bilip bu projeyi kuran dünya bankasının göndermesi gerekirdi. Madem ki bir heyet kuruldu, Ankara’da bakanlıklarda kuruldu, bilgi alışverişinde bulunsalardı. Bu eğitim sisteminde bizlere değil, kimlere sormuslarsa bu kitapçı alimlerinde, eksiklikler giderilseydi. Çünkü bizler madem gittik oraya bizleri hatırlayıp çağırdılar mı Ankara’ya, hiçbir zaman için çağırmadılar. O zaman eksikler giderilirdi. Ne var ne yok fikir alınirdi. Çünkü karşı fikirde olduğunuz zaman eksikler kabul edilmiyor. Ama dayatılma fikirler olunca, ben bu kütüphanelerde o kitapların olup olmadığını bilmiyorum.”	10	76,92	25	24
Sosyal ve kurumsal zayıflamanın artarak devam etmesi	“Bu yeterince yok ve gün geçtikçe bu daha da zayıflıyor kanaatindeyim. Ülkenin sosyal yapısının, günümüzde değişen değerlere paralel olarak belki. Bu kopuş ülkedeki, şehirdeki insanlar arasında da yaşanıyor, aileler arasında bile yaşanıyor da. Bu kopuş halen hızla devam ediyor. Öğretmenlerle öğrenciler arasında, öğrencilerin kendi aralarında, öğretmenlerin kendi aralarında artık sosyal bir sıcaklık, bir kurumsal sıcaklık, bir alan sıcaklığı, alan paylaşımı v.s. Bunlar yok. Herkes kendi başının çaresine baksın gibi bir hava var. Ve herkes kendi başının çaresine bakıyor ya da kendi menfaatleri peşinde koşuyor.”				

Tablo 32
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Sınıf dışı nitelikleri (bölüme ilişkin görevler, toplantılar; öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler; kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Alanda yeterli olmayan kütüphanenin bölüm başkanlığının ve öğrencilerin çabası ile işler hale getirilmesi	“Bizim alanımızda kütüphane yeterli değil. Ancak bizim bölümde, bölüm başkanlığının gayreti ile bölüm içinde bir kütüphane kuruldu. Bu sistem çok güzel yürüyor. Bunu örnek olarak verebiliriz. Yani bu diğer eğitim kurumlarına ulaştırılırsa iyi olur. Öğrenciler çalıştırılıyor. Ve birbirlerini yetiştirecekleri şekilde. Mezun olanlar, yeni gelenleri almadan önce yetiştiriyorlar öyle bir sistem var. Usta-çırak ilişkisi gibi. Onlara belli bir ücret veriyor kurum. Döner sermaye değil. Bir fonu varmış bunun, cüzi bir para ama öğrenciye para veriliyor. Öğrenciler de kendi aralarında programlara uygun nöbetleşerek kütüphaneyi açıyorlar. Güzel bir sorumluluk içinde, güzel bir sistem içinde yönetmelikleri, her şeyleri oluşturuldu. Ve öğrencinin çok yakın olması yani kütüphanenin bölümün içinde olması ve her an ellerinin altında olması da çok iyi, bu güzel ve bağış yoluyla kitaplar sağlandı, çoğu kitaplar öyle sağlandı. Hatta okula kitap satmaya gelenlerden karşılık olarak istendi. Mesela kitap satmaya geliyor “Buraya beş tane kitap bırakırsan sat, sana bir hafta süre” gibi. Beş tane kitap bırakıyor, kütüphaneye giriyor.”	10	76,92	25	24

Tablo 32
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Sınıf dışı nitelikleri (bölüme ilişkin görevler, toplantılar; öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler; kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Kütüphanelerdeki yetersizliğin kişisel yaklaşım ve çabalarla giderilmeye çalışılması	<p>“Yok. Şu anda yeterli değil ama şu da var, bunu bizler yaratacağız, öğretim elemanlarının baskısıyla veya idareye baskısıyla. İdarenin talebiyle. Halledilmesi lazım ama şu an itibariyle tabii çok zorlanıyoruz. İstedığımız eğitimi öğrenciye vermekte çok zorlanıyoruz. Kendi araştırmalarımızda kullanacağımız malzeme az. Kütüphane olarak üniversitenin şu anda, öğrencilerin de kullanabileceği kitap sayısı da az. Ama bunu, nasıl geliştirmek, telafi etmek lazım, bunu tabii ki internet üzerinden telafi etmeye çalışıyoruz. Öğrencilerin çoğunluğunun araştırmaları artık internet üzerine kaydı. Gerçekten verdiğimiz ödevlerde hazırlanıp gelirken hep oradan yararlanmaya çalışıyorlar. İnternet altyapısı da tam olmasa da, yine fena değil.”</p> <p>“Benim öğrencilerim benim vermiş olduğum araştırma konularıyla ilgili, kaynak yetersizliği içinde olduklarını söylüyorlar. “Hocam aradığımız, veya verdiğiniz şeylerle ilgili döküman bulamıyoruz.” Öğrencilerin söylemi bu. Çoğunluk bunu diyorsa, demek ki bir problem var.”</p> <p>“Program tarafından destek görüyor diyemeyiz ancak, bu biraz kişisel yaklaşımlarla ilgili. Bir defa kütüphane.</p>	10	76,92	25	24

Tablo 32
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Sınıf dışı nitelikleri (bölüme ilişkin görevler, toplantılar; öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler; kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Kütüphanelerdeki yetersizliğin kişisel yaklaşım ve çabalarla giderilmeye çalışılması	Bundan birkaç sene önce bir hayli kitap aldık, sanatla ilgili, tabii eksliğimiz çok. Başta, haftalık, aylık iki aylık, üç aylık sanat dergileri var, bunlar kişisel olarak abone olduğumuz için bizlere geliyor. Biz de bunları, öğrencilerle paylaşmaya çalışıyoruz.”	10	76,92	25	24
Öğrencilerin okul kütüphanelerinden çok fazla kitap alma şanslarının olmaması ve etkili bir iletişim aracı olan televizyon programlarının da kültürel açıdan yetersiz olması	<p>“Kütüphanede öğrencilerin yararlanabileceği yeterli sayıda sanat kitabı yok. Zaten sanat kitapları tüm Türkiye’de az. Kütüphanenin %70’i benim kendi kişisel, sağdan soldan edindiğim ders araç ve gereçlerini içeriyor. Bunlar da rafın en arkasına koyuluyor. Çocuk istediği zaman görevli diyor ki, yok böyle bir şey. Aslında var, ben iyi biliyorum, hatta ben gidip çıkarıyorum aşağıdan.”</p> <p>“Bizim bir defa kütüphanenin plastik sanatlarla alanı çok zayıf. Kaynak kitap olmadığı gibi öğrenciye kaynak olacak röprodüksiyon kitaplarını bulmak zor, ve zaten, zannediyorum öğrenciye kitap verilmiyor ya da kısıtlı veriliyor. Ben burada aslında plastik sanatlarla ilgili bölümün, bölüme bağlı ayrı kütüphaneleri olması düşüncesindeyim. Yani daha ufak ta olsa, sanatla ilgili daha iyi ulaşabileceği, kitaplar gerekiyor.</p>				

Tablo 32
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının,
Sınıf dışı nitelikleri (bölüme ilişkin görevler, toplantılar; öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler; kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrencilerin okul kütüphanelerinden çok fazla kitap alma şanslarının olmaması ve etkili bir iletişim aracı olan televizyon programlarının da kültürel açıdan yetersiz olması	Öğrencilerin, öğretmenlerle ilişkilerini bilemem, ama ben kendi adıma, kapım her zaman açık, tam tersine aman konuşsunlar diye ağızlarının içine bakıyorum. Genel kanım, bu bölüm dediğimiz şey, aslında bu ülkenin dışında birşey değil.....Burada televizyon en büyük etkili iletişim aracı ama maalesef, orada da dişe dokunur on dakikalık bir kültür programı veya, plastik sanatlarla ilgili olaylar, işte günlük sergi haberlerinin dışında bir sanat programı veya eleştiri, estetik, sanat tarihini kapsayan konularda, hiç yayın yok yani tamamen, magazin ve içi boş yayınlar.”	10	76,92	25	24
Bölmelerde data show gibi taşınması zor maliyeti yüksek araç gereçlerin yetersizliği ve kullanım zorluklarının olması	“Bu programın gerektirdiği araç gereçler her atölyede her ders için, yeterli miktarda bulunmadığından, data show gibi örneğin, kullanımı da güçlüklerle yol açıyor. Eline teslim edilmiş arkadaşlar, titiz davranmak zorunda kalıyorlar doğal olarak. Onun bakımı ve onarımı büyük bir maliyet, külfet. Paylaşmak da gerekiyor. Bu her iki tarafı da, gerginleştirebiliyor. Şimdi hem paylaşmak gerekiyor, hem korumak gerekiyor. Böylece, hareket eden maliyeti yüksek araç gereçler, sorun olabiliyor ama kişisel sorun değil bu.”				

Tablo 32' de görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin sadece %23,07' si, sınıf dışı nitelikleri (bölüme ilişkin görevler, toplantılar; öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler; kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterli bulurken; insana değer veren bir eğitim sisteminde, ortamın da yeterli olmasının kaçınılmaz olduğunu ve yapılan pek çok etkinliğin programa ve bölüme katkı sağladığı görüşlerini dile getirmektedirler.

Öğretim üyelerinin çoğunluğu (%76,92' si), yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, sınıf dışı niteliklerini yetersiz bulmaktadırlar. Bu konuyla ilgili kategoriler şunlardır:

- Sosyal ünitelerden yararlanma konusunda bütüncül düşünmenin göz ardı edilmesi,
- Öğretim elemanlarının niteliksizliği ve idarecilerle zayıf ilişkilerin olması,
- Programın kurum içi ve kurum dışı olumlu katkısının olmaması,
- Sosyal ve kurumsal zayıflamanın artarak devam etmesi,
- Alanda yeterli olmayan kütüphanelerin bazı bölümlerde, bölüm başkanlığının ve öğrencilerin çabası ile işler hale getirilmesi,
- Kütüphanelerdeki yetersizliğin kişisel yaklaşım ve çabalarla giderilmeye çalışılması,
- Öğrencilerin okul kütüphanelerinden çok fazla kitap alma şanslarının olmaması ve etkili bir iletişim aracı olan televizyon programlarının da kültürel açıdan yetersiz olması,
- Bölümlerde data show gibi taşınması zor, maliyeti yüksek araç ve gereçlerin yetersizliği ve kullanım zorluklarının olması,

Tablo 33
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Sınıf dışı nitelikleri (bölüme ilişkin görevler, toplantılar; öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler; kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Hümanist bir eğitim anlayışından beklenen hedeflere öğrenciye verilecek değer oranında ulaşılabilecek olması	“Öngörülen sanat eğitimi programları, bölümlerdeki öğrencilere yönelik hizmetler, yapılan toplantılara öğrencilerin katılımı, öğretim elemanları ve yöneticilerle ilişkilerde öğrenciye verilen değer oranında hümanist bir eğitim anlayışından beklenen hedeflere varılabilir.”	60	100	10	24
Bazı Resim İş Eğitimi A.B.Dallarında sınıf dışı niteliklerin beklenen doğrultuda sağlanmış olması	“Bölümümüzün kaynak kitap ihtiyaçları dikkate alınarak düzenlenmiş olan kütüphane ve hijyenik bir ortam ve hizmete sahip bir yemekhanenin varlığıyla öğrenciye değer verilmiş olduğu söylenebilir.”				
Bazı Resim İş Eğitimi A.B.Dallarında sınıf dışı niteliklerin beklenen doğrultuda sağlanamamış olması	“Bu imkanların her bölümde aynı nitelikte olmadığını düşünmekteyiz. Bu nedenle de öğrencilere değer verme bakımından sıkıntılar olduğuna inanmaktayız.”				
Özellikle kütüphanelerin fakülte ve bölüm içinde zenginleştirilerek uzman kütüphaneciler tarafından öğrencilere hizmet sunulması	“Kütüphanemiz çok yetersiz.” “Kütüphanelerdeki kaynakların çoğu İngilizce, Türkçe kaynakların daha fazla olmasını istiyorum ben.”				

Tablo 33
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Sınıf dışı nitelikleri (bölüme ilişkin görevler, toplantılar; öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler; kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Özellikle kütüphanelerin fakülte ve bölüm içinde zenginleştirilerek uzman kütüphaneciler tarafından öğrencilere hizmet sunulması	<p>“Kütüphanelerdeki kaynakların çoğu İngilizce, Türkçe kaynakların daha fazla olmasını istiyorum ben.”</p> <p>“Her atölyede ya da bölüm içinde kütüphanelerimiz olabilseydi.”</p> <p>“Kütüphanelerimiz yeterli değil ve uzman kütüphanecilerin elinde değil. Bu nedenle istediğimiz bir sanat kitabını, başka bir bölümün rafında buluyoruz, tesadüfen. Ve çoğu kaynaklar yabancı, anlamamız mümkün değil.”</p>	60	100	10	24
Öğrencilerin üniversite spor ve sosyal ünitelerinden yeterince yararlandırılmaması	<p>“Spor tesisleri gibi ya da tenis sahası örneğin, ya da Beden Eğitimi Bölümüne ait yerlere bizler giremiyor ve yararlanamıyoruz. Bunların çoğu paralı ve sanki biz bu üniversitenin öğrencileri değiliz. Bütün bunlardan mahrumuz.”</p> <p>“Canımız sıkıldığında, kendimizin sosyal olarak vakit geçirmek için kullanacağımız tesislerden kesinlikle yararlanamıyoruz.”</p>				

Tablo 33
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Sınıf dışı nitelikleri (bölüme ilişkin görevler, toplantılar; öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler; kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrenci temsilcilerinin okulla ilgili konu ve sorunlarda daha fazla dikkate alınması	<p>“Ben 1. sınıftayken, 4.sınıftan öğrenci temsilcileri vardı. O zaman okulun sorunları ile ilgili konuşmalar oluyordu. Ama artık temsilci var mı? Yok mu? Onu bile bilmiyorum.”</p> <p>“Toplantı oluyor mu? Öğrenci temsilcimiz kim? Onu bile bilmiyoruz. Bizim fikirlerimiz sorulmuyor.”</p>	60	100	10	24
İdareciler, öğretim elemanları ve öğrenciler arasında yeterli iletişimin sağlanamaması	<p>“Bir kopukluk var. İdarecilerle ya da bölümle yalnızca birebir gittiğimizde yanıt alabiliyoruz. Onun ötesinde böyle bir şansımız yok.”</p> <p>“Bir kere resim, müzik, içinde yetenek barındıran şeyler, özgür düşünce ve ifadeyi daha çok barındırır içinde. Ben ailemde çok demokratik yetiştim. Üniversite mezunu annem babam, ama okulda, şurada bir bölüm başkanlığı odası vardır, orası şey gibidir, yani oraya korkar çocuk girmeye. Buradaki çocuk, üniversite talebesi ve öğretmen olacak. Bütün hocaların öğrencilerle olan tavırlarından aslında kaynaklanıyor.”</p>				

Tablo 33
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, Sınıf dışı nitelikleri (bölüme ilişkin görevler, toplantılar; öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler; kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterli midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrencileri biraraya toplayacak sosyal ünitelere gereksinim duyulması	<p>“Öğrenci olarak birlik içinde olmamız gerekiyor. Kendi içimizde de kopukluklar var. Bizden de, ortamdan da kaynaklanıyor. Bu sistem toparlanarak, yeni birşeyler önerilebilir.”</p> <p>“Eğitim fakültelerinde öğrencileri biraraya toparlayacak ünitelere ihtiyaç var.”</p> <p>“Biz öğrenciler birbirimizden koptuk. Güzel Sanatlar Bölümü, müzik bölümünden de bize gelsinler, biz resim yaparken onlar müzik çalsınlar. Onlar bizi davet etsinler. Biz davet edelim. Ama biz kendi içimizde bir bütün değiliz ki, başkalarıyla bir bütün olalım.”</p>	60	100	10	24

Tablo 33’ de görüldüğü gibi öğrencilerin tamamının “Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının, sınıf dışı nitelikleri, (bölüme ilişkin görevler, toplantılar; öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler; kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma) yeterli midir?” Sorusuna, yanıtları genellikle bu niteliklerin eksikliğinden kaynaklanan sorunlarını dile getirme biçiminde olmuştur.

Bu kategoriler şunlardır:

- Hümanist bir eğitim anlayışından beklenen hedeflere, öğrenciye verilecek değer oranında ulaşılabilecek olması,
- Bazı resim-iş eğitimi anabilim dallarında sınıf dışı niteliklerin beklenen doğrultuda sağlanmış olması,

- Bazı resim-iş eğitimi anabilim dallarında sınıf dışı niteliklerin beklenen doğrultuda sağlanamamış olması,
- Özellikle kütüphanelerin fakülte ve bölüm içinde zenginleştirilerek uzman kütüphaneciler tarafından öğrencilere hizmet sunulması,
- Öğrencilerin üniversite spor ve sosyal ünitelerinden yeterince yararlandırılmaması,
- Öğrenci temsilcilerinin okulla ilgili konu ve sorunlarda daha fazla dikkate alınması,
- İdareciler, öğretim elemanları ve öğrenciler arasında yeterli iletişimin sağlanamaması,
- Öğrencileri bir araya toplayacak sosyal ünitelere gereksinim duyulması.

Tablo 33' de, dile getirildiği gibi özellikle kütüphanelerin ve sosyal tesislerin yeterli olmaması, öğrencilerin sınıf dışı nitelikler yönünde eksik buldukları konuların başında gelmektedir. Tablo 32' de öğretim üyeleri de (%76,92' si) aynı görüşü paylaşmakta, sosyal ve kurumsal zayıflamayı vurgulamaktadırlar.

Bugün çağdaş ve uygar toplumlar, kendilerini meydana getiren ve temel taşları olan bireylerinin niteliklerini ve kalitesini yükseltmenin yol ve yöntemlerini bulan ve bunu yaşama geçiren toplumlardır. Ancak nitelikli, donanımlı, birikimli insanlar toplumların yücelmesini sağlar; onur ve kimlik kazandırır. Nitelikli insanlardan oluşan bir toplumun gücü kültürel, sanatsal, siyasal, sosyal ve ekonomik dengelere yansır; uluslararası etkileşim ve söz sahipliği bu güçten beslenir.

Amaçlanan çağdaş toplumların nitelikli insanları, okuyan, araştıran, sorgulayan, tartışan, karşılaştıran, bilimsel düşünceye inanan; duygularını, düşüncelerini, aklını başkalarının ipoteği ve güdümüne bırakmayan; kendini, içinde yaşadığı doğayı ve toplumu tanıyan, anlayan; duygularını, duyularını çeşitli ifade yolları ile özgürce anlatan; yaratıcı güçlerini özgürce ortaya koyan, estetik duyguları gelişmiş; insan değerleri yücelmiş; her yönü ile paylaşımcı niteliklerle donanmalıdır.

Bu niteliklerin pek çoğu tutarlı bir eğitimle, bilinçli bir sanat eğitimi ile insanlara kazandırılabilir (Pekmezci, 2002:35-37).

Ancak bu niteliklerin kazandırılabilmesi için tüm toplumu içine alır çocuklukta ve özellikle üniversitelerde kültür ünitelerine, kütüphanelere, spor ve sosyal tesislere gereksinim vardır.

Üniversite öğrencilerinin akademik düzeyde kurulan kulüplere üye olmaları, spor ve kültür etkinliklerine katılmaları kuşkusuz amaçlanan ve insani gereksinimlerini karşılayan beklentilerdir. Bu etkinlikler eğitim programlarını destekleyecek, zenginleştirecek ve öğrencilerin gösterdikleri ilgileri karşılayacaktır.

Güzel sanatlar faaliyetlerinin; çeşitli meslek ve akademik kulüp faaliyetleri ile ders dışı programlar içinde çok sıklıkla yer aldığı görülür. Bu faaliyetler derslerle doğrudan ilgili olmasa bile, öğrencilerin ilgilerine dayanan grup faaliyetleridir. Öğrencilerin kendi etkinliklerini ve özgürlüklerini kullandıkları ve bu yolla da yaratıcı enerjilerinin ifade olanağı bulduğu çalışmalar ders dışı etkinliklerdir. Bu tür boş zamanlar, değerlendirmeye yönelik aktiviteler öğrencilerin kendilerini geliştirmek için bir fırsattır. Eğer okul eğitiminde yaptığımız pozitif yöndeki değişimlerin başarılı olması isteniyorsa öğrencilerin okul dışındaki saatlerini de en iyi şekilde değerlendirmelerini sağlamak için imkanlar sunmak gerekir (Erbay, 2000:25-26).

Ancak durum ülkemiz koşullarında değerlendirildiğinde, özellikle Anadolu üniversitelerinde, öğrencilerin ders dışındaki zamanlarını değerlendirebilecekleri sergi, konser, sinema, tiyatro gibi sanatsal etkinlikleri içine alan kültür ünitelerinin bulunmaması; yetersiz olarak nitelendirilen kütüphanelerde uzman kütüphanecilerin görev almaması ve bazı üniversitelerin sahip olduğu spor ünitelerinden öğrencilerin yeterince yararlanamaması yine öğretim üyelerinin ve öğrencilerin ifadeleriyle ortaya konmaktadır (Tablo 32-33).

İnce (2002:331)' nin aşağıdaki değerlendirmesi de bu görüşleri destekler niteliktedir:

Eğitim bilimsel bir yaklaşımla hazırlanmış eğitim fakültelerinin yeni programlarının programlarının, hedefleri ve hedef davranışları, Milli Eğitim Temel kanununa uygun, tutarlı ve yerindedir. Buna kimsenin bir itirazı olamaz. Hatta beklentilerin yüksek tutulduğunu söyleyebiliriz. Sanat tarihi, estetik bilgi, sanatsal eleştiri ve uygulama alanlarında yetkin bir sanat eğitimcisi yetiştirmek hedeflenmektedir. Özellikle birkaç büyük kentimizde, okulların fiziki durumu, öğretim üyesi sayısı ve kentteki sanatsal etkinlikler gibi avantajlardan dolayı hedefe yakın, niteliği yüksek sanat eğitimcileri yetiştirmek olası gibi

görülmektedir. Ancak Anadolu'daki pek çok küçük kentimizde bulunan Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri (Resim-İş Eğitimi A.B.Dalları) bu avantajlardan tümüyle yoksundurlar. Akademik kadrolar yetersiz olduğu gibi, buralarda okuyan öğrenciler, müze, galeri, fuar, bienal, sempozyum gibi görme eğitimine dayalı etkinlikleri de büyük oranda izleme şansına sahip değildirler. (Görme Eğitimi, Program içinde ayrıca değerlendirilmesi gereken önemli bir konudur.) Sanat, sosyal çevrenin içinde var olan bir olgudur, sanat eğitimi de bundan bağımsız düşünülemez.

Toplumlar, kuramsal bilgilerle donatılmış her tür meslek insanını yetiştirebilir; iktisat, işletme, mühendislik, matematik, fizik, kimya gibi teknik, teknolojik alanlarda süper beyinler de yetiştirebilir. Bu beyinlerin, son yıllarda çokça üzerinde durulduğu gibi empati ya da duyumsal ve sezgisel birikimlerle desteklenmediği takdirde robotlaştırılmış, mekanikleştirilmiş insan tipine yol açacağı savunulmaktadır. Özellikle insan kaynakları alanında yetişmiş gücünün sadece IQ ile değerlendirilemeyeceği, EQ' nün (duygusal zeka) ön plana çıkarılması gerektiği inancı yaygınlaşmaktadır. Bugün özellikle Amerikan üniversiteleri burs vereceği ya da lisansüstüne kabul edeceği öğrencilerden, başarı notlarının yanında katıldıkları sosyal etkinliklerin, klüp etkinliklerinin, sanat, spor alanındaki çalışmaların belgelerini de istemektedir. Bu nitelikler başarı notlarını bile ikinci plâna itecek kadar etkili olmaktadır. Ülkemizde de kurumsallaşmış iş çevreleri "Şarkı, söylenen yere mutluluk kendiliğinden gelir." İncasında olduğu gibi; alanındaki yetkinliğin yanında aktif, sanatçı, sanatsever, sporcu insan tipine değer vermeye başlamıştır. Bu iş çevrelerinin sanata ve spora önemli miktarda yatırım yapmaları ve katkıları boşuna değildir. Bunların her birinin sanat ve kültür merkezlerine, ulusal ve uluslararası sanat festivallerine en önemli kaynakları sağladığı bilinmektedir. Çünkü sanat, insanın duygusal, sezgisel, düşsel, imgesel ve gizemli dünyası üzerine kurulur (Pekmezci, 2002:35-37).

Yukarıda nitelendirilen kaynakları üniversite öğrencilerinin de yararlanabileceği etkinliklere dönüştürerek, üniversiteleri desteklemek ve Atatürk'ün (Buzluk,1997:35-36) "Ulusal eğitim, tüm ulus bireylerinin zihinsel, ruhsal, bedensel yeteneklerini geliştirerek ulusal ve kişisel mutluluğu yaratacak gücü edinmelerine yardım etme işidir." Tanımından yola çıkarak, bu bilinci toplumun tüm bireylerine kazandırmak kuşkusuz biz eğitimcilerin öncelikli görevi olmalıdır.

4.19. On Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın on dokuzuncu alt problemi “Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat öğreticisi / sanat eğitimi öğrencisi olarak, hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak sağlama konusundaki görüş ve değerlendirmeleriniz nedir? Bu konudaki görüşleriniz olumlu ise sizce nasıl sunulmaktadır? Bu konudaki görüşleriniz olumlu değil ise sizce nedenleri nelerdir?” Şeklinde ifade edilmiştir. On dokuzuncu alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 34 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 35 'de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 34
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğiticisi olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak sağlama konusundaki görüş ve değerlendirmeleriniz nedir?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu ise sizce nasıl sunulmaktadır?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu değil ise sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p><u>Olanak sağlıyor</u> Bölümlerdeki ortamı sadece bölüm yönetimine bırakmayarak sağlanması</p> <p>İnsancıl yaklaşımı, pedagojik formasyonu olan öğretim elemanları ile sağlanması</p>	<p>“Olumlu buluyorum, ancak Bölümlerdeki ortamın – Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde olduğu gibi – sadece bölüm yönetimine bırakmayarak, Üniversitenin vizyonunda önemli yeri olan bir yaklaşımla değer verilmesi gerekmektedir.”</p> <p>“Bu kişisel tavırla alakalı, İnsancıl yaklaşımı, pedagojik formasyonlu hocalarla mümkün olabiliyor.”</p> <p>“Bu kişiden kişiye değişir, yani atölye hocalarının kişilikleriyle ve düşünce yapılarıyla doğrudan ilgilidir. Bir de planlı olup olmamalarıyla. İdeal olarak gerçekten çocukları çok iyi yetiştirmek istiyorlarsa, böyle bir idealleri varsa, bunu planlı yaparlarsa daha başarılı olurlar ama plansız olursa bu, daha başarısız olurlar. Burası, sonuçta örgün öğretim veren bir yer, amatör bir kuruluş değil, yani bir hobi geliştirme merkezi değil. Kurs hiç değil ya da ilgisi olan insanların ilgilerini arttırmaya yönelik bir yer değil. Burası örgün bir eğitim kuruluşu. Yani bir şeyin üstüne başka bir şeyi çıktığınızı, o şeyi yetiştirdiğinizi sonuçta görmemiz gerekir. Bunu görmeyen yolları vardır. Bu görmeyen yolları, sınavlardır, etkinliklerdir, sergilerdir.</p>	12	92,30	30	35

Tablo 34
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğiticisi olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak sağlama konusundaki görüş ve değerlendirmeleriniz nedir?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu ise sizce nasıl sunulmaktadır?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu değil ise sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
İnsancıl yaklaşımli, pedagojik formasyonu olan öğretim elemanları ile sağlanması	<p>Eğer sizin performansınız 25 yıl önceki performansınızla aynıysa, hala bunda bir düşünüş olmamışsa, ikincisi, planlı, programlı bir anlayış içindeyseniz ve hala derslerinize zevk alarak gidip geliyorsanız ve her seferinde her yıl derslerinize yeni bir şeyler eklediğinize inanıyorsanız sanırım sorunu çözmüşsünüz demektir.”</p> <p>“ Bu aslında başka bir program için de olsa öyle geçerli bir soru.O sizin nasıl algıladığınıza bağlı dünyayı. Bunu programla ilişkilendirmek yerine, kişinin kendi yapısıyla ilişkilendirmek daha doğru. Yani çok mükemmel bir programı berbat bir uygulayıcı çok kötü bir duruma getirebilir. Bu bakımdan programı çok fazla eleştirmek yerine, programdaki aksaklıkların düzeltilerek esas işleyişin irdelenmesi gerekir. Öncelikle bu yapılmalı.”</p> <p>“Şimdi programları tamamen incelediğimizde zaten programların amacı, bir ders kitabı gibi, özellikle o iki tane “orta öğretim sanat eğitimi ve ilk öğretimde sanat eğitimi” kitaplarına baktığımızda küçük şeyler, ipuçları veriyor. Ve onu açıp ta geliştirecek olan zaten öğretim üyeleri kendileri. Öğrenciler tartışırken kendiliğinden ortaya çıkacak.</p>	12	92,30	30	35

Tablo 34
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğiticisi olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak sağlama konusundaki görüş ve değerlendirmeleriniz nedir?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu ise sizce nasıl sunulmaktadır?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu değil ise sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
İnsancıl yaklaşım, pedagojik formasyonu olan öğretim elemanları ile sağlanması	Bunun için buradaki kitaplardaki özgün etkinlikler olsun veya diğer örnek uygulamalar, tamamen aslında bu yönde ip uçları veriyor. Bunun tartışmaya açılması gerektiği derslerde öğrencilerle tartışılırken okulların daha ayrıntıya girip te işte bölgenin özel, ve öğrencinin o anki hazır oluş durumuna göre, tamamen bu açılıp, saydığımız bütün şeyler verilebilir, verilmesi lazım. Yani bence bu program yeterli ancak, öğretim elemanının burada rehberliği çok önemli. Öğrencinin hazır hale getirilmesi önemli, tartışmanın ve derslerin işlenmesinin o ana uygun olması önemli. Yoksa programlarda aslında pek çok şey var ancak geldiği ortamda hazır bulunuşluk olmadığı için tam etkili olamıyor.”	12	92,30	30	35
Öğrenciye insancıl bir tavırla yaklaşılması	“Bu da kişisel bir olaydır. Şimdi alışlagelmiş bir olay var. Hoca sınıfa girer, dersini o günkü konu ne ise anlatır. Bir kısım hocalar var, dersin sonuna kadar anlatır, ders biter öğrencinin soru sorma dahi olanağı kalmaz, zamanı olmaz, bir kısım hocalar var, dersin anlatır anlatmaz 10-15 dakika veya bir 5 dakika zaman ayırır, öğrencilerin sorularına cevap vermek için. Ben öyle düşünmüyorum. Ben diyorum ki; sürekli öğrenciyle tartışarak, fikir alışverişinde bulunarak bir yere varılır. Dolayısıyla, bu programdan kaynaklanan bir şey de değil, kişisel bir olaydır.”				

Tablo 34
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğiticisi olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak sağlama konusundaki görüş ve değerlendirmeleriniz nedir?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu ise sizce nasıl sunulmaktadır?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu değil ise sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrenciye insancıl bir tavırla yaklaşılması	“Olumlu buluyorum. Neden? Çünkü madem bir yapılanma var biz insan merkezli bir eğitim yapıyoruz. O halde yetiştireceğimiz kişinin de, Türk milli eğitim amaçlarına hizmet eder, nitelikte olması lazım. Bunun içinde zaman zaman, ben çocuklara isim vermeden anket veriyorum. Diyorum ki, beni, şu dersimi, yaptığım eğitimi yazın, eleştirin. İsim yazmadan tabii. Çocuklar da iç huzuruyla bunu yapıyor. Bunu hümanist duygularla yapıyorum, acaba nerede hata yaptım, ne yaptım? Çocuklara yaklaşımım olumlu mu? Olumsuz mu? Ne yönde? Kendimi ölçme fırsatı yakalıyorum. Zaman zaman birbirlerinin çalışmalarını insancıl bir yaklaşımla eleştirmelerini de istiyorum.”	12	92,30	30	35
Bu sistemin çağdaş eğitim ve sosyal iletişimde olumlu olanaklar sağlaması	“Bu sistem yani öğrenci merkezli, bol donanımlı, bol görsel donanımlı veya çağdaş araç gereçle donatılmış bir derste tartışmalı yöntemle çok iyi sonuç alınıyor. Bu anlamda çok pozitif, çok olumlu ilişkiler oluyor. Bu sosyal ilişkileri de etkiliyor, öğretmen-öğrenci arasında, çok pozitif ilişkiler oluyor.”				
Sistemin öğrenciyi araştırmaya ve buluşlara yöneltmesi	“Bu ders kapsamı altında geçmişte sanat eleştirisi dersine, toplum ve sanat derslerine, sanat eğitimi gibi derslere girdim. Benim bu dersleri ele alışımla diğer arkadaşların ele alışları arasında çok büyük bir fark vardı.”				

Tablo 34
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğitici olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak sağlama konusundaki görüş ve değerlendirmeleriniz nedir?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu ise sizce nasıl sunulmaktadır?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu değil ise sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sistemin öğrenciyi araştırmaya ve buluşlara yöneltmesi	Kisiden kişiye ne yazık ki değişiyor. Ama doğrusu da belki o, bilemiyorum. Çünkü siz öğrenciyi araştırmaya itiyorsunuz. Araştırmaya ittiğiniz muddetce öğrenci buluşları ile beraber dışarıda kullanacağı enstrümanları getirdiği gibi şahısları da getirebiliyor. Yani tiyatral bir mekan hazırlıyor derste size. O tiyatral mekanı hep beraber seyrederiyorsunuz. Ve siz de bir öğrenci gözüyle bakıyorsunuz olaya onun yerine. Ondan dolayı humaniter bir yapı olması gerekiyorsa öğrenci her türlü malzemesi ile serbest bırakılacak ve öğrenci size bir şey öğretecek. Evet, bu yeni gelen sistemde var bu yaklaşım, öğrenci size bir şey öğretecek, ve bu konuda siz de ona katılıyorsunuz.”	12	92,30	30	35
Bir hukuk devletinde ve çağdaş eğitimde birey bilincini verme sorumluluğunun tüm eğitimcilerle ait olması	“Sınıfta, sadece çağdaş bir öğretmen, bu tabii öğretmen derken, hem üniversitedeki hocaları kastediyorum hem, ilk ve orta öğretimdeki öğretmen meslektaşlarımızı kastediyorum. Bir kere sadece öğretimle ilgili düşünülürse işte ben öğretimimi yaptım, işimi yaptım düşüncesi çağdaş eğitime aykırı. Mutlaka birikimli olması, günceli takip etmesi, ve doğru bulduğu güzel bulduğu değerleri öğrencilerine aktarması. Çünkü, eğitimin en temel tanımları, amaçları içerisinde yer alan şey topluma uyumlu bireylerin yetişmesidir.				

Tablo 34
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğitici olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak sağlama konusundaki görüş ve değerlendirmeleriniz nedir?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu ise sizce nasıl sunulmaktadır?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu değil ise sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bir hukuk devletinde ve çağdaş eğitimde birey bilincini verme sorumluluğunun tüm eğitimcilere ait olması	<p>Bu anlamda topluma kazandırılması anlamında, öğretmene çok önemli rol düşüyor. Yani biz her zaman, her türlü sorunu, bugün toplumun içerisinde gördüğümüz aksaklıkların temel çözümünü eğitime bağlıyoruz. Söz gelimi, otobüs kuyruğuna girerken ona riayet etmeyen bir kişi, söz gelimi o gazetelerin hergün ön sayfasında okuduğumuz, fuhuş, gasp hırsızlık birsürü insanlık dışı davranışları gördüğümüzde, ilk konuştuğumuz şey, sonuçta eğitimsizliğe bağlıyoruz. Ama eğitim kurumlarının bunun verebilmesi için sadece öğretim aktarımı değil, o bireysel farklılıkları gözetken, ona o özgür davranış biçimlerini kazandıran, güzel doğru olan bilgileri vermeye dayanır. Yani öğretim dışındaki konulardan da sorumlu olması gerekir öğretmenin.”</p> <p>“Benim her zaman söylediğim şey şu, yaşam rollerle geçen bir süreçtir, işte şu anda siz öğrenci rolü oynuyorsunuz, ben hoca rolü oynuyorum, önemli olan bu rollerimizi en iyi şekilde oynamamız gerekir. Bu roller içerisinde Türkiye Cumhuriyeti hukuk devletidir. Sizin de görevleriniz, haklarınız, yaptırımlarınız var, bizim de haklarımız, görevlerimiz, yaptırımlarımız var. Bunları bilmek zorundasınız, bunları bilmeyip, yapılan haksızlıklara karşı, suskun kaldığınız</p>	12	92,30	30	35

Tablo 34
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğiticisi olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak sağlama konusundaki görüş ve değerlendirmeleriniz nedir?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu ise sizce nasıl sunulmaktadır?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu değil ise sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bir hukuk devletinde ve çağdaş eğitimde birey bilincini verme sorumluluğunun tüm eğitimcilere ait olması	sürece bir gelişmenin olmayacağını özellikle onlara veriyorum. Yani karşınızdaki hoca da olsa , idareci de olsa, yönetici de olsa sizin haklarınız var, bu devletin içerisinde bu haklarınıza sahip çıkarak, bu haklarınızı yine yasal yollardan her zaman aramanız gerekir diye onlara bu bilinci vermeye çalışıyorum ve önemli olduğunu düşünüyorum.”	12	92,30	30	35
Öğrencinin entellektüel yapısının beslenmesi gereği	“Eğer çocuk bu anlamda beslenirse olur. Yeniden yapılandırmadan herşeyi halledecek sihirli bir değnek gibi bahsetmek mümkün değil. Şimdi bu sisteme, tamam yeniden yapılandırma çok faydalı olmuştur, dört disiplinin adı konulmuştur. Ama yine de öğrencinin yapısına bakmak lazımdır. Bu öğrenci nereden geliyor, işte bizim liselerimizden geliyor. Bizim liselerimiz ne hale geldi? Kültür derslerinin tamamen sifira indiği, test ve üniversiteye hazırlık aşaması haline geldi. Hatta öğrenciler, lisedeki derslerinden daha çok, dışarıda özel dersanelerden ders alıyorlar. Ve bunlar da puanlarına katkıda bulunacak bilgiler, test bilgileri, yöntemleri, bunları öğreniyorlar. Ama buradaki yapılanmadaki dört disiplini, sanat tarihini, estetiği, eleştiriye faydası olacak edebiyat, felsefe, sosyoloji, dersleri görmüyorlar ki. Yani görseler, adet yerini bulsun. Böyle bir				

Tablo 34
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğiticisi olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak sağlama konusundaki görüş ve değerlendirmeleriniz nedir?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu ise sizce nasıl sunulmaktadır?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu değil ise sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrencinin entelektüel yapısının beslenmesi gereği	yapılanmada, esas olan bireyin entelektüel yapısıdır. Burda eğer öğrencinin çok sevdiği bir müzisyen, bir şair, bir ressam yoksa, siz dünyanın en iyi programını da koysanız, onu kolay kolay motive edemezsiniz.”	12	92,30	30	35
<u>Olanak Sağlamıyor</u> Programın gelmesiyle üniversitedeki öğretim elemanlarının davranışlarının değişmemesi	“Bunu bence programla açıklamak mümkün değil, diğer konularda olduğu gibi. Çünkü eski programı da yeni programı da yürüten elemanlar üç aşağı beş yukarı aynı. Bu programın gelmesiyle, eğiticilerin yani üniversitedeki hocaların davranışlarının değiştiğini düşünmüyorum.”	1	7,69	1	33

Tablo 34’ de görüldüğü gibi öğretim üyelerinin tamamına yakını (%92,30) bir sanat eğiticisi olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak sağlama konusundaki görüş ve değerlendirmeleri konusunda olumlu görüşlerine karşın; birtakım çekincelerinin olduğunu belirtmekte ve bazı unsurların gerekliliğine dikkat çekmektedirler. Bu konuyu içeren kategoriler şunlardır:

- Bölümlerdeki ortamı sadece bölüm yönetimine bırakmayarak sağlanması,
- İnsancıl yaklaşımı, pedagojik formasyonu olan öğretim elemanları ile sağlanması,
- Öğrenciye insancıl bir tavırla yaklaşılması,

- Bu sistemin çağdaş eğitim ve sosyal iletişimde olumlu olanaklar sağlaması,
- Sistemin öğrenciyi araştırmaya ve buluşlara yöneltmesi,
- Bir hukuk devletinde ve çağdaş eğitimde birey bilincini verme sorumluluğunun tüm eğitimcilere ait olması,
- Öğrencinin entelektüel yapısının beslenmesi gereği,

Öğretim üyelerinin % 7,69' u ise, bu konuyu programla açıklamanın mümkün olmadığını ifade ederken “Programın gelmesiyle, üniversitedeki öğretim elemanlarının davranışlarının değişmemesi” nedeniyle bu konudaki görüşlerinin olumsuz olduğunu belirtmektedirler.

Tablo 35
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğitimi öğrencisi olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi olarak, düşüncelerinizin ortaya çıkmasına olanak bulma konusundaki görüş ve düşünceleriniz nasıl?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu ise sizce nasıl sunulmaktadır?

Bu konudaki görüşleriniz olumlu değil ise sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bazı öğretim elemanları tarafından öğrencinin derse katılımının, düşüncelerini ortaya koymasının ve tartışma ortamının sağlanmaması	<p>“Anlatıyorlar fakat katılımcı olmamıza izin vermiyorlar. Biz de katılmak istiyoruz. Hayır, sadece çalışılmış, bizim oraya girmemiz mümkün değil. Tartışma ortamı yok.”</p> <p>“Sanki bir hümanizma getirilmiş. Uygulanılmayacak hale de getiriliyor, diğer taraftan.”</p> <p>“Hoca olduysam, tek benim doğrum felsefesi var.”</p> <p>“Bizim düşüncelerimizin alındığı bir ortamı çoğu kez bulamıyoruz.”</p> <p>“Biz zaten üniversiteye gelmişiz. Belli bir birikim alıp gelmiş insanlarız. Bu nedenle o ortaokul, lisedeki, laubali tavırlar yok. Bizde onların disiplinsizlik dedikleri, işte hoca bir soru sorduğuna, belki biraz çarpıtma. Veyahut yanlış cevap olabilir. Veya dersi konunun biraz dışına sokup, farklı bir soru yöneltmiş olabiliriz.”</p>	25	62,5	11	37

Tablo 35
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğitimi öğrencisi olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi olarak, düşüncelerinizin ortaya çıkmasına olanak bulma konusundaki görüş ve düşünceleriniz nasıl?
Bu konudaki görüşleriniz olumlu ise sizce nasıl sunulmaktadır?
Bu konudaki görüşleriniz olumlu değil ise sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bazı öğretim elemanlarından kaynaklanan nedenlerle atölye derslerinde sağlanan rahat ortamın kuramsal derslerde katı ve disipline dayalı bir ortama dönüşmesi ve bu durumun öğrenciyi olumsuz etkilemesi	<p>“Atölyedeki rahatlığınızı buraya mı taşıyor sunuz? Teorik dersler çok farklı daha dikkatli olun. Kendinizi rahat ifade edebiliyorsanız, burada onu yapmayın!” gibi ikazlar alıyoruz.”</p> <p>“Bir bocalama yaşıyoruz. Atölye çok rahat. Kendimizi çok rahat ifade edebiliyoruz. Fakat teorik derslere girdiğimizde, böyle kaskatı kesiliyoruz. Ve çok etkileniyorsunuz tabii. Bir yanda kendinizi çok rahat ifade ederken, böyle değişik şeyler yaşıyorsunuz.”</p> <p>“Açıkçası ben bunu hiç yaşamadım ama, arkadaşlarımdan gördüğüm şeyleri söylüyorum. Arkadaşlarım çok uyarı almışlardı. Ben uyarı almadım ama hiç hoşuma gitmemişti açıkçası.”</p> <p>“Ben de arkadaşım gibi düşünüyorum. Çok biz de sıkıyoruz teorik derslerde kendimizi, ama atölye derslerinde rahatız tabii.”</p>	25	62,5	11	37

Tablo 35
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğitimi öğrencisi olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi olarak, düşüncelerinizin ortaya çıkmasına olanak bulma konusundaki görüş ve düşünceleriniz nasıl?
Bu konudaki görüşleriniz olumlu ise sizce nasıl sunulmaktadır?
Bu konudaki görüşleriniz olumlu değil ise sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bu programın öğrencilere sınıfta dostça ve samimi olarak düşüncelerini ortaya koyma olanağı sunması	“Bir sanat eğitimi öğrencisi olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi düşüncelerimizin ortaya çıkmasına olanak bulma konusunda bu program ile daha avantajlı olduğumuzu söyleyebiliriz.”	15	37,5	5	45
Bazı öğretim elemanlarının öğrencilerine dayatmacı değil, aksine insancıl bir anlayışla yaklaşması	“Mesela biz moralimiz bozuk olduğunda rahatlıkla izin alıp çıkabiliriz. İstedığımız zaman kantine gidip, çay içebiliriz. Moralimiz bozuk olduğunda, ille de bunu yapacaksınız diyen, dayatmacı öğretim elemanları yok. Tam aksine insancıl hocalarımız var.” “Tabii ki sağladı, program içinde ben, şu anda 5-6 yaşındaki bir çocuğa Picasso’yu anlatabilirim. Van Gogh’u anlatabilirim. Bunlar bize verildi. ....Bey özel öğretim yöntemleri dersime girdi benim, ve gerçekten çok iyiydi. Çok iyi işliyorduk dersi. O anlamda şanslı olduğum için.” “Biz bölümdeki derslerimizde istediğimiz gibi davranabiliyoruz.”				

Tablo 35’ de görüldüğü gibi “Yeniden yapılandırılmış eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğitimi öğrencisi olarak hümanist bir eğitim yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi olarak, düşüncelerinizin ortaya çıkmasına olanak bulma konusundaki görüş ve düşünceleriniz nasıl?” Sorusuna öğrencilerin % 62,50’ si:

- Bazı öğretim elemanları tarafından öğrencinin derse katılımının, düşüncelerini ortaya koymasının ve tartışma ortamının sağlanmaması

ve

- Bazı öğretim elemanlarından kaynaklanan nedenlerle atölye derslerinde sağlanan rahat ortamın kuramsal derslerde katı ve disipline dayalı bir ortama dönüşmesi ve bu durumun öğrenciyi olumsuz etkilemesini ifade ederken,

%37,50’ si:

- Bu programın öğrencilere sınıfta dostça ve samimi olarak düşüncelerini ortaya koyma olanağı sunması

ve

- Bazı öğretim elemanlarının öğrencilerine dayatmacı değil, aksine insancıl bir anlayışla yaklaşmasını hümanist eğitim adına olumlu olarak değerlendirmişlerdir.

Bu bağlamda öğretim üyelerinin büyük çoğunluğunun (%92,30) ortaya koyduğu çağdaş eğitimdeki sosyal iletişimde sanat eğitimcilerinin önemi, birey bilincini verme sorumluluğu, hukuksal haklar gibi hümanizmin felsefesinden hareket eden doğrular, kuşkusuz hümanist eğitim anlayışı açısından önemlidir.

Ancak diğer yandan öğrencilerin yarısından fazlasının (%62,50’ si) dile getirmiş oldukları “Bazı öğretim elemanları tarafından öğrencinin derse katılımının, düşüncelerini ortaya koymasının ve tartışma ortamının sağlanmaması” gibi konular hümanist eğitim anlayışı ve insan hakları açısından sanat eğitimi ortamlarında sorunların da var olduğunu ortaya koymaktadır.

Sosyal bir varlık olan insan, bu özelliğinin bir gereği olarak, yaşamını, belirli sınırlılıklar içerisinde sürdürmek durumundadır. Birlikte yaşadığı diğer kişilerle veya kurumlarla olan ilişkilerini, belirli kurallara göre düzenlemelidir. Bu beklenti, insanın, sosyal davranış kurallarını bilmesini ve uygulamasını gerektirmektedir (Yeşil, 2002: 53). Dolayısıyla insanlararası ilişkilerin bir etiği vardır. Bu etik her insana belirli sorumluluklar yüklemektedir. Sorumluluklar tek yanlı değil,

karşılıklıdır. Herkes kendinden ve ilişkilerinden sorumludur. Toplumsal yaşamın üzerine kurulduğu düzenin temelinde bu anlayış yatar (Çeçen, 2000:31). Bu durum çok doğaldır ki öğretmen-öğrenci ilişkilerini de içine almaktadır.

Amerikalı Bilişsel Psikolog Lawrence Kohler tarafından yapılan bir araştırmada, demokratik sosyal davranış kurallarının bireylere kazandırılmasında eğitim ortamındaki sosyal ilişkilerin demokratikliğinin büyük bir önemi olduğu kanıtlanmıştır. Yine Amerikalı eğitimci Dewey, demokratik ahlaki kişiliğin ve sosyal ilişkilerin geliştirilmesinde, sınıf toplumunun demokratik diyalog temelini önemli bir rol oynadığını ifade etmiştir (Tibbits 1994, 365-366; Yeşil, 2002: s.110'daki alıntı).

Demokratik eğitim ortamının bir diğer özelliği, düşünme ve düşünceleri ifade etme özgürlüğüne saygı duyulmasıdır. Demokratik davranışların kazanılabilmesi; bireylerin, onların düşüncelerinin, değer ve inançlarının farklı olduğuna inanılmasına ve ortamın farklılıklar politikası üzerine inşa edilmesine bağlıdır (Başar, 1994: 54). İçeriğinde hümanizmi barındıran böyle bir eğitim anlayışında, dayanışma, tolerans, eşitlik, kanun kuralları, demokrasi gibi fikirler ile zorlayıcı birtakım yaptırımlar önlenmeli, tartışmaya dayalı karmaşık ta olsa farklı fikirlere değer verilmelidir (Spring , 2000:113)

Bu noktada Sinanoğlu' nun (1988:192) belirttiği gibi kuşkusuz “Eğitim her bireyi ahlakça ve zihince özerk bir insan kılmalıdır.”

Ancak kanımızca bu özerklik öğretmen-öğrenci ilişkileri açısından değerlendirildiğinde kuralsızlık gibi algılanmayan özgür ve demokratik bir ortamda karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörüye dayanmalıdır.

Yeşil' e (2002:63) göre, bu aşamada, İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanlığı' nın önerileri doğrultusunda (Kepenekçi, 2000: 78) eğitim fakültelerinin bütün bölümlerine ve diğer fakültelerden öğretmen olmak isteyenler için düzenlenen sertifika programlarına “İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi” adı altında ders konulması ve öğretmenlerin, bu kavramların eğitimi konusunda bilgi ve beceri sahibi kılınmaları önerilebilir.

“Unesco” tarafından insan haklarının öğretimi ile ilgili yapılan araştırmalarda, öğretmen yetiştirmeye dönük çok az veri toplanmıştır. Ancak bazı ülkeler, öğretmenlerin, insan hakları ile ilgili kısa süreli de olsa bir eğitime tabi tutulmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

İngiltere’ de, yüksek öğretimde öğretmen yetiştirmeye dönük programlarda insan hakları ile ilgili konulara yer verilmiştir. Konular arasında iş güvenliği, sendikaların rolleri ve hakları, hükümet ile yasal düzenlemeler arasındaki ilişki, ırk ve diğer ayrımcılıkların önlenmesi ve bireysel özgürlük sayılabilir. ABD’ de, karşılaştırmalı ve uluslararası eğitimle ilgili derslerde bilimsel ve analitik düzeyde Evrensel Bildirge’ de ve sözleşmelerle düzenlenen haklar ve bu hakları ilgilendiren olaylar tartışılmaktadır. Uruguay’ da ise ilkokullarda insan hakları dersi vereceklerin yetiştirilmesine önem verilerek, eğitimde Evrensel Bildirge’ nin basitleştirilmiş formundan yararlanılmaktadır (Kepenekçi,200: 107-108).

Kuçuradi’ de (1998 : 225) insan hakları eğitiminin geleceğin tüm memurlarını, yöneticilerini, politikacılarını, askerlerini ve bunların yanı sıra bütün bilim adamlarını kapsamaya gerektiğine işaret etmektedir. Ona göre bu kişiler, haklarını nasıl ifade edecekleri ya da öğrenecekleri gibi konularda eğitime gereksinim duymaktadırlar.

Tüm bu gelişmeler hümanist / insancıl eğitim anlayışı adına kuşkusuz sevindiricidir; çünkü demokrasi eğitiminin gerektirdiği insancıl eğitim anlayışı da bireylerde, başkalarına karşı sevgi, saygı ve anlayış gibi olumlu tutumlar geliştirecek sosyal ilişkileri gerektirmektedir (Kuzgun 1982, 161; Flowers ve Shiman 1997, 165-166; Yeşil, 2002: s.111’deki alıntı).

Dewey’ in de belirttiği gibi demokratik bir eğitim, bireylerde sosyal ilgi ve sosyal denetim için bilinç uyandırmalıdır. Düzensizliğe ve bozgunculuğa yer vermeyecek şekilde özgür düşünme ve ifade etme alışkanlıklarını kazandırıcı bir yapıya sahip olmalıdır (Dewey 1996, 95). Zaten demokratik ortamın değeri de bir bakıma, demokratik ahlakın temelleri olan düşünme, bilim ve fikirlere saygının yaşadığı ortamlarda anlaşılır (Güçlüoğlu 1989, XI; Yeşil: s.107’deki alıntı).

4.20. Yirminci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yirminci alt problemi “Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları hizmet etmekte midir? Hizmet etmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl etmektedir? Hizmet etmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri

nelerdir?” Şeklinde ifade edilmiştir. Yirminci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 36 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 37’de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 36

(Öğretim Üyeleri)

Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları hizmet etmekte midir?

Hizmet etmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl etmektedir?

Hizmet etmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p><u>Hizmet ediyor olması</u> Yeterli ortam ve donanımlı öğretim elemanlarına bağlı olarak, uygulanabilirliği ölçüsünde</p>	<p>“Yeniden yapılanma temelinde sanat eğitimi derslerinin amaç ve hedef davranışlarının pozitif bireyler yetiştirmede olumlu katkısı olabileceğine inanmaktayım, fakat tüm bölümler arasında yeterli ortam ve nitelikli öğretim elemanının adil bir dağılımla gerçekleştirilememesi durumunda değişen bir şey olmayacaktır.”</p> <p>“Genel yaklaşım olumlu. Bunların içinde o hümanist yaklaşıma hizmet eden, öğrenci merkezli , ister kendini duyuşsal ister diğer yönlerden ifade edebilmesi olsun anlayış var aslında programda. Özüne baktığında var ama işte bunun nasıl olduğunun çıkarılıp uygulanması tamamen yönetici olan hocaya, yani öğretim üyesine kaldığı için önemli.”</p> <p>“Evet ediyor. Ancak önemli olan kağıtta kalması değil, uygulanmasıdır. Kişiden kişiye, hocadan hocaya bu uygulama değişebiliyor. Ama genelde bizim fakültelerimizde böyle bir uygulama var diyebiliyoruz.”</p>	5	38,46	4	22

Tablo 36

(Öğretim Üyeleri)

Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları hizmet etmekte midir?

Hizmet etmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl etmektedir?

Hizmet etmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Hizmet ediyor olması</u> Yeterli ortam ve donanımlı öğretim elemanlarına bağlı olarak, uygulanabilirliği ölçüsünde	<p>“Etmektedir, onları çok ayrıntılı olarak zannediyorum anlatmaya çalıştık, kesinlikle etmektedir, ama dediğim gibi yine altını çizerek söylüyorum, yani programın uygulanabilirliği konusu, yani bir program geliştirmeci olarak şunu söylüyorum en ideal program, eğer uygulanabilirliği yoksa o, rafta kalmaya mahkumdur.”</p> <p>“Aslında edebilir, yine uygulamaya bağlı olan birşey. Kişinin donanımını çok fazla gerektiriyor. Şimdi bu programı yürütmek için gerek atölye hocası, gerek kuramsal ders hocasının, alt yapısını çok iyi doldurması lazım. Kendi alt yapısını ki, yararlı olabilsin. Belki burada eksiklikler var.O eksikliği öğrenci çok daha iyi hissediyor, ne öğrendiğinin farkına varamayabiliyor. Belki de ne öğrenmediğinin farkına daha sonra varıyor. O zaman da güven eksikliği oluyor.Alan dersleriyle kuramsal dersleri ayırmadan birleştirebilecek, ve bunların hakkını verebilecek, hem duygusal yönden de sağlıklı eğitimcilere ihtiyaç var. Öğretim elemanı olarak birbirini reddetmeyecek.”</p>	5	38,46	4	22

Tablo 36

(Öğretim Üyeleri)

Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları hizmet etmekte midir?

Hizmet etmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl etmektedir?

Hizmet etmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Kuramsal olarak hizmet ediyor olması	“Teorik olarak ediyor. Format ona göre ama öğrenci ne kadar alıyor, onu zaman gösterecek.”	1	7,69	1	100
Bu programın sanat eğitimine olan olumsuz bakışı değiştirecek nitelikte olması	“Evet, şimdi hizmet edecektir. Biraz daha geniş bir perspektiften bakarsak bugün, toplumumuzda sanat eğitimi veya sanat dersleri ne kadar önemsizse, bu kanaat velilerde de yerleşmiş durumdadır. Neden? Çünkü bugünün velileri, geçmişin öğrencileriydi. Aynı eğitim sisteminden geldiler ve onların da okullarda gördükleri o kadar zayıf, eksik diyeceğim, kötü demeyeceğim artık ama eksik, olmayan sanat eğitiminden dolayı resim dersleri veya sanat derslerine inançları yoktur. Bizim şu anda yetiştirdiğimiz nesiller geleceğin velileri olacaklardır. Biz bunları iyi yetiştirirsek, onlar bunu anlarsa, geleceğin velileri sanat eğitimini anlayacaklar demektir. Bizim ona yatırım yapmamız lazım, yatırım olarak.Uzun soluklu bir yatırım ve sabırlı olmak, doğru adımlar atmak, doğru hedeflemek lazım. Bu ışık görülmüştür. Bir fırsattır. Bunun bir fırsat olduğunu bizim derslerin önemsiz dersten çıkarılmasını veya daha mutlu bir sanat eğitimciliği yaşamak istiyorsak, bir meslek yaşamak istiyorsak bu sistemin çok iyi bir kazanımı olduğunu, çok zevkli dersler işleyeceğimizi zamanın nasıl geçtiğini anlamayacağımızı, bu paylaşmayı	2	15,38	7	30

Tablo 36

(Öğretim Üyeleri)

Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları hizmet etmekte midir?
Hizmet etmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl etmektedir?
Hizmet etmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bu programın sanat eğitimine olan olumsuz bakışı değiştirecek nitelikte olması	<p>öğrendikçe, öğrencilerle bilgi paylaşımını öğrendikçe, heyecanı yaşadıkça ve bilgiler pratiğe dönüştükçe bunların çok önemli kazanımlar olduğu ortaya çıkacaktır.”</p> <p>“Şimdi görsel sanatlar eğitiminin bir çok amacı vardır. Görsel sanatlar eğitimi sadece yetenek geliştirme eğitimi değildir. İlk öğretim alanındaki çocuklar farklı alanlarda yetenekli olabilir ama biz herkese resim iş dersi, müzik dersi verdiriyoruz. Bunun altında temel olarak yatan neden, onların sanat yoluyla eğitilmesidir. Görsel sanatlar yoluyla. Nasıl ki, fizikle onları hayata hazırlamak, ya da ilköğretim okullarında fen bilgisiyle, sosyal bilgilerle Türkçe ile hayata hazırlama, amacımız varsa, biz sanat dersleriyle de onları hayata hazırlıyoruz aslında . Dolayısıyla biz sadece yetenek geliştirip, yetenekli çocukların eğitimini yapmıyoruz. Öyle dediğimiz an zaten, başında kaybetmişiz demektir. Çünkü gerek ilköğretimde, gerek lisede yetenekli 5-10 tane çocuğu alıp onlara kurs vermek, öğretmen ve zaman açısından israfı önlemek gerekir. Böyle bir şey olmadığı için öğretmenin, bir resim ,müzik öğretmenin bir fen bilgisi öğretmeni kadar, sınıf öğretmeni kadar ihtiyaç duyulan bir öğretmen olduğunu kabul etmemiz gerekir. Sanat eğitiminin gerekliliği konusuna baktığımızda bunları görürüz zaten.”</p>	2	15,38	7	30

Tablo 36

(Öğretim Üyeleri)

Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları hizmet etmekte midir?

Hizmet etmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl etmektedir?

Hizmet etmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Hizmet etmemesi</u> Program hakkında yeterince bilgilendirilme yapılmaması ve akredite edilmemesi	<p>“Kağıt üzerinde hedef davranışlar açısından program gerçekten sık ve olumluymuş gibi gözüküyor. Ancak, bu programa bağlı olarak şunun yapılması gerekiyordu gerçekten. Örneğin, bizde sadece bu program dahilinde akreditasyon toplantıları oldu, birkaç defa ben de katıldım onlara. Bu programın akredite edilmesiyle ilgili. Ama bütün öğretim elemanlarının, bu hedefler konusunda ikna edilmesi, ve birlikte hareket eder duruma gelmeleri mümkün değil, olmadı da. Böyle bir çaba da harcanmadı. Bu nedenle programda ne yazarsa yazsın, kadro eski kadro ve herkes eskiden ne yapıyorsa yine aynı şeyi sürdürüyor. Bu yüzden öğretim elemanları, bu programın aslında bizden ne beklediğini, nasıl davranırsak, öğrenci ve öğretim elemanı ilişkilerini nasıl geliştirirsek daha iyi sonuçlar alacağımız konusunda, herhangi bir açıklama da verilmedi hiç kimseye, ve bu yüzden bu program bence amaçlar ve davranışlar açısından kağıt üzerinde kaldı.”</p> <p>“Önerim, burada öğrencilerden önce, bu programın önce öğretim elemanlarının tamamına, bir tanesine iki tanesine değil, bütün bölümdeki öğretim elemanlarına iyi anlatılması lazım. Ona inandırılması lazım, inanması için bence program uygun.</p>	3	23,07	5	16

Tablo 36

(Öğretim Üyeleri)

Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları hizmet etmekte midir?

Hizmet etmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl etmektedir?

Hizmet etmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Program hakkında yeterince bilgilendirilme yapılmaması ve akredite edilmemesi	<p>Program yeterli şeyleri veriyor ama, tabii içinde bizim bölgesel şartlarımız, veya kendi yapımıza uyarlanması gereken şeyler var ama, artık o esneklik programda var diye düşünüyorum ben program çok katı değil, o esneklik sağlanabilir, geliştirilebilir, önemli olan burada bir başlangıç olması, bir şekilde program olacak ki onun üzerinde tartışılması gerekir, yani o programın alt yapısı bence uygun.”</p> <p>“Şimdi zannediyorum son birkaç yıldır, gördüğüm kadarıyla, program tamamen kesintiye uğradı. Yani devamlı olması lazım, program şu anda uygulandı ilk mezunlarını verdi, o nedenle bu programın şu sırada değerlendirilmesi lazım. Daha geliştirilmesi lazım. Oturması için bu önemliydi. Bu zannediyorum, yapılmıyor benim duyularım o. İşte şu anda yapılması gereken işte bilimsel çalışmalar, araştırmalarla, bunların ortaya konması lazım, eksiklerin ortaya konması lazım, tekliflerin ortaya konması lazım. Burada yapılacak şey; hizmet içi eğitim çok önemli. Yani öğretim elemanlarının tamamının bu kurslarda yetiştirilmesi veya bu konuda bilgilendirilmesi çok önemli daha doğrusu. Bunun yanında tekrar şu anki, 1997 – 1998 de başlayan bir çalışma da epey yıl oldu.</p>	3	23,07	5	16

Tablo 36

(Öğretim Üyeleri)

Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları hizmet etmekte midir?
 Hizmet etmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl etmektedir?
 Hizmet etmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Program hakkında yeterince bilgilendirilme yapılmaması ve akredite edilmemesi	Şu an Avrupa nereye gidiyor onların tekrar incelenmesi, takip edilmesi lazım tabii. Agredite örneğin başlı başına bir olay, çok olması gereken bir olay, kesinlikle olması gereken bir olay. Çünkü sen bölüm olarak, fakülte olarak, kendini değerlendirmen lazım. Önce kendi kendini değerlendirmen lazım. Daha sonra işte senin kurumunun seviyesiyle aynı seviyede olan başka kurumlarla değerlendirilmesi lazım. Hangi seviyedesin? Onlara göre, ilerde misin? Geride misin? Hedeflerine varabiliyor musun? Bunun akredite edilmesi, akreditasyon dediğimiz bu sistemin bütün üniversitelerde uygulanması şart. Başka yolu yok.”	3	23,07	5	16
Orta öğretimde kültür derslerinin yeterli donanımı vermekten uzak olması	“Evet bu program biraz önce dediğim gibi orta öğretim programının bir üst aşaması. Kültür dersleri yeterli donanımı vermekten uzak, orta öğretimde. Burada o zaman üniversite hangi birini yapacak? Önce zemini hazırlaması lazım, o zaman alan derslerinin dışında, bu hümanist zenginliği verecek kültür derslerinin ağırlık kazanması lazım.”	1	7,69	2	50

Tablo 36

(Öğretim Üyeleri)

Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları hizmet etmekte midir?
Hizmet etmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl etmektedir?
Hizmet etmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Hizmet edip etmediği konusunda bir fikir sahibi olunmaması</u>	“Acık soyleyeyim bulunup bulunmadığını ben de anlamış değilim. Bir karar veremiyorum. Çünkü diğerinde isçiligini öğrenen, onun kültürüne sahip olan bir öğretmen modeli alıyorsunuz, yetistiriyorsunuz. Bu bir nevi merkezi sistemi gerektirir, ki esasında bunun alt yapısında o yattır. Telaffuz edemiyorlar. Yani biz resim bölümlerine yetenekle öğrenci almayalım, merkezi sistemle öğrenci alalım sistemi çıkıyor burada. Çünkü oraya doğru gidiyor. Ondan dolayı da resim saatleri azaldı. Resim öğrencilerimizin başarısız olma sebebi oradan kaynaklanıyor. Resim yeteneği iyi olan öğrencileri alıyoruz ama çocuklarımızın kuramsal yönleri kuvvetli kalmıyor. Bir de kuramsal olarak yüklendiğimizde de öğrenci çeliski içinde kalıyor. Hizmet edip etmediği zaman içinde ortaya çıkacak ama biz tabii elimizdeki model olarak bakıyoruz. Bu sistemin oturup oturmadığını anlamak istiyorsanız orada yasamanız gerekir.”	1	7,69	3	23

Tablo 36’ da görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin %38,46’ sı, doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışlarının “Yeterli ortam ve donanımlı öğretim elemanlarına bağlı olarak, uygulanabilirliği ölçüsünde” hizmet ettiğini ifade ederken, %7,69’ u,

“Kuramsal olarak hizmet ettiği” düşüncesindedir. %15,38 oranında öğretim üyesi konuya ilişkin görüşlerini “Bu programın sanat eğitimine olan olumsuz bakışı değiştirecek nitelikte olması” biçiminde dile getirmektedirler.

Bu alt probleme ilişkin olumsuz görüşlerini bildiren öğretim üyelerinin %23,07’si, “Program hakkında yeterince bilgilendirilme yapılmaması ve akredite edilmemesi” konusunu dile getirirken, %7,69’u, “Orta öğretimde kültür derslerinin yeterli donanımı vermekten uzak olması” görüşündedirler.

Yine tablodan açıkça görüldüğü gibi %7,69 oranında öğretim üyesi ise, konuya ilişkin “Herhangi bir fikrinin olmadığını” dile getirmektedirler.

Tablo 37
(Öğrenciler)

Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları hizmet etmekte midir?
Hizmet etmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl etmektedir?
Hizmet etmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bu programın özellikleri açısından hizmet etmesi	“Yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimine yaklaşımın, hümanist bir toplum oluşturma düşüncesine programın özellikleri bakımından hizmet ettiğine inanmaktayız.”	60	100	4	50
Özellikle kuramsal derslerin hedef davranışlarında hümanist anlayışın dikkate alınmış olması	“Tabii ki bunlar önemseniyordur, zaten Türkiye’de şöyle bir şey var; herşey önemsenir gözüktür, iş uygulamaya gelince bir türlü birşeyler önemsenemez.” “Lafta biz herşeyi önemseyen toplumuz. Teoride iyiyiz, pratikte değil.” “Formasyon derslerinin çoğunda daha çok, çevreye ve çocuklara yönelik, insancıl hareketlere eğilim var.” “Programların içinde, derslerde bu var. Tabii ki veriliyor.”				
Özellikle atölye derslerinde hümanist anlayışla davranılması	“Özellikle atölye derslerimizde buna olanak bulabiliyoruz.”				

Tablo 37’ de görüldüğü gibi, öğrencilerin tamamının “Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları hizmet etmekte midir?” Alt problemine ilişkin yanıtları:

- Bu programın özellikleri açısından hizmet etmesi,
- Özellikle kuramsal derslerin hedef davranışlarında hümanist anlayışın dikkate alınmış olması,
- Özellikle atölye derslerinde hümanist anlayışla davranılması

gibi kategorilerle dile getirilmektedir.

Öğrencilerin bu konudaki fikirlerinin olumlu olması hümanist eğitim anlayışıyla olduğu kadar, aynı doğruları paylaşan çağdaş sanat eğitiminin amaçlarıyla da örtüşmektedir.

Tablo 36’ da, %7,69 oranında öğretim üyesinin dile getirmiş olduğu programların amaçları ve hedef davranışlarının “İnsani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine, kuramsal olarak hizmet ettiği” düşüncesiyle, %15,38 oranında öğretim üyesinin ortaya koyduğu, “Bu programın sanat eğitimine olan olumsuz bakışı değiştirecek nitelikte olması” görüşleri, bu anlamda öğrencilerin düşüncelerini paylaşmakta ve desteklemektedir.

Ancak aynı tablodaki değerlendirmeye göre, öğretim üyelerinin %38,46’ sının daha önce de sıklıkla vurguladıkları gibi “Yeterli ortam ve donanımlı öğretim elemanlarına bağlı olarak uygulanabilirliği ölçüsünde” programların başarıya ulaşma şansının olduğu da göz ardı edilmemelidir.

Bugün, “sanat” çağdaşlığın bir ölçütü durumundadır. İşbilen’ e (2002: 142-143) göre:

Sanat eğitiminin amacı öğrenciyi sanatçı olarak yetiştirmek değildir, bakmayı, görmeyi öğrenmek; yaşamı kavramak, mutlu olmak, çok yönlü olmak, yaşam biçiminde yaratıcı, sorgulayan, eleştiren, özgüveni ve erdemleri gelişmiş, uygar, barışçıl ve özgür düşünceli bir kişiliğin gereğidir. Çağdaş sanatın ve eğitimin temel amacı da bunu gerçekleştirmek olmalıdır.

Kuramsal bölümde de belirtildiği gibi, bu erdemlerden en önemlisi de insani değerlere ve doğaya saygılı olmaktadır. Bu durum kuşkusuz büyük bir sorumluluğu da beraberinde getirmektedir.

Bazı filozoflar sorumluluğumuzu daha ileri götürmektedirler. J. P. Sartre' a (2003:660-661) göre, sorumluluğumuz bütündür ve her birimiz hem kendinden, hem de tüm insanlardan sorumludur.

Eğer gerçekten varoluş, özü önceliyorsa, insan, olduğu şeyden sorumludur. Bu şekilde, varoluşçuluğun ilk girişimi, her insanı, olduğu şeyin sahibi olma haline getirmektir ve varoluşunun tüm sorumluluğunu kendine dayandırmaktır. İnsan kendinden sorumludur dediğimiz zaman, insanın yalnızca kendinden değil, tüm insanlardan sorumlu olduğunu söylemek istiyoruz... Aslında, olmak istediğimiz insanı yaratırken aynı zamanda insanın olması gerektiğini umduğumuz şekildeki bir imgesini de yaratmayan hiçbir eylemimiz yoktur. Şunu veya bunu olmayı seçmek, aynı zamanda seçtiğimiz değerini de doğrulamak demektir; çünkü hiçbir zaman kötülüğü seçemeyiz; seçtiğimiz her zaman iyiliktir ve hiçbir şey herkes için iyi olmadan bizim için iyi olamaz. Diğer taraftan eğer varoluş özü önceliyorsa ve imgemizi biçimlendirdiğimiz anda var olmak istiyorsak, bu imge hem herkes için, hem de tüm dönemimiz için geçerlidir. Böylece sorumluluğumuz, onu var sayabileceğimizden çok daha büyüktür; çünkü tüm insanlığı kapsamaktadır.

Ancak Sartre' ın bu denli, tüm insanlığı içine alan sorumluluk düşüncesi bugün küreselleşme olgusu içinde ele alınırsa, ne yazık ki, sarsılmış görünmektedir.

Behramoğlu' nun (1997:210-211) aşağıda çizdiği tablo da, bu yönde hızla yitirilen insani ve hümanist değerlerin umutlandırıcı olmayan bir görünümünü sergilemektedir:

Kimilerinin gerçekten bir pembe tablo şeklinde çizdiği bu küreselleşmenin sonucunda işsizliğin azalması değil artması sözkonusu. Bunu görüyoruz. Zenginin daha zengin, yoksulun daha yoksul olmasını görüyoruz. Bunları bir söz olarak ifade etmiyorum. Rakamlarla da gösterebilirim. Bundan 10 yıl önce bizim ülkemiz Türkiye ile gelişmiş ülkelerin millî gelirleri arasındaki fark 8 iken oran olarak bugün 10'a yükselmiş durumda. Yılda 23.000 \$ —ki bu dünyadaki ulusal gelir düzeyidir— Türkiye'de ise 2500'dür. Globalleşme ya da tekelleşme denilen bu süreçte bu yeni dünya düzeni diye ifade edilen bu süreçte bırakınız daha iyi bir demokrasiye geçmeyi, otorite özleminin arttığını görüyoruz. Demokrasilere güvensizliği görüyoruz. Çünkü yoksulluğun ve gerek ülkeler gerekse bir ülkedeki bölgeler arasındaki dengesizliklerin yarattığı karamsarlığın sonucunda demokrasilere inanç görüyoruz. Bir yandan da tüketim hırsının alabildiğine geliştiğini insani ve yine bunların yanısıra yüzlerce yılda binlerce yılda oluşmuş "İnsancıl" değerlerin "Hümanist" değerlerin yerine tutucu eğilimlerin dinci, tutucu, köktendinci eğilimlerin, şoven eğilimlerin hızla geliştiğini görüyoruz ve dünyanın çok tehlikeli bir kutuplaşmaya doğru gittiğini görmekteyiz. Bu küreselleşme sonucunda yoksul ülkelerle zengin ülkeler arasında gerçekten son derece ürkütücü

bir kutuplaşma olduğunu belki tarihin insanlık tarihinin hiçbir döneminde olmadığı kadar korkunç bir kutuplaşma olduğunu görüyoruz.

Bugün güçlü ülkelerin silahları, çok büyük patlamalara belki engel olabiliyor. Fakat ne zamana kadar olacağı çok kuşkuludur.

Görüldüğü gibi, araştırmamızın yiminci alt problemini oluşturan “Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine bugün kanımızca insanlığın her zamankinden çok gereksinimi vardır ve bu nedenle bireysel sorumluluğumuzun yanı sıra, sanat eğitimcisi olarak da bu anlamda ne denli zor bir uğraş içinde bulunduğu açıktır.

Bugün kişisel özgüveni yüksek, girişimci, sorun çözebilen, tasarımda bulunabilen bireylerin yetiştirilmesi eğitimde olduğu gibi sanat eğitiminde de yeni yaklaşımlar doğurmuştur (Akkutay, 2005:74). Gelişmiş sanat eğitimi modellerinin, 21. yüzyılda da dünyada etkisini, yöntemlerini geliştirerek sürdüreceği anlaşılmaktadır (Pasin, 2002:165). Ancak bu gelişmelerin küreselleşme olgusunu göz ardı etmemesi bugün bir zorunluluktur.

Kuşkusuz küreselleşme olgusu, kültürlerin birbirleriyle etkileşiminden bir entegrasyon oluşturmayı hedeflememektedir. Bilim, teknoloji ve sanatın içinde bulunduğu küresel entegrasyon, bir ülkenin sanatını ve dolayısıyla kültürünü hedef aldığı anda, bir sorunsal niteliği sergileyebilmektedir (Eker, 2002: 119).

Eker’ e (2002: 119) göre:

Günümüzde sosyo-kültürel kurumlarda söz konusu olabilen “yeniden yapılanma” çalışmaları, çağdaşlığın bir gerektirmesi olarak hızlı bir değişimin ve gelişimin sonuçları şeklinde algılanmaktadır. Artık dünyadaki gelişmiş ülkelerin öncülüğünde çağdaşlık düzeyine ulaşma çabası olarak gösterilebilen yeniden düzenleme çalışmalarından, toplumsal kurumlar da nasibini almaktadır. Burada dikkati çeken en önemli kavramlardan biri “küreselleşme” olarak gösterilebilir. Eğitim gibi bazı kurumlar, çağdaşlık düzeyine ulaşma adına küresel oluşumların tesir sahasına girerek bünyesinde gerçekleştirdiği revizyonlarda, özellikle çağdaşlığın ve küreselliğin birbirleriyle ilintili düşünüldüğü uygulamalarla karşılaşmaktadırlar. Bu tür uygulamalar sanat eğitimimiz için de geçerli olmaktadır. Bu yüzden sanat eğitimi veren kurumların gelecekteki sorunlarından bir bölümünü oluşturan “toplumsal kültür, ulusal kültür, ulusal sanat, küresel kültür, küresel sanat” gibi başlıkların önemi artmaktadır. Sanat gibi küresellik ve ulusallık çemberinde aktif olan bir alanın gerekleri ve sorunları açısından bakıldığında, sanat eğitimcisinin rolü ve nitelikleri gözden geçirilmelidir.

Dolayısıyla, toplumlar yeni dünya düzenine, katılımcı ve rekabetçi yapıya uyum sorunuyla karşı karşıyadır. Bu süreci başarıyla atlatmak durumundadırlar. Bu gelişmeler eğitimcilerin sorumluluğunu çok büyük oranda arttırmış (Eker, 2002: 122-

123) ve toplumun oluşun şartlara hazırlanması, her zaman olduğu gibi eğitimcilerle önemli bir görev olarak sunulmuştur (Akkutay, 2005: 74).

Eğitimin ve öğretmenin işi, insanı biçimlendirmektir; donanımlar ve tecrübeler kazandırmaktır. Bu nedenle öğretmen de toplumsal bir görev icra ederken; aynı zamanda geleceği de biçimlendirmektedir. Öğretmen, mesleki açıdan önem ve değeri tartışılmaz bir kimliğe sahiptir. Eğitimdeki yeniden düzenlemeler veya yapılanmalar kuşkusuz topluma da yansıyabilmektedir. Çünkü toplumsal değışim, eğitim ve öğretimi, elden geçirilmiş biçimlerle, gelecekte yaşam kalitesinin bir sorunu haline getirebilir. Eğitimdeki temel bilgiler, bir fakülteyi bitirmek için gerekli bir şarttan daha fazladır ve gelecekte insanı biçimlendirmek yine şart olacaktır. Bir eğitimcinin ve özellikle sanat eğitimcisinin bu toplumsal misyonu, yine toplumla bağlantılı düşünülürken, toplumsallığın temel taşlarından olan kültür ve sanat yaşantılarını daha aktif ve gelişime açık bir bağlamda küresel ilgilerle beraber düşünme gereğinin vurgulanması, dünyanın bugünkü ve gelecekteki bir gerçekliği olarak dinamizme kavuşturulmasında sanat eğitimcisinin rolü tekrar sorgulanmalıdır. İki noktadan hareketle de ona yüklenen misyonların, yine günün temel kavramlarından biri olan strateji ile tasarlanması ve bunun gerçekleştirilmesi kaçınılmazdır. Unutulmamalıdır ki, sanat orijin olarak kaynağını bireysel bir çerçeveden alsa da, sonuçta evrensel bir nitelik sergiler. Bu da sanatın ana kesitinde etnik merkezci bir kutupla, küresel bir kutup arasındaki tüm iletişimsel ve etkileşimsel yapıyı görmemizi sağlamaktadır (Eker, 2002: 122-123).

Bir diğer konu Tablo 36' da öğretim üyelerinin daha önce de dile getirmiş oldukları "Program hakkında yeterince bilgilendirilme yapılmaması ve akredite edilmemesi" dir. Bu durum öğretim üyelerinin %23,07' si tarafından yinelenmektedir.

Bilindiği gibi, yeniden yapılandırmada "akreditasyon": Bir kurumun ya da programın amaçlarına ne derece ulaşıldığını önceden belirlenen standartlara göre, gönüllü ve resmi olmayan gruplarca ve belirli aralıklarla izlenmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 1999: 202).

Akreditasyonun temel amacı, bireylere veya kurumlara neyi, niçin ve nasıl yapacaklarını ve ne kadar yapabildiklerini göstermek, bir bakıma ayna işlevi görmektir (Bayrakçeken, 2005:70).

Dolayısıyla kaliteli öğretmen yetiştirmenin öngörüldeği yeni yapılandırmada “kalitenin korunması ve sürdürülmesi” konusunun gereği olarak getirilmek istenen akreditasyon sistemi, eğitim fakültelerinin denetim ve değerlendirilmesine yönelik, kalite güvencesi ve verimliliği sağlamayı amaçlamaktadır.

Korkut' a (2002:97) göre, yeniden yapılanmaya olumsuz bakanların görüşleri arasında akreditasyonla ilgili şu değerlendirmeler yer almaktadır:

Akreditasyonun yaygın şekilde uygulandığı ve Türkiye'nin de model olarak aldığı iki ülke ABD ve İngiltere'dir. Ancak, her iki ülkede de rekabet kültürü sözkonusudur ve böyle bir kültür içinde “müdahale, baskı, dayatma”ya yer yoktur. Çünkü, böyle bir durumda rekabet kültürünün koşulları olumsuz etkilenir. Akreditasyonun özünde gönüllülük vardır. Ancak, Türkiye'de akreditasyon uygulamaları, gönüllülük esasının dışına çıkılarak bürokratik otoritenin etkisi altına girmeyi öngörmektedir. Bir başka deyişle, akreditasyonun temelinde YÖK'e bağlı Yükseköğretim Denetleme Kurulu'nun görevlerinin bir uzantısı haline getirilmesi düşüncesinin yattığını görmek mümkündür.

Kanımızca, olumlu ya da olumsuz tüm bu değerlendirmelerin ardından yeniden akreditasyon uygulamalarına hemen başlanması bir gerekliliktir.

Tarhan' ın (2002:7) ifadesiyle:

Türkiye'de her çocuğun nitelikli bir öğretmen tarafından yetiştirilmesinde sorumluluk hepimizin olup, bu kurullarda görev alınmalı ve gönül birliğiyle çalışılmalıdır. Atatürk Türkiye'sinin güçlü, rekabet eden, eğitim kurumlarıyla yücelmesi, yaşadığımız bu sorumluluğun bilinciyle gerçek leşecektir.

4.21. Yirmi Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yirmi birinci alt problemi “Sizce sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitim, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile örtüşmekte midir? Örtüşmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl örtüşmektedir? Örtüşmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?” Şeklinde ifade edilmiştir. Yirmi birinci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 38 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 39' da (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 38
(Öğretim Üyeleri)

Sizce sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitim, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile örtüşmekte midir?

Örtüşmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl örtüşmektedir?

Örtüşmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p><u>Örtüşmektedir</u></p> <p>Programın çok kültürlülüğe ve bireysel farklılıklara önem vermesi</p> <p>Programların öğrencilerin öğretmenlik uygulamalarına ve branş derslerine 'Özel öğretim yöntemleri' yönelik pek çok sorununa çözüm sağlaması</p>	<p>"Örtüşmektedir, çünkü çok kültürlülüğe ve farklılıklara verdiği önem ile öğrencilerin farklı zeka alanlarının olabileceğine dönük varsayımdan hareketle benimsediği yaklaşım bunu göstermektedir."</p> <p>"Öğrenci merkezli, birebir ilişkilerin olumlu olması."</p> <p>"Bu söylediğim, burada ben özel öğretim yöntemlerini merkez gösterdim. Ama merkez gösterdim derken ben kendi fakültemi örnekliyorum. Çünkü ben bu programın başında, özünde var olduğum için sistemin ne olduğunu iyi anlayıp, iyi uygulamaya çalışan ve hatta geçmiş yılların öğretmenlik deneyimini bu alanda iyi sentez yapabilen biriyim. Geçmiş, daha öğretmen okulunda yaptığım öğretmenlik yıllarımdan deneyimlerimi, bu sistemle çok iyi sentez yaparak öğrencilere, çok daha iyi yolu gösterdiğime inanıyorum. Yani o bakımdan çok önemli bir kazanım oldu. Yararı oldu, etkisi büyük ölçüde oldu. Çünkü öğrenciler bu okul deneyiminden başlayıp öğretmenliğe yönelik deneyimleri alırlarken branşlarını da nasıl kullanabileceklerine, branş bilgilerini nasıl kullanabileceklerine dahil endişeleri de taşımaya başladılar.</p>	4	30,76	4	38

Tablo 38
(Öğretim Üyeleri)

Sizce sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitim, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile örtüşmekte midir?

Örtüşmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl örtüşmektedir?

Örtüşmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programların öğrencilerin öğretmenlik uygulamalarına ve branş derslerine ‘Özel öğretim yöntemleri’ yönelik pek çok sorununa çözüm sağlaması	İşte bu sistem bu endişelere de cevap verdiği için yani bu, nasıl öğreteceğim veya ben ne kadar bilgi edinirsem ne kadar yararlı olabilirim endişesine güzel cevap veriyor bu sistem. Onun için yararlı oldu.”	4	30,76	4	38
Eğitim fakültelerinden yetişen genç sanatçıların ülkemizi ulusal ve uluslararası düzeyde başarıyla temsil ediyor olması	“Şimdi, zannediyorum örtüşmekte , çünkü, bienallerde olsun, özel sergilerde olsun, yetişen genç sanatçılar bütün, yetişmelerindeki eksikliklere zorluklara rağmen, ülkemizi ulusal düzeyde her türlü, uluslararası aktivitede, yüzümüzü çok kara çıkarmayacak konumdalar. Dolayısıyla örtüşüyor demektir.”				
Uygulamaların programdan çok öğretim elemanının tavrına bağlı olması	“Ben öğrenciye söz hakkı tanıyan, onların kendisini bireysel olarak kişiliklerini ortaya koymasını sağlayan bir tavır uyguluyorum. Ama bu sadece programlardan değil, tamamıyla benim kişisel tavrımdan kaynaklanan birşey.”	4	30,76	3	16

Tablo 38
(Öğretim Üyeleri)

Sizce sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitim, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile örtüşmekte midir?

Örtüşmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl örtüşmektedir?

Örtüşmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programlarda var olup, uygulamalardaki başarının değerlendirilmesi için denetim, dönüt ve akreditinin gerekli olması	<p>“Bu programlarda var. Ama uygulamalarda ne kadar yapılıyor, akredite ile çözülebilir belki. Önemsenmiş ama uygulamalarda bu ortaya çıkmadığı için, bir denetim, akredite, dönütlerin değerlendirilmesi ve öz eleştiri gerekiyor.”</p> <p>“Örtüşüyor tabii, program açısından örtüşüyor, kesinlikle örtüşüyor, ama bu örtüşmenin olması için biraz önce sizin de ifade ettiğiniz koşulların uygun olması gerekir. Uygun olduğu takdirde, benim programa olumsuz yaklaştığım birkaç ayrıntı işte seçmeli dersler, 4. sınıftaki o sanat deneyimi- öğretimi deneyimi diye bir ders var o pek olmadı, ama mutlak ve mutlak tekrar ediyorum, bu programın dönüt kullanılarak, bu program içerisinde yer alan sanat eğitimcilerini düşünceleri alınarak, yeniden ele alınması gerekiyor. Hatta kontrol edilmesi, akredite edilmesi, bunun olması gerekiyor. Maalesef öyle bırakıldı, çok hızlı, heyecanlı bir başlangıç oldu, programlar, ondan sonra o komisyonlar falan dağıldı, bırakıldı, öyle bir durum var. Programın Kendi dışında gelişen olumsuz koşullar var. Biran önce de resim-iş programlarının, ele alınıp bu yeni yapılanmaya uygun hale getirilmesi gerekiyor.”</p>	4	30,76	3	16

Tablo 38
(Öğretim Üyeleri)

Sizce sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitim, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile örtüşmekte midir?

Örtüşmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl örtüşmektedir?

Örtüşmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programlarda var olup, uygulamadaki başarının değerlendirilmesi için denetim, dönüt ve akreditenin gerekli olması	<p>“Bu programlarda var. Ama uygulamalarda ne kadar yapılıyor, akredite ile çözülebilir belki. Önemseniş ama uygulamalarda bu ortaya çıkmadığı için, bir denetim, akredite, dönütlerin değerlendirilmesi ve öz eleştiri gerekiyor.”</p> <p>“Örtüşüyor tabii, program açısından örtüşüyor, kesinlikle örtüşüyor, ama bu örtüşmenin olması için biraz önce sizin de ifade ettiğiniz koşulların uygun olması gerekir. Uygun olduğu takdirde, benim programa olumsuz yaklaştığım birkaç ayrıntı işte seçmeli dersler, 4. sınıftaki o sanat deneyimi- öğretimi deneyimi diye bir ders var o pek olmadı, ama mutlak ve mutlak tekrar ediyorum, bu programın dönüt kullanılarak, bu program içerisinde yer alan sanat eğitimcilerini düşünceleri alınarak, yeniden ele alınması gerekiyor. Hatta kontrol edilmesi, akredite edilmesi, bunun olması gerekiyor. Maalesef öyle bırakıldı, çok hızlı, heyecanlı bir başlangıç oldu, programlar, ondan sonra o komisyonlar falan dağıldı, bırakıldı, öyle bir durum var. Programın Kendi dışında gelişen olumsuz koşullar var. Biran önce de resim-iş programlarının, ele alınıp bu yeni yapılanmaya uygun hale getirilmesi gerekiyor.”</p>	4	30,76	3	16

Tablo 38
(Öğretim Üyeleri)

Sizce sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitim, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile örtüşmekte midir?

Örtüşmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl örtüşmektedir?

Örtüşmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programlarda var olup, uygulamadaki başarının değerlendirilmesi için denetim, dönüt ve akreditenin gerekli olması	“Bunun intibak dediğimiz birtakım değerlendirme sürecinden geçirilmesi gerekir. İşte biz burada zaten atladığımız nokta buydu. Değerlendirme sürecini iyi yapamadık. Bölüm içerisinde öğrencilerle hocalar oturup konuşmalıydı. Tartışılmalıydı. Biz alabileceğimizi alırdık o intibakla, çok güzel yamalar, çıkartmalar veya düzeltmeler, doğrultmalar yapardık. Ve işlerdik. Benim önerim buydu.”	4	30,76	3	16
<u>Örtüşmemektedir</u> Program içeriği ile Türk eğitim sisteminin alt yapı yetersizliğinden kaynaklanan sorunların karşı karşıya gelmesi	“Bu yapılanmadan sonra bize gelen ve sunulan bu program, öğrenci merkezli bir program mı? Programın içeriğini incelediğimizde, tabii ki öğrenciye önem veren, öğrenciye değer veren aslında çağdaş bir program. Program içeriği var. Bugün Amerika’da veya Avrupa’da uygulanan sistem, bizim disiplin temelli dediğimiz sanat eğitimi çağdaş bir eğitim, yani onu kimse yadsıyamaz. Ama işte program için hazırlanan materyal de; uygun bir materyal olmakla birlikte bizim şu andaki ortamımız da, bölümlerdeki öğretim elemanlarının kendi eğitim düzeyi de, kendi algılama düzeyi de, öğrencilerin şu anki hazır oldukları yani bugüne kadar getirdikleri eğitim sistemiyle tam birebir örtüşmüyor benim görüşümde. Bence tam oturmadığı için arada problemler orada. Onun oturması zaman alacak belki.”	5	38,46	10	34

Tablo 38
(Öğretim Üyeleri)

Sizce sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitim, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile örtüşmekte midir?

Örtüşmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl örtüşmektedir?

Örtüşmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın getirdiği değişikliklerin, eğitim sistemimizde olumlu bir işleve dönüşmemesi	“Somuta geçen şey sadece, ders saatleriyle ilgili şeydir. İçeriklerin de çok değiştiğini düşünmüyorum. Sadece uygulama içerikleri kısıtlandı, işte belki formasyonla ilgili içerikler yükselmiş gibi gözüktü. Ama bu değişiklikler bizde, yaptığımız eğitimde dönüştürücü nitelikte, bir işlev görmedi sanıyorum. Bu yüzden de, öğretim elemanı / öğrenci ilişkileri de eskisinden daha farklı bir yerde değil.”	5	38,46	10	34
Eğitim sistemimizin temelden, öğrenci merkezli olması gereği	“Öğrenci merkezli bir sistemde öğrenci bu toplumda, böyle bir yapıda ne yapacağını bilemiyor. Çünkü neden, için, nasıl sorularını daha kendisine sormuyor. Bir yarışla herhangi bir takım yerlerde yetistirilerek gelip yetenek sınavına giriyor tesadufen. Kimisi 3 sene, kimisi 5 sene sonra kimisi de o an kazanıyor. Kazandığı zaman öğrencinin o yetenek yorgunluğu sınıfa yansıyor. Öğrencide bir gevseme, rahatlık oluyor. Çünkü liseden gelen onun dogmatik kalıplarına gelmiş, bir takım militari kalıplarına girmiş öğrenci birdenbire kendisini boşlukta buluyor. Boşlukta bulduktan sonra da tembelleşiyor, doğru duruş çalışmıyor. Çünkü üniversite onu zorlamıyor. Zorlayacak bir sistem değil. Öğrenci merkezli sistemde öğrenci o zaman, “Hoca birsey öğretmiyor diyor.”				

Tablo 38
(Öğretim Üyeleri)

Sizce sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitim, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile örtüşmekte midir?

Örtüşmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl örtüşmektedir?

Örtüşmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Eğitim sistemimizin temelden, öğrenci merkezli olması gereği	Cunku ogrenci ayni lisedeki gibi bir sistemi bekliyor. Demek ki ogrencilerin alt yapısından itibaren birey merkezli olması gerekiyor.”	5	38,46	10	34
Öğretim elemanlarını merkeze alan bir eğitim anlayışının okullaşma anlayışına ters düşmesi	“Örtüşmez, çünkü ben istediğimi yaparım demektir, o söylediğiniz şey; o zaman okullaşma dediğiniz şey olmaz. O zaman gitsin kurs açsın. İsteddiğini yapsın. Ama okullaşma dediğimiz şeyde bir plan, program vardır, bir hedef vardır. Bir yerden alınmış öğrencilerin bir başka yere götürülmesi vardır, bu da bir program çerçevesinde olur. Bu program içinde atölye dersleri bir yer teşkil eder. Sanat öğretimine yönelik dersler bir başka yeri teşkil eder. Genel kültür dersleri de daha başka bir yeri teşkil eder, dolayısıyla bunun üçünün çok iyi bir kombinasyonu gerekir. Evet, öğretim elemanlarının da aynı şekilde keyfi bir tutum içinde olmaları mümkün değildir. Okulun amacına, bölümün, anabilim dalının amacına hizmet edecek eğitimi vermek zorundadırlar. Keyfiyet olmaz.”				

Tablo 38' de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretim üyelerinin %30,76' sı, sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitimin, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile:

- Programın çok kültürlülüğe ve bireysel farklılıklara önem vermesi,
- Programların öğrencilerin öğretmenlik uygulamalarına ve branş derslerine “özel öğretim yöntemleri” ne yönelik pek çok sorununa çözüm sağlaması,
- Eğitim fakültelerinden yetişen genç sanatçıların ülkemizi ulusal ve uluslararası düzeyde başarıyla temsil ediyor olması

nedenleriyle örtüştüğünü ifade ederken, öğretim üyelerinin %30,76' sı da sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitimin:

- Programlarda var olup, uygulamalardaki başarının değerlendirilmesi için denetim, dönüt ve akreditenin gerekli olması,
- Uygulamaların programdan çok öğretim elemanının tavrına bağlı olması,

koşullarının gerekliliğine dikkat çekmektedirler.

Yine tabloda açıkça görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin %38,46' sı,

- Program içeriği ile Türk eğitim sisteminin altyapı yetersizliğinden kaynaklanan sorunların karşı karşıya gelmesi,
- Programın getirdiği değişikliklerin, eğitim sistemimizde olumlu bir işleve dönüşmemesi,
- Eğitim sistemimizin temelden, öğrenci merkezli olması gereği,
- Öğretim elemanlarını merkeze alan bir eğitim anlayışının okullaşma anlayışına ters düşmesi,

Kategorileriyle belirtilen nedenlerden dolayı bu konuda olumsuz görüşlerini ortaya koyarak örtüşmediğini ifade etmektedirler.

Tablo 39

(Öğrenciler)

Sizce sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitim, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile örtüşmekte midir?

Örtüşmekte olduğunu düşünüyorsanız sizce nasıl örtüşmektedir?

Örtüşmekte olduğunu düşünmüyorsanız sizce nedenleri nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının insancıl eğitimle örtüşmesi ancak bunun öğretim elemanlarının uygulamasına göre değişiklik göstermesi	<p>“Bizce çokça oluşmaktadır. Eğer tüm öğretim elemanları ve eğitim ortamları programa uygun olarak planlanırsa gerekli olan örtüşme gerçekleşebileceğine inanmaktayız.”</p> <p>“Bizce programlarda bu ele alınmıştır. Ama tabii bu hocalarımızın uygulamasına göre değişiyor.”</p> <p>“Programlarda var ama, ne yazık ki, hocadan hocaya değiştiği için, uygulamalarda aksamalar var.”</p> <p>“Benim anladığım şu ; bir şekilde bizim kişisel ilerlememiz var. Buna göre hocanın da bana göre, benim yeteneğime göre, bir program sunması lazım. Kendi yöntemine göre değil. Beni anlayıp, benim ilerlememi sağlamalı bence.”</p> <p>“Bizim beş tane resim yapmamız gerekiyordu. Hepsini hoca örneğin, manzara resmi yapmamızı istedi”</p>	60	100	3	21
Bazı atölye öğretim elemanlarının ilgisiz ya da yaptırımcı tavrının programdan değil, kendi uygulamalarından kaynaklanması	<p>“Atölyede, bizde mesela desen dersinde çok serbesttik. Hepimiz A-100 aldık. Hocamız hiç birimizin çizgisini dahi bilmeden sınıf geçirdi. Bu da olmamalı. Burada program değil, hocanın uygulamasıydı hatalı olan.”</p>				

Tablo 39' da görüldüğü gibi, öğrencilerin tamamının “Sizce sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitim, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile örtüşmekte midir?” Sorusuna yanıtları, aşağıda belirtilen kategorilerle şöyle ifade edilmektedir:

- Yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının insancıl eğitimle örtüşmesi ancak bunun öğretim elemanlarının uygulamasına göre değişiklik göstermesi,
- Bazı atölye öğretim elemanlarının ilgisiz ya da yaptırımcı tavrının programdan değil, kendi uygulamalarından kaynaklanması,

Tabloda açıkça görüldüğü gibi, öğrenciler sanat eğitiminde, birey merkezli insancıl bir eğitimin varlığını bazı öğretim elemanlarının uygulamalarına bağlamaktadırlar. Tablo 38' de öğretim üyelerinin %30,76' sının aynı olumsuzluğu dile getirmesi, bu durumun daha önce de öğretim üyeleri ve öğrenciler tarafından sıklıkla vurgulanması ve özellikle bazı öğretim elemanlarının yaptırımcı ya da ilgisiz tavırları, çağdaş sanat eğitimi adına ne yazık ki, hümanist bir eğitim anlayışından yoksunluğu göstermektedir.

%38,46 oranındaki öğretim üyesinin “Eğitim sistemimizin temelden, öğrenci merkezli olması gereği” ve “Öğretim elemanlarını merkeze alan bir eğitim anlayışının okullaşma anlayışına ters düşmesi” görüşleri de aynı doğrultuda hümanist anlayışı destekleyen görüşlerdir .

Bu bağlamda eğitim sürecinin iki elemanı olan öğretmen ve öğrencinin nitelikleri kadar bu elemanlar arasındaki diyalogun eğitim kalitesindeki rolü de kaçınılmaz bir gerçektir.

Bir derste başarılı olmak için öğrenci ilgisinin ve gayretinin önemi kadar öğretim elemanının performansı da önemlidir. Öğretim elemanının ders öncesi hazırlığı, konu aktarımındaki ses tonu ve vücut dilini kullanma becerisi, eğitim teknolojilerinden yararlanarak görsel materyaller sunması ve dersi değerlendirme yöntemleri bir bütün olarak öğrencinin derse olan ilgisini olumlu veya olumsuz olarak etkilemektedir.

Başarı grafiğinin artması için öğrencinin derse gereken özeni göstermesi ve öğretim elemanının öğrencileri bu sürece motive etmesi gerekmektedir (Ayrancıoğlu ve Katıranlı, 2002:289).

Sanat eğitimciliğine soyunan kişiler, sanatçı adayı konumundaki kişileri biçimlendirmek yerine onların kişiliklerinin özgürce gelişebileceği bir zemin oluşturmaya özen göstermelidirler. Türkiye gibi sanatçının kendi kendisini eğitmesi için gerekli olan temel kurumların ve ortamların yetersiz olduğu ülkelerde, sanat eğitimcisi konumundaki kişilerin buna özellikle dikkat etmesi gerekmektedir (İşbilen, 2002:141).

“19. yüzyıl ressamaları” ndan olan Theodore Geriacult (1971-1824) sanat okullarına ilişkin bir yazısında şöyle demektedir: Diyelim ki okullarımıza alınan bütün gençler ressam olabilmek için gerekli bütün niteliklere sahiptirler; o zaman onları yıllarca birlikte çalıştırmak, aynı maddeleri kopya etmeye ve yaklaşık aynı yolları izlemeye zorlamak tehlikeli değil midir? Daha sonra onlardan belli bir özgünlüğü korumaları nasıl beklenebilir? (Cemal ; Balamir, 2002: s.199’deki alıntı).

Sanat eğitimciliği bambaşka bir uğraştır. Çünkü bilmek, bildiklerini hiç sakınmadan ve sabırla aktarabilmek, öğrenciye özgürlüğünü hissettirerek bunu yapmak, gerçek sanatın iç sesini dinleyebilmek, duyarlılığı sonuna kadar kullanabilmek, sınırları zorlayabilmek ve bütünüyle söylemeye çalıştıklarını ifade edebilmek çok özel bir yetidir. Sanat eğitimciliği, gerekli temel eğitimi vermek, öğrencinin kendine güvenini kazandırmak, deneyci yönünü pekiştirmesi için yüreklendirmek ve herşeyden öte sanatın asla öğretilmeyeceğini anlatmaktır.

Sanatçı ve sanat eğitimcilerinin aldığı eğitim birbirinden farklıdır; amaç, içerik ve metotları ayrıdır. Sonraki çalışma alanları ve meslek perspektifleri tamamıyla ayrıdır. Sanat öğretmenliği öğrencileri, tüm sanat dalları (resim, heykel, fotoğraf, vb.) yanında pedagojik konseptler, didaktik metotlar ve eğitim bilimleri alanların da dersler alırlar. Eğitimlerinin çok yönlülüğünden ve amaçlarından dolayı onlar birer “sanat eğitimcisi” dir (İşbilen, 2002: 141-142).

Yine Tablo 38’ de öğretim üyelerinin %30,76’ sı “Programların öğrencilerin öğretmenlik uygulamalarına ve branş derslerine (özel öğretim yöntemleri) yönelik pek çok sorununa çözüm sağladığını” ifade etmektedir. Bu görüş, özel öğretim yöntemleri dersine yönelik araştırma bulguları ile desteklenmektedir.

Evrenini, Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı 1998-2001 yılları arasında bu dersi veren üç öğretim elemanının 214 öğrencisinin oluşturduğu akademik bir araştırmada, Güzel Sanatlar

Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı 3.sınıf, II. dönem ve 4. sınıf, I. döneminde sürdürülen özel öğretim yöntemleri I-II dersinin öğretmen adayına ne derece faydalı olduğunu tespit etme hedeflenmiştir. Araştırmanın sonuçlarında: özel öğretim yöntemleri I ve II dersinin Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı son sınıf öğrencileri tarafından önemli bir ders olarak görüldüğünü ortaya çıkarmıştır. 1998 yılı “A” öğretmeni tarafından yapılan ankette adayların %82' si, 1999 yılı “A” öğretmeni tarafından yapılan ankette adayların %87' si, 2000 yılı “B” öğretmeni tarafından yapılan ankette adayların %86' sı, 2001 yılı “C” öğretmeni tarafından yapılan ankette adayların %77' si, 2001 yılı “A” öğretmeni tarafından yapılan ankette adayların % 87' si, bu dersin mutlaka alınması gereken ilk 5 ders arasında olduğunu savunmuşlardır. Yanı sıra özel öğretim yöntemleri dersinin 4 yıla yayılması, bu dersin öğretmen yetiştiren bölümlerde önemli olması, elde edilen diğer bulgulardandır (Ayrancıoğlu ve Katıranlı, 2002:290-304).

Öğretim üyelerinin %30,76' sı tarafından dile getirilen “Programın çok kültürlülüğe ve bireysel farklılıklara önem vermesi” ve “Eğitim fakültelerinden yetişen genç sanatçıların ülkemizi ulusal ve uluslararası düzeyde başarıyla temsil ediyor olması” ülkemiz adına gururlandırıcı olduğu kadar sanat eğitimi öğrencilerinin ya da başka bir deyişle sanat eğitimi öğretmen adaylarının içinde bulunduğu “Sanatçı mı olacağım, öğretmen mi?” İkilemine de kuşkusuz bir çözüm yaklaşımı olabilecektir. Bilindiği gibi, açıklığa kavuşamayan bir sorun sanat eğitimcisinin gerek öğretmen gerek araştırmacı olarak sanatçı mı, yoksa eğitim bilimci mi olması gerektiği sorunudur. San' a (2003:2002) göre:

Sanat eğitiminde günümüzde de kuramsallığa karşı çıkanlarla kuramsallıktan yana olanlar bulunduğu gibi, çağımız sanatında da birbirine koşut iki eğilim vardır: Sanatsal süreçte özneliği vurgulayan görüşlerle, sanatsal sürecin kuram ve kavramlarla yönetilmesini savunanların eğilimleri. Özellikle ikinci eğilim, öğrenilebilirliği bakımından sanat dersi bir şanstır. Möller'in dediği gibi, çağdaş sanat artık eskiden olduğu gibi, özellikle Batı uygarlığındaki dinsel anlamda ya da doğa betimlemelerindeki bildirişim taşıma işlevini yitirmiştir. Böyle olunca da insanla dolaysız bir iletişime girmiştir. Bir çok sanat eğitim bilimcisinin birleştikleri nokta, çağdaş sanat eğitiminin, eski geleneksel sanat eğitimine göre daha sınırlı bir işlevi olduğu, bu işlevin de endüstrileşmiş ya da endüstrileşmekte olan bir çağda, bireyleri sanat ve toplum arasındaki toplumsal sürece hazırlamak olduğu görüşüdür.

Görülen odur ki, sanat eğitimi alanındaki bu farklı görüşler bir zenginlik olmak birlikte, daha uzun süre konuya ilişkin tartışmaların da kaynağını oluşturacaktır.

4.22. Yirmi İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yirmi ikinci alt problemi “Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen-birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu resim-iş eğitimi alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan hümanist eğitim anlayışı sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenmiş midir?” Şeklinde ifade edilmiştir. Yirmi ikinci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 40 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 41’ de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 40
(Öğretim Üyeleri)

Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen-birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu resim-iş eğitimi alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan hümanist eğitim anlayışı sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenmiş midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p><u>Önemsenmiştir</u></p> <p>Öğretmen-Öğrenci yaklaşım ve iletişimine olumlu kazanımlar sağlaması</p>	<p>“Yeniden Yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarının ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında; Eleştirel bir bakış açısı kazandırabilmesi, Öğrencinin kendi estetik değer yargılarını belirlemede vardığı düzey, Görsel-okur-yazarlık becerisinin artması, Duygu ve düşüncelerini dışa vurma ile olumlu bir deşarj olanağına kavuşması, Kazanmış olacağı aşamalı eleştiri yaklaşımı tabanlı kültürle demokratik değerler edinimini güçlendirmesi gibi bakımlardan önemli katkı sağlayabileceğini düşünmekteyim.”</p> <p>“Yeterince olmasa da önemsenmiştir. Öğrenciye yardımcı olma, birlikte destek olma, çabası çok fazla, yaşam tarzı olarak yaşıyor. Miktarlar değişiyor ama her geçen gün daha iyiye gidiyor. Puanlar arttıkça, kaliteli öğrenci de artıyor.”</p>	10	76,92	15	21

Tablo 40
(Öğretim Üyeleri)

Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen-birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu resim-iş eğitimi alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan hümanist eğitim anlayışı sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenmiş midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Fiziksel ve sosyal ortamlar, yeterli insan kaynakları sağlamanın bir zorunluluk olması	<p>“Kanımca iyi uygulanabildiği takdirde önemsemştir. Çünkü, bununla birlikte, gerekli fiziksel ortam ve yeterli insan kaynaklarının sağlanması bir zorunluluk olarak görülmelidir.”</p> <p>“Programlarda önemsenmiştir de, bizim toplumsal yapımız içinde bu plastik sanatların yeteri kadar, yeri olmamasından dolayı öğrenci zorluk çekmektedir. Yani sosyal çevresi onlara destek değil köstek olmaktadır.”</p>	10	76,92	15	21
Bu program dahil, şimdiye kadar hazırlanan tüm programların hümanist bir eğitim anlayışı dışında düşünülme şansının olmaması	<p>“Hümanistlikten kastedilen, “programda hümanizma var mı?” diye sorulduğunda, programda çok büyük değişiklik olmadığı için bundan önceki yoksa şayet, bundan öncekinde de yoktur; varsa bunda da var. Değişen bir şey yok çünkü. Sonuçta dersler aynı, içerikler aynı, sanatla ilgili dersler, dolayısıyla bugün eğer hümanizmaya dayanmayan bir programdıysa bu, şimdi şu andaki, bundan önceki de böyleydi. Demek ki Cumhuriyet tarihimizden bugüne kadar biz hep, hümanizmanın dışında, hümanistik görüşün, hümanist anlayışın dışında bir eğitim veriyoruz demektir. Bunu kabul etmek mümkün değil.”</p> <p>“Bize bu programlar aktarılırken bu perspektiften gösterilmedi ama bu programlar diğer gelişmiş ülkeler tarafından oluşturulduğu için, deneylendiği için onlar bunları hedeflerken bunların hangi noktalara varabileceğini ne gibi kazanımlar sağlayacaklarını biliyorlar.</p>				

Tablo 40
(Öğretim Üyeleri)

Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen-birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu resim-iş eğitimi alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan hümanist eğitim anlayışı sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenmiş midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bu program dahil, şimdiye kadar hazırlanan tüm programların hümanist bir eğitim anlayışı dışında düşünülme şansının olmaması	<p>Deneylemeden bunları uygulamış değiller, başarılarını almışlar.Yani burada sistem öğrenci ve öğretmen arasındaki diyalogu geliştiren bir yapı olduğu için doğal olarak bu iletişimler önemsel bir çözüm olarak ortaya çıkmaktadır. Mutlaka vardır ancak bize böyle bir şey empoze edilmedi. Ama var, onu yaratıyor. Yaratıyorsa bu amaçlanmıştır. Bir şey yaratılıyorsa, o mutlaka amacında vardır ki yaratılıyor.”</p> <p>“Kesinlikle önemsenmiş, daha önceki programlara baktığımız zaman, ona da değinmekte yarar var. Daha önceki programlarda, atölye dersleri daha fazlaydı, ve bu programda, o daha önceki programda yer almayan birçok dersler geldi. Örneğin, “sanat eğitimi uygulamaları” diye bir ders geldi. Her dersin atölye derslerinin, teorik derslerinin amaçları, sıralarıyla belirlendi bu programda. Uygun olarak verildiği takdirde, kesin olarak bu amaçlarını gerçekleştirecektir. Önemsenmiştir.”</p>	10	76,92	15	21
Öğretim elemanlarının kişisel uygulamalarına bağlı olması	<p>“Bu benim yaklaşımım ile ilgili bir olaydır. Şimdi şöyle, programda sanat tarihi yazıyor. Şimdi Türkiye de şöyle düşünün sanat tarihi alanı öyle geniş ki, kimisi yüksek lisansını doktorasını halı kilimle yapmış, en fazla bildiği konu onlardır. girer sanat tarihi dersinde halı, kilim onları anlatır. Kimisi mimariyi anlatır. Kimisi resimi anlatır. Ben konudan daha ziyade, mesela cumhuriyet döneminde diyorum ki öğrenciye; B. R. Eyüboğlu’nu çalışacağız.</p>				

Tablo 40
(Öğretim Üyeleri)

Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen-birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu resim-iş eğitimi alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan hümanist eğitim anlayışı sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenmiş midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretim elemanlarının kişisel uygulamalarına bağlı olması	Tartışacağız. Önce B. R. Eyüboğlu kimdir? İşte şurada doğdu, şurada eğitimini tamamladı. Şurada hocalık yaptı. Resim anlayışı nedir? Slayt gösteririm. Öğrenci bu resimde en çok neyi algılıyor, burada ne yapılmaya çalışılmış? Öğrenci düşüncesini söylüyor, ondan sonra ben toparlıyorum. Ben kendi düşüncelerimi söylüyorum, bazen öğrenci itiraz ediyor. Hocam dediğiniz şeyi ben burada bulamadım, göremedim. Ben tekrar izah ediyorum. O şekilde.”	10	76,92	15	21
Programlarda var olmasına karşın, var olan eğitim sistemiyle örtüşmemesi	“Programın içeriğini incelediğimizde, tabii ki öğrenciye önem veren, öğrenciye değer veren aslında çağdaş bir program. Program içeriği var. ama bizim şu andaki ortam, bölümlerdeki öğretim elemanlarının kendi eğitim düzeyi kendi algılama düzeyi de, öğrencilerin şu anki hazır oldukları yani bugüne kadar getirdikleri eğitim sistemiyle tam bire bir örtüşmüyor, yani bence tam oturmadığı için arada problemler orada. Onun oturması zaman alacak belki.”				
Öğrenciye sanatsal yetkinlikle, öğretmenlik bilincinin birlikte kazandırılması gereğinin toplumsal bir zorunluluk olması	“Daha önce aksayan bir yön olarak söz etmiştik, öğrenci sanatçı olmak isterse ne olacak? Ya da isterse suçlanacak mı? Öğretmen olmak istemesi onun eksik olduğunu mu gösterir? Aslında öğrenciye bunun çok doğru anlatılması lazım. Yani buraya gelen bir öğrenci, bu işin öğretmenliğini de şimdilik böyle olduğuna göre, kabullenmiş ve bunu da yüklenmek üzere kendisine hedeflemiş olmak durumunda. Bu bekleniyor.				

Tablo 40
(Öğretim Üyeleri)

Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen-birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu resim-iş eğitimi alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan hümanist eğitim anlayışı sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenmiş midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrenciye sanatsal yetkinlikle, öğretmenlik bilincinin birlikte kazandırılması gereğinin toplumsal bir zorunluluk olması	Şimdi öğrenciye şu söylenebilir ; Güzel Sanatlar Fakültesinde okuyan bir öğrenci, diplomasında işte ressam yazar heykeltıraş, sanatçıdır hedeflenen şey. Ama orayı okuyan her kesin de sanatçı olduğu görülmez tabii ki, bu büyük bir süreç. Ama onların eğitimcilik gibi bir yükleri yok. Dolayısıyla özgürler. İşlerini sanatçı olma sürecinde eksik de yapsalar, yanlış da yapsalar, sadece kendilerinin belki zarar görecekları bir şey. Ama eğitim fakültelerinde yetişenlerin gerek alan gerekse kuramsal anlamda formasyon olarak, donanımda eksik olmaları toplumu çok ilgilendiren birşey. Öğrenciye eğer bunu anlatırsanız, öğrenci kendisine değer vermeye baştan öğrenecektir. Böylece o hem sanatta kendini yetkin kılması gerektiğini kavrayacak hem de bunu topluma iletme sorumluluğu olduğunu bilecek. Böylece aşağılık kompleksine kapılmıyacak ki, bu onlara hissettiriliyor toplum tarafından zaman zaman. İşte ben böyle bir okulda okudum. Sanatçı olamaz mıyım? Gibi bir takım endişeler sonuçta kendisini etkiliyor. İşte bu duyguyu taşımadan kendini sanat alanında da, yetkin hissedebilecek. Ama bunun öğretmenliğini yaparsa da, iyi yapabilecek şekilde kendini hissetmeli, böyle hazırlamalı. Ben böyle düşünüyorum bu konuda. ”	10	76,92	15	21

Tablo 40
(Öğretim Üyeleri)

Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen-birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu resim-iş eğitimi alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan hümanist eğitim anlayışı sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenmiş midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Önemsendiğini düşünmüyorum</u> Türkiye koşullarında, atama yetersizliğinden kaynaklanan ekonomik problemlerin öğrencinin mesleğe olan ilgisini azaltması	“Öğretmenlik formasyonu kazandırdığınızı düşünüyorsunuz, öğretmen olarak biçimlendirdiğinizi düşünüyorsunuz. Ama bu insanı o konuda ilgilerini uyandıramıyorsunuz. Çünkü ona daha baştan şunu söylüyorsunuz, “Kusura bakma, sen tayin olmayacaksın, öğretmen olmayacaksın, başının çaresine bakacaksın.” Peki o zaman bu formasyon derslerine nasıl ilgi duysun? Neden ilgi duysun? Kim ikna edebilir onu?”	3	23,07	4	30
Programın hazırlanışve sunuluş aşamasında görev alan kişilerin, sadece kendi görüş ve anlayışları doğrultusunda hareket etmeleri	“Her program humaniter bir yapıya göre düşünülmektedir. Ama bunun humanizmaya uyup uymadığı tahminimce akıllarına bile gelmemistir. Çünkü bir programı yapan uzman kişi kendi bilgilerinin doğru olduğuna inanıp onu sunmuştur.”				
Atölye derslerinin azalması nedeniyle öğretmen-öğrenci iletişiminin yeterince sağlanamaması	“O iletişimin sağlanması yoğun bir birlikteliği beraberinde getiriyor. Atölye açısından bakarsak, o azlık olumluluğu engelliyor tabii. Eksik bırakabiliyor. Ama anlatabiliyorsanız bunu, karşınızdaki öğrenciye, o bütünlüğü sağlamak mümkün.”				

Tablo 40' da görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin çoğunluğu (%76,92' si) öğretmen-birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu resim-iş eğitimi alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan hümanist eğitim anlayışının yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında var olup, yeterince önemsendiğini ifade ederken, gerekli koşulların sağlanması gerektiğini de vurgulamaktadırlar. Öğretim üyelerinin bu görüşlerini içeren kategoriler şunlardır:

- Öğretmen-Öğrenci yaklaşım ve iletişimine olumlu kazanımlar sağlanması,
- Fiziksel ve sosyal ortamla, yeterli insan kaynakları sağlamanın bir zorunluluk olması,
- Bu program dahil, şimdiye kadar hazırlanan tüm programların hümanist bir eğitim anlayışı dışında düşünülme şansının olmaması,
- Öğretim elemanlarının kişisel uygulamalarına bağlı olması,
- Programlarda var olmasına karşın, var olan eğitim sistemiyle örtüşmemesi,
- Öğrenciye sanatsal yetkinlikle öğretmenlik bilincinin birlikte kazandırılması gereğinin toplumsal bir zorunluluk olması,

Yine tablodan açıkça görüldüğü gibi, araştırmanın örneklemini oluşturan öğretim üyelerinin %23,07' si:

- Türkiye koşullarında atama yetersizliğinden kaynaklanan ekonomik problemlerin öğrencinin mesleğe olan ilgisini azaltması,
- Programın hazırlanış ve sunuluş aşamasında görev alan kişilerin sadece kendi görüş ve anlayışları doğrultusunda hareket etmeleri,
- Atölye derslerinin azalması nedeniyle öğretmen-öğrenci iletişiminin yeterince sağlanamaması

Görüşleriyle dile getirdikleri nedenlerden dolayı, bu konunun yeterince önemsenmediği düşünülmektedirler.

Tablo 41
(Öğrenciler)

Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen-birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu resim-iş eğitimi alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan hümanist eğitim anlayışı sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenmiş midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Hümanist Eğitim anlayışının programlarda kuramsal olarak yeterince önemsenmiş olup, uygulamada birtakım zorlukların aşılması gereği	<p>“İnsancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan Hümanist Eğitim anlayışı; bizce yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programları içerisinde teorik olarak yeterince önemsenmiş olduğuna ancak pratikteki zorluklarının da aşılması gerektiğine inanmaktayız.”</p> <p>“Evet var, hocaya göre uygulama değişiyor.”</p>	60	100	4	57
Hümanist Eğitim anlayışı doğrultusunda, bireysel eğitimin verilmesi öğrencinin öz güveni açısından önemli kazanımlar sağlanması	<p>“Bize bireysel eğitim veriliyor. Bu da, kendimizi geliştirip, bireysel anlamda ön plana çıkmamızı sağlıyor. Kendimize olan güvenimiz açısından da, çok çok önemli olduğunu düşünüyorum.”</p> <p>“Bütün konuları biz araştırıyoruz, anlatıyoruz.”</p> <p>“Biz nasıl verimli oluyorsak buna çok güzel ortam hazırlıyor. Çok hümanist ve adil buluyoruz.”</p>				

Tablo 41
(Öğrenciler)

Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen-birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu resim-iş eğitimi alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan hümanist eğitim anlayışı sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenmiş midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bazı öğretim elemanlarının öğrenciye karşı olan tavır ve davranışlarının hümanist eğitim anlayışıyla örtüşmemesi	<p>“ Bu dönem ‘İnsan Hakları’ diye bir dersimiz var. Hocamız dışarıdan geliyor. Kendisi 40 yıldır öğretmenmiş. İlk derse girdiğinde seviye tespit gibi birşey yapacağım dedi. Ben de ‘İçeriği nedir bu testin?’ dedim. ‘Kafa mı buluyorsun benle, dalgamı geçiyorsun?’ Dedi. Gayet normal bir soruydu benim sorum. Örneğin, bunun hümanist bir davranış olmadığını düşünüyorum.”</p> <p>“Bir sınav sırasında kağıdımıza A-4 yazıp, gurubumuzu belirlemedik diye, benim ve arkadaşımın kağıdımızı yırttı hoca ve hiç birşey söyleyemedik.”</p> <p>“Örneğin hoca bir bölüm okutacaktı. 55. sayfa diye, çok gereksizdi ama hoca, ‘Sayı saymayı biliyorsan bulursun’ gibi bir söz etti. Çok aşağılayıcı bir şeydi, ben bile utandım.”</p> <p>“Eğitim veren kişinin ses tonunun, konuşmasının da düzgün olması gerekiyor. Bu hocamızın konuşmasında problem var, artı girdiğimiz sınıfın aküstiği, hiç birşey anlaşılmıyor. Ve bu anlaşılmayan şeyler yüzünden bu arkadaşların belki de kağıtları yırtıldı.”</p> <p>“Hoca soruyu söyledi. Söyledikten sonra bir daha tekrarlamadı. Ve şunu da söyledi; ‘Anlayanlar yanındaki arkadaşını uyarsın’ Dedi.</p>	60	100	4	57

Tablo 41
(Öğrenciler)

Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen-birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu resim-iş eğitimi alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan hümanist eğitim anlayışı sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenmiş midir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bazı öğretim elemanlarının öğrenciye karşı olan tavır ve davranışlarının hümanist eğitim anlayışıyla örtüşmemesi	<p>“ ‘Yanırlar doğruyu gütüreceğ mi?’ Diye sorduk. ‘Ne kadar doğru yapacaksınız ki gütürsün?’ diyor. Bötyle aşağılanma olur mu?’ ”</p> <p>“45 dakikalık dersin, 40 dakikası hayatını anlatmakla geçti. Son 5 dakikası, teorik ve bir sayfalık bilgi istedi. Bir şey vermedi ki, benden birşey istesin.”</p> <p>“Eğer sınıfta öğrencilere soru yöneltiliyorsa ve bunlardan cevap isteniyorsa, bugün de yaşandı; bir arkadaşımıza soruldu soru. Tam bir cümle söylemedi bile, belki iki kelime söyleyebildi, hoca; ‘Kafadan attın’ dedi, başka birisine geçti. Arkadaşımızın daha ne söyleyeceği belli değil. Yani buna göre, ‘Siz anlamazsınız, ben daha iyi biliyorum.’ ”</p>	60	100	4	57

Tablo 41’ de görüldüğü gibi, öğrencilerin tamamı “Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen-birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu resim-iş eğitimi alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan hümanist eğitim anlayışı sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenmiş midir?” Sorusuna verdikleri yanıtları içeren kategoriler şunlardır:

- Hümanist eğitim anlayışının, programlarda kuramsal olarak yeterince önemsenmiş olup, uygulamada birtakım zorlukların aşılması gereği,

- Hümanist eğitim anlayışı doğrultusunda, bireysel eğitimin veriliyor olmasının öğrencinin özgüveni açısından önemli kazanımlar sağlaması,
- Bazı öğretim elemanlarının öğrenciye karşı olan tavır ve davranışlarının hümanist eğitim anlayışıyla örtüşmemesi

Görüldüğü gibi öğretmen-öğrenci ilişkisi açısından ele alındığında, hümanist eğitim anlayışının program içinde var olmasından çok, uygulamadan kaynaklanan nedenlere bağlı olduğu hem öğrenciler, hem de öğretim üyeleri tarafından (Tablo 40) yinelemektedir.

Bu nedenlerden en önemlisi, öğrencilerin sürekli vurguladıkları gibi, bazı öğretim elemanlarının öğrencilerine karşı davranışlarında hümanist bir tavır içinde olmamalarıdır. Tablo 41’ de öğrenciler tarafından dile getirilen bu davranışların hiçbir öğretmene yakışmayacağı son derece açıktır. Hümanist bir eğitime sığmayan bu davranışların “İnsan hakları dersi” nde ortaya konması, daha önce de değinildiği gibi (Tablo 35) bu konuya ilişkin yetersizliklerin varlığına işaret etmekte ve kanımızca “İnsan hakları ve demokrasi eğitimi” dersinin uzmanı, yetkin eğitimciler tarafından verilmesini gerekli kılmaktadır. Doğan’ ın (2002: 270-272) aşağıdaki görüşleri bu konuyu destekler niteliktedir:

Kişilerde insan haklarına ilişkin bilinç ve duyarlılıklar eğitim yoluyla kazandırılır. Eğitim, siyaset ve hukuk gibi yaptırım mekanizmalarına gerek kalmaksızın insan haklarının korunma ve geliştirilmesinde en önemli etkidir. Sevgi, saygı ve hoşgörü gibi kavramlar eğitim yolu ile kazanılır. Bu değerler de insan haklarının geliştirilmesine yardımcı olur. Bu durumda eğitimin program ve sistem olarak insan haklarına ilişkin işlev yüklenmesi beklenir. Bu işlev sistemde insan hakları eğitimi zorunlu kılmaktadır

Bu konuda bir diğer farklı görüş, araştırmamızın örneklemini oluşturan öğretim üyelerine aittir. Aşağıda ifade edilen bu görüşlere göre eğitim sistemimizin tümü iyileştirmedikçe insan hakları derslerinin konulması bir yarar sağlamayacaktır:

İnsan hakları ile ilgili bir dersin konulması kararlaştırılmış, dersin içeriğinin tartışılması ile ilgili bir toplantı olduğunu söylediler. Biz görüşlerimizi söyledik, ben orada şu görüşlerimi ifade ettim ve buna inanıyorum hala da ; bu eğitim sistemi içinde ,eğer eğitim sistemi bu yapısı ile kalacaksa, insan haklarının öğretimi ile ilgili değil 2 saatlik 3 saatlik, çok daha ders sayısını artıracak şekilde bir ders koyduğumuzda dahi, bu amaçların gerçekleşeceğine inanmadığımı söyledim. Çünkü bu sistem içerisinde, diğer teorik dersler amaçlarını ne ölçüde gerçekleştirebiliyorsa, bu da aynı şekilde bu derste gerçekleşecektir (08.03.2005).

Dünyaya uymak zorunda olduğu çok önemli insan doğruları verilmiştir. Magna Carta (1215), ABD İstiklal Bildirgesi (1776), Fransız İnsan Hakları Bildirgesi (1789) ve Birleşmiş Milletler Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi (1948). Bunların hepsi kendi zamanlarında evrensel temel doğruları ilan etmek aynı zamanda insanlığın kanuni ve ahlaki onaylarını istemek için yapılmıştır (Kurtz, 1988:184). Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) olmak üzere, uluslararası diğer kuruluşlar tarafından kabul edilen insan haklarıyla ilgili sözleşmeler ve diğer belgelerde, bir insanın (hakkı olan) eğitim hakkına ve insan hakları eğitimine önemli bir yer verilmiştir. Sözleşme ve belgeleri kabul eden taraf devletlere ise hukuksal yükümlülükler getirilmiştir.

Bilindiği gibi bu süreçte ortaya çıkan ilk belge, 10 Aralık 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'dir. Bildirge'nin başlangıç bölümünde, tüm bireylerin ve toplumun tüm organlarının, “öğretim ve eğitim” yoluyla insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı geliştirmek ve insan haklarının, temel özgürlüklerin evrensel ve etkili bir biçimde tanınmasını sağlamak için çaba göstermeleri istenir. Bu kararların sonucu olarak insan hakları öğretimi ve eğitimi konusunda 1978-1993 yıllarında uluslararası toplantılar da yapılarak çeşitli öneriler kabul edilmiştir. Bunların en önemlisi, 1993 yılında Viyana'da yapılan İnsan Hakları Dünya Konferansı'dır. Bu konferansın sonucunda yayımlanan Viyana Bildirgesi ve Eylem Programı'nda insan hakları eğitimi-öğretiminin ve halkın bilgilendirilmesinin topluluklar arasında uyumlu ve istikrarlı ilişkileri güçlendirmek ve karşılıklı anlayışı hoşgörüyü ve barışı teşvik etmek için zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Böylece Viyana Bildirgesi'nde, cehaletin ortadan kaldırılması için ülkelerin çalışmalarını ve eğitimlerini, insan kişiliğinin tam geliştirilmesine ve insan haklarına ve temel özgürlüklere saygının güçlendirilmesine doğru yönlendirilmelerinin gereği vurgulanmış; bütün ülkelere ve kuruluşlara, resmî ve özel bütün öğrenim kurumlarının müfredat programlarına insan hakları, insancıl hukuk, demokrasi ve hukukun üstünlüğü konularını dahil etmeleri için çağrıda bulunulmuştur.

Bu çağrıya karşılık olarak Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 23 Aralık 1994 tarihli toplantısında aldığı 49 / 184 sayılı kararla, “eğitim, bilgilendirme ve bilgi yayma yoluyla bilgi ve beceriler kazandırmak ve tutum ve davranışlar şekillendirerek evrensel insan hakları kültürünü oluşturmak” amacıyla 1995-2004

yılları arasındaki dönemi “İnsan Hakları Eğitimi On Yılı” ilan etmiştir (Doğan, 2002: 270-272).

Tablo 40’ da görülen diğer konular, öğretim üyelerinin %23,07’ si tarafından dile getirilen “Türkiye koşullarında, atama yetersizliğinden kaynaklanan ekonomik problemlerin öğrencinin mesleğe olan ilgisini azaltması” ve “Yeniden yapılanma programının hazırlanış ve sunuluş aşamasında görev alan kişilerin sadece kendi görüş ve anlayışları doğrultusunda hareket etmeleri” daha önce değinilen olumsuzluklar arasındadır.

Öğretim üyelerinin çoğunluğu (%76,92) programların, öğretmen-öğrenci ilişkisi açısından hümanist eğitim anlayışına ulaşma koşullarını dile getirirken, tüm eğitim sistemimizin sorgulanması ve öğrenciye sanatsal yetkinlikle, öğretmenlik bilincinin birlikte kazandırılması gereğinin toplumsal bir zorunluluk olduğunu düşünmektedirler.

Konuya ilişkin öğretim üleriyle görüşmelerde yazılı notlardan alınmış ifadeler şöyledir:

“Keman çalmayı bilmeyen birini keman çalması mümkün değil. Tarif ederek de keman çaldıramazsınız. Öyleyse önce uygulayacaksınız ki, çok iyi bileceksiniz, ondan sonra öğreteceksiniz....Şimdi siz alanda iyi yetişmişseniz, nasıl öğreteceğiniz konusunda eksikleriniz varsa, belki iyi bir araştırmacıysanız bunu tamamlayabilirsiniz. Biraz fazla, biraz eksik hatalar yaparak. Öğretmek istediklerinizi aktarabilirsiniz. Ama ne öğreteceğinizi bilmiyorsanız, nasıl öğreteceğinizi bilmeniz, bir işe yaramıyor. Çünkü geride ne öğreteceğiniz yok. Ve böylece siz ne öğreteceğinizi yıllar içinde öğrenene kadar, ki okuttuğunuz öğrencilere zarar vermiş oluyorsunuz. Bu anlamda sanatsal faaliyetlerin yoğun olması gerektiğini destekliyorum. Ama öğretmen bilincinin de bir şekilde verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Toplumsal görev niteliğinde (25.02.2005).”

Gençaydın’ ın (2002: 28) aşağıdaki ifadeleri de bu görüşleri destekler niteliktedir:

Kuşkusuz sanat eğitimi alanlarının tümünün sanatçı olması beklenemez, olası değildir ve gerek de yoktur. Ancak, önemli olan tüm sanat eğitimcisi adaylarından her birinin sanatçı olma çabası içinde olmaları ve heyecanla yaratma isteklerini sürekli olarak taze tutmalıdır. Çünkü, yaratıcılığa ilgi ya bir sanatçıya ya da sanat yapıtına hayranlıkla başlar. Örneğin; öğrencinin öğretmenin yaratıcı gücüne güveni, ona olan sevgisini de güçlendirecektir. Goethe; “ancak çok sevdiğimiz kimselerden bir şeyler öğrenebiliriz” der. İyi bir sanat eğitimcisi, eğitmen kişiliğini ancak yaratıcı- (yani sanatçı)-kişiliğiyle var edebilir ve güçlendirebilir. Yaratıcı olmayan, öğrencilerinde ne yaratma heyecanı uyandırılabilir ne de bu heyecanı sürekli ve diri tutulabilir. “İnsan, yaptığı kadar bilir, bildiği kadar anlar, anladığı kadar da anlatabilir ya da öğretebilir.” Dans bilmeyen birinin dans öğretmeyeceği gibi...

Gelişmiş ülkelere baktığımızda da sanat ve sanat eğitiminin birbirinden kopuk olmadığı görülür. Kavuran' a (2002: 400) göre:

Nitelikli sanat eğitimcilerinin yetiştirilmesi için Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş programlarının Güzel Sanatlar Fakültelerine göre daha yüzeysel tutulması sanat eğitimcisinin daha iyi yetiştiğini göstermez. Belirtilen ikilemin kaldırılmasıyla da zaman ve kaynak savurganlığı ortadan kalkacaktır.

Öğretim üyelerinin yukarıda değindikleri gibi, sanatsal yetkinlikle öğretmenlik bilincinin birlikte kazandırılması, bir anlamda öğretim üyeleri ve öğrenciler tarafından sıklıkla vurgulanan programlardaki sanat alan derslerinin ve kuramsal derslerin dengeli dağılımını da gerekli kılmaktadır. Bu konu aynı zamanda kanımızca güzel sanatlar fakültesi ile güzel sanatlar eğitimi resim-iş öğretmenliği ikileminin çözümünü de içinde barındırmaktadır.

Bu nedenle, resim-iş öğretmeni yetiştiren kurumlarda asıl amaçlardan biri sanat kültürüne ve beğeniye sahip öğretmenler yetiştirmek olmalıdır. İlyaz' ın (2002:89) konuya ilişkin araştırmalara dayanan saptamaları da yukarıdaki görüşleri destekler niteliktedir:

Mezun olduktan sonra da sergileri izleyen, kitap , dergi okuyan sanat üzerine kafa yoran öğrencilerimizin sayısının çok fazla olduğunu sanmıyorum. “Maltepe Üniversitesinde yapılan bir araştırmaya göre” öğretmenlerin yüzde 35.7’ si gazete okumuyor. Yüzde 64’6 sı meslekleriyle ilgili bir dergiye abone değil ve yüzde 30’u ise ayda bir bile kitap okumuyor (Kahraman, 2003) Öğretmen profilinin ülkemizdeki durumu ne yazık ki pek de iç açıcı görünmüyor. Resim - iş öğretmenlerimiz de bu bütünün bir parçası ve bu tablonun vakit geçirilmeden değiştirilmesi gerekiyor.

Resim iş bölümlerine gelen öğrencilerin ailelerinin büyük bir çoğunluğu alt kültürün beğeni düzeyine sahiptir. Çoğu öğrencinin ailesinde kitap okuma alışkanlığı olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Evlerde çoğunlukla derinliksiz yüzeysel dizi filmler, bayağı yarışma programları izlenmekte, en “acılsından” arabesk müzikler dinlenmektedir. Yani öğrenci “kiç’le” ve pop kültürle ister istemez içli dışlı olmaktadır. Daha kötüsü bölümde aldığı dersler de bu kültürü üzerinden atmaya yetmemektedir. Bu nedenle de öğrencilerin beğenilerinin değiştirilmesi, kitap, dergi okuma ve sergi izleme gibi kendilerini geliştirip geliştirebilecekleri alışkanlıkların kazandırılması kolay olmamaktadır.

Resim -iş bölümünden donanımlı olarak mezun olmayan öğretmenlerimizin çoğu ise Anadolu’nun çeşitli yerlerinde görev aldıklarında sanattan iyice kopmakta , okulda öğrendikleri de zamanla körelmekte; öğrencilerine sanatı anlatıp sevdirmeye yetersiz kalmaktadırlar. Bu ise kısır bir döngünün başlangıcıdır.

Görüldüğü gibi sorun son derece ciddidir. Kültürel kirlenmenin, görsel aldırmaza dönmüşmesindeki pay hepimizindir.

Durum sosyolojik ve toplum bilimsel açıdan değerlendirildiğinde, Türk toplumu Orta Asya steplerindeki göçebelikten yerleşik İslam kültürüne geçişi, onun üzerine de Atatürk

devrimlerini yaşamıştır (Kongar,1999:65). Bu yüzden binlerce yıllık bir kültür mirasının da insanlık adına sorumluluğunu taşımaktadır. Ancak bugün, ne yazık ki, İlkyaz' ın (2002:91) belirttiği gibi, kiç (kitsch) Türk toplumunun toplumbilimsel yapısıyla örtüşmekte; toplumsal ve tarihsel kültür ve sanat zenginliğinin yaşanmış olduğu ülkemizde, geçmişten günümüze gelen sanat yapıları ve değerleri korunamamakta; yok olmaları ve bozulmaları önlenememektedir. Zamanla toplumdaki sosyal değişmelerin de sonucu, eski sanat değerleri günümüzle ulusal bir birleşime varamayıp toplum yaşamına katılamamaktadır (Aydın, 1985:16).

Bu durumu, sanat eğitimi açısından Kırıçoğlu (1985:68) şöyle değerlendirmektedir:

Ülkemizde, plastik sanat eğitimi konusunda yeterli düzeyde olduğumuz söylenemez. Toplumumuz bu anlamda çelişkilerle doludur, okul ile toplum, toplumun bir kesimi ile kültür çevreleri, sanat eğitimi içinde ise teori ve pratik birbiriyle çelişir durumundadır.

Bu çelişkiler şöyle açıklanabilir:

1- Bir tarafta devletin kurduğu örgün eğitim kurumları ve bu kurumlarda verilmeye çalışılan sanat eğitimi, öteki tarafta yine bu kurumların yapmaya çalıştığını anlamayan, tersine çekmeye çalışan yetişmemiş bir toplum kesimi.

2- Bir tarafta hiçbir ülkenin sahip olamayacağı kadar zengin sanat değerleri, arkeolojik, etnografik kültür kalıtları, öteki tarafta sözde halkın beğenisi o yönde imiş gibi üretilen zevkten yoksun el işleri, turistik metalar, seri üretim gereçleri ve güzellikten yoksun insan yapısı bir çevre. Kısaca kültürel bir kargaşa.

3- Bir tarafta önemine gerekliliğine inandığımız toplumun her kesiminde eksikliğini çok açık biçimde duyduğumuz plastik sanatlar eğitimi, diğer tarafta okullarda hâlâ ikinci derece bir ders sayılmasını önleyemediğimiz teoride söylenenle uygulaması birbirini tutmayan bir sanat eğitimi uygulaması.

Böylece bir yandan korunması gereken derin bir kültür varlığı, diğer yandan toplumla iç içe girmiş kiç kültürünün toplumu etkisi altına alması sanat eğitimi açısından ne denli büyük sorumluluklarımız olduğunu hatırlatırken, Kongar' ın (1999:65) bu durumu evrensel boyutta değerlendirdiği aşağıdaki ifadelerinde yer alan uyarıları da şöyledir:

Türkiye uzay boşluğunda da değildir. Dünyada sosyalizmin öncülüğünü yapan bir ülke ile komşuluğu, kapitalizmin liderliğini yapan bir başka ülke ile de siyasal, askeri ve ekonomik ittifakı vardır. Bu nedenle, Türkiye'nin kendine özgü kültür mirası ile birlikte, sosyalist ve kapitalist toplumların ürettiği yeni kültürlerden etkilenmesini engellemek olanaklı değildir.

Buraya dek özetlediğim genel ilkeleri dikkate almadan bırakınız düşünmek, yaşamak bile olanaksızdır artık ülkemizde. Demek ki, gerek maddî, gerekse manevî kültürümüzün geleceğini düşünürken, mevcut kültür keşmekeşimizin tarihimize ve dış dünya ile etkileşim içinde olduğunu hiç gözden kaçırmayacağız. Yoksa yanlış yaparız. Ayrıca, toplumun da, kültürün de, aynen sürekli akıp giden zaman gibi, geri dönemeyeceğini de unutmuyacağız.

Büyükdüvenci' nin (2003:15) konuya ilişkin değerlendirmesi de aynı doğrultudadır:

Günümüzde dünyamız artık büyük bir köy görünümündedir. Artık her yerde hiçbir kültür ya da grubun öteki kültür ya da grupların yaşam alışkanlıklarını belirleme hakkının olamayacağı, bunların doğru ya da yanlış olarak nitelenemeyeceği, çünkü bunların, farklı kültürel oluşumların farklı sorunları verdikleri tepkiler olduğu düşüncesi yaygınlık kazanmaktadır. Bu yüzden insan haklarının evrensel paradigmasını bu sosyal ya da toplumsal bakışla nasıl birleştirmek gerektiği bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada çözülmesi gereken en önemli sorun bölgesel toplulukların istekleriyle küresel toplumun gereksinimlerinin çatışması sorunudur. Şimdiki çok kültürlülük durumu, eğer bu başkalığı ve çeşitliliği uzlaştıracak ortak bir zemin bulamazsa kendini koruyamayacaktır.

Kuşkusuz böylesine ortak bir zeminin de eğitim ve kültürlenme ile sağlanabileceği açıktır. Kültür unsurları nesilden nesile eğitimle aktarılır (Sinanoğlu, 2003:220). Dolayısıyla bu noktada eğitim fakültelerine çok iş düşmektedir. Yukarıda belirtildiği gibi sanat yetkinliğine sahip, bilinçli eğitimcilere toplumumuzun bugün her zamankinden çok gereksinimi vardır.

Sonuç olarak resim- iş öğretmeni yetiştiren kurumlardaki yapısal değişimlerde tartışılması gereken temel problemlerden birisi de, el becerilerinin değil yaratıcılığın, düşüncenin önemli olduğunun farkına varmış; sanat kültürü açısından donanımlı; küçük ürünlerle gerçek sanat yapıtlarını ayırt edebilen, kendine güvenli öğrenciler yetiştirmek olmalıdır (İlkyaz, 2002:93). Bu da bilinçli bir sanat eğitimcisi kimliğini gerekli kılarken, tüm eğitim sistemimizin de yeniden sorgulanmasını kaçınılmaz hale getirmektedir (Tablo 40).

4.23. Yirmi Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yirmi üçüncü alt problemi “Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusundaki görüşlere katılıyor musunuz?” şeklinde ifade edilmiştir. Yirmi üçüncü alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 42 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 43’ de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 42
(Öğretim Üyeleri)

Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusundaki görüşlere katılıyor musunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Katılıyorum</u> Birey merkezli bir yaklaşımın, bugün eğitim dahil her alanda dikkate alınması gereği	<p>“Bugün, uygar dünyada bireyin ön plana çıktığı, iyileşme adına atılan her adımda birey eksenli düşünüldüğü artık herkes tarafından bilinmektedir. İnsan kaynaklarını iyi değerlendirmek ve hızlı gelişmek isteyen her ülke bu olgunun farkındalığıyla hareket etmeli; vizyon, misyon ve geleceğe dönük stratejilerini bu gerçeğe göre dizayn etmelidir.”</p> <p>“Sanat öğrencisi diye, ders seçerken özgür davranışını kısıtlamıyor aksine elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz. Hava koşulları gibi nedenlerle, ders giriş saatlerinde esneğiz. Öğrenci yeter ki gelsin. Öğrencinin giyim kuşamına da karışmıyoruz. Yararlı konularda metot vermek için titizleniyoruz.”</p>	13	100	11	15
Öğrencinin bireysel farklılıklarının ve sahip olduğu koşulların gözetilmesi	<p>“Katılıyorum. Her öğrencinin ailesi, konumu, yetişme durumları farklı. Kişisel davranış biçimleri farklı. Örneğin, kimisi kapalı bir aile ortamından gelmiş, öğrenmelerinde de farklılıklar oluyor. O nedenle sınıf içinde ya da atölyede her öğrenciye farklı bir uygulama yapılmasında ben yarar görüyorum.”</p> <p>“Öğrenciye de çok fazla yüklenmemek lazım, öğrencinin de sosyal yönden biraz kendisini geliştirmesi lazım, kendisine zaman ayırması lazım. Ne yapılması lazımdı burada?”</p>				

Tablo 42
(Öğretim Üyeleri)

Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusundaki görüşlere katılıyor musunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın öğrenciye kazandırabilecekleri ile başarıya ulaşma şansının olması	<p>Tabii ki, her şey dersle bitmiyor, ders dışında öğrenciyi yönlendirmek gerekiyor atölye veya diğer derslerde.”</p> <p>“Bu sanat eğitiminde konumuzdaki öğrenciler için ne kadar çok bu dersler varsa, ne kadar çok sanatçı, sanat eseri, dönem inceleme fırsatları varsa, buluyorlarsa, bu kazanımlar o ölçüde kendi alan derslerindeki yaptıkları yaratılara da yansiyacaktır. Yani o bilgi paralelinde donanım mutlaka yansiyacaktır. Öğretim ne olursa olsun. Eğer atölyelerde yeni bir heyecanla, bu yeni yapılanma nedeniyle öğrenciye kazanabileceği veya o atölyenin kazandıracağı bilgilerle uygulama arasında böyle bir sıcak ilişki, tartışmalı ve özgür bir ilişki kurarlarsa, yeni yapılanma bu açıdan çok daha başarıya ulaşır. Ama geçmiş dönemlerde olduğu gibi işte tarz budur, resim böyle yapılır şeklinde bir dayatma ya da dolaylı empoze ile olmaz. Çünkü bu bana göre şöyle oluşuyor; öğretmenler, eleştire eleştire eleştirilerinin yollarından dolayı, eleştiri biçimlerinden dolayı bir çıkmaza sokuyor öğrenciyi.”</p>	13	100	11	15

Tablo 42
(Öğretim Üyeleri)

Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusundaki görüşlere katılıyor musunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sanattan ya da eğitiminden söz etmenin hümanizmden söz etmekle aynı olması	“Şimdi, derslerin kendine özgü içerikleri ve yapıları vardır. Genel kültür derslerinde, diyelim ki bir yabancı dil dersinde bunu ne kadar söyleyebiliriz. Ya da Türkçe dersinde, ya da sanat eğitimi dersleri? Sanat eğitimi, sanatın deneyimlerinin ilköğretim, ortaöğretim düzeyine indirgenmesiyle ilgili derslerdir. Yöntem dersleridir. Dolayısıyla bu soruya oralarda nasıl cevap verilebilir? Yani sanattan söz ediyorsanız zaten hümanizmadan söz ediyorsunuz. Bunun eğitiminden söz ediyorsanız otomatikman onun eğitiminden ayrı düşünmek mümkün olmayacak tabii bu durumda.”	13	100	11	15
Sanat eğitimcilerinin, öğrencinin kişilik farklılıkları ve gelişim evrelerini göz önünde bulundurabilecek yetkinlikte olması gereği	“Zor olmakla birlikte katılıyorum. Tabii bunun yapılabilmesi için hep söylüyorum, mutlaka bu konuda uzman olmak gerekiyor, birikim sahibi olmak gerekiyor. Bu kişilikleri saptamak bunu ilköğretime, ortaöğretime indirgersek, bizim her zaman söylediğimiz şey o, birkere öğretmenlerin, çocuğun bedensel gelişimi, psikolojik gelişimi, sosyal gelişimi, zihinsel gelişimi özelliklerini bütün öğretmenlerin bilmesi gerekir.”				

Tablo 42
(Öğretim Üyeleri)

Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusundaki görüşlere katılıyor musunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sanat eğitimcilerinin, öğrencinin kişilik farklılıkları ve gelişim evrelerini göz önünde bulundurabilecek yetkinlikte olması gereği	Ama özellikle sanat eğitmenleri, öğretmenin, çocuğun sanatsal gelişimine hangi yaşta hangi resimsel özellikleri var bunları bilmesi gerekir. Ve buna göre de o bireysel farklılıkları gözetenek çocuğun takvim gelişimine uygun hale getirme çabaları içerisinde bulunması gerekir diye düşünüyorum.”	13	100	11	15
Öğretim elemanlarının donanımlı ve çok zengin bir görsel deneyime sahip olması gereği	“Evet, mutlaka bireysel eğitim vardır. Her öğrencinin kişiliğine uygun bir metod yöntem uygulanır ve o öğrencinin hatta iç dünyası, beklentileri hoca tarafından teşhis edilip, tanı konulması ve ona göre, eğitim reçetesi hazırlanması gerekir, burada, hastalık yok, hasta vardır. Çok bireysel bir eğitim söz konusudur. Herkesin gideceği yol ayrıdır, herkes ayrı bir aşamadır. Yani belirli bir sınıftaki 15 öğrencinin, herbiri değişik aşamalarda değişik yollardadır ve bunun için de aslında sorun öğretim elemanının çok zengin bir görsel deneyim sahibi olması gerekir.”				
	“Tabii ki katılıyorum, bunun için gerekenler yapılmalı. İnsan işini yaparken öğrenmez. Önce öğrenir, yapacak konuma gelir, ondan sonra işini yapması gerektiğini düşünmelidir bana göre.				

Tablo 42
(Öğretim Üyeleri)

Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusundaki görüşlere katılıyor musunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretim elemanlarının donanımlı ve çok zengin bir görsel deneyime sahip olması gereği	Yaparken öğrenirse, öğrenirken telef ettiği öğrenciler ne olacak?" "Sistemde var. Ama uygulanır ya da uygulanmaz bu öğretim elemanlarına, donanımlarına, yetkinliğine göre değişiyor. Kimisi bunu verebiliyor, kimisi veremiyor."	13	100	11	15
Programın çevre koşullarını ve ülke olanaklarını dikkate alması gereği	"Katılıyorum, kesinlikle böyle bir tutum izlenmelidir. Ancak, eğer hümanist yaklaşım insanların gelişmesini sağlamaksa, insanlar sadece bir organizma olarak değerlendirilip program yapılmaz, o insanın eğitim programları için, çevre koşulları dikkate alınır, ülkenin olanakları dikkate alınır. Beklentiler dikkate alınır ve öyle yapılır. Bizim açımızdan da, beklentilerin böyle olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü mezun olan bir öğrenci sadece resim öğretmenliği yapmayacak bana göre. Orada bir model oluşturacak."				
Sanat eğitiminde sistemin öğrenciye getirdiği olumsuz sıkıntı ve çelişkilerin çözümlenmesi gereği	"Gorus dediginiz zaman öğrenci bir birey olarak kendi imzasını atabilecek. Öğrencinin neden? Niçin? Nasıl? Sorularına cevap veren ve istediğini bilen, kendi özgün anlayışları olan bir yapıda olması gerekiyor. Öğrenci geldiği zaman ben sanat eğitimcisi olacağım diyor. Sistem, program onu getiriyor."				

Tablo 42
(Öğretim Üyeleri)

Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusundaki görüşlere katılıyor musunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sanat eğitiminde sistemin öğrenciye getirdiği olumsuz sıkıntı ve çelişkilerin çözümlenmesi gereği	‘Siz ressam olmayacaksınız, burası güzel sanatlar fakülteleri, atolyeleri değil.’ Diyor. Çocuk da ‘O zaman bana niye resim yaptırıyorlar?’ Diyor. Öğrenci de ne olacağını bilmiyor. Kuramsal derse giriyor, alt yapısı yok; uygulama dersine giriyor, yine alt yapısı yok. O zaman bu çocuğa o kişiliği kim, nasıl verecek? İşte liselerinden gelen güzel sanatlar problemi var. Oradan tek bir kalıp halinde, yaratıcılığı kesilmiş, standart öğrenci geliyor. Daha yeni bulduğum bilgileri veriyorsunuz. Perspektif duygusu gelişmemiş olan öğrenci perspektif olayları ile karşılaşıyor ki perspektif bir yerde felsefe demektir, üç boyutlu öğrenmesi demektir. Öğrenci felsefeyi öğrenmeden felsefe yapmaya başlıyor. Ve kendi kişiliği, kendi kimliği çok değişik yollardan geçiyor. Ruhsal bunalımlar da geçiren öğrenciler, karşımıza çıkmıyor değil. Çünkü sanat, yaratmayı gerektiren, kitabi olmayan bir şey. Tartışarak, paylaşarak bulunan bir şey.’	13	100	11	15

Tablo 42' de görüldüğü gibi öğretim üyelerinin tamamı (%100' ü), insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusundaki görüşlere katılmaktadırlar.

Öğretim üyelerinin bu konunun gerçekleşmesiyle ilgili dile getirdikleri gerekli koşullar, aşağıda belirtilen kategorilerle sıralanmıştır. Bu kategoriler şunlardır:

- Birey merkezli bir yaklaşımın, bugün eğitim dahil her alanda dikkate alınması gereği,
- Öğrencinin bireysel farklılıklarının ve sahip olduğu koşulların gözetilmesi,
- Yeniden yapılanmanın öğrenciye kazandırabilecekleri ile başarıya ulaşma şansının olması,
- Sanattan ya da eğitiminden söz etmenin hümanizmden söz etmekle aynı olması,
- Sanat eğitimcilerinin, öğrencinin kişilik farklılıkları ve gelişim evrelerini göz önünde bulundurabilecek yetkinlikte olması gereği,
- Öğretim elemanlarının donanımlı ve çok zengin bir görsel deneyime sahip olması gereği,
- Programın çevre koşullarını ve ülke olanaklarını dikkate alması gereği,
- Sanat eğitiminde sistemin öğrenciye getirdiği olumsuz sıkıntı ve çelişkilerin çözümlenmesi gereği.

Tablo 43
(Öğrenciler)

Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusundaki görüşlere katılıyor musunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Demokratik değerlerin, hak ve özgürlüklerin önemsendiği bir çağda, insancıl eğitim anlayışını benimseme ve uygulamanın kaçınılmaz olması	“Elbette, sanatın sınırlamaların ve yasaklamaların olduğu bir ortamda ortaya çıkmayacağı bilinmektedir. Bu nedenle demokratik değerlerin, hak ve özgürlüklerin doruğa çıktığı bir çağda artık öğretim elemanları, öğretim programları ve diğer birçok bakımdan insancıl eğitim anlayışını benimsemek ve ona göre uygulamalar yapmaktan başka seçenek bulunmadığına inanmak istiyoruz. Böyle bir tutumun henüz tam olarak izlenebildiği düşüncesinde değiliz, ama bu konuda çok da fazla direnilemeyeceğini söyleyebiliriz.”	20	50	8	32
Bazı öğretim elemanlarının kuramsal ve uygulamalı derslerde öğrencinin bireysel farklılıklarını ve kişilik özelliklerini gözetir bir tutum içinde olması	“Kesinlikle katılıyoruz. Hocalarımızın bazıları, uygulamalarında buna çok dikkat ediyorlar.” “Hocalarımız buna olanak tanıyor. Kuramsal olarak da, hocalarımız hepimizin kişiliğine göre, ne şekilde verimli olabiliyorsak, buna ortam hazırlıyor. Yani şöyle yapın, böyle yapın demiyor.” “Bizim bir birey olduğumuzu düşünerek, o şekilde davranıyorlar.” “Atölyede dokuz kişiyiz. Hocamız dokuzumuzu da çok iyi tanıyor. Mimiklerimizden, davranışlarımızdan anlayabiliyor. Ve kişiliklerimize göre davranıyor.”Bu da çok insancıl bir yaklaşım.”				

Tablo 43
(Öğrenciler)

Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusundaki görüşlere katılıyor musunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bu uygulamanın öğretim elemanlarına göre olumlu ya da olumsuz biçimde değişiklik göstermesi	“Bazı hocalarımızda görebiliyoruz. Beni anladığımı düşünüyorum. Benim ilerlemem için olanak sunuyor. Ama bazı hocalarda da genel bir tavır oluyor. Yani “İşte senin özelliğin budur” Böyle bir davranış yok.”	20	50	8	32
	“Bu da kimi öğretmenimize göre değişiyor diyebiliriz. Bazı hocalarımız, bizi her yönden destekleyip, kişiliğimize gereken önemi veriyorlar.”				
	“Ben kimlik ve karakterimi ortaya koyan bir öğrenci oldum. Ben oldum, bana şans tanımadılar da, ben oldum. Benim gibi örnek çok az.”				
Özellikle bölüm öğretim elemanlarının öğrencilere maddi manevi destek çabası içinde olması	“Bizi maddi, manevi her konuda destekliyorlar, özellikle atölye ve bölüm hocalarımız.”				

Tablo 43
(Öğrenciler)

Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusundaki görüşlere katılıyor musunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrencilerin istekleri doğrultusunda ders seçmelerine olanak tanınması	“Bu seçmeli derslerle ilgili. Ben grafik seçmek istiyorum. Fotoğrafçılık dersini seçmek zorunda kaldım. Sanatsal yaratma dersini seçmek istiyordum, sanat eserlerini incelemeyi de almak istiyordum. Mesela benim faydalı olacağına inandığım dersler daha az sayıda.”	20	50	8	32
Öğrencilere sağlanacak atölye ve çalışma ortamlarının daha donanımlı olması ve boş zamanlarında çalışabilme olanağı sağlanması	“Örneğin ben, atölyeye girip serigrafi yapmak istiyordum, izin verilmedi. Hem malzeme açısından çekindim hem diğer arkadaşlarıma zarar vermekten.” “Ya da, heykel de yapmak isteyen olabilir. Boş zamanlarımızda atölyelerde, özgür çalışma ortamlarında, bizim isteklerimiz doğrultusunda çalışabilmeliyiz. Ama bunun için ortam yok.”				
Öğrenciye sunulacak olanakların maddi zorunluluklar taşımaması	“Geçen sene bir ara desen atölyelerinde desen çalışmak için 1 milyon lira para istendi, “nü” çalışmak için. Ben 1. sınıftayken, desen dersine girerken, böyle birşeyle karşılaşmamıştım.”				
Resim İş Eğitimi A.B.Dallarına duyulan devlet desteğinin sağlanması	“Ben baskı bölümündeyim. Metal gravür için 2 tane makina var. Bir tanesi sağlam. Litografi de ha oldu, ha olmadı, imkansızlıklar diz boyu. Alan hocam kendi adına yaptırıp, okula getirmek istiyor. Öğretmenler nereye kadar fedakarlık yapacak?”				

Tablo 43
(Öğrenciler)

Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusundaki görüşlere katılıyor musunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Resim İş Eğitimi A.B.Dallarına duyulan devlet desteğinin sağlanması	“Eğer bir İstanbul, Ankara, İzmir’e de destek verilmiyorsa, ben düşünemiyorum, başka şehirlerdeki resim bölümlerinde neler yapılıyor? Nasıl mücadele ediliyor?”	20	50	8	32

Tablo 43’ de görüldüğü gibi, öğrencilerin tamamı, “Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi” konusundaki görüşlere katılmakta, %50’ si bu konuda aşağıdaki kategorilerde sunulan olumlu örnekleri verirken:

- Demokratik değerlerin, hak ve özgürlüklerin önemsendiği bir çağda, insancıl eğitim anlayışını benimsemiş ve uygulamanın kaçınılmaz olması,
- Bazı öğretim elemanlarının kuramsal ve uygulamalı derslerde öğrencinin bireysel farklılıklarını ve kişilik özelliklerini gözetir bir tutum içinde olması,
- Bu uygulamanın öğretim elemanlarına göre olumlu ya da olumsuz biçimde değişiklik göstermesi,
- Özellikle bölüm öğretim elemanlarının, öğrencilere maddi-manevi destek çabası içinde olması.

%50’si de yine bu konuda aşağıdaki kategorilerle sunulan yetersizlikleri dile getirmektedirler:

- Öğrencilerin istekleri doğrultusunda ders seçmelerine olanak tanınması,
- Öğrencilere sağlanacak atölye ve çalışma ortamlarının daha donanımlı olması ve boş zamanlarında çalışabilme olanağı sağlanması,
- Öğrenciye sunulacak olanakların maddi zorunluluklar taşımaması,
- Resim-iş eğitimi anabilim dallarına duyulan devlet desteğinin sağlanması.

Öğretim üyelerinin tamamı da, Tablo 42' de görüldüğü gibi insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusundaki görüşlere katılmaktadırlar. Bu konuda "Birey merkezli bir yaklaşımın, bugün eğitim dahil her alanda dikkate alınmasının bir gereklilik olduğunu ve öğrencinin bireysel farklılıklarının ve sahip olduğu koşulların gözetilmesi için öğretim elemanlarının niteliği, programın çevre koşullarını ve ülke olanaklarının dikkate alınması ile sanat eğitiminde sistemin öğrenciye getirdiği olumsuz sıkıntı ve çelişkilerin çözümlenmesi gereğini" dile getirmektedirler.

Ancak, öğrencilerin %50' sinin ortaya koyduğu gibi (Tablo 43) ders seçimleri sırasında ve çalıştıkları ortamların niteliği konusunda kişisel özelliklerine ya da karakterlerine uygun, kendilerini ifade edebilecekleri koşulların yetersiz olduğu anlaşılmaktadır.

Sanat eğitiminin, öğrencide ussal ve görsel, araştırma-çözüm ilkeleri oluşturmasına; yaratıcı, araştırmacı ve yapıcı kimlik geliştirmesine; özgün, ussal bir yorum ve gözlem tarzı benimsemesine; ilgisi, yeteneği, becerisi ve kişisel eğilimi doğrultusunda kişiliğini geliştirmesine etkisi olacağı doğaldır (Doğan,2004:390). Çünkü yaşadığımız dünyada davranışlarımızı düzenleyen sosyal ve fiziksel sınırlar bulunmaktadır. Böyle bir dünyada özgürlüğümüzü elde edebileceğimiz, kendimizi ortaya koyabileceğimiz, tasarılarımızı gerçekleştirebileceğimiz, hayallerimizi tatmin edebileceğimiz yegane ve en uygun alan elbette ki sanatsal alanlardır. Sanat, sıra dışı, özgün ve farklı olanın peşine takılır (Balcı, 2004:381).

Kendini en iyi biçimde sanat alanında var edebilecek yaratıcı insan Çeltek' e (2002:2) göre:

Yaratıcı süreç içinde geçmişinden, entelektüel birikiminden, deneyimlerinden, algılarından, hayal gücünden yararlanarak, çevresini bu bağlamda değerlendirip aktarma yetisi çerçevesinde sezgi ve araştırma ile özgürce yaratıcı

ürünler, yapıtlar oluşturur, farklı önermelerde bulunur. Bu nedenle mevcut olaylar, kuramlar yeniden ele alınır, ancak bakış açısı farklıdır. Gidilen yol orijinaldir. Varılan sonuç özgündür. Bu duyarlılık sürecinin sonucunda yenilik vardır.

Bu süreç yukarıdaki bulgulardan hareketle her sanat eğitimi öğrencisi için de geçerlidir. Üstelik Barron (San, 2004:s.18'deki alıntı) bu noktada yaratıcı bir kişinin, giriftliği, karmaşıklığı sevdiğini, yargılarında bağımsız, kendine güvenli, oldukça başat (dominant) bir kişiliğe sahip olup, baskı ve sınırlandırmalara karşı çıkan bir kişilik yapısında olduğunu söylemektedir.

Gene Barron ve başka araştırmacıların değerlendirmesine göre yaratıcı olanlar, yaratıcı olmayanlara göre daha çok iletişim kurma gereksinmesini duyarlar. Bir anlamda, zaten yaratıcılık iç ve dış dünya ile iletişim, iç ve dış dünya ile sürekli temas halinde olma demektir (San, 2004:18).

Bu nedenle yaratıcılık söz konusu olduğunda yeni deneylere ve gerçeklere açık olmak gerekir. Yaratıcı düşünce tüm bilgileri kullanmak durumundadır. Bilgiler, veriler çoğaltılıp yoğunlaştırılarak yaratıcılık artırılabilir, geliştirilebilir. Bunun için öğrenciyi iyi tanımak gerekir. Esneklik, öğrenciye söz hakkı, düşündüğünü söyleme hakkı verilmelidir (Çellek, 2002:2). Öncelikle de sanat eğitiminde öğrencinin, dingin, pasif bir izleyici tavrında olmayıp, görüş bildirici, katılımcı, coşkulu ve yaratıcı bir atılımla çalışmasına yardımcı olunmalıdır (Doğan,2004:390).

Brubacher' a (1981: 163) göre öğretmenin, her çocuğun kişiliğinde gizlenmiş bulunan dehânın ortaya çıkmasına olanak vermesi iyidir. Bu bakımdan, özgürlük yöntemi hem toplumsal, hem de bireysel olmak üzere büyük önem taşır. Bu yöntem yalnız öğrenciye doğuştan gelen bireysel yeteneklerini geliştirme fırsatı sağlamakla kalmaz; aynı zamanda belki daha önemli olarak onun kişisel katkısından, arkadaşlarının da yararlanmasına olanak sağlar.

Türkiye'de yıllardır sanat eğitimi üzerine yapılan tüm tartışmalarda, yazılarda, incelemelerde yaratıcılığa ait sorunlar dile getirip çözümlerin üzerinde anlaşmaya, alternatifler sunulmaya çalışılmıştır. Bu sorunu çözmeye yönelik tüm çabalara rağmen, sorunun varlığı hala tüm açıklığı ile karşımızda durmaktadır.

Dolayısıyla Türkiye' nin içinde bulunduğu koşullar göz önüne alındığında yaratıcı bireyler yetiştirme açısından sıkıntılar yaşanmaktadır. Öğrencilerimizde sıklıkla karşılaştığımız sorunlar güven eksikliği, kendini ifade etme ve özgün bakış açısı ortaya koymadaki cesaretsizlikler, olabilir olana yönelmektense olanla

yetinmesidir. Bunlar çocukluktan gelen aile eğitimi, kültürel yapı ve eğitim sistemiyle ilgili olan kısımlardan oluşmaktadır. Şu an için bizi ilgilendiren genel kısmıyla eğitim, özel kısmıyla da sanat eğitimidir (Balcı, 2004:381).

Balcı' nın (2004:381) değerlendirmesine göre:

Var olan eğitim sistemimiz ve davranışlarımızı düzenleyen toplumsal kodlarımız sanat eğitiminin işlevleri açısından düşünüldüğünde; soru soran, merak eden, özgün bir dünya görüşü üretebilen, özne olmayı başaran bireyler yetişmesi için yeterli ortamı sağlamamaktadır. Yukarıda saydığımız yaratıcı kişilik özelliklerini taşıyan çocuklar, gençler, farklı olduklarından, hemen dikkati çekmekle beraber, sıra dışı olmaları ödül değil genel olarak cezaya dönüşmektedir. Çünkü bizim eğitim sistemimizde yaratıcılığa, kişilik gelişimine yönelik ifadeler yer almasına karşın, dersleri yürütmekle görevli olan eğitim camiamız verili toplumsal ilişkiler ve kültürel kodlanmalar içinden geldikleri için farklı olana olumsuz duygular beslemektedirler. Buna eğitim sistemimizin alt ve üst yapıdaki değişik eksiklikleri de eklenince camianın tolerans eşiği iyice düşmektedir.

Fourtanier (1999 : XIV), öğretmen eğitiminde yeni bir yapılanmanın koşullarını dile getirirken aynı konunun altını çizmekte; farklılıkların ortaya konulabilmesi için gerekli ortamın sağlanması konusunda şu önerileri sunmaktadır:

Hem toplumsal, hem kültürel ve hem bilişsel açıdan öğrencilerin farklılığı da dikkate alınmalıdır: Eğitim hedeflerine ulaşmak aslında bilgilerin edinilmesine bağlıdır. O halde, öğretmen eğitimi programı öğretmenlerin tüm öğrencileri aynı hedeflere ulaştırmak amacıyla araç-gereç ve yöntemlerini çeşitlendirebilmelerini sağlar. (Bu farklılığı anlamayı, çözümlenmeyi ve gidermeyi öğretmeyi hedefler.) Demokratikleşmenin toplumda yerleşmesi öğrenciler arasındaki bu farklılığa çözüm bulma konusunu okul kurumunun işleyişinde en önemli yere getirmiştir.

Öğretmen adaylarını bu zor konuda yetiştirmek için kendi alanlarında çeşitlendirmeye ilişkin karşılaşılabilecekleri temel sorunları (içeriklerin beceriye dönüştürülmesi, etkinliklerin çeşitlendirilmesi ve çözümlenmesi, yanlış çözümlenme, ölçme ve değerlendirme, sorun çözme, yöntem değiştirme, içerikleri planlama vb.) çözmelerini sağlayacak olan alan eğitimi çalışmaları için bir liste belirlenebilir.

Görüldüğü gibi bireysel farklılıkların desteklenmesiyle, değişik kişisel deneyimlerin sanat eğitimine yapacağı katkı yadsınamaz. Dolayısıyla bu konudaki yetersizliklerin giderilmesi hümanist eğitim açısından değerlendirildiğinde, hem kültürel, hem de sosyal açıdan toplumumuzda kendine güvenli, kişiliklerini özgürce ortaya koyabilen, karşısındakine de bu anlamda şans tanıyan demokratik, özgüvenli, çağdaş yaklaşımlı sanat eğitimcilerinin yetişmesine olanak sağlayacaktır. Çünkü hümanist psikolojinin merkeze aldığı insan tipinin de en önemli özelliği, tüm davranışlarıyla bütünsel ve bu bütünsellikte özgür olmasıdır; kısaca bu model hem ussal, hem psikolojik; hem amaçlı, hem de otonom olan bir insanı

içerip, dünya-içinde-birey birliğini vurgular. Maslow'un tanımında, biyolojik, psikolojik ve sosyal özelliklerinin bilincinde olarak, eylemlerini kendisi belirlediği için olabildiğince özgürleşip kendine sağlıklı, ahenkli bir çalışma ve yaşama evreni oluşturabilme olanağına sahiptir.

Çağımızın olması gereken insan imajı budur; çünkü bu özellikleri taşıyan (çevresel koşullara rağmen özgürlüğünü kazanabilen, böylelikle insan olmayı becerebilen) insan değerlerini, özgürlüklerini ve haklarını da gerçekleştirip, yaşatacağından, otorite olan her şeyi, en başta devleti ve genelde politik aklı, bu idelere bağlı kalarak tanımlayıp oluşturacaktır.

Bu şekilde toplumlarda bu motiflerin, olguların yaşatıldığı çok sesli, çok renkli bir görünüme bürüneceklerinden, ülkelerin gelişmişlik düzeylerini tespit etmek için, artık sözgelimi kişi başına düşen bilgisayar sayısına değil de bireylerinin kendilerini gerçekleştirme düzeylerine, yarattıkları (aynı tondan çıkan) çok renkliliğe veya (tınsı aynı olan) çok sesliliğe bakmak gerekecektir.

Bunu sağlamanın yolu da eğitimden geçtiğinden, öncelikle her kademedeki öğretimde temel amaç bu olmalı; öğrencilere kendilerini gerçekleştirmeleri, bu güdüyü yaşam boyu canlı tutacak şekilde öğretilmelidir. Yapılan araştırmalar, gerek batıda, gerekse ülkemizdeki eğitimlerde bu yetinin tam olarak öğretilemediğini, yaşama inilemediğini ortaya koymaktadır. Motivasyonun ve kişilik özelliklerinin başarı üzerindeki etkisi şu çalışmalarla örneklendirilebilir: Brown (1959) ve Scbroeder ile arkadaşlarının (1966) araştırmaları, akademik başarı ile sosyal uyum arasındaki ilişkiyi ve bireysel uyumun önemini vurgularken Lucas ve Stringer (1972), üniversite öğrencilerinin akademik başarıları ile girişkenlik, kendine güven ve kararlılık gibi kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişkiler bulmuşlardır. Ayrıca depresyon ile akademik başarı arasında da ilişki olduğu saptanmış. Örneğin Toronto Üniversitesi'nde (1976) %44 olan depresyon oranı. Güney' in yaptığı bir araştırmada (1985), ülkemizdeki bir üniversitede %70 olarak bulunmuştur. Çeşitli araştırmaların bulguları, öğrencilerin içinde buldukları korku ve kaygılarının onların kendilerini gerçekleştirmede engellenmelerinin bir sonucu olduğunu göstermektedir (Akkoyun ve Dökmen: 94-5; Kale,2003: s.123-124' deki alıntı). Bu sonuçlar, 17-22 yaş grubunu oluşturan ve cinsel kimlik, bireyleşme ve meslek seçimi

gibi olguları yoğun olarak yaşayan üniversite öğrencilerine ait olduğu için ayrıca önem taşımaktadır (Kale, 2003:123-125).

Bu bağlamda öğrencinin bireysel farklılık ve kişiliklerini özgürce ortaya koymasına olanak tanıyan sanat alan derslerinin azlığı, kuşkusuz, olumsuz bir gelişmedir. Balcı'nın (2004:381) bu konuya ilişkin aşağıdaki ifadeleri de bu görüşleri destekler niteliktedir:

Aslında hedefimiz ve toplumsal projemiz bu olmasına rağmen öznenin yaşayacağı bir düşünsel ve psikolojik iklim sağlamakta zorlanıyoruz. Bizim toplumsal projemiz, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda yapacağımız her atılım için özneye bireyselliğe ihtiyaç duymaktadır. Dünya ile rekabette onun olanaklarını kullanmak gereğini uzun zamandır biliyoruz ve bunun önemini farkındayız. Fakat tüm bu bilgilere karşın eğitim kurumlarımızdaki sanat derslerinin konunun gerilemesi peşinde olduğumuz yaratıcı bireylerin ortaya çıkmasını destekleyecek nitelikte görünmemektedir.

4.24. Yirmi Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yirmi dördüncü alt problemi “İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen-öğrenci ilişkilerini katı, kamusal çerçeveden kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” Görüşünü sizce, “Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışları, ne derece desteklemektedirler?” Şeklinde ifade edilmiştir. Yirmi dördüncü alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 44 (Öğretim üyeleri) ve Tablo 45’ de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 44
(Öğretim Üyeleri)

İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen –öğrenci ilişkilerini katı, kamusal çerçeveden kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” görüşünü sizce, yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışları, ne derece desteklemektedirler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Yeterince desteklemektedir</u>	“Ben desteklediği düşüncesindeyim. Çok örnekler vererek açıklamaya çalıştık.”	8	61,53	10	23
Programları uygulayanların yetkinliği doğrultusunda	<p>“Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışlarının, insancıl sanat eğitiminin sözü edilen amacını desteklemesinin yine de insan unsuruna bağlı olduğunu düşünmekteyim. Zira çok yetkin ve özgün programlar var ki, uygulayıcıların yetersizliğinden ötürü çoğu kez hedefine ulaşamamaktadır.”</p> <p>“Öğretim elemanı iyi ise öğrenci psikolojisini ve eğitimi bilirse öğrenci de onu bilir, ona göre davranır. Biz örneğin, ilgisi olan çocukları sanat tarihi derslerinde Anadolu'dan alıp, ufku gelişsin diye İstanbul' daki Osmanlı Saraylarına götürdük.”</p> <p>“Buna gönülden inanıyor ve destekliyorum. Öğrencinin atölye ortamı dışında da, farklı ortamlarda bulunmasını, sanatı yayma, sevdirmeye, kitleye tanıtım açısından olumlu ve önemli buluyorum. Öğrencinin atölye ortamı dışında halkla iç içe olması, halkın sanata bakışını değiştiriyor, onların fikirlerinin gelişmesini sağlıyor. Aynı zamanda öğrenciye de kendilerini o toplum içinde özgün birer birey olarak gösterme şansı yaratıyor....”</p>				

Tablo 44
(Öğretim Üyeleri)

İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen –öğrenci ilişkilerini katı, kamusal çerçeveden kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” görüşünü sizce, yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışları, ne derece desteklemektedirler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programları uygulayanların yetkinliği doğrultusunda	bu yönde öğrencilerimize birtakım yardımlarımız ve yaptırımlarımız oluyor.” “Ben burada bir duyguyu bir tiyatroyu, anlatıyorum çocuklara. Tiyatro duruşunu anlatıyorum. Ben burada bir şiiri anlatıyorum, yeri geldiğinde, beden dili. O zaman yeri gelecek çocuk bir heykel çalışmasında, bir resim çalışmasında belki, kendi mimiğini kullanabilir. Niye bir şeylerle ben bunu sınırlıyacağım?.....Her bölümün mutlaka kendi demirbaş galerisinin olması lazım. Müzesi olması lazım. Burada hoca çok önemli çünkü öğrenciyi biçimleyen hoca.”	8	61,53	10	23
Atölye derslerinde hedef davranışların saptanamaması na karşın kuramsal derslerde bu kazanımların saptanması	“Programın hedefi vardır ve programın amacı vardır, ama davranış dediğimiz olgu tamamen derslerin kendi içerikleri ile ilgilidir. Ve öğretmen adaylarında, diyelim ki atölye derslerinde ne tür bir davranış geliştirmeye yöneliktir. Burada bizim atölye hocaları çok zorlandılar yalnız. Atölye derslerinde hedef davranış saptaması da yapamadılar. Ama kuramsal derslerde, çoğunda, hedef davranışlar saptandı. Ya da bugünkü oluşturulan sisteme göre; “kazanımlar” dediğimiz olay. Kazanımların belirlenmesi kuramsal derslerde, ben kendi bölümümüz adına, Ana Bilim Dalımız adına, söylüyorum, bir çoğunda yapıldı.				

Tablo 44
(Öğretim Üyeleri)

İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen –öğrenci ilişkilerini katı, kamusal çerçeveden kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” görüşünü sizce, yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışları, ne derece desteklemektedirler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bu konunun programdan çok sosyal çevre ve toplumsal yaptırımlarla desteklenmesi gereği	Arkadaşlarımız, ne tür davranışlar kazandıracaklarını öğrencilerine belirlediler” “Burada bu program değil, sadece içinde yaşadığı sosyal çevre aile çevresi, ve bunlar için de tabii okul çevresi. Burada tabii şehirde sanatsal aktiviteler var mı? O şehirdeki aktiviteler ulusal düzeyde, uluslararası düzeyde mi? Okuldaki öğretim elemanları, o sektörde alanlarıyla ilgili söz sahibi insanlar mı? Ya da o sektördeki kültürel hareketleri takip ediyorlar mı? Onları öğrencilerine yansıtıyorlar mı? Onları o sektörde yer almaları için heveslendiriyorlar mı? Bunun eğitimi için yeterli inançları var mı? Bu doğrudan doğruya toplumsal bir olay. Yani öğretmenin birey olarak, ben çok fazla etkisi olduğu kanaatinde değilim. Bu doğrudan doğruya toplumsal ivmenin ya da ideolojinin rüzgarında olan bir olay.”	8	61,53	10	23
Atölye derslerinin artırılması ve kuramsal derslerle olan bağlantısının kurulması	“Kendini daha iyi hissedeceği, daha iyi ifade edebileceği, daha yoğun çalışabileceği atölye dersleri artarsa, aynı zamanda kuramsal ve formasyon derslerinde, alana yönelik kuramsalda, atölye donanımını birleştirecek bağlar kurulursa, zaten bu güven kendiliğinden gelecektir. Olmaması biraz uygulamadan kaynaklanıyor. Biraz da işte o eksiklerin kapanmasından kaynaklanır.				

Tablo 44
(Öğretim Üyeleri)

İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen –öğrenci ilişkilerini katı, kamusal çerçeveden kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” görüşünü sizce, yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışları, ne derece desteklemektedirler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Atölye derslerinin artırılması ve kuramsal derslerle olan bağlantısının kurulması	Kapanırsa böyle bir sorun olmaz. Öğrenci kendisini daha yoğun hissetmeli, çünkü bizim bölüm, böyle bir bölüm.”	8	61,53	10	23
<u>Yeterince desteklememek</u> <u>tedir</u> Programı yürüten elemanların aynı olması	“Bunu bence yine programla açıklamak mümkün değil. Çünkü eski programı da, yeni programı da yürüten elemanlar aynı.”	5	38,46	4	19
Araştırma görevlilerinin görev alacakları dala ilgili belirsizliklerin olması	“İki şık var burada. Birincisi gerçekten branşla ilgili eğitimimiz kalktı. Bir asistan yetiştirecek diyelim. Bu kişi resim ana sanat dalı veya resim dalında öğretmen olacak. Şimdi bizde hangi asistanın ne olacağı belli değil şu anda. Samimi söylüyorum. Belki görevler veriyorlar, koşturuyorlar ama ne olacakları belli değil. Şimdi bu asistanın şu anda, bu söylediğimiz şeyleri öğrenmesi lazım. Eğer gelecekte bu atölyeyi alacak veya burada öğretmen olacaksa bunları kazanması lazım.” “Biz varolanlara bunu kazandıramıyoruz, tepki gösteriyorlar.				

Tablo 44
(Öğretim Üyeleri)

İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen –öğrenci ilişkilerini katı, kamusal çerçeveden kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” görüşünü sizce, yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışları, ne derece desteklemektedirler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Varolan bazı öğretim elemanlarının yeniden yapılanmaya tepki göstermesi	En basitinden “Biz zaten bunları biliyoruz ki.” Diyorlar, bu konu üzerine konuşulduğu, birşey denildiği zaman. “Yeni bir şey değil ki.” Gibi tepkiler gösteriyorlar.”	5	38,46	4	19
Programların yapılması sırasında hümanist bir düşüncenin etkin olmaması	“Bu programlar yapılırken bunun humaniter boyutlarda olup olmadığını düşünülmediğini zannetmiyorum. Ama akıl yolu bir, programın içinde bulunan arkadaşlarımız, bunun insana yapılan bir insan hizmeti olduğunu bildiklerine göre daha humaniter bir yapıyı düşünme mecburiyetinin ortaya çıktığına inanıyorum.”				
Öğrencilere görsel sanatlar eğitimi yanında geleneksel sanatların da öğretilmesi gerekliliği	“Çünkü bir Türk toplumuna hitap edeceksiniz. Bunlar orada tartışmalarımızda da hep ortaya çıktı. Türk toplumuna hitap edeceğinize göre Türk toplumuna mal olmuş değerleri ortaya koymamız lazım. Nedir bunlar? Halı, kilim, Karagöz-Hacivat, orta oyunları benzeri, bize hitap eden pek çok şeydir. Madem ki, bizim böyle değerlerimiz var, bunların sanatla olan ilişkilerini sağlamak gerek. Biz, burada sadece görsel sanatlar üzerinde duruyoruz. Halbuki buradaki öğrencimize görsel sanatlar üzerinde eğitim verirken genel sanatları da öğrenmelerini sağlamamız gerekiyor.”				

Tablo 44
(Öğretim Üyeleri)

İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen –öğrenci ilişkilerini katı, kamusal çerçeveden kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” görüşünü sizce, yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışları, ne derece desteklemektedirler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
	Bunun her kesimden gelen insana göre hitap edebilecek şekilde olması gerektiğine inanıyorum. Ama biz, öğrencilerimize bire bir konuşma özgürlüğü vermiyoruz.”	5	38,46	4	19
Ders dışı etkinliklerle öğrencilerin sosyal yönden geliştirilmesi gereği	“Şimdi bir düşünüş var ama bence, bu kaçınılmaz bir düşünüş. Bunun başka türlü zor olurdu diye düşünüyorum. Çünkü öğrenciye de çok fazla yüklenmemek lazım, öğrencinin de sosyal yönden biraz kendisini geliştirmesi lazım, zaman ayırması lazım. Ne yapılması lazımdı burda? Tabii ki, herşey dersle bitmiyor, ders dışında öğrenciyi yönlendirmek gerekiyor. Yani atölye veya diğer derslerde, sanat eğitimi derslerinde, uygulama derslerinde veya sanat tarihi ağırlıklı bizim derslerde tamamen öğrenciyi yönlendirip, evde veya ders dışında bir çalışmaya yönlendirilmesi lazım. Bu konuda tabii bir eksiklik var ama, nasıl çözülür? Ben çok fazla atölyelerin veya diğer derslerin artırılacağını zannetmiyorum.”				
Programların öğrencilere sanatsal kimlik, yorum ve duygularını geliştirme olanağı sağlayamaması	“Ben güzel sanatlarda okurken sanat yorumu diye bir dersimiz vardı. Ben o dersten çok faydalandım. Hiç kimsenin mesela bu programı hazırlayanlardan aklına gelmedi. Sanat yorumu nedir? İnsanları kişisel yorumlarını geliştirmek. Tabii bunu sanat alt yapısıyla takviye ederek geliştirmek.”				

Tablo 44
(Öğretim Üyeleri)

İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen –öğrenci ilişkilerini katı, kamusal çerçeveden kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” görüşünü sizce, yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışları, ne derece desteklemektedirler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programların öğrencilere sanatsal kimlik, yorum ve duygularını geliştirme olanağı sağlayamaması	Peki böyle bir ders olsa, güzel sanatlarda okurken ben, bizi bu derste müzik bölümüne götürüp müzik dinletirlerdi. Gözlerimiz kapalı olarak dinlerdik. Hoca derdi ki; “Şu dinlediğiniz müziğin resmini yapınız.” İnce bir keman sesiyle, bir kalın kontrabas sesi aynı değildir. Hangisini turuncuyla, sarıyla, hangisini morla, yeşille verebilirim? Böyle yoğun, yüklü bir program. Bunlar hiç mi hiç düşünülmedi yeni programda. Ben nasıl diyebilirim şimdi? Bu yeni program, duyguya yönelik, duyguyu geliştirecek bir programdır.”	5	38,46	4	19

Tablo 44’ de görüldüğü gibi örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin yarısından fazlası (%61,53’ ü) “İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen-öğrenci ilişkilerini katı kamusal çerçeveden kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” görüşünü, yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışları yeterince desteklediğini ifade etmekte; ancak bunun için gerekli koşulların sağlanması konusuna da dikkat çekmektedirler. Öğretim üyelerinin bu konudaki görüşlerini içeren kategoriler şunlardır:

- Programları uygulayanların yetkinliği doğrultusunda,
- Atölye derslerinde hedef davranışların saptanamamasına karşın, kuramsal derslerde bu kazanımların saptanması,

- Bu konunun programdan çok sosyal çevre ve toplumsal yaptırımlarla desteklenmesi gereği,
- Atölye derslerinin artırılması ve kuramsal derslerle olan bağlantısının kurulması gereği.

Tablo 44' de görüldüğü gibi öğretim üyelerinin %38,46' sı, aşağıda belirtilen kategorilerin içerdiği nedenlerden dolayı konunun programlarca desteklenmediği görüşüne sahiptirler. Bu kategoriler şunlardır:

- Programı yürüten elemanların aynı olması,
- Araştırma görevlilerinin görev alacakları dala ilgili belirsizliklerin olması,
- Varolan bazı öğretim elemanlarının yeniden yapılanmaya tepki göstermesi,
- Programların yapılması sırasında hümanist bir düşüncenin etkin olmaması,
- Öğrencilere görsel sanatlar eğitimi yanında geleneksel sanatların da öğretilmesi Ders dışı etkinliklerle öğrencilerin sosyal yönden geliştirilmesi gereği,
- Programların öğrencilere sanatsal kimlik, yorum ve duygularını geliştirme olanağı sağlayamaması,

Tablo 45
(Öğrenciler)

İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen-öğrenci ilişkilerini katı kamusal çerçeveden kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” görüşünü sizce, yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışları, ne derece desteklemektedirler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Olumlu desteğinin olması	“Olumlu bir desteği vardır.”	30	50	7	25
Öğrencilerin meslekleriyle ilgili görüşlerine saygı duyulması	“Ben burada sanatçı öğretmen olmak, yetişmek için bulunuyorum. Bu benim şahsi görüşüm. Öğretmen olsam da sanat hayatımı devam ettirmek istiyorum.”				
Bazı öğretim elemanlarının öğrencilerine kendi kişiliklerini bulma konusunda örnek kimlikleriyle yol gösterici bir tutum izlemeleri	“Biz çalışırken, benim hocam da düzenli bir biçimde resim hayatına devam ediyor. Üretkenliği devam ediyor. Öğrencinin de böyle bir ortamda çalışmamak gibi bir lüksünüz olmuyor. Çünkü en büyük örneğimiz hocamız oluyor. Ama eğer bunu, sözel olarak yaptırımda bulunsaydı, önemsemezdik. Tabii ki.” “Bazı hocalarımız, gerçekten bize bu konuda örnek biçimde yaklaşıyorlar.” “Bölümde bize kişilikleriyle örnek olabilecek hocalarımız var. Ama ne yazık ki, çok az sayıda. Bence bizim için sanatçı kişiliğinin örnek olması önemli.” “Bunun için çaba gösteren hocalarımız var.”				

Tablo 45
(Öğrenciler)

İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen-öğrenci ilişkilerini katı kamusal çerçeveden kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” görüşünü sizce, yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışları, ne derece desteklemektedirler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Kuramsal derslerin öğretmen öğrenci iletişiminin yoğunluğu açısından yeterli ortamı sağlayamaması	“Öğretmenlik formasyonu ile ilgili dersler çoğalınca, onların işlenişi daha katı. Öğretmen - öğrenci ilişkileri kısıtlanıyor, iletişim azalıyor. Belki bu formasyon dersleri, kaliteli öğretmen yetiştirmek için uygundur ama, iletişimi azaltıyor. Formasyon hocaları dışarıdan geliyor, bizi tanımıyor. Bizim amacımızın ne olduğunu bilmiyorlar belki.”	30	50	12	100
Stajlar sırasında görüşülen bazı resim öğretmenlerinin sanatçı kimliği taşınamasının öğrenci üzerinde olumsuz etki yaratması	“Çok güzel bir şekilde 1. sınıflara uygulama staj dersleri konuldu. Hep gidiyoruz, öğretmenlerle konuşuyoruz. Fakat şimdiye kadar karşılaşmadım, hiçbiri evinde resim yapmıyor. Bu çok acı tabii ki. Eğer sanatçı olacaksa, kendisi sanatın içinde varolmalı.”				
Ülkemizde sanat, sanatçı ve sanat eğitimcisi anlayışlarının yeni bir tanımla değişmesi gereği	“Benim anlayamadığım bir çelişki var. Hem sanatçı kişiliğini koruyup, hem özgürce davranıp, hem nasıl memur hayatına devam edebileceksiniz? Yani kısacası yalnız yeniden yapılanma değil, kökten bazı anlayışların ülkemizde değişmesi lazım.”				

Tablo 45’ de görüldüğü gibi öğrenciler, “İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen-öğrenci ilişkilerini katı kamusal çerçeveden kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” Görüşünü, yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışlarının desteklenmesine ilişkin düşüncelerini ifade ederken %50’ si görüşlerini aşağıdaki olumlu kategorilerle:

- Olumlu desteğinin olması,
- Öğrencilerin meslekleriyle ilgili görüşlerine saygı duyulması,

Bazı öğretim elemanlarının öğrencilerine kendi kişiliklerini bulma konusunda örnek kimlikleriyle yol gösterici bir tutum izlemesi

biçiminde ifade ederken, % 50’ si de:

- Kuramsal derslerin öğretmen öğrenci iletişiminin yoğunluğu açısından yeterli ortamı sağlayamaması,
- Stajlar sırasında görüşülen bazı resim öğretmenlerinin sanatçı kimliği taşınamamasının öğrenci üzerinde olumsuz etki yaratması,
- Ülkemizde sanat, sanatçı ve sanat eğitimsi anlayışlarının yeni bir tanımla değişmesi gereğini,

Bu konudaki olumsuzluklar olarak dile getirmişlerdir.

Yine Tablo 44’ de öğretim üyelerinin de %38,46’ sı bu konuda olumsuz görüş bildirirken, % 61,53’ i olumlu ifadeler kullanmaktadırlar.

Araştırmanın yirmi dördüncü alt probleminde ele alınan, “Öğretmen-öğrenci ilişkisi açısından değerlendirildiğinde, öğrencilere karşı katı bir tutum izlenmesi yerine, öğrencilerin kendi kişilikleri doğrultusunda yol gösterici bir tavır içinde olunması”, kuşkusuz öncelikle insanca bir eğitimin gereğidir ve bir önceki alt problemde de açıklandığı gibi (Tablo 42-43) sanat eğitimi açısından da son derece önem taşımaktadır.

Yukarıda öğretim üyelerinin ve öğrencilerin ortaya koyduğu sorunlar, özellikle “Ülkemizde sanat, sanatçı ve sanat eğitimsi anlayışlarının yeni bir tanımla değişmesi gereği” ile tüm insanı ölçütlerin “Programdan çok sosyal çevre ve toplumsal yaptırımlarla desteklenmesi” kuşkusuz yıllardır konuştuğumuz ve

tartıştığımız sorunlardır. Bu sorunların çözümünde ilerlemeler kaydedilmiş olmasına rağmen çözüm istenilen hızla gerçekleşmemektedir.

Balcı' ya (2004:382-383) göre bunun sebebi:

Sanat eğitimi konusunda temel bir yaklaşımın hala geliştirilmemiş olmasıdır. Yani sanat eğitimi hala toplumsal ve kültürel bağlantılarından kopuk , soyut bir etkinlik olarak algılanmaktadır. Böyle bir eğitim bizi ne derece hedeflerimize ulaştırabilir? Bu sorunun yanıtı açıktır; sanat eğitiminde talime devam ediyor olmamızdır (Turgut, 1997). Oysa eğitimde "bilinçsel olarak (kognitif) zihin için içine girmekte olup, alanı daha geniş ve amacı daha büyüktür. Birçok bilgi ve anlamayı beraberinde getirir. Yalnız tasviri olmayıp analitik bir özelliği vardır. Bu bakımdan, akıl yürütme, neden ve sonuç ilişkileri durmadan sorgulama, araştırma, eğitimde önemli bir rol oynamaktadır. Eğitilmiş bir zihin talim edilmiş bir zihinden farklıdır.

Her ne kadar öğretmen merkezli bir sanat eğitimi istemiyor olsak da bahsettiğimiz bu olgu ve değerlerin taşıyıcısı olan sanat eğitiminin etkin bir faktörü olan sanat eğitimcilerinin bu olgu ve değerleri benimsemesi ve de kavraması gerekir. Öğretmen yetiştiren okullarda kalitenin artması, gelecek nesillerin kalitesinin artmasıyla ilişkilidir. Çünkü yaratıcılık açısından, sanat eğitimimizin yaşantı içeriğinden doğması ve tekrar yaşama katılmasına ihtiyacı vardır. Daha önceden bahsettiğimiz gibi sıkıntımızın temelinde de, eğitimin bir yaşantı durumuna getirememiş olmamız durmaktadır.

Bir toplumun yaşama gücü, olanla yetinmeyen; toplumun istemlerini karşılamak için yeni yapılar kuran; yeni olabirlikler bulan, yaratan; olanın dışına çıkma gücüdür. Görüleceği gibi olanla çatışma ve olanın dışına çıkma istemi yaşamsaldır. Bu nedenle eğitimin her basamağında, her alanında, yaratıcılığa yönelik bir örgütlenme ve eğitim görüşüne varmalıyız. Amaç yaşama sanatı eğitimidir ve yaşamsaldır. Sanat eğitimi de bu çerçevede, kendi yerini yeniden belirlemeli ve bütün yaşamı kapsayan, olabirlikler arayan, yaratan, olanın dışına çıkabilecek bir öze oturtulmalıdır; çünkü yaşamsaldır (Erdoğan, 1988: 76; Balcı, 2004:s.383'deki alıntı). Bu noktada Turgut' un (1997: 234-235) sorgulaması kanımızca son derece önemlidir:

Marijinal insanlar uyumlu insanlar mıdır? Peki delileri ve dahileri nereye sokacağız? Kültürü motive eden bu iki diken değil mi? Bizim eğitim sistemimiz bunları budamıyor mu? Peki itiraz eden, eleştiren kafalara sahip insanlar değil miyiz?Aklın en önemli yetisi eleştirel yeti değil midir? Eleştirel yetisi olmadan düşünce, akıl yürütme, imgeleme olur mu? Eleştiri ve yorum!...

Dolayısıyla eğitim, çocuğun ya da gencin imgeleme gücünü artıran, onu programlar ve ders kitaplarının üstüne çıkararak, bu programların ve kitapların altında ezdirmeyen bir eğitimidir (Turgut, 1997: 235). İnsani Çok İnsani (Human All Too Human) adlı kitabında Nietzsche şöyle der: "Eğitimcileri eğitecek olanlar ilkin

kendilerini eğitmelidirler! Ve ben onlar için yazıyorum.” (Nietzsche, 1973: 50; Kabadayı, 2001: s.180’deki alıntı)

Yaşam yaratıcılıkla değiştiğine göre, yaratıcılık kendini tanımayla başlar. Bizler ise tüm dünyayı sorgularız, bunu doğru da yaparız ama bir kişiyi sorgulamayı unuturuz. Kendimizi. İçinden geleni yapmak gerekir yaratıcılık adına (Çellek, 2002:2). Ancak sınırlamalar, programlar, hep birilerine ya da bir şeylere bağımlı olmak insanlığın bu en güzel özgürlük serüvenini elinden almıştır. Yine Nietzsche’ye (Kabadayı, 2001:180) göre, eğitim sistemi hümanist bakışı terk edip, bilimsel bakışı benimsediği için, eğitim bayağılaşmış ve eğitimin hedefi de faydalı ve kâr getiren insanlar yetiştirmek olmuştur. Cumhuriyet döneminin fikir yapısını etkileyen düşünürlerden biri olan İ. H. Baltacıoğlu’ da (Dikici ve Tezci, 2002:243) üretime ve yaratıcılığa dayanan bir eğitim sistemini savunmakta ve herkesin sanatçı olamayacağı ancak herkesin kazanabileceği bir sanat kişiliği olduğunu belirterek, eğitimin görevinin de bu kişiliğin gelişmesi için, gerekli ortamları düzenlemek olduğunu belirtmiştir.

Atatürk (Temiz, 2001:7) 25 Ağustos 1924’ te Ankara’ da toplanan Öğretmenler Birliği Kurultayı’ nda, öğretmenlere şöyle seslenmektedir:

“Öğretmenler, yeni kuşağı, Cumhuriyetin özverili öğretmen ve eğitimcileri, sizler yetiştireceksiniz. Yeni kuşak sizin eseriniz olacaktır. Eserin değeri, sizin ustalık ve özverinizin derecesiyle orantılı bulunacaktır. Cumhuriyet; düşünce, bilgi, beden yönünden güçlü ve yüksek karakterli koruyucular ister. Yeni kuşağı bu nitelik ve yetenekte yetiştirmek, sizin elinizdedir. Üstün ödevinizin yerine getirilmesine, yüksek çabalarla kendinizi adayacağınızdan hiç kuşukum yoktur”.

Cumhuriyetten bu yana, öğretimi etkili kılmak için birçok kuram, model ve strateji geliştirilmiştir. Bugün, öğrenmeyi, öğrencinin iç süreçlerinde meydana gelen değişiklikler olarak açıklayan bilişsel yaklaşım öğrencileri, dış uyarıcıların pasif bir alıcısı değil; onların bir özümleyicisi ve aktif oluşturucusu olarak ele almaktadır. Öğreneni ise kendi öğrenmesinden sorumlu tutmaktadır. Başka bir ifadeyle öğrencinin kendi girişimine, kendi kontrolüne önem vermektedir. (Fidan 1985)

Beydoğan’ a (2002: 34-38) göre:

Türk eğitim sisteminde kalite ve verimliliği arama çabalarının, öğrenme ve öğretme stratejileri bulguları doğrultusunda düzenlenmesi akılcı bir yaklaşım olacaktır. Eğitim fakültelerinin yeniden yapılanma sürecinde öğretmen adaylarının yetiştirilme biçimleri ve yaşam tarzları yapısalcı bir anlayışın

gerektirdiği eleştirel düşünme ve aydın olmanın gerektirdiği esnekliği kazandırmaktır.

Yapısalcı öğretimin amacı, sunulan bilgi üzerinde düşünen, yeni bilgiler oluştururken varsayımlar kuran, alternatif çözüm yollarına bağlı ortaya çıkabilecek sonuçları sorgulayan, günlük yaşamdaki problemlere eleştirel bir yaklaşımla bakan, özgür düşünmeyi destekleyen, eleştirel insan tipini yetiştirmektir. Aksine doğrudan sunuya dayalı öğretimde öğrenci, pasif, zihinsel çabasını sadece verilenleri almak üzere odaklanmaktadır. Öğretmen ve öğrenciler yüzeysel düşünmekte, hazır alma çabası içinde, düşünmeksizin otomatik düşünme biçimi geliştirdikleri görülmektedir.

Diğer yandan, tüm bu çabaların süreceği, yeni anlayış ve arayışlara gidilmesi kaçınılmazdır. Türkiye'nin eğitimde yaptığı yenilik ve gösterdiği değişimler, sorunların kuşatması altında, refleksel olarak çıkış yolları arama şeklinde kendini göstermiştir. O nedenle, Korkut' a (2002:91-92) göre:

Eğitim uygulamalarının değişimine verilen değişmeyen ad “yaz boz tahtasıdır”. Yeni yüzyılda eğitimin işlevi olarak, öğrencilerin "dünyadaki hatta uzaydaki süreçlerle ilgili geniş ve bütünsel bir anlayış geliştirmiş, değerleri ve amaçları olan, değişimi anlayabilen dünya ile ilgili temel korku ve kaygılara akılcı yanıtlar aramaları, sorunlara farklı düzeyde çözüm getirmeleri"ni sağlayacak biçimde yetişmeleri için okullarda yapısal ve yönetsel değişiklikler yapılması ileri sürülmektedir. Bu bağlamda eğitimcilerin de böyle bir değişime uyarlanmaları gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Böyle bir uyarılmanın ise “yaşam boyu eğitim”i gerektirdiği anlaşılmaktadır. Öğretmen yetiştirme konusu geçmişte sorun yumağı idi, günümüzde de öyle kaldı, gelecekte de öyle kalmaya devam edecek. Değişimin sürekli yaşandığı her çağda toplumsal bir kurum olan eğitimin etkilenmemesi düşünülemez.

Oysa 21. yüzyıl, kaliteli öğretmen yetiştirmeyi öngörmektedir. Çünkü “problem çözme yeteneği gelişmiş; bilgi üretebilen, bilgiyi arayıp bulabilen; yaratıcı, esnek, bütüncül bakış açısı geliştirmiş; takım çalışmasını öğrenmiş kişileri” ancak kaliteli bir eğitim süreci içinde yine belli bir kaliteyi yakalamış öğretmenler yetiştirebilir (Korkut, 2002:93). Bilgin Aksu' nun (1999:53) değerlendirmesiyle:

Sonuç olarak eğitim fakültelerinin yeniden yapılanma süreci, bugün için olumlu ancak yetersiz bir adımdır. Fakat bununla yetinilmemeli. Program geliştirmenin bitmeyen bir süreç olduğu gerçeği her zaman anımsanmalıdır. Bu durumda eğitim fakültelerinden beklenen, programı, uygulama boyutunda her yıl etkililik ve yeterlik açısından değerlendirmesi olacaktır. Aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığından sürekli dönüt alınması gerekecektir. Bu iki tür veri birleştirildiğinde. Türk Eğitim Sisteminin gereksinim duyduğu çağdaş gelişmelere uygun öğretmen yetiştirilebilir.

Tablo 44' de ele alınan bir diğer konu, öğretim üyeleri tarafından dile getirilen, "Araştırma görevlilerinin görev alacakları dala ilgili belirsizliklerin olması" dır. Aslında araştırma görevlilerinin durumu başlı başına bir sorundur. Kurt ve Çelikoğlu' nun (1999:402-411) 1997-1998 Öğretim Yılı Yüksek Öğretim İstatistikleri göz önüne alınarak yapılan ve eğitim fakültelerini çeşitli sayısal veriler açısından değerlendiren araştırma sonuçlarına göre: Eğitim fakülteleri genelinde öğretim üyesi başına ortalama 0,80 araştırma görevlisi düşmektedir; ve Türkiye' deki üniversiteler geneli ile eğitim fakültelerinde görevli öğretim elemanı sayıları ve oranları karşılaştırıldığında, araştırma görevlisi oranları, profesör, doçent ve okutmanlarla birlikte düşüktür.

Üniversitelerde öğretim üyeliğinin kaynağını oluşturan araştırma görevlilerinin sayıca az olması beraberinde, üniversitelerdeki öğretim elemanı sorunlarının da devam edeceği anlamına gelmektedir. Üstelik Tablo 44' de öğretim üyelerinin dile getirdiği gibi, resim-iş eğitimi anabilim dallarında araştırma görevlilerinin görev belirsizliklerine ilişkin problemler de yaşanmaktadır. Bu belirsizliklerin başında 2547 sayılı Y.Ö.K. kanununun 35. maddesine tabii olan araştırma görevlilerinin durumu gelmektedir. Araştırma görevlilerinin görüşlerine göre, her üniversite kendilerine şimdiye kadar farklı program uygulamış ve buna göre sanat eğitimcisi adayları yetiştirdiği gözlenmiştir. Bu da tabii ki yetişen sanat eğitimcileri için göreve başladıklarında farklı zorluklarla karşılaşacakları sonucunu doğurmaktadır. Hatta aynı üniversite okuyan ama farklı atölyelerde yetişen öğrenciler için de aynı durumun söz konusu olduğu belirtilmiştir (Beykal, 2002:320). Aşağıdaki araştırma görevlilerine ilişkin değerlendirme ve bulgular öğretim üyelerinin bu konudaki kaygılarını desteklemektedir.

Korkut (2002:179-180) tarafından "Araştırma görevlilerine ilişkin uygulamalarda karşılaşılan sorunlar" la ilgili yapılan ve Türkiye' deki yükseköğretim kurumlarından 34' ünde çalışmakta olan 1444 araştırma görevlisine gönderilen anketler sonrası değerlendirmede, görevleri ile ilgili şu bilgilere yer verilmektedir:

- Araştırma görevlilerinin büyük çoğunluğu (%60.5 ve %27.5), bu görevi akademik alanda hazırlanma, gelişme, araştırma yapma ve bilime katkıda

bulunma amacıyla seçmişlerdir. Görülüyor ki, geleceklerini akademisyen olarak devam ettirmek en önde gelen amaçlarındandır.

- Ancak, görevle ilgili tanımda, yetki ve sorumluluklarda açıklık olmayışı ve bir karmaşanın yaşanması görüşüne %92.5 gibi bir çoğunluk katılmıştır. Bu bulgu, daha önce belirtilen, Yükseköğretim Kanunu' ndaki araştırma görevlilerinin kimler olduğu, yetki ve sorumluluklarının neler olduğuna ilişkin hüküm ile uygulamada görülen farklılıkların neden olduğu sorunları desteklemektedir.

- Görev tanımı ve sorumluluklarla ilgili önemli bir bulgu, araştırma görevlilerinin yaptıkları işlerin türleri ile ilgilidir. Bunlar arasında, sadece yasa ile belirlenen işleri yapanların sayısı yarıdan biraz fazla olarak bulunmuştur. Yasa ile belirlenmemiş işleri de yapanlar vardır ve bunların %40 gibi büyük bir oranı oluşturduğu görülmektedir. Örneğin, derse girme durumunda olanların hemen yarıya yakın (%47.6) olduğu görülmektedir. Ayrıca, derse girenlerin % 90' ının bu iş için ücret almadıkları da görülmektedir. Derslere girmenin, her ne kadar görev tanımı içinde yer almasa da, gerçekte sık rastlanan bir uygulama olduğu daha önce belirtilmiştir. Araştırmanın bulguları da bunu desteklemektedir. Bir de bölüm ya da fakülte tarafından sekreterliğe kadar varan diğer işlerin de (her ne kadar %10 gibi düşük bir rakam ise de) araştırma görevlilerine yaptırıldığı görülmektedir. Görev tanımı içinde yer almayan işleri yapmanın, görev tanımının yetersizliği yanında, araştırma görevlisi sayısının yetersizliği, öğretim elemanı yetersizliği, görev dağılımındaki isabetsizlikler gibi durumlarla doğrudan bağlantılı olduğu belirtilmektedir.

- Maddi imkanların yetersizliği, diğer önemli bir sorunu oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre, yarıdan fazla araştırma görevlisi (%66.5) kirada oturmakta, yarıya yakını (%41.1) ulaşım sorunu yaşamakta, büyük çoğunluğu (%91.4 ve %96,6) dışardan ya da araştırma fonundan katkı payı almamaktadır. Kullanılan fotokopi makineleri için ücret ödendiği (%75,4), kütüphane olanaklarının yetersiz olduğu (%78,9) belirtilmektedir. Bunların yarattığı sonuç üniversiteden ayrılma kararına kadar uzanmaktadır. Çünkü, %82 gibi büyük çoğunluk maddi yetersizliği üniversiteden ayrılmak istemenin en büyük nedeni olarak göstermiştir. Burada, gelecek için iş güvencesinin olmayışı da (%33) uzun vadede maddi

sıkıntılar yaratacağı düşüncesi ile, üniversiteden ayrılma nedeni olarak belirtilmiştir.

Bu araştırmanın ortaya koyduğu bulgular, araştırma görevlilerinin statüleri ve beraberinde yaşanan sorunların, geleceğin öğretim üyelerinin yetişmesinin adeta şansa bırakıldığını göstermektedir. Yurtdışına öğrenci gönderilmesi gibi girişimler de bu sorunun çözümüne yardımcı olmamaktadır.

Bu konuda Korkut' un (2002: 181-182) değerlendirme ve önerileri şöyledir:

Günümüzde sorun artık araştırma görevlilerinin gerçekten geleceğin öğretim üyelerinin kaynağı olup olmadığı ve öğretim üyesi olmak için kimlerin ilk adımı attığı aşamasına gelmiştir. Öğretim üyesi yeterliliği ve hatta kaliteli öğretim üyesi yeterliliği konusunda ülkemizde yaşanmakta olan darboğaz, bu sorunun çok ciddi görülmesini ve esaslı önlemlerin alınmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda, araştırma görevlilerinin konuları çok önemlidir. Öğretim üyeliği, bir kişinin üniversitede yüksek lisans yaparak aynı zamanda hem iyi bir araştırmacı hem de iyi bir öğretici olarak yetişmesini gerektirmektedir. Bu demektir ki, bir sorun olarak değerlendirilen derslere girme, sınav kağıdı okuma gibi konular aslında araştırma görevlisi kadrolarında çalışan yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin geleceklere açısından yapmaları zorunlu olan işlerdir. Bu konuda alınması gereken önlemlerin başında araştırma görevlilerinin sadece yüksek lisans yapmakta olan kişilerden seçilmesi ve görevlerinin kesin olarak tanımlanarak durumlarının belirsizliğine son verilmesi ektedir. Diğer ülkelerdeki uygulamalara bakıldığında, araştırma yardımcısı, öğretim yardımcısı, proje yürütme yardımcısı gibi görevlerin tanımları kesin olarak yapılmıştır. Öğretim yardımcısı durumunda çalışanların derslere girmeleri ve iyi birer öğretmen olarak yetişmeleri için sürekli bir şekilde okulun bünyesinde yürütülen eğitim programlarına katılmaları sağlanmaktadır.

Her şeyden önce, "Araştırma Görevlisi" kavramını kimdir ve yetki ve sorumlulukları nelerdir anlamında açıklığa kavuşturulması gereği açıktır. Bu çalışmanın bulgularından birisi olan, araştırma görevlilerinin % 50'ye yakınının yasa ile belirlenmemiş diğer (sekreterlik gibi) işleri de yapıyor olmaları, görev tanımı belirsizliğini desteklemektedir. Araştırma görevlisi kadrosunda çalışan kişilerin atamalarının hangi esaslara göre yapıldığı yasa maddelerinde tek tek belirlenmelidir. Bunun yapılması demek, araştırma görevlisi olarak çalışan kişilerin durumunda ortaya çıkan "derslere girmeli mi, yüksek lisans ya da doktora yapıyor olmalı mı, sadece araştırma ve ilgili işleri mi yürütüyor olmalı?" gibi soruların kesin olarak yanıtlanması demektir. Görev tanımı ile ilgili olarak yaşanan zorlukların yanı sıra maddi konular ve olanakların yetersizliği üzerinde de durulmalıdır. Lisansüstü eğitimi en iyi koşullarda tamamlayabilmek için yeterli maddi ortamın (laboratuvar ve araç-gereç, bilgisayar, fotokopi, kütüphane kaynakları gibi) ve olanakların (tatmin edici ücretler, araştırma fonundan katkı, konaklama ve ulaşım desteği gibi) oluşturulması geleceğin öğretim üyelerinin daha iyi koşullarda yetişmesine fırsat verecektir. Ayrıca, gerek yurtiçinde gerekse yurtdışında lisansüstü eğitimlerini tamamlayanların göreve başlatılmaları konusunda yaşanan ve bu araştırmaya katılanların da dile getirdiği isabetsizlikler konusunda gerekli önlemler alınmalı ve üniversitelerin bu elemanları ellerinden kaçırmaları önlenmelidir.

Ortaş' ın (2003:3) konuya ilişkin bir başka görüşüyle yaptığı değerlendirmeye

göre:

Bütün dünyada üniversite öğretim üyeleri ilanla ve kendi gurubunun en iyileri kendi üniversitesi dışında aranırken ülkemizde herkes kendi yetiştirdiği elemanını (inbreeding) almayı tercih etmektedir. Böylece çeşitlilik ve insan motivasyonu olmadığı gibi aşağıdan gelen nesil yukarıdakileri geçememektedir. Geleceğin kadrolarının oluşturulmasında etkin bir yöntem olarak bütün dünyada benimsenen 'proje asistanlığı' ve 'post-doktor' uygulaması ülkemizde işletilmediği için çekirdekten yetişme ve kendini ispatlamış öğretim elemanı yetişmemektedir. Öğretim üyesinin yetişmesi, birlikte çalıştığı hocanın bilimsel aktivitesiyle paralel yürümektedir. Toplumun en örgütlü ve ilkeli kurumları olması beklenen üniversitelerin her konuda bir çıtasının olması ve ilkeli davranması kurumların toplum neznindeki saygınlığının korunması için büyük önem taşımaktadır. Gelişmiş üniversitelerin çıtalarını yüksek tutarak kaliteyi yükseltmeleri bir zorunluluktur.

Görüldüğü gibi geleceğin öğretim üyelerinin desteklenmesi ve kendilerine karşı daha yapıcı eğitim politikalarının izlenmesi kanımızca bir zorunluluktur. En azından programların tek elden düzenlenmesi ya da kontrol edilmesi sonucunda, taşra üniversitelerinin kendi başlarına hareket edemeyecekleri ve bu konuda üniversite elemanlarının kendilerini yetiştirmelerinin olumlu sonuçlar verebileceği beklenebilir (Beykal, 2002:320).

Yukarıdaki bilimsel verilerde belirtildiği gibi ülkemizdeki zor yaşamsal koşullara karşın, araştırma görevlilerinin çoğunluğu bu görevi bilime katkı amacıyla seçmişlerdir. Dolayısıyla değinilen sorunlar çerçevesinde araştırma görevlilerine karşı izlenen, zaman zaman katı olabilen tutum ve belirsizlikleri barındıran genel tavır akademik etiğe uygun olmadığı gibi kanımızca insani etiğe de uygun değildir. Konu hümanist bir eğitim anlayışı çerçevesinden değerlendirildiğinde, ilk çağda erdem ve bilgiyi savunan Aristo' nun: "Erdemli olmayı bilmek yetmez; kendimiz erdemli olmalıyız." Sözü sanırız 21. yüzyılda çok daha derin anlamlar içermektedir.

4.25. Yirmi Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yirmi beşinci alt problemi "Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yargıların gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında ne kadar katkı sağlayabilmektedir?"

Şeklinde ifade edilmiştir. Yirmi beşinci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 46 (Öğretim üyeleri) ve Tablo 47' de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 46
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yargıların gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, ne kadar katkı sağlayabilmektedir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Pek çok açıdan katkı sağladığının düşünülmesi	“Yeniden Yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarının ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında; eleştirel bir bakış açısı kazandırabilmesi, öğrencinin kendi estetik değer yargılarını belirlemede vardığı düzey, görsel okuryazarlık becerisinin artması, duyu ve düşüncelerini dışa vurma ile olumlu bir deşarj olanağına kavuşması, kazanmış olacağı aşamalı eleştiri yaklaşımı tabanlı kültürle demokratik değerler edinimini güçlendirmesi gibi bakımlardan önemli katkı sağlayabileceğini düşünmekteyim.”	2	15,38	4	44
Yeniden yapılanmanın ezberci yerine uygulayan, yorum, doğaçlama ve sunum yapabilen öğrenci modelini desteklemesi	“Artık ezberci yerine, uygulamacı, uygulayan, ortaya koyan, ama bunu uygularken de kendi özünden birtakım şeyler katarak, doğaçlama yaparak, sunum yapabilen öğrenci modeli....Tabii bu yeniden yapılanmanın bize verdikleri programın taslağı var önümüzde ama bizde, bunu destekler nitelikte ezber yerine, kendi kişisel nitelikleri doğrultusunda yön veriyoruz. Kopye yapmadan kendi özgüvenini sağlıyoruz. Evet bu konu var ama sen bu değil de şu çalışma yöntemi var, onu uygula onu yap. Diyoruz, yönlendiriyoruz. Çünkü bu programın öngördüğü çalışmayı yaptırsam, belki bu denli başarılı olamaz. Ama bunu farklı bir biçimde yorumlarsa diyoruz ki, seni farklı bir biçimde ortaya çıkaracak, görsel bir güzellik verecek yaptığın çalışma. Bu yüzden de fırsat tanıyoruz.”				

Tablo 46
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yarguların gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, ne kadar katkı sağlayabilmektedir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Katkı sağlayamaması branşlaşma eksikliğinin olması	“Katkı sağlamalıydı ama sağlayamadı. Dersler çok çeşitli. Daha az olup, branşlaşma olmalı ve çok tartışılmalıydı. Amaç katkı sağlayabilmesidir.”	2	15,38	7	41
Programın hedefleriyle davranışlar arasında uyumsuzluk olması	“Açıkça ifade ve beceri ile ilgili saatlerin azaltılmış olması, böyle bir katkıyı engelledi diye düşünüyorum. Bizde temel problem şu; biz aslında batılı bir toplum olmak için, özde gerçekten büyük bir istek duyuyoruz. Bu yüzden de bireyleşmenin önemli olduğunu kağıt üzerinde düşünüyorum. Ya da entellektüel düzeyde düşünüyorum. Ama toplumla diğer kurumlar arasındaki ilişkiler açısından, soruna bakıldığında aslında bireyselleşmeyi, istemediğimizi, tam tersine bir ümmet ve bir cemaat toplumuna dönüştürülmekle ilgili bir programın içine sokulduğumuzu, onun dışındaki, işte ders programlarında, bireyleşmeyi öngören şeylerle, bu gidiş arasında da bir çatışma olduğunu düşünüyorum. Örneğin, bu çok ilginç bir şey, bireyleşme sadece günlük davranışlarda, canınızın istediğini yapmakla ilgili bir şey değil. bağırıp çağırmak, kırmızı ışıkta geçmek içki içip keyfi davranmakla ilgili bir şey değil. . Bireyleşmek öncelikle kendi bireyliğinizi kanıtlamak açısından başka bireylerin de haklarına ve bireyliklerine saygı duymakla ilgili bir şeydir.				

Tablo 46
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yargıların gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, ne kadar katkı sağlayabilmektedir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın hedefleriyle davranışlar arasında uyumsuzluk olması	Bu yüzden bizim eğitim kurumlarımız, öğrenciyi hala bir birey olarak algılamıyor bence. Kurumlar algılamıyor baştan, yani program algılıyor olabilir, program hedefleri öyle olabilir ama, kurumların da buna ayak uydurması lazım, yani derste bir öğrenci öğretmeniyle herhangi bir konuda tartışabilmeli, öğrenci kendi düşüncesini özgürce ifade edebilmeli. Bu anlamda davranışları da özgür olmalı tabii. Ama bu özgürlük, gerçekten birey olmaktan söz ediyorsak, diğer bireylerin varlığını dikkate alarak gerçekleştirilen, sınırı orada biten bir özgürlüktür. Bizde örneğin, öğretim elemanı ve öğrenciler, demokratik anlamda yönetime yeterince katılmıyorlarsa, yönetimle ilgili eleştirileri yanlış algılanıyorsa, karşı çıkmak, yönetime kafa tutmak olarak algılanıyorsa, ya da hocaya kafa tutmak biçiminde değerlendirebilirsiniz, o zaman bireysel gelişimlere yeteri kadar destek vermiyorsunuz demektir. Yani programın hedefleriyle, belki davranışlar arasında bir uyumsuzluk olduğu kanısındayım.”	2	15,38	7	41
<u>Katkı sağlayabilmesi için bir takım zorunlulukların yerine getirilmesi gereği</u>	“Eksikler sürerse bu katkı yeterli olmayacaktır. Ama onlar kapatılırsa, alan ihtiyaçları giderilirse, aradaki kuramsal bağ, atölyeyle, kuramsal alan bilgisi arasında bağ kurulursa, ki bu kurulmaya inanan öğretim üyeleri tarafından da pekiştirilecektir. O zaman bir sorun olacağını zannetmiyorum.	9	69,23	12	16

Tablo 46
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yargıların gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, ne kadar katkı sağlayabilmektedir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programda kuramsal dersler ile sanat alan dersleri arasındaki dengesizlikleri gidermeye yönelik yeni düzenlemeler gereği	<p>Yani küçük operasyonlarla bu program ihtiyacı kapatabilir. Küçük değişikliklerle.”</p> <p>“Formasyon derslerinin de tabii ki olması gerekiyor. Olması lazım. Çünkü öğretmen yetiştiren bir kurumda, ama ders saatlerinde düzenlemeler yapılması lazım. Yani öğretmenlik formasyonu ile sanatı anlayan, yapan, uygulayan, sanatçılık formatının dengede gitmesi lazım. Eşit düzeyde gitmesi lazım. Sanki sanat yönü biraz aşağıda kaldı gibi. Bu anlamda yeniden bir düzenleme şart ve gerekiyor. Ders saatleri açısından kredi açısından.”</p>	9	69,23	12	16
Yeniden yapılanmanın katkısını görebilmek için resim-iş programlarının değiştirilmesi ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi gereği	<p>“Şimdi bunun katkısını görebilmek için sadece biz bunu öğrencilerimize göre biliyoruz, öğrencilerimizi bu şekilde yetiştirdiğimizi iddia edebiliriz ama, asıl toplumda bunun katkısını görebilmemiz için, herşeyden önce resim-iş programlarının buna göre değiştirilmesi gerekir. Artı öğretmenlerimizin hepsi bu programdan haberdar değil, onların hizmetiçi eğitimi programlarıyla, yetiştirilmesi gerekir, bu programın oturması zaten kısa sürede olmaz.En azından 10 yılı kapsar. En iyimser rakamla, çünkü ne olacak? Öğretmenlerimiz emekli olacak, yeni arkadaşlarımız buradan mezun olacaklar, gelecekler.</p>				

Tablo 46
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yargılarının gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, ne kadar katkı sağlayabilmektedir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın katkısını görebilmek için resim-iş programlarının değiştirilmesi ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi gereği	Bu programdan dönütler alınacak, birtakım değişiklikler yapılacak, o zaman program oturacak. O zaman, bunun meyvalarını toplayabiliriz. Öğrencilerimizi bu anlamda bu amaçlara uygun, ki kesinlikle inanıyorum, işte eski yöntemle yeni yöntemi karşılaştırdığımız zaman, bu yöntem, ezberlenmiş bilgiler yerine kalıcı bilgilere hem bilgi, hem bilişsel, hem duyuşsal, hem de devinişsel uygulama alanında, kalıcı davranışlar kazandıran bir yöntem olarak görüyorum.”	9	69,23	12	16
Kazanımların tüm topluma yansıtılmasından dolayı programın idealist biçimde uygulanması gereği	“Bu sistemle, yani bunun idealistçe uygulandığını düşündüğümüz taktirde, bu yeni yapılanmadan yetişen model insan tipinin özelliği ne olacak? Ben onu şöyle diyorum, hani meclisin tavanına çığ köfte atma gibi, uçak yapıp fırlatma düzeyinde insanlar mı olacak; yoksa enternasyonal bazda bir olayı, bir sanatsal olayı veya bir mesleği, bir bilgiyi tartışabilecek düzeyde, güveni olan gelişmiş insanlar mı olacak bu insanlar? Bunun uzantısı, bu kazanım sadece bu düzeyde değil. Buradaki öğrencilerin kazanımı ne demek? Orta öğretimdeki öğrencilerin veya ilköğretimdeki öğrencilerin de iyi yetişmesi demek. O öğrenciler de gelecekte iyi yetişirlerse, işte o zaman tavana birşey atmayacak, tükürmeyecek.				

Tablo 46
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yargularının gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, ne kadar katkı sağlayabilmektedir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Kazanımların tüm topluma yansiyacak olmasından dolayı programın idealist biçimde uygulanması gereği	<p>Ve o sistemde idelistçe yetişmiş olan bir öğrenci o kültürü alırsa, ileride bir dış işleri bakanı olduğu taktirde, bir meslektaşıyla bir tiyatroya, bir sanatsal etkinliğe, bir sergiye, bir yere gittiği zaman onunla ilgili konuşabilecek, bir fikri olacak.</p> <p>.....Böyle bir sistemin bu kazanımları sağlaması gerekiyor.”</p> <p>“Iste sanat bilgileri, sanat duygulari gelismis olan bir toplum ayni sekilde ogrenci birebir iliskide, -ogrencinin hic malzemesi olmasa dahi- basarili olacaktır. İlkokul ogretmeni gitmis oldugu yoredeki ozellikleri dusunecek. Oradaki yasli kisilerle ilk kurulmus olan demokratik kitlelerle bulusacak. Nedir bunlar? Koy evleri, koy ihtiyar meclisi. Ya da kasabaya gitmisse, oranin ileri gelenlerini bulacak. Cunku sanatci, sanatci olduguna gore utanmayacak. Konusacak ve tartismaya cekecek.... Sonra “Ben burada nasil bir sanat egitimi yapabilirim? Buranın zenginlikleri ne?” Diyecek. Ya da edebi malzeme olarak ne gibi hikayeler yazabilir? Yasayan, gecmisteki mitolojik olanaklari, kendi kulturel olaylarini, nasil uygulayabilir? Iste model bunu gerektiriyor. Ama bunu uygulayabilecek sistemlerin olmasi gerekiyor. Ogrenci ne yapacak, muzesinden soracak, arastiracak. Belki orada yeni bir muze kurduracak. Belki oyle bir el sanatlari ile ilgili bir is var ki toplanmamis.</p>	9	69,23	12	16

Tablo 46
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yargıların gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, ne kadar katkı sağlayabilmektedir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sağlanacak katkının derslere giren öğretim elemanlarının yetkinliklerine bağlı olması	<p>İşte o zaman, öğretmen görevi oraya gittiğinde bu modeli oluşturacak sistemleri yaratmak olacak. Yani orayı bulucu bir hale getirecek.”</p> <p>“Bence, uygulayana bağlı. O derslere giren hocaların bu konudaki yeterliliklerine, kapasitelerine ve bir bakıma işlerini iyi yapıp yapamadıklarına bağlıdır.”</p> <p>“Tabii ki öğrenci resim yaparken biz eleştiriyoruz. Şu doğrudur, şu yanlıştır, şurada kompozisyon şöyle olmuştur, işte böyledir. Veya ne bileyim sanatın dili dediğimiz, armoniler nelerdir? Kontraslar nelerdir? Bunları söylüyoruz ancak bu dediğimiz şeyler, programdan daha ziyade şahıslara ait olan şeylerdir. Yani herşey program dahilinde dersin adı altında verilmez.”</p>	9	69,23	12	16
Toplumsal sorumlulukları çok fazla olan sanat eğitimcilerinin önemsinmesi gereği	<p>“Şimdi biraz önce dediğimiz gibi toplumsal bir olay da, eğer toplumun büyük bir kesimi türbelere gidip çaput bağlıyorsa, insan aklının özgürce, kullanımı demek olan aydınlanma felsefesinin çok uzağında ise, bunlar bireysel çabalarla kolay telafi edilecek şeyler değildir. Bu doğrudan doğruya genel bir toplumsal yöndeki çabaların bir parçasıdır. Ama elbette en azından, öğretim elemanının insan aklını, özgürce kutsandığı bir ortam içinde yetiştirmesi şarttır</p>				

Tablo 46
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yargıların gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, ne kadar katkı sağlayabilmektedir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Toplumsal sorumlulukları çok fazla olan sanat eğitimcilerinin önemsenmesi gereği	“Burada önemli olan şey toplumun, sonuçta buradaki yetiştirdiğimiz kişiler sanat eğitimcisi, her zaman da toplumsal bir yükümlülükleri var. Bir şeyler ulaştıracaklar. Sanatçının değerinin, artık anlaşılması gerekir...Biz hizmetin karşılığını, bilginin karşılığını çabuk algılamıyoruz. Ama hizmetin bir karşılığı, hizmetin mutlaka bir karşılığı olması lazım. O zaman özgün yaratıcılık bilgisi ve hizmeti, çünkü bir hizmettir. Sanatçı bir hizmet te yapmaktadır. Kamusal bir iş de yapmaktadır. Sanatçının, bir sanatçı olarak saygınlığının onaylanması, yaptığı işin saygı görmesi ve değer bulması gerekiyor. Bir sanat eseri nasıl ortaya çıktı bunu yapan kim? Bunun kimliğini sorgulamazsanız, o zaman sanatçıya asla değer bulamazsınız. O zaman sizin yaptığınız eğitim de değerini bulmayacaktır. Çünkü hocaya değeriniz olmayacak. Bu sefer sanat hocası, sanatçı hoca kendi kurumunda gerekli saygınlığı, toplum bazında, kurumunda veya nerede bulunuyorsa, pek fazla görmeyecektir.”	9	69,23	12	16

Tablo 46’ da görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin yarısından fazlası (%69,23’ ü), yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarının, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yargıların gelişimini sağlayan

sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, katkı sağlayabilmesi için bir takım zorunlulukların yerine getirilmesi gereğini ifade etmektedirler. Öğretim üyelerine göre bu koşullar şunlardır:

- Programda kuramsal dersler ile sanat alan dersleri arasındaki dengesizlikleri gidermeye yönelik yeni düzenlemeler gereği,
- Yeniden yapılanmanın katkısını görebilmek için resim-iş programlarının değiştirilmesi ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi gereği,
- Kazanımların tüm topluma yansiyacak olmasından dolayı programın idealist biçimde uygulanması gereği,
- Sağlanacak katkının derslere giren öğretim elemanlarının yetkinliklerine bağlı olması,
- Toplumsal sorumlulukları çok fazla olan sanat eğitimcilerinin önemsenmesi gereği.

Yine Tablo 46' da görüldüğü gibi öğretim üyelerinin %15,38' i, bu konuda

- Yeniden yapılanmanın pek çok açıdan katkı sağladığının düşünülmesi,
- Yeniden yapılanmanın ezberci yerine uygulayan, yorum, doğaçlama ve sunum yapabilen öğrenci modelini desteklemesi

gibi kategorilerle olumlu düşüncelerini dile getirirken, örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin %15,38' i ise, bu konudaki olumsuz görüşlerini şu kategorilerle dile getirmektedirler:

- Katkı sağlayamaması, branşlaşma eksikliğinin olması,
- Programın hedefleriyle davranışlar arasında uyumsuzluk olması.

Tablo 47
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yarguların gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, ne kadar katkı sağlayabilmektedir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sözü geçen değerlerin programlarda var olmasına karşın, öğretim elemanlarının uygulamalarına göre sağlanacak katkının değişmesi	<p>“Bizce öğrencilerin sahip olacağı değerleri oluşturmada ve orijinal yapıtlar üretmede, kesinlikle sonuna kadar kullanılabilir özgür bir akıl yürütme hakkının verilmesi gerekmektedir.”</p> <p>“Dersler belki içerik olarak öyledir ama, dersi anlatacak olan öğretmen önemli.</p> <p>“Öğretmenin tavrı önemli.”</p> <p>“Öğretmen de önemsiyorsa, programın içindekiler etkin olabiliyor.”</p> <p>“Bizce katkı sağlamalıdır kuşkusuz. Tabii, eğer hocalar da buna olanak sağlarsa.”</p> <p>“Bize sağlanacak olanaklar ve derslerimize giren hocalarımızın, değerlendirmeleri doğrultusunda katkı sağlayabilir.”</p>	60	100	4	57

Tablo 47’ de öğrencilerin “Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yarguların gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, ne kadar katkı sağlayabilmektedir?” Alt problemine ilişkin yanıtları:

- Sözü geçen değerlerin programlarda var olmasına karşın, öğretim elemanlarının uygulamalarına göre sağlanacak katkının değişebileceği, biçiminde olmuştur.

Tablo 47’ de öğrenciler tarafından dile getirilen:

-“Öğrencilerin sahip olacağı değerleri oluşturmada ve orijinal yapıtlar üretmede, kesinlikle sonuna kadar kullanılabilir ‘özgür bir akıl yürütme hakkının verilmesi’ gerekmektedir.” Tümcesi, kuramsal bölümde açıklandığı gibi, aydınlanmanın sembolü olan Kant’ ın (1984:213) “Sapere aude!” / “Kendi zekanı kullanmaya cesaret et!” sözcüğü ile desteklenmektedir.

Hümanist bir eğitim anlayışında var olması kaçınılmaz olan özgür akıl, özgür bir ifadeyle biçim bulacak ve en çok da kendini sanatta var edebilecektir.

Nietzsche (1993: 24) Ecce Homo’ da kendisine yönelttiği: “Neden biraz daha çok biliyorum? Genellikle, neden böyle akıllıyım?” Sorularının yanıtını:

-“Sözde sorunlar üstüne hiç düşünmedim, harcamadım kendimi.” Biçiminde verirken, sözünü ettiği öylesine bir özgürlüktür ki, kendi olmaktan vazgeçer, yine kendi deyimiyle “İnsanın kendisi olmasının koşulu, kim olduğunu hiç mi hiç bilmemesidir.” der. Bu görüş Sartre’ ın (2003 : 873) ifadesiyle: “İnsan sürekli kendi dışındadır; kendi dışına yansıyor ve kaybolarak insanı var etmektedir.” Görüşüyle de aynı anlamları içermektedir ve bir anlamda hayatın anlamını bulmaktır. Fromm’ un (2001:3) deyişi ile: “Hayatı kaybetmekten daha kötü bir şey vardır; hayatın anlamını kaybetmek.”

Yaşamları anlamlı kılmak yukarıdaki örneklerde sunulduğu gibi “kendini tamamlama” ya da “kendini gerçekleştirme” terimi ile ifade edilen şey, yeti ve yeteneklerin son sınıra kadar geliştirilmesi olmalıdır. Eğitim, bunu amaçlamalıdır. Bunun yanında, yukarıda söz konusu edilen erdemlere de yer verilmelidir. (Binbaşoğlu, 2003:26).

Binbaşoğlu’ nun (2003:24) “Eğitim Düşüncesi Tarihi” kitabının “20. Yüzyılda Eğitim” kısmında, tarihsel birer araştırma olarak eğitimcilerin önem verdikleri eğitim amaçları ve öğretim yöntemlerinin neler olduğu özetle şöyle ortaya konmaktadır:

1. Kişinin potansiyel bütün yeti ve yeteneklerini geliştirerek, bugünkü anlamda belki “kendini gerçekleştirmesini” sağlamak;

2. Kişinin, gerek kendi ve gerekse toplumsal doğasına gerçekçi bir yaklaşımla, etkin ve etkili bir biçimde sağlıklı uyumunu sağlamak gibi çağdaş uygarlığı değişme, gelişme, ilerleme ve icat gibi değerlerini benimsemesine yardım etmek;

3. Kişinin, sevgi ve hakseverlik anlayışıyla, dayanışma ruhu içinde, hoşgörülü, özgür, iradeli, demokratik ve bağımsız çalışabilme gücü kazanmasını sağlamak;
4. Kişiyi, iş ve etkinlik koşulları içinde, kendine güvenen, maddi ve manevi nitelikte “yaratıcı” ve “üretici” bir yaşama hazırlamak ve ona, sonuçta, bilimsel bir anlayış ve meslekî bir yeterlik kazandırmak;
5. Kişiye, erdemli, girişimci ve sağlam karakterli bir “kişilik” kazandırmak.

Görüldüğü gibi, kişinin bütün yeti ve yeteneklerini geliştirerek bugünkü anlamda kendini gerçekleştirme, eğitimin diğer öğeleri gibi, ilk çağlardan beri bir amaç olmuştur. Öğrencilerin bugün yukarıda sözünü ettiği “özgür akıl yürütme” hakkı, 17. yüzyılda Fransız filozofu R.Descartes’ ın (1596-1650) “Düşünüyorum, öyleyse varım.” Şeklinde ifade ettiği sözle ortaya konmuş, bilimsel düşünüş ve muhakemeye yeni bir biçim vermiş ve her şeyi aklın süzgecinden geçirmek gerektiği üzerinde durmuştur (Binbaşıoğlu, 2003: 25). Mumcu’ nun (Temiz, 2001:s.186’deki alıntı) söylemiyle: “Fikir sahibi olmadan bilgi sahibi olunmaz.”

İçinde bulunduğumuz çağa gelince, yeni bir yüzyılın, dolayısıyla değişimin heyecanlarını, korkularını, duraksamalarını, karşı koymalarını çağrıştırmakta hatta yaşatmaktadır. “ Bilgi çağı”, “bilgi toplumu” diye ortaya çıkan kavramlar, oluşumlar, gelişmeler; toplumları, kurumları, insanları yeni davranışlara, yeni alışkanlıklara sürüklemeye başlamış; yeni çalkantılar, sarsıntılar geçiren toplumların eski yüzyılın geride bıraktığı eskimiş kurumlarını, bilgilerini çöplüklere atma zorunluğu ile karşı karşıya getirmiştir (Korkut, 2002:91).

Korkut’ a (2002:91-93) göre:

Değişim tam bir dayatma şeklinde ortaya çıkmıştır. Yeni yüzyılın insanı olarak zor bir sürecin içinde bulunuyoruz. Değişim, insanlık tarihi boyunca hep yaşanmıştır. Her yüzyılın değişimleri toplumlara yeni yaşam biçimleri getirmiştir. Yeni buluşlar, yeni olaylar her yüzyılın geleneklerini etkilemiş, kültürel değişikliklere, yenileşmelere neden olmuştur. Son yıllarda değişimin hızı gittikçe artmış, dünyada politik, ekonomik değişiklikler büyük ivme kazanmıştır. Türk toplumu olarak bu değişikliklere yeterince adapte olunamamış, kurumlar yenilenmemiş, sürekli erteleme yolu seçilmiştir. Kuşkusuz değişikliğin sosyo-ekonomik sarsıntıları, kültürel yapıya yansıyan korku ve duraksamaları bunda rol oynamıştır.

Toplumda eğitimin ürününden memnun olmayan ilgililer, toplam kalitenin yönetimi kavramının önemli ögesi olan “müşteri” konusundaki yetersizliklerin dikkate alınmasını istemektedirler. Eğitim ürününün hatalı olmaması için süreç

aşamasının iyi incelenmesi, yönetiminin bütün çalışanların katılımıyla gerçekleşmesi, takım sinerjisinden yararlanılarak hataların anında saptanarak giderilmesi gerekir. Toplam kalite yönetiminde Crosby' nin öngördüğü “sıfır hata” süreç aşamasında çok önemli bir standart ölçüşü olarak görülmektedir. Eğitim çıktısının standardını süreç aşamasında yapılacak düzeltmelerle en yüksek ve hatasız düzeye çıkarmak mümkün olacaktır. Bunun önemi, insandan ibaret olan hatalı ürünün topluma girmesinin ne denli korkunç sonuçlar doğurabileceği düşünüldüğünde daha iyi anlaşılır. Öğretmen yetiştirmede geleneksel sistemden “bilgi çağının öğretmenini yetiştiren sisteme” geçmek için, sistemin yeniden yapılanmasının kaçınılmazlığına karşı söylenecek bir söz bulunmamaktadır. Şişman’ a (1999: 509; Korkut:s. 94’deki alıntı) göre, toplam kalite yönetimi anlayışı, tek başına okulun yapısının (roller, görevler) ve eğitim süreçlerinin (planlama-öğretme-öğrenme ve değerlendirme) gözden geçirilerek yeniden tanımlanması ve belirlenmesini gerekli kılmaktadır. Sonuçta, eğitim fakültelerinde yeni düzenlemeler yapmanın gerekli ve hatta zorunlu olduğu; bunu yapmakla, ülkenin öğretmen gereksiniminin “daha etkili ve verimli” bir biçimde karşılanacağı, “daha nitelikli öğretmen yetiştirmeye yönelik programlar” uygulanacağı, “daha sağlıklı bir yapı” içinde işlevlerin yerine getireceği düşünülmüştür. Yukarıda sayılan sorunların çözümü için eğitim fakültelerinde yeni bir yapılandırma kaçınılmaz olmuş ve bu konuda yeni düzenlemeler yapılmıştır.

Tablo 46’ da öğretim üyeleri tarafından dile getirilen konular, araştırmamızın başından beri söz edilen yapılanmaya ilişkin değerlendirmeler gerek genel eğitim, gerek sanat eğitimi, gerekse hümanist bir eğitim anlayışı açısından son derece önemlidir. Saptanan olumlu bulgular eğitimimiz ve yeniden yapılanma adına sevindiricidir. Ancak olumsuzluklardan doğacak hataların sorumluluğu kuşkusuz çok büyüktür. Korkut’ un (2002:98) aşağıdaki ifadeleri bu sorumlulukların hatırlanması açısından kanımızca önemlidir:

Nicelik kaygıları ve bugünün koşullarının dayatmalar, karşısında; istihdam sorunlarını bahane ederek, “Bilgi Toplumunun” ve “Toplam Kalite Yönetiminin” gerektirdiği yenileşme ve değişmeye boyun eğmenin gerekliliğini göz ardı etmenin “şiddetli şekilde” kendini gösteren öğretmen gereksiniminin 10-20 yıl sonra ortadan kalkmasıyla oluşacak bilimsel erozyon nasıl telafi edilebilir? Gerçekten yanıtlanması kolay olmayan bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.26. Yirmi Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yirmi altıncı alt problemi “Modern anlamda ister davranışsal, ister bilişsel olsun, eğitimin ve buna bağlı olarak sanat eğitiminin yaklaşık yüzyıllık serüveni içinde, kuramcıların da insanı göz ardı ederek, hümanist olmayan kuramlar geliştirdiklerini düşünmemiz olası değildir. Bu doğrultuda sanat eğitimi, doğal olarak eğitimde yeni ortaya atılan fikirlerden etkilenmekte ve model değişiklikleri gündeme gelmektedir.”

“Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da sizce bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkararak ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Gözlemleriniz nelerdir?” Şeklinde ifade edilmiştir. Yirmi altıncı alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 48 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 49’ da (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 48
(Öğretim Üyeleri)

“Modern anlamda ister, davranışsal ister bilişsel olsun, eğitimin ve buna bağlı olarak sanat eğitiminin yaklaşık yüzyıllık serüveni içinde, kuramcılarının da insanı göz ardı ederek hümanist olmayan kuramlar geliştirdiklerini düşünmemiz olası değildir. Bu doğrultuda sanat eğitimi, doğal olarak eğitimde yeni ortaya atılan fikirlerden etkilenmekte ve model değişiklikleri gündeme gelmektedir.”

Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da sizce bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkaran ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Gözlemlerinizi nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın model niteliği taşıması için nitelikli öğretim elemanları tarafından iyi anlaşılıp uygulanabilmesi	<p>“Taşımakta, ancak eğitim ve sanat eğitimi alanlarında yapılan birçok kongre ve sempozyumlarda, halen tartışılmakta olduğunu gözlemlediğim Yeniden Yapılandırma temelli sanat eğitimi programlarının sanırım, öncelikle öğretim elemanlarınca iyi anlaşılması gerekmektedir.”</p> <p>“Aslında vitrinde görülen bir model niteliği var. Ama içeri ne kadar dolu göreceğiz? Kuşkusuz nitelikli eğitimci sayısı ne kadar çok olursa, gelecekte her şey o kadar iyi olur.”</p> <p>“Destekler nitelikte...insan olgusunu daha ön plana çıkaran bir program, yeni bir model niteliği taşıyor. Ama dediğim gibi uygulamalarda farklılıklar oluyor.”</p> <p>“Siz birtakım programlar yaparsınız. İşte adı konmamış şeylerin adını koyarsınız. Sanat tarihi dersiniz, estetik dersiniz, eleştiri dersiniz, uygulama dersiniz ama, bu nasıl askerde hani zafer süngünün ucundaysa, burda da süngü yeterli öğretim elemanıdır. Öğretim elemanının yeterliliğinden kastım burada bu konu ile ilgili olarak, öğretim elemanının çağdaş, hümanist ve antiemperyalist bir konumda olması,</p>	4	30,76	6	35

Tablo 48
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da sizce bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkaran ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Gözlemlerinizi nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın model niteliği taşıması için nitelikli öğretim elemanları tarafından iyi anlaşılıp uygulanabilmesi	örneğin, iki resim hemen aklıma geliyor; Picasso nun "Guernica"sı, ve Goya nun "3 Mayıs Katliamı", diyelim o iki resimde, birbiriyle ilintili resimler Picasso' nun Guernica'sı İspanyol iç savaşında, faşistlerce bombalanan bir köyün dramını evrensel bir bayrak haline getirmiş, Goya'nın 3 mayıs katliamında da, Napolyon askerlerinin, İspanyol köylülerini katledişi veriliyor. Bunun öğrenciye şimdi bu sanat tarihsel donanımıyla, günlük gazeteyi eline aldığı zaman Felluce deki bir yaralı çocuk fotoğrafını gördüğü zaman bunların arasında bağlantı kuracak düzeyde olmalı hümanist açıdan. Sanat tarihi çünkü sadece ölüm kalım tarihlerini, belirten mezar taşları gibi değildir. O doğrudan doğruya hümanist, değişken hümanist ruhu, muhalefeti, yani o içinde yarışılan güçlere karşı da, insancıl muhalefeti veren bir bilinci göstermesi lazım. Biri günceldir, ne olduğunu biz ancak 70 deki olaylarla çözebiliriz. Geçmişle ilgili, her yönden hümanist bir bağlantı kuracak düzeyde olması lazım öğrencinin. Burada ben öğretmene, büyük rol düşüğünü düşünüyorum, bir defa hümanist doğrultuda olması lazım. Eğer bu bilinç kazandırılmazsa, ne kadar bir model niteliği taşırsa taşırsın, hiçbir yararı olmayacaktır."	4	30,76	6	35

Tablo 48
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da sizce bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkararak ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Gözlemlerinizi nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Taşınamamaktadır</u> Programın ortaya konuş biçiminin insancıl olmaması	“Ben öncelikle şu andaki öğretmen yetiştirme modelinin, ülkemize dayatılmış olması, ya da demin tartıştığımız konular nedeniyle, çok insancıl olduğu kanısında değilim. Ama ayrıca şunu da söylemek lazım, programlarda bu tür şeyler yazılabilir, ama bütün bunları, başka düzeyde tartışmamız lazım herhalde. Model olma özelliği taşıyor kanısında değilim ben, o yüzden diyorum, programları yazmak yetmiyor, aynı zamanda başka şeylerin de katılması lazım. Şöyle düşünün, bizde öğretmen yetiştirme modeli sık sık değişir. Bu örnek olabilecek bir model değil. Daha önceki modeller, acaba uygun muydu? Onlar gerçekten model alınabilir miydi? Hayır. Herhangi bir eğitim modelini sürgit, varlığını sürdürmesi mümkün değil, değişecek elbette. Ama her uygulanan model, gelişmeleri dikkate alarak kendini yenilemeli. İkide bir de kökten değişikliklerle, sarsıcı değişikliklerle, gelişmesi engellenirse, onun bir yığın içinden iyi model çıkarma şansı da olmaz. Böyle bir şans ortadan kaldırıldığı için, dışarıdan ısmarlama modeller alınmaya çalışılıyor. Dışarıdan alınan bu ısmarlama modelin de bizim bünyemize çok ta uygun olmadığı kanısındayım, bu yüzden de olumlu bir model sayılabileceği düşüncesinde değilim.”	6	46,15	21	31

Tablo 48
(Öğretim Üyeleri)

“Modern anlamda ister, davranışsal ister bilişsel olsun, eğitimin ve buna bağlı olarak sanat eğitiminin yaklaşık yüzyıllık serüveni içinde, kuramcılarının da insanı göz ardı ederek hümanist olmayan kuramlar geliştirdiklerini düşünmemiz olası değildir. Bu doğrultuda sanat eğitimi, doğal olarak eğitimde yeni ortaya atılan fikirlerden etkilenmekte ve model değişiklikleri gündeme gelmektedir.”

Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da sizce bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkaran ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Gözlemlerinizi nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın ortaya konuş biçiminin insancıl olmaması	<p>“Simdi her toplum kendi modelini yaratmalıdır. Yabancı topluluklara baktiginiz zaman, bayraksiz somurgesi olursunuz bir defa. Egitim sistemlerini siz kendi icinizde degil, disaridan siringa edilmiş sistemler olarak getirdiginizde, o sistemlere uygun insanlar olursunuz. Bu demektir ki, sanat eğitimi acisindan degil, baska turlu eğitim acisindan da. O zaman bir süre sonra, onlar olmak üzere yetistirilmiş bireyler yetistirmiyor muyuz? Sorusu gelmez mi? Bunun neresi humanist? Sanat en yuce varlik. Sanatin adi altında bize bunlar verilirken, siringa edilirken, biz kendi ozumuzu, bicimimizi, kendi model anlayisimizi ortaya koyamiyorsak, eksik taraflari budur. Buna orada da karsi ciktim; burada da karsi cikiyorum. O zaman ne kadar iyi bir model olursa olsun kabul etmiyorum.”</p> <p>“Gelecek için bence taşımıyor. Neden? Türkiye nin bütün bölgelerini düşünürseniz, bu bizim zenginliğimizdir. Niye ben, ille de Ege’de oturup Urfalı’nın gırtlığını taklit edeyim? Niye Ankara’da otursun, benim programımı yapsın?”</p>	6	46,15	21	31

Tablo 48
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da sizce bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkaran ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Gözlemlerinizi nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın ortaya konuş biçiminin insancıl olmaması	Ben biliyorum, ne imkanlarım var. Bu elimdeki imkanları, aşırı derecede her defasında zorluyarak, daha iyi, daha çok, daha iyi, daha çoğa götürmek istiyorum.”	6	46,15	21	31
Model niteliğinde değil, değişik bir yaklaşım olması	“Model demek belki biraz fazla iddialı olmak olur. Fazla idealist olur. Tam model olarak diyemeyiz ama, değişik bir yaklaşım. Şu anda milli eğitimde uygulanan sanat eğitimi veya özel anlamda resim eğitimi sistemi yanlış özellikler içeriyor. Çok yanlışlıkları, eksiklikleri var. Günümüz insanına yeterli gelmiyor ki zaten yeterli gelseydi şu anki durum, insanlarımızın halini görüyoruz, biliyoruz. Bu kadar olmazdı.”				
Programın eksik yönlerinin olması	“Bizim bölümün öğrenci profilini düşünürsek, eksik kalıyor. Daha önce konuştuğumuz bütün nedenlerden dolayı, onları karşılamıyor. Model niteliği taşıyor. Neden taşıyor? Alanıyla ilgili yetkin kılamiyorsa, bunu öğretmeyi bilmenin bir anlamı yok. Eksik hissediyorsa kendisini, bu eksikliğini evde kitap okuyarak, başka araştırmalar, kütüphane araştırmaları yaparak, tamamlayacağı bir alan değil bu. Hoca ve diğer öğrencilerle etkileşim halinde atölyede yeterince doycak, o ürünleri paylaşacak, o eleştiriler kendisine gelecek, kendisinin ne yaptığının bilincine varacak, o bilinçle daha özgün yapıtlar üretmeye başlayacak, ve kendisini mutlu edecek. Eğer bu mutluluk söz konusu değilse, bunu nasıl öğreteceğini bilmesi, onu mutlu etmiyor. “Bir tarihte burada öğrenci atölye derslerinden kalmış ve rastladığı hocaya resimlerini gösteriyor.				

Tablo 48
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da sizce bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkararak ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Gözlemlerinizi nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın eksik yönlerinin olması	Haksızlığa uğradığımı düşünüyorum. Ve beni de çağırdı, ben de bakıyorum çalışmalarına. 5 tane çalışma var, 5'i de birbirinden ayrı kurguya sahip. Arada zaten bir tutarlılık yok ve temel tasarım elemanları açısından büyük sorunlar var. Bu temel tasarım elemanları ile ilgili, ben kendisine işte şu lekeyi, şu kompozisyonu hatalı kurmuşsun....Renkle ilgili biçimle ilgili, kuramsal destekli gereken soruları sorduğumda, sadece soru sordum, resminde şu var mı? Bu var mı? Bunaldı ve bana yanıtı şu oldu; "Ben resim öğretmeni olacağım, ressam olmayacağım." Dedi. Benim ona yanıtım; "Sen öğrencilere eğer bir sanatçının resmini anlatacaksan, bunları bilmek zorundasın. İyi uygulayamayabilirsin, ama ne olduklarını bilmek zorundasın. Bunu biliyorsan öğretmen ol, bilmiyorsan bence öğretmen de olma. Sözün çok trajik" dedim. Bu yeterli miktarda açıklıyor aslında."	6	46,15	21	31
Programın yeterince anlatılamamış ve sorgulanmamış olması	"Bende eksik olan bir bilgilenmeyi söyleyeyim; çünkü YÖK'ün bu yeni yapılanma süreci sonunda, eğitim fakülteleri resim iş eğitimi ana bilim dallarındaki bu yeni yapılanma süreci, tam olarak bize izah edilmedi. Daha önce çalıştığım üniversitedeyken bu yeni yapılanmayla ilgili bir takım toplantılara çağrıldık, gittik. Bu Antakya daki bir toplantıda oldum ben sadece. Ve o toplantılarda bazı şeyleri uygulamalı olarak, gerektiğinde teorik olarak, tartışarak bir şeyler gösterildi ama bu yeni				

Tablo 48
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları da sizce bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkaran ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Gözlemlerinizi nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın yeterince anlatılamamış ve sorgulanmamış olması	yapılanmanın nasıl olabileceğiyle ilgili herhangi bir görüş alınmadı zaten. Dolayısıyla benim yeniden yapılanmayla ilgili çok detaylı bilgilerim yok. Ama mevcut sistem içerisindeki programı yaşayarak biliyorum..... Bence iyi sorgulanmadığı için, zaten iyi bir model olmadığı oradan çıkar. Çok iyi sorgulanmadığı için bir model olarak, önünüze geldi.”	6	46,15	21	31
<u>Taşımaktadır</u> Demokratik ve tartışmaya dayalı bir model olduğu için değişkenlikleri de içinde barındırması	“Şimdi bir defa şöyle bir şey var. Bir modelin amaçları, yapılanması ve ondan sonra bu amaçlara uygun olarak çıkacak ürünlerdeki kalite ile, yansıyacak kalite ile bu sonuç ölçülebilir. Ve örnek yapı olur. Şüphesiz burada dogma olarak hareket etmek tabii ki doğru değil. Ama bu sistemin dogma olmadığı kendi içinde tartışma dinamizmi olduğunda bir defa tartışmalı bir sistem, demokratik bir sistemdir. Tartışmaya dayalı bir eğitim sistemi olduğu için, kendi içinde değişkenlikleri zaten taşıyor demektir. Yani çağdaşlaşma çizgisinde bir şeyleri daima barındıracaktır. Ve çağdaş normlara daima uyma esnekliği olacaktır.”	3	23,07	10	40
Program geliştirmeye dayalı uzmanların hazırladığı bir çalışma niteliğinde olması	“Tabi şimdi program geliştirme bir uzmanlık işidir. Bugün siz 4 tane atölye hocasını, 3 tane kuramsal ders hocasını getirerek programı geliştiremezsiniz. Bu anlamda uzmanlaşmış olmak gerekir. Program geliştirmenin kendine özgü kaideleri vardır, kuralları vardır. Bir bilim dalıdır, program geliştirme. Dolayısıyla yapılacak çalışmaların program geliştirme				

Tablo 48
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da sizce bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkararak ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Gözlemlerinizi nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Program geliştirmeye dayalı uzmanların hazırladığı bir çalışma niteliğinde olması	Dolayısıyla yapılacak çalışmaların program geliştirme konusunda uzmanlaşmış kişiler tarafından yapılması gerekir. Diğerleri o kişilerin bilgi alacağı başvuru kaynakları olabilir. Ben kendi adıma söyleyeyim; benim alanım program geliştirmedir ve ben Yüksek Öğretim Kurulu'nda bu açıdan, çok rahatlıkla yapılan çalışmaları, kendi alanımda yapılmış çalışmalar olarak görmekteyim.”	3	23,07	10	40
Aksayan yönlerine karşın şu an ki durumuyla bir model niteliği taşıması	“Ben model niteliği taşımaktadır diyorum, ancak şunu da unutmamamız gerekiyor. Sanat eğitimi sürekli değişen ve gelişen bir alan bunun temel nedeni de, sanat gibi göreceli bir kavramın, eğitim gibi nesnel süreçlere dayalı bir kavramla, birleşmesinden kaynaklanıyor... sanat eğitiminin en önemli zorluğu bu. Çok göreceli olan bir kavramı, siz eğitim şekliyle vermeye çalışıyorsunuz, nesnelleştirmeye çalışıyorsunuz dolayısıyla, bunun çok farklı görüşlere sahip olabileceğine ve özellikle değişen dünyamızda, değişen teknolojik, sosyal yapılanmalar, politik yapılanmalar doğrultusunda yeni yeni şekiller alacağını, çünkü daha önceden işte bilgisayar yoktu, örneğin, bilgisayar teknolojisi gelişti, yarın öbür gün başka teknolojiler gelişecek. Çocuğu, genci etkileyebilecek ve eğitimde yararlanabileceğimiz teknolojiler olacaktır. Sanat eğitiminin bu anlamda her zaman önemli değişikliklere gebe olduğunu söylememiz mümkün. Yeni yeni yöntemler gelecektir ve bu süreç bitmeyecektir,				

Tablo 48
(Öğretim Üyeleri)

Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da sizce bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkararak ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Gözlemlerinizi nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Aksayan yönlerine karşın şu an ki durumuyla bir model niteliği taşıması	şu anki durumuyla kesinlikle bir model niteliğindedir. ...Aksaklıklarına rağmen. Ufak tefek aksaklıkları var değişmesi gereken, ama en önemli aksaklık birkere yaygınlaşması, bütün resim-iş eğitimi A.B.D. da öğretmen yetiştiren programlarda nitelikli olarak elemanların bulunması ve bu anlamda mezunlar vermemiz, bu mezunların çoğalması, resim-iş programlarının biran önce bu yapılmaya uygun hale getirilmesi, gerekiyor herşeyden önce. Ama eğitimde de demokratikleşme sürecinin, genel eğitim sistemimizde de bir an önce yaşanması gerekiyor.”	3	23,07	10	40

Tablo 48’ de görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin %30,76’ sı, programın model niteliği taşıması için, nitelikli öğretim elemanları tarafından, iyi anlaşılıp uygulanabilmesi gerekliliğini dile getirirken; %46,15’ i:

- Programın ortaya konuş biçiminin insancıl olmaması,
- Model niteliğinde değil, değişik bir yaklaşım olması,
- Programın eksik yönlerinin olması,
- Programın yeterince anlatılmamış ve sorgulanmamış olması

Kategorilerinde açıkça görüldüğü gibi, programın “model” niteliği taşımadığını ifade etmektedirler. Örneklem gurubunu oluşturan, öğretim üyelerinin, %23,07’ si:

- Demokratik ve tartışmaya dayalı bir model olduğu için değişkenlikleri de içinde barındırması,
- Program geliştirmeye dayalı uzmanların hazırladığı bir çalışma niteliğinde olması,
- Aksayan yönlerine karşın şu an ki durumuyla bir model niteliği taşıması,

Konusundaki görüşlerini dile getirerek, programın bir model niteliğinde olduğunu bildirmektedirler.

Tablo 49
(Öğrenciler)

“Modern anlamda ister davranışsal ister bilişsel olsun, eğitimin ve buna bağlı olarak sanat eğitiminin yaklaşık yüzyıllık serüveni içinde, kuramcılarının da insanı göz ardı ederek hümanist olmayan kuramlar geliştirdiklerini düşünmemiz olası değildir. Bu doğrultuda sanat eğitimi, doğal olarak eğitimde yeni ortaya atılan fikirlerden etkilenmekte ve model değişiklikleri gündeme gelmektedir.”

Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da sizce bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkararak ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Gözlemlerinizi nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Model olabilmesi için sanat ve eğitimin bir arada olması gereği	“Yeniden Yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarında öğrenciler olarak sezdiklerimizin başında, eğitim ile sanatı bir arada düşünmek olduğu söylenebilir.”	60	100	7	43
Model niteliği taşımaya karşın, öğretim elemanlarının uygulamalarına ve koşullara bağlı olması	“Evet aslında model olabilir. Ama uygulayan hocalara bağlı, koşullara bağlı. Bunlar olmayınca iyi model diyemeyiz.”				
Desen dersinin yalnızca temel sanat eğitimi dersi içinde verilmesinin yetersiz olması	“Daha çok boş vaktimizin kaldığını benzeri şekilde hissedebiliyorsunuz. Model değişikliğini. Ama bu küçük adımlarla olacak şey sonuçta. Yalnız bir sorun var, desen dersi ortada kalmış durumda ve bir şekilde o çıkartılmış. Temel sanat eğitimi dersi içinde gönüllü olarak veriliyor bize. Böyle yapılacağına, temel ders olan desen neden ana programa dahil edilmiyor? Orada bir pürüz çıkmış, desen dersi yok, bence o da olmalıydı.”				

Tablo 49
(Öğrenciler)

Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da sizce bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkaran ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Gözlemlerinizi nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Uygulanan modelin öğrenciye boş zaman sağlamasına karşın, öğrencilerin bu zamanı değerlendirebilecekleri koşulların yetersiz kalması	“Bu modelde derslerimiz az, vaktimiz çok ama bunu değerlendirebileceğimiz bir yeterli kütüphanemiz ile yok.” “Bence kredilerimizin azalması güzel ama, desen atölyesi ya da okul dışındaki sosyal tesisler, bunlar yeterli olmayınca, zamanımız boşa geçiyor.”	60	100	7	43
Model niteliği taşımamasına karşın, ülke koşullarıyla iyi uyum sağlamaması nedeniyle model olarak kabul edilememesi	“Model niteliği taşıyor gelecek için fakat, bence bu modeli ülkeler, sadece Türkiye için değil, kendi toplum özelliklerine göre değiştirmeliler. Yani entegrenin iyi yapılması lazım. İsteddiği kadar güzel model olursa olsun, benim toplumuma uymuyorsa, model değildir.”				

*Tablo 49'un soru başlığının çok uzun olması nedeniyle yukarıda kısaltılarak verilmiştir.

Tablo 49' da öğrenciler “Modern anlamda ister, davranışsal ister bilişsel olsun, eğitimin ve buna bağlı olarak sanat eğitiminin yaklaşık yüzyıllık serüveni içinde, kuramcılarının da insanı göz ardı ederek hümanist olmayan kuramlar geliştirdiklerini düşünmemiz olası değildir. Bu doğrultuda sanat eğitimi, doğal olarak eğitimde yeni ortaya atılan fikirlerden etkilenmekte ve model değişiklikleri gündeme gelmektedir.” Yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da sizce bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkaran ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır?” Alt problemine verdikleri yanıtları içeren kategoriler şunlardır:

- Model olabilmesi için sanat ve eğitimin bir arada olması gereği,
- Model niteliği taşımasına karşın, öğretim elemanlarının uygulamalarına ve koşullara bağlı olması,
- Desen dersinin yalnızca temel sanat eğitimi dersi içinde verilmesinin yetersiz olması,
- Uygulanan modelin öğrenciye boş zaman sağlamasına karşın, öğrencilerin bu zamanı değerlendirebilecekleri koşulların yetersiz kalması,
- Model niteliği taşımasına karşın, ülke koşullarıyla iyi uyum sağlamaması nedeniyle model olarak kabul edilememesi,

Tablo 49’ da görüldüğü gibi, programın sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkaran ve destekleyen bir model niteliği taşınamasına yönelik nedenler, öğrencilerin tamamının dile getirdiği ve daha önce de sıklıkla yinelenen:

1. Programın oluşum ve hazırlanma aşamasında alt yapının hazırlanmamasına bağlı olarak yetersiz koşulların varlığından oluşan olumsuzluklar,
2. Kuramsal dersler / öğretmenlik- formasyon dersleri ile sanat / alan-atölye dersleri arasındaki dengesizliğin getirdiği, özellikle “desen” derslerine yönelik yetersizlikler,

Bazı öğrencilere göre programın “model” niteliği taşımasına karşın,

3. Öğretim elemanlarının niteliğine bağlı olan yetersizlikler ve
4. Programın ülke koşullarıyla uyum sağlamamasının getirdiği sorunlar olarak ana başlık altında toplanmaktadır.

Önceki alt problemlerde açıklanan bu başlıklar, Tablo 48’ e araştırmamızın örneklemini oluşturan öğretim üyelerinin çoğunluğunun (%76,72’ ı) görüşleri tarafından da desteklenmekte ve öğretim üyelerinin sadece %23,07’ i programın “Sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkaran ve destekleyen bir model niteliği taşıdığı” görüşünü ortaya koymaktadırlar.

Aynı öğretim üyelerine (%23,07’ si) göre, programın model niteliği taşımasının nedenleri: “Demokratik ve tartışmaya dayalı bir model olduğu için değişkenlikleri de içinde barındırması” , “Program geliştirmeye dayalı uzmanların hazırladığı bir

çalışma niteliğinde olması” ve “Aksayan yönlerine karşın şu an ki durumuyla bir model niteliği taşıması”dır.

Ancak daha önce ortaya konan bulgular, program için öğretim elemanlarının desteğinin alınmadığını ortaya koymaktadır (Kavcar, 1999:276; Ataman,1998:270; Kaptan, 2001:81).

Konuya ilişkin akademik araştırmalardan biri de Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi’nde yapılmıştır. Araştırma sonuçlarından elde edilen bulgulara göre, eğitim fakültelerinin yeniden yapılanması sürecinde Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi’nde görev yapan öğretim üyelerinin büyük çoğunluğunun da (%85.18) diğer üniversitelerdeki pek çok öğretim üyesi gibi görüşlerinin alınmadığı anlaşılmaktadır. Araştırmayı yapan Sarıkaya (2003:92):

Eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma ile ilgili kararlara katılım sağlansaydı, olası sonuçlar tartışılırdı bu gün bu kararların benimsenmesi ve uygulaması bu kadar zor olmayacaktı.

Görüşünü dile getirmektedir. Yine “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma ve Öğretim Hedefleri” ne ilişkin akademik araştırma sonuçlarının ortaya koyduğu bilimsel bulgularda: “Yeniden Yapılanmanın uygulayıcıları olan öğretim elemanlarının görüşlerini almak üzere fakülte bazında toplantılar düzenlenmeli, önerilenler ışığında hareket edilmelidir.” Önerisi yer almaktadır (Turan Güllaç, 2003:180).

Dolayısıyla %23,07 oranında öğretim üyesinin dile getirdiği “Demokratik ve tartışmaya dayalı bir model olduğu için değışkenlikleri de içinde barındırması” savı, yukarıdaki bilimsel verilerin desteklediği, sistemin kendisinin demokratik bir anlayışa dayanarak hazırlanıp sunulmaması nedeniyle, özellikle insani değerlerin sorgulandığı bir modelin inandırıcılığına kanımızca gölge düşürmektedir.

Tablo 48’ de %23,07 oranında öğretim üyesinin dile getirdiği bir diğer konu, “Program geliştirmeye dayalı uzmanların hazırladığı bir çalışma niteliğinde olması”dır; oysa önceki alt problemlere ait bulguların değerlendirilmesinde de belirtildiği gibi, yeniden yapılanma modeline ve eğitim programlarına ilişkin yapılan çalışma ve akademik araştırmalara bakıldığında, yapılanların Türkiye koşullarını bilmeyen, uzmanlıkları bile tartışma konusu olan yabancılar tarafından hazırlanan, akademik kurullarda bile tartışılmadan, üniversitelerimizde çalışan öğretim elemanlarımızın

düşünceleri alınmadan hazırlandığı, tepeden inme bir biçimde ortaya çıktığı anlaşılmaktadır (Ataman, 1998:270 ; Kavcar, 1999:276 ; Sarıkaya, 2003:92).

Yine daha önce söz edildiği gibi, eğitim sisteminde, iyileştirme sürecinin sürdürülebilmesinde, mevcut nitelikteki kalitenin ve ileriye yönelik hedeflerin güvence altına alınmasında etkin sistemlerden biri “akreditasyon” dur. Yüksek öğretim kurumlarında akreditasyonla eğitim-öğretimin niteliğinin artırılması, güvence altına alınması ve hizmet sunduğu kesimlere kalite güvencenin verilmesi hedeflenmektedir (Tarhan, 2002:2). Dolayısıyla, Tablo 48’ de %23,07 oranında öğretim üyesinin dile getirdiği “Aksayan yönlerine karşın şu anki durumuyla bir model niteliği taşıması” ancak akreditasyonla mümkündür. Ancak halen akreditasyon çalışmalarının başlatılamaması aksayan pek çok yönün devam edeceğine işaret etmekte ve bu da kanımızca yeniden yapılanmanın model niteliği taşıması konusunu tartışılır kılmaktadır.

Uçan’ ın (2002: 20) yeniden yapılandırmaya ilişkin görüşleri de yukarıdaki değerlendirmeleri destekler nitelikte görünmektedir:

Sanat öğretmeni yetiştirmeye ilişkin mevcut yapılanma ve yapısal işleyiş Türkiye’nin sanat öğretmeni gereksinimini makul bir süre içinde karşılayabilir olmaktan çok uzaktır. Bunu açıkça görmeli ve bilmeli, durumun böyle olduğunu açıkça itiraf etmeli ve kabul etmeliyiz. Bu durumdan bir an önce kurtulmak için de kesin bir kararlılık içinde olmalıyız. Bu nedenle mevcut yetersizliği hızla gidermek ve aşmak için gerekli olan niteliksel ve niceliksel yapılanma hızla tasarlanıp gerçekleştirilmelidir.

4.27. Yirmi Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yirmi yedinci alt problemi “Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan; demokrasi, laiklik, kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi), sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşım gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimini nasıl etkiler?” Şeklinde ifade edilmiştir. Yirmi yedinci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 50 (Öğretim üyeleri) ve Tablo 51’ de (Öğrenciler) sunulmaktadır.

Tablo 50
(Öğretim Üyeleri)

Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan; Demokrasi, laiklik, kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi), sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşım gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimini nasıl etkiler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Olumsuz etkiler</u>	“Demokrasi adına memnunum. Öğrencilerle kardeş gibiyiz. Anadolu' da daha ileri, demokratik bir paylaşım var. Biz öğrencinin genel karakterine bakıyoruz. Not kaygımız yok. Çocuk davranıştan etkileniyor, bilgiden değil. Hocanın davranışı öğrenci üzerinde çok etkili. Öğrenci hocayı severse dersi de seviyor. Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerlerin dışarıdan hatta bölgelerarası değişimlerle bölüme getirilen farklı hocalarla daha olumlu ve yararlı olacağı kanısındayım.”	13	100	30	24
Bölgelerarası değişimlerle bölümlere getirilecek farklı öğretim elemanlarının bu değerlere katkı sağlayabilir olması	“Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içerisinde olmazsa olmaz bir gerçek demokrasidir. İnsan odaklı bir genel eğitimde olduğu gibi sanat eğitiminde de laikliğin, dinsizlik olarak değil de her ne dine sahip olursa olsun kişinin bir inanç hürriyeti ya da inanmama hürriyeti gibi bir yaklaşımla ele alınması ve tanımlanması gerekmektedir. Hele sanat gibi düşüncelerin özgürlük temelinde estetik kaygılarla dışı vurumu olan bir disiplinde laikliğin böyle anlaşılmasından başka bir seçenek de bulunmadığı düşüncesindeyim. Uygur dünya ülkelerinde de kanımca bundan başka bir yaklaşım rağbet görmese gerek.				
Doğru ve yeterli biçimde verilmeyen sanat eğitiminin toplumu ve bu değerler sistemini olumsuz etkilemesi					

Tablo 50

(Öğretim Üyeleri)

Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan; Demokrasi, laiklik, kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi), sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşım gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimi nasıl etkiler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Doğru ve yeterli biçimde verilmeyen sanat eğitiminin toplumu ve bu değerler sistemini olumsuz etkilemesi	Kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları sanatsal bir çalışmada ifade özgürlüğü temelinde özgün bir biçimde yansımayacaksa, sanat eğitiminin yapılmasına neden gereksinim duyulsun ki? Sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşım gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması da, kanımca yine sanat eğitiminin gereğince verilmeyişinden kaynaklanmaktadır. Sonuçta öğretici bireyler dediğimiz bireyler de, bu fakültelerden ve ilgili bölümlerden mezun olmaktadır. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarından mezun olan öğrencilere gelince, şayet bu öğrenciler; aşamalı bir eleştiri kültürü almış, sanatsal bir eseri hemen acele bir yaklaşımla yargılamadan betimleyip, çözümleyip, yorumlayıp ondan sonra yargılayan ve hangi estetik kurama göre bir sanat eseri olup olmadığına karar verebilme etliğini gösterebilen bireyler olarak yetiştirilebilirlerse, sözü edilen bu değerler hem sanat eğitimi etkiler hem de sanat eğitiminden etkilenir.”	13	100	30	24
Sanat eğitimcisinin yukarıda belirtilen değerler sistemine sahip olması gerekliliği	“Öncelikle bir takım derneklere, bir takım düşünce gruplarına bağlı olmaması, özgür olması lazım. Ben laiklikten, cumhuriyetten, özgürlükten yanayım. Hocanın bağnaz, bir takım tutucu fikirleri barındırmaması lazım kendi benliğinde.				

Tablo 50
(Öğretim Üyeleri)

Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan; Demokrasi, laiklik, kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi), sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşım gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimini nasıl etkiler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sanat eğitimcisinin yukarıda belirtilen değerler sistemine sahip olması gerekliliği	Çünkü sanat eğitimi demek, sanatçı demek, topluma yön veren, toplumu değiştiren, toplumu daha ileri düzeylere götürebilecek, yeniliklere açık, nitelikli fikirlere sahip insanlar demek. Bu nitelikte insanlar yetiştirmemiz lazım. Bu nedenle de sanatçı kimliği taşıması lazım eğitimcinin. Bütün bunların olmaması bir takım tabular yaratır, korkular yaratır, yasakları yaratır. Böylece de öğrencinin özgür düşünmesini engelleyebilir. Ve bu tamamen hocaya, uygulamasına bağlı. Genelde öğrenci ağırlıklı, özgür ve özgün bir ortamda böyle bir eğitim var.”	13	100	30	24
Sanat eğitiminin kendisini ancak yukarıda belirtilen değerler içinde var edebileceği	“Sanat eğitimini bence çok ciddi biçimde etkiliyor, çünkü, kendini özgür hissetmeyen birey, yaratıcı olamaz ya da sanatçı olamaz. Elbetteki sanatsal kalitede işler üretebilir ama, sanatçı olmak gerçekten kendini özgür hissetmek, özel bir yaşam biçimi oluşturmakla ilgili. Çünkü sanat yapmak, aynı zamanda yaşama biçimidir. Sanat yapısı bu yaşam biçiminin içinden ortaya çıkan, bir nesnenin üzerine geçirilen değerlerdir. Yani nesnelere biçim verilerek oluşturulan, bir etkinliktir. Bu anlamda da yeteri kadar kendini özgür hissetmeyen, yeteri kadar ifade konusunda, kendini anlatma konusunda, cesur davranamayan insanların, çok da başarılı olabileceklerini, sanatçı olma özelliği taşıyabileceklerini ben sanmıyorum. Onu olumsuz anlamda etkileyecektir.”				

Tablo 50
(Öğretim Üyeleri)

Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan; Demokrasi, laiklik, kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi), sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşım gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimini nasıl etkiler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Doğru biçimde verilmeyen sanat eğitiminin toplumsal bozulmalara neden olmasında sanat eğitimcisinin büyük rolü olması	“Bütün bunların olmaması olumsuz etkiler tabii, elbette bir toplum bireyler butunudur. O butun ne kadar çok butun olduğunu biliyorsa o kadar değerlidir. Toplum butun olduğunu bilmiyorsa suru toplumdan oteye gidemez. Yani her bir bireyin kendisini lider olarak yetistirmesi gerekir. O halde sanat, her bir bireyin kendisini bir lider olarak görebileceği sistemler zincirini oluşturur. Cunku sanat eğitimcisi de bu şekilde yetişirse, yarın sınıfa girdiginde bu anlayış içinde herkesin birer sanatçı olabileceği ama seçtikleri meslekte bunu uygulayabileceklerini hur iradesiyle gösterirlerse, birey ayakları yere sağlam basan, ifade özgürlüğü olan, her türlü soru sorgulayan ve bulucu bir nesil olur. Bulucu bir nesil de yaratıcılığı gerektirir. İşte bunu yapacak olan da sanat eğitimcisidir. Sanat eğitimcisi ne kadar özgür, ne kadar hur iradesiyle düşünebiliyorsa ve sınıfa girdiği zaman öğrencisine vucut diliyle dahi tiyatral bir mekan hazırlıyorsa; “Bakin, suraya elmayı koydum, elmanın resmini yapın.” Diyen eğitimci değil, o anda işlemiş olduğu konuyu tüm tiyatral yapısıyla ‘happening’ dediğimiz bir olay gibi sınıfın içine getirebiliyorsa; vucut diliyle, efektleriyle belki, o anda mizansenisiyle, kılık ve kıyafetiyle konuya uygun bir davranış sunabiliyorsa öğrencinin tüm dikkatini içine alacaktır..... Yaratıcılık doğrultusunda, bulucu taraflara doğru bireyi itmesi gerekecek.	13	100	30	24

Tablo 50

(Öğretim Üyeleri)

Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan; Demokrasi, laiklik, kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi), sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşım gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimi nasıl etkiler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Doğru biçimde verilmeyen sanat eğitiminin toplumsal bozulmalara neden olmasında sanat eğitimcisinin büyük rolü olması	<p>Kendi eksik kalırsa bu tür bireyleri nasıl yetistirebilir? Çünkü kendisi su anda mezun olduğunda emek olarak harcadığı öğrencinin ulkeye donusumu 30 sene sonra olacak, en erken 15 sene sonra olacak.”</p> <p>“Şöyle bir örnek verebilirim. Eğer hekim hatası olursa biliyorsunuz, son derece erken, gözle görülebiliyor. Teşhis edilebiliyor. Ve bu hata ölümcülse hele, o iş elinden alınabiliyor kişinin. Maalesef sanat eğitimcisinin işini yapıp yapamamasının sonuçları görülemediği için, net olarak, gözle görülmeyen aksaklıkları toplum da fark etmiyor zamanında. Böylece ne teşhis edilebiliyor ne onarılabiliyor. Ne zaman ki şikayet etmeye başlıyoruz, toplumun yüzeyselliğinden, ahlaki bozulmadan, insanlar arası ilişkideki yapaylıktan, samimiyetsizlikten, düzeysizlikten, duyarsızlıktan. Gerek kendisine, gerekse topluma verdiği değer konusunda büyük sorunlar göstermesinden anlıyoruz ki toplum bozulmuş. Ama çok geç anlıyoruz.”</p>	13	100	30	24
Belirtilen değerler sistemi içinde yetki ve sorumlulukların iyi algılanması gereği	<p>“Eğitimi üç ayakta ele aldığımız zaman bu üçlüde aksayan ve aksamayan yanlar var. Yani bazen eğitenlerden, bazen eğitilenler bazen eğitim yerleri. Bu üçlünün içinde bahsettiğimiz davranıştır bunlar.</p>				

Tablo 50

(Öğretim Üyeleri)

Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan; Demokrasi, laiklik, kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi), sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşım gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimi nasıl etkiler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Belirtilen değerler sistemi içinde yetki ve sorumlulukların iyi algılanması gereği	Laiklik, demokrasi, hoşgörü, anlayış paylaşım, bunlar bir insan davranışı. Bir sistemdir ama o sistemi, tavır olarak benimseyen bir davranış da vardır. Bu davranışı gösteren insanlar, olabildiği gibi, benim değerlerim daha iyidir diyenler de olacaktır. Dolayısıyla bu genel eğitim sistemi içerisinde ele alınacak bir şey. Sistem içerisinde hakikaten buna inanan bunu yapmaya çalışan insanlar vardır. Ama yapmayan da çok insan vardır. Bunun dışında sistem bazen insanları oraya zorlar. Siz o sistemi yönetenlerden değilseniz her zaman daha özgürlük istersiniz. Sistemin başına geçtiğiniz zaman bu kadar özgürlük size yeter diye düşünmeye başlıyorsunuz. Ve sistem sizi öyle yapıyor. Yani sistem sizi öyle bir insan haline getiriyor ki, kısıtlayıcı insan oluyorsunuz. Çünkü özgürlüğün tehlikeli sonuçlar doğurabileceği korkusuna kapıldırıyorlar sizi....ben başkalarına zarar verme noktasında mıyım? Değil miyim? Diye bir düşünmek gerekir. Yani sorumluluk ve yetkilerimizi iyi bilmemiz lazım diye düşünüyorum.”	13	100	30	24
Teokratik bir yapı kadar yetersiz ekonomik koşulların da eğitim sistemini olumsuz etkilemesi	“Bu söylediğiniz şeyler bir defa negatif, yani gelişmemiş olması negatifiği getirir. Bir yerde teokratik bir yapı içerir. Yani teokratik bir yapıya şartlandırılmış insanlar eğitime açık değillerdir.				

Tablo 50
(Öğretim Üyeleri)

Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan; Demokrasi, laiklik, kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi), sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşım gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimini nasıl etkiler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Teokratik bir yapı kadar yetersiz ekonomik koşulların da eğitim sistemini olumsuz etkilemesi	<p>Eğitime açık olmayanlar da yavaş eğitim alır. İnsan eğitime ne kadar açıksa ne kadar istekliyse o kadar iyidir. Bunun da gerekçesi ülkenin ekonomik koşullarıdır.”</p> <p>“Aslında bunlar bir eğitim amacı olması gereken şeyler. Nitekim, bizim eğitimimizin amacı da sonuçta bunları içermektedir, genel anlamda eğitim. Dolayısıyla onun bir parçası olan görsel sanatlar eğitiminin de böyle amaçları yüklenmesi elbetteki son derece doğaldır. Ama hiçbir zaman sınırlılıkları kaçırmamak gerekiyor yani çok yaygın bir eğitimden ziyade sınırlılıkları belirlenmiş, hedefi, amacı ve o hedefe yönelmek üzere oluşturulmuş programı olan eğitimde elbetteki bu tür, biraz önce saydığımız konuların yer almış olması gerekir. Aksini düşünmek zaten mümkün değil. Genel bir yeniden yapılanmaya ve bu yapılanma sonucundaki derslerde çok büyük bir değişiklik olmadığı için, ders tanımlamalarında ve içeriklerinde bunun aksine birşey yapılmıştır demek de mümkün değildir zaten, böyle bir çaba içine girilmiş olması da mümkün değil.”</p> <p>“Şimdi, tabii bu anlatılanlar Türkiye nin bir gerçeği, deminki başlıklarda verdiğim şeylerin, şu anda bunların ne kadarını sağlayabiliyoruz, ne kadarını uygulayabiliyoruz o çok tartışma konusu.</p>	13	100	30	24

Tablo 50
(Öğretim Üyeleri)

Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan; Demokrasi, laiklik, kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi), sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşım gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimini nasıl etkiler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Teokratik bir yapı kadar yetersiz ekonomik koşulların da eğitim sistemini olumsuz etkilemesi	<p>Burada bahsettiklerimizin çok azına ulaşabiliyoruz ama, bunun çok yönlü etkeni var. Türkiye nin ekonomik durumu önemli, sanat eğitime gelen, bizim alt yapımızı oluşturan öğrencilerin, milli eğitimde aldıkları sanat eğitimi ve milli eğitimin sanat eğitimine bakış açısı önemli. Bunları şu anda uygulayabiliyoruz demek zor. Bütün bunların olabilmesi ve o eğitimin verilebilmesi için altyapının hallolması ve iki tarafın da ekonomi dahil her konuda rahat olması lazım. Yani bu problemler çözülsün ki, bütün bunlar gerçekleşebilsin. Bu konuda epey sıkıntımız ve kat edilmesi gereken epey yol var.”</p> <p>“Burada aslında ben hemen günün gerçeğine değinmek istiyorum. Hani eğer öğrenci burada dini bir örgütün, ona sunduğu bir yurtta kalıyorsa, ya da ondan bir destekle okula gidip geliyorsa, onda burada hocanın söyleyeceği sözler boşlukta kalır. Veyahut ta öğrenci takiye yapmak zorunda kalır. Yani ona “hı, hı” der ama, onun yaşadığı ortam ayırdır. Bunda gerçekçi olmak lazım, burada o zaman eğer biz, sivil toplumsal örgütler de, dini örgütler kadar faydalı olamıyorsak, zorluk burada demektir. bunlar birbirlerine bağlı şeyler zaten. Eğer insan, kendi çabasıyla varolamıyorsa, özgürce yaşama şansı yoksa, ondan özgür düşünce beklenmez.”</p>	13	100	30	24

Tablo 50

(Öğretim Üyeleri)

Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan; Demokrasi, laiklik, kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi), sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşım gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimini nasıl etkiler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Atatürk'çü Laik Cumhuriyet değerlerinin sanatçı için gerekli olan özgür düşünce ortamını yaratması	“Bu gibi şeyler, her zaman kanunlarla, kurallarla olmaz. Şimdi Türkiye bir asra yakın zamandır, Atatürk'le birlikte laik cumhuriyet demişiz, hala bugün, maalesef ülkemizde örümcek kafalar var. Laikliği benimsemiyor. Aslında laiklik ideal bir sistemdir. Onun üzerine bir sistem ben düşünemiyorum, göremiyorum da. Olması gereken bir sistemdir de. Tabii ki biz laikliği ne kadar anlıyoruz şimdi laiklik, Fransızca bir kelime, sıradan bir vatandaşa sorsanız ilk cevabı size, işte dini devletten ayırma, aslında sadece bu değil, bunu içermiyor, laiklik demek; Örnek bir sistem demektir. Biz sanatta laik olmalıyız, devlette laik olmalıyız, cumhuriyette laik olmalıyız, milli eğitimde laik olmalıyız bütün alanlarda, hukuk ve adalette laik olmalıyız. Laik dediğimiz zaman sadece birşeyi kapsamıyor. Dolayısıyla, bu programla verilmez. Ben öğrenciye şunu söylüyorum. Micheal Safo , meşhur Fransız eleştirmen, bir cümlesi var, diyor ki; “ Bir sanat eseri geleceğin titreşimlerini taşıyorsa değerlidir.” Sanatçı geleceği görmeli nasıl geleceği görecektir? Bir defa hür düşünceyle olur.Hür çalışmayla olur, aklını özgürce kullanarak olur. Bağımlılıkla olmaz. Peki bunlar için ancak nasıl bir sistem insanı hür düşünceye sürükler? Ancak laik bir sistem insanı hür düşünceye sürükler. Onun dışında başka bir sistem özgür düşünceye götürmez insanı. Tabii ki biz bunun tamamını öğrencilerle paylaşıyoruz. Çünkü sanatçı ilerici bir insandır. İleriyi gören,	13	100	30	24

Tablo 50
(Öğretim Üyeleri)

Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan; Demokrasi, laiklik, kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi), sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşım gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimini nasıl etkiler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Atatürk'çü Laik Cumhuriyet değerlerinin sanatçı için gerekli olan özgür düşünce ortamını yaratması	alnında ışığı ilk hisseden insandır.” “Sanat eğitimini tabii ki olumsuz etkiler. Yani bu baskıcı bir anlayıştır, özgürlüklerin olmadığı yerde, sanat eğitimi kesinlikle olmaz, ancak bu program bu söylediğiniz değerlerin olumlu şekilde olması için, bir etkendir, temel oluşturmuştur, o ortamı yaratmaktadır.”	13	100	30	24

Tablo 50' de görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin tamamı (%100' ü), “Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan; demokrasi, laiklik, kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi), sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşım gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olmasının, sanat eğitimini olumsuz etkileyeceği görüşüne sahiptirler.

Öğretim üyelerinin görüşlerini belirten kategoriler şunlardır:

- Bölgelerarası değişimlerle bölümlere getirilecek farklı öğretim elemanlarının bu değerlere katkı sağlayabilir olması,
- Doğru ve yeterli biçimde verilmeyen sanat eğitiminin toplumu ve bu değerler sistemini olumsuz etkilemesi,
- Sanat eğitimcisinin yukarıda belirtilen değerler sistemine sahip olması gerekliliği,
- Sanat eğitiminin kendisini ancak yukarıda belirtilen değerler içinde var edebileceği,

- Doğru biçimde verilmeyen sanat eğitiminin toplumsal bozulmalara neden olmasında sanat eğitimcisinin büyük rolü olması,
- Belirtilen değerler sistemi içinde yetki ve sorumlulukların iyi algılanması gereği,
- Teokratik bir yapı kadar yetersiz ekonomik koşulların da eğitim sistemini olumsuz etkilemesi,
- Atatürk'çü, laik cumhuriyet değerlerinin, sanatçı için gerekli olan özgür düşünce ortamını yaratması.

Tablo 51
(Öğrenciler)

Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan;

Demokrasi

Laiklik

Kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi)

Sevgi, saygı

Hoşgörü

Paylaşım

gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimini nasıl etkiler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yukarıda sözü geçen değerlere özellikle öğretim elemanlarının sahip olması gereği	“Sözü edilen değerler bizce kesinlikle her bir öğretim elemanında aranması gereken nitelikler olarak kabul edilmelidir.”	60	100	5	38
Sözü geçen değerlerin öğretim elemanlarında bulunmamasının her koşulda öğrenciyi olumsuz biçimde etkileyecek olması	<p>“Öğretmenin, öğrenciyi davranışını biz burada nasıl görüyorsak, uygulamalarda yanlış bile bulsak, daha değişik bir şey bilmediğimiz için, uyguladığımız şey aynı olacak. Örneğin bir çalışmayı yaptırma şeklini nasıl öğrenirsek, ancak o şekilde uygulayabileceğimiz için, bu ilkeler içinde yer almayan bir tavır ne kadar reddetsek de bize geçecek, etkileneceğiz.”</p> <p>“Bizce kesinlikle olumsuz etkiler. Bugünün öğretici bireyleri, öğretmenler, yarını hazırlıyorlar. Tabii bu çok önemli.”</p> <p>“Bunları bize verebilecek nitelikte hocalarımızın olması gerekiyor ki, biz de bunları öğrencilerimize öğretebilelim. Bu bir bayrak yarışı.”</p>				

Tablo 51
(Öğrenciler)

Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan;
Demokrasi
Laiklik
Kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi)
Sevgi, saygı
Hoşgörü
Paylaşım
gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimini nasıl etkiler?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yukarıda sözü geçen değerler ve özellikle “laik” bir ortamda sağlanamadıkça sanatın da kendisini var edemeyecek olması	“Sanat diye birşey olmaz ki o zaman. Bir kere laiklik olmadığı zaman sanat kesinlikle olmaz bir ülkede. Toplumun değer yargıları açısından da söylüyorum, toplumun değer yargıları, bakış açısı, toplumun kafası değişmiyor ki. Ya da çok zor değişiyor. Eğitim de bu anlamda sekteye uğruyor... kesinlikle sanat diye birşey olmaz. Olmuyor da diyebiliriz.”	60	100	5	38

Tablo 51’ de öğrencilerin tamamı (%100’ ü) “Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan; demokrasi, laiklik, kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi), sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşım, gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimini nasıl etkiler?” Alt problemine şu kategorilerle yanıtlamaktadırlar:

- Yukarıda sözü geçen değerlere özellikle öğretim elemanlarının sahip olması gereği,
- Sözü geçen değerlerin öğretim elemanlarında bulunmamasının her koşulda öğrenciyi olumsuz biçimde etkileyecek olması,
- Yukarıda sözü geçen değerler ve özellikle “laik” bir ortam sağlanamadıkça sanatın da kendisini var edemeyecek olması.

Görüldüğü gibi öğrenciler hümanizmi içinde barındıran değerler sisteminin olması gerektiğine inanmakta ve bu değerlerin kendilerini yetiştiren sanat eğitimcileri tarafından da benimsenmesi gerektiğine dikkat çekmektedirler. Öğrencilere göre bu değerlerin eğitim sisteminde var olmaması, bugünün eğitimcilerinden yarına gelecek nesilleri olumsuz yönde etkileyebilecektir. Aynı zamanda öğrencilerin dile getirdiği gibi bu değerlerin var olmadığı bir ortamda sanatın varlığından da söz etmek olası değildir.

Tablo 50' de de açıkça görüldüğü gibi öğretim üyelerinin tamamı (%100' ü) bu değerlerin mutlaka olması gerektiğini savunmakta ve bu anlamda öğrencilerin görüşlerini desteklemektedirler.

Öğretim üyeleri doğru ya da yeterli biçimde verilmeyen sanat eğitiminin toplumu ve bu değerler sistemini olumsuz etkilemesinin kaçınılmaz olduğunu belirtirken, bu konuda sanat eğitimcilerine düşen görevin altını çizmektedirler. Öğretim üyelerine göre sanat kendisini ancak Atatürk' çü laik cumhuriyet düzeninin sağlayacağı bir ortamda var edebilecektir.

Araştırmamızın örneklemini oluşturan öğretim üyeleri ve öğrencilerin dile getirdiği gibi yukarıda vurgulanan hümanist değerlerin bulunduğu bir ortamın sanat eğitimi için gerekliliği kuşkusuz yadsınamaz. İnsancıl yaklaşımın öngördüğü temel ilkeler dikkate alınarak, daha çağdaş, daha demokratik ve laik, daha bilimsel ve "insani eğitim" sistemlerinin, içerikleri kapsamlı yeni projelerle zenginleştirilmiş modellere temel oluşturması, bir insana hakkı olan değerlerin verilmesini sağlayacaktır. Dolayısıyla insanın yaratıcılığını gerçekleştirilebileceği koşulları sağlayacak bir toplum düzeni ideali de, bu düşüncenin bir sonucu olacaktır.

Aynı doğrultuda "İnsan olmak için medeniyetin emir ve talep ettiğini yapmak yeterlidir." Diyen Atatürk (Fethi Naci; Sezen, 1997: s.312'deki alıntı) bu medeniyeti, insanlık birliği ve bütünlüğü, belli bir kültür ve zihniyet yapısının dünyaya hakimiyeti olarak değil; refahta, vasıtaları birlikte kullanmakta, iktidar usulünde, demokraside, hürriyette, ilim ve teknolojiye bir beraberlik şeklinde anlamaktadır (Sezen, 1997:312).

Böyle bir idealde, çağdaş sanat eğitimi bireylerin, toplumların ve insanlığın bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sezışsel davranışlarıyla birer bütün halinde en uygun ve ileri düzeyde yetişmelerini amaçlar. Sanat eğitimiyle bireylerin davranışlarında

oluşan değişme, dönüşme, gelişme ve yetkinleşmeler toplumu ve giderek insanlığı; insanlık ve toplumdaki değişme, dönüşme, gelişme ve yetkinleşmeler de bireyleri etkiler.

Birey ile doğal, toplumsal ve kültürel çevresi, o arada özellikle sanatsal çevresi arasındaki ilişki (leşim), iletişim ve etkileşim daha sağlıklı, daha düzenli, daha etkili ve daha verimli olur. Böyle bir ilişki (leşim), iletişim ve etkileşime herkes gereksinim duyar. Uçan' a (2002: 4) göre: “Bu nedendir ki sanat eğitimi herkes için bir haktır. Herkesin “sanat eğitimi alma hakkı” vardır. Sanat eğitimi hakkı herkes için öngörülen “temel insan hakları” ndan biri olan “eğitim hakkı” içinde çok önemli ve anlamlı bir yer tutar.”

Bu noktada özellikle birey ile toplum arasındaki iletişimi sağlayan sanat eğitimcisinin kuşkusuz sanatçı niteliği taşıması önemlidir. Gençaydın (2002:27-28) bu önemi vurgulamakta ve sanatçı-öğretmen olarak nitelendirdiği bu kimliğin tanımını şöyle yapmaktadır:

Sanat eğitiminde sanatçı öğretmen tipi ne anlama gelmektedir? Öncelikle sanat eğitimcisi yaratıcı güçlerin dışavurumu anlamına gelen özgürleştirme; dolayısıyla da demokratikleştirme eğitiminin kendisidir. Yaratma eylemi olan sanat aynı zamanda kişilik ve bilinç eğitimi olduğu kadar bir bilgi edinme yoludur. Sanatçılar, deneyimlerinden düşünceyi öğrenirler, amatörler ise alışkanlıklar kazanırlar. Nietzsche'nin dediği gibi “alışkanlıklar elimizi daha becerikli, aklımızı ise daha beceriksiz yapar”. Bu nedenle, bir sanat eğitimcisinin; özgür, demokratik düşünce, uyanık bilinç sahibi, sağlam kişilikli ve yaratıcılığın gururunu ve hazzını yaşayan, sanatsal deneyimler yoluyla bilgilenmiş; sanatın sorunlarını ve yaratma duygusuna yaşayarak varan biri, yani sanatçı olması gerekir.

Ancak sanattan, sanat eğitiminden ve eğitim hakkından söz edebilmek için demokrasinin olması kaçınılmazdır. Çünkü demokrasi kavramının gelişip derinleşmesi, ekonomik ve sosyal yaklaşımları etkilemektedir. Dolayısıyla artık öğretmenler toplumsal ve ekonomik gelişmeleri yakından izleyen ve onun gereklerini öğrencilere hatta topluma doğrudan aktaran kişiler olmak durumundadırlar (Akkutay, 2005:73-74). Üstelik sanat ve demokrasiyi besleyen değerler aynıdır. Öyle ki, demokrasinin olabilmesi için de bireyselleşmenin ve özgürleşmenin olması gerekmektedir. Bireylerin sorumlu, kültürlü ve aydın olmaları gerekmektedir (Turgut, 2002:13-16).

Korkut' un (2002:107-108) değerlendirmesine göre de:

Demokratik rejimde, düşünebilen, sorgulayabilen, karar verebilen kişiler yetiştirilmesi esastır. Bunun için de; okulda öğretmen, bilgi aktarma rolünden çok öğrencinin düşünme ve araştırma yeteneğini geliştirir. Demokratik eğitimde birey, yalnız kendi bildiği, kendi düşündüğü şeyin doğru olmayabileceğini anlar, böylece: “Benim bilmediğim, görmediğim durumlar olabilir” şeklinde bir ihtiyatlılık gösterir. Otoriter rejimlerde, öğretmen tarafından belli değer yargılarının kesin doğrular olarak öğrenciye empoze edilmesine karşın, demokratik rejimlerde geçici doğrular söz konusudur. İnsanın, özgürlük ortamı içinde düşünmesi, yargıda bulunması, yaratıcı yeteneklerini kullanması, sonuç olarak bütün seçenekleri test ederek, doğru bilgiyi elde etmesi, demokrasi ile sağlanabilir.

Bu nedenle toplumu bilinçlendirecek kültürlü ve sanatçı nitelikli sanat eğitimcilerinin varlığına da bugün dünden daha çok gereksinim vardır.

Bu noktada öğrencilerin kaygılarına katılmamak olası değildir.

Turgut’ un (2002:13-16) ülkemizdeki demokrasiyi değerlendiren aşağıdaki ifadeleri bu kaygıları desteklemektedir:

Cumhuriyet demokrasi ile doldurulamadı. Oysa demokrasi cumhuriyetin gıdası ve ruhudur. İkinci olarak demokrasilerde kurumların bir geleneğinin oluşması ve çok güçlü olmaları gerekmektedir. Yoksa her gelen hükümet kurumları istediği gibi değiştirir. Böylece kurumlar siyasi partilerin oyuncağı olmuş olur. Ve bir dejenerasyon ve kriz başlar. Türkiye’deki krizlerin en büyük nedeni budur. Kurumlar oturmamış ve güçlü değiller. Örneğin eğitim kurumu. Bırakın hükümetlerin değişmesiyle, bakanların değişmesiyle birlikte alt üst olmaktadır. Her bakan siyasi görüşüne göre eğitim sistemiyle rahatça oynayabilmektedir. Üçüncü olarak demokrasinin yerleşebilmesi için halkın kültürlü, bilinçli, sorumlu ve reşid olması gerekmektedir. bakımdan çok ilginçtir, insan hakları, düşünce özgürlüğü ve barış sık sık tehlikeye düşmüştür.

Demokrasi için bir başka özellik değerler konusudur. Değerler olmayınca demokrasi yaşayamaz. Ama bu değerleri yüklenmiş olan aydınların etiksel ve ahlaksal normlara sahip olmaları gerekmektedir. Demokrasilerde en büyük değer özgürlüktür. Özgür iradeye dayalı bir özgürlük. Adalet, erdemlik, hoşgörülük, dürüstlük, tarafsızlık demokrasinin diğer önemli değerleridir. Fakat bu değerlerin yaşayabilmesi ve geçerli olabilmesi için iyi bir aydın tipine ihtiyaç vardır. Bu aydın tipini Türkiye’de pek göremiyorum. Dolayısıyla bu değerleri üstlenecek kimseler yok... Değerler her zaman tehlikededir. Dolayısıyla demokrasi tehlikededir.

En başta eğitim kurumu tehlikededir. Türk eğitim sistemi, yani insan yetiştirme düzenimiz hiç bir zaman demokratik olamamıştır. Yalnız ilk ve orta öğretim değil, üniversiteler bile... Yönetimler demokratik değil, öğrenciler yönetime ve derslere katılmamakta ve istediklerini tartışmamaktadırlar. Sorgulamalı aktif ve araştırmaya dayalı bir yöntem izliyamemektedirler. Diğer kurumlar anti demokratik olurken elbette eğitimdeki demokratiklikten söz edemeyiz. Bu bir birikim ve kültür sorunudur. Aile, okul ve çevre demokratik değil. Anne, baba, öğretmenler ve yönetimdekiler demokratik değil. Bütün bunların arasında demokratik öğrencilerin yetişmesi mümkün değildir. Ne zaman ki ülke genelinde demokratikleşirsek ve gerçek demokrasiye kavuşursak o zaman işler düzelebilir. Bu yalnız eğitimin sorunu olmayıp, bütün kurumların sorunudur.

Yukarıdaki tablo ne yazık ki cumhuriyetin aydınlattığı Türkiye için çok parlak görünmemektedir. Ancak karamsar olmak da kanımızca doğru değildir. Atatürk'ün öngörüsüyle bugünün uyarısını Türk Ulusu'na çok önceden yapmaktadır: "...Memleketin dahilinde iktidara sahip olanlar, gaffet ve dalalet ve hatta hıyanet içinde bulunabilir. Hatta bu iktidar sahipleri şahsi menfaatlerini müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler..."

Bugünkü bunalımdan çıkabilmek için Atatürk'ün düşüncesine baş vurmak zorunluluğu vardır. Yeni Atatürkçü kuşakları yetiştirme gereği vardır (Sinanoğlu, 1988:X). Atatürk'ün "akla, çağa uygun bir yaşam", "akla dayanmayan geleneklerin atılması", "ilerleme yolu", "bilgisizliğin giderilmesi" düşünceleri kuramsal bölümde de açıklandığı gibi aydınlanma çağına özgü düşüncelerdir (Temiz, 2001:192). Atatürk, Türkiye'nin geleceğinin öğretmenlerin bilgisine, becerisine ve kişiliğine bağlı olduğunu çok iyi bilmektedir. O uygar, özgür ve bağımsız bir devletin yaratılmasında en büyük görevin öğretmenlere düştüğünü söyleyerek, "Gerçek zaferi siz kazanacak ve sürdüreceksiniz. Ben ve arkadaşlarım sizi inançla izleyeceğiz. Sizin karşılaştığınız tüm engelleri kaldıracacağız." demiştir (Temiz,2001:8).

Atatürk'ün işaret ettiği gibi, toplumların kalkınmasında, itici güç olan insanın eğitimi ve yaratıcı güçlerinin ortaya çıkarılması en önemli etkidir kuşkusuz. Bu nedenle endüstri ve bilim araştırmalarına yapılan yatırımların verimliliği ancak nitelikli, yani yaratıcı, ekonomik, politik, kültürel kısaca ülke sorunlarına karşı duyarlı işgücü ile sağlanabilir. Sonuçta, insanın, eğitime ve kültürel gelişimine yapılan yatırımın, endüstri, bilim ve teknoloji alanlarına yapılan yatırımlardan daha az önemli olmadığına inanılması gerekir. Bir duygu ve akıl varlığı olan insanın sadece akıl yönünün geliştirilmesi onun tam insan olabilmesi için yeterli değildir. Duygu değerlerine de gereksinimi vardır. Yani ruhsal doyum da önemli olduğu için duyarlılığın geliştirilmesi gerekir. İnsanın giderek çoraklaştığı ve katılaştığı gerçeği çağımızın önemli sorunlarından biri olarak kabul edilmektedir: Schweitzer (Gençaydın, 2002:s.29'daki alıntı) "Modern insanın içine itildiği ilişkiler bütünü onu küçültmüş ve ruhsal açıdan zedelemiş olduğu için, kültür yeteneği de azalmıştır." Demektedir.

Üstelik günümüzde, özellikle ülkemizde ne yazık ki "sanat eğitimi" ihmal edilmektedir. Gençaydın' a (2002:29) göre:

Sanat duyuşsal algıya dayandırılmakta, duyuşsal algı ise küçümsenmektedir. Çünkü sanat, güya düşünmeyi gerektirmez” miş. Bu yanılığı eğitim politikasına yansımakta, eğitimcinin ikinci plana itilmesine neden olmaktadır. Her şeyin sayısal değerlere endekslenmesi, öğretmenlik mesleğinin gençler arasında çekici olmaması sonucunu doğurmakta, “hiç olmazsa öğretmen olayım” düşüncesini yaratmaktadır. Bu durum, sanat eğitimcisi ve sanatçı yetiştirme konusunda ise, hiçbir yere giremeyen üniversite öğrencilerinin, birkaç haftalık derme çatma desen kurslarından sonra özel yetenek sınavlarına başvurmak suretiyle kapağı eğitim fakülteleri ya da Güzel sanatlar fakültelerine atma anlayışı getirmektedir. Bu durum da niteliksiz sanat eğitimcisi yetişmesi sonucunu doğurmaktadır.

Sosyolog E.Durkheim’ ın deyişii ile “Sanatın bir de ahlaki yönü vardır ki, hiçbir şey onunla yarışamaz.” Duyguları, estetik değerlerin hazzıyla beslenen insanın etik değerlerden uzaklaşması olanaksızdır ve kötülük düşünemez. Toplumsal çöküntünün temelinde duyarsızlık yatmaktadır. Duyarlılığın kazandırılmasının en ekonomik ve kestirme yolu duyguların hazla beslenmesi anlamına gelen sanat eğitimidir. Bu anlamda “bilgisiz toplumlar cahil ama duyarsız toplumlar barbardır.” (Gençaydın, 2002:29).

Turgut, (2002:16) içinde yaratıcılığı barındıran çağdaş bir eğitimi şöyle nitelendirmektedir: “Özgürleşme, yaratıcı gücü geliştirme, yaratıcılık ancak demokratikleşmeyle olur. Kitapların üstüne çıkma, hayal kurma ancak demokratik eğitimle olur. Nitelikli, çağdaş, modern eğitim buna derler.”

Bu nedendir ki, özlemi duyulan demokratik bir eğitime, dolayısıyla nitelikli bir sanat eğitimine ortam sağlayacak olan insani değerlerin sevgi, saygı, hoşgörü, paylaşımın var olduğu laik Türkiye Cumhuriyeti’ ne sahip çıkmak ve Atatürk’ ün gençliğe olan inancını vurgulayan aşğıdaki söylemini öğrencilerimize hatırlatmak bugün biz eğitimcilerin en büyük sorumluluğu olmalıdır.

“Gençler, cesaretimizi güçlendiren ve sürdüren sizsiniz. Siz almakta olduğunuz eğitim ve kültür ile insanlık erdemlerinin, vatan sevgisinin, düşünce özgürlüğünün en değerli sembolü olacaksınız.” (Buzluk, 1997: 9).

Bilindiği gibi, batı dünyası, bellek eğitimi yapan dogmatik ortaçağ karanlığından, ancak “us” un işletilmesine ve değerlendirilmesine dayanan bir “uşçulukla” kurtulmuş, aydınlığa çıkmış ve “çağdaş uygarlık” düzeyine ulaşmıştır. Batı dünyası bu süreci yaşarken Osmanlı İmparatorluğu’nda “Medrese”, giderek canlılığını ve gelişme gücünü yitirmiş, dogmacı kafaların olduğu salt dinsel okul durumuna dönüşmüştür. Bunun sonucu olarak da, Osmanlı İmparatorluğu, usçu Avrupa karşısında Viyana kapılarından ters yüz dönerek gerilemeye başlamıştır. Tanzimat, usçu kafaların önemini kavramış, devletin kurtuluşunu bunda

görmüş, bu yolda birtakım önlemler almıştır; ancak, dinsel eğitimin yaşamasına göz yummak zorunda da kalmıştır. Bu tutum, usçu Avrupa karşısında Osmanlı İmparatorluğu'nun Ankara kapılarına dek ilerlemesine yol açmıştır. Öyleyse, salt usçu bir eğitim ve öğretim, bir ulusal savunma ve bağımsızlık gereğidir.

Atatürk, işte bu gerçeği görmüş, cumhuriyetten hemen sonra, 3 Mart 1340 (1924)' te ilk iş olarak, Eğitim Birliği Yasası' nı çıkartmış; dinsel okulları büsbütün kaldırmıştır Erişen, 1980:292).

Tanilli' ye (1996:92) göre:

Laikliğin geçerli olmadığı bir İslam toplumunda demokrasi rafta kalır: laik eğitimin bulunmadığı bir toplum düzeninde de inanç özgürlüğü yoktur. Çağımızın gerçekleridir bunlar. Öyle olduğu için de, ülkemizde gerçek demokratlıkla laik devlet, giderek laik eğitim adına mücadele içindedir; biri, ötekini tamamlar. Türkiye'nin aydınlık yarınları işte bu mücadeleden doğacaktır.

Ateş' in (1996:147-150) bu doğrultuda cumhuriyetimize yönelik aşağıdaki değerlendirmeleri kanımızca son derece önem taşır niteliktedir:

Mustafa Kemal, 29 Ekim 1923'te cumhuriyet ilan edildikten ve ilk cumhurbaşkanı olarak TBMM tarafından seçildikten sonra yaptığı teşekkür konuşmasını şöyle noktalamaktadır: "...Türkiye Cumhuriyeti mesut, muzaffer ve muvaffak olacaktır..."

Acaba bu öngörü, fazla iyimser bir öngörü müydü? Acaba Türkiye Cumhuriyeti gerçekten "mesut", "muzaffer" ve "muvaffak" oldu mu?

Evet. Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili bu öngörü (belki de umut) gerçekleşmiştir, doğru çıkmıştır. İnançlı bazı Atatürkçüleri karamsarlığın derin kuyularında boğan kimi gelişmelere, Türkiye'nin sosyo-kültürel birikimini bilmeyen araştırmacıların yaptıkları kimi karşılaştırmalara; tüm cumhuriyet tarihimiz boyunca görmeye hiç alışkın olmadığımız ve beklemediğimiz kimi görüntülere karşın Türkiye Cumhuriyeti mesut, muzaffer ve muvaffak olmuştur.

"...Cumhuriyeti nasıl muvaffak olmuş sayarsın" sorusunun sorulacağını biliyorum. Cumhuriyet muvaffak ve muzaffer olmuştur, çünkü devletin en üst makamlarına kadar gelebilmelerine karşın, ne Atatürk'e dil uzatabilmektedirler ne de laik cumhuriyete. İçleri kan ağlasa da 10 Kasım'larda Atatürk'ün huzurunda eğilmekte; yüreklerinden lanetler de okusalar, 29 Ekim'lerde cumhuriyete bağlılık nutukları çekmek zorunda kalmaktadırlar.

Çünkü herkesten iyi bilmektedirler ki belirli dengelerin istismarı ve kimi çevrelerin geçici bir basiretsizliği ile buralara gelmişlerdir ve ne kadar güçlü görünürlerse görünsünler, aslında ciddi bir güçleri yoktur.

Çünkü bilmektedirler ki; Türk halkı "vatandaş" olmanın, kaderini ilgilendirecek kararların alınmasına "katılımın" nimetlerini çok tatmıştır ve bundan kolay kolay vazgeçmez. Egemenlik hakkını hiç kimseye, hele şu ya da bu tarikata asla devretmez.

Çünkü bilmektedirler ki; şimdi sessiz bile dursa, karşılarında sayısal olarak ve etkinlik açısından 1920'lerin Türkiye'siyle karşılaştırılmayacak kadar güçlenmiş ve bilenmiş "cumhuriyetçi ve devrimci kuşaklar" vardır.

Çünkü bilmekte ve yaşamaktadırlar ki “tarihin tekerlerini geriye çevirmeye” güçleri yetmemektedir. Cumhuriyet ve onun getirdiği özgürlük ortamı, kendileri için de bir yaşam güvencesidir.

Cumhuriyet 1870’lerde atılan tohumların 1920’lerde filizlenmesiydi. 1990’larda ise balta işlemez bir orman vardır.

4.28. Yirmi Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yirmi sekizinci alt problemi “İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?” Şeklinde ifade edilmiş, aynı soru öğrencilere “Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?” Sorusuyla birlikte yöneltilmiştir. Yirmi sekizinci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 52 (Öğretim Üyeleri) ve Tablo 53’ de (Öğrenciler) sunulmaktadır. Tablo 52-53-54’ ün bulguları aynı alt problemleri içerdiğinden Tablo 54’ den sonra değerlendirilmektedir.

Tablo 52
(Öğretim Üyeleri)

İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Yeterli olmaması</u> Konunun bilimsel araştırmalar da dahil olmak üzere, önemle üzerinde durulması gereği	“Asla yeterli değildir, çünkü insanlık tarihi, insanı merkez almayan, ona önem vermeyen, dikkate almayan hiçbir sistemin, uygarlığın sürekli bir ömrünün olmadığını gösteren yığınla örneklerle doludur. Bu konunun değil genel bir araştırması, sadece bir ayrıntısının bile doktora düzeyinde bilimsel araştırmalara konu olabilecek bol materyallere ve büyük öneme sahip olduğu söylenebilir.”	9	69,23	13	17
Türkiye’de ekonomi dahil koşulların yetersizliği ve öğretim elemanlarıyla, öğrencilerin kendilerini yenileyemiyor olması	“Şimdi, tabii bu anlatılanlar Türkiye nin bir gerçeği, deminki başlıklarda verdiğiniz şeylerin, şu anda ne kadarını sağlayabiliyoruz, ne kadarını uygulayabiliyoruz? O çok tartışma konusu. Burada bahsettiklerimizin çok azına ulaşabiliyoruz ama bunun çok yönlü etkeni var. Türkiye’ nin ekonomik durumu önemli, sanat eğitime gelen, bizim alt yapımızı oluşturan öğrencilerin, milli eğitimde aldıkları sanat eğitimi ve milli eğitimin sanat eğitime bakış açısı önemli. Bunları şu anda uygulayabiliyoruz demek zor. Bütün bunların olabilmesi ve o eğitimin verilebilmesi için alt yapının hallolması ve iki tarafın da ekonomi dahil her konuda rahat olması lazım. Yani bu problemler çözülsün ki bütün bunlar gerçekleşebilsin. Bu konuda epey sıkıntımız ve kat edilmesi gereken epey yol var.”				

Tablo 52
(Öğretim Üyeleri)

İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Türkiye’de ekonomi dahil koşulların yetersizliği ve öğretim elemanlarıyla öğrencilerin kendilerini yenileyemiyor olması	<p>“Öğrencilerin herşeyden önce maddiyat problemleri var. Kamu personeli sınavında 75-80 alıp kimse öğretmen olamıyor.100 öğrencide 1 i öğretmen oldu. Öğrencinin de, öğretmenin de maddi kaygıları giderilebilmeli ki, parası olacak, gezecek, görüşecek. Biz öğrenciyi sıkı seçiyorsak, öğretmeni de sıkı seçmeliyiz. Kaliteli, proje üretecek elemanlar olmalı ki katkı sağlayabilsin. Sistem değil, kabahat çok okumayıp kendini yenilemeyen öğretmen ve öğrencide. Kendini yenileyebilmeli ve içselleştirebilmeli. Bu çok önemli kendi yaşantısında empati kuramıyorsa bir şey yapamaz.”</p> <p>“Birşey eksik ülkemizde, mezun olup, artık ben öğretmenliğimi nasıl geliştiririm, daha iyi öğretmen nasıl olabilirim? Düşüncesi pek zayıf. Dolayısıyla, öğretmenlerin, tabii hepsini kastetmiyorum. Tenzih ederim. Çoğu okumuyor. Mesleği ile ilgili dahi çalışmaları pek olmuyor. Ha bir çoğuda demin öğrenciden bahsettiniz, şimdi, malesef ülkemizin ekonomik meseleleri de insanı sanattan uzaklaştırıyor. Öğrencinin karnı açsa ben o insana nasıl resim yaptırırım? Öğrencilere ben diyorum ki yemek yemeyin, kitap alın. Ama aç insan da kitap alamaz ki. Boya alamayan öğrencim var. Hem de çok sayıda.</p>	9	69,23	13	17

Tablo 52
(Öğretim Üyeleri)

İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Türkiye’de ekonomi dahil koşulların yetersizliği ve öğretim elemanlarıyla öğrencilerin kendilerini yenileyemiyor olması	Keşke öyle bir sistem olsa, bu mesleklerde okuyanlara, en azından okul malzemeleri, belli bir yerlerden temin edilse, devlet mi verir, sponsorlar mı verir?” “Türkiye genelinde baktığımız zaman çok olumsuz şartlar var. Yani programda dikkate alınmış ama, bizim ülkemizin koşullarından dolayı böyle. Bu kadar bölümün açılması çok anlamsız, anlamlı olan tarafı şu; Avrupa birliğinin standartlarına ulaşmak için, bir an önce o niceliklere ulaşmak. Kimi görüşte o nicelikler şimdi olumsuz olur ama zamanla onlar oturacaktır. Şimdiden olumsuz da olsa olsun, bunlar zamanla oturacaktır. Avrupa standartlarına bu şekilde ulaşabiliriz, düşüncesi var.”	9	69,23	13	17
Alt yapısı hazırlanmadan, oluşturulan programlar için yeterli görüşün alınmamış olması, donanım eksikliği ve ortaya konuş biçimi	“Kuskulu yani dedigim gibi, bunlari programla halledemezsiniz. Baska seyler gerekiyor. Yani salt programlari ders, saat yazarak insanlara alin bunu uygulayin, daha iyi olacak dediginizde iyi olmaz. Bir bu programi kimle yuruteceksiniz?, bu programi hangi teknik donanimla yuruteceksiniz?, bu programi hangi alt yapi ile yuruteceksiniz?, bu programi hangi cevre destegi ile yuruteceksiniz, hangi birimlerle, insan kalitesi falan, herseyi birlikte dusundugunuz zaman ancak program belki hedeflerini yakalar.				

Tablo 52
(Öğretim Üyeleri)

İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Alt yapısı hazırlanmadan, oluşturulan programlar için yeterli görüşün alınmamış olması, donanım eksikliği ve ortaya konuş biçimi	<p>Ama obur türlü bizde olduğu gibi, belirli 10 yılda, 20 yılda bir eğitim programlarını değiştirerek, eğitimin hedefi de değişmez, davranışı da değişmez, kalitesi de değişmez.”</p> <p>“Fikirlerimiz alınsaydı müfredat oluşumlarında yardımımız olurdu. Olması lazımdı ama olamadı maalesef Bu biraz şundan kaynaklanmış olabilir. Az önce söylediğim gibi üst düzey yöneticilerin görüşleri çok kısırdı.Tabi bizim alanımıza veya bu konunun en azından bu program içinde yararlılığına inanmış kadrolar kadar, inanmış değillerdi o insanlar. Onlar işin tamamıyla yönetsel bazını düşünüyorlardı. Bu nasıl yönetilir, nasıl başarıyla bitiririz gibi. Yani sadece endişeleri alınlarının akıyla bu işi bitirmektir. Peki eğer biz fikrimizi söyleseydik ne olacaktı? Onların amaçları neydi? “Siz fazla sanatçı yetiştiriyorsunuz.” Diye düşünüyorlardı. O zaman bizden görüş isteselerdi biz geçmiş programlarımızın da yabana atılmayacağını, onların da dikkate alınmasını söyleyecektik. Bu da onları rahatsız edecekti. Onlar için alan bilgilerinin çok bilinmesi, çok olması önemli değil. Yeter ki, öğrenciye sanatı sevdirenler gibi bir düşünceyle hareket edip daha kısa bir kadroya müfredat yaptırıldı. Siz öğretmenliği esas alın, öbür tarafına karışmayın havasında işi geçiştirdiler.</p>	9	69,23	13	17

Tablo 52
(Öğretim Üyeleri)

İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Özellikle atölye hocalarının yetkin ve öğrenciyeye model olacak nitelikte olması gereği	<p>“Simdi bir yapılandırmaya girdiginize göre tabi ki ideal olan örnekler varsa pesinizde belki iyi niyetle alınmış olabilir. Ama yavaş yavaş tenkitler geldikçe alınma değerleri ortaya çıkacaktır. Dikkate alingini pek zannetmiyorum.”</p> <p>“Yetersiz kaldığı alanlar var tabii. Dikkate alınmayanlar oluyor. Yani özellikle atölye çalışmalarında öğrenci, hocasına güvenmeli demiştim daha önce. Aynı zamanda hocasının kendisini geliştirmek istediğine inanmalı. Tabii bu bir kişilik sorunu. Bence bu sorunu taşımayan birilerinin atölye hocası olması gerekir. Onun özgürleşmesine katkıda bulunacak, onun insani ihtiyaçlarını dikkate alacak. Kendi toplumunun ya da evrenin içinde nerede olursa olsun, insani ihtiyaçlarına cevap verebilecek ve katılabilecek, birey olmasına katkıda bulunacak, öğretimi elemanı olması lazım. Model olması lazım, model konusu önemli. Yani bir şekilde öğrenci eksikliğini gidermenin yollarını buluyor. Başka kaynaklardan yararlanıyor, eksiklerini kapatabiliyor ama neden bunu kendi atölyesinde yaşamazın? Yapmasın?” Bu çok önemli birşey, çünkü kişisel de yanı var bunun.”</p>	9	69,23	13	17

Tablo 52
(Öğretim Üyeleri)

İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Yeterli olması</u>	“Genelde yeterli. Hiçbir zaman bizim verdiğimiz dersleri veya ders konularını, atölye çalışmalarımızı, hiç idareden bir kişi gelip te siz bunları niye yapıyorsunuz? Gibi müdahale edilmiyor. Burada model de kullanıyoruz. Bayan model dışında, çıplak erkek model de kullanıyoruz.”	1	7,69	2	40
Konunun Türkiye şartlarıyla ilgili pek çok değişkene sahip olması	<p>“İşte, yine aynı şeyleri söyleyeceğim. Yeniden yapılanma, bir bakıma okullardaki fiziksel koşulları düzeltmiş bir olay değil. Çünkü Türkiye'nin şartlarıyla ilgilidir bu, üniversitenin şartlarıyla ilgilidir. Van' daki 100. Yıl Üniversitesi'nin , Erzurum'daki ya da Ağrı' daki eğitim fakültesinin şartlarıyla çok ilgilidir. Oradaki öğretim elemanı sayısı, varolan öğretim elemanlarının nitelikleriyle çok ilgilidir. Öğrencilerin, oralara alınan öğrencilerin nitelikleriyle çok ilgilidir. Yani tek yönlü bir olgu değildir. Bir çok yönü vardır; birçok değişkeni vardır.”</p> <p>“İşte biraz önce dediğim gibi, bu programın çok mükemmel olması çok şey ifade etmez. Bu bir bütün, öğrencinin sosyal çevresi, fizik çevresi, eğitim kurumu, öğretmeni, bunlar yüzde olarak belirli miktarlarda etki ediyorlar ama, öğretmenin etkisi düşünüldüğü kadar çok fazla değil. Ben de giriyorum, 10 saatin haftada yarım saatini konsantre etki alıyorsa diyelim, ya da 5 dakikasını, ama 24 saatin tamamında sürekli bir görsel, işitsel ve yaşamla ilgili, sürekli bir iletişim halinde. Ve bu eğitim süreci içindeki etkilenmeden, çok daha etkilidir, yaşamın kendisi.”</p>	2	15,38	4	28

Tablo 52
(Öğretim Üyeleri)

İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bireysel olarak fikir sahibi olunmaması	“Mevcut okulumla ilgili ben bunları söyleyemeyeceğim. Çünkü bilgi sahibi değilim. Ama olmalı diye düşünüyorum.”	1	7,69	2	100

Tablo 52’ de görüldüğü gibi, “İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği” konusunda, öğretim üyelerinin yarısından fazlası (%69,23’ ü) olumsuz düşünmekte, bu yaklaşımı yeterli bulmamaktadırlar. Öğretim üyelerinin bu konudaki düşüncelerini içeren kategoriler şunlardır:

- Konunun bilimsel araştırmalar da dahil olmak üzere, önemle üzerinde durulması gereği,
- Türkiye’ de ekonomi dahil, koşulların yetersizliği ve öğretim elemanlarıyla, öğrencilerin kendilerini yenileyemiyor olması,
- Altyapısı hazırlanmadan oluşturulan programlar için yeterli görüşün alınmamış olması, donanım eksikliği ve ortaya konuş biçimi,
- Özellikle atölye hocalarının yetkin ve öğrenciye model olacak nitelikte olması gereği

Konuya ilişkin sadece %7,69 oranında öğretim üyesi yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının “yeterli” olduğunu dile getirirken, %15,38’ i “Konunun Türkiye şartlarıyla ilgili pek çok değişkene sahip olması” nı, dolayısıyla

sonucun buna bağlı olduğunu ifade etmektedirler. Öğretim üyelerinin %7,69' u da, bu konuda bireysel olarak fikir sahibi olunmadığını dile getirmektedir.

Tablo 53
(Öğrenciler)

İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Mevcut sanat eğitimi alanında dikkate alınması olmazsa olmaz ölçütlerin,

Sağlıklı fiziksel koşullar,

Eksiksiz eğitim donanımları,

Atölyelere kafasını gömmeyen, paylaşımcı, özgüveni gelişmiş, bilgi olarak donanımlı öğretim elemanları

Başarının onurlandırıldığı, insan kalitesinin değer bulduğu bir ortam,

Demokrasiyi kuralsızlık gibi algılamayan şeffaf ve katılımcı bir yönetim,

Öğrenci başarısından kaygılanmayan, onu kendine rakip olarak görmeyen ve öğrencinin başarısıyla kendisi de onur ve gurur duyabilen erdemli eğitimciler,

Model olması bakımından sanatçı kimliğini önemseyen; ancak sanat eğitimi alanında da yeterliliği sağlamış eğitim ile sanatı iyi entegre edebilmiş eğitimciler,

Bilgi ve sevginin paylaşıldıkça çoğalacağına gönülden inanan ve bunu pozitif yaklaşım ve uygulamalarıyla kanıtlayan eğitimciler,

Yaptığı işte samimi ve içten davranışlar sergileyen eğitimciler,

Her bakımdan –özellikle ekonomik bakımdan– geleceğe dönük yaşamsal kaygılar duymayan öğrenci ve öğretim elemanları,

Hümanist yaklaşımı içselleştirmiş öğretim elemanları,

Bölüm ve fakültelerin işleyişine yeterince katkı sağlayabilecek nitelikteki eğitimciler ve eğitim yöneticileri.

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yukarıda belirtilen tüm koşulların tam olarak sağlanamaması ve yetersiz olması	<p>“Yeterince sağlıklı fiziksel koşulların sağlandığı söylenemez.”</p> <p>“Eğitim donanımlarının eksikliği vardır.”</p> <p>“Atölyelere kafasını gömmeyen, paylaşımcı, özgüveni gelişmiş, bilgi olarak donanımlı öğretim elemanlarımız var, ama sayılarının fazla olmasında yarar vardır.”</p>	60	100	15	21

*Tablo 53 ve 54'ün soru başlıklarının çok uzun olması nedeniyle, ilk sayfalar dışında kısaltılarak verilmiştir.

Tablo 53
(Öğrenciler)

İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yukarıda belirtilen tüm koşulların tam olarak sağlanamaması ve yetersiz olması	<p>“Başarımız onurlandırılmakta, ancak tüm öğretim elemanlarınca bizlere kalitemize göre değer verildiğini görmek istemekteyiz.”</p> <p>“Bölüm yönetiminin demokrasiyi kuralızsızlık gibi algılamadığı aksine çok önem ve katılımcı bir yönetim benimsediğini düşünmekteyiz.”</p> <p>“Öğrenci başarısından kaygılanan, bizi kendine rakip olarak görebilen eğitimciler de yok değil.”</p> <p>“Özellikle sanat eğitimi alanında yeterliliğini yaptığı kariyer ile kanıtlamış eğitimcilere acil ihtiyacımız var.”</p> <p>“Bilgi ve sevginin paylaşıldıkça çoğalacağına gönülden inanan eğitimciler bize daha çok şey verebileceğini düşünmekteyiz.”</p> <p>“Yaptığı işte samimi olan eğitimcilere her zamankinden daha çok ihtiyacımız vardır.”</p> <p>“Geleceğe dönük yaşamsal kaygılar duymayan hem öğrenci hem de öğretim elemanları dengeli bir sayıya gelirse eğitimde iyileştirme gerçekleşebilir.”</p> <p>“Öğretim elemanlarının Hümanist yaklaşımı formalite icabı değil, içselleştirmiş olmaları gerekmektedir. Bu niteliklere sahip öğretim elemanı sayısı bizce yeterli değildir.”</p>	60	100	15	21

Tablo 53
(Öğrenciler)

İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yukarıda belirtilen tüm koşulların tam olarak sağlanamaması ve yetersiz olması	<p>“Bölüm ve fakültelerin işleyişine yeterince katkı sağlayabilecek nitelikteki eğitimcilerin sayısının yeterli olmadığı düşüncesindeyiz.”</p> <p>“Sağlıklı fiziksel koşullar yok.”</p> <p>“En azından temel sanat eğitimi dersinde bir masaya sahip olmak isterdim, hepimizin çalışabileceği. Dört tane küçük masadan bir yığıntı var orada.”</p> <p>“Atölyemiz kışın iyi ancak, yazın çok sıcak bir atölye. Girip, çalışmıyoruz. Işıklandırma ve havalandırma olmalı.”</p> <p>“Benim gördüğüm de 2 tane heykel atölyesi var ama malzeme yok. Heykel atölyesindeki arkadaşlarımızın çalışmak için imkanları kısıtlı bile diyemeyeceğim, yok, kendileri malzeme alıyorlar.”</p> <p>“Örnek gösterilecek hocalar var tabii, ama sayıca az, yeterli değil.”</p>	60	100	15	21
Okul içinde düzenlenecek yarışmalarla öğrencilerin cesaretlendirilip, onurlandırılması	<p>“Maalesef, bizi cesaretlendiren hocalarımız çok azınlıkta. Okul içi katılımı mecbur yarışmalar olsa, bizlerin onurlandırılıp, cesaretlendirilmesi açısından iyi olur.”</p>				

Tablo 53
(Öğrenciler)

İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bazı fakülte yönetimlerinin öğrenci gösterilerine karşı, şiddetten uzak, hümanist bir tavır içinde olması	“Demokrasiyi kuralızsızlık gibi algılamayan şeffaf ve katılımcı bir yönetim; üniversite içinde bunu görebiliyoruz aslında. Mesela belli şeylere izin verilebiliyor, ve hiç müdahale edilmiyor. Bazı gösterilerde, o anlamda söylüyeyim. Ve güvenlik görevlileriyle de konuştuğumuzda da, gayet hümanistçe konuşuyorlar. Onlara kadar inmiş, şiddetin yasak olduğu.Genel olarak baktığımızda, en azından bizim fakültenin sınırları içinde bu var.”	60	100	15	21
Ön hazırlık yapmadan derse giren donanımsız öğretim elemanlarının, öğrenci başarısından rahatsızlık duyması	“Hocanın çalışmadan derse girmesine bağlıyorum. Zaman zaman benim başarımdan rahatsızlık duyan, hocalarım oldu. Ben bunu yaşadım. Hocanın iki ayrı mesleği var. İki ayrı şeye yöneldiği için başarılı olamıyor.”				
Genç öğretim elemanlarının jenerasyon olarak öğrencilerle daha iyi iletişim içinde olması	“Hocalar yenilendikçe, genç jenerasyon geldikçe, bu samimiyet biraz daha artacak.”				

Tablo 53
(Öğrenciler)

İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrencilerin içinde buldukları olumsuz ekonomik koşulların atanma zorluklarından dolayı geleceğe de yansımaları	<p>“Maddi kaygılarımız var tabii. Malzeme alırken de var, ilerisini düşündüğümüzde de var. Sınavla giriyoruz zaten mesleğe, tek meslek olarak onu düşünmüyoruz ama yine kaygı duyduğumuzdan dolayı, ona girmeye çalışıyoruz. Bir kurtuluş olarak görmek yanlış belki ama, böyle bir durum var.”</p> <p>“Her sene 1000 civarında resim öğretmeni mezun oluyor. Bunlardan sadece 50-60 kişi atanıyor. Daha önce mezun olanlar var. En son 3000 tane resim öğretmeni adayı sınava girmiş, 100 tanesi kazanmış Türkiye genelinde. Ben öyle duymuştum. Şimdi öğrenciyken maddi kaygı duyduğum gibi, onun dışında yarın mezun olunca öğretmenliğe atanıp, atanmayacağımız belli değil. Bunun da şimdiden kaygısını duyuyoruz.”</p>	60	100	15	21
Sınavla öğretmen atanması yerine, öğrenci başarısına yönelik seçimler yaparak atamanın öğrenciyi daha iyi olmaya yöneltmesi	<p>“Bu öğretmen seçmeleri artı bir sınavla değil de, öğrencinin başarısına göre seçilse, hem öğrenciler daha çok çalışır, bence hırslı olurlar, öğretmen olabilme konusunda, hem herşeye ayrı ayrı özen gösterirler. Sadece gereken şeylere, sınava değil de, kendi işlerine özen gösterirler, hem de daha düzgün insanlar öğretmen olur.”</p> <p>“Seneye biz de KPSS için kurslara gitmeyi düşünüyoruz, maddi imkanlarımız elverdiği kadar.”</p>				

Tablo 53
(Öğrenciler)

İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Atanma zorluklarının öğrenci üzerinde manevi baskı oluşturması	<p>“Ben daha 1. sınıftayım. İsterdim ki kendimi nasıl yetiştiririm, hocalarımdan neler öğrenebilirim bunları düşünüyüm, ama daha 1. sınıftayım ve atanma sorununu düşünüyorum. Keşke, böyle olmasaydı bu beni son derece huzursuz ediyor, rahatsız ediyor.”</p> <p>“Madem atanmıyor, bizden önce mezun olanlar evinde oturuyor o zaman az öğrenci alın, bunun bir çözümü yok mudur? Daha özelleştirin birtakım şeyleri. Her üniversite kendi başına buyruk. İşte ben 80 tane öğrenci alıyorum deyip, hem öğrencileri mağdur edip, paraları yiyip kullanmasınlar. Bizi de düşününler, karşılıklı sonuçta bu. Az öğrenci al, o kadarını ata.”</p>	60	100	15	21
Daha önce uygulanan eğitim enstitüsü modelinin pek çok açıdan örnek olması	<p>“Benim şöyle bir düşüncem var, bu sanat eğitimi almaya başladığım andan itibaren, eğitim enstitüsü mezunu insanlar var ya, öğretmen okulu mezunu, benim annem de öğretmen okulu mezunudur, onlar çok farklılar. Onlar “Öğretmen”. Yani o insanlar öğretmen, bir öğretmen kavramı var ya, hoca değil ama. “Öğretmen” o çok önemli bir şey. Ve onlar öğretmen. Ben bu okulda, bunu söylemek istiyorum, birşeyler öğrendiysem onlardan öğrendim. Samimiyet, insanlık, kendi çocuğu gibi görme, sevme, herşeyi öğretme. Elinde ne varsa, ne yoksa paylaşımcı olma..... Bu yeniden yapılanmada eski sistemden birşeyler de olmalıydı. Şu öğretmen okulu, köy enstitüsü, ben hayranım o sisteme zaten.</p>				

Tablo 53
(Öğrenciler)

İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Daha önce uygulanan eğitim enstitüsü modelinin pek çok açıdan örnek olma	Aslında Amerika'nın yapmak istediği bu.....Köy enstitülerini Amerika kaldırdı ve şimdi onu yapıyor. İşte bizi sistemimizi aldı. Ve şimdi de Amerika şunu yapıyor, sanki kendisi yapmış gibi bize veriyor sistemi. Bunun çok politik uçları var, sanat eğitime kadar yansıyor. Eski sistemden de olsaydı, müthiş donanımlı sanat eğitimcileri, ve sanatçılar yetişecekti.”	60	100	15	21

Tablo 53’ de görüldüğü gibi öğrenciler, “İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?” Sorusuna ilişkin kendilerine sunulan koşulları / ölçütleri şu kategorilerle değerlendirmektedirler:

- Yukarıda belirtilen tüm koşulların tam olarak sağlanamaması ve yetersiz olması,
- Okul içinde düzenlenecek yarışmalarla öğrencilerin cesaretlendirilip, onurlandırılması,
- Bazı fakülte yönetimlerinin öğrenci gösterilerine karşı, şiddetten uzak, hümanist bir tavır içinde olması,
- Ön hazırlık yapmadan derse giren donanımsız öğretim elemanlarının, öğrenci başarısından rahatsızlık duyması,
- Genç öğretim elemanlarının jenerasyon olarak öğrencilerle daha iyi iletişim içinde olması,

- Öğrencilerin içinde buldukları olumsuz ekonomik koşulların atanma zorluklarından dolayı geleceğe de yansımaları,
- Sınavla öğretmen atanması yerine, öğrenci başarısına yönelik seçimler yaparak atanmanın öğrenciyi daha iyi olmaya yöneltmesi,
- Atanma zorluklarının öğrenci üzerinde manevi baskı oluşturması,
- Daha önce uygulanan eğitim enstitüsü modelinin pek çok açıdan örnek olması.

4.29. Yirmi Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yirmi dokuzuncu alt problemi “Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?”

Mevcut sanat eğitimi alanında dikkate alınması olmazsa olmaz ölçütlerin,

Sağlıklı fiziksel koşullar,

Eksiksiz eğitim donanımları,

Atölyelere kafasını gömmeyen, paylaşımcı, özgüveni gelişmiş, bilgi olarak donanımlı öğretim elemanları

Başarının onurlandırıldığı, insan kalitesinin değer bulduğu bir ortam,

Demokrasiyi kuralızsızlık gibi algılamayan şeffaf ve katılımcı bir yönetim,

Öğrenci başarısından kaygılanmayan, onu kendine rakip olarak görmeyen ve öğrencinin başarısıyla kendisi de onur ve gurur duyabilen erdemli eğitimciler,

Model olması bakımından sanatçı kimliğini önemseyen ancak; sanat eğitimi alanında da yeterliliği sağlamış eğitim ile sanatı iyi entegre edebilmiş eğitimciler,

Bilgi ve sevginin paylaşıldıkça çoğalacağına gönülden inanan ve bunu pozitif yaklaşım ve uygulamalarıyla kanıtlayan eğitimciler,

Yaptığı işte samimi ve içten davranışlar sergileyen eğitimciler,

Her bakımdan –özellikle ekonomik bakımdan– geleceğe dönük yaşamsal kaygılar duymayan öğrenci ve öğretim elemanları,

Hümanist yaklaşımı içselleştirmiş öğretim elemanları,

Bölüm ve fakültelerin işleyişine yeterince katkı sağlayabilecek nitelikteki eğitimciler ve eğitim yöneticileri.” Şeklinde ifade edilmiştir. Yirmi dokuzuncu alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların

çözümlemesi, öğrencilerin aynı soruya ilişkin yanıtları Tablo 53’ de verildiğinden, bu bölümde yalnız Tablo 54 (Öğretim Üyeleri) sunulmaktadır.

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Size mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?
Mevcut sanat eğitimi alanında dikkate alınması olmazsa olmaz ölçütlerin,
Sağlıklı fiziksel koşullar,
Eksiksiz eğitim donanımları,
Atölyelere kafasını gömmeyen, paylaşımcı, özgüveni gelişmiş, bilgi olarak donanımlı öğretim elemanları
Başarının onurlandırıldığı, insan kalitesinin değer bulduğu bir ortam,
Demokrasiyi kuralsızlık gibi algılamayan şeffaf ve katılımcı bir yönetim,
Öğrenci başarısından kaygılanmayan, onu kendine rakip olarak görmeyen ve öğrencinin başarısıyla kendisi de onur ve gurur duyabilen erdemli eğitimciler,
Model olması bakımından sanatçı kimliğini önemseyen ancak; sanat eğitimi alanında da yeterliliği sağlamış eğitim ile sanatı iyi entegre edebilmiş eğitimciler,
Bilgi ve sevginin paylaşıldıkça çoğalacağına gönülden inanan ve bunu pozitif yaklaşım ve uygulamalarıyla kanıtlayan eğitimciler,
Yaptığı işte samimi ve içten davranışlar sergileyen eğitimciler,
Her bakımdan –özellikle ekonomik bakımdan– geleceğe dönük yaşamsal kaygılar duymayan öğrenci ve öğretim elemanları,
Hümanist yaklaşımı içselleştirmiş öğretim elemanları,
Bölüm ve fakültelerin işleyişine yeterince katkı sağlayabilecek nitelikteki eğitimciler ve eğitim yöneticileri.

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p><u>Yukarıda belirtilen tüm ölçütlerin olması gerekirken pek çok açıdan yetersiz kalması</u></p> <p>Başta fiziksel donanım yetersizliği olmak üzere bölümlerin her açıdan desteklenmesi gereği</p>	<p>“Fiziksel koşullarımız yeterli ama donanım açısından yeterli değil.”</p> <p>“Şunu bilmeliyiz, hiçbir sanatçı hiçbir idareci her şey yeterlidir demez. Diyemez ben kendim de yeterli değilim. Kendimi de yetiştirmem lazım. Dolayısıyla hep çoğunu daha fazlasını isterim. Çünkü yeterli dediğiniz an orada herşey noktalanıyor bitiyor. Yani düşünün 1 tane heykel atölyemiz var niye 4 tane olmasın?”</p>	3	23,07	4	25

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Başta fiziksel donanım yetersizliği olmak üzere bölümlerin her açıdan desteklenmesi gereği	“Ben kendi atölyem için söyleyebilirim; kendi atölyemde istediğim, düşündüğüm eğitimi yapabilmeme için, veya onu bir yüzdelersen, düşündüğüm eğitimin %10’ unu, fiziki, işte mekan açısından bulamıyorum. O yok, dolayısıyla biz kendimiz birtakım paralar topluyarak birşeyler almaya çalışıyoruz. Kendi çabalarımızla öğrencilerin kendi katkılarıyla, zaman zaman ben kendi cebimden para harcayarak, veya kendi özel atölye malzemelerimi, kullandırarak birşeyler yapmaya çalışıyorum ki, bu malzemelerin kullanırken bozulduğunu kırıldığını, ama çocukların daha fazla mahcup olmamaları için de önemli değil, canın sağolsun, biz bunu yine hallederiz noktasıyla cevaplandırmaya çalıştığımı ama işin içinde, güzelim malzemem gitti diye üzüldüğüm de çok olmuştur.”	3	23,07	4	25
Sanat eğitimcisinin öğrenciye rol model oluşturması açısından sanatçı ve eğitimci niteliklerini birlikte taşıması gereği	“Sanat eğitimi aslında iki taraflı bir şey. Belki diğer alanlarda da , iste pozitif bilimlerde ki eğitimde, sosyal bilimlerde de, vardır bu özellikler sanıyorum. Eğitimci olmakla sanatçı olmak, her zaman ustuse ortusulecek şeyler değil. Ama bir rol model oluşturmak açısından, sanat eğitimi bolumlerinde çalışan elemanların hem sanatçı niteliği tasması hem de eğitimci niteliği tasması beklenen şeydir. Bazılarında bu biri az, biri çok olabilir, bunun bir dengesinin bulunması gerektiğinin kanısındayım. Örneğin hiçbir eğitimci niteliği olmayan yalnızca kendini sanatçı olarak gören birisinin sanat eğitimi bolumlerinde bence hiç görev almaması Ya da salt eğitimci ama sanatla hiç ilgisi	3	23,07	5	20

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sanat eğitimcisinin öğrenciye rol model oluşturması açısından sanatçı ve eğitimci niteliklerini birlikte taşıması gereği	<p>olmayan birisinin de sanat eğitimi bolumlerinde çok da iyi bir model, bir rol model olusturabilecegi kanisinda degilim. Bu anlamda bu nitelikte egiticilerin sayi olarak, bizim kurumumuz acisindan belki yeterli gibi gozukuyor. Disaridan nasil algilandigi çok önemli. Yani biz kendimizi, ornegin çok iyi goruruz de, asil baska yerlerle kiyasladiğimiz zaman, durum bir felakete donusebilir. Bu aslında hem birey acisindan, hem kurumlar acisindan, disa donuk olmak, baskalariyla iliski icinde varligini olusturmakla ilgili bir durum. Eger kurum olarak kendinizi kapatirsaniz, birey olarak kendinizi kapatirsaniz, sizden iyisi yoktur dunyada. Ama bu hicbir zaman da boyle olmaz, tam tersine olur.”</p> <p>“Mesleki olarak, mesleki zorunluluktan veya ders içerikleri zorunluluğundan kaynaklanarak bu öğrencilerin bu yıl bunları kazanması lazım. İşte ben bunları şu şekilde, şunları şu alanda çalışmalar yaparak dosyalar, çalışmalar yaparak kazandırırım, o zaman ben de bunları öğrenmiş olurum bu yıl. Önümüzdeki yıl da şunları hedeflerim, şunları katarım, bunları kazanırım ve kazandırırım gibi öğretmenin de kendi içinde her yıl kazanımları olması lazım. Ben suna inanıyorum bir defa, kendi alanında, sanat bransi alanina yonelen bir insan, kurumlarindan sanat eğitimi alır. Bu, lisans, yukseklisans v.s.duzeyinde saglam bir sanat eğitimi alması lazım. Yani alanini ogrenen ve uygulayabilen ve temel bilgileri çok saglam olan bir yapı gerekiyor.”</p>	3	23,07	5	20

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilmeye Sıklığı	
		f	%	f	%
Sanat eğitimcisinin öğrenciye rol model oluşturması açısından sanatçı ve eğitimci niteliklerini birlikte taşıması gereği	“Galiba sorun o, biz bu öğrencilerle dersin başında onu tartışırız. “Her sanatçı eğitimci olabilir mi?” Bunu tartışırız. Sonuç çıkar ortaya: Hayır. Tabii çok sivri bir örnek, B. B.....’ı ilköğretim 6. sınıfa soktuğunuz zaman resim dersi yaptırabilir mi? Yaptıramaz. Olay bu.”	3	23,07	5	20
Daha önce uygulanan eğitim enstitüsü modelinin sanat eğitimi için daha uygun bir sistem olması	“Yatılı öğrenci döneminde, özellikle bizim branşlar için çok yararlı bir dönemdi ve çok yararlı bir sistemdi. Çünkü ekonomik kaygın yok. Yemencimen sağlanıyor; yatman-barınman sağlanıyor; vasıta-ulasım derdin yok. Sadece ders, atolye. Bu sanat eğitimi için çok harika bir sistem.”	1	7,69	1	20
Eğitim sistemimizde değerlendirme ve ödüllendirmenin gerekli olması	“Bizim toplum veya aile yapısından gelen bir şey. Biz hep dönüşüm içinde olan bir toplumuz. Biz de öncelikle teşekkür etme sistemi yoktur. Teşekkür etme sistemi olmayan bir toplumda, takdir edilen bir konuyla ilgili de teşekkür etmek de, çok zayıftır. Veya bunu bir kurum bazında ele alacak olursak kurumda da bu, herkesin doğal bir görevi şeklinde düşünülüp de ödüllendirilmez ise o zaman insanların daha heyecanlı yeni şeyler üretmesi için bir kamçılama olamaz. Bir teşvik, bir kamçılama olması için insanların ödüllendirilmeye, teşekkürle ihtiyaçları vardır. Bunun yapılması lazım.	1	7,69	8	62

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Eğitim sistemimizde değerlendirme ve ödüllendirmenin gerekli olması	Bu ödüllendirme öğrenciler arasında bir dengesizlik, bir yarışma şeklinde değil; adım adım her başarının ders içinde dahi, ödüllendirilmesi anlamında.”	1	7,69	8	62
Sanat alan / atölye-uygulama derslerinin önemi ve sayıca yetersizliğinden öğrencilerin olumsuz biçimde etkilenmesi	<p>“Yani siz buradan mezun ettikten sonra illa öğretmen olacak diyorsunuz fakat öğrencinin sanat taraflarını da kestiginiz için bu çocuk, bir süre sonra resim de yapamaz hale geliyor.”</p> <p>“Öğrencinin önce öğretmen olabilmesi, sonra sanatçı kimliği taşıması lazım. Bir de atölye çalışmalarının azlığı nedeniyle, alan dışı derslerinin daha ağırlıklı olması, ve bu derslerinde daha fazla kredi alabilme kaygısı nedeniyle çocukların oraya daha fazla eğilimi var.”</p> <p>“Öğrencinin ressam tarafı benim bağlamımda söz konusu. Bir insana biz bir cenneti yaşatsak, herşey mükemmel olsa, cennet gibi bir okul, cennet gibi bir sosyal çevre dışında, cennet gibi fiziki çevre, peki bu çocuk, niye resim yapsın? Niye şarkı söylesin? Şimdi temeline aykırı birşeyler söylüyorlar. Ayağı taşa takılmazsa adam sendelemez. İnsan durduğu yerde şarkı söylemez. Durduğu yerde bağırır. Durduğu yerde resim yapmaz. Bir sıkıntısı olacak ki, şarkı söylesin, resim yapsın. Resimin psikolojik bireysel bir tarafı da var, bu kadar rafine bir ortamda insanlar yaşar mutlulukla.</p>	3	23,07	4	23

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sanat alan / atölye-uygulama derslerinin önemi ve sayıca yetersizliğinden öğrencilerin olumsuz biçimde etkilenmesi	Ne şarkı söyler, ne resim yapar. Bizdeki kadar terslikler olacak ki, insanlar çağırırsın. Resim yapsın. Herkes yapar da, önemli olan kaliteyi yükseltmektir.”	3	23,07	4	23
Atölye öğretim elemanlarının sanat eğitimindeki etkin rollerinden dolayı donanımlı olmaları zorunluluğu	<p>“Atölyelere kafasını gömmeyen, paylaşımcı, özgüveni gelişmiş, bilgi olarak donanımlı öğretim elemanları, kanımca en önemlisi bu.”</p> <p>“Bütün bunların hepsine katılıyorum, hele de bireyin özgürleşmesi konusunda, atölye hocasının ona gönüllüce katkıda bulunması, ve böyle bir psikolojiye yatkın olmasına çok daha fazla katılıyorum.”</p> <p>“Eğer sağlıklı fiziksel koşuttan kasıt, kaloriferin yanması, elektriklerin yanması, veya binanın donanımı, eğitim malzemeleri, bunlar gibi ama aslında ben bunun cevabını daha önceden verdim, fiziki donanımdan çok, öğretim elemanının kalitesi çok çok önemli diyorum. Burası diyelim bulunduğumuz oda, kalorifersiz, kerpiçten, lambalı bir yer olabilir ama, içindeki hoca uluslararası düzeyde bir hoca ise, bunların hepsini dengeler. Fiziksel ortam, program kadar öğretim elemanının kalitesine de ben çok önem veriyorum.”</p>	7	53,84	10	35

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Atölye öğretim elemanlarının sanat eğitimindeki etkin rollerinden dolayı donanımlı olmaları zorunluluğu	<p>“Öğretim elemanları da yeterli değil. Gerek kendi aramızdaki gözlemlerimizden, gerek öğrenciler arasındaki şikayetlerden, gerek zaman zaman yansımalarından, zorda kaldıkları çaresiz kaldıkları zaman, mutlaka bunları iletiyorlar bu tür sorunlarını.”</p> <p>“Atölyelere kafasını gömmeyen öğretim elemanları, yeterli değil maalesef....Eskiden resim öğretmeni için resim dersi son derece kolaydı. Bu eski yönteme göre, işte dediğimiz gibi giriyor, konuyu veriyor ondan sonra bırakınız yapsınlar, özgür ortam düşüncesi içinde yapıyor. Ama şimdi bu programa göre, öğretmenin mutlaka bir hazırlık yapması gerekiyor biraz önce ifade ettiğimiz gibi. O görsel malzemeleri hazırlıyacak, kendisi çalışacak, hangi sanat eserini aldıysa, onun sanatçısı , akımı, eserin değerlendirilmesi vs. Ki çocuklara soracak, o konuda bilgi sahibi olmazsa, karşılarında bomboş durur. Bunu yapamaz. Bu program onu gerektiriyor.”</p> <p>“Şimdi, her dersin kendine göre bir özelliği vardır. Bir defa atölye dersi demek biraz farklıdır. Atölye tamamiyle hem bedenen hem zihnen, hem duygu olarak yoğunlaşıp, bir arada bir ürün üretimin yeridir. Burada sadece hocanın konuşması yeterli değildir.....Bizim öğretim elemanı açısından yeterliyiz..... öğretim elemanı ve sanatçı kişiliği olarak bölümün bir eksiği yok.”</p>	7	53,84	10	35

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Atölye öğretim elemanlarının sanat eğitimindeki etkin rollerinden dolayı donanımlı olmaları zorunluluğu	“Program, insana bu önerileri yapar, programın içerisinde bu değerlerin olması gerektiğini söyler, bunlar dikkate alınmıştır. Ama yine de insan faktörüdür. Netice olarak o insan faktörünün kendisidir o programı uygulayabilecek yeterliliğe sahip olması, ama bu sorunları yaşıyoruz, yani bizim bölümde de yaşıyoruz, özellikle atölye derslerinde örneğin sanatçı kişiliği olan, birçok arkadaşımız bana göre, eğitimci kişiliğinin eksik olduğunu görüyorum. Gelişmeleri yakından izlemediğini, kuramsal bilgi açısından yetersiz olduğunu görüyorum. Ve bunun çağdaş atölye eğitimine de olumsuz bir şekilde yansıdığını görüyorum. Örneğin, diyorum ki çocuklara, aşağıdaki sergi salonuna inin, öğrenci eserlerinin sergilendiği salona, eğer o sergi falanca hocanın sergisi diyorsanız o hoca görevini iyi yapmamıştır. Siz de öğretmen olduğunuzda öyle yapmayın diyorum Yani kendi beğenilerini, objektif, estetik yargılar gibi veren öğrenciyi kısıtlayan, kendi üslup ve sanat anlayışının önünü açmayan, maalesef atölye hocalarına sahibiz genelde.”	7	53,84	10	35

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretim elemanlarının özgüvenli, insanı önemseyen niteliklere sahip, toplumsal sorumluluklarını kavramış ve alanında yetkin olması gereği	<p>“Eğitimcinin önce kendisini eğitmesi gerektiğini söyledim. Eğitimci kendisini iyi eğitememisse ve kendisini sadece “ben bilirim” şeklinde ben merkezci olarak düşünüyorsa, “Benim kitabım var. Soru sormayacağım ama benim kitabımı alacaksınız.” Diyorsa bu bir eğitim değildir. Sınıfa girdiği zaman öğrenciyle her türlü konuyu tartışabilen kâpisi açık olan insan olmak gerekmez mi?”</p> <p>“Eğer öğretmen yeterince donanımlı ve bilgi sahibi değilse, kendi alanında yeterli değilse daima bilgili, zeki öğrencilere sırt çevirir. Ve onlara karşı sert tutumlara girer, dışlar, tavrı alır. Bu doğal ama öğretmen kendi alanında güçlüyse, kendi branşında güçlüyse böyle bir problemi olamaz.”</p> <p>“İçselleştirmiş, böyle öğretim elemanları olmalı. Çünkü insani önemsemeyen herhangi bir eğitimcinin olmayacağını düşünüyorum ama gerçekten eğitimci ise. Çünkü eğitim iyi şeylerle, iyi amaçlar için yapılır bu nedenle, istedik lafına ben karşı çıkmıştım. Gerçekten oradaki problem şu; oranın siz öğrenciyi alıyorsunuz bir katil yapmaya çalışıyorsunuz. Bir katil bir hırsız nasıl davranır? Amaç kötü olduğuna göre, sizin istediğiniz ya da oradaki tablo öyle istiyor ve o amaca donuk birisini yetistirdiğinizde eğitim mi yapmış olursunuz olmaz.</p>	4	30,76	5	12

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretim elemanlarının özgüvenli, insanı önemseyen niteliklere sahip, toplumsal sorumluluklarını kavramış ve alanında yetkin olması gereği	O zaman soyle demek gerekiyor; toplumun olumlu beklentilerini vermektir ancak eğitim. Her beklenti mesela, bir şey var bu gerçek bir eğitim; yaygın eğitim sunu yapıyor. Çal çırp yakalanma, köşeyi dön de ne yaparsan yap. Nerdeyse yirmi yirmibes yıldır bu empoze ediliyor ve insanlar da, davranışlarını bu yolda değiştiriyorlar. Bu onların eğitildiklerini göstermiyor. Davranış değişiyor ama, eğitim ancak olumlu davranışlar kazandırma işlemi. Bu yüzden istedik davranışlar değil. Olumluyu da ne temsil eder bireyin ve toplumun çıkarları temsil eder. Aslında öğrencinin başarısı eğitmeni mutlu eder. Etmesi gerekir. Eğer öğrenci başarılı ise eğitmen de başarılı demektir. Kendi öğrencisine çalıştığı alanda başarılı olacak, rakip olacak diye gören birisi, bence eğitmen değil da değildir işin aslı. O sadece eğitmeni kılığında gezen başka bir şeydir bence. Çünkü böyle bir rekabet, öğrencisi ile öğretmen ya da eğitmeni çatışma içerisinde olmaz, tam tersine onun gelişmesi için uğraşır. Onun , öğrencinin elde ettiği başarı, hocasından daha fazlaysa, bu olsa olsa iyi bir eğitmeni, kaptanları olmayan, kişiliği dolgun, kişilikli birisiyse ancak mutlu eder. Leonardo nun bir sözü var biliyorsunuz “Ustasını geçmeyen çırakın Allah belasını versin” demis. Şimdi iyi eğitmeni de böyle bakar.	4	30,76	5	12

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretim elemanlarının özgüvenli, insanı önemseyen niteliklere sahip, toplumsal sorumluluklarını kavramış ve alanında yetkin olması gereği	Kendisine güveni olan korkmayan bir eğitimci, öğrencisinin başarısından rahatsız olmaz. Davranışları değiştirmek, ya da hedef davranışlar, birtakim şeylerin amaçlarının yerine gelmesi, özellikle davranışlar açısından, yani eğitim açısından yerine gelmesi, birtakim şeylerin öğrenciye anlatılması ile ilgili değil; Davranış modellerinin oluşması, bu modellerin öğrenciye benimsetilmesi, ve hayata geçmesi ile ilgilidir. Ve bu yüzden iste çok tartışılıyor, didaktik eğitim bu yüzden ortadan kalkıyor, yani kitaptan insana davranış öğretmiyorsun. Örneğin tarih bölümünde, tarih bölümünü bitirmiş bir insandan biz tarihi çok bilmesini beklemeyiz sadece. Aynı zamanda, tarihsel kaynakları tarayan, yeni bulgular bulmaya uğrasan, insan olmasını da bekleriz. Yani sanat eğitimi almış birisi eğer resim yapmıyorsa, gördüğü resimden haz duymuyorsa, sanat eğitiminde bütün notları 100 olmuş olsa ne ifade eder, bir şey ifade etmez ki. Bu nedenle, sanat eğitimcisi kesinlikle paylaşımcı, kendine güveni olan, bir şeyler üreten, çevredeki insana saygı duyan, onun da üretmesini destekleyen birisi olmalı. En azından, sadece eğitimci olarak değil ülke insanı olarak bu ülkeye karşı bir sorumluluğumuz var diye düşünüyorum.” “Burada tamamen hümanist, eşit yaklaşım, kimliğine, kişiliğine, etnik durumuna bakılmaksızın öğrenci	4	30,76	5	12

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
	ayırımı yapmadan hepsine eşit yaklaşan eğitimciler var.”	4	30,76	5	12
Yeniden yapılanmanın katkıları doğrultusunda bazı bölümlerde beklenen desteğin idareler tarafından sağlanabilmesi	<p>“Malzeme, ekip, fiziksel alan isteniyor, bütçesel anlamda yok denmiyor. Herşeyin en mükemmeli yaptırılıyor. Teşvik ediliyor. Örneğin, gezi yapacağız desem, her türlü olanak sağlanıyor.”</p> <p>“Atölye ortamı, koşullar yeterlidir. Alınıyor, herşeyimiz var. Model, onun oturmak istediği plato, tors var. Bilgisayar ortamı var. Epidyaskop var. Tepegöz var. Ders araç ve gereçlerimiz yeterli sayılabilir. Öğretim elemanlarımız var, arkadaşlar 15 günde bir gidiyor, Hacettepe üniversitesinden kitap alıyor, bilgi alıyor, sonra geri götürüyoruz. İnternet kuruluşlarıyla iletişim kuruyoruz.”</p> <p>“Şimdi fakültelere değişik katkıları oldu. Bilgisayar laboratuvarları olsun, işte fotoğraf makinesinden, kamerasından, fotokopi makinasından çok teknolojik donanım arttı, kitap anlamında materyal geldi. Bunun içinde sanat eğitimiyle ilgili materyaller var.”</p>	3	23,07	3	20
Eğitim fakülteleri resim bölümü mezunlarının öğretmen olarak iş bulamama kaygısı	“Bildiğiniz gibi eğitim fakülteleri resim bölümü mezunları iş bulamıyor. Bu yüzden de öğrencilerin gelecek kaygısı var. Şimdi de son dönemde KPSS denilen sınavlar konu biliyorsunuz, bu sınavın kaygısını taşımaya başladılar. Bu sınavlar için kurslara gidiyorlar. Cumartesi pazarlarını oralarda geçiriyorlar. Ve dolayısıyla da atölyelerdeki zamanı ona harcıyorlar.”	1	7,69	1	16

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretim elemanlarıyla öğrencilerin yaşamsal kaygılar içinde olmalarından dolayı maddi, manevi desteklenmeleri gereği	<p>“Su anda butceden ayrılan parayı da biliyoruz, öğretim elemanları, yeni yapılan bir araştırmada, öğretmenler aylıklarının yüzde atmişbesini kira olarak veriyorlar. Bir öğretmenin bir ev alabilmesi 129 ay hiçbir şey yemeden para biriktirmesiyle mevcut. Bir Öğretim elemanının da en az 100 ay hiçbir şey yemeden içmeden okumadan, para biriktirmesi ile mevcut. Bu koşullarda, geleceğe güvenle bakan öğretim elemanı bulamayacağınız gibi, ortalama geçim düzeyinde insanlar olarak, düşünürseniz öğretim elemanlarını, ucuz aşağı bes yukarı benzer çevrelerden gelmiş, öğrencilerin de yiyecek kaygısını ciddi biçimde, hepimiz biliyoruz. Rektörlüğün verdiği yeni binadaki yemek, iste ona burs dersek eğer, başvurunun ne kadar çok olduğunu, başvuru formlarını dolduran öğrencilerin o formlarını doldurduğumuzda, ortaya çıkan tablodan nasıl urktüğümüzü hepimiz biliyoruz. Korkunc bir şey. Bu öğrencilerin artık sinemaya tiyatroya, ve kitaba artık diğer gereksinimlerine rahatlıkla para harcama sansi yok, karnini doyuramıyor. O zaman eğitim de yapamazsınız ne yazık ki. Yapıyormuş gibi gözükürsünüz.”</p> <p>“Öğretim elemanları, ben doktoramı yapayım, yüksek lisansımı yapayım, akademisyen olayım, böyle bir takım kaygıları var ama, bunun yanında da yükü de var</p>	3	23,07	6	17

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretim elemanlarıyla öğrencilerin yaşamsal kaygılar içinde olmalarından dolayı maddi, manevi desteklenmeleri gereği	<p>Her birinin en az 1. dönem içinde 30 saatten aşağı ders yükü yok. Bütün bu yükün altında da öğretim elemanı zaten yoruluyor. Cumartesi, Pazar bile burada öğrenciyle atölye çalışması yapıyor, parasız, pulsuz....Öğretmenin de, öğrencinin de yaşamsal kaygıları dikkate alınmıyor.”</p> <p>“Desteklenmesi gerekiyor bölümlerin, çünkü gıdasından kesiyor öğrenci. Başka ihtiyacından değil, doğrudan gıdasından kesmek zorunda kalıyor. Ve çok üzüntü veriyor insana. Bütün öğrencilere yetişmek mümkün değil. Belki okulda kalabilir yaptıkları, satın alınabilir. Bir şekilde emeği değerlendirilebilir, piyasada işler alınabilir. Kent güzelliği için organize edilebilir bu birimler. Heykel olsun baskı olsun. Resim olsun, tasarımın her boyutu hayata geçirilebilir, belli bedeller karşılığı. Böylece öğrenciler daha rahat okuyabilirler. Aynı zamanda toplum daha seçkin eserler görmüş olur.”</p> <p>“Hocanın maddi yönü hakikaten desteklenmeli. Akademik olarak ciddi bir süreçten geçiyorsunuz. Bu fedakarlık isteyen bir yaşam biçimi. Maddi, manevi. O doktora sürecini biraz ekonomik olarak sıkıntılı yaşayan insanlar, bunu çok iyi anlayacaktır. 4 yıl fakülte okuyorsunuz, 2-3 yıl master sürüyor, ondan sonra bilmem kaç yıl doktoranızı yapıyorsunuz, çok büyük sıkıntılar yaşıyorsunuz.</p>	3	23,07	6	17

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğretim elemanlarıyla öğrencilerin yaşamsal kaygılar içinde olmalarından dolayı maddi, manevi desteklenmeleri gereği	Ve geceleri bazen oturup ağladığınız anlar oluyor. Ve çok büyük zorlukların neticesinde, doktorayı bitirip işte belli bir kadro ile göreve başlıyorsunuz. Yardımcı doçentlik, doçentlik, profesörlük, devam ediyorsunuz. Ekonomik olarak baktığınız zaman, şimdi ben burada yardımcı doçentim....ama ekonomik özgürlüğünüz olmadığı zaman devlet memurluğu korkaklığı içinde kalıyor bir çok sanatçımız bizim.”	3	23,07	6	17
Üniversitelerdeki hiyerarşi ve zaman zaman yalnızca akademik titirlerin başarı olarak algılanması	“Biz herseyi omuz olarak, akademik yükselmelerde zannediyoruz. Sanat eğitimi akademik yükselmelere dayanan bir sistemler zinciri degildir.... Bizim bunu asmamız lazım. Omuza dayanmayan, bilgiye, beceriye, akla, ruha hitap edebilen gerçek humanist insanlar ders verirse toplum yükselir. “Entellektuel savaşlar” birbirlerini yemekten baska bir sey yapmiyorlar. Cunku elestiri haklarını da kendi kültürel yozlaşmalarına ve ceplerine göre değerlendiriyorlar. Yani üniversite sistemine baktığınız zaman daima iyi niyet vardır. Ama üniversitelerde demokrasi yoktur. Hiyerarşi vardır. Yani alt-üst ilişkisi vardır. Demokrasinin olmaması olduğu bir yerde de bunların olduğunu zannetmiyorum. Ne kadar demokratik seçim olursa olsun bir profesörün docente, docentin yardımcı docente, yardımcı docentin öğretim görevlisine, öğretim görevlisinin asistana hükmetmiş olduğu bir toplumda ben	2	15,38	4	17

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Üniversitelerdeki hiyerarşi ve zaman zaman yalnızca akademik titirlerin başarı olarak algılanması	<p>demokrasinin olmadigina inaniyorum. Demokrasi olmadigina gore "Tartisma yoktur, benim dedigim dogrudur." Sistemi olduguna gore ki dogruya yakinlar tartisilir, sanat bunu hic bir zaman icin kabul etmez. Sanatta bir takim hiyerarsik duzenler oldugu zaman iste profesor, docent gibi gittiginde sanat ve sanatci kisiligi ve omuz olayi soz konusu olur. Birileri gelir, bu işi deler ve siz o kovada suyu tutamazsiniz."</p> <p>"Basarinin onurlandirilmasi, bu programa bagli olan bir sey degil. Bizim eskiden beri kurumlarimizin niteligi bellidir. Sizin bireysel girisiminizle elde ettiginiz basariyi, cevrenizdeki bircok kisi gormez. Basari daha cok sizin yonetimle ve cevreyle kurdugunuz iliskide gozlenir ne yazik. Ama o yuzden de kurum icindeki basari, universiteler cok garip bir duruma geldiler bu anlamda bence. Akademik titirler buyuk bir basariymis gibi gozukuyor. Ve akademik ilerleme elbetteki bir basaridir ama, dogru bir gosterge oldugu kanisinda da degilim. Cunki asil basarinin, bununla birlikte, uretilen islerin niteliginde oldugunu dusunuyorum."</p>	2	15,38	4	17

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Üniversite, fakülte ve ülke idarecilerinin sanata, sanat eğitime ve resim bölümlerine yeterli destek ve anlayışı göstermemesi	<p>“Biz yeterince fakülteye çok şey veriyoruz, karşılığını alamıyoruz. Ben diyebilirim ki, güzel sanatlar fakültesinden daha nitelikli çalışmalar yapıyoruz.”</p> <p>“Eğer bu üretim yeteri kadar yoksa, belli bir kalite oluşturmuyorsak, 100 e yakın üniversitemiz olmasına karşın, hala yeteri kadar araştırma ve bilimsel makale yayınlanmıyor, sanatsal açıdan yapılan projeler destek görmüyorsa, ciddi biçimde tartışılır bence.”</p> <p>“Örneğin biz kendi açımızdan ele alacak olursak burada dekanlığa her hangi bir şekilde bir talepte bulunduğumuz zaman beş kuruluşluk bir harcama yapılamayacağı söyleniyor. Bu söylendiği zaman zaten baştan kolunuzu kanadınızı kırıyorlar. Bu yeni yapılanmadan fazla birşeyler de bize yansımadı.”</p> <p>“İnsancıl perspektiften bakmadan daha çok bizim branşlar açısından bu bazda, bu çerçevede etkin bir rol gözlemlenemiyor, yok. Yani az önce söyledim, bu bölümlerle, bizim branşların, sanat dallarının dışındaki branşlar krallıklarını sürdürüyor. Yöneticiler, dekanlar daima onlardan seçiliyor. Onun için bizim bölümlerin ses duyurması çok zor koşullarda oluyor. Sanat eğitimi fakültesi olmak istedik. En azından yönetimimiz daha özerk olsun, kendi sorunlarımıza daha çok sahip çıkalım diye. Çünkü genel YOK sistemi içinde, diğer branşlar arasında, bizim</p>	7	53,84	8	23

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Üniversite, fakülte ve ülke idarecilerinin sanata, sanat eğitime ve resim bölümlerine yeterli destek ve anlayışı göstermemesi	<p>varlığımız, kendi problemlerimiz maalesef yansimiyor... Bizim özel yapımız dikkate alınmıyor. Sanat eğitimi alanındaki yapımız dikkate alınmıyor. Onunla ilgili sozcülerimiz yok. Merkezi yönetimde, ona ilgin saygınlık gösterilip bu aranmıyor. Onun için hep bizim alanlar mağduriyet yaşamaktadır. Butun yönetimden söz ettiğimiz zaman biz yani kurumlarda çalışanlar kendimizi yeterince anlatamadığımız gibi, yukarıdakiler de bizi anlamak istemiyorlar. Su anlamda, şimdi daima bu orgun öğretimde belli branşlar padisahlığını sürdürüyor. Matematik, fen ve ondan sonra yabancı diller, sosyal bilimler, diğer bilim alanları. Bunlar padisahlıklarını sürdürüyorlar. Bizim sanat alanları kapa kenarı alanlar. Ve hiçbir zaman bu saltanatı kendi elleriyle tutup da bize doğru yaklaştırmak istemezler. Onun için o gormemezlik onların hep isine geliyor. Biz sesimizi duyurmaya çalışıyoruz, onlar duymak istemiyor. Onun için bu aksaklıklar oluyor.”</p> <p>“Dünya öyle gelişiyor, dilerim bizdeki eğitim kurumları da, katılımcı bir yönetim anlayışını, sadece eğitim kurumları değil, ülkedeki bütün kurumlar, umarım benimserler. Ama su anda katılımcı model bence sadece sözde gözüküyor. Çünkü hiçbir yönetim, kendi isine bir baskının karışmasından hoşlanmıyor.</p>	7	53,84	8	23

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Üniversite, fakülte ve ülke idarecilerinin sanata, sanat eğitime ve resim bölümlerine yeterli destek ve anlayışı göstermemesi	<p>Cunki goruntu olarak, giyim kusam olarak yasama bicimi olarak, batili, ozgurlukcu, bireyci falan gibi gozukmemize karsin, beynimizin arka tarafında hala son derece feodal insanlariz. Gercekten oyle oldugumuzu dusunuyorum. Bu yuzden de sanki zorunluymus gibi, en demokrat gozuken insanlar bile, sozde bunu savunan insanlar bile bir karsi cikisi, farkli bir oneriye kolay kolay iclerine sindiremiyorlar ne yazik.”</p> <p>“İnsan kalitesinin değer bulduğu bir ortam ; evet bu da programda ölçütler içinde ele alınmış..... Tek başına bir sorun değil bu, şimdi öyle bir baskılı yönetim gelir ki işte burada partizanlık yapar, yönetimde bu katılımcı paylaşımcı anlayışı değil tamamiyle kendi adamlarını getirir, belli bölümlere yatırım yapar belli bölümleri hiç görmez vs gibi, olumsuz şeyler yapabilir. Yani bu konuda tabii ki insanlar olarak çok duyarlı olduğumuzu söyleyemiyorum ben. Yani sivil toplum örgütlerinin bu işlevlerini yerine getirdiklerini maalesef söyleyemiyorum.”</p>	7	53,84	8	23

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın ülke çıkarlarına verdiği maddi zararın yanı sıra manevi açıdan da bir kazanım sağlamamış olması	<p>“Ülkenin koşullarıyla ilgili. Ama ülkenin bu duruma girmemesi gerekiyordu. Ülke bunları kendisi alsaydı daha karlı olurdu. Çünkü zaman geçti ve o kararlaştırılmış olan modeller bile geri kaldı. Mesela bilmem kaç model bir bilgisayar geleceğine, araya bir zaman giriyor tüm olaylar gerçekleşmiyor, gecikiyor. Ondan sonra iki, üç sene geriye düşüyor. Ülkeye üç dört sene sonra geliyor o bilgisayar. Ama öyle anlaşıldığı için o model geliyor gibi. Yani onlar konusunda ülkemiz zarar gördü.”</p> <p>“Israrla üzerinde duruyorum. Maddi olarak hiçbir şey vermesi mümkün değil. Ama manevi olarak da vermesi mümkün değil bazı şeyleri. Maddi ve manevi verebilmesi için bu modeli alırsınız, harmanlırsınız, dayatacağınza benim topluluğuma ne veriyor bunu ararsınız.”</p>	2	15,38	2	18
Yeniden yapılanmanın fiziksel koşullar ve eğitimci kadrosuyla ilgili hiçbir değişiklik sağlamamış olması	<p>“Yeniden yapılanma programı başladığında, alt yapıyla ilgili, fiziksel koşullarla ilgili, hiçbir değişiklik gerçekleşmedi. Tam tersine binalarımız biraz daha eskidi. Eğitim donanımı açısından bir takım bilgisayarlar geldi boluma, bu bir kazanım belki ama bunu da söylemek gerekiyor, bunu yeniden yapılanmaya bağlamak istemiyorum. Çünkü artık bütün eğitim kurumlarında ilköğretimde liselerde her yerde artık, bilgisayar kullanılıyor. Daha farklı şeylerin gelmesi gerekirdi.</p>	3	23,07	5	29

Tablo 54
(Öğretim üyeleri)

Sizce mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın fiziksel koşullar ve eğitimci kadrosuyla ilgili hiçbir değişiklik sağlamamış olması	<p>Orneğin kendi bölümüm açısından eğer parasal bir kaynak ta yaratılacaksa, olması gerekiyorsa, programın uygulanması için, bizde saf malzemeler son derece önemlidir, yani kâğıtlar, boyalar, tuvaletler, bir öğretim elemanının öğrencisine örnek vermek için bu tür malzemeleri elinde bulundurma şansı bile yok. Bu yüzden donanım açısından birşeyler değişti tabii ama bunun çok extra ve programdan kaynaklanan değişiklik olduğu düşüncesinde değilim.”</p> <p>“Yeniden yapılanma, denilen program, yeni bir kadro oluşumunu önermedi. Eski kadro ile neyse söylenen o biçimde yürütmeye çalıştı. Yeniden kadro oluşturmak kolay mı? Elbetteki kolay değil. Şimdi atölyesine kapanmayan, dışarıya, katılımcı öğretim elemanı modeli elbetteki istenir. Ama hepimiz tanıyoruz. Yeniden yapılanmanın bununla hiçbir ilgisi yok. Burada yaptığımız seminerlere ya da etkinliklere ilginin ne düzeyde olduğunu herkes biliyor. Yani yeniden yapılanma bu tür davranan bir öğretim elemanı modelini ne zorladı, ne de oluşturdu bence.”</p> <p>“Burada sanat eğitimi ile ilgili bir laboratuvar tamamlanmışsa var diyebiliriz. Ama bu sistemde öğrencinin bire bir ilişkide bilgisayarından tutun, internetine kadar hiç kimseye sormadan özgür olarak kullanabileceği, dolabından tutun, eşyalarını evine götürmeden saklayacağı mekanlar var mıdır ?”</p>	3	23,07	5	29

*Her bir öğretim üyesi bu konuda birden fazla görüş belirtebildiği için toplam frekans sayısı öğretim üyesi sayısından fazladır.

Tablo 54' de görüldüğü gibi “Sizce, mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?” Alt problemine ilişkin görüş bildiren öğretim üyelerinin tamamı, yukarıda belirtilen tüm ölçütlerin insana yakışan koşulları sağlama ve hümanist eğitim açısından olması gerektiğini ifade ederken, pek çok açıdan yetersiz kaldığını dile getirmektedirler. Bu konuda öğretim üyelerinin ortaya koyduğu görüşlerini içeren kategoriler şunlardır :

Öğretim üyelerinin,

%23,07' si,

- Başta fiziksel donanım yetersizliği olmak üzere bölümlerin her açıdan desteklenmesi gereğini,

%23,07' si,

- Sanat eğitimcisinin öğrenciye rol model oluşturması açısından sanatçı ve eğitimci niteliklerini birlikte taşıması gereğini,

%7,69' u,

- Daha önce uygulanan eğitim enstitüsü modelinin sanat eğitimi için daha uygun bir sistem olduğunu,

%7,69' u,

- Eğitim sistemimizde değerlendirme ve ödüllendirmenin gerekli olmasını,

%23,07' si,

- Sanat alan / atölye derslerinin önemi ve sayıca yetersizliğinden öğrencilerin olumsuz biçimde etkilendiğini,

%53,84' ü,

- Atölye öğretim elemanlarının sanat eğitimindeki etkin rollerinden dolayı, donanımlı olmaları zorunluluğunu,

%30,76' sı,

- Öğretim elemanlarının özgüvenli, insanı önemseyen niteliklere sahip, toplumsal sorumluluklarını kavramış ve alanında yetkin olması gereğini,

%23,07' si,

- Yeniden yapılanmanın katkıları doğrultusunda, bazı bölümlerde beklenen desteğin idareler tarafından sağlanabildiğini,

%7,69' u,

- Eğitim fakülteleri resim bölümü mezunlarının öğretmen olarak iş bulamama kaygısı taşımasını,

%23,07' si,

- Öğretim elemanlarıyla, öğrencilerin yaşamsal kaygılar içinde olmalarından dolayı maddi-manevi desteklenmeleri gereğini,

%15,38' i,

- Üniversitelerdeki hiyerarşi ve zaman zaman yalnızca akademik titirlerin başarı olarak algılanmasını,

%53,84' ü,

- Üniversite, fakülte ve ülke idarecilerinin sanata, sanat eğitime ve resim bölümlerine yeterli destek ve anlayışı göstermemesini,

%15,38' i,

- Yeniden yapılanmanın ülke çıkarlarına verdiği maddi zararın yanı sıra manevi açıdan da bir kazanım sağlamamış olmasını,

%23,07' si,

- Yeniden yapılanmanın fiziksel koşullar ve eğitimci kadrosuyla ilgili hiçbir değişiklik sağlamamış olmasını, dile getirmektedirler.

Tablo 53-54-55' de görüldüğü gibi "İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan, bireyin ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği" konusunda, öğretim üyeleri ve öğrenciler yukarıda belirtilen tüm ölçütlerin insana yakışan koşulları sağlama ve hümanist eğitim açısından olması gerektiğini ifade ederken, pek çok açıdan yetersiz kaldığını dile getirmektedirler.

Daha önce de sıklıkla yinlendiği gibi yetersizliği ifade edilen başlıklar:

- Yeniden yapılanma programının hazırlanma ve uygulanmasında izlenen merkezi kararların alındığı, yaptırıma dayalı, hümanist olmayan tavır,
- Türkiye genelindeki üniversitelerde görevli öğretim elemanlarının çoğunluğunun görüşü alınmadan hazırlanan programın, bölgesel farklılıklar dikkate alınarak altyapısı oluşturulmadığından, ülkemiz koşullarıyla uyum sağlayamaması ve bereberinde gelen fiziksel yetersizlikler,

- Program öncesi ve sonrasında yeterince bilgilendirme olmadığı için programı uygulayacak olan sanat eğitimcisi öğretim elemanlarının programa uyum sorunu ve yetersizliği (nitelik ve nicelik açısından),
- Ülkemizin içinde bulunduğu, ekonomik ve sosyal koşullar nedeniyle, öğrenci ve öğretim elemanlarının maddi manevi desteğe gereksinimlerinin olması; bu bağlamda mezun olduklarında öğrencileri bekleyen atanma problemleri,
- Sanatsal alan / atölye dersleri ve öğretmenlik formasyonu / kuramsal derslerinin dengesiz dağılımının getirdiği sorun ve yetersizlikler,
- Daha önce uygulanan “Eğitim Enstitüleri” gibi modellerin yararlı yönlerinin birer deneyim olarak değerlendirilip dikkate alınmamış olması.

Öğretim üyesi ve öğrencilerin dile getirdiği bu olumsuzluklara karşın, Öğretmenlik / formasyon derslerinde sağlanan başarı ile sanat eğitimindeki dört disiplin tanımlarının netleşmesi olumlu olarak ifade edilen bulgulardır.

Önceki alt problemlere ilişkin bulguların değerlendirilmesinde ele alınan yukarıdaki sorunların çözümlenebilmesi için bugün yeniden yapılandırma programı pek çok yönden irdelenmekte; sempozyum, açık oturum, panel ve konferanslar düzenlenmekte; yüksek lisans ve doktora seviyesinde hazırlanan tezlerle akademik araştırmalara konu olmaktadır. Tüm bu çalışmalar kuşkusuz son derece yararlı ve sevindiricidir.

Ancak daha önce kuramsal bölümde de değinildiği gibi, programa ilişkin süregelen sorunlardan biri de eğitim sisteminde, iyileştirme sürecinin sürdürülebilmesi; mevcut nitelikteki kalitenin ve ileriye yönelik hedeflerin güvence altına alınmasında etkin sistemlerden biri akreditasyon (Tarhan, 2002:2) ve dönütlerin değerlendirilmesi konusundaki çalışmaların yarım kalmış olmasıdır. Bu sistemlerin halen olmaması, yeniden yapılandırmaya ilişkin çalışmalara ivme kazandıramadığı gibi tartışmaların da daha uzun süre süreceğine işaret etmektedir.

Bilindiği gibi, projenin son aşamasında, ülkemizde nitelikli öğretmen yetiştirilmesi ve gerekli kalite güvence sisteminin oluşturulması amacıyla YÖK bünyesindeki Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi’nde bir “Akreditasyon Çalışma Grubu” oluşturulmuş ve Ekim 1998’den itibaren de çalışmalara başlanılmış; ancak ne yazık ki bu çalışmalara ara verilmiştir.

Oysa, yüksek öğretim kurumlarında akreditasyonla, eğitim-öğretimin niteliğinin artırılması, güvence altına alınması ve hizmet sunduğu kesimlere kalite güvencenin verilmesi hedeflenmektedir. Çünkü akreditasyon sisteminde:

- Yaygın, anlaşılır ve desteklenen ulusal / uluslararası standartlar bütünü üreten, onaylanmış bir merkez,
- Gerçekleştirilecek denetimlerde, kanıta dayalı adil karar verebilen, deneyimli, eğitilmiş uzman değerlendiriciler,
- Belirlenmiş standartlara dayalı karar oluşturma sürecini işleten bir merkez bulunmaktadır (Tarhan, 2002: 2-3).

Son olarak (22-23-24 Eylül 2005) G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi'nin düzenlediği "Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu" nda ortaya konan yeniden yapılanmada üzerinde durulacak temel sorunların yukarıda öğretim üyeleri ve öğrencilerin hümanist eğitim yaklaşımı açısından dile getirdikleri sorunlarla aynı konuları paylaşmakta oldukları görülmektedir. Bu sorunlar şöyle sıralanmaktadır:

- Programlar açısından durum,
- Öğretim elemanı açısından durum,
- Okullarda uygulama açısında durum,
- Derslerin uygulama saatlerinin açısından durum,
- Öğretim yöntemleri açısından durum,
- Araç-gereçler açısından durum,
- Öğretmenlik meslek derslerinin açısından durum,
- Eğitim-öğretime yönelik araştırmalar açısından durum,
- Alan uzmanı-alan eğitimcisi uyumsuzluğu durumu,
- Eğitim bilimleri enstitülerinin kurulma durumu,
- Akreditasyon sürecinin durumu,
- Yeni fakülte ve bölümlerin plansız açılması durumu (mezunların atanamaması) (Ayas, 2005:57).

Aynı sempozyumda sonuç olarak şu kararlar alınmıştır: 1998-1999 öğretim yılından itibaren 7 yıldır uygulanmakta olan öğretmen yetiştirme programlarının tümü:

- a) Bu programların eksikliklerinin giderilerek geliştirilmesine yönelik olarak bilim insanlarının çeşitli akademik yayınlarda ortaya koydukları görüşler, eleştiriler ve öneriler,
- b) Bu programların çeşitli yönleriyle, bildiriler, paneller, açık oturumlar vb. çerçevelerinde ele alındığı kongre, sempozyum, çalıştay vb. bilimsel toplantıların raporlarında kitaplarında yer alan öneriler,
- c) Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: Yükseköğretim Özel İhtisas Komisyonu Raporları'nda yer alan öneriler çerçevesinde ele alınmalı ve gerekli yeni düzenlemelere zaman yitirilmeden başlanmalıdır.

Bu çalışmalarda MEB, YÖK, eğitim fakülteleri ile fen ve edebiyat fakültelerinin etkili bir işbirliği şarttır. Ayrıca, öğretmen yetiştiren programların dışındaki tüm lisans ve lisansüstü programların ele alınış yaklaşımlarında olduğu gibi, öğretmen yetiştirme programlarının yeniden düzenlenmesi ve geliştirilmesi çalışmalarında "Fakülte Kurulu" ve "Üniversite Senatosu" kararlarının temel alındığı bir yaklaşımdan sapılmamalıdır (Koç, 2005: 48-49).

Ayas' a (2005:58-59-60) göre, 1998 yılında gerçekleştirilen yeniden yapılanma öğretmen eğitimindeki çağdaş uygulamaları Türkiye koşullarına adapte etmeyi amaçlamıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi yeniden yapılanma, öngörülen hedeflerine ulaşmasını engelleyebilecek bir çok sorunla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu sorunların çözülmesi öğretmen eğitiminde çağdaş bir modele ulaşmanın ön koşullarından birisidir. Bu süreçte yapılması gereken çalışmalardan bazıları somut öneriler olarak aşağıda belirtilmiştir.

- Coğrafi bölgelerdeki merkezî eğitim fakültelerinde öğretim elemanlarının katılımı ile seminerler düzenlenmelidir.
- Alan eğitimine gereken önem verilmelidir. Fen alanlarındaki projeleri desteklemede üniversitelerin araştırma fonları TÜBİTAK ve DPT gibi

kaynaklar bulunmasına karşın, eğitim araştırmaları ciddi anlamda, benzer kurum veya kuruluş tarafından desteklenmemektedir.

- Öğretmen Yetiştirme Millî Komitesi daha fonksiyonel bir hâle getirilmelidir.
- Paket programlardaki derslerin etkililiği araştırılmalı ve etkili bir öğretilimde bulunması gereken niteliklerde göz önünde bulundurularak ihtiyaç duyulan yeni dersler programlara eklenmelidir.
- Fakülte-okul işbirliği süreci daha etkin bir şekilde işletilmelidir. Öğretmen yetiştirmede fakülteler kadar okulların da sorumlulukları olduğu seminerlerde önemle vurgulanmalıdır.
- Formasyon dersleri için yapılacak görevlendirilmelerde fakülte'deki öğretim elamanlarının buldukları programlardan ziyade uzmanlık alanları dikkate alınmalıdır. Eğitim fakültelerindeki öğretim ortamları fiziksel olarak ideal hâle getirilmelidir. Öğrenci sayısı, oturma düzeni, teknolojik araçların yerleştirilmesi gibi konular çağdaş standartlara ulaştırılmalıdır. Özellikle, eğitim fakültelerinin kendine özgü kütüphaneleri olmalı ve burada öğrencilerin ve araştırmacıların yararlanabileceği dergi ve kitaplar bulunmalıdır.
- Eğitim fakülteleri kampüslerinde “uygulama okulları” (tıp fakültelerinin uygulama hastanelerine benzer) kurulmalıdır.

Sonuç olarak, sempozyumda vurgulanan ve yukarıda ana konular olarak belirtilen durumlar ve öneriler ilgililerce önemle göz önünde bulundurularak somut adımlar atılırsa hem çağdaş öğretmenler yetiştirme sürecinin ve eğitim-öğretimle ilgili nitelikli araştırmaların yapılmasının güvence altına alınacağına, hem de ülkemizin Büyük Önderimiz Atatürk'ün belirttiği “muasır medeniyetler seviyesine” çıkmasının kısa sürede sağlanabileceğine inanılmaktadır.

4.30. Otuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın otuzuncu alt problemi “Genel olarak yeniden yapılandırmanın öğördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının, öğretim elemanı olarak sizin gelişmenize katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?” şeklinde ifade edilmiştir.

Otuzuncu alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 55’ de sunulmaktadır.

Tablo 55
(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Öğretim elemanı olarak sizin gelişmenize katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yurt içinde ve dışında öğretim elemanlarına uygulanacak hizmetiçi kurslar ve kültürel etkileşim amaçlı programların olması gereği	“Öğretim elemanı olarak gelişmemize şöyle katkıları olabilir: Eğer yeterli hizmet içi eğitim programları uygulanır ve öğretim elemanları arasında gerekli bilgilendirme yapılırsa, öğretim elemanlarının dünya sanat eğitimi programlarından da haberdar olmalarını sağlayacak imkanlar “Yurt dışında 3’er ya da 6’şar aylık dil geliştirme ve kültür etkileşimi amaçlı görevlendirmeler gibi” sunulursa önemli katkıları olabilir. Aksi takdirde yeniden yapılanmanın henüz yapılandırıldığı 1997 ve öncesi dönemde bazı üniversitelerden ve sadece bazı öğretim elemanlarının yurt dışındaki bu gibi uygulamaları incelemek üzere gönderilmeleri ile bu amaca ulaşılabileceğini düşünmüyorum.”	1	7,69	1	33
Yeniden yapılanmanın sunmuş olduğu kaynak ve programlarla öğretim elemanlarına olumlu katkılar ve kazanımlar sağlanması	“Kişisel olarak bana çok katkı sağladığı düşünüyorum. En azından ben daha önce de çalıştım. 16-17 yıl oldu ben üniversitelerde sanat eğitimi vermeye başlayalı. Daha önce biz kendimiz bulabildiğimiz kaynaklardan araştırma yaparak, bir şeyler anlatmaya çalışıyorduk. Elimize hazır dökümanlar geldi. En azından Neye? Nereye? Nasıl? Ulaşabileceğimizi biliyoruz. Buna dair kaynakça dediğimiz, literatür bilgileri hazır geldi, elimizin altında bulduk. O kitapların içinde her konunun altında, sonunda değişik o konuyla ilgili ayrıntılı kaynaklar var. Onları araştırmaya başladık, oradaki konuların yaklaşımlarına bakmaya başladık.	2	15,38	3	15

Tablo 55
(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Öğretim elemanı olarak sizin gelişmenize katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın sunmuş olduğu kaynak ve programlarla öğretim elemanlarına olumlu katkıları ve kazanımlar sağlanması	<p>Artı bu hizmet içi eğitim semineri az oldu ama en azından oradan çok faydalandık.”</p> <p>“Ben bu projenin icine girdikten sonra bir defa bu yöntemleri öğrenmiş olmaktan ve kazanmış olmaktan çok mutluyum. Bir kazanım benim için. Sanat eğitimini seven birisi olarak bu çalışmalara bilinçli yöneldim. Ve merakla da yani “Acaba bunlardan sonuç elde edilir mi?” diye başladım. Daha ilk endiseyi basından duyarak, olayı basından test ederek, okullarda deneyerek bu olaya başladım. Ondan sonra da bu süreç içinde bunun neler getirebileceğini gördüm. Bu çalışmalar da beni mutlu etti. Bu çalışmalar benim için mesleki bir kazanım oldu. Öğrencilerden bu yansımaları almak, bu yöntemleri öğrenmek bana önemli bir kazanım sağladı. Neden? Çünkü bütün sanat eğitimcileri gibi bizim alanımız bir çıkmazda, umutsuz, değersiz, değer verilmeyen bir alan acmazında kanisındaydı herkes. Benim buradan ışık doğduğuna ve buradan bir kurtuluş olduğuna, bu alanın çok değerli bir alan olabileceğine inancım geldi. Ve bunu da asılamaya çalıştım.”</p>	2	15,38	3	15
Program ve uygulamaların öğretim elemanlarını araştırmaya, tartışmaya ve kendilerini geliştirmeye yöneltmesi	<p>“Beni daha iyi olmaya itiyor. Ders içeriği olarak sürekli kendini yenileme gereği duymamı sağlıyor. Sistem buna itiyor. Ama bunu kaç hoca yapıyor belli değil.”</p> <p>“Birincisi ezberden uzaklaştık. Bilgi ve becerinin artmasına faydası oldu. Çağdaş birtakım araç ve gereçler önem kazandı.</p>	4	30,76	4	26

Tablo 55
(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Öğretim elemanı olarak sizin gelişmenize katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Program ve uygulamaların öğretim elemanlarını araştırmaya, tartışmaya ve kendilerini geliştirmeye yöneltmesi	<p>Örneğin bilgisayar konusunda kendimi yetiştirme adına kaygı duydum tabii. İnternette istediğimiz sanatçının yapıtlarını görsel olarak indirerek, herbirine toplu izleme olanağı sağlayarak, daha aktivite kazandırdık. Çocukların ufku açıldı. Böyle bir takım katkıları oldu.”</p> <p>“Kendi kişisel gelişimim açısından da çok olumlu oldu. Ben bu dersi vereceksem kendimi uydurmam lazım. Herkesin bu anlamda kendine düşeni yapması gerekir bu anlamda çok önemli işlevi oldu.”</p> <p>“Bu tür bir sorunu tartışma ortamı yarattı bu güzel birşey. Program başladığından beri bu tartışmalar yapılıyor. Bir şey tartışılıyorsa, mutlaka arkasından olumlu birşeyler çıkacaktır, onun için tartışılıyordur. Bana katkısı şöyle oldu; benim kendi adıma aksadığımı gördüğüm şeyleri çek etti.”</p>	4	30,76	4	26
Yeniden yapılanmanın oluşum aşamasında yurt dışında incelemelere gönderilen bazı öğretim elemanlarından daha sonra yararlanılmaması	<p>“Yurt dışına gönderildiğimizde, bize, geldiğimiz zaman bir rapor vereceksiniz dediler. Ben de çıktım. Soylediğim tek cumle: “Canım Turkiyem.” Canım Turkiyem dememin nedeni harcanan, bosa giden paralardan dolayı idi. Yani ben buraya gitmişsem benden yararlanmaları gerekirdi. Bizlerden yararlanmaları gerekirdi. Bize soru sormaları gerekirdi. Ve bize dayatmaları gerekirdi.</p>	1	7,69	1	11

Tablo 55
(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Öğretim elemanı olarak sizin gelişmenize katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılanmanın oluşum aşamasında yurt dışında incelemelere gönderilen bazı öğretim elemanlarından daha sonra yararlanılmaması	Arkadas su, su, su alanda musterek calisma yapacagiz. Ama dayatilmiş bir program bize sunulduğu için ben, böyle bir şeyin içinde kullanılamadım. Dolayısıyla katkısı olmadı.”	1	7,69	1	11
Eğitim fakültelerinin ve ülkenin içinde bulunduğu olumsuz koşullardan öğretim elemanlarının olumsuz biçimde etkilenmesi	“Ben üniversiteye gelmeden önce çok daha fazla çalışan birisiydim. Üniversite gerek saat sayıları açısından, gerekse bürokratik ilişkiler açısından, oluşturduğu ortam açısından, oyle anlamsız bir etkinlik sürdürüyor ki su anda, en azından bana yansıyan oyle. Üretimimin acıkça dustugunu düşünüyorum. Bunun programdan kaynaklandığını değil, eğitim fakültelerinin içinde bulunduğu ya da ülkenin içinde bulunduğu durumdan kaynaklandığını düşünüyorum. Örneğin su anda bizden istenen şey öncelikle, üstlendiğimiz dersleri yürütmek. Eğer burası gerçekten üniversite ise, bizim burada proje üretmemiz, düşünce üretmemiz, yazı üretmemiz lazım. Haftada bilmem kaç saat derse giren, uc kurus para ile biryerlere gitme olanakları elinden alınmış insanların bütün bunları basarabileceği kanısında değilim. Ha öğretmenken daha mı çok para alıyordum? Satın alma gücü açısından su anda aldığım paraya denk	1	7,69	2	18

Tablo 55
(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Öğretim elemanı olarak sizin gelişmenize katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Eğitim fakültelerinin ve ülkenin içinde bulunduğu olumsuz koşullardan öğretim elemanlarının olumsuz biçimde etkilenmesi	bir para alıyordum herhalde. Ama orada beni saat olarak başka türlü zorlayan şeyler olmadığı için, okuldan çıkınca rahatlıkla oturup kitabımı okuyup, resmimi yapıyordum. Su anda nefes alamaz durumdayım. Bu yapının da üniversitede olmakla hiçbir ilişkisi olduğunu sanmıyorum.”	1	7,69	2	18
Tam olarak bilinip uygulanabilmesi doğrultusunda programın, öğretim elemanının kendini geliştirmesi ve değerlendirmesine önemli katkılar sağlayacak nitelikte olması	“Tam uygulanmışsa ve biliniyorsa çok büyük katkıları var. Örneğin, insanın kendini planlaması, 14 hafta boyunca ne yapacağını ve her dönem için bu 14 haftalık planı değiştirmesi ve buna yeni çağdaş gelişmeleri ilave etmesi, her hafta boyunca öğrencilerine neyi anlatacağını önceden kayıt altına alması kadar güzel birşey olabilir mi? Bu neyi getirir? Kendisini geliştirmeyi getirir. Eğer öğretim elemanı gerek kuramsal derslerde, gerek atölye derslerinde planlı olursa, programlı olursa ve 14 hafta boyunca, dönem itibariyle öğrenciye ne vereceğini ve bu vereceği şeyleri de her dönem boyunca yenilirse, gelişmelere bağlı olarak, aslında kendini yeniler. Ve bunun tabii sonucunu görmesi lazım. Ben, başında nasıl bir öğrenci grubu aldım, sonunda nereye getirdim? Ve, bu öğrenci grubunun benim hakkımdaki görüşleri, benim eğitim sistemim hakkındaki, yöntemim	1	7,69	3	18

Tablo 55
(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Öğretim elemanı olarak sizin gelişmenize katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Tam olarak bilinip uygulanabilmesi doğrultusunda programın, öğretim elemanının kendini geliştirmesi ve değerlendirmesine önemli katkılar sağlayacak nitelikte olması	hakkındaki görüşleri nelerdir? Diye oto kontrollü geliştirmek üzere bir iş değerlendirilmesi yaparsa, kişinin kendini, özünü değerlendirmesini gerçekleştirirse ki, yeniden yapılanma bunu istiyor aslında, sanırım kendi kalitenizi ölçmeye başladığınız an, ki burada öğrenci bir araçtır. Kendi kalitenizi, o zaman sanırım kendinizi geliştirmek için çok büyük çaba içine gireceksiniz.....bahsettiğim iki tane proje yapma yönteminden benim öğrencilerimden öğrendiğim o kadar çok şey var ki. Ben birçok şeyi, dünyadaki, özellikle dünya sanatı ile ilgili bilmediğim birçokşeyi onlardan öğrendim. Afrika'nın bilinmeyen bir ülkesindeki sanatçıyı bulup getiriyor öğrenci, ben onunla birşey öğreniyorum. Bali Adası'ndaki resamlardan öğrendiğimiz birçok şeyler oluyor. Ya da Çin'deki o geleneksel sanatların ya da onun çağdaş uyarlamasını yapan, sanatçılardan çok şeyler öğreniyorum. Ve ben, onlara öğrettiğim kadar onlardan çok daha fazla şeyler öğrendiğim kanaatindeyim. Ne sayesinde? Bu yeniden yapılanmayla gelmiş yeni yöntem sayesinde oluyor.”	1	7,69	3	18

Tablo 55
(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Öğretim elemanı olarak sizin gelişmenize katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bazı öğretim elemanlarının programın kendisine kişisel katkı ve kazanım sağladığını düşünmemesi	<p>“Ben şahsen kişisel katkı sağladığımı düşünmüyorum, çünkü neden? Benim tek amacım öğrenciyle daha fazla haşır neşir olmak, öğrenci resim yaptıkça benim göğsüm kabarır. Şimdi yeni program bunu biraz kısıtladı. Yani zamanı azalttı. Bu öğrenci psikolojisidir. 6 saatlik, haftada atölye dersi bulunan bir öğrenci 6 saat atölyede bulunuyor. İçlerinde vardır birkaç kişi, ben 6 saat yerine 12 saat çalışıyorum, boş zamanlarımda da çalışıyorum diyen, ama sayı az.”</p> <p>“Bunların adları kondu ama insanlar aynı insanlar. Çok fazla değişiklik olduğu kanaatinde değilim. Yine 20 yıldır çalışan adam. Ne oldu yeniden yapılanma oldu. Ne yapıyorsa, hani demişler ya ne yapar? “O da şimdiye kadar ne yapıyorsa, onu yapar.” Böyle düşünüyorum.”</p> <p>“Bizim dışarıdan ithal ettiğimiz eğitim sistemiyle tam bağdaşmamız mümkün değil. Oysa hümanist bir eğitim, eğitim verilen insanı, kendi örf adet geleneği, kendi sevgisi ve onu benimsemesi ile ancak sağlanabilir. Yoksa yapısına uygun olmayan bir eğitim sistemi, hiçbir zaman öğrencinin de hoşuna gitmez ve sevmesi de mümkün olmaz.”</p>	3	23,07	3	23

Tablo 55’ de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğretim üyeleri, “Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının, öğretim elemanı olarak sizin gelişmenize katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?” Alt problemini yanıtlarken, %7,69’ u, “yurt içinde ve dışında öğretim elemanlarına uygulanacak hizmetiçi kurslar ve kültürel etkileşim amaçlı programların olması gereğini” ifade etmiş; ancak bu şekilde kendilerini geliştirebilecekleri görüşlerini dile getirmişlerdir.

Öğretim üyelerinin %15,38’ i, “yeniden yapılanmanın sunmuş olduğu kaynak ve programlarla öğretim elemanlarına olumlu katkılar ve kazanımlar sağladığını” dile getirirken, %30,76’ sı da, aynı doğrultuda, “program ve uygulamaların öğretim elemanlarını araştırmaya, tartışmaya ve kendilerini geliştirmeye yöneltmesi” nin kişisel olarak kendilerini geliştirme açısından son derece yararlı olduğunu ifade etmektedirler.

Yine tablodan açıkça görüldüğü gibi öğretim üyelerinin %7,69’ u, konuya olumsuz bakarken, “yeniden yapılanmanın oluşum aşamasında yurt dışında incelemelere gönderilen bazı öğretim elemanlarından daha sonra yararlanılmaması” nı eleştirmektedirler. Aynı biçimde olumsuz görüşlerini bildiren öğretim üyelerinin %23,07’ si, “programın kendisine kişisel katkı ve kazanım sağlamadığını” ifade ederken, “eğitim fakültelerinin ve ülkenin içinde bulunduğu olumsuz koşullardan öğretim elemanlarının olumsuz biçimde etkilenmesi ” görüşlerini bildiren öğretim üyesi oranı da %7,69’ dur.

4.31. Otuz Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın otuz birinci alt problemi “Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının, sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine, katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz? Şeklinde ifade edilmiştir. Otuz birinci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 56’ de sunulmaktadır.

Tablo 56
(Öğretim üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine, katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Program ve uygulamaların katkı sağladığını düşünüyorum</u>	“Bölümümüzden mezun olan öğretmenlerin kendilerini Güzel Sanatlar Fakültelerinden mezun olan öğrencilerden farklı bir müfredatla yetiştirilmiş olduklarını bilmek zorunda kaldıklarını anlama noktasına geldikleri gözlemlenebilir. Programlardaki formasyon ağırlıklı derslerin örneğin; Okul Deneyimi I dersinin hemen ilk yılın ikinci yarısında verilmiş olması, Okul Deneyimi II dersi ve Öğretmenlik Uygulaması dersinin varlığı öğrencilerin sonuç itibarıyla öğretmen olacakları bilincine varmalarında önemli katkısı olduğu söylenebilir.”	6	46,15	5	16
Öğrencilerin, öğretmen olacakları bilincine varmalarını sağlaması	“Oldu diyebilirim. Çünkü somut birtakım görsel bilgiler ortaya çıkınca, ister istemez çocuğun ve bizim ufukumuzu açtı. Bir de ders araç ve gereci, tuvaldi yağlıboyandı. Çocukların kullanabileceği şeyler, malzemenin kalitesi arttı.”				
Öğrenci ve öğretim elemanına yönelik olumlu katkılarının olması	“Öğrenciler daha araştırmacı oldular. Yani resim yaparken kendileri adına edindiklerinin, aslında öğretecekleri şeylerden farklı olmadığını farktılar. Ve benim de bunları anlatabileceğim, ifade edebileceğim, destek alabileceğim bir program oldu bu yönüyle.”				
	“Ve eğitim sistemini sorgulamaya başladık. Sanat eğitiminin işte milli eğitimde nasıl olması gerektiğini veya biz nasıl sanatçı öğretmen yetiştiririz onu sorgulamaya başladık. Tekrar sorguladık, çok yararlı oldu tabii ki.”				

Tablo 56
(Öğretim üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine, katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Uygulanan eğitimin insanlığı temel alması	“Tabii, çünkü insanlığı temel alıyor bu eğitim. İnsan her yerde insandır. Dini, rengi, cinsiyeti, inancı ne olursa olsun insandır. Dolayısıyla yaptığı esere herkesin saygı duyması gerekir. İşte bizim özel öğretim yöntemlerinde projeye tabanlı olan ve Türk sanatı Anadolu uygarlıkları ve yabancı bir kültür tabanlı olan proje yöntemlerinin amacı budur.....Tabii yine bunun çok çeşitli bölümleri var. Öğretim elemanı bölümü var; altyapı, fiziki altyapı bölümü var; program bölümü var. Program dediğimiz şey çok canlı bir süreçtir, 98’ te gerçekleştirilen programın belki 2005 yılında yeniden elden geçirilmesi gerekir. Program geliştirmenin ilk şartı budur....Çağın şartlarına, günün şartlarına uygun olarak programların sürekli geliştirilmesi gerekir. Bir programa körü körüne bağlı kalıp onun sonsuza kadar doğru olduğunu savunmak son derece yanlıştır. Ama program geliştirecek elemanların da kendilerini geliştirmiş olması ve program geliştirme konusunda da uzman olmaları gerekir. Herhangi birilerine program geliştirilmesi yaptırılmaz, yaptırılmaz. O zaman, o programın ne bir felsefesi olur, ne dayandığı bir temel olur, ne de çağdaşlığından söz etmek mümkün olur.”	6	46,15	5	16
Sanat eğitimine ivme kazandırması	“Sanat eğitiminde oldukça bir ivme kazanıldı, bu ivmede devam edebilmesi için, tabii ki milli eğitim bakanlığına, YÖK’ e, mevcut hükümete, iktidara önemli iş düşüyor. Onların bu işle ilgilenerek biran önce bu programlara daha işlerlik kazandıracak hale getirilmesi gerekiyor.”				

Tablo 56
(Öğretim üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine, katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sanat eğitimine ivme kazandırması	İvedilikle bunların yerine getirilmese gerekiyor. İşte talim terbiyede çalışmalar devam ediyor. Hala resim iş dersine sıra gelmediğini görüyoruz. Hem ders kitapları açısından hem de programlar açısından.”	6	46,15	5	16
<u>Katkı Sağladığını Düşünmüyorum</u> Öncelikle kaliteli eğitimci yetiştirilebilmesi için gerekli önlemlerin alınması	“Sanat eğitiminin kalitesinin yükselmesine katkısı olması için öncelikle kaliteli eğitimci olması lazım. İyi bir ekibin oluşturulması lazım. Bu nedenle üniversite puanlarının yükseltilip öğretmen yeterlilik sınavlarında da kalite artırılmalıdır.” “Hatta neredeyse soyle bir durum cikiyor. Bunun kalkması lazım. Bu programa gönul verenlerle vermeyenler kesin ayirimda. Arada fazla kopru yok. Yani onlar hic ilgilenmiyor ve disaridalar. Hic umursamiyorlar. Iste bu iyi degil. Bunlar icin proje lazım. Bunun icin de en kolay yontem, ilk etapta yeni yetisecek elemanlari bu sekilde yetistirmek.”	7	53,84	8	16
Bir ülkenin eğitim ihtiyacının ülke koşulları içerisinde değerlendirilerek sonuçlandırılmasının kaçınılmaz olması	“Sonuç olarak şunu söyleyebilirim, eğer Türkiye’de bir eğitim programı değişecekse, bu ülkenin koşulları içinde yetişmiş, bu ülkenin ne olduğunu bilen, sadece eğitimcilerden değil, devlet planlama teşkilatından ekonomi uzmanları, farklı alanlardan insanların yanyana gelmesiyle oluşturulacak, komisyonlar ve tartışmaya açık, toplumun da katılımcı olarak tartışacağı bir süreçle belirlenebilir ancak. Yoksa siparişle bilmem nereden alınmış programlarla bir				

Tablo 56
(Öğretim üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine, katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bir ülkenin eğitim ihtiyacının ülke koşulları içerisinde değerlendirilerek sonuçlandırılmasının kaçınılmaz olması	<p>ülkenin eğitim ihtiyacı, öğretmen yetistirme ihtiyacı sağlıklı bir biçimde çözülemez.”</p> <p>“Yeniden yapılanmanın ben, sanat eğitimine katkısının yuce olduğunu zannetmiyorum. İşin içinde yaşayan bir kişi olarak. Zaten gitmeden önce de aynı sistemi veriyorduk ve ben oraya gittim zaman benim o eğitim sistemini almam gerekmedi. Dort disiplinden daha ötesini uyguluyordum öğrencilerime. Araştırmacı, ben merkezli değil, öğrenci merkezli, dort disiplinin ötesindeki kendi mahalli yapılarımıza uygun, o yorede bir su kabagi çok fazla ise su kabagından neler yapabileceği, onu resimsel alana nasıl dondureceği, hali nasılsa halidan, kilim nasılsa kilimden nasıl dondureceği tartışılarak yurek ve biçim ilişkileri, doğa ilişkileri tartışilabiliyor idi. İşte bu tür modeller tartışilirse bir yere varilabilecek. Evet yeterince katkisi olduğuna inanmiyorum.”</p>	7	53,84	8	16
Sanata ve sanat eğitimine hümanist olmayan bir yaklaşımla sanat/alan derslerinin azaltılması	<p>“Bu programlar fazlaca etmiş sayılmaz. Nedenine gelince; bir defa, bizim burada amaçladığımız şey nedir? Resim bölümleri iki amaçlı kullanılmalı. Bir herşeyden önce, sanat eğitimcisi yetiştirmek yani, öğretmen yetiştirmek ama, herhangi bir mesleğin öğretmeni</p>				

Tablo 56
(Öğretim üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine, katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Sanata ve sanat eğitimine hümanist olmayan bir yaklaşımla sanat/ alan derslerinin azaltılması	değil, bizzat resim öğretmeni yetiştirmek. İkinci amacı da, ki mutlaka eğitim fakülteleri, resim bölümleri bunu düşünmeli, bunun geçmişte de örnekleri var sanatçı yetiştirmeli. Şimdi yeni yapılanmayla ilgili, eğitim sistemi tamamıyla sanatçı olmaya engeldir. Oysa ilk Gazi Eğitim Enstitüsü Atatürk'ün emri ile kurulduğunda, o kadroya baktığımızda, orada yetişen sanatçılara baktığımızda, Cumhuriyet dönemi Türk resim sanatına, yön veren insanlar Malik Aksel gibi, Adnan Turani ler gibi bunlardan daha yüzlercesini sayabiliriz. Oysa bu yeni yapılanmayla ilgili resim derslerinin azaltılması, 16 saatten 6 saate düşmüştür haftalık ders. Dolayısıyla öğrenciler resimden biraz daha uzak kalmış oluyorlar...Bir bakıma da öğrencinin boş zamanı çok. Düşünün 4. sınıftaki bir öğrencinin ders kredi saati, 14, 16 yla sınırlı. 14, 16 saatlik dersle bir dönem veya 2 dönem kapatılıyor. Bu ne kadar hümanist bir yaklaşım olabilir sanata karşı? Biz hümanizmi algıladığımız zaman, sadece insanların birbirlerini sevmesi değil, aynı zamanda insanların mesleğini sevmesi, mesleğinin de o insanlara hümanistçe davranması lazım..... dolayısıyla şu andaki program, sanatçı kişiliği kazanmaya yeterli değil.”	7	53,84	8	16

Tablo 56
(Öğretim üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine, katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Ülkenin sosyal ve kültürel yaşam koşulları değişmedikçe programın sağlayacağı bir değişikliğin söz konusu olamayacağı	“Eğitim fakültelerine bu yeniden yapılanma, yapıldı diye, TRT nin programları değişmedi. İzmir de yeni müzeler açılmadı. Galeriler açılmadı, şehir neyse, yine o. Çocukların ailesi neyse yine o. Aldıkları harçlıktan, resim için ne ayırabiliyorlarsa yine o. Yani programın adının değişmesi, şöyle olması, çok, çok, çok, değişiklik yaratmaz.”	7	53,84	8	16
Kişi yetkili bir sistem değil, sistemin kendisinin üstün olması gereği	“Sistem kişilere tasarruf hakkı vermemelidir. Yani benim sistemim o insanlara o hakkı vermeli, ben değil. Sistemin yeri geldiğinde daha nitelikli devam edebilmesi için, onun çalışmasının devamını sağlayacak bir mekanizma olmalıydı. Ama bizim sistemimizde öyle şeyler vardır ki, kişinin tasarrufuna bırakılmıştır. Bu kişi iyi insansa orası iyi idare ediliyor. Kötü ise kötü oluyor. E böyle bir sistem olamaz. Bunun adı kişinin tasarrufunda bir yönetim biçimidir, bunun adına sistem demek doğru değildir.” Ben kişi tasarruflu, kişi yetkili sistem değil, sistemin kendisinin üstün olduğu bir anlayıştan yanayım. İyi bir sistem oturmuşsa, değişen insanlar sistemi değiştirmeyecektir, A dekan gider, B dekan gelir, A rektör gider, B rektör gelir, sistem işler.”				

Tablo 56' da görüldüğü gibi “Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının, sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine, katkıları” konusunda görüşlerini bildiren öğretim üyelerinin %46,15' i, bu konuda olumlu düşünmekte ve aşağıda belirtilen kategoriler doğrultusunda şu düşüncelerini dile getirmektedirler:

- Öğrencilerin, öğretmen olacakları bilincine varmalarını sağlaması,
- Öğrenci ve öğretim elemanına yönelik olumlu katkılarının olması,
- Uygulanan eğitimin insanlığı temel alması,
- Sanat eğitimine ivme kazandırması,

Yine öğretim üyelerinin yaklaşık yarısı (%53,84' ü), genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının, sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine katkı sağlamadığını ifade etmektedirler. Örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin bu görüşlerini içeren kategoriler de şunlardır:

- Öncelikle kaliteli eğitimci yetiştirilebilmesi için gerekli önlemlerin alınması,
- Bir ülkenin eğitim ihtiyacının ülke koşulları içerisinde değerlendirilerek sonuçlandırılmasının kaçınılmaz olması,
- Sanata ve sanat eğitimine hümanist olmayan bir yaklaşımla sanat alan derslerinin azaltılması,
- Ülkenin sosyal ve kültürel yaşam koşulları değişmedikçe programın sağlayacağı bir değişikliğin söz konusu olamayacağı,
- Kişi yetkili bir sistem değil, sistemin kendisinin üstün olması gereği.

Tablo 56' da açıkça görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin bu konudaki genel kanısı, “Sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine katkı sağlanamaması programdan çok, programın doğru uygulanabilme koşullarının yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.” Biçimindedir.

4.32. Otuz İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın otuz ikinci alt problemi “Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının, eğitim fakülteleri resim-iş eğitim bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?” Şeklinde ifade edilmiştir. Otuz ikinci alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 57' de sunulmaktadır. Tablo

58' de 30., 31., ve 32. alt problemler ilişkin soru öğrencilere, “Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının, sanat eğitimi öğrencisi olarak sizin gelişmenize, sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine, eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?” Biçiminde tek soruyla yöneltilmiştir. ‘ Görüşmeci önceden hazırladığı konu ve alanlara sadık kalarak, hem önceden hazırlanmış soruları sorma, hem de bu sorular konusunda daha ayrıntılı bilgi alma amacıyla, ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir. Sorular veya konuların belirli bir öncelik sırasına konması zorunlu değildir. Görüşme formu, araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanmasını güvence altına almak için geliştirilmiş bir yöntemdir. Görüşmeci, görüşme sırasında soruların cümle yapısını ve sırasını değiştirebilir; bazı konuların ayrıntısına girebilir veya daha çok sohbet tarzı bir yöntem benimseyebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2003:95).’

Tablo 57
(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Eğitim fakülteleri resim-iş eğitim bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Önemli katkılar sağlamış olması Gerekli destekler sağlandığı takdirde programın sevindirici sonuç ve katkıları sunabilmesi	“Gerekli kontrol mekanizmalarının işletilmesi ve ihtiyaç duyulan eksikliklerin tamamlanarak bölümdeki oluşan gelişmeye destek sağlanması durumunda sevindirici sonuçların alınabileceği ve katkılar sunabileceği söylenebilir.”	7	53,84	6	15
Eğitim fakültelerine maddi katkısı olması	“Hocada gayret olursa bu sistemde her şey olur. İyi bir kütüphanemiz var. Ayrıca istenen kitaplar da sağlanabiliyor. Malzeme, ekip, fiziksel alan vs. bütün bunlar yeterince destekleniyor.” “Eğitim fakültelerine tabii maddi katkısı da oldu, onu da göz ardı etmemek lazım. Dünya bankasıyla ortak bir proje olduğu için, dünya bankasının maddi desteği ile, kredisi ile yapılan bir yapılanma süreci bu. Fakültelere değişik katkıları oldu. Bölümümüzde kullanabileceğimiz bazı şeyler var. Tabii yetersiz. ama bu anlamda maddi olarak, araç gereç olarak bütün eğitim fakültelerine katkısı oldu.” “Eskiden bir sanatçının yapıtını ancak, giderdik, özgün örneğini görmeden, yahut bir kütüphaneden edindiğimiz kadarıyla edinir gelirdik. Edinemediğimiz yerde de hayalden düşünürdük. Sanat tarihi kitaplarından irdelemesini öğrenirdik. Ama şimdi bakıyorsunuz, internetten hangi sanatçıyı istersek onun yapıtı karşımızda.”				

Tablo 57
(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Eğitim fakülteleri resim-iş eğitim bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Atölye hocalarının sanat eğitimindeki aktif rollerini önemseyip benimsemeleri gereği	“Şunu vurgulamayı istiyorum; bizim öğretim elemanlarımızda, özellikle atölye hocalarımızda bir peşin hükümlülük vardır. Bu da demin hümanizmin temeli olan empatiye taban tabana zıttır. Yani yapılan değişiklikler niçin yapılmıştır? İçerikleri nelerdir? Yapılan değişikle atölye hocalarından ne istenmektedir? Bunu araştırmadan sırf ders saati azaldı diye müthiş kamplaşma olmuştur. Tabi bu bizim aklımıza çok kötü şeyleri getiriyor öğretim elemanları hakkında.....Ama çok kaliteli, nitelikli, bu çağdaş değişimi algılayan ciddi atölye hocalarımız var ve kendisini yenileyenler var, çok. Buna aynı şekilde ayak uyduran ve bu kampanyanın içinde olan çok değerli atölye hocalarımız çoğunlukta. Ama hala eskisi gibi buraları birer güzel sanatlar fakültesi olarak görmek isteyen ve burdan çıkar sağlamak isteyen hocaların sayısı da az değil. Burada atölye hocası, buranın işleyişinde direkt rol alması gereken kişidir. Sadece ders olduğu zaman gelip, ders olmadığı zaman giden insan benim kanaatimce, istediği kadar sanatçı kişiliği olsun hoca değildir, eğitimci değildir. İnceleyin, atölye hocalarının bir bölümü, hepsini söylemiyorum maalesef bu karakterdedir, bu yapıdadır. Ve bu ne hümanizmle örtüşür, ne çağdaşlıkla örtüşür ne de eğitim kavramıyla örtüşür: Böyle birşey olmaz. Biz bir kaliteden söz edeceksek toplam kaliteden, herşeyiyle bir birimin kalitesinden, hocasıyla, öğrencisiyle,	7	53,84	6	15

Tablo 57
(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Eğitim fakülteleri resim-iş eğitim bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Düzenlenen sempozyum, seminer gibi toplantıların Resim-İş eğitime ve öğretimine çok büyük katkı sağlaması	altyapılanmasıyla, yönetimiyle bir birimin kalitesinden söz etmek durumundayız. Bunlardan birinin kalitesizliği, diğerlerini de olumsuz etkiliyor.”	7	53,84	6	15
	“Kesinlikle olumlu düşünüyorum. Biraz önce başlangıçta söylediğim gibi bu yeni yapılanmayla birlikte, bölümümüzde bir hareketlilik oldu, bir ivme kazandı daha önce olmayacak şekilde. Eğitim öğretim toplantıları yapıldı, seminerler düzenlendi, sempozyumlar yapıldı. Ve bizim tarihimizde 82 de kuruldu o zamandan bu yana, hiçbirisi yapılmamaktaydı. Ve bu sürüyor, yapılıyor, özellikle de, okullara çağırıyoruz bunlar dışarıda ama bunlar da önemli. Bu anlamda Resim-İş eğitime ve öğretimine kesinlikle çok büyük katkısı oldu.”				
	“Bence aksayan yönlerin tesbit edilmiş olması, konuşuluyor olması, bu konuda tezlerin yapılmaya çalışılması, sempozyumlarda konu teşkil etmesi, yenden yapılandırma ile ilgili çok tartışıldı, çok sayıda bildiri verildi. Çok kişi biraraya geldi, hem bireysel hem toplumca. Bunlar çok olumlu şeyler aslında.”				

Tablo 57
(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,

Eğitim fakülteleri resim-iş eğitim bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<p><u>Katkı sağlamamış olması</u></p> <p>Model programın kadro anlayışına benzer bir anlayışın bizim eğitim sistemimizde olmaması</p>	<p>“Derse giren hocanın orda ders saati son derece azdır, orada dersleri daha çok lisans mezunu doktora öğrencisi gibi elemanlar yürütür. Benzer bir kadro yürütür. Ama bizde her ne hikmetse aratırma görevlisinin iki saat bile derse girmesine izin verilmez, biz o yüzden, bulabildiğimiz dışarıdan elemanlara ücretli ders vermeye çalışırız. Butun yuku, asil görevi araştırma yapmak, bunu planlamak olan insanların ustune veririz. Oradaki modeli bu anlamda niye alıp getirmezler? Alıp getirsinler. Çünkü o programlar, dayatılan bu program, oyle bir kadro tarafından yürütülüyor. Yani sunu yapsalar bu program eyvallah.”</p>	6	46,15	8	22
<p>YÖK tarafından çıkarılan yönetmelikler de Resim İş-Eğitimi A.B.D.nin göz önüne alınmaması</p>	<p>“Mesela YOK’ te her alan için belki bir oda olması lazım, yani fen bilimleri ile ilgili bir oda, onunla ilgili ülke temsilcilerinin belli zamanlarda yapacakları toplantılar ve raporlar, sanat eğitimi ile ilgili bir oda ve bu esas ana toplantılara yansiyacak raporlar olması lazım. Sorunlar orada tartışılıp, demokratik bir biçimde, her alana eşit mesafede davranılıp çözümlenmesi ve yönetmeliklere oyle geçmesi lazım. Böyle bir şey yapılmadığı için yönetmelikler tek gözlemleniyor. Ve hiçbir zaman bizim branşlar göz önüne alınmıyor.”</p>				

Tablo 57
(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Eğitim fakülteleri resim-iş eğitim bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Eğitim bilimlerinden yetişmiş konuyla alakası olmayan kişilerin resim bölümlerinde estetik ve eleştiri derslerini veriyor olması	“Soyle soyleyeyim bizim bolumumuzun guzel bir zenginligi var. Gonul barisikligi var herkeste. Her ne kadar herkes birbiriyle anlasamayabilse de. Ama ogrenciye sunmak istedigini bir iyi niyet var. Bu da su aliskanlikten geliyor. Eski egitim enstitusu mezunu olmalari, daha butunu gormeleri, yani sanatci- egitimci yetismelerinin getirdikleri. Cunku onlar sanatci-egitimci yetisirken resim dersleri cok fazla idi ve okullarinda da resim etutlerine kalabilma sanslari vardi. Ve onlari yetistiren ogretmenlerden sanat egitimini, egitim bilimlerini, estetik, elestiri derslerini aliyorlardi. Simdi ise bu egitim bilimlerinin yetistirdigi konu ile alakasi olmayan kisiler tarafından veriliyor. Ogrenci, resim ogretmeni tarafından verilen bu dersi alma sansini yakalayamiyor.”	6	46,15	8	22
Türkiye’deki Resim İş- Eğitimi A.B.D’da buldukları yöre niteliklerini taşıyan bölümlerin açılmaması	“Diğer bölümlerde zaman zaman sohbet ediyoruz arkadaşlarla, onların da kendi meslekleriyle ilgili şikayetleri var.Yani onlar da tam olarak memnun değil. Demek istediğim yöresel farklılıklar var. Örneğin bu yörenin tekstili önemli, öyleyse niye benim ana bilim dalımda tekstil bölümü yok?”				

Tablo 57
(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Eğitim fakülteleri resim-iş eğitim bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yöntem olarak bölümlere çok fazla değişiklik sağlamaması	“Bize yansımaları, biraz önce söylediğim gibi, atölye derslerindeki, içeriğinin adlarının konması oldu. Ama yöntem olarak, biz gene zaten eskiden ne yaptırıyorsak onu yaptırıyoruz. Bizde, çok fazla bir değişiklik görmüyorum.”	6	46,15	8	22
Sanata ve sanat eğitimcisine ülkemiz koşullarında sosyal ve ekonomik açıdan yeterli değer verilmemesi	“Bakıp geçiyoruz, adı üstünde eser, yani bu nasıl ortaya çıkmış? Bunu eğer sorgulamazsanız asla sanata değer bulamazsınız, o zaman sizin yaptığınız eğitim de değer bulmayacaktır, çünkü hocaya değeriniz olmayacak. Hocanın yaptığı işin saygı görmesi ve değer bulması gerekiyor.....Sanat hocası, sanatçı hoca, kendi kurumunda gerekli saygınlığı, veya toplum bazında veya kurumunda veya nerdeyse, pek fazla görmeyecektir. Çünkü, burada yapılan işin mesela, bir resim sergisi açılır, öğrenci işlerinin sergilendiğini düşünün. O sergiye gelen insanlar bile aslında hocayı görmeli. Çünkü bu işler hemen böyle olmuyor. Zaten Türkiye de üniversite hocalarının almış olduğu ücret komik bir durumda.”				

Tablo 57' de görüldüğü gibi, genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının, eğitim fakülteleri resim-iş eğitim bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda görüşlerini bildiren öğretim üyelerinin yaklaşık yarısı (%53,84' ü, bu konuda olumlu düşünmekte ve aşağıda belirtilen kategoriler doğrultusunda şu düşüncelerini dile getirmektedirler:

- Gerekli destekler sağlandığı takdirde programın sevindirici sonuç ve katkıları sunabilmesi,
- Eğitim fakültelerine maddi katkısı olması,
- Atölye hocalarının sanat eğitimindeki aktif rollerini önemseyip benimsemeleri gereği,
- Düzenlenen sempozyum, seminer gibi toplantıların resim-iş eğitimine ve öğretimine çok büyük katkı sağlaması,

Yine öğretim üyelerinin yaklaşık yarısına yakını (%46,15' i) aşağıda belirtilen kategorilerde görüldüğü gibi:

- Model programın kadro anlayışına benzer bir anlayışın bizim eğitim sistemimizde olmaması,
- YÖK tarafından çıkarılan yönetmeliklerde resim-iş eğitimi anabilim dallarının göz önüne alınmaması,
- Eğitim bilimlerinden yetişmiş konuyla alakası olmayan kişilerin resim bölümlerinde estetik ve eleştiri derslerini veriyor olması,
- Türkiye'deki resim-iş eğitimi anabilim dallarında buldukları yöre niteliklerini taşır bölümlerin açılmaması,
- Yöntem olarak bölümlere çok fazla değişiklik sağlamaması,
- Sanata ve sanat eğitimcisine ülkemiz koşullarında sosyal ve ekonomik açıdan yeterli değerin verilmemesi,

nedenlerini ortaya koyarak, “Genel olarak değerlendirildiğinde yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının, eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi anabilim dallarının gelişmesine katkısının olmadığını dile getirmektedirler.

Tablo 58
(Öğrenciler)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Sanat eğitimi öğrencisi olarak sizin gelişmenize,
Sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine,
Eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının; hem bizim gelişmemize, hem sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine hem de Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarındaki gelişmelere olumlu katkı sağlayacak olması	“Bu işi iyi bilen eğitim ve yöneticiler tarafından gereğince uygulandığı oranda, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının; hem bizim gelişmemize, hem sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine hem de Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarındaki gelişmelere olumlu katkıların olacağına inanmaktayız.”	60	100	12	27
Hümanist anlayışın yeterince önemsenmemesi	“4 yıldır ben bu okuldayım, örneğin “hümanizm” kelimesini sizin ağzınızdan duydum, daha önce duymadım.”				
Uygulanan programın öğrenci tarafından “çok basit” olarak algılanması	“Çok kolaylaştı diye anlaşıldı belki de bu program. Hakikaten çok basit bir okul, hayatımda böyle basit bir okul görmedim, ben daha önce 2 üniversite gördüm.”				
Yeniden yapılanmayı uygulayabilecek nitelikte öğretim elemanlarının eksik olması	“Sistem değişmiş ama bu sisteme de uygun öğretim elemanlarının olması gerekiyor.”				

Tablo 58
(Öğrenciler)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Sanat eğitimi öğrencisi olarak sizin gelişmenize,
Sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine,
Eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrencilerin bölüm içindeki çalışma ortamlarından yararlanmaları konusunda hümanist bir tavrın izlenmemesi	<p>“Bazı atölyelere çok rahat girip çıkabiliyorum, ama bazı hocalarda, buna izin vermiyor, kendilerini kapatıyorlar, atölyede çalışanları da kapatıyorlar.”</p> <p>“Benim bölümüm resim, grafiğe çok rahatlıkla girebiliyorum. Mesela geçen sene öyle bir şeyle karşılaşmıştım, özgün baskıya girememiştim. Bundan dolayı bir eleştiri almıştım ve yabancıların girmesi yasak diye söylendi, bence bu çok yanlış zaten. Yabancı değiliz çünkü.”</p>	60	100	12	27
Ancak sağlanacak alt yapı ve olumlu koşullarla programın sanat eğitime katkı sağlama şansının olması	<p>“Bizce herşey bir bütün.Yeterli koşullar, öğretim elemanları olursa ve bu program bilinçli bir şekilde bize uygulanırsa, maddi kaygılarımız, atanma gibi, ortadan kaldırılırsa, sanat eğitimine çok faydası olur diye düşünüyoruz.”</p> <p>“Bana katkısı olduğunu düşünüyorum. Hocalarımdan bana gerçekten katkısı, emeği olanlar çok. Ama eksiklerimiz de her yönden çok fazla. Sanırım, bu programın zaman ve pek çok yönden desteklenmeye ihtiyacı var. Atölyeler, atanma problemleri, kaliteli hocalar gibi.”</p>				

Tablo 58
(Öğrenciler)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Sanat eğitimi öğrencisi olarak sizin gelişmenize,
Sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine,
Eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programda ders sayısı azaltılan uygulama derslerindeki boşluğun öğrencilerin kendi çabalarıyla doldurulması	“Bu benimle de ilgili ama ben çok şey öğrendim burada. Özellikle ....beyden ve birkaç hocamdan, çok değerli bulduğum, çok şey öğrendim. Ve öğreteceğim de.....ama bunu yaparken şöyle bir yol izledim ben; önce sanatçı olmak. Bunları iyi yapabilmek. Bunları bilmem lazım, çünkü hocamın dediği gibi beni örnek alacak öğrencim benim ne yaptığımı görmeli.....uygulama derslerinin azlığını ben kendi çabamla doldurdum.”	60	100	12	27
Akademi çıkışlı ve eğitim fakültesi çıkışlı öğretim elemanlarının gösterdiği farklı tavırların öğrenci üzerinde olumsuz etki yaratması	“Sanat eğitimi olarak genelde şu, sadece sanırım ellerinde olmayan nedenlerle, donanımlarının azlığı nedeniyle böyle ama, şu da var ve sanırım bu da çok önemli de bir şey, o nu da söyleyeyim; burada akademi mezunu hocalar var. Bir de eğitim çıkışlı hocalar var.....öğrenci şöyle bir şaşkınlık ta yaşıyor, onlar sanatçı yetiştirmeye çalışıyorlar hala, eğitim çıkışlı hocalar da, öğretmen yetiştirme çabasındalar. Ama çocuk hiçbirşey olamadan, buradan mezun oluyor. İki çarkın arasında kalıyor.... bu kurumun amacının iyi belirlenmesi gerekiyor bir de, buraya öğrenci alınırken, gerçekten öğretmen olmak isteyen insanların alınması lazım. Ben kendim için düşünüyorum, belki de yerim burası değildi benim.....çok fazla öğretmenlik yapma hevesi içinde değilim, çünkü şundan dolayı değilim; benim kişisel tavırdan kaynaklanan birşey. Bunun sistemle ilgisi yok.				

Tablo 58
(Öğrenciler)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının,
Sanat eğitimi öğrencisi olarak sizin gelişmenize,
Sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine,
Eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğrenci		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Akademi çıkışlı ve eğitim fakültesi çıkışlı öğretim elemanlarının gösterdiği farklı tavırların öğrenci üzerinde olumsuz etki yaratması	Ama sadece bence kurumlar amaçlarını iyi belirlemeli. Burası eğitim fakültesi mi? O zaman eğitim fakültesi. Tamam çok iyi bir sanat eğitimi vermeli, sanat anlamında donanımlı olmalı. Ama, sanat eğitimcisi yetiştirmeli. Mezun olan insanın da, resim yapsın, sergi açsın, sanatçı olsun, ama sanat eğitimcisi olsun..... çünkü üniversitede hoca statüsünde olanların çoğu da değiller, böyle bir şey de var. Enstitü çıkışlılar, bakış açıları da farklı onların. Daha insancıl, daha farklı. Mesela akademide böyle bir şey yok. Akademi çıkışlı hocalar var burada, asistanlar var, yok yani. Benciller bir kere. “Öğrenci ister öğrensin, ister öğrenmesin” diyor, bunu diyen hoca var burada. “Benim için önemli değil diyor” İster öğren, ister öğrenme, bu sorumluluğu duymuyor. Eğitim enstitüsü çıkışlılar öyle değil o sorumluluğu taşıyor, bu nasıl bir idealizm se ben kesinlikle mesela öyle olamam.”	60	100	12	27

Tablo 58’ de öğrencilerin tamamı (%100’ ü) genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarını sanat eğitimi öğrencisi olarak kendi gelişimleri, sanat eğitimi kalitesinin yükselmesi ve eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi bölümlerinin gelişmesine katkıları açısından değerlendirerek aşağıdaki görüşlerini ortaya koymuşlardır. Bu kategoriler şunlardır:

- Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının uygulayıcıların başarısı oranında katkı sağlayacak olması,
- Hümanist anlayışın yeterince önemsenmemesi,
- Uygulanan programın öğrenci tarafından “çok basit” olarak algılanması,
- Yeniden yapılanmayı uygulayabilecek nitelikte öğretim elemanlarının eksik olması,
- Öğrencilerin bölüm içindeki çalışma ortamlarından yararlanmaları konusunda hümanist bir tavrın izlenmemesi,
- Ancak sağlanacak altyapı ve olumlu koşullarla programın sanat eğitimine katkı sağlama şansının olması,
- Programda ders sayısı azaltılan uygulama derslerindeki boşluğun öğrencilerin kendi çabalarıyla dolduruluyor olması,
- Akademi çıkışlı ve eğitim fakültesi çıkışlı öğretim elemanlarının gösterdiği farklı tavırların öğrenci üzerinde olumsuz etki yaratması.

Tablo 57 ve 58’ de görüldüğü gibi, öğretim üyeleri ve öğrencilerin ortaya koydukları görüşlerden elde edilen bulgulara göre, sanata ve sanat eğitimcisine ülkemiz koşullarında sosyal ve ekonomik açıdan yeterli değer verilmedikçe, devlet desteği sağlanmadıkça ve doğru eğitim politikaları izlenmedikçe, programların değişmesinin bireysel yarar sağlamayacağı gibi sanat eğitimi kalitesine de katkısının olmayacağı açıkça görülmektedir.

Çağımızın insanı ancak eğitim yoluyla daha iyi bir dünyaya kavuşabileceğine inanmaktadır. Eğitmek bir bakıma geleceği biçimlendirmektir (Büyükdüvenci, 2001:78). Dolayısıyla eğitim, planlı bir etkinlik, bir kamu hizmeti olarak yalnız ondan yararlanan bireyi, bireyin amaçlarını ve gereksinmelerini dikkate alan bir hizmet değil; toplumu da etkileyen, toplumun gereksinmelerini dikkate alan bir etkinlik biçiminde kabul edilir.

Eğitimin toplum çıkarları ile bağdaşır bir biçimde planlanması ve bir devlet işi olarak ele alınmasının en önemli nedeni, üzerinde çalıştığı “hammadde” nin “toplumdan gelen ve tekrar topluma dönen insan” oluşudur. Bu işin özel girişime bırakılması, ulusal çıkarlara ters düşme tehlikesini yaratacağından devletin kontrolü altında yapılması zorunluluğu vardır (Korkut, 2002: 203).

Kongar’ a (1999:113-114)göre:

Hükümetler, toplumdaki bütün etkinlikler gibi, sanat ve kültür etkinliklerini de kendi ideolojilerine koşut olarak güdümlenmek isterler. Ya da hiç olmazsa bunları denetlemeye çabalarlar. Oysa devlet, hükümetin temsil ettiği sınıf ve grupların dışında kalanların da çıkarlarını, haklarını ve özgürlüklerini güvence altına almak işlevini yüklenmiştir. Bu nedenle sanat ve kültür etkinliklerine karşı daha geniş bir hoşgörü ile bakar. Bu hoşgörü, genellikle bir toplumdaki çeşitli sınıf ve grupların ideolojilerinin sanat ve kültür etkinliklerinde yansımaya izin verecek ölçüdedir.

Ancak eğitime verilen önem ülkeden ülkeye değişmekte, ülkenin gelişmişlik düzeyi arttıkça, eğitime verilen önem de buna bağlı olarak artmaktadır. Ülkede eğitime verilen değer, hükümetten hükümete de değişiklik gösterebilir. Eğitimle, bireyin kazandığı bilgi, beceri kısa sürede üretime dönüştürülerek, bireye yapılan yatırımlar topluma geri döndürülebilir. Kısacası, eğitim bir yatırım aracıdır. Bir ülkenin çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkmasında, eğitimin etkinliğini yükseltmek önemli bir gerekliliktir. Eğitimin para kaynakları sınırlıdır. Eğitim kurumlarının bütçesi, araştırma yapmada sahip oldukları ödenekleri yetersizdir. Bu yetersizlikten dolayı, plastik sanatlar eğitiminin uygulanmasına yönelik sanat çalışmalarında çoğu zaman istenen sonuç alınamaz. Fakat buradan ülkenin iyi bir eğitim sistemine kavuşabilmesi için zengin olması gerektiği anlamı çıkarılamaz. Bu daha çok söz konusu ülkedeki insan materyalinin kalitesine bağlıdır. Hollanda’ da bugün ileri bir eğitim sistemi vardır. En zor anlarda bile Hollandalıların millî bütçelerinin %20’ sini eğitime ayırmış ve sanatta kısıntı yapılması hiçbir zaman düşünülmemiştir. Hindistan, Meksika, Ekvator, Tahiti, Nijerya, Tayland, Mısır gibi çeşitli ülkelerdeki eğitim projeleri ise UNESCO tarafından destek görerek finansal yardım alarak, kaliteyi artırma gayretlerini sürdürmektedir (Erbay,2000:180).

Ancak demokratik olmayan rejimlerde, sanatın önemi reddedilip, sanatın ve sanatçının yaşaması zor olan bir çevre oluşturulur. Buna rağmen sanatlar, çoğu zaman kendilerine uygulama alanı bulurlar.

Eric Moody, “Politics and Museums” adlı kitabında, bazen demokratik toplumlarda da sanatın tepki alabileceğinden bahseder. Sanat ve sağlık gibi konularda,

devletin desteği kaçınılmazdır. Devletin hem yardım edip, hem de sanatı etki altında bırakmaması gerekmektedir. Bu denge kurulabildiğinde ise gerçek anlamda bir sanat ortamından bahsedilebilmektedir. Sanata desteğin sağlandığı ülkelerde, örneğin İngiltere’ de dönemin Başbakanı Margaret Theacher’ in “Sanat korunacak ve ona ayrılabilir en yüksek fon sağlanacaktır.” Sözleri politikacıların sanata duydukları bağımlılığı göstermesi açısından değerlendirilebilir. Brian Appleyard’ ın “Hükümet, sanatın en başarılı ve sağlıklı olacağı ortamı sağlamalıdır. En azından vergi konusunda vergi muafiyeti getirilmesi gerektiği savunulmalıdır.” Sözleri diğer politikacıların, politik renkleri ne olursa olsun sanat hakkında söylediklerinden pek farklı değildir (Erbay, 2000: 187).

Sanat ve kültürün Türkiye’ deki durumu ise Kongar (1999:114-115) tarafından şöyle değerlendirilmektedir:

Ne yazık ki, basın özgürlüğü, üniversite özerkliği, yargı erkinin gücü, radyo ve televizyonun tarafsızlığı ve özerkliği gibi konular arasında sanat ve kültür etkinliklerinin özgür bir ortam içinde maddi ve manevi desteklenmesi konusu etkin bir çözüme bağlanamadı. Oysa, kaynakları kısıtlı olan ülkemizde geliştirilmesi istenen, her toplumsal etkinlik gibi, sanat ve kültür etkinliklerinin de desteklenmesi gerekir. Üstelik bu destekleme, güdümlenme arzularından bağımsız olarak gerçekleştirilmelidir.

Türkiye’de bugün, sanat ve kültür, hükümet tarafından denetlenmektedir. Meclislere ne ölçüde dayalı oldukları son derece tartışmalı bulunan Erim ve Irmak hükümetleri zamanında kurulan Kültür Bakanlığı, ülkenin kültür ve sanat etkinliklerini güdümlenmektedir. Bu güdümlenmenin amacı ve doğrultusunu bir yana bıraksak bile (ki, aslında bunlar «bir yana bırakılamayacak» derecede önemli yanlış ve tutarsızlıkları içerirler), sanatçının özgür seçimlerine sınırlama getirmenin yaratıcılığa yaptığı olumsuz etki tartışılmayacak kadar açıktır. Yaratıcılık, sanatçının ideolojik güdümlenmeyi ancak kendi özgür seçimiyle benimsediği durumlarda kısıtlanmaz.

İşte hem amacı ve doğrultusu tartışmalı olan bugünkü güdümlenmeyi önlemek, hem de yaratıcılık üzerindeki olumsuz etkileri ortadan kaldırmak için sanat ve kültür etkinlikleri hükümet denetiminin dışına çıkarılmalıdır. Türk sanat ve kültürünün geliştirilmesi için bu etkinliklerin üzerindeki hükümet güdümlenmesinin önlenmesi gereklidir. Fakat, yeterli değildir. Çünkü, sanat ve kültür yapıtlarının üretiminin niteliksel ve niceliksel olarak artırılması bunların desteklenmesini gerektirir. Böyle bir desteğin, güdümlenme olmadan sağlanması ise, ancak «özerk bir devlet kuruluşu» tarafından gerçekleştirilebilir.

Kültür ve sanat etkinliklerinin istenilen niteliksel ve niceliksel düzeye erişmesi için destek sağlayacak özerk bir «Kültür ve Sanat Kurumu» kurulması da, sorunu çözmez. Böyle bir özerk devlet kuruluşunun oluşturulmasıyla birlikte, ceza yasasında sanatçıyı tehdit eden maddeler değiştirilmeli, sansür tümüyle kaldırılmalı, sanat ve düşün yapıtlarından elde edilen gelirlerin tümü vergi dışı bırakılmalı ve daha birçok önlemler alınmalıdır.

Uzun yıllar, yapılan eğitimin amacı, kültürel gelenekleri, yetenekleri, bilgileri ve kişiler arası ilişkilerin, dinsel yönelim ve değerlerini toplamak; yeni nesillere

aktarmaktır. Fakat medeniyetlerin ilerlemesiyle eğitimin amacı da gerekli şekilde değişmiştir. Yeni bilgi ve yeteneklerin öğrenilmesi, sosyal düzende yeni bir yerin kazanılması gibi görevleri eğitim üstlenmiştir. Günümüz eğitimi, sadece eski bilgilerin elde edilmesi için değil; değişimin sağlanması için de gerekli görevleri yerine getirmektedir. Eğitim, toplumun inanç ve fikirlerine biçim vererek, toplumun teknolojik ve yönetsel yapısını belirleyecektir. Sosyal, ekonomik ve sosyolojik yapının devamı, durgunluğu ve değişkenliği eğitimin biçimine bağlıdır. Yeni fikirlere ve değerlere açık eğitim, sosyal ve kültürel gelişimi çabuklaştıran eğitimidir. Eğitim biçimine göre toplumun kültürel öğeleri değişebilir ve yeni öğeler kazanabilir. Bazı kültürel öğeler, önemini zamanla yitirir. Bütün bu değişimler eğitimin içinde yer alan plastik sanatlar eğitimini de doğrudan etkiler. Bu amaçla plastik sanatlar önce kendi propagandasını iyi yapmalı ve kendi gerekliliğini ortaya koymalıdır. Devletlerin sanat politikası, sanatı idare etme yönünden çok, onun korunması şeklinde olmalıdır. Ülkemizde ise, son yıllarda, bazı ilk ve ortaokullarda gerçekleşen yetersiz sanat eğitimi programları kaldırılmaya başlanmış ve özellikle de eğitimin ilk aşamasında yok edilmesi olayı ile karşılaşmıştır. Hatta üniversiteler, seçmeli sanat derslerinin kaldırıldığı kurumlar haline getirilmek istenmiştir. Plastik sanatlar eğitiminin geçmişten daha iyi olması, ülkelerin eğitim veren kuruluşların politik yaklaşımlarıyla yakından ilgilidir. Bu nedenle, eğitimin yetersizliği bu temelde değerlendirilmelidir. Bu dersleri kaldırmak sonuç değil; sorunlardan kaçıştır (Erbay, 2000: 190-191).

Dolayısıyla araştırmanın başından beri öğretim üyeleri ve öğrenciler tarafından sıklıkla dile getirilen ve yeniden yapılanmanın en olumsuz yönlerinden biri olarak değerlendirilen, sayıca azaltılan “sanat / alan” derslerinin, ülkemiz sanat eğitimi ve toplumumuzun, daha doğrusu gelecek kuşakların kültür gereksinimi açısından ne denli önemli olduğu kanımızca bu noktada bir kez daha hatırlanmalı ve hatırlatılmalıdır.

Hızlan' ın (Erbay, 2000: s.191'deki alıntı) aşağıdaki değerlendirmesi bu konudaki eksikliği vurgular ve yukarıdaki kaygıları destekler niteliktedir:

8 yıllık eğitim tartışmaları, politikacıların elinde fen kafası ile din kafasının mücadelesi sekline dönüşlü. Çocuklarımıza estetik duygularını geliştirmeyi yönlendirmeyi hiçe sayarak, müzik, resim, edebiyat konusunda ilk bilgileri, ilk zevkleri edinebilme konusunda öneriler yok..Bu konuda bir girişimde bulunan parti başkanı, bakan ya da milletvekili yok.

Turgut'un (2003:60) görüşleri de aynı doğrultuda değerlendirilebilir:

Edebiyat, müzik, resim ve spor derslerinin de işlevi çocuğun duygu dünyasını geliştirip yaratıcı kılmak için değil midir? Bu nedenle gelişmiş ülkelerde en önemli dersler felsefe, müzik, resim ve spor gibi derslerdir. Özellikle sanat ve spor dersleri belli bir yaşta başlamalıdır.

Gelişmiş ülkelerde plastik sanatlar eğitiminin daha ileri düzeyde olmasının sebepleri, sanata verilen değerin fazla olması ve daha fazla araştırma yapılması, finansal zorlukların aşılmış olması, anaokulu düzeyinde sanat eğitiminin verilmeye başlanması, bireysel çalışmaların önemi, eğitimde öğrencinin dilediği dersleri seçme şansının olması, okul programlarında müze-galeri işbirliği, kulüp faaliyetleri, bireysel çalışma özgürlüğüdür (Erbay, 2000:222).

Ancak ülkemiz koşullarında tüm bunların gerçekleşebilmesi, kuşkusuz koşulların yeterli hale getirilebilmesi ile olasıdır. O nedenle, dileğimiz bugün Atatürk'ün aşağıdaki ifadesinde yer aldığı gibi cumhuriyetin ilk yıllarında görülen sanata verilen desteğin bugünkü eğitim sistemimiz için de sağlanması; toplumun bu konuda bilinçlenmesi ve doğru izlenen devlet politika ve desteğinin var olmasıdır.

Bir millet; sanattan ve sanatkârdan mahrumsa, tam bir hayata malik olamaz. Böyle bir millet, bir ayağı topal, bir kolu çolak, sakat ve alil bir kimse gibidir... Sanatsız kalan bir milletin, hayat damarlarından biri kopmuş demektir....Bir millet sanata ehemmiyet vermedikçe büyük bir felakete mahkumdur. Sanatın ehemmiyetini takdir etmeli ve bu takdirin bugünün icabatına göre lazım gelen vesaitte tevessül ile olacağını anlamalıyız. Sanat ve teknik mekteplerine olan rağbet artmıştır. Bunu sevinçle söylerken her türlü teşvikin arttırılmasının lazım geldiğini ilave etmek isterim . Güzel sanatlara da alakanızı yeniden canlandırmak isterim. Güzel Sanatlar'ın her şubesi için komutayın göstereceği alaka ve emek, milletin insani ve medeni hayatı ve çalışkanlık verimini arttırması için çok tesirlidir.

Bugün ivedilikle sorunların saptanması, tedbirlerin tanımlanması, çözüm için sistemli bir çaba sarfedilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu konudaki sorumluluk biz sanat eğitimcileri, sanatçılar, sanatseverler, öğrenciler ve çeşitli sanatlarla ilgili kuruluşlar ya da sivil toplum kuruluşları ile birlikte hepimizindir.

4.33. Otuz Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın otuz üçüncü alt problemi "Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamaları, sizce ne derece yeterli?" şeklinde ifade edilmiştir. Ve yalnız öğretim üyelerine yöneltilmiştir. Otuz

üçüncü alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 59' da (Öğretim Üyeleri) sunulmaktadır.

Tablo 59

(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamaları, sizce ne derece yeterli?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
<u>Henüz yeterli değil</u> Akredite çalışmalarının, devam etmemesi, yeterli hizmet içi kurslarının olmaması	“Bence bu uygulama, bir zamanlar YÖK’ün yaptığı gibi Eğitim Fakültelerini akreditasyon programlarıyla kontrol etmeleri ve çağdaş ülkelerin normlarına kavuşturulması hususunda çabalarıyla yeterli bir noktaya gelebilir.”	13	100	17	20
İnançsızlıklara karşın sanat eğitimi alanında sağladığı kazanımların olması	“Bu çalışma üç dört alanda yapıldı. Diğer alanlar ne yaptılar? Matematik öğretim alanı ne yaptı? Sosyal Bilimler ne yaptı? Yabancı Diller ne yaptı? Yani bu alanlardaki gelişmeler ne oldu. Bunlar ne kadar verimli olabildi? Bu ne kadar yansıdı, ne kadar yansıyor veya ne kadar yansıyor? Akreditasyonlar falan olacaktı. Bunlar devam edemedi. Neden? Çünkü bu inançsızlık varsa bu devam edemez. Ben diğer alanları da şu anda takip etmiyorum ama sanat eğitimi açısından bize kazanımı –Çıkış noktası ne olursa olsun- ne oldu dış ülkeler şöyle böyle dedi. Bize ne kazandırdı, ne kaybettirdi? İşte az önce bunun muhasebesini yaptık. Bizim sanat alanında öğrenci, sanat kültürüyle yetiştirme bazında önemli kazanımlarımız oldu. Biz sadece uygulamayla öğrenci yetiştiriyorduk, şimdi sanat kültürüyle, uygulamayı kaynaştırıp böyle bir olaya				

Tablo 59

(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamaları, sizce ne derece yeterli?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
İnaçsızlıklara karşın sanat eğitimi alanında sağladığı kazanımların olması	<p>doğru adım attık. Bu sistemin bize kazanımı bu oldu.”</p> <p>“Bu uygulama şu anda yeterli değil, kesinlikle yeterli değil. Bölümümüz için yeterli olan, artıları olan kısmı fazla diyebiliriz ama, diğer bölümleri düşündüğümüz zaman, uygulama açısından baktığımız zaman, sonuçları alınmış bir uygulama değil. Mutlaka tekrar edelim bir dönüt programıyla birlikte ele alınması değerlendirilmesi gerekir. Artıların, eksilerin ortaya çıkarak belirlenmesi gerekir. Resim-İş programlarının ilk ve orta öğretimdeki değiştirilmesi ve bu yapıya uydurulması gerekir. Ve hizmet içi eğitimi kurslarıyla, ama bu hizmetiçi kurslarına bir tırnak açmak istiyorum, “bizde maalesef tatil kursları olarak yapılıyor o hizmet içi eğitim kursları”. Ciddi anlamda bu kurslarla bunların yaygınlaştırılması, bundan haberdar olmayan öğretmenlerimizin, meslektaşlarımızın haberdar olunması ve bunun uygulamaya konulması gerekmektedir.”</p>	13	100	17	20
Stajların yetersizliği ve uygulamayla, kuramsal dersler arasındaki dengenin sağlanamaması	<p>“Bu programda stajlar yetersiz. Şimdi göz boyanıyor. Eski sistemde böyle değildi. Uygulamalar çok az, kuramsal dersler çok fazla. Öğrenci sekiz dönemin sadece birinde desen dersi görüyor. Oysa bu alan dersleri fazlalaşmalı.”</p>				

Tablo 59

(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamaları, sizce ne derece yeterli?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Stajların yetersizliği ve uygulamayla, kuramsal dersler arasındaki dengenin sağlanamaması	<p>“Öğretmenlik formasyonu, sanatı anlayan, yapan, uygulayan, sanatçılık formatının dengede gitmesi lazım. Eşit düzeyde gitmesi lazım. Sanki sanat yönü biraz aşağıda kaldı gibi. Bu anlamda yeniden bir düzenleme şart ve gerekiyor. Ders saatleri açısından kredi açısından.”</p> <p>“Şimdi eğitimin kalitesinde birazcık yükselme oldu bunda hem fikiriz.1. madde bu, 2.si tam anlamıyla atölye dersleri teorik derslerin yanında azaldı, bundan bir yetersizlik taşıyoruz. 3. sün öğretim elemanlarının sadece akademik bir takım süreçle kalmayıp, zaman zaman onları çağırarak ya da topluyarak, hizmetiçi eğitimlerle, “ben daha önce eksik olan pekçok yanımı tamamlıyordum.” bunları irdelemek lazım. Bu tanrı buyruğu değil, değişebilir, üzerinde konuşulabilir.”</p>	13	100	17	20
Programın kağıt üzerindeki yazılım hedefleriyle, toplumsal gerçeklerin örtüşmemesi	<p>“Hoca, aynen öğrencisine tabii geçmişte Türkiye’de çokça yaşadığımız gibi, “salak” ta der, hakaret de eder, çünkü onu saygı duyulması gereken birisi olarak görmez. Ona göre orada otoriteyi kendisi temsil ediyordur. En akıllı da odur, en bilgili de odur ve diğerleri sürüdür. Bu mantık bütün eğitim kurumlarında fark etmese bile insanlar, yani sokakta kendisine demokratım, özgürlükçüyüm, filan diyebilir ama bunun bir anlamı yok. Davranışları nasıl yansıyor bu çok önemli.</p>				

Tablo 59

(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamaları, sizce ne derece yeterli?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın kağıt üzerindeki yazılım hedefleriyle, toplumsal gerçeklerin örtüşmemesi	<p>Bu nedenle bu programlarda şu tür hedef davranışlar belirledik, bunları gerçekleştirmek istiyoruz, diyorsunuz ama, sizin bugüne kadar oluşturduğunuz kadro, ya da topluma vermek istediğiniz yönle, kağıt üzerindeki eğitim davranışları uyuşmuyor, çatışma halinde. Onu nasıl çözeceksiniz. Yoksa yazarsınız, mesela milli eğitimin resim dersinde yazıyor; öğrencileri yaratıcı kılmak yazıyor. Haftada bir saat resim dersi, öğretmen zaten canından bezmiş. Bu son yapılan bir araştırmada, öğretmenlerin maaşları ev kirasına gidiyor diyor. %65 i ev kirasına gidiyor diyor, bu insan hangi yaratıcı insanı yetiştirecek, nasıl yetiştirecek. İsteddiğiniz kadar yazın oraya.”</p> <p>“Biraz önce dört disiplinin getirdiği, Ericson’un da bir tabirini söyledim: “Eskinin yenileştirilmesi, yeninin eskitilmesi bir takım bilinçler doğurur.” O bilinçler doğrultusunda insan düşünmeye başlar, akıl yurutur. Sanat, akıl yurutmenin ötesinde de duyguları ve düşünceleri kullanma disiplindir. Duygu ve düşüncelerimizi biz kullandığımız muddetce, arac ve gerec hiç önemli değil. Siz o arac ve gereci bulur, bulusunuzla kullanır, ortaya koyarsınız. İşte sanat eğitimcisinin bunu vermesi lazım aslında. Ama sanat eğitimcisi dogmatik bir takım kuralları koyuyorsa, humaniter olmaktan cikiyor.</p>	13	100	17	20

Tablo 59

(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamaları, sizce ne derece yeterli?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Programın kağıt üzerindeki yazılım hedefleriyle, toplumsal gerçeklerin örtüşmemesi	Yani buluşcu kurallar getirecek, insancil kurallar getirecek, sistemin bir aile sistemi olduğunu düşünecek, aile sistemi olduğunu düşündüğünde de fertler büyüdükçe demokratik sistemde söz hakkı alıp yarın sizi idare edebileceğini görecektir. Fert bunu görmüyorsa hangi moralle yukarıya doğru çıkacaktır? Butun engelleri nasıl asacaktır?"	13	100	17	20
Gelecek yıllarda kredilerin daha da azaltılması için çalışmaların yapılması gereği	"Şimdi bir kere, kredilerin aşağı çekilmesi son derece çağdaş bir olaydır. Kaldı ki yabancı ülkelerde bu 120 kredi civarındadır. Bizde hala 150, yani bir 30 kredilik fazlalık vardır. Bence, gelecek nesil bu 30 krediyi de aşağı çekecektir. Belki bir gün bu 120 kredi 50-60 krediye kadar düşecektir. Çünkü bu öğrenme dediğimiz şey artık dört duvar arasında olmamaktadır. Öğrenme kaynakları hızlı bir şekilde gelişmekte, çeşitlenmektedir. Öğretme ve öğrenme süreci, öğretmen-öğrenci arasında olmamaktadır. Onun dışındaki etmenler belki bir gün öğretmen ve öğrenci arasında gerçekleşen o dar kapsamlı öğretmenin çok üstüne çıkacaktır. Onun için herkes -ben bunu akademik kurulda da söyledim- ileride bu bölümdeki kredilerin 60'a düşeceğini dikkate alarak kendisini hazırlasın."				
Yeniden yapılanmanın tekrar gözden geçirilmesi gereği	"Dediğim gibi Türkiye de 26 resim bölümü var. İsterseniz benimle yaptığımız röportajı bu 26 bölümle yapın, 26 bölümden alacağınız yanıtlar hemen hemen aynıdır. Diyoruz ki; 'Bu yeniden yapılanma, yeniden yapılsın.' "				

Tablo 59

(Öğretim Üyeleri)

Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamaları, sizce ne derece yeterli?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Bizde çok fazla değişikliğe neden olmayan yapılanmanın baskın kültürlerce dayatılıyor olması	“Bizde, çok fazla bir değişiklik görmüyorum. Yani bundan önceki diyelim Fransa dan alınmışsa, yabancı olduktan sonra ha Almanya’ dan almışsın, ha Fransa’ dan almışsın. Zaten, bu bizim eğitim sistemimizin genel tarihine bakarsak, sırasıyla Alman, çok daha önceden Fars, Arap, Selçukluya gidersen Fars, Osmanlı’ ya gidersen Arap etkisi, sonra Fransız etkisi, sonra Alman etkisi, şimdi de Anglosakson etkisi. Bu yeni olan birşey değil. Bütün dünyada bu baskın kültürler, bazı ülkelere kültürlerini dayatırlar, yöntemlerini dayatırlar. Bu ileri ülkelerin, peşinden gitme olayıdır, bu yaşamın gerçeğidir.”	13	100	17	20
Yeniden yapılanmanın tartışılıyor olmasının öğrenciye önemsendiğini hissettirmesi ve özgüven sağlaması	“Bunların tartışılıyor olması bizim işte gerekli duyularla ya da faaliyetlerle, bu işin içinde olmamız, bunu kendimize sorun edinmemiz, ama bu hep aksayan yön değil, olumlu yönler de konuşuldu her zaman, olumsuzluklar çözülmeye çalışıldı. Bu çabanın öğrenciye çok güven verdiğini gördüm. Kendilerini öğretim üyelerinin önemsediklerini hissettiler. Kendilerinin eğitimleriyle ilgili birilerinin kaygı duyduğunu gördüler. Bu bence en hümanist yanı bu işin.”				

Tablo 59' da görüldüğü gibi, araştırmanın otuz üçüncü alt problemi olan “Genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamaları, sizce ne derece yeterli?” Sorusuna, örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin tamamı (%100' ü) olumlu ya da olumsuz olarak değerlendirdikleri yönler olmasına karşın; “Henüz yeterli değil” Yanıtını vermektedirler.

Örnekleme oluşturan öğretim üyelerinin, konuya ilişkin görüşlerini içeren kategoriler şunlardır:

- Akredite çalışmalarının devam etmemesi, yeterli hizmet içi kurslarının olmaması,
- İnaçsızlıklara karşın, sanat eğitimi alanında sağladığı kazanımların olması,
- Stajların yetersizliği ve uygulamayla, kuramsal dersler arasındaki dengenin sağlanamaması,
- Programın kağıt üzerindeki yazılım hedefleriyle, toplumsal gerçeklerin örtüşmemesi,
- Gelecek yıllarda kredilerin daha da azaltılması için çalışmaların yapılması gereği,
- Yeniden yapılanmanın tekrar gözden geçirilmesi gereği,
- Bizde çok fazla değişikliğe neden olmayan yapılanmanın baskın kültürlerce dayatılıyor olması,
- Yeniden yapılanmanın tartışılıyor olmasının öğrenciye önemsendiğini hissettirmesi ve özgüven sağlaması,

Görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin tamamının (%100' ü) genel olarak yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarını yetersiz bulma nedenleri daha önce de sıklıkla yinelenen ve diğer alt problemlerde değinilen konulardır. Bu doğrultuda özellikle öğretim üyelerinin de ortaya koydukları gibi “yeniden yapılanmanın olumlu ya da olumsuz pek çok yönüyle ele alınıp bugün tartışılıyor olması” kuşkusuz son derece demokratik ve hümanist bir yaklaşım olup, başta eğitim sistemimiz ve dolayısıyla sanat eğitimi olmak üzere, öğrencilerimize, başka bir deyişle, geleceğin sanat eğitimcilerine kazanımlar sağlaması en büyük dileğimizdir.

4.34. Otuz Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın otuz dördüncü alt problemi “Bu konuda belirtmek istediğiniz başka görüş ve önerileriniz var mı?” şeklinde ifade edilmiştir. Öğrencilerin konuya ilişkin talepleri olmadığından soru öğretim üyelerine yöneltilmiştir. Otuz dördüncü alt problemin yanıtını oluşturmak üzere yapılan görüşme sorularından elde edilen yanıtların çözümlenmesi Tablo 60’ da sunulmaktadır.

Tablo 60
(Öğretim üyeleri)

Bu konuda belirtmek istediğiniz başka görüş ve önerileriniz var mı?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Yoktur		7	53,84	-	-
Öğretim elemanlarının programla ilgili bilgilenmeleri için danışma merkezinin kurulması	“Bir danışma merkezi kurarak, hocanın takıldığı noktalarda danışabileceği, program hakkında bilgi alışverişinde bulunabileceği, YÖK’ ten bir merkezin açılmasında yarar var.”	6	46,15	8	17
Kuramsal/ formasyon dersleriyle sanat/alan dersleri arasındaki dengenin sağlanması gereği	“Kuramsal derslerin azaltılıp onun yerine atölye derslerinin konması.”				
Orta öğretimdeki öğretmenlerin de kendilerini geliştirecek biçimde sistemden yararlanması	“Az önceki konuşmalarımın içinde söyledim. Bunu orta öğretimdeki öğretmenler için otonom olarak kendilerini geliştirme fırsatları var dedim. Her sene bir iki dosya hazırlasalar, öğrenciler o dosyaları tartışarak öğrenirler; Çünkü burada çok ezbere olmayan, yumuşak bir öğretim sistemi var. Hem kendileri öğrenecek hem de öğrenciler. Bu doğal sistemi kurabilseler, buradaki atölyeler de kurabilse,				

Tablo 60
(Öğretim üyeleri)

Bu konuda belirtmek istediğiniz başka görüş ve önerileriniz var mı?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Orta öğretimdeki öğretmenlerin de kendilerini geliştirecek biçimde sistemden yararlanması	bu teorik yapıyı da uygulamayla zenginleştirip -ama dediğim gibi öğrencilerle beraber paylaşarak- bir uyarılama yapmış olsalar kendilerini de doğal olarak geliştirmiş olacaklar. Hiç şüphesiz burada şunu kastedmiyorum. Hiç kimse okuyup da kendi alanında kendini geliştirmiyor anlamında değil.”	6	46,15	8	17
Öğretim elemanlarının hangi koşullarda olursa olsun birbirlerine destek olması	“Herkes koşucu olur ama 100 metreyi birisi kazanır. Yani o 100 metreyi kazanacak bir sürü ferdin olması lazım ama kaybedeceğini bilse bile kazanacakmış gibi kosması lazım. Öğretim elemanlarımızın da böyle olması lazım. Yani paylaşacağız, güzel, iyiye, doğruya yakın olanı bulacağız. Hatta birbirimizle karşılaştığımız zaman, ya da yok ettiğimiz zaman iyide, doğruya yakında, güzelde bulusalım diyen bir toplum oluştursak ancak humanizmaya yaklaşıyoruz.”				
Kredilerin azaltılmasının çağdaş bir yaklaşım olması	“Acaba bu yapılanmaya karşı çıkan öğretim elemanlarının kaç tanesi, İngiltere’de, öğretmen yetiştirme programlarında, Amerika’da, Fransa’da, Almanya’da, Japonya’da sanat öğretmeni yetiştiren programlarda üst kredi limiti nedir? Diye bir araştırma yaptılar mı acaba? Ben söyleyeyim; 125 üzerine çıkmıyor. Buyursunlar, araştırınlar. Bizde hala 150, nereden indi buraya 200’den indi. Peki Amerikalı’lar bizden çok mu geri zekalı? Sanat eğitimi Amerika’da hiç mi yapılmıyor, hiç mi sanata önem verilmiyor.”				

Tablo 60
(Öğretim üyeleri)

Bu konuda belirtmek istediğiniz başka görüş ve önerileriniz var mı?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Kredilerin azaltılmasının çağdaş bir yaklaşım olması	Atölye dersleri çok mu böyle eften püften geçebiliyor ki, haftada üç saatle sınırlandırılıyor, atölye dersleri Amerika'da. Gereğesi ne acaba? Çünkü o üç saatte öğretim elemanı adam gibi ders yapıyor. Yapıyor ama adam gibi ders yapıyor, kendini vererek yapıyor.”	6	46,15	8	17
Öğrencinin öğretmenlik mesleğine yönelik çekincelerinin ortadan kaldırılması	“Sana karşı sanatçı olacağım diyor, sanat eğitimcisini önemseyene karşı, ben öğretmen olacağım, ona yatkınım diyor. Bu sefer, iki rolü ayrı ayrı yerde oynamak zorunda kalıyor. Bunun bir defa ortadan kalkması lazım. Yani onu hissetmeli. Sanat eğitimcisi olmak ikinci sınıf bir iş değildir. O sanatçı kimliği, topluma ulaştırmanın en güzel yoludur. Bunun için hiç kaygı duymamak gerekir. Sanatçı olacağına, sanatçı gibi yaşayacağına, bu toplumun sanatçısı olarak toplumu değiştireceğine inanan bir eğitimci olabilmeyi başarmalı çocuklar.”				
‘Özel öğretim yöntemleri’ adının ‘sanat öğretimi yöntemleri’ olarak değiştirilmesinin daha doğru bir yaklaşım olması	“Bu yeni yapılanmada, merkez sanat eğitim yöntemleri yani özel öğretim yöntemlerinin genel adı -bunu da ayrıca söyleyebilirim öneri olarak-budur. Özel öğretim yöntemleri her alanda geçer. Matematik bölümünde özel öğretim yöntemleri yine vardır. Her bölümde var. Şimdi bunun her ne kadar bir mantığı varsa da bana göre en doğru mantık alana göre bunun tanımlanmasıdır. Yani bizde ‘sanat öğretimi yöntemleri’ olması lazım.				

Tablo 60
(Öğretim üyeleri)

Bu konuda belirtmek istediğiniz başka görüş ve önerileriniz var mı?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahseden Öğretim Elemanı		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
'Özel öğretim yöntemleri' adının 'sanat öğretimi yöntemleri' olarak değiştirilmesinin daha doğru bir yaklaşım olması	Matematik bölümünde, 'matematik öğretimi yöntemleri' olması lazım. 'Fizik öğretimi yöntemleri', 'müzik öğretimi yöntemleri' gibi bölümlere göre bu ismin olması gerekir bence. Yani o adın dahi o alanın problemlerini çağrıştırmaları lazım. Nasıl biz bir tezin adı, bir kitabın adı onun içeriğini yansıtmalı diyorsak burada da dersin adı 'özel öğretim yöntemleri' demek. Alt problemlere indiğiniz zaman özel öğretim yöntemleri acaba spastik çocukların eğitimini mi kastediliyor? Ya da özel öğretim yöntemlerinden kast edilen sakatların eğitimi mi, sağlıkların eğitimi mi? Nedir özel öğretim yöntemleri? Bana göre yanlış. Başından beri söylüyorum, benim kanatımda o alanın adının, 'sanat öğretimi yöntemleri' şeklinde konması lazım."	6	46,15	8	17

Tablo 60' da görüldüğü gibi, öğretim üyelerinin %53,84' ü, araştırmaya ilişkin başka görüş ve önerilerinin olmadığını dile getirirken, öğretim üyelerinin %46,15' i, konuyla ilgili görüş ve önerilerini şu şekilde ifade etmektedirler:

Bu kategoriler şunlardır:

- Öğretim elemanlarının programla ilgili bilgilenmeleri için danışma merkezinin kurulması,
- Kuramsal / formasyon dersleriyle, sanat / alan dersleri arasındaki dengenin sağlanması gereği,
- Orta öğretimdeki öğretmenlerin de kendilerini geliştirecek biçimde sistemden yararlanması,

- Öğretim elemanlarının hangi koşullarda olursa olsun birbirlerine destek olması,
- Kredilerin azaltılmasının çağdaş bir yaklaşım olması,
- Öğrencinin öğretmenlik mesleğine yönelik çekincelerinin ortadan kaldırılması,
- “Özel öğretim yöntemleri” adının “sanat öğretimi yöntemleri” olarak değiştirilmesinin daha doğru bir yaklaşım olması,

Tablo 60’ da öğretim üyelerinin araştırmamıza ilişkin son olarak dile getirdikleri görüş ve öneriler daha önce sıklıkla değinilen konuları içermektedir.

Önemini vurgulamaya ve temellendirmeye çalıştığımız “hümanist eğitim yaklaşımı” ile bu araştırmada, “yeniden yapılandırılmış eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi anabilim dallarındaki sanat eğitimi” yeniden gözden geçirilip değerlendirilerek bu konudaki eksiklik ve olumsuzlukların giderilmesinin gerekli olduğu düşüncesinden yola çıkılmıştır.

Uygarlığı ve sanatı insanca yaşamada bir araç olarak kullanıp toplumsal tüm olgulara rağmen mutlu olmak, kanımızca yine de mümkün gibi görünmektedir. Plutharkos’ un (Aydın, 2001: s.141’deki alıntısı) deyişi ile “Yaşamak her durumda insani etkinlikler ortaya koymaktır. Bu nedenle yalnız varolmak yetmez, yaşamak da gerekir.” Bunun yolu da davranışlarımızın temelindeki gerçek itkilerimizden, istem ve amaçlarımızdan haberli olmaktan ve bunlarla düşüncelerimizde ve eylemlerimizde (her koşulda) kendimizi gerçekleştirmekten geçmektedir (Kale, 20023: 125).

Kısaca “yaşama” bilgisine sahip olmak, yaşamı bir sanat haline getirmek, kalbimiz ve aklımızla yaşamayı öğrenmek, kanımızca çağımızın, eğitim dahil, pek çok sorununu aşmamızı sağlayacaktır.

Tablo 61

YABANCI DANIŞMANLARLA İLGİLİ BAZI BİLGİLER

ALANLARA AİT BİLGİLER							
Uzmanlık Alanı	Uzman Sayısı	Süre Ay	Süre Toplam Ay				
Matematik Eğitimi	1	18	18				
Fen Bilimleri Eğitimi	1	18	18				
Sosyal Bilimler Eğitimi	1	18	18				
Müzik, Sanat Eğitimi	1	18	18				
Tabii Bilimler Eğitimi	1	12	24				
Öğretim Metotları	7	12	84				
Ekip Başkanı	1	36	36				
Toplam	14		216				
ÜCRETLERE AİT BİLGİLER							
7 kişi için	İNGİLTERE' DEN GELENLER						
	Sterling (Aylık)			Ay	Kişi Sayısı	Toplam	
	Ücret	Diğer İşletme	Toplam			Ay	Sterling
Kişi başına	4,780	2,415	2,400	36	1	36	345,420
	9,595						
	4,231	2,415	2,400	18	2	36	325,656
	9,046						
	4,231	2,415	2,400	12	4	48	334,208
	9,046						
						120	1,105,28

Toplam							4	
7 kişi için	AMERİKA'DAN GELENLER							
	Dolar (Aylık)						A y	Dolar
Kişi başına	6,70 0	4,03 6	2,14 7	12,883	18	2	36	463,788
	6,70 0	4,03 6	2,14 7	12,883	12	5	60	772,980
Toplam							96	1,236,768

TABLO 62

**EĞİTİMİ GELİŞTİRME PROJESİNDEN EĞİTİM
FAKÜLTELERİNE SAĞLANAN
ARAÇ-GEREÇLER**

Sıra	Cinsi	Adet
1	Bilgisayar Sistemi	34 fakülteye 20'şer
2	Fotokopi	34 fakülteye 1'er
3	Video Seti	34 fakülteye 1'er
4	Tepegöz	34 fakülteye 10'ar
5	Mikroskop	Çeşitlerine göre 8 fakülteye birer 36 fakülteye dörder 36 fakülteye birer 36 fakülteye birer 36 fakülteye sekizer
6	Fizik Eğitimi Laboratuvar	34 fakülteye 43 çeşit
7	Öğretmene Yardımcı	34 fakülteye birer set
8	Hazır Slaytlar	34 fakülteye çok sayıda
9	Kimya ve Biyoloji Laboratuvar	34 fakülteye çeşitli sayı ve cinsten
10	Kimyasal Maddeler	34 fakülteye yetecek miktarda
11	Müzik Enstrümanları	Müzik bölümü olan fakültelere
12	Müzik Yazılımları, CD'ler ve Kitaplar	Müzik bölümü olan fakültelere
13	Haritalar, Küreler ve	34 fakülteye yetecek kadar
14	Biyoloji (Ecology) Araçları ve	34 fakülteye yetecek kadar

TABLO 62 (Devam)

**20 BİLGİSAYARLI
BİR LABORATUVARDAKİ DİĞER MALZEMELER**

Sıra Cinsi	Adet	Birim Fiyatı \$
1 Dosya Dolabı	1	2.985
2 Öğrenci Çalışma Masası	20	1.272
3 Laptop Bilgisayar	1	3.359
4 Lazer Printer	3	886
5 Modem - Harici (Modem Extrenal)	1	528
6 Unıteruptable Power Suply	1	2.749
7 Şebeke Sistemi (Network System)	1	1.249
8- Grafik Çalışma Masası	2	1.942
9 Scanner	1	441
10 Renkli Masa Jet Printer	1	750
11 Yazılımlar (Softwareset)	1	3.380
12 Matematik Yazılımları (set)	1	6.423
13 Kimya Yazılımları (set)	1	4.177
14 Fizik Yazılımları (set)	1	4.000
15 Biyoloji Yazılımları	1	1.180

VIDEO VE EKİNDEKİ EKİPMAN LİSTESİ

Sıra	Cinsi	Fiyatı Yen
1	Kasetleri ile Birlikte Video	68.000
2	Televizyon Monitör	175.350
3	Video kuramda - Pal Sistem ve Ekipleri	99.500
4	Kamera ve ilaveleri	303.500
5	Görsel Sunma Kamera	244.000

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçları verildikten sonra araştırma bulgularına dayalı olarak geliştirilen öneriler sunulmaktadır.

5. 1. Sonuçlar

1. Eğitim fakültelerinin yeniden yapılanması sürecinde, Dokuz Eylül Üniversitesi- Buca Eğitim Fakültesi, Pamukkale Üniversitesi-Eğitim Fakültesi, Marmara Üniversitesi-Atatürk Eğitim Fakültesi, Gazi Üniversitesi-Gazi Eğitim Fakültesi, Cumhuriyet Üniversitesi-Eğitim Fakültesi, Dicle Üniversitesi-Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi'nde görev yapan öğretim üyelerinin büyük çoğunluğunun (%84,61) görüşlerinin alınmadığı anlaşılmaktadır. Öğretim üyeleri, yapılanmanın ortaya konuş biçiminin hümanistçe değil, bir dayatma olduğunu, kararların merkezden verildiğini ve ülke gerçekleriyle örtüşmediğini ifade etmektedirler. Yeniden yapılanma modeline ve eğitim programlarına ilişkin yapılan çalışmalara bakıldığında, yapılanları Türkiye koşullarını bilmeyen, uzmanlıkları bile tartışma konusu olan yabancılar tarafından hazırlanan, akademik kurullarda bile tartışılmadan, üniversitelerimizde çalışan öğretim elemanlarımızın düşünceleri alınmadan hazırlandığı, tepeden inme bir biçimde ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Yeniden yapılanmanın oluşumunda izlenen bu yaklaşımı hümanist bir anlayışla bağdaştırmak mümkün görünmemektedir.
2. Yeniden yapılanmanın, özellikle Anadolu üniversitelerinde altyapıların hazırlanıp gerekli koşulların sağlanmadan uygulanması, öğretim elemanları ve öğrenciler açısından yetersiz koşullar içinde sanat eğitimini gerçekleştirme çabasına dönüşmektedir. Bu durumun hem insani etik açısından, hem de

sanat eğitiminde beklenen başarı açısından doğru bir yaklaşım olmadığı anlaşılmaktadır.

3. Öğretim üyeleri ve öğrencilerin çoğunluğu, yeniden yapılanmanın oluşumundaki hümanist olmayan yaklaşım nedeniyle, alanında uzman sanat eğitimcisi ile bilim adamlarının ve öğrencilerin görüşlerine başvurulmadan hazırlanan sanat eğitimi programlarının içinde yetersizlikler barındırdığını görüşündedirler. Bunlardan en önemlisi sanat alan ve öğretmenlik uygulama dersleri arasındaki dengesiz dağılımdır. Öğretim üyeleri dengesiz dağılımın neden olduğu atölye ve desen derslerindeki yetersizliklerin yanı sıra, staj uygulamaları nedeniyle de, sınıf içi niteliklerin aksadığı görüşündedirler. Bu dengesizlik hem öğretim üyeleri, hem de öğrenciler tarafından olumsuz bir gelişme olarak değerlendirilmekte, sanat eğitiminde amaçlanan sanatçı-öğretmen modelinin böyle bir uygulamayla oluşturulamayacağı belirtilmektedir.
4. Yanı sıra sanat alan derslerinin yetersiz dağılımı öğrencileri desen, grafik - tasarım, baskı, heykel, seramik gibi pek çok alanda donanımlı kılmaya yetmemekte, bu nedenle mezun olduktan sonra atanma şansları son derece az olan resim-iş eğitimi öğretmen adaylarının yönelebileceği sanat alanlarını içeren diğer iş sektörlerinde çalışmalarını olanaksız hale getirmektedir. Bu sonucu kuşkusuz hümanist bir yaklaşımla açıklamak olası değildir.
5. Öğretim üyeleri ve öğrenciler yeniden yapılanmanın getirdiği, sanat eğitimindeki sanat tarihi, estetik, uygulama, ve eleştiri gibi disiplinlerin adının konmasının yanında, “sanat öğretimi uygulamaları” ve “özel öğretim yöntemleri” dersleri ile müze eğitimi ve uygulamalarının programda yer almasını, hümanist eğitim yaklaşımı açısından, olumlu bir gelişme olarak değerlendirmektedirler.
6. Yeniden yapılandırma programlarıyla azaltılan ders kredilerinin öğrenciye zaman tanınması açısından çağdaş bir yaklaşım olduğu bazı öğretim elemanları tarafından vurgulanmaktadır ancak öğrencilerin kendilerine sağlanan zamanları değerlendirebilecekleri kütüphaneler dahil sosyal ve spor tesislerine özellikle Anadolu’da neredeyse sahip olma şanslarının

olmaması ya da bu olanakların yetersizliği öğrenciye sağlanan bu boş zamanları bir sorun haline dönüştürmektedir.

7. Öğretim üyeleri ve öğrenciler, eğitim fakültelerinde yapılacak olan iç yönetim, oto kontrol, dönütlerin değerlendirilmesini ve akreditasyon çalışmalarının yarım kalmasını hümanist ve etkin bir sanat eğitiminin kalitesi açısından olumsuz bir gelişme olarak değerlendirmektedirler.
8. Öğretim elemanlarının tamamı ayrı disiplin alanları olan resim-iş eğitimi anabilim dalları ve müzik eğitimi anabilim dallarının tek bir bölüm adı altında toplanmasını olumsuz bir gelişme olarak değerlendirmekte ve bu oluşumu hümanist olmayan, baskıcı bir yaklaşım olarak nitelendirmektedirler.
9. Öğretim üyeleri daha önce uygulanan “eğitim enstitüleri” gibi modellerin yararlı yönlerinin birer deneyim olarak değerlendirilip yeniden yapılanmada dikkate alınmamış olmasını eleştirmektedirler.
10. Öğretim üyeleri ve öğrenciler yeniden yapılanmayla resim-iş eğitimi anabilim dallarındaki yetersiz koşullarda herhangi bir iyileşme söz konusu olmadığı gibi eğitim fakültelerine YÖK ve Dünya Bankası işbirliği ile sağlanan fiziki donanımlardan resim-iş eğitimi anabilim dallarının yeterince yararlanamadığını belirtmektedirler.
11. Öğretim üyelerinin ve öğrencilerin tamamı sanat eğitimi programlarının hümanist bir biçimde uygulanabilirliğinin öğretim elemanlarının niceliği ve niteliğine bağlı olduğunu belirtmekte; bunun da ancak sanatı kavram ve uygulama olarak içselleştirmiş, yaratıcı tavırlı sanatçı-öğretmenlerle mümkün olabileceğini vurgulamaktadırlar.
12. Öğrencilerin bazıları, kuramsal / öğretmenlik formasyon derslerine giren bazı öğretim elemanlarının kendilerine karşı kişisel hakaretlere varan sözler kullandığını; yine bu öğretim elemanlarının, öğrencilere karşı yaptırımcı bir tavır izlediğini belirtmektedirler. Sözü edilen öğretim elemanlarının bu yaklaşımını hümanist bir eğitim anlayışıyla bağdaştırmak olası değildir.
13. Ayrıca öğretim üyeleri bazı resim-iş eğitimi anabilim dallarında, eğitim bilimlerinden yetişmiş, konuyla alakası olmayan kişilerin estetik ve eleştiri gibi kuramsal dersleri veriyor olmasını da eleştirmektedirler.

14. Öğrenciler atölye derslerine giren bazı öğretim elemanlarının, sanat eğitimcisi olarak donanımsız olduklarını ve kendilerine karşı ilgisiz ve yaptırımcı bir anlayışla yaklaşıldığını ifade etmektedirler. Sözü edilen öğretim elemanlarının bu tavırları hümanist bir eğitim anlayışı ile örtüşmediği gibi etkin bir sanat eğitiminin gerçekleşmesini de olanaksız kılmaktadır.
15. Öğrencilerin tamamı, mezun olduktan sonra mesleğe atanmalarında yaşanan sınavla seçilme zorunluluğu ve istihdam yetersizliğinin neden olduğu kaygıların üzerlerinde sürekli maddi ve manevi bir baskı oluşturduğu görüşünde olup bu durumu hümanist bir eğitim anlayışından çok uzak bir yaklaşım olarak değerlendirmektedirler.
16. Öğretim üyeleri, araştırma görevlilerinin statülerinin ve beraberinde yaşanan sorunların, geleceğin öğretim üyelerinin yetişmesinin adeta şansa bırakılmasına neden olduğunu belirtmektedirler.

5.2. Öneriler

1. YÖK ve eğitim fakülteleri arasındaki iletişimde, öğretmen yetiştirmeye yönelik yapılacak değişiklik ve düzenlemeler sırasında duyarlılık göstererek öğrenciler dahil en küçük birimlerin katılımının sağlanması, bilgilendirme açısından yararlar sağlayacağı gibi alınacak farklı düşüncelerin sağlayacağı demokratik katılım ve işbirliği, hümanist ve çağdaş bir yaklaşım olacaktır.
2. Bu nedenle yeniden yapılanmanın uygulayıcıları olan öğretim elemanlarının ve geleceğin eğitimcileri olacak öğrencilerin görüşlerini almak üzere fakülte ve bölümler bazında toplantılar düzenlenmeli; öneriler doğrultusunda hareket edilmelidir.
3. Sanat alan ve öğretmenlik uygulama dersleri arasındaki dengesiz dağılım ivedilikle giderilmeli; dolayısıyla resim-iş eğitimi anabilim dallarındaki öğrencilerin içinde bulunduğu “Sanatçı mı olacağım? Eğitimci mi?” İkilemi doğru izlenecek eğitim politikalarıyla çözümlenerek sanatçı-öğretmen modeli vurgulanmalıdır.
4. Aynı doğrultuda sanat alan derslerinde yapılacak dengeli bir dağılımın öğrencilere sağlayacağı donanımla, öğretmen adaylarına mezun olduktan

sonra öğretmenlik mesleğine atanamadıkları takdirde diğer sanat alanlarını içeren iş sektörlerinde çalışma şansı yaratılmalıdır.

5. Resim-iş eğitimi anabilim dallarının ve müzik eğitimi dallarının tek bir bölüm adı altında toplanmasının yaratmış olduğu karmaşıklık, her iki bölümün önerileri doğrultusunda demokratik bir biçimde çözümlenmelidir.
6. Daha çağdaş ve hümanist bir eğitim anlayışı için akreditasyon çalışmalarına ivedilikle başlanmalı, özellikle dönüt alınarak gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
7. Daha önce uygulanan eğitim modellerinin yararlı yönleri birer deneyim olarak değerlendirilmelidir.
8. Resim-iş eğitimi anabilim dallarında uygun altyapı ve fiziki koşulların sağlanmasına yönelik araştırma ve çalışmaların biran önce yapılması, bölümlerin gerekli donanım eksikliklerinin giderilmesi, doğru, hümanist ve çağdaş bir sanat eğitimi açısından gerekliliktir.
9. Öğretim elemanlarına yönelik hizmetiçi kurslar, pedagojik formasyon ve insan hakları eğitimine yönelik derslerle daha insanca bir eğitim anlayışı desteklenmeli; bu bağlamda özellikle Anadolu üniversitelerindeki sanat eğitimcilerine ve öğrencilere yönelik düzenlemelerle sanat bienallerine, kültür etkinliklerine, müzelere, sanat galerileri ve diğer sosyal etkinliklere katılımları sağlanmalı; yapılacak maddi desteklerle kendilerini geliştirmelerine olanak tanınmalıdır.
10. Dolayısıyla nicel olarak öğretim elemanı sorununa çözümler aranırken yanı sıra öğretim elemanlarının nitelik sorunlarının da altı çizilmeli, daha yetkin, kaliteli ve donanımlı sanat eğitimcilerinin varlığı önemsenmelidir.
11. Öğrencilerin içinde buldukları atanma sorunlarına yönelik düzenlemelerle, yeni istihdam olanakları oluşturulması; açılma nedeni politik ya da sosyal hangi nedenle olursa olsun, üniversitelerin açılmadan önce mezun olacak öğrencilerin atanma garantisinin sağlanması, herşeyden önce insani bir gerekliliktir.
12. Araştırma görevlilerine yönelik yeni düzenlemelerle statüleri belirlenmeli, içinde buldukları sorunları çözümlenecek çalışmaların yanında maddi

yönden desteklerle daha verimli akademik çalışmalar yapmalarına olanak sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. (1993). Okulun Yeniden Yapılanması. **Eğitim Bilimleri Dergisi**. Buca Eğitim Fakültesi Yayın Organı. Sayı:4, Yıl:(2 Temmuz 1993)
- Adorno, T. W. ; Horkheimer, M. (1995). **Aydınlanmanın Diyalektiği- Felsefi Fragmanlar I**, Çev. Oğuz Özügül, İstanbul: Kabalcı Yayınevi
- Aıskhylos. (1968). **Zincire Vurulmuş Prometheus**, Çev: A.Erhat, S. Eyüboğlu. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Akçıl, S. (2002). Stefan Zweig'in Biyografileri Aracılığıyla Avrupa Aydınlanmasının Birey İnsanı. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, A.Ü. Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Batı Dilleri ve Edebiyatları A.B.D.
- Akkutay, Ü. (2005). **Çağdaş Eğitim Yaklaşımları Doğrultusunda Türkiye Nasıl Bir Öğretmen İstiyor? Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu**. Bildiri Özetleri Kitabı. (22-23-24 Eylül 2005). Ankara: G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi.
- Akyürek, E. (1994). **Ortaçağdan Yeniçağa Felsefe ve Sanat**, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Algur, Ş. (2002). 1997 Yılında Yükseköğretim Kurulu Yarafından Başlatılan Eğitim Fakültelerindeki Yeniden Yapılanma Uygulamasının Değerlendirilmesi. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Erciyes Üniversitesi,. Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri A.B.D.
- Ana Britanica** (1990). **Aydınlanma**. Cilt:3 , İstanbul: Ana Yayıncılık A.Ş ve Encylopaedia Britannica, Inc
- Aral, N. (1999). Sanat Eğitimi-Yaratıcılık Etkileşimi. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı :15, (11-17)
- Atagök, T. (1985). **Plastik Sanatların Yaygın Eğitiminde Devletin ve Özel Sektörün Yakın İşbirliğine Doğru**. 1. Plastik Sanatlar Sempozyumu. (25-27 Nisan 1985). Ankara: Türkocağı Resim ve Heykel Müzesi. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü. (14-15)

- Ataman, A. (1998). Eğitim Fakültesinin Yeniden Yapılandırmasının Düşündürdükleri. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yöntemi*. Yıl: 4, Sayı:15, Ankara: Pegem Yayınları (263-270)
- Atan, A. (2004). Verimli Bir Sanat Eğitimi İçin Plastik Sanat Eğitimi Bölümü. Resim-İş Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar. II.Sanat Eğitimi Sempozyumu. (28-29-30 Nisan 2004) G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi. Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi
- Ateş, T.(1996 a). Atatürk ve Aydınlanma, Panel (3. 11.2004). İzmir: Atatürk Kültür Merkezi
- Ateş, T.(1996 b). Biz Devrimi Çok Seviyoruz (Atatürkçülük ve Sosyal demokrasi Üzerine Düşünceler). İstanbul: Der Yayınları
- Ayas, A. (2005). Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılanması Süreci: Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu. Bildiri Özetleri Kitabı. (22-23-24 Eylül 2005). Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi.
- Aydın, R. (1985). Orta Dereceli Okullarda Plastik Sanat Eğitimi (Devletin Sanat Eğitimindeki Rolü).1. Plastik Sanatlar Sempozyumu. (25-27 Nisan 1985). Ankara: Türkocağı Resim ve Heykel Müzesi. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü. (16-17)
- Aydın, A. (2001). İnsanca Varolma Sanatı, İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım Ltd.
- Aydın, M. (1994). Eğitim Yönetimi:Kavramlar, Kuramlar, Süreçler, İlişkiler. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi
- Aytaç, K. (1980). Avrupa Eğitim Tarihi-Antik Çağdan 19. yy. Sonlarına Kadar. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğ. Fak. Yayınları.
- Aytaç, K. (1984). Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Eğitim Politikası Üzerine

Konuşmalar. Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, Sayı:4, Ankara:

Üniversite Basımevi

- Ayrancıoğlu, G. A. ve Katırcı, M. D. (2002). **Özel Öğretim Yöntemleri Dersinde Öğretim Elemanının ve Dersin Öğrenciler Tarafından Değerlendirilmesinin Eğitimdeki Rolü.** Gazi Üniversitesi'nin Eğitimde 75.Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. (8-10 Mayıs 2002). Ankara: Gazi Üniversitesi
- Balamir, B. (2002). **Öğretmen Yetiştirmede Atölye Eğitimi.** Türkiye'de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme.Gazi Üniversite'sinin Eğitimde75.Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. (08-09-10 Mayıs 2002). Ankara: G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi.
- Balcı, S. (2004). **Temel Bir Yaklaşım Olarak Sanat Eğitimi.** Resim-İş Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar. II.Sanat Eğitimi Sempozyumu.(28-29-30 Nisan 2004) G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi. Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi
- Barnard, M. (2002). **Sanat Tasarım ve Görsel Kültür.** Çev. Güliz Korkmaz. Ankara: Ütopya Yayınevi
- Bayrakçeken, S. (2005). **Eğitim Fakültelerinde Akreditasyon: Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Örneği.** Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu. Bildiri Özetleri Kitabı. (22- 23-24 Eylül 2005). Ankara: G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi.
- Behramoğlu, A. (1997). **Yeni Dünya Düzeni. Beyin Fırtınası (Demokrasi, Batılılaşma, Laiklik, Devlet, Yeni Dünya Düzeni).**Konya: Esra Yayınevi
- Beydoğan, Ö. (2002). **Öğretim Stratejilerindeki Değişmeler ve Öğretmenlerin Değişen Rollerini.** Çağdaş Eğitim Dergisi. Sayı: 287(s.34-39). (Şubat 2002)
- Beykal, F. (2002). **Günümüz Koşullarında Sanat (Resim-İş)Eğitimcisinin Özellikleri Nelerdir ve Hangi Niteliklere Sahip Olmalıdır?.**Türkiye'de

Sanat Eğitim ve Öğretmen Yetiştirme.Gazi Üniversite'sinin Eğitimde 75.Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. (08-09-10 Mayıs 2002). Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi.

Beykal, C. (2004). .Eleştirinin Sonu. **Hürriyet Gösteri Sanat Edebiyat Dergisi**, Sayı:256, İstanbul: Hürriyet Yayınları, (20-23)

Bilge, F. (2004). Gestalt ve İnsancı Yaklaşımda Öğrenme., **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**, Ankara: Pegem A Yayınları, (222-249)

Bilgin Aksu, M. (1999). Öğretmen Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlardan Örnekler. **Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**. Özel Sayı:10. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları

Binbaşoğlu, C. (2003). Eğitimde Çağdaş Görüşler ve Tarihsel Kökleri. **Çağdaş Eğitim Dergisi**. Sayı:294, (24-28)

Brockman, J. (2003). The New Humanists: Science at the Edge. **The Humanist**, Mar / Apr, Sayı: 64, 2; ProQuest Religion

Brubacher, J.S. (1981). Akademik Özgürlük. Çev. A.Ferhat Oğuzkan, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:13, Sayı: 1-2

Buzluk, M. (1997). Atatürk İlkeleri Işığında Ulusal Eğitim. ADD Yalova Şubesi Kültür ve Eğitim Yayınları I. İzmir: Desen Matbaası

Büyükdüvenci, S. (2001). **Eğitim Felsefesine Giriş**. Ankara: Siyasal Kitabevi

Büyükdüvenci, S. (2003). Debates on The Universality of Human Rights and Education. **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Araştırma Dergisi**. Sayı:16, (15-21)

Camus, A. (1960). **Denemeler**, Çev. S.Eyüboğlu, V. Günyol, İstanbul: Çan Yayınları

Cengiz, E. (2003). Aydınlanmanın Eleştirisinden Toplum- Kültür Eleştirisine:

Aydınlanmanın Diyalektiği, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya

Fakültesi Felsefe Bölümü Araştırma Dergisi, Sayı: 16, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, (59-65)

Cevizci, A. (2002). **Paradigma, Felsefe Sözlüğü**, İstanbul: Paradigma Yayınları

Chaunu, P. (2000). **Aydınlanma Çağı-Avrupa Uygarlığı**. Çev : Mehmet Ali Kılıçbay, İzmir : Dokuz Eylül Yayınları

Cüceloğlu, D. (2000). **İnsan ve Davranışı-Psikolojinin Temel Kavramları**, İstanbul. Remzi Kitabevi

Çağdaş Kültür Ansiklopedisi, (1979). Cilt: 3, İstanbul: May Yayınları

Çeçen, A. (2000). **İnsan Hakları**. Ankara: Gündoğan Yayınları

Çepni, S. ve Karamustafaoğlu, O. ve Karamustafaoğlu, S.(2004). Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma Sonrası Öğretmenlik Meslek Derslerinin Yürütülmesine Yönelik Bir Değerlendirme. **Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı:15. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları (22-29)

Çetin, T. (2002). **Sanat Eğitiminin Gerekliği Üstüne**, Gazi Üniversitesi'nin Eğitimde 75.Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. (8-10 Mayıs 2002). Ankara: Gazi Üniversitesi

Çiğdem, A. (1997). **Aydınlanma Düşüncesi**. Gözden Geçirilmiş Yeni Basım.İstanbul: İletişim Yayınları

Delacroix, H.(2003). **Yaratıcı Sanat. Felsefe Yazarlarından Seçilmiş Metinler**, İstanbul: Doruk Yayıncılık, (64-67)

Demir, R. (1999). **Türk Aydınlanması ve Voltaire, Geleneksel Düşünceden Kopuş**. Ankara: Doruk Yayıncılık

Dewey, J. (1996). **Demokrasi ve Eğitim**. Çev: M. Salih Otaran. İstanbul: Başarı

Yayıncılık

- Dikici, A. Ve Tezci, E. (2002). **İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun Sanat, Sanat Eğitimi ve Milli Sanat Hakkındaki Düşünceleri**. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:12, Sayı:2, (235-244)
- Dikici, A. Ve Gürol, M. (2003). Liselerde Görev Yapan Resim Öğretmenlerinin, Öğrencilerinin Yaratıcılıklarını Geliştirmeye Yönelik Nitelikleri. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:13, Sayı:1, (193-214)
- Doğan, İ. (1999). **Eğitimde, Akreditasyon Sorunu: Eğitim Fakülteleri Üzerine Bir Deneme**. Kamu Yönetimi 2. Ulusal Kongresi. Yayın No: 296. Ankara: TODAİE.
- Doğan, İ. (2002). **Modern Toplumda Vatandaşlık Demokrasi ve İnsan Hakları - İnsan Haklarının Kültürel Temelleri**. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Doğan, P. (2002). **Günümüz Sanat Eğitiminde Özgün Arayışlar**. Resim-İş Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar. II.Sanat Eğitimi Sempozyumu. (28-29-30 Nisan 2004) G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi. Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi
- Dönmezer, S. (1993). Atatürk ve Çağdaşlaşmada İnsan Prototipi. **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**. Cilt:IX, Sayı: 26, Ankara: Türk tarih Kurumu Basımevi.(281-287)
- Einstein, A. (1980). **Bağımsız Düşünce ve Eğitim**. Çev: Vedat Günyol, **Düşünsel Yazılardan Seçmeler, Kavramlar ve Boyutları**. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları
- Ellena, W. J. Ve Stevenson, M. (1961). **Who's a Good Theacher?**. Washington, D. C.: National Education Association
- Erbay, M. (2000). **Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi**. İstanbul: Boğaziçi

Üniversitesi Yayınları

- Erbay, A. (2000). **Marxizmde Hümanizm Sorunu**, Doktora tezi, Hacettepe
Dökümantasyon Merkezi
- Erhat, A. (1969). **İşte İnsan**, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erhat, A. (1993). **Mitoloji Sözlüğü**, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erişen, S. (1980). **Layik Eğitim. Düşünsel Yazılardan Seçmeler, Kavramlar ve Boyutları**. İstanbul: İnkilap ve Aka Yayınları
- Erkan, H. (2000). **Bilgi Uygarlığı İçin Yeniden Yapılanma (Cumhuriyetten Günümüze Değişim Süreci)**, Ankara: İmge Kitabevi
- Eşme, İ. (1998). **Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma, Eğitim Yönetimi**. Sayı :15, Ankara: Pegem Yayınları
- Eker, M. (2002). **Küresel Yeniden Yapılanmacı Çağdaş Eğitim Sistemleri İçinde Tasarlanabilir Bir Sanat Eğitimcisi Modeli**. Gazi Üniversitesi'nin Eğitimde 75.Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. (8-10 Mayıs 2002). Ankara: G.Ü.
- Ertok, A. (2002). **Mekan ve Çevre Açısından Sanat Eğitimi Ortamları**. Türkiye'de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme. Gazi Üniversite'sinin Eğitimde75.Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. (08-09-10 Mayıs 2002). Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi.
- Fourtanier, M. J. (1999). **Üçüncü Bin Yılı eşiğinde Öğretmen Eğitiminin Sorunları**. **Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**. Özel Sayı:10. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları
- Freire, P. (2003). **Ezilenlerin Pedagojisi**. Çev: Dilek Hattatoğlu, Erol Özbek. İstanbul:Ayrıntı Yayınları
- Fromm, E. (1977). **Kendini Savunan İnsan- Ahlak Felsefesinin Psikolojisine İlişkin Bir Araştırma**, Çev.Necla Arat, İstanbul: Say Yayınları
- Geçtan, E. (1981). **Erich Fromm ve İnsancı Psikoloji**, Ank.Üniv.Eğit. Fak. **Dergisi**. Cilt:13, Sayı:1-2, Ankara: Yargıçoğlu Matbaası,(119-129)

- Genç. A. (1985). **Bir Düşünme Yöntemi Olarak Plastik Sanatların Yaygın Eğitimi**. 1. Plastik Sanatlar Sempozyumu. (25-27 Nisan 1985). Ankara: Türkocağı Resim ve Heykel Müzesi. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü. (42-43)
- Gençaydın, Z. (2002). **Sanat Eğitimcisi Yetiştirmede G.E.E. Resim-İş Bölümünün Yeri ve Bugünkü Durumu Üstüne**. Gazi Üniversitesi'nin Eğitimde 75.Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu.(8-10Mayıs2002). Ankara: G.Ü.
- Goldman, L. (1999). **Aydınlanma Felsefesi**, Ankara: Doruk Yayınları
- Gökbek, M.(1985). **Felsefenin Tarihi**. İstanbul: Milli Eğitim Yayınevi.
- Gökbek, M.(1990). **Felsefenin Evrimi**. İstanbul: Milli Eğitim Yayınevi.
- Gökçakan, Z. (2005). **Öğretmenlik Mesleğinin geleceği Ve İstihdam Sorunu**. Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu. Bildiri Özetleri Kitabı. (22-23-24 Eylül 2005). Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi.
- Güngör, E. (1992). **Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik**. İstanbul : Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Güven, A. Ve Yalçınkaya, M. (1999). **Öğretmen Adaylarının kendini Gerçekleştirmede Engellendikleri Sorunlara Göre Sürekli Kaygı Düzeyleri**. Güzel Sanatlar Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme. **Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**. Özel Sayı:10. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, (104-115)
- Halıçınarlı, E. (1999). **Güzel Sanatlar Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme**. **Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**. Özel Sayı:10. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, (84-87)
- Heidegger.; Sartre.; Eliot.; Babbit. (2002). **Hümanizmin Özü**, Çev. Ahmet Aydoğan, İstanbul: İz Yayıncılık
- Hesapçioğlu, M.; Bakioğulu, A.; Baltacı, R. (2001)**Öğretmen Eğitiminde Sorumluluk**

ve Akreditasyon.Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri

Dergisi.İstanbul: (Haziran 2001). (146-160)

Hof, U. I. (1995). *Avrupa'da Aydınlanma*, Çev. Şebnem Sunar, İstanbul. Özenen Matbaası

Hook, S. (1973). *Akademik Hürriyet ve Akademik Anarşi*, Çev. Sencer Tonguç
Ankara: Milli Eğitim Basımevi

İlkyaz, A. (2004). *Popüler Kültür, Kiç (Kitsch) ve Sanat Eğitime Etkileri*.
Resim-İş Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar. II.Sanat Eğitimi Sempozyumu.(28-
29-30 Nisan 2004) G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi. Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim
Fakültesi

İnce, M. (2000). *Sanatta Eğitim Sorunu ve Sanat Eğitimi İlişkisi*. Anadolu
Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt : 10, Sayı :2, Eskişehir :
Anadolu Üniversitesi Basımevi, (145-151)

İnce, B. (2002). *Geleneksel Yöntem Olarak Usta-Çırak İlişkisinin Günümüz
Sanat Eğitimindeki Yeri ve Sanatçı - Öğretmen Modeli*. Gazi
Üniversitesi'nin Eğitimde 75.Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. (8-10
Mayıs 2002). Ankara: Gazi Üniversitesi

İşbilen, A. (2002). *Türkiye'de Sanat Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme*. Gazi
Üniversitesi'nin Eğitimde 75.Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. (8-10
Mayıs 2002). Ankara: Gazi Üniversitesi

Jarret, J. L. (1973). *The Humanities and Humanistic Education*. London:
Addison-Wesley Publishing Company

Joubert, J. (1997). *Beyin Fırtınası*. İstanbul: Esra Yayınları

Jung, C. G. (1999). *Keşfedilmemiş Benlik*. Çev :Barış İlhan, İstanbul : İlhan
Yayınevi

Kabadayı, T. (2001). *Nietzsche ve Eğitim*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Dergisi, Sayı:20, (180-184)

Kabadayı, R. (2002). "Hizbullah / Humanizma ve Eğitim", *Yeniden Müdafaa-i*

Hukuk Dergisi, Sayı: 42, (57-58)

Kale, N. (2003). **Nasıl Bir İnsan? Nasıl Bir Öğretim?**. Ankara: Ütopya Yayınevi

Kansu, N.A. (1952). **Pedagoji Tarihi**. İstanbul: Milli Eğitimi Basımevi.

Kant, I. (1984). **Aydınlanma Nedir? Sorusuna Yanıt, Seçilmiş Yazılar**,

Der: Nejat Bozkurt, İstanbul: Remzi Kitabevi

Kaptan, A. Z. (2001).**Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılanması Konusunda Eğitim Fakültelerinde Görevli Öğretim Elemanlarının Görüşleri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi,. Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

Karaaslan, S. (2002). **Sanat Eğitiminin Gerekliği. Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi.**(1-4)

Karayağmurlar, B. (1990). **Sanatta Yaratıcılık ve Eğitim**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir : Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Karayağmurlar, B. (2002). **Yaratıcılık ve Eğitim Doktora Dersi Notları**.

DEÜ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir

Karayumak, M. (1999). **Sanatsal Yaratıcılığa Etkisi Açısından Günümüz Türkiye'si Yüksek Öğretim kurumlarında Sanat eğitimi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir : Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Kavcar, C. (1999).**Nitelikli Öğretmen Sorunu.Buca Eğitim Fakültesi Dergisi.Özel Sayı:11.İzmir: Dokuz Eylül Yayınları**

Kavuran, T. (2002). **Nitelikli Sanat Eğitimcisi Yetiştirmede Sanat Eğitiminin Önemi**. Gazi Üniversitesi'nin Eğitimde 75.Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. (8-10 Mayıs 2002). Ankara: Gazi Üniversitesi

Kavuran, T. (2002). **Türkiye'de Eğitim Fakülteleri Resim-İş Programlarının**

Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri.

Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kavuran, T. (2003). **Resim-İş Öğretmenliği Ana Sanat Atölye Derslerinin**

Uygulanmasında Sorunlar ve Çözüm Önerileri. **Eğitim ve Bilim Dergisi**.

Cilt28, Sayı:127 (45-51)

- Kepenekçi, Y. K. (2000). **İnsan Hakları Eğitimi**. Ankara: Anı Yayıncılık
- Kırıçoğlu, O.T.(1985). **Okullarda Sanat Eğitimi Sorunu ve Okul Toplum İlişkisi**.
1. Plastik Sanatlar Sempozyumu. (25-27 Nisan 1985). Ankara: Türkocağı
Resim ve Heykel Müzesi. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar
Genel Müdürlüğü. (68-71)
- Kırıçoğlu, O.T.(1994). **Ülkemizde Resim-İş Öğretmeni Yetiştirme Sorunları**.
Sanat Eğitiminin Geleceği. Ankara: Türk Alman Kültür İleri Yayınları
- Kırıçoğlu, O.T.(1997). **Sanat Eğitimcilerinin Yetiştirilmesi. İlk Öğretim
Okullarında Sanat Eğitimi ve Sorunları**. Ankara:T.E.D. Yayınları
- Kırıçoğlu, O.T.(2002). **Sanatta Eğitim**. Ankara: Pegema Yayınları
- Kızıltepe, Z. (2002). İyi ve Etkili Öğretmen. **Eğitim ve Bilim Dergisi**. Cilt: 27, Sayı:
126 (10-14)
- Koç, N. (2005). **Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanmanın Getirdiği
Sorunlar**. Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve
Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu. Bildiri Özetleri Kitabı. (22-23-24
Eylül 2005). Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi.
- Kongar, E. (1999). **Kültür Üzerine**. İstanbul:Remzi Kitabevi
- Korkut, H.(2002). **Sorgulanan Yüksek Öğretim**. Ankara: Anı yayıncılık.
- Kuçuradi, İ. (1986). **Özgürlük Kavramı**. **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Dergisi**. Cilt:1, Sayı:1, (27-34)
- Kuçuradi, İ. (1997) **Nietzsche ve İnsan**, Ankara : Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları
- Kuçuradi, İ. And Evans, D. (Ed.) (1998). **The Philosophical Teaching of Human
Rights: Teaching Human Rights as Philosophy Courses, Teaching
Philosophy on The Eve of The Twenty-First Century**, Ankara:
International Federation of Philosophical Societies. pp.: 221-237.

- Kurt, S. ve Çelikoğlu, C. C. (1999). Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarına Genel Bir Bakış. **Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı:10 (402-411)
- Kurtuluş, Y. (2002). **Karşılaştırmalı Program Analizi, 1963 Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü Programı Ve 1998 Resim-İş Öğretmenliği Lisans Programı**. Türkiye’de Sanat Eğitim ve Öğretmen Yetiştirme. Gazi Üniversite’sinin Eğitimde75.Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. (08-09-10 Mayıs 2002). Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi.
- Kurtz, P. (1988). **Forbidden Fruit, The Ethics Of Humanism**. Newyork: Prometheus Books
- Kuzgun, Y. (1985). Psikolojide İnsancı Yaklaşım, **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Cilt: 18, Sayı: 1-2, Ankara: Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınları, (1-17)
- Küçükkaragöz, H. (2004). Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi. **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**. Ankara: Pegem Yayıncılık, (75-107)
- Lagache, D. (2003). Psikolojinin Bütünlüğü, **Felsefe Yazarlarından Seçilmiş Metinler**, Çev: M. .Mukadder Yakupoğlu. İstanbul: Doruk Yayıncılık, (64-67)
- Martin, E. D. (1929). **A Liberal Education**, Chicago: American Library Association
- Maubalanc, R. (1968). **Özgürlük Sorunları**, Çev: V.Günyol, A. Bezirci, İstanbul: Çan Yayınları.
- May, R. (2002). **Yaratma Cesareti**. İstanbul: Metis Yayınları.
- Mukerjee, R. (1968). **The Way of Humanism East and West**, New Delhi: Academic Books Pvt. LTD.
- Nemutlu, D. (2003). Montaigne ve Montesquieu’de İnsan, Erdem ve Trogloditler.

C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:27, No:1, (143-155)

Nietzsche, F. (1993). *Ecco Homo*. Çev:Emel Tan. Ankara: Seren Yayıncılık.

Novack, G. (1966). *Existentialism Versus Marxism: Conflicting*

Views on Humanism By George Novack, New York: Dell Publishing Co.

Oktay, A. (1998). Türkiye’de Öğretmen Eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı:137.

(Ankara 1998)

Öktem, N. (1983). *Hukuk Felsefesi*, İstanbul

Özlem, D. (2002). *Kavramlar ve Tarihler I.*, İstanbul: İnkilap Yayınları

Özsezgin, K. (?). *Sanat Üzerine Yazılar*. İstanbul : İstanbul Matbaası

Özsoy, V. (2002). *Resim-İş (Sanat) Öğretmeni Eğitimine Yönelik Lisansüstü Programlarda Müze Eğitiminin Yeri Ve Önemi*. Türkiye’de Sanat Eğitim ve Öğretmen Yetiştirme. Gazi Üniversite’sinin Eğitimde 75.Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. (08-09-10 Mayıs 2002). Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi.

Özsoy, V. (2003). *Görsel Sanatlar Eğitimi-Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık

Özsoy, V. (2004). *Resim-İş Öğretmeni Yetiştirme Programları Ve Resim-İş Dersinin Bir Değerlendirmesi*. Resim-İş Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar. II.Sanat Eğitimi Sempozyumu.(28-29-30 Nisan 2004) G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi. Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi

Öztop, Ş. (2002). Yeni Bir Yılda Öğretmenin İşlevi Ne Olmalıdır ?. *Çağdaş Eğitim Dergisi*. Sayı :284, (28-30)

Özturanlı, M.İ. (1980). Atatürk Devrimciliği. *Düşünsel Yazılardan Seçmeler, Kavramlar ve Boyutları*. İstanbul: İnkilap ve Aka Yayınları

Pasin, G. (2002). *Sanat Öğretmeni Yetiştirmede Pragmatist Bir Görüş*.

Türkiye’de Sanat Eğitim ve Öğretmen Yetiştirme. Gazi Üniversite’sinin Eğitimde75.Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. (08-09-10 Mayıs 2002). Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi.

- Pehlivanoglu, S. (2005). **Eğitim Faklelerinin Yeniden Yapılandırılması Sürecinde ğretmen Yetiştirme**. Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve ğretmen Yetiştirme Sempozyumu. Bildiri zetleri Kitabı. (22-23-24 Eylül 2005). Ankara: G..Gazi Eğitim Fakültesi.
- Pekmezci, H. (2002). **Eğitim -Sanat Eğitimi - Nitelikli İnsan Eğitimi**. Türkiye’de Sanat Eğitim ve ğretmen Yetiştirme. Gazi niversite’sinin Eğitimde75.Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. (08-09-10 Mayıs 2002). Ankara: G..Gazi Eğitim Fakültesi.
- Plump, J. H. (1964). **Crisis In The Humanities**. Great Britain-USA-Australia: Penguin Books
- Pollock, D.(1980). **Hümanizma zerine Konuşmalar. Düşünsel Yazılardan Seçmeler, Kavramlar ve Boyutları**. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları
- Redhouse. (1983). **English Turkish Dictionary**. İstanbul : Redhouse Yayınevi
- Rousseau, J. J. (1931). **Emile**. ev: Ali Rıza, İstanbul: Cumhuriyet Matbaası
- Samancı, O. (2002). Eğitimde Ceza Yerine özm. **ağdaş Eğitim Dergisi**. Sayı: 291(s.29-34). (Ekim 2002)
- San, İ. (1979). Çocuğun ve Gencin Sanat Eğitimi. **Ulusal Kültür Dergisi**. S :6, (170-171)
- San, İ. (1999). **Sanatla Eğitim zerine Yeni Düşünceler**. 4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 3, Eskişehir : Anadolu Üniversitesi Yayınları
- San, İ. (2003). **Sanat Eğitimi Kuramları**.Ankara: Ütopya Yayınevi
- San, İ. (2004).**Sanat ve Eğitim-Yaratıcılık, Temel Sanat Kuramları, Sanat Eleştirisi Yaklaşımları**. Ankara: Ütopya Yayınevi
- Sarıkaya, E.E. (2003). Buca Eğitim Fakültesinde Görev Yapan ğretim yelerinin Yeniden Yapılanma Süreci İçerisinde ğretmen Yetiştirmeye İlişkin Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, D.E.. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sartre, J. P. (1980). **Varoluşçuluk-Existentialisme**, ev: A.Bezirci, İstanbul:

Yazko Yayınları

Sartre, J. P. (2003). İnsanın Sorumluluğu. **Felsefe Yazarlarından Seçilmiş**

Metinler, Çev: M. .Mukadder Yakupoğlu. İstanbul: Doruk Yayımcılık,
(660-661)

Saydam, M. B. (1997). **Deli Dumrul'un Bilinci**, İstanbul: Metis Yayınları

Schmidt, J. (2000). Aydınlanma Nedir? Sorusuna Yanıt (1784), Çev: Nejat

Bozkurt, **Toplumbilim Dergisi Aydınlanma Özel sayısı**, Sayı:11, İstanbul :
Bağlam Yayınları, (23-36)

Selçuk, İ. (1997). **Türkiye Aydınlanması: "Yeni İnsan"ı Yaratmak**. Türkiye'de

Aydınlanma hareketi, Dünü, Bugünü, Sorunları. Strazbourg Sempozyumu
(25-26 Nisan), İstanbul: Adam Yayınları

Sezen, Y. (1997). **Hümanizm ve Atatürk Devrimleri**. İstanbul: Ayışığı Kitapları.

Smith, L. W.O. (1980). Eğitim ve Yaşam. Çev: Nurettin Özyürek, **Düşünsel**

Yazılardan Seçmeler, Kavramlar ve Boyutları. İstanbul: İnkilap ve Aka
Yayınları

Sinanoğlu, S. (1988). **Türk Hümanizmi**, Ankara,Türk Tarih Kurumu Basımevi

Sinanoğlu, O. (2003). **Ne Yapmalı**. İstanbul: Otopsi yayınları

Skinner, B.F. (1972). Humanism and Behaviorism. **İssue of The Humanist**.
July/August.

Skinner, B.F. (2004). Humanism, **The Humanist**, Mar / Apr, Sayı: 64, 2; Pro Quest
Religion

Soykan, Ö. N. (2002).**İnsanın Dünyadaki Yerinin Yeniden Sorgulanması**

Üstüne, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları

Sönmez, V. (1987). Eğitim Ortamında Sevgi. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim**

- Fakültesi Dergisi.** Ankara : H.Ü. Yayınları, Sayı: 2, (65-77)
- Söylemez, S. (2004). **Sanat Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar.** Resim-İş Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar. II.Sanat Eğitimi Sempozyumu.(28-29-30 Nisan 2004) G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi. Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi
- Sözer Sarac, Y. (2004). Jean Jacques Rousseau'dan Eğitim Üzerine. **Buca Eğitim Fakültesi Dergisi.** S :15. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları (30-37)
- Spring, J. (2000). **The Universal Right To Education, Justification, Definition and Guidelines.** London : Lawrence Erlbaum Associates Publishers
- Şahan, Y. (2000). **Çağdaşlaşma Süreci Aydınlanma ve Kemalist Türkiye,** Ankara: Aydınlanma Yayınları:1
- Şenbil, S. (2002). Eğitsel Bir Araç olarak Sanat Eğitimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir : Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Şimşek, S. (2001). Yükselen Değerlerin Diyalektiği: Eğitim ve Demokrasi İlişisine Sosyolojik Bir Bakış. **Bilgi ve Toplum Dergisi.** s: 3
- Şişman, M. Ve Acat, M.B. (2003). Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi. **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.** Cilt:13, Sayı:1, (235-250)
- Tanilli, S. (1996). **Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz?.** 8. Baskı, İstanbul: Cem Yayınevi.
- Tansuğ, S. (1982). **Sanatın Görsel Dili.** 2.Baskı, İstanbul: Urart Sanat Galerisi Yayınları
- Tarhan, L. (2002). Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırılmanın Sürdürülmesine Yönelik Öneriler. **Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi.** Sayı:17, (1-7)
- Tekin Bender, M. (2004). **Sanat Eğitiminde “Değerlendirme” Üzerine.** Resim-İş Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar. II.Sanat Eğitimi Sempozyumu. (28-29-30 Nisan 2004) G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi. Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi
- Temiz, Y. (2001). **Öğretmenlik Eğitim Aydınlanma.** Bursa:Ezgi Kitabevi

Yayınları.

- Tepecik, A. (2002). **Sanat Eğitimi Öğretmeni Yetiştirmede Üç Alan Kavramı.**
Türkiye’de Sanat Eğitim ve Öğretmen Yetiştirme.Gazi Üniversite’sinin
Eğitimde75.Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. (08-09-10 Mayıs 2002).
Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi.
- Timuçin, A. (2002). **Özgür Prometheus**, İstanbul: Bulut Yayınları
- Toprak, T. (1995). Sanat ve İdeoloji. **Anadolu Sanat Dergisi**, S:3,
Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. (149-160)
- Tuna, S. (2004). Sanat Eğitiminin Gerekliliği ve Güncelliği. **Çağdaş Eğitim Dergisi**,
S:306,(29-34)
- Turan, Güllaç, E. (2003). Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma ve Öğretim
Hedefleri. Yayımlanmamış Doktora Tezi, D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Turgut, İ. (1997). **Felsefi Sorgulama**. İzmir: Anadolu Matbaası
- Turgut, İ. (2002). **Eğitimde Kriz, Krizdeki Türkiye Varoluşumuz Tehlikede**
(Türk Eğitim Sisteminin Sorunları). İzmir: Kanyılmaz Matbaası
- Turgut, İ. (2003). **Az Gelişmişliğin Felsefesi ya da Felsefesizlik (Felsefe Bütün
İşlevini Yitirmiştir) - Her şeye Felsefeyle Bakmak**. İzmir: Kanyılmaz
Matbaası
- Uçan, A. (2002). **Türkiye’de Çağdaş Sanat Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme
Süreci ve Başlıca Yapılanmalar**. Türkiye’de Sanat Eğitim ve Öğretmen
Yetiştirme.Gazi Üniversite’sinin Eğitimde 75.Yılı Sanat Eğitimi
Sempozyumu. (08-09-10 Mayıs 2002). Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi.
- Uludağ, K. (1995). Düşünce Tarihi Üzerine. **Anadolu Sanat Dergisi**, S:3, Eskişehir :
Anadolu Üniversitesi Yayınları. (161-176)
- Ün Açıkgoz, K. (1996). Türkiye’de Öğretmen Etkililiğinin Artırılması. **Buca Eğitim**

- Fakültesi Dergisi. Cilt :9, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.(5-6)
- Ün Açıkgöz, K. ve Kasap Sucuoğlu, H. ve Gökdağ, M. (1999). **Öğretmenlerin Etkin Öğrenmenin Acemilik Döneminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Başetme Stratejileri. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi. Özel Sayı:10.** İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları
- Ün Açıkgöz, K. ve Özkal, N. ve Güngör Kılıç, A. (2003). **Öğretmen Adaylarının Sınıf Atmosferine İlişkin Algıları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı: 25 (1-7)**
- White, J.W. (1996). **We Need Science And The Humanities. The Skeptical Inquirer. Sep. Sayı: 20,5; Academic Research Library.**
- Varış, F. (1978). **Eğitim Bilimine Giriş.** Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları
- Vasseleu, C. (1999). **Işığın Dokusu (Irigaray, Levinas ve Merleu- Ponty'de Görüş ve Dokunuş),** Ankara: Öteki yayınevi
- Velidedeoğlu, H. V. (1980). **Türk Ulusçuluğu. Düşünsel Yazılardan Seçmeler, Kavramlar ve Boyutları.** İstanbul: İnkilap ve Aka Yayınları
- Velioglu, S. (2000). **İnsan ve Yaratma Edimi,** İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Vercors. (1965). **İnsan ve İnsanlar, Çev: A. Erhat, S. Eyüboğlu, V. Günyol,** İstanbul: Çan Yayınları
- Yalaza Atay. D. (2003). **Öğretmen Eğitiminin Değişen Yüzü.** Ankara:Nobel Yayın Dağıtım
- Yavuz, A. (2003). **Atatürk Çağdaş / Medeni Bilgiler Kitabı'nı Neden Yazdı / Yazdırdı ve Destekledi?- Bir Ulusun Çağdaşlaşma / Modernleşme Projesinde Liderinin Kaleminden, Toplumuna Eğitim Manifestosu. Çağdaş Eğitim Dergisi. Sayı:294. (Ocak 2003).**
- Yazıcı, S. (1996). **Aydınlanma Felsefesi ve 1923 Devrimi,** İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Yayınları: 8

- Yetkin, S. K. (1968). Güzel Sanatların Eğitimdeki Yeri. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt :1, Ankara : A.Ü.Basımevi,
- Yeşil, R. (2002). Okul ve Ailede İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. ,Ankara: Seçkin Yayıncılık San. Ve Tic. A.Ş.
- Yılmaz, S. D. ve Ünalın. T. (2002). Toplumsal Yaşayışa Katkıları Kapsamında Sanat Eğitiminin Önemi ve Sanat Eğitimcilerinin Teknolojik Gelişim Dahilinde Değişen Rolü. Türkiye’de Sanat Eğitim ve Öğretmen Yetiştirme.Gazi Üniversite’sinin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. (08-09-10 Mayıs 2002). Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi.
- YÖK. (1993). Milli Eğitimi geliştirme Projesi Danışmanlık Hizmetleri Sözleşmesi. Ankara
- YÖK. (1998). Eğitim Fakülteleri öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi. Ankara: Yüksek Öğretim Kurulu Yayınları, Ankara.
- YÖK. (1999). Türkiye’de Öğretmen Eğitimde Standartlar ve Akreditasyon. Ankara:YÖK Yayınları
- Yüksel, R. (2004). Görsel Sanatlar Eğitiminde Çağcıl Yaklaşımlar. Resim-İş Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar. II.Sanat Eğitimi Sempozyumu.(28-29-30 Nisan 2004) G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi. Ankara: G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi
- Zekiyan, B. (1982). Humanizm (İnsancılık) Düşünsel İçlem ve Tarihsel Kökenler. Ankara: İnkılap ve Aka Kitabevleri

Çellek, T. (2002). Yaratıcılık ve Eğitim Sistemimizdeki Boyutu.
<http://www.turkstudent.net/art/1324> (31.07.2003)

Edwards, F. (2003). What is Humanism?
<http://www.jcn.com/humanism.html> (14.10.2003)

Encyclopedia Article From Encarta. Humanism.

<http://encarta.msn.com/encnet/refpages/RefArticle.aspx?refid=761564121>
(30.09.2003)

Gogineni, B.(2000). Humanism in the Twenty-first Century.
<http://firstsearch.oclc.org/images/WSPL/wsppdf/HTML/02929/LO7AD/HSN.HTM> (10.10.2003)

Ortaş, İ. (2003). Üniversitelerin Sorunları -1-
<http://www.turkstudent.net/art/1770> (31.07.2003)

Sandefur, T.(1999). Frank Lloyd Wright's Humanism.
<http://firstsearch.oclc.org/images/WSPL/wsppdf/HTML/02929/0156A/RF5.HTM> (10.10.2003)

Sumberg,C. (1999). The Pursuits of Unhappiness.
<http://firstsearch.oclc.org/images/WSPL/wsppdf/HTML/02929/LO7AD/HSN.HTM> (10.10.2003)

Pearson, M. E. ; Podeschi, L.R.(1999). Humanism and Individualism: Maslow and His Critics.
<http://firstsearch.oclc.org/images/WSPL/wsppdf/HTML/04794/MKUEY/7SU.HTM> (10.10.2003)

Wind, C. (2000). I Am Ziporah - The Humanist.
<http://firstsearch.oclc.org/images/WSPL/wsppdf/HTML/02929/LO7AD/HSN.HTM> (10.10.2003)

EKLER

Ek: 1 Yeniden Yapılandırılmış Eğitim Fakültelerinde (Resim-İş Eğitimi Bölümleri Anabilim Dallarında), Sanat Eğitimine Hümanist Bir Yaklaşım İlişkin Hazırlanan Görüşme Formu (Öğretim Üyeleri İçin)

Ek: 2 Yeniden Yapılandırılmış Eğitim Fakültelerinde (Resim-İş Eğitimi Bölümleri Anabilim Dallarında), Sanat Eğitimine Hümanist Bir Yaklaşım İlişkin Hazırlanan Görüşme Formu (Öğrenciler İçin)

Ek: 3 İzin Yazısı

Ek: 4 Daniel Chodowiecki'ye ait Gravür Çalışması; "Aydınlanma - Aufklärung"

Ek: 1

**YENİDEN YAPILANDIRILMIŞ EĞİTİM FAKÜLTELERİNDE
(RESİM-İŞ EĞİTİMİ BÖLÜMLERİ ANABİLİM DALLARINDA),
SANAT EĞİTİMİNE
HÜMANİST BİR YAKLAŞIMA İLİŞKİN HAZIRLANAN GÖRÜŞME
FORMU
(ÖĞRETİM ÜYELERİ İÇİN)**

1) Sizce Hümanist eğitim anlayışı nasıl tanımlanabilir?

2) Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

3) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları; çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun mudur?

Uygundur
oluşturulabilir?

Sizce nasıl uygun biçimde

Örnekler

a) Sizce programın genel amaçları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

b) Sizce programın özel amaçları ve hedef davranışları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

4)

c) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

d) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımında, olumsuz bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

e) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamalarınız sırasında ; öğretim elemanları olarak siz öğrencilerinize karşı hürmanist bir yaklaşım içinde misiniz?

5) Sizce Hürmanist eğitim anlayışının gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamı nasıl tanımlanabilir?

6) Siz bir sanat eğitimcisi olarak böyle bir eğitim atmosferini öğrencilerinize hazırlama ve uygulama yaklaşımı içinde misiniz?

Evet
Bunu nasıl açıklarsınız?

Hayır
Nedenleri nelerdir?

7) Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının,

a) Öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hürmanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

b) Öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hürmanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Evet
Sizce nasıl sunulmaktadır?

Hayır
Nedenleri nelerdir?

a) Sınıf içi nitelikler, (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı)

b) Sınıf dışı nitelikler, (Bölüme ilişkin görevler, toplantılar, öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler, kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma)

8) Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğitimcisi olarak hürmanist bir eğitim

yaklaşımıyla, sınıfta dostça ve samimi düşüncelerinizin ortaya çıkmasına olanak bulma konusundaki görüş ve düşünceleriniz nasıl?

Olumlu buluyorum

Olumsuz buluyorum

Nasıl?

Neden?

Örnek

9) Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları hizmet etmekte midir?

Evet
Örnek

Hayır
Nedenleri nelerdir?

10) Sizce sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitim, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile ne kadar örtüşmektedir?

Evet
Örnek

Hayır
Sizce nedenleri nelerdir?

11) Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen – birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu Resim-İş Eğt, alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan Hümanist Eğitim anlayışı; sizce yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenmiş midir?

12) Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusundaki görüşlere katılıyor musunuz? Siz öğrencilerinize karşı böyle bir tutum içinde misiniz?

13) İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen – öğrenci ilişkilerini katı kamusal çerçeveden kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara

kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” görüşünü sizce, yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışları, ne derece desteklemektedirler?

14) Yeniden Yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yarguların gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, ne kadar katkı sağlayabilmektedir? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

15) “ Modern anlamda ister davranışsal ister bilişsel olsun, eğitimin ve buna bağlı olarak sanat eğitiminin yaklaşık yüz yıllık serüveni içinde, kuramcıların da insanı göz ardı ederek hümanist olmayan kuramlar geliştirdiklerini düşünmemiz olası değildir. Bu doğrultuda sanat eğitimi, doğal olarak eğitimde yeni ortaya atılan fikirlerden etkilenmekte ve model değişiklikleri gündeme gelmektedir.” Yeniden Yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da sizce bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkaran ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Gözlemleriniz nelerdir? Lütfen açıkla mısınız?

16) Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan;

- Demokrasi
- Laiklik
- Kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi)
- Sevgi, saygı
- Hoşgörü
- Paylaşım

gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimini nasıl etkiler?

17) İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan , bireyin ilgi beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, Yeniden

yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

a) Bir sanat eğitimcisi olarak değerlendirdiğinizde; size verilen mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Örneğin

- Sağlıklı fiziksel koşullar?
- Eksiksiz eğitim donanımları?
- Atölyelere kafasını gömmeyen, paylaşımcı, özgüveni gelişmiş, bilgi olarak donanımlı öğretim elemanları?
- Başarının onurlandırıldığı, insan kalitesinin değer bulduğu bir ortam?
- Demokrasiyi kuralsızlık gibi algılamayan şeffaf ve katılımcı bir yönetim?
- Öğrenci başarısından kaygılanmayan ,onu kendine rakip olarak görmeyen eğitimciler?
- Model olması bakımından sanatçı kimliğini önemseyen ancak; sanat eğitimi alanında yeterliliği sağlamış eğitimciler?
- Bilgi ve sevginin paylaşıldıkça çoğalacağına gönülden inanan eğitimciler?
- Yaptığı işte samimi olan eğitimciler?
- Geleceğe dönük yaşamsal kaygılar duymayan hem öğrenci hem de öğretim elemanları?
- Hümanist yaklaşımı içselleştirmiş öğretim elemanları?
- Bölüm ve fakültelerin işleyişine yeterince katkı sağlayabilecek nitelikteki eğitimciler?

18) Genel olarak Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının;

e) Sanat eğitimcisi olarak sizin gelişmenize,

f) Sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine,

g) Eğitim Fakülteleri Resim-İş Eğitimi Bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

- Sizce bu uygulama ne derece yeterli?

19) Bu konuda belirtmek istediğiniz başka görüş ve önerileriniz var mı?

Bana zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim. Bu konuda görüşmeden sonra eklemek istediğiniz başka görüş ve önerileriniz olursa, lütfen beni ..... nolu' telefonda arayınız. İyi günler.

Ek: 2

**YENİDEN YAPILANDIRILMIŞ EĞİTİM FAKÜLTELERİNDE (RESİM-İŞ
EĞİTİMİ BÖLÜMLERİ ANABİLİM DALLARINDA),
SANAT EĞİTİMİNE HÜMANİST BİR YAKLAŞIMA İLİŞKİN
HAZIRLANAN GÖRÜŞME FORMU
(ÖĞRENCİLER İÇİN)**

1) Sizce Hümanist eğitim anlayışı nasıl tanımlanabilir?

2) Yeniden yapılandırılmada öngörülen sanat eğitimi programları belirlenen genel amaçlar içinde hümanist eğitim anlayışına ne düzeyde ulaşmaktadır?

3) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları; çağdaş hümanist eğitim anlayış ve ilkelerine uygun mudur?

Uygundur
oluşturulabilir?

Örnekler

Sizce nasıl uygun biçimde

a) Sizce programın genel amaçları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

b) Sizce programın özel amaçları ve hedef davranışları çağdaş hümanist eğitim ilkelerine uygun mudur?

4)

c) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımına katkıda bulunabilecek, olumlu bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

d) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki hümanist eğitim yaklaşımında, olumsuz bulduğunuz değişiklikler nelerdir?

e) Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programındaki uygulamalar sırasında ; öğretim elemanları size karşı hümanist bir yaklaşım içindeler midir?

5) Sizce Hümanist eğitim anlayışının gerçekleştiği bir sınıf ya da atölye ortamı nasıl tanımlanabilir?

6) Siz öğrenci olarak böyle bir eğitim atmosferini hazırlama ve uygulama yaklaşımı içindeki öğretim elemanlarına sahip misiniz?

Evet

Bunu nasıl açıklarsınız?

Hayır

Nedenleri nelerdir?

7) Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının,

c) Öğrencilerin, duyuşsal ve duygusal özelliklerini göz önüne alan, hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

d) Öğrencilerin, görüş ve değerlerine saygılı hümanist bir eğitim atmosferi sunduğunu söyleyebilir misiniz?

Evet

Sizce nasıl sunulmaktadır?

Hayır

Nedenleri nelerdir?

a) Sınıf içi nitelikler, (öğretim, atölye ortamı, araç-gereç kullanımı)

b) Sınıf dışı nitelikler, (Bölüme ilişkin görevler, toplantılar, öğretim üyeleriyle, idarecilerle ilişkiler, kütüphane, yemekhane gibi sosyal ünitelerden yararlanma)

8) Yeniden yapılandırılmış Eğitim fakültelerinin öngördüğü sanat eğitimi programlarının uygulanmasında, bir sanat eğitimi öğrencisi olarak hümanist bir

eđitim yaklařımıyla, sınıfta dostça ve samimi dűřüncelerinizin ortaya çıkmasına olanak bulma konusundaki görűş ve dűřünceleriniz nasıl?

Olumlu buluyorum

Olumsuz buluyorum

Nasıl?

Neden?

Örnek

9) Doğru sanat eğitimi ile insani değerlere ve doğaya saygılı, pozitif bireylerden oluşan hümanist bir toplum yaratma fikrine sizce, yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi derslerinin amaçları ve hedef davranışları hizmet etmekte midir?

Evet

Hayır

Örnek

Nedenleri nelerdir?

10) Sizce sanat eğitiminde tüm yolları kendisine göre oluşturan birey merkezli, insancıl bir eğitim, yeniden yapılandırmanın öngördüğü eğitim programlarının uygulamaları ile ne kadar örtüşmektedir?

Evet

Hayır

Örnek

Sizce nedenleri nelerdir?

11) Diğer alanlardan farklı olarak, öğretmen – birey (öğrenci) yaklaşım ve iletişiminin daha yoğun olduğu Resim-İş Eğt. alanında, insancıl ve bireysel yöntemlerle oluşturulan Hümanist Eğitim anlayışı; sizce yeniden yapılanmanın öngördüğü sanat eğitimi programlarında yeterince önemsenmiş midir?

12) Sanatın kısıtlayıcı bir ortamda oluşturulamayacağı düşüncesinden hareketle ve insancıl eğitim anlayışıyla, yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi uygulamasında, öğrencinin kişilik özellikleri belirlenerek, karakterlerine uygun ve kendilerini ortaya koymalarına olanak tanıyıcı bir tutum izlenmesi konusundaki görüşlere katılıyor musunuz? Size karşı böyle bir tutum izleniyor mu?

13) İnsancıl sanat eğitiminin amaçlarından olan “öğretmen – öğrenci ilişkilerini katı kamusal çerçeveden kurtarmalı / öğrencileri özgün bireyler olarak görüp, onlara kendi kişiliklerini bulma konusunda yol gösterici bir tutum izlemeli” görüşünü sizce,

yeniden yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programlarının amaçları ve hedef davranışları, ne derece desteklemektedirler?

14) Yeniden Yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi programları, insan aklının özgürleşip, ön plana çıkarılmasıyla, insani değer yargıların gelişimini sağlayan sanatın, istemli ya da istemsiz olarak ortaya çıkaracağı değerlerin çoğalmasında, ne kadar katkı sağlayabilmektedir? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

15) “ Modern anlamda ister davranışsal ister bilişsel olsun, eğitimin ve buna bağlı olarak sanat eğitiminin yaklaşık yüz yıllık serüveni içinde, kuramcılarının da insanı göz ardı ederek hümanist olmayan kuramlar geliştirdiklerini düşünmemiz olası değildir. Bu doğrultuda sanat eğitimi, doğal olarak eğitimde yeni ortaya atılan fikirlerden etkilenmekte ve model değişiklikleri gündeme gelmektedir.” Yeniden Yapılandırmada öngörülen sanat eğitimi programları da sizce bu anlamda sanat eğitiminde insan olgusunun önem ve değerini ön plana çıkaran ve destekleyen bir model niteliği taşımakta mıdır? Gözlemleriniz nelerdir? Lütfen açıklayınız?

16) Hümanist anlayışın bağlı olduğu değerler sistemi içinde yer alan;

- Demokrasi
- Laiklik
- Kişisel hak ve hürriyetler ve bunların hukuksal sınırları (ifade özgürlüğü gibi)
- Sevgi, saygı
- Hoşgörü
- Paylaşım

gibi niteliklerin özellikle öğretici bireylerde ya da toplumsal yapıda gelişmemiş olması sizce sanat eğitimini nasıl etkiler?

17) İnsanın özelliklerini dikkate alan, insana yakışan koşulları sağlayan , bireyin ilgi beceri ve yetenekleri doğrultusunda gelişimini önemseyen bir eğitim anlayışı olarak tanımlanabilen hümanist sanat eğitiminin var olan uygulanmasında, Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi yaklaşımının yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

a) Bir sanat eğitimi öğrencisi olarak değerlendirdiğinizde; size verilen mevcut sanat eğitimi alanında hangi ölçütler dikkate alınmaktadır?

Örneğin

- Sağlıklı fiziksel koşullar?
- Eksiksiz eğitim donanımları?
- Atölyelere kafasını gömmeyen, paylaşımcı, özgüveni gelişmiş, bilgi olarak donanımlı öğretim elemanları?
- Başarının onurlandırıldığı, insan kalitesinin değer bulduğu bir ortam?
- Demokrasiyi kuralsızlık gibi algılamayan şeffaf ve katılımcı bir yönetim?
- Öğrenci başarısından kaygılanmayan ,onu kendine rakip olarak görmeyen eğitimciler?
- Model olması bakımından sanatçı kimliğini önemseyen ancak; sanat eğitimi alanında yeterliliği sağlamış eğitimciler?
- Bilgi ve sevginin paylaşıldıkça çoğalacağına gönülden inanan eğitimciler?
- Yaptığı işte samimi olan eğitimciler?
- Geleceğe dönük yaşamsal kaygılar duymayan hem öğrenci hem de öğretim elemanları?
- Hümanist yaklaşımı içselleştirmiş öğretim elemanları?
- Bölüm ve fakültelerin işleyişine yeterince katkı sağlayabilecek nitelikteki eğitimciler?

18) Genel olarak Yeniden yapılandırmanın öngördüğü sanat eğitimi program ve uygulamalarının;

h) Sanat eğitimi öğrencisi olarak sizin gelişmenize,

i) Sanat eğitimi kalitesinin yükselmesine,

j) Eğitim Fakülteleri Resim-İş Eğitimi Bölümlerinin gelişmesine katkıları konusunda ne düşünüyorsunuz?

- Sizce bu uygulama ne derece yeterli?

19) Bu konuda belirtmek istediğiniz başka görüş ve önerileriniz var mı?

Bana zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim. Bu konuda görüşmeden sonra eklemek istediğiniz başka görüş ve önerileriniz olursa, lütfen beni ..... nolu' telefonda arayınız. İyi günler.

Ek: 3

D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne / Buca-İzmir

Enstitünüz G.S.B. Resim-İş-Eğitimi Anabilim Dalı – 2001950203 nolu , doktora programı öğrencisiyim. “Yeniden Yapılandırılmış Eğitim Fakültelerinde (Resim-İş Eğitimi Anabilim dallarında) Sanat Eğitimine Hümanist Bir Yaklaşım” konulu tezim kapsamında aşağıda belirtilen üniversitelere bağlı Eğitim Fakülteleri G.S.B. , Resim-İş Eğitimi A.B.D. da görevli öğretim üyeleri ve öğrencileriyle görüşme yapmak istiyorum. Gerekli izin ve kolaylığın sağlanmasına yönelik bir belgenin tarafıma verilmesi için gereğini saygılarımla arz ederim.

D.E.Ü. Buca Eğitim Fak. G.S.B.

Resim-İş Eğitimi A.B.D.
e-mail: yaseminsozersarac@yahoo.com
iş tel: 0 232 42 04 88 2- 1902

02-02-2005

Araştırma görevlisi
Yasemin Sözer Şarac

Konuya ilişkin görüşme formu örnekleri ekte sunulmuştur.

Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi

Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Dicle Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Ek : 4

**Daniel Chodowiecki,
"Aydınlanma - Aufklärung" 18. yy.**